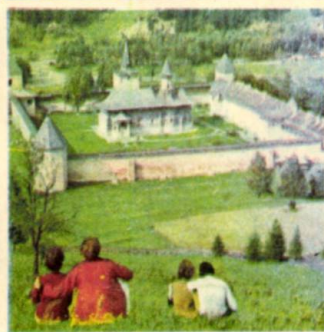

ALMANAH TURISTIC

1971

OFICIUL NAȚIONAL DE TURISM

La mulți ani!

Ianuarie

L 4 11 18 25
 M 5 12 19 26
 M 6 13 20 27
 J 7 14 21 28
 V 1 8 15 22 29
 S 2 9 16 23 30
 D 3 10 17 24 31

Februarie

1 8 15 22
 2 9 16 23
 3 10 17 24
 4 11 18 25
 5 12 19 26
 6 13 20 27
 7 14 21 28

Martie

1 8 15 22 29
 2 9 16 23 30
 3 10 17 24 31
 4 11 18 25
 5 12 19 26
 6 13 20 27
 7 14 21 28

Aprilie

L 5 12 19 26
 M 6 13 20 27
 M 7 14 21 28
 J 1 8 15 22 29
 V 2 9 16 23 30
 S 3 10 17 24
 D 4 11 18 25

Mai

3 10 17 24 31
 4 11 18 25
 5 12 19 26
 6 13 20 27
 7 14 21 28
 1 8 15 22 29
 2 9 16 23 30

Iunie

7 14 21 28
 1 8 15 22 29
 2 9 16 23 30
 3 10 17 24
 4 11 18 25
 5 12 19 26
 6 13 20 27

Iulie

L 5 12 19 26
 M 6 13 20 27
 M 7 14 21 28
 J 1 8 15 22 29
 V 2 9 16 23 30
 S 3 10 17 24 31
 D 4 11 18 25

August

2 9 16 23 30
 3 10 17 24 31
 4 11 18 25
 5 12 19 26
 6 13 20 27
 7 14 21 28
 1 8 15 22 29

Septembrie

6 13 20 27
 7 14 21 28
 1 8 15 22 29
 2 9 16 23 30
 3 10 17 24
 4 11 18 25
 5 12 19 26

Octombrie

L 4 11 18 25
 M 5 12 19 26
 M 6 13 20 27
 J 7 14 21 28
 V 1 8 15 22 29
 S 2 9 16 23 30
 D 3 10 17 24 31

Noiembrie

1 8 15 22 29
 2 9 16 23 30
 3 10 17 24
 4 11 18 25
 5 12 19 26
 6 13 20 27
 7 14 21 28

Decembrie

6 13 20 27
 7 14 21 28
 1 8 15 22 29
 2 9 16 23 30
 3 10 17 24 31
 4 11 18 25
 5 12 19 26

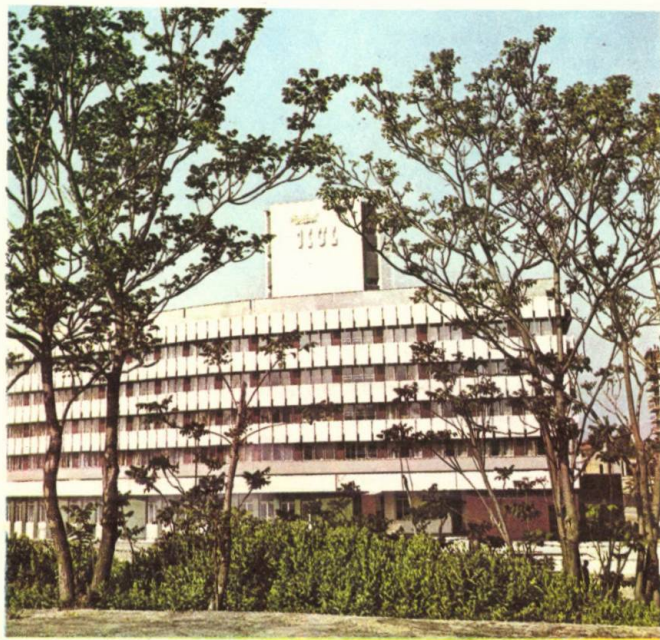
DIN CUPRINS:

Conferențiar universitar ALECSANDRU SOBARU: Ora bilanțului p. 5 ● VICTOR BIRLADEANU: Sub cupola luminată de făclia revoluționară a generațiilor p. 11 ● Excursiile anului 1971 p. 22 ● IULIU FEJES: B.T.T. în contextul turismului național p. 25 ● PAUL ANGHEL: Ascensiune către privescările scoarțelor românești p. 27 ● TRAIAN FILIP: Trofee în Cetatea de Nord p. 31 ● Ce oferă Automobil Clubul Român membrilor săi în 1971? p. 35 ● NICULAIE STOIAN: Școală în mers, turism studențesc p. 38 ● VICTOR TUFESCU: Giumalăul p. 41 ● AL. ANDRIȚOIU: Doleanțele unui păstrăvar p. 44 ● VINTILA MIHĂILESCU: Geografia în sprijinul turiștilor p. 46 ● MARCIAN BLEANU: Și continentele călătoresc? p. 49 ● EMILIAN ILIESCU: Itinerar turistic în Munții Rodnei p. 55 ● TEODOR BALȘ: Valea Ialomiței p. 61 ● D. I. OANCEA: Din toponimia Munților Bucegi p. 61 ● ELENA POPA: București-itinerar muzeistic p. 78 ● N. POPESCU-PALTIN: Zăpadă... zăpadă... p. 82 ● ION CONEA: Pe Olt, în sus p. 89 ● VASILE SENCU: În munții Aninei p. 93 ● GH. VĂTAȘIANU: Pe drumurile Apusenilor p. 97 ● I.I. DUNĂREANU: Anotimpurile muntelui p. 112 ● GH. NEAMU: „Alpii Transilvaniei” p. 115 ● FELICIAN MATEESCU: Baia de Aramă, Munții Mehedinți, Valea Cernei p. 123 ● GH. POENARU: Muntele Ghițu p. 129 ● F. FLORIAN: În excursie cu pionierii p. 131 ● NICOLAE DENEȘ: Locuri de popas la Turnu Roșu p. 133 ● OVIDIU MANIȚIU: Din Poarta sudică a Bucurei p. 135 ● MIRCEA BICHICEANU: Depresiunea Trascăului p. 141 ● RADU BOGDAN: 6 zile pe culmile Țarcului și Godeanului p. 151 ● FL. FRAZZEI: Pe urmele lui Racoviță p. 156 ● C. DARIE: Haina nouă a unei vechi cetăți p. 166 ● CONSTANTIN TURCU: Gh. Asachi, autor al celui dintii ghid turistic românesc p. 173 ● SEBASTIAN BONIFACIU: Sezon balnear la Slănicul Moldovei p. 193 ● DUMITRU BONDORC și STELA SERGHIE: Putna p. 200 ● ANDREI PĂNOIU: Mobilierul popular p. 213 ● OLGIERD BUDREWICZ: Un palat sub semnul Soarelui p. 225 ● VALENTIN GEORGIAN: Impresii din Savoia p. 235 ● ANDA RAICU: Fără ghid prin Sofia p. 237 ● POP SIMION: Impresii vestgermane p. 241 ● CORNELIU LEU: „Terra ferma” p. 251 ● POMPILIU VOICULEȚ-LEMENY: Turism la date fixe p. 255

Redactor responsabil: NICOLAE DOCSĂNESCU
Prezentarea artistică: RADU POPA

TIPARUL EXECUTAT LA ÎNTREPRINDEREA POLIGRAFICĂ SIBIU

Hotelul „IUL” din Craiova

- Menținind și chiar accelerând ritmul circulației turistice internaționale spre România, se prevede ca în 1975 țara noastră să fie vizitată de 4 milioane de turiști străini.
- O rată de creștere asemănătoare va fi înregistrată în circulația turistică internă: de la 3 milioane de turiști în 1965 la 12 milioane în 1975.

• La Poiana Brașov și Predeal au fost date în folosință noi hoteluri cu o capacitate de 1.000 locuri.

• În următorii 2—3 ani, stațiunile Sinaia, Predeal, Băile Herculane, Olănești, Govora, Căciulata, Băile Felix, Vatra Dornei, Tușnad și Slănic Moldova vor fi supuse unor ample lucrări de modernizare și dezvoltare pentru care se vor investi peste 600 milioane lei.

Hotelul „DACIA” din Oradea

Ora bilanțului

Conferențiar universitar

ALECSANDRU SOBARU

Președintele Colegiului Oficiului Național de Turism

Ultimele file ale calendarului ne îndeamnă în mod firesc, potrivit unei vechi tradiții căreia mitologia i-a conturat o expresie fizică adecvată, să analizăm realizările obținute în anul parcurs și să scrutăm perspectivele activității noastre pentru anul ce urmează. De această dată însă, aceste preocupări se plasează și în contextul legăturilor inerente dintre două planuri de perspectivă (1966–1970; 1971–1975), ceea ce extinde aria concluziilor și opțiunilor pe o perioadă mai mare de timp.

Înceind un plan de perspectivă, anul 1970 poartă amprente dinamismului ce caracterizează dezvoltarea turismului în întreaga perioadă, reliefează înscrierea industriei turistice ca una din ramurile cu largi perspective de dezvoltare în economia noastră și cu un rol crescând în circuitul internațional al valorilor materiale și spirituale. Această trăsătură răspunde în mod adecvat cerințelor fenomenului turistic care prin proporțiile și implicațiile social-economice pe care le generează a devenit în mod practic o vocație a tuturor popoarelor.

Potrivit datelor de care dispunem, în anul 1970 țara noastră a fost vizitată de cca. 2.300.000 turiști străini față de 1.840.000 în anul 1969 și aproape 700.000 în anul 1965. Creșterea de peste 3 ori a circulației turistice internaționale în România în decursul unei perioade de 5 ani și realizarea unei rate anuale de creștere de cca. 400.000–500.000 turiști ilustrează ponderea crescândă a țării noastre în ansamblul turismului mondial.

Politica statornică a statului nostru de promovare a colaborării strinse cu țările socialiste, cu toate țările lumii, eforturile sale îndreptate spre îmbunătățirea relațiilor internaționale, realizările obținute în toate domeniile de activitate au impus România în centrul atenției generale, determinând, printre altele, creșterea interesului manifestat astăzi pe toate meridianele globului față de comorile materiale și spirituale ale poporului nostru.

Dinamica extrem de rapidă a turismului internațional în țara noastră își găsește o justă motivare în prezența și dezvoltarea valențelor care determină opțiunea turistului pentru una sau alta din țările lumii ca loc de realizare a sejourului.

În pas cu cerințele civilizației moderne, mobilul călătoriei suferă adinci transformări cu consecințe directe asupra ofertei de prestații turistice ca amploare, structură și calitate. Petrecerii timpului liber care a format impulsul inițial al înscrierii unei persoane ca turist i s-au adăugat treptat noi impulsuri, vizînd dorința de cunoaștere a realizărilor din diferite țări, precum și o activitate sportivă și de îngrijirea sănătății. Este vorba deci de o cerință polivalentă de prestații turistice, căreia trebuie să-i corespundă o ofertă cu trăsături similare.

Sub acest aspect, în contextul competitivității pe piața turistică internațională, România se prezintă cu un avantaj esențial față de alte țări, prin faptul că datorită unui potențial turistic bogat și variat, poate oferi în mod practic toate formele de turism solicitate: sejour pe litoral, în stațiunile de munte, în stațiunile balneo-climaterice, sporturi de iarnă, vinătoare, pescuit, circuite turistice în diferitele localități pentru cunoașterea importanțelor valori turistice naturale și artistico-culturale, etc. Dacă adăugăm la acestea faptul că atracțiile turistice sînt răspîndite cu dărnicie în întreaga țară, putem conchide că fluxul turistic internațional în România, nu este un fenomen de conjunctură ci un fenomen de durată ale cărei funcțiuni social economice se răsfrîng pozitiv în procesul dezvoltării în ansamblu a economiei noastre.

Dictonul „România, țară a turismului” începe să-și găsească astăzi o deplină confirmare în lumea întreagă, sintetizînd atît frumusețile peisagiste ale țării, cit și mijloacele materiale moderne și complexe, puse la îndemîna turiștilor.

Înscriindu-se pe aceleași coordonate, turismul intern a înregistrat un „salt” apreciabil, consemnînd în bilanțul anului 1970 șase milioane persoane, față de trei milioane în anul 1965.

Dublarea circulației turistice interne în cursul planului cincinal 1966–1970, exprimă nu numai amploarea acesteia, ci și o anumită legitate potrivit căreia pe măsura ridicării nivelului de trai al populației, cheltuielile pentru servicii înregistrează o dinamică mai puternică în comparație cu cheltuielile pentru mărfuri.

Diversificarea acțiunilor turistice, ridicarea calității serviciilor, punerea în valoare a unor noi zone de mare atractivitate, dezvoltarea și modernizarea bazei materiale au constituit și în 1970 principalele obiective care au stat în atenția Colegiului Oficiului Național de Turism. Au fost organizate, printre altele, excursii în zonele folclorice ale Maramureșului, la obiectivele istorice și de artă de pe valea Argeșului și din nordul Olteniei, de-a lungul șoselei Brașov-Bran-Cimpulung, recent modernizată, în munții Ceahlău, Apuseni, Făgăraș etc. „Drumeția în circuit”, formulă mult solicitată în ultimul timp și „Turul României” cu autocarul, o altă variantă a acestui gen de excursii oferă, de asemenea, inepuizabile modalități de cunoaștere a valorilor turistice de care dispune țara noastră.

Pentru a crea un cadru optim de exploatare a imensului potențial turistic al României, Statul nostru a investit fonduri importante în construcția de hoteluri, moteluri, vile, campinguri, mijloace de transport auto și pe cablu, stații de întreținere și aprovizionare auto, mijloace de agrement și altele. Numai în perioada anilor 1966–1970, baza materială a turismului a beneficiat de investiții în valoare de cca. 3,5 miliarde lei, ur-

mind ca aceste fonduri să fie sensibil sporite în planul cincinal de dezvoltare 1971–1975. În cursul anului 1970 au fost date în folosință 60 de hoteluri noi, pe litoral și în restul țării – la Pitești, Curtea de Argeș, Bacău, Oradea, Baia Mare, Poiana Brașov, Craiova, Hunedoara, Suceava, Birlad, Cîmpina ș.a. și a început construirea altor 15 hoteluri în diferite orașe, astfel că la terminarea acestora, fiecare reședință de județ să dispună de cel puțin un hotel ridicat în ultimii ani. În cursul acestui an va

Hotelul „PARC” din Turnu Severin

fi dat în funcțiune hotelul „Intercontinental” București, cu o capacitate de 888 locuri de cazare care prin arhitectură, dotare și gamă de servicii se va înscrie printre cele mai reușite unități hoteliere de acest tip.

Stațiunile Mamaia și Eforie își măresc în continuare capacitățile de găzduire a turiștilor și își diversifică în același timp mijloacele de agrementare a programelor de vacanță. În aceste două stațiuni au fost amenajate noi baruri, restaurante cu specific românesc, debarcadere, terenuri, de sport etc. Totodată, noile stațiuni Neptun, Jupiter, Venus și Saturn, concepute cu o personalitate proprie, bine individualizată, cunosc un ritm rapid de dezvoltare. Arhitectura modernă a acestor stațiuni, amplasarea lor într-o zonă înverzită, varietatea construcțiilor (hoteluri, vile, căsuțe, campinguri, sate de vacanță), numărul mare al localurilor de distracție, al terenurilor de sport (inclusiv centrul de călărie și hipodromul din Mangalia), al debarcaderelor și ambarcațiunilor sportive, al magazinelor și instalațiilor distractive de pe plajă crează o ambianță plăcută și originală celor ce-și petrec vacanțele aici.

În zona Eforie Nord-Agigea a început recent construcția a 3 hoteluri sanatoriale cu o capacitate de cazare de 1.365 locuri și posibilități de tratament echivalente cu 1.200 proceduri în 7 ore. Aceste unități se vor realiza într-un complex care prin diversitatea mijloacelor de agrementare cu care va fi dotat, va putea asigura un cadru plăcut de odihnă, tratament și activitate sportivă.

Unele din aceste stațiuni sînt bine cunoscute încă de pe vremea Romanilor, așa cum este de pildă stațiunea Herculane în care, după cucerirea Daciei, Romanii au construit stabilimente de cură pe care le-au denumit în semn de prețuire „*Ad aquas Herculi sacras*”. 1970 a fost și la acest capitol un an de „virf”, cuprinzînd pe lista realizărilor darea în folosință a unor hoteluri moderne la Poiana Brașov, Predeal, Căciulata, Tușnad, Băile Felix, însumînd 2.340 de locuri și a primelor teleferice cu cabine, de 20–60 persoane, la Sinaia – cota 1400 – Virful Furnica, la Poiana Brașov, pe Kanțer și la Brașov, pe Tîmpa. Cu ajutorul lor, din Sinaia se poate ajunge pe platoul Bucegilor în 8 minute, cu oprire la Cota 1400, iar din Poiana Brașov pînă pe virful Postăvaru, în numai 4 minute.

Anul 1970 marchează nivelul cel mai ridicat comparativ cu anii anteriori în ceea ce privește efortul economiei noastre pentru punerea în valoare a potențialului turistic. Volumul de investiții alocat turismului a fost de 1,4 miliarde lei, iar noile construcții date în funcțiune au reprezentat peste 20.000 locuri de cazare. În acest fel, la sfîrșitul anului 1970 baza materială a turismului dispune de cca. 240.000 locuri de cazare dotate cu agrementările aferente, din care cca. 153.000 locuri în forme principale de cazare (hoteluri, moteluri, vile, baruri, cabane, căsuțe) și cca. 87.000 locuri în forme complementare de cazare (campinguri, cămine-internate, cazare la cetățeni). În anul 1965 capacitatea de cazare a fost de cca. 103.000 locuri din care cca. 98.000 în formele principale și cca. 5.000 locuri în formele complementare.

Transportul constituie o latură esențială a activității turistice. Ca rezultat al eforturilor depuse România dispune azi de o rețea de cca. 11.000 km. șosele modernizate. În anul 1970 a fost dat în funcțiune aeroportul București-Otopeni și s-au realizat lucrări de modernizare la alte aeroporturi din țară. În acest an va fi dat în funcțiune podul de peste Dunăre de la Giurgeni-Vadul Oii care va realiza legătura dintre litoral și restul țării în condiții care vor reduce durata transportului pe această rută; primele autoturisme au străbătut în ziua de 25 octombrie crt., întreaga lungime a podului, în cadrul probelor tehnologice necesare. Pentru transportul turiștilor Oficiul Național de Turism dispune de un parc propriu de 340 autocare moderne și peste 300 autoturisme ce se închiriază turiștilor.

În acțiunea de promovare a turismului automobilistic un rol important revine Automobil Clubului Român care asigură asistența tehnică de specialitate pentru turiștii automobiliști și are legături directe cu cluburile similare din alte țări pentru soluționarea adecvată a problemelor pe care le ridică buna desfășurare a acestei forme de turism. În anul 1970 țara noastră a fost vizitată de aproape 1 milion de turiști străini care au folosit ca mijloc de transport autoturismele.

Dezvoltarea impetuoasă a industriei turistice din România este nemijlocit legată de asigurarea unor cadre bine pregătite, capabile să satisfacă cerințele exigente ale diferitelor categorii de turiști. Se poate spune pe drept cuvânt că aceasta este *condiția prioritară* a dezvoltării turismului.

În acest scop, s-a acordat o atenție deosebită selecționării și pregătirii cadrelor destinate să lucreze în activitatea de turism. Recent, a luat ființă în cadrul Oficiului Național de Turism al R. S. România, Centrul de pregătire a cadrelor pentru turism, care beneficiază și de aportul unor specialiști străini.

În perspectiva următorilor ani, turismul românesc va cunoaște o dezvoltare considerabilă, exprimată într-un minuțios program prioritar de valorificare a bazei tehnico-materiale a acestei activități.

Potrivit prevederilor din lucrările actuale, în perioada 1971–1975 urmează să se realizeze prin Oficiul Național de Turism investiții însumând aproape 4,5 miliarde lei, ceea ce va permite mărirea capacității de cazare în cca. 100.000 noi locuri în stațiuni turistice echipate cu toate agrementările specifice, din care cca. 50.000 locuri pe litoral și cca. 50.000 locuri în restul țării.

Se are în vedere ca întreaga porțiune cuprinsă între Mamaia și Vama Veche, respectiv pe o distanță de cca. 50 de km. să se amenajeze o adevărată ghirlandă de stațiuni turistice de litoral cu profiluri diferențiate.

Având în vedere marile posibilități de dezvoltare a turismului internațional în stațiunile de munte și balneo-climaterice, Comitetul de Stat pentru Economia și Administrația locală și Oficiul Național de Turism au întocmit un amplu program de completare a dotărilor din stațiuni, astfel ca în următorii 2–3 ani, acestea să devină competitive pe plan internațional. Programul are în vedere stațiunile Sinaia, Predeal, Băile Herculane, Olănești, Govora, Căciulata, Băile Felix, Vatra Dornei, Tușnad și Slănic-Moldova. Aceste stațiuni vor beneficia de extinderi și modernizări ale bazei de tratament, construcții de mijloace mecanice de transport pe cablu, amenajări de pîrtii de schi (cea de la Sinaia va avea o lungime de 8 km.), piscine, terenuri de sport (printre care și un teren de golf la Sinaia, pe care se va putea juca începînd din vara viitoare), localuri de alimentație publică cu specific românesc, baruri de noapte etc.

În cursul cincinalului 1971–1975 se prevede realizarea a cca. 8.000 noi locuri de cazare în stațiunile balneo-climaterice și a mijloacelor de tratament aferente; unele din acestea se vor realiza în cooperare cu parteneri din alte țări.

Tot pentru anii următori este prevăzută cuprinderea în circuitul turistic a unor stațiuni mai puțin cunoscute, cum sînt bunăoară Vilcele, Malnaș, Sărata Monteoru, Calacea (jud. Timiș), Bradul (jud. Harghita), a comunelor Bran, Moeciu, Sirnea, Podul Dimboviței, Rucăr etc.

În zona mănăstirilor din nordul Moldovei, recunoscute pe plan mondial pentru valoarea lor artistică și în zona Piatra-Neamț-Bicaz vor fi construite noi spații de cazare, cărora li se vor alătura numeroase dotări cu caracter recreativ și sportiv. Zona turistică a județului Neamț, mai ales, stă – pentru anii care vin – în centrul atenției Oficiului Național de Turism. Marea frumusețe a peisajului, valoarea istorică și artistică a mănăstirilor Agapia, Văratec, Neamț, Bistrița, locurile legate de amintirile lui Creangă,

Hogaș și Sadoveanu, Ceahlăul, Cheile Bicazului și lacul de acumulare constituie tot atâtea obiective de mare interes turistic care așteaptă o valorificare superioară. Totodată, județul Neamț se încadrează, datorită poziției sale geografice, în fluxul turistic dintre nordul Moldovei, Transilvania, Delta Dunării și litoral.

Este firesc, așadar, ca în viitorul apropiat, zona Neamțului, să cunoască o dezvoltare turistică pe măsura importanței sale. Începutul va fi marcat de construirea unui complex de agrement, la Piatra Neamț, la poalele masivului Cernegura, care va fi prevăzut cu instalații și baze sportive pentru schi, înot, minigolf, tenis, baschet, sporturi nautice etc. Ii va urma apoi zona Durău care, o dată cu amenajarea unor hanuri, moteluri și cabane, va deveni un centru turistic deosebit de atrăgător.

În programul de dezvoltare turistică sînt cuprinse de asemenea zona Porțile de Fier, în jurul căreia se găsesc stațiunea Herculane, Valea Cernei, Peștera Topolnița, Cheile Jiului, Jiețului și Oltețului, mănăstirea Tismana, insula Simian, operele lui Brincuși, expuse la Tg. Jiu, zonele munților Apuseni, valea Mureșului, valea Someșului, și a localităților din această parte a țării.

Planul de perspectivă pentru perioada imediat următoare include numeroase alte acțiuni similare, dintre care amintim valorificarea turistică a munților Vrancei, a văii superioare a Lotrului, cu noile stațiuni Vidra și Voineasa, a Olteniei de Nord, a văilor Argeșului și Jiului ș. a.

Delta Dunării, acest monument al naturii unic în Europa, atrage un număr mai mare de turiști. Investițiile alocate au în vedere valorificarea intensă în următorii ani a potențialului turistic din această zonă prin realizarea unor unități de cazare inspirate din arhitectura locului, a unor mijloace de transport adecvate circulației pe diferitele canale din Delta și a altor lucrări care vor oferi turiștilor atracții deosebite.

Ca rezultat al eforturilor ce se întreprind pentru punerea în valoare a potențialului turistic din țara noastră, se estimează că la nivelul anului 1975, circulația turistică internă va ajunge la cca. 12 milioane persoane, iar fluxul turistic internațional în România va ajunge la cca. 4 milioane turiști străini.

Anul 1971 deschide drumul noului plan cincinal, etapă însemnată în dezvoltarea multilaterală a economiei noastre socialiste. În acest front larg de făurire a unui viitor luminos pentru întregul nostru popor, turismul se înscrie cu responsabilitatea îndeplinirii unor obiective însemnate.

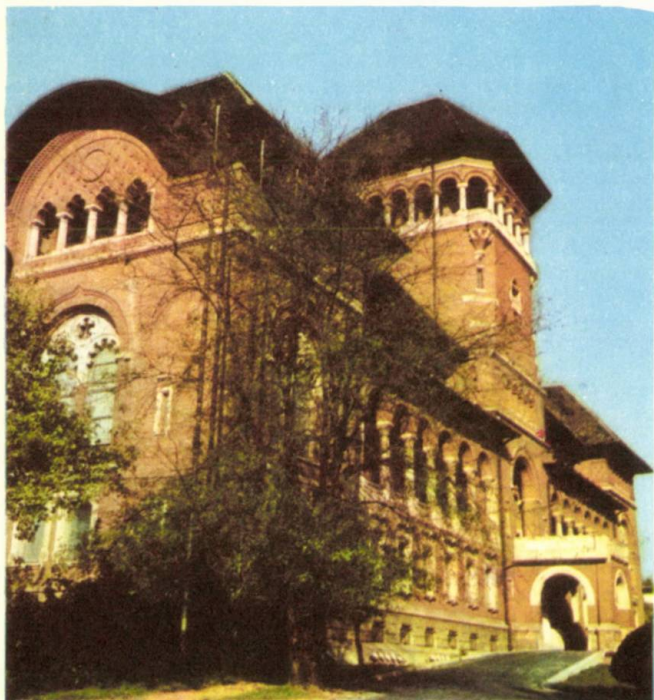
Conducerea noastră de partid și de stat și personal tovarășul Nicolae Ceaușescu – secretarul general al Partidului Comunist Român – acordă o atenție deosebită promovării în ritm rapid a industriei turistice. Multe din măsurile care conturează proporțiile și direcțiile de dezvoltare ale acestei industrii, precum și adoptarea soluțiilor potrivite de rezolvare a problemelor complexe pe care le ridică turismul în dezvoltarea sa sînt nemijlocit legate de indicațiile și sprijinul concret primit pe această linie de către conducerea Oficiului Național de Turism al Republicii Socialiste România.

În condițiile unui efort colectiv al tuturor factorilor care contribuie la dezvoltarea industriei turistice din țara noastră, turismul românesc va cunoaște în viitorul apropiat o dezvoltare fără precedent, care îl va impune cu și mai multă fermitate în mișcarea turistică mondială.

LA MUZEUL DE ISTORIE
A PARTIDULUI COMUNIST,
A MIȘCĂRII REVOLUȚIONARE
ȘI DEMOCRATICE DIN ROMÂNIA

SUB CUPOLA LUMINATĂ DE FĂCLIA REVOLUȚIONARĂ A GENERAȚIILOR

Clădirea care adăpostește muzeul.

Între zidurile acestui edificiu, în care se află unul din cele mai cunoscute așezăminte de îmbogățire spirituală ale țării, aerul parcă s-a impregnat de ecourile marilor evenimente social-politice care au marcat profund, decisiv ultima jumătate de secol din istoria contemporană a României. Prin impresionanta forță de sinteză și sugestie a exponatelor, prin reliefarea dinamică și expresivă a monumentelor esențiale, ale istoriei noastre, vizitatorul se simte, pas cu pas, metamorfozat din privitor interesat în participant activ, angajat cu toate resorturile universului său lăuntric în tumultul clocotitoarelor bătălii pentru făurirea României socialiste de astăzi.

Eroul colectiv al acestei vaste fresce istorice, realizată magistral prin exponatele muzeului, este Partidul Comunist Român, nucleu incan-

descent al conștiinței românești, forța care a dinamizat energiile întregii noastre națiuni, transformind pentru întâia oară în istorie din abstracții în realități cele mai scumpe idealuri ale poporului: libertatea națională și socială, făurirea orînduirii socialiste, demnitatea umană.

Un sentiment care nu te părăsește, de la prima pînă la ultima sală străbătută, este acela al continuității. Subliniind, prin valoroase referiri istorice, permanența tradițiilor de luptă pentru libertate, împotriva asupririi, de-a lungul istoriei noastre, muzeul demonstrează cu prisosință faptul că partidul comunistilor a preluat și le-a îmbogățit, încă de la înființare, cele mai înalte tradiții revoluționare ale poporului român. Se relevă astfel, din multitudinea documentelor înfățișate, caracterul de chintesență, de verigă imperios necesară al unui partid care — trup din trupul clasei muncitoare, al poporului — întruchiează, prin dinamismul său creator, prin împlinirea aspirațiilor nutrite veacuri de-a rîndul de masele populare, înseși sensurile fundamentale ale istoriei noastre naționale.

Cu adincă emoție poposești în sala unde panouri expresive evocă zilele fierbinți de acum cinci zeci de ani cînd, izvorit din minia, revolta și nădejtile poporului, lua naștere Partidul Comunist Român. Chipurile militanților care au transformat, cu prilejul istoricului congres de la 8 mai 1921, vechiul partid socialist în partid comunist, proclamînd adevărul la Internaționala a III-a, vorbesc parcă, din fotografiile îngălbenite de vreme, despre lucidul entuziasm revoluționar, despre incandescenta și soliditatea de granit a idealurilor marxist-leniniste ce stăteau de strajă la leagănul partidului care avea să prefacă din temelii societatea românească.

ȘTEFAN SZÖNY: Nu-i vom uita!

Rulînd în ritmul trepidant al evenimentelor și bătăliilor, pasionantul film pe care Muzeul ni-l desfășoară în fața privirii ne aduce clipă cu clipă în miezul clocotitoare activități a comunistilor pentru mobilizarea maselor în lupta dură, îndrîjită, împotriva asupririi și exploatării, pentru apărarea și promovarea intereselor lor esențiale. Luptei anului 1929, Valea Prahovei și Grivița anilor 1932—33, amplele acțiuni legale și ilegale pentru a împiedica fascizarea țării — toate se înalță într-o viguroasă demonstrație a energiei și clarviziunii cu care comuniștii și-au asumat rolul de înaltă responsabilitate în fața istoriei de a conduce poporul pe făgașul deplinei eliberări naționale și sociale.

Mărturiile emoționante — de la facsimile de documente pregătitoare la manifeste originale și la brasarde tricolore purtate de membrii formațiunilor de luptă patriotice, la acestea adăugîndu-se un

mare număr de fotografii și ziare ale epocii — reinvie în fața noastră Insurecția națională de la 23 August 1944, care, organizată și condusă de partidul comunistilor, prezintă momentul crucial și piatra de temelie a României contemporane. Uriașa forță mobilizatoare a partidului și valul revoluționar descătușat de el, se vădesc cu limezime din exponatele care par a purta încă pe ele amprenta caldă a evenimentelor.

... Și iată-ne popușați, prin puterea evocatoare a acestui muzeu, în tumultul clocotitorului sfert de veac care coincide, pentru poporul nostru, cu cea mai fecundă perioadă din întreaga sa istorie. Retrăim cu intensă emoție, pas cu pas, drumul complex, de bătălii, eforturi, izbînzii, străbătut, pînă astăzi, de poporul român, sub înțeleapta călăuzire a partidului. Din sugestivul caleidoscop de imagini ce ne înconjoară se degajă sentimentul

plener că partidul comunistilor a descătușat și valorificat, în ani făuririi socialismului, un nebănuit potențial de energii ale maselor, cheazăuind și asigurând, prin prezența sa în fruntea țării, afirmarea deplină a capacității creatoare a poporului nostru. Vorbind de la tribuna Congresului al X-lea al P.C.R., despre locul pe care partidul comunistilor îl ocupă în viața țării noastre, în inima fiecărui om al muncii din România, tovarășul Nicolae Ceaușescu spunea că acest loc „a fost dobândit treptat, prin lupte grele împotriva claselor exploatare, pentru apărarea intereselor vitale ale întregului popor, pentru înfăptuirea politicii de construire a socialismului în România. Partidul nostru s-a

afirmat ca singura forță politică în stare să conducă poporul pe calea socialismului și comunismului”.

Exponatele muzeului constituie o oglindă fidelă a programului științific, marxist-leninist, al Partidului Comunist Român de construire a socialismului. Pe baza acestui program, prin munca plină de abnegație a poporului român, România a străbătut, în ritm accelerat, un drum de înfăptuirii grandioase

Din țară dependentă de industria statelor capitaliste dezvoltate, România a devenit o forță industrială în continuă dezvoltare, ale cărei produse sînt exportate în peste o sută de țări, bucurîndu-se de un bine meritat prestigiu. Din țară cu o agricultură slab productivă, prac-

tică cu mijloace rudimentare, România a devenit o mare producătoare de cereale, plante tehnice și legume, cu o agricultură socialistă în care se aplică cele mai noi cuceriri ale științei și tehnicii agrare. Din țară în care analfabetismul ținea în neștiință milioane de oameni, România a devenit o societate civilizată, cu o cultură avansată, o știință în plin progres și cu un sfert din populația ei aflată în băncile școlilor, liceelor, facultăților și cursurilor de calificare.

Un deosebit răsunset stîrnește în conștiința noastră evocarea Congreselor al IX-lea și al X-lea ale partidului, congrese ce au jalonat coordonatele unei etape de o bogăție fără precedent în viața contemporană a României, declanșînd bătălia intransigentă cu inerția, șablonul, anchiloza gîndirii și a practicii sociale, cimentînd și mai mult unitatea indisolubilă dintre partid și popor, instaurînd în întreaga noastră viață socială un spirit realist, științific, creator, concretizat în unica modalitate de a exista eficient în lumea modernă — perfecționarea.

Firește, nimeni nu poate pretinde să condenseze în cîteva rînduri bogăția de date și semnificații pe care o oferă această carte vie și fremătătoare, pe care o răstoiesc zilnic cu înfiorare sute de vizitatori din țară și de peste hotare și care poartă numele: „Muzeul de istorie a Partidului Comunist, a mișcării revoluționare și democratice din România”. Sentimentul copleșitor cu care te desparți de aceste săli luminate de făclia revoluționară a generațiilor este acela al unei continue confruntări a prezentului cu trecutul și, mai ales, cu viitorul, a ceea ce sîntem cu ceea ce năzuim a deveni sub conducerea Partidului Comunist Român.

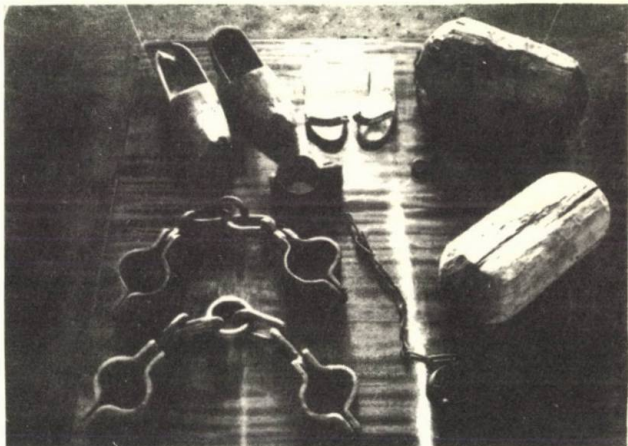
VICTOR BIRLĂDEANU

CORNELIU BABA: Oțelari

DOFTANA

Sute de mii de oameni ai muncii veniți din toate colțurile țării se opresc în fiecare an în fața zidurilor de piatră ale fostei închisori, pentru a aduce prinosul lor de recunoștință celor ce au luptat și au suferit pentru triumful clasei muncitoare.

Ziduri masive de piatră, porți ferecate cu lacăte, coridoare lungi și întunecoase, celule strâmte și umede, cumplita Secție H, unde soarele n-a pătruns niciodată... Aceasta era Doftana, cea mai aspră, cea mai cutremurătoare dintre toate închisorile regimului burghezo-moșieresc, acea „Bastilie românească” ce își făcuse o tristă faimă în întreaga lume pentru torturile, schingiuirile și crimele comise împotriva celor mai buni fii ai poporului nostru.

La Doftana au fost întemnițați țărani participanți la răscoalele din 1907, militanți de frunte ai mișcării muncitorești, luptători comuniști din ilegalitate, cadre din mișcarea revoluționară, militanți antifasciști.

Timp de două decenii, Doftana a rămas un simbol al forței morale de neînfrânt a comuniștilor. Destinată izolării și „reeducării” celor condamnați pentru „crima” de a fi luptat pentru cauza libertății și independenței naționale a României, ea avea să devină un centru al luptei revoluționare.

Un muzeu impresionant, organizat în incinta fostei închisori reconstituie cu ajutorul

unui bogat material documentar, istoria luptei pe care sutele de revoluționari, comuniști și antifasciști au dus-o aici de-a lungul anilor.

Prima din cele două săli ale muzeului ilustrează trecutul de luptă al Doftanei, de la înființarea închisorii, până în anul 1932. Un mare număr de documente și fotografii se referă la acțiunile muncitorilor și țăranilor din întreaga țară, desfășurate în primele trei decenii ale secolului, precum și la situația deținuților aflați la Doftana în această perioadă.

După 1921, Doftana a devenit penitenciar special pentru deținuți politici, în primul rînd comuniști. Bătăile, schingiuirile, teroarea ating o amploare nemaiîntilnită în închisorile burghezo-moșierimii. Ziarul „Socialismul” din 19 noiembrie 1922 a publicat articolul „În ajutorul închișilor noștri”, expus în această sală, în care se scrie: „Cel mai grozav și odios regim li se aplică tovarășilor noștri... Pentru a concepe acest regim, imaginați-vă că celor de la Doftana li se dă zilnic hrană o strachină cu apă caldă,

în care plutesc citeva boabe de fasole crudă și 600 gr. mămăligă”.

În muzeu sînt expuse, în original și fotografii, numeroase manifeste adoptate de organizațiile de masă legale și ilegale conduse de P.C.R., timbre, articole de protest publicate în presa legală, memorii și proteste ale deținuților, note de siguranță cu privire la luptele desfășurate de doftaniști pentru îmbunătățirea regimului din închisoare.

Istoria Doftanei cuprinde numeroase pagini în care sînt evocate acțiunile de solidaritate întreprinse din afară de muncitori și reprezentanți ai altor categorii sociale, cu revoluționarii întemnițați.

O intensă activitate în vederea sprijinirii morale și materiale a luptătorilor închiși, cit și a familiilor acestora, a desfășurat „Ajutorul Roșu.” În muzeu poate fi citită hotărîrea C.C. al P.C.R. din 1924 cu privire la crearea acestei organizații, menită să întrețină „legătura sufletească cu victimele teroarei”... să anime „spiritul revoluționar și flacăra în miinile lor și dincolo de porțile temniței”. Pe un panou se află primul număr al ziarului „Apărătorul proletar”, organ lunar al C.C. de Ajutorare al Sindicatelor Unitare, apărut în decembrie 1928, precum și afișul intitulat „Amnistie”, care au avut un rol însemnat în demascarea regimului din închisori și în acțiunea de sprijinire morală și materială a luptătorilor închiși. Un grupaj de documente, reprezentînd apeluri, manifeste, ziare, oglindește largă campanie inițiată de Comitetul pentru amnistie, înființat în anul 1928.

Articole din presa vremii, păstrate în muzeu, demască regimul aplicat deținuților politici din Doftana în timpul crizei economice din anii 1929–1933. Sînt expuse, de asemenea, numere din ziarele „Bolșevicul încătușat”, „Doftana roșie”, „Buletinul” editate de deținuții politici revoluționari din Doftana.

Sala a doua oglindește momentele cele mai însemnate din istoria luptei neînfricătoare militanți din închisoare și acțiunile care au avut loc în țară în anii 1932–1940.

Primele materiale expuse în această sală evocă lupta oamenilor muncii din țara noastră în ultimii ani ai crizei economice, eroicele lupte ale muncitorilor ceferiști și petroliști din ianuarie-februarie 1933 și urmările lor pentru cei întemnițați.

În anii 1934–1935, autoritățile burghezo-moșierești au înscenat numeroase procese luptătorilor comuniști și antifasciști. Docu-

mente înfățișate în această sală prezintă aspecte de la principalele procese judecate la București, Cluj, Craiova, Galați, precum și protestele maselor populare din țară, a opiniei publice internaționale, împotriva judecării și condamnării antifasciștilor români. Un lanț de represii se abat din nou asupra Doftanei în 1935. „Regimul de teroare și asasinare din închisori — se arată într-un manifest din 1935, afișat în muzeu — nu este decît o parte din sălbăticia cu care stăpînirea burghezo-moșierească s-a năpustit asupra maselor largi muncitorești, țărănești și mai ales pentru intimidarea și subjugarea lor, împotriva acțiunilor de luptă a maselor, împotriva azvîririi pe umerii lor a tuturor greutăților crizei”.

În anii 1936–1937 la Doftana au fost concentrați conducătorii și participanții la luptele din ianuarie-februarie 1933, cei judecați în procesele antifasciste, intelectuali progresiști, meseriași, luptători împotriva pericolului hitlerist. Concentrarea la Doftana a numeroși militanți a avut drept rezultat

intensificarea luptei și activității celor închiși, așa cum o dovedesc și documentele, manifestele, protestele deținuților, notele siguranței, expuse în această sală.

În același timp, teroarea dezlănțuită împotriva comuniștilor atinge noi culmi de sălbăticie. Presa democrată, comunistă și antifascistă demască regimul inuman de la Doftana și nu puține sînt articolele și paginile din ziarele vremii din care vizitatorii muzeului iau cunoștință despre uriașa adaziune a celor mai diferite pături ale populației față de luptătorii Doftanei. Documente, fotografii, diferite însemnări evocă pe un spațiu larg demonstrațiile ce au avut loc în principalele orașe ale țării, precum și la poarta închisorii Doftana pentru regim politic și amnistie generală.

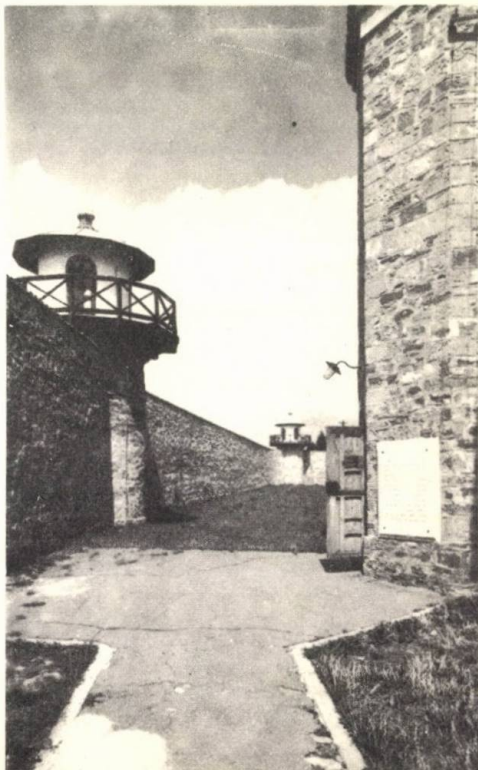
Referindu-se la manifestările de solidaritate ale clasei muncitoare și ale altor pături ale populației față de cei întemnițați la Doftana, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU arăta într-o cuvîntare rostită cu prilejul vizitei conducătorilor de partid și de stat pe meleagurile prahovene: „Ca unul care am stat cîțiva ani în Doftana, îmi amintesc de sprijinul pe care noi, deținuții comuniști, l-am simțit întotdeauna din partea muncitorilor și cetățenilor din Cîmpina, așa cum l-am simțit din partea întregii clase muncitoare și a tuturor forțelor democratice, progresiste din România. Sprijinul dv. ne-a ajutat să infringem regimul de teroare instaurat de burghezie în închisoare, a constituit un imbold în munca și lupta noastră pentru a ține sus steagul luptei revoluționare, pentru a învăța și a ne pregăti spre a putea să servim mai bine interesele clasei muncitoare, țărănimii, intelectualității, ale întregului nostru popor, cauza libertății și independenței naționale”.

Un număr însemnat de mărturii păstrate în muzeu — documente, obiecte confecționate de deținuții comuniști și antifasciști, mijloace de comunicare cu exteriorul sau în închisoare, de la o celulă la alta, cum au fost bunăoară căruța și sacaua, „măgăreața”, „calul moale”, „șoricelul” și altele — dovedesc modul în care luptătorii Doftanei au reușit să transforme temnița într-o adevărată universitate comunistă. Cel ce vizitează muzeul de la Doftana își poate face, cu ajutorul materialelor prezentate, o imagine cuprinzătoare asupra intensei activități politice și de pregătire cultural-ideologică a deținuților. Multe documente consemnează că în închisoare conducerea de partid se

ocupa îndeaproape de educarea celor întemnițați, îi pregătea pentru viitoarele acțiuni de luptă ale partidului.

Ultimele exponate din această sală redau momentul prăbușirii Doftanei. Pe baza unor documente sînt înfățișate cauzele catastrofei, lupta deținuților politici pentru salvarea celor prinși sub dărîmături. Articole din ziarele ilegale ale partidului, manifeste, reportaje din presa vremii, adunate în vitrinele muzeului, amintesc curajul și dîrzenia comuniștilor în acele momente grele.

Sute de mii de oameni ai muncii veniți din toate colțurile țării se opresc în fiecare an în fața zidurilor de piatră ale fostei închisori, pentru a aduce prinosul lor de recunoștință celor ce au luptat și au suferit pentru triumful cauzei clasei muncitoare. Ideaurile pentru care s-au jertfit luptătorii Doftanei și-au găsit împlinirea în succesele pe care întregul nostru popor, condus de partid, le obține în opera de edificare a României socialiste.

moteluri

• În perioada 1971–1975 capacitatea de cazare va crește cu 100 000 de locuri. Din-
tre acestea 60.000 de
locuri vor fi date în
folosință în hoteluri și
pensiuni, 3.200 în mo-
teluri, 1.550 în hanuri,
1.200 în cabane, pes-
te 1 400 în campin-
guri, căsuțe și sate de
vacanță.

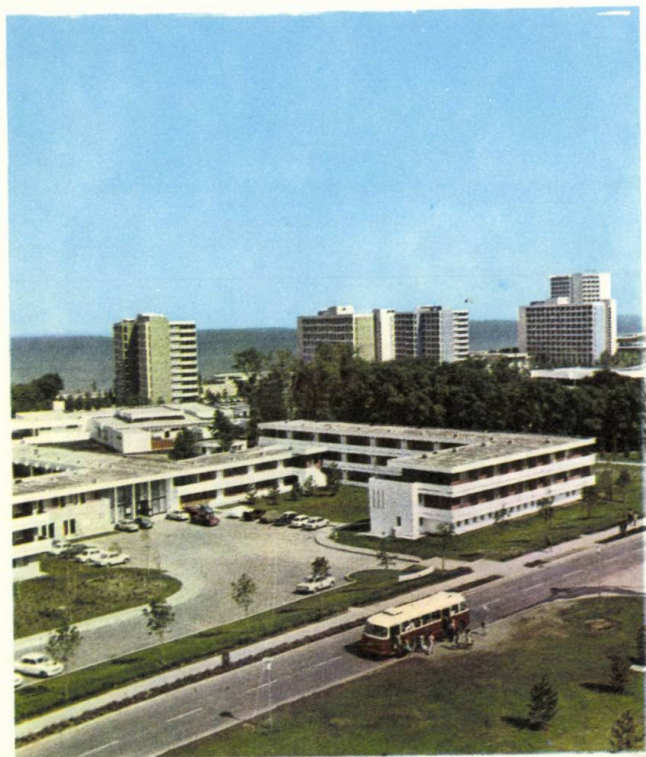
COZIA
PIATRA CRAIULUI
BUCIUM

Constelația Mangalia

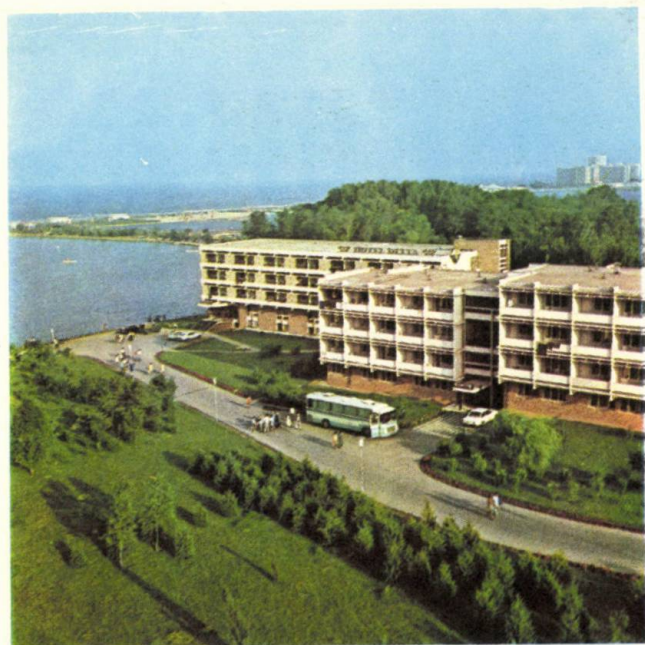

VENUS

• În următorii cinci ani, litoralul se va îmbogăți cu încă 50.000 locuri de cazare, cu 15.000 mai mult decât în perioada 1966-1970.

JUPITER

NEPTUN

Noul hotel turistic din Galați

• În anul 1970 au fost deschise 60 hoteluri noi, în stațiunile de pe litoral și în câteva centre de interes turistic: Poiana Brașov, Pitești, Curtea de Ar-

geș, Bacău, Oradea, Craiova, Hunedoara, Suceava etc. În același timp, a început construirea altor 15 hoteluri în diverse orașe ale țării.

Tema convorbirii ce urmează, la care ne-a fost interlocutor
tovarășul ȘTEFAN TOTH, director general
al Agenției centrale pentru turism intern,
o vom concentra în genericul

EXCURSIILE anului 1971

... excursii pe care Oficiul Național de Turism le-a organizat în 1970 și le va organiza și în 1971 pentru din ce în ce mai numeroșii pasionați ai călătoriilor.

— Să recapitulăm, deci, tovarășe director.
R. P. Bulgaria, R. S. Cehoslovacia, R. D. Germană, R. S. F. Iugoslavia, R. P. Polonă,
R. P. Ungară, U.R.S.S....

Moscova

— ... țări în care mii de grupe de turiști români au străbătut, în anul ce a trecut, unele dintre cele mai atrăgătoare itinerarii, în care au vizitat orașe și muzee renumite, în care au putut cunoaște realitățile construcției socialiste, obiceiuri și civilizații străvechi, istoria, cultura, viața popoarelor prietene. Interesul turiștilor noștri pentru aceste excursii se arată în continuă creștere, după cum și programele noastre, ținând seamă de acestea, s-au îmbogățit de la an la an, cuprinzând noi obiective și trasee. De la 60 de itinerarii în 1965, am ajuns, în 1970, la mai mult de 140. Este păcat că limbajul cifrelor pare sărac la prima vedere, dincolo de ele însă există miile de amintiri, de prietenii pe care turiștii români le-au legat sau le-au consolidat în aceste călătorii.

— Momentul convorbirii noastre coincide cu perioada încheierii contractelor, pentru anul 1971, cu firmele partenere.

— Întreținem relații cu 19 firme turistice din țările socialiste. Colaborarea noastră a dat rezultate tot mai bune și ea are în vedere nu numai contractele propriu-zise (în cadrul cărora este pus la punct întreg angrenajul de desfășurare a excursiilor), ci și informarea

reciprocă, permanentă, asupra tuturor obiectivelor și noutăților ce apar pe plan turistic, asupra îmbunătățirii serviciilor ca și schimbul de materiale documentare — pliante, ghiduri, hărți — ce sînt transmise turiștilor din țările noastre. Știți, de altfel, „că numeroși turiști din aceste țări fac, la rîndul lor, în tot timpul anului, călătorii în țara noastră.

— Cum a fost pregătit sezonul anului 1971?

— Agențiile județene O.N.T., cit și serviciile de specialitate din cadrul Agenției centrale pentru turism intern, au organizat din vreme, încă din vara lui 1970, consfățuirii și consultări a căror menire a fost aceea de a sonda opinia publicului turistic. Am primit multe propuneri interesante privind itinerariile, calitatea serviciilor, obiectivele pe care turiștii doreau să le viziteze. Pe baza acestora au fost stabilite apoi traseele și programele excursiilor, evident îmbunătățite.

Primele excursii ale anului 1971 în țările socialiste sînt prilejuate de sărbătorirea revoluției, pe care românii îl petrec la Berlin, Praga, Budapesta, Varșovia, Sofia, Moscova, Belgrad sau în alte orașe din țările respective. Cu această ocazie sînt vizitate obiective turistice care dau un farmec în plus petrecerii Anului nou. Nu este lipsit de interes faptul că, încă din primele luni ale anului 1971, turiștii noștri pot participa la excursii interesante, pentru care firmele partenere acordă reduceri de 15–25% din tarifele general practicate, fără ca nivelul serviciilor, calitatea lor, să sufere.

— Nu vom reuși să dăm foarte multe detalii în legătură cu excursiile anului care începe, totuși, v-aș ruga să informăm cititorii despre principalele drumuri pe care se pregătesc, desigur, să le aleagă.

— Alcătuite în așa fel, încît să ofere cit mai multe variante pentru timpul fiecăruia, excursiile despre care vorbim limitează ori extind traseele de la o zi sau două pînă la adevărate concedii, de pildă 21 de zile, cum este „Turul capitalelor”, unul dintre cele mai fericite prilejuri de a vizita „dintr-un foc”, Varșovia, Moscova, Budapesta, Sofia, Praga, Berlinul. Excursiile de o zi, la sfîrșit de săptămînă, propun fie Varna ori Ruse, fie Belgrad ori Budapesta, cele de 3–5 zile îmbină trasee nu numai într-o singură țară

(Sofia—Tirnovă—Ruse), ci în două (Budapesta—Bratislava), altele, a căror durată este de șapte zile cuprind formule ca aceasta: Praga—Budapesta; Varșovia—Cernăuți; Cracovia—Varșovia; Budapesta—lacul Balaton etc. Cu 10–12 zile începem suita călătoriilor ce permit programe mai complexe sau sejururi, cum ar fi cele de pe litoralul sovietic, în stațiunea Soci sau pe litoralul bulgar, la Varna. În 15–16 zile se derulează peisaje, obiective turistice și, normal, foarte multe surprize și, pentru că nu putem da întreaga lor listă, exemplificăm cu Turul Poloniei (Cracovia—Katovice — Wrocław — Toruń — Gdansk — Varșovia), cu circuitul în R. D. Germană care menționează locuri renumite — Berlin, Magdeburg, Wernigerode, Weimar, Leipzig, Dresda — sau cu trasee atractive în U.R.S.S. care invită la Moscova, Iaroslav, Kiev și Tașkent, la Leningrad, Riga și Talin, la Alma-Ata și Dușanbe, la Samarkand și Buhara. Itinerariile cuprind de multe ori trasee combinate, în două sau mai multe țări. Amintim în legătură cu aceasta, excursia cu autocarul ce străbate, timp de 15 zile, unele dintre cele mai frumoase locuri din Cehoslovacia și Ungaria. Este normal să nu putem da în acest spațiu un întreg catalog al excursiilor, astfel încît îi invităm pe toți amatorii de călătorii să consulte la agențiile O.N.T. toate programele ce le stau la dispoziție.

Budapesta

— Toată lumea știe că aceste excursii au implicit în „dotare” vagoane speciale de tren, curse aeriene, autocare și nave. Despre acestea din urmă v-am ruga să dați amănunte.

— Excursia pe apă cred că este și va rămâne una dintre cele mai mari tentații. Moto-navele „Oltenița” și „Carpați” vor face, și în 1971, tradiționalele lor croaziere pe Dunăre, urmînd ruta Giurgiu—Turnu Severin—Porțile de Fier—Belgrad—Novisad—Budapesta—Bratislava. Pentru a oferi diversitate în plus ele vor fi organizate astfel, încît ruta să poată fi parcursă și combinat, cu trenul și vaporul, fie la ducere, fie la întoarcere. Itinerarul Ialta—Soci—Suhumi—Batumi, prevăzut și el în proiectele noastre, oferă plăcerea călătoriilor pe Marea Neagră. Dar, pentru că sîntem la capitolul „mijloace de transport”, să nu-i nedreptățim pe automobiliști — din ce în ce mai mulți la noi — și care vor să plece peste hotare cu ... mijloace proprii. În 1970, circa 200 de grupe de turiști, ca și alții care au plecat individual, au parcurs cu mașinile țările amintite. Excursiile cu autoturismele — organizate în colaborare cu Automobil-Clubul Român — fac deja în activitatea noastră o rubrică aparte, căreia îi acordăm o atenție deosebită. De pe acum, automobiliștii pot beneficia de o gamă mai variată de servicii de diferite categorii, ca-

zări, de la corturi pînă la hoteluri de lux, ca și de servicii complete sau parțiale, fie că pleacă în grup, fie individual.

O mențiune specială și pentru alte tipuri de excursii în țările socialiste. De mai mulți ani organizăm, în colaborare cu Uniunea Arhitecților, cu Uniunea artiștilor plastici și cu alte uniuni de creație și instituții, excursii de documentare pe trasee ce reunesc monumente reprezentative de arhitectură, istorie și artă. În 1971 vom continua seria acestor excursii, ca și a celor organizate la solicitarea diferitelor instituții, întreprinderi, colective — excursii ce au drept scop documentarea profesională a specialiștilor. Totodată, vom continua să organizăm și călătoriile participanților români la diferite congrese și manifestări internaționale ce au loc în aceste țări, după cum vom da posibilitatea tuturor celor ce doresc să fie prezenți la tirgurile, expozițiile și competițiile sportive ale anului 1971. Gama excursiilor în aceste țări poate fi oricînd completată cu trasee tematice la cererea grupurilor de turiști. Există posibilități, am putea spune nelimitate, de a participa la excursiile acestea, iar noi ne străduim să satisfacem toate cererile în tot cursul anului.

— *Ca încheiere, lăsăm loc cîtorva mențiuni speciale?*

— Cu toate că încă nu sînt definitive, putem arăta că se află în pregătire, urmînd a fi extinse, noi forme de asigurare a serviciilor pentru turiștii care nu-și pot preciza itinerarul ales în momentul înscrierii și doresc să facă acest lucru ulterior. Astfel, nu numai turiștii automobiliști, ci și alți turiști care călătoresc individual sau în grupuri mai mici, cu trenul sau cu avionul, pot plăti pentru călătoriile în R.S. Cehoslovacia, serviciile de cazare, masă etc. în țară. Ei își pot stabili numărul de zile dorit, iar programul concret îl pot definitiva la sosirea în R.S. Cehoslovacia fie la sosire, fie pe parcursul excursiei, la agențiile firmei noastre partenere.

Speranța cu care intrăm în acest nou an este aceea de a satisface prin toate mijloacele dorințele celor mai diverse categorii de turiști care se pregătesc să pornească la drum.

Praga

ÎN CONTEXTUL TURISMULUI NAȚIONAL

IULIU FEJEȘ

Președinte al Biroului de Turism pentru Tineret

După cum se cunoaște, țara noastră a pătruns vertiginos în rindul statelor cu o industrie turistică dezvoltată. Citeva milioane de turiști interni au fost oaspeții înălțimilor montane și ai litoralului, au avut prilejul să cunoască monumentele de artă medievală din nordul Moldovei, harta nouă a României contemporane. La dezvoltarea bazei de masă a drumeției și recreerii, răspunzând unor cerințe de ordin educativ, un rol însemnat revine Biroului de Turism pentru Tineret.

Desigur, eforturile depuse în acest domeniu își au o explicație profundă; mai mult chiar, o justificare socială de larg interes național.

Evident, în primul rînd, aș menționa valențele instructiv-educative ale turismului, sub aspectul său cel mai larg. A porni în drumeție, a colinda țara, în grup sau individual, înseamnă pe de o parte a-ți îmbogăți cunoștințele la sursa unor comori milenare, a te pătrunde de tradiții nemuritoare, și obiceiuri strămoșești, iar, pe de altă parte, a cunoaște și aprecia activitatea creatoare a întregii societăți, de a lua un contact nemijlocit cu uriașul și vertiginosul proces al industrializării, factor de seamă în creșterea neîncetată a bunăstării poporului, în progresul general al patriei socialiste.

Apoi, atît sportul cit și turismul se impun cu pregnanță în condițiile modernizării și diversificării producției materiale, al mecanizării și automatizării tot mai complexe a industriei. Munca la un agregat cu comandă electronică, la o mașină cu program, activitatea de birou, de conducere și dispecerat, folositoare unor mijloace de transport rapide, sedentarismul, încep să acționeze nemijlocit asupra procesului biologic de existență a omului, să solicite necesitatea mișcării fizice. Sînt necesare deci eforturi sociale menite să contribuie la menținerea unui echilibru perfect între activitatea profesională și cea de educație fizică.

Am reliefat aceste premise pentru a contura cadrul exact în care își desfășoară activitatea Biroul de Turism pentru Tineret, creat în urmă cu doi ani, prin apariția hotărîrii Secretariatului Comitetului Central al Partidului Comunist Român privind organiza-

rea, desfășurarea și conducerea activităților turistice ale tineretului.

Anii ce au trecut au înscris activitatea Biroului de Turism pentru Tineret în viața și preocupările cotidiene ale tineretului. Un scurt bilanț este edificator. Astfel, numai în anul 1969 sectoarele de turism ale Comitetelor UTC județene, municipale, orășenești și comunale ale consiliilor UAS din centrele universitare, cercurile de turism, precum și Biroul de Turism pentru Tineret, au antrenat în activități turistice organizate peste 2 milioane de participanți — elevi, studenți, tineri salariați, cooperatori. Activitatea turistică s-a consacrat ca o realitate, pătrunzînd în cercurile largi de tineret și întrînd aproape unanim, adeziunea lor. Se poate considera ca fiind acreditate în rîndul tineretului trăsăturile de bază ale turismului social de tineret.

Pe linia realizărilor noastre pozitive se înscrie și integrarea din ce în ce mai bine a activității turistice în ansamblul muncii educative desfășurată de Uniunea Tineretului Comunist în rîndul tineretului. Alegerea tematicii, a itinerarelor excursiilor a urmărit în mod deliberat să contribuie la formarea tinerilor ca buni patrioți, cunoscători ai tradițiilor de luptă și muncă ale partidului și poporului nostru.

Evident, în realizarea activităților turistice în rîndul tineretului, ne preocupăm de introducerea în practica curentă a trăsăturilor specifice turismului de tineret. Am în vedere predominanța turismului itinerant, conceperea tuturor acțiunilor ca un program bogat dar echilibrat, în măsură să le confere valențele instructiv-educative, distractive și re-creative.

De asemenea, realizăm activitățile noastre la prețuri accesibile tuturor categoriilor de tineri, prin folosirea unei baze materiale simple, renunțînd la condițiile de lux, dar asigurînd acordarea unor servicii optime, civilizate.

În anii ce au trecut a existat o preocupare sporită pentru formarea unui potențial de cadre ale UTC, bine pregătite, capabile să sprijine activitatea turistică a organizațiilor UTC. Pornind de la însemnătatea pe care o are ghidul conducător în buna desfășurare

a activităților turistice, s-a acordat toată atenția desfășurării pregătirii acestora în școlile organizate aproape în toate județele țării de către comitetele UTC județene sau municipale, iar în centrele universitare de către consiliile UAS. Ghizii astfel pregătiți reprezintă un valoros potențial de cadre capabile, în măsură să sprijine activitatea turistică din întreprinderile și instituțiile în care lucrează.

Pentru desfășurarea unei activități turistice tot mai evaluate este necesară o bază materială îmbunătățită. Existența unor legături și relații permanente cu conducerile unor școli, cu inspectoratele școlare, cu conducerile unor instituții de învățământ superior și ale unor stațiuni balneo-climaterice, cu Oficiul Național de Turism asigură condiții prielnice pentru desfășurarea turismului de tineret. Concomitent s-a dezvoltat baza materială proprie a comitetelor județene UTC și a Biroului de Turism pentru Tineret. Amintim doar în treacăt faptul că în anul acesta, B.T.T. pune la dispoziția tineretului cinci tabere de odihnă – Costinești, Izvorul Mureșului, Timișul de Sus, Predeal, Piriul Rece – 11 trasee din cele mai interesante zone montane, șase în Delta Dunării, 13 itinerare tematice.

Turismul extern s-a înscris în activitatea B.T.T. drept un obiectiv de similară importanță cu celelalte acțiuni desfășurate. După o primă luare de contact, în 1968, cu diferite organizații, conferințe și structuri internaționale care activează în acest domeniu, în anul 1969, B.T.T. s-a afiliat la Biroul Internațional de Turism și Schimburi pentru Tineret din cadrul E.M.T.D. și la Conferința Internațională a Birourilor de turism studențesc. În prezent, B.T.T. realizează schimburi turistice sau întreține corespondență cu peste 100 de birouri sau organizații similare din 34 de țări. Turismul extern, organizat de B.T.T. este un turism social, aflat la îndemina unor categorii din ce în ce mai largi de tineri și răspunde unor cerințe de informare, cunoaștere și petrecere plăcută a vacanțelor și concediilor.

Pentru anul 1971 Biroul de Turism pentru Tineret și-a propus o seamă de obiective calitativ superioare. Astfel, cuprindem în acțiunile de sfârșit de săptămână, în timpul vacanțelor și concediilor, pe diferite itinerare, în tabere de odihnă și drumeții, peste două milioane de participanți. Din aceștia, peste 65 000 de tineri participă la excursiile montane, nautice și tematice, la taberele de odihnă de la munte și mare, organizate direct de către B.T.T. În elaborarea acestor programe ținem seama tot mai mult de dorința de a oferi tinerilor posibilități de a vizita locuri istorice, întreprinderi și mari

obiective economice, zone industriale, să poată participa la o serie de serbări și concursuri culturale tradiționale.

Pentru a oferi tinerilor pasionați ai excursiilor și drumețiilor posibilități cât mai largi de a-și petrece timpul liber într-un mod plăcut și util, pentru atragerea în practicarea turismului a unui număr cât mai mare de tineri, o preocupare permanentă a cercurilor și sectoarelor de turism din Biroul de Turism pentru Tineret constă în găsirea și folosirea unor forme diverse care să răspundă preferințelor tuturor categoriilor de tineri, să îmbine odihna cu o serie de activități legate de preocupările profesionale ale tinerilor, cu activități cultural-distractive și sportive. De altfel, unele acțiuni din acest an cuprind multă inițiativă provenită din rindul maselor de tineri. Astfel, programele de activitate ale B.T.T., prevăd o seamă de trasee interesante întocmite pentru elevii pasionați de geografie, literatură, etnografie, istorie, arheologie, științele naturii și geologie. B.T.T. mai organizează pentru elevii ultimelor clase de liceu excursii în sprijinul orientării profesionale, în centrele București, Cluj și Iași. Programul pentru anul acesta, întocmit de către Comitetul executiv al U.A.S.R. și B.T.T. cuprinde expediții turistice realizate prin brigăzi complexe, brigăzi de documentare și studii, drumeții montane, o caravană cicloturistică studentască.

Mi-aș mai permite câteva gânduri, privind drumeția simplă, individuală sau în echipă, pe cărări de munte, cu rucsacul în spate, din cabană în cabană ori din oraș în oraș. Turismul cu tendințe sedentare, comode și blazate, plimbarea de dragul plimbării, de la tren la vilă și înapoi la tren, capătă tentă de snobism, practică ce se cere cu stăruință combătută în rindul tineretului. În susținerea acestei idei socotim eficiența turismului direct proporțională kilometrilor parcurși pe jos, iar folosul său terapeutic-biologic în funcție de puterea de respingere a tentațiilor de deplasare auto-rutieră, aeriană sau riverană, a pauzelor prea îndelungate în punctele popas.

Promovarea în rindul tuturor tinerilor a turismului social, cu reale valențe educative, această sarcină de prim ordin a B.T.T. nu poate fi realizată decît prin perfecționarea muncii noastre, de organizare temeinică a activităților turistice, de diversificarea lor potrivit doleanțelor tinerilor. Cunoaștem zeci de inițiative valoroase ale tinerilor, care dovedesc pasiune pentru turism, capabile să ridice calitativ turismul de tineret pe trepte înalte, în măsură, în același timp, să contribuie la lărgirea numărului pasionaților pentru turism, sub toate formele sale.

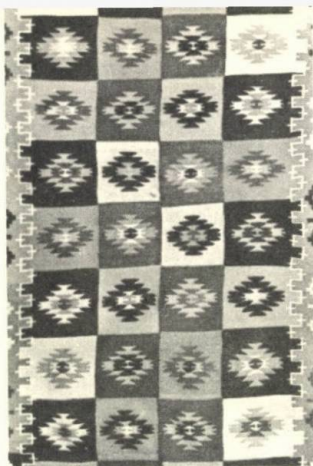
ASCENSIUNE CĂTRE PRIVELIȘTEA SCOARȚELOR ROMÂNEȘTI

PAUL ANGHEL

E o datorie să cunoști peisajul țării tale și, mai presus de toate, e o bucurie. Cine și-a cucerit această bucurie, drumețind pe cărările patriei, are de ce să fie mândru, fiindcă un asemenea drumeț isprăvește prin a căpăta sentimentul unicității în frumusețe a pământurilor românești. Este calea cea mai directă de apreciere a comorilor peisagistice ale unei țări. Mai există însă o cale indirectă de a cunoaște frumusețea unei țări, prin felul în care aceasta se oglindește în epoca de artă, în sensibilitatea populară, în măiestria cu care omul traduce un anume peisaj, drag lui, în culori, în linii și motive.

La „Albert and Victoria Museum” din Londra, unul dintre cele mai importante muzee de arte decorative și mobilier din lume, scoarței, covorului, tapiseriei li se rezervă un loc deosebit de important. Puse cap la cap, în chip ideal, aceste țesături iavaneze, persane, mexicane, chineze, hinduse, suedeze, finlandeze, arabe etc., ar putea compune un ecuator de culori, îmbrățișând planeta cu tot ceea ce fantezia cromatică și de linii a popoarelor a imaginat în cursul vremii, dublind astfel în chip inedit, poate chiar mai expresiv, emblematica națională. Contemplând îndelung aceste țesături, am realizat încă o dată că valoarea acestor opere de artă depășește, cum e și firesc, decorativul, că un covor sau o tapiserie se poate cu precizie substitui geografiei reale a unei

țări, exprimând-o fericit. Ce loc deține în acest ecuator ideal de linii și culori, pe care l-am imaginat, covorul sau scoarța românească?

Desigur, scoarța sau covorul popular românesc ne este tuturor prea familiară ca să considerăm că în dreptunghiul de culoare așternut pe jos sau atârnat pe un perete s-ar ascunde vreun mister. Cîndoscind scoarța oltenească sau bănățeană, sau moldovenească nu intuim cît de strîns legată este fiecare în parte de priveliștea particulară a zonei etnografice din care provine, așa cum nu intuim legătura dintre tipurile scoarței românești, care, toate împreună, zugrăvesc prin linii și motive peisajul cel mare al țării, oferind cercetătorului unul dintre cele mai interesante certificate ale unității și permanenței noastre pe acest pămînt românesc. Ca să cunoască aceste documente ale sensibilității și măiestriei noastre, călătorul nu trebuie să se angajeze în excursii oboșitoare, ci trebuie doar să deschidă ușa unui muzeu modest ca înfățișare, accesibil oricui, Muzeul republican de artă populară românească aflat pe Calea Victoriei, în Capitală. În depozitele acestui muzeu se găsesc adunate cca 50 000 de obiecte de artă, reprezentative pentru geniul popular românesc, printre care și peste 1 800 de scoarțe. Aceste opere aparținînd unui adevărat tezaur,

fac din muzeul republican de artă populară românească unul dintre cele mai interesante, bogate și originale așezăminte de acest fel de pe continent. Dar să revenim la scoarțe, să pășim în cîmpul acestei geografii fantastice a țesăturilor noastre.

Cîmpul e chiar cuvîntul tehnic-popular ce definește spațiul artistic al scoarței, spațiu cuprins sau necuprins în chenar. Cînd cîmpul n-are chenar, adică o ramă cu motive, el are totuși o margine, ca și lumea, ca și universul sătesc, fiindcă ceea ce cuprinde cîmpul este un univers. Și, trebuie s-o spunem din capul locului, cîmpul scoarței românești este deosebit de bogat, atît de bogat, încît dacă folclorul literar ne-ar lipsi, am putea deduce principalele motive ale doinei, basmului, baladei, principiile ritmice ale versului popular românesc chiar și numai din contemplarea scoarței. Ea are capacitatea de a sintetiza universul nostru mitologic și, într-un fel, de a-l abstractiza. Desigur, nu este vorba despre plasticizarea unor motive literare, arta populară nu cunoaște asemenea transferuri inabibile, ci de consubstanțialitatea motivului plastic cu motivul literar, indicînd izvorul în aceleași ritmuri, semne, simboluri, ce prezidează ansamblul creației populare dintr-o adîncă vechime.

Nu știm cît de recent sau cît de timpuriu a apărut scoarța în istoria meșteșugurilor noastre populare, dar succesiunea unor motive — drumul de la un nefigurativ arhaic spre un figurativ cvasigeneralizat — ca și frecvența și largă răspîndire a unor motive — pomul vieții, roata, bradul — fac din scoarță un adevărat spectacol de artă românească, o sinteză a calităților sale plastice și cromatice, un document al unității sale stilistice pe întreaga arie a țării. Ne place de aceea, după cum am mai

spus, să citim scoarța ca pe un document al unității de gîndire și sensibilitate plastică c românilor, a științei lor de a folosi în chip original, divers, dar unitar, un anume spațiu geometrizat, un cîmp.

De unde începe cîmpul românesc?

Fapt curios, dar cu atît mai semnificativ, tipul celor mai vechi scoarțe românești pare a-l fi dat, cîmpia, aceeași cîmpie care a și imprumutat scoarței cuvîntul tehnic esențial — cîmpul. Cel mai întins cîmp românesc începe de la poalele dealurilor muntene și se termină la Dunăre, deci pe aici, pe acest spațiu, trebuie să identificăm și centrul etnografic care a imaginat primele motive ale scoarței populare românești. Este scoarța muntească, al cărui tipar stilistic cuprinde toată cîmpia, de la Olt pînă la apele Rimnicului și Buzăului, care impune prin simplitatea și robustețea ei arhaică. Cîmpul scoarței n-are chenar, acesta este nelimitat vizual, ca și cîmpia, în schimb este tîcșit cu motive geometrice, vesel și aprins colorate, care par a sugera arhetipul scoarței românești, savant demarcat coloristic, ferăstruiesc cîmpul scoarței, precum apele cîmpia munteană: fiind semnificativ numite, în limbaj popular, unda apei. Vom recunoaște același motiv pe ceramica străveche, provenind din săpăturile arheologice, ceea ce însemnează că aceeași populație a locuit acest pămînt încă din neolitic. Un alt motiv specific îl scriu, pe aceeași scoarță, roata concentrică geometrizată, suitele de romburi ritmic distribuite și colorate, care dau cîmpului o mișcare amețitoare, de virtej. Cîmpia își scrie astfel prima carte și poate ne greșim atribuind ca centru al acestei gîndiri plastice — Vlașca, această primă țară românească a cîmpiei, după cum o identifică și numele, încă din negurile Evului Mediu timpuriu.

Apoi destinul scoarței se

desparte, ea apucă drumurile ce înconjoară și leagă Carpații îmbrățișându-i ca pe o cunună, făcând popasuri semnificative, îmbogățindu-și succesiv cimpul cu noi elemente, fără să uite o clipă motivele prime și codul prim de culori. Ea s-a născut de altfel simultan pe toată aria țării, păstrind fără știrbire memoria unității prime, pe care a argumentat-o prin amplă varietate științifică, printr-o bogăție de procedee ce fac din fiecare piesă în parte un unicat.

Moldova e prezentă în muzeu cu o suită de capodopere care marchează un moment diferit în evoluția scoarței românești. Intervine o nouă concepție a cimpului, care e detașat, împrejmuit cu chenar prețios, ca și o grădină. Motivele geometrice nu dispar, dar ele se retrag în chenar ca să valorifice fondul, logodindu-se aici cu noi motive florale, avimorfe, zoomorfe. Moldoveanul vede cimpul frumos ca atare. El îl tratează scump, pe fonduri verzi-pal, ca atunci cînd e imprimăvărat, sau în negru lucios, ca pămîntul la ceasul semănatului. El n-are sfiala spațiului gol, ca omul cimpiei și de aceea pe cimpul covorului sădește puține flori sau buchete, dar acestea utilizate rafinat, și mai ales valorate strălucit prin dispunerea aerată amplă. Am ales, desigur, pentru a marca diferența, unul dintre tipurile de scoarțe cele mai specifice, subliniind că alături de acestea se mai află și altele, de o rară simplitate sau de o mare bogăție a motivelor. Și mai sus, Maramureșul, care se află în creștetul țării, ne transportă în fabulos. Scoarța de aici ne pune în contact cu cerul neguros al țării lui Dragoș și Bogdan, cimpul scoarței maramureșene e de fapt un cer. Pe acest cer siniliu răsar stele, care se confundă în stilizare cu florile, apar ritmice păduri de brazi, apar zburătoare nocturne ca buha și liliacul, apar pere-

chile de oameni care se prind în linii de hore. Capodopera – o scoarță datată din 1831, o scoarță pisanie sau epitaf, cu numele unui crîng de maramureșeni scrise cu cirilice. Primele cărți scrise românește în Maramureș par a-și fi trimis buchile, ca pe niște fluturi tirzii, pe cerul sau cimpul acestei scoarțe simbolice.

Coborînd din creștetul țării vechi la vale, am putea apuca oricare drum de artă, drumul Someșului sau al Mure-

șului, drumul Crișurilor, drumurile line ale cimpiei transilvane, care au unduirea de motive a păretarelor, lăvicere lungi, cu vrîste ritmic colorate sau cu suite de romburi ce amintesc motivele cimpiei muntene. Ne ispitește însă drumul Oltului, care ne duce într-un alt pămînt de sinteză, Oltenia. Poposind doar pentru o clipă ceva mai la sud în Banat, am fi putut observa cum scoarța bănățeană, învăpăiată de întîlnirea cu culo-

rile covoarelor sirbești, își potolește pină la urmă tonurile, își impune motivele, care sînt aceleași ca pretutindeni, dar mai vii, mai strigătoare, de o aspră intensitate solară.

Oltenia consideră cîmpul ca pe o grădină ticsită de păsări și de flori. Ea îl impreviuiește cu două sau chiar cu trei chenare, ceea ce dă privitorului senzația de oglinzi care se pierd în oglinzi. Fantezia e fastuoasă, covorul devine narativ ca o baladă sau ca un basm. Pe cîmp apar de altfel haiduci și domnițe, care amintesc hieratismul frescelor murale, conjugat cu tratarea veselă și naivă a păpușilor de aluat. Scoarța oltenească, mai ales cea de inspirație cultă, de mănăstire și conac, leagă zona noastră etnografică de Orientul tabulos, de acel Orient Mijlociu, maestru în arta războiului de țesut și ghergețului. Prin această breșă pătrund în cîmpul scoarței noastre motivele exotice, se îmbogățesc în chip izbitor fauna și flora, lingă cerbi apar lei și cămile, lingă rîndunele și fluturi răsar spectaculoși papagali. Cu tot aspectul ei feeric, scoarța păstrează însă rigoarea tradițională a stili-

zării, cum și acel cod cromatic sever, apărat ca și un tezaur sacru.

Comentind acest secret al conjugării culorilor, prof. Tancred Bănățeanu, directorul Muzeului republican de artă populară, îmi spunea că aceleași culori oferite unui artist profesionist l-ar pune pe acesta în imposibilitatea de a armoniza artistic o gamă. Experiența a și fost făcută, în repetate rînduri, cu studenți ai Institutelor de artă plastică. Cum a reușit artistul popular, de fapt țărancă, să combine în chip suav culori care, printr-o apropiere inabilă par că se exclud? Aceeași întrebare și-o pun coregrafii, încercînd să noteze pașii dansului românesc, o întrebare similară și-o pun muzicologii cu privire la doină și colind. Vom încheia spunînd că există în arta populară o știință tainică de armonizare a contrariilor, de exprimare a indicibilului și suavului, de cucerire a nuanțelor și ritmurilor necatalogabile care țin de specificul gândirii și simțirii românești. Este încă o dovadă a genului național, care ne așează la cota majoră în concertul universal al artelor. Și acum, părăsind muzeul, cum arată peisajul românesc văzut prin

fereastra deschisă a scoarțelor?... Puse cap la cap chenar lingă chenar, scoarțele ne oferă o priveliște panoramică nu numai a peisajului, dar și a sensibilității naționale, a științei de a vedea și de a interpreta natura, proprii românilor de cînd se știe. Și fiindcă peisajele se „transportă” mai greu, fiindcă pelicula fotografică sau cinematografică le trădează prea adesea, ne putem bizui, în dorința noastră de a face cunoscute frumusețile românești, și pe capacitatea de sugestie a artei noastre populare. Nu pot decît să regret că în marile muzee ale artelor decorative n-am găsit decît prea arare și cite un colț românesc. Vom putea compensa lacuna organizînd expoziții peste hotare și, în același timp, introducînd mai insistent în itinerarele turistice ale oaspeților, ca și ale cetățenilor noștri, vizitarea principalelor muzee de artă populară.

Uneori un popas într-un muzeu este la fel de înălțător, și de edificator pentru imaginea unei țări, ca și o ascensiune în Retezat sau pe Ceahlău. Mai ales cînd cele două ascensiuni, în artă și în natură, nu se exclud. Dim-

TRAIAN FILIP

Trofee

în cetatea de nord

Cîrduri de cerbi alergau sub clar de lună. Coborîseră la poalele Rarăului și dăltuiiau zăpada cu copitele, venind din coclauri, trecînd prin tăietura enormă a stîncilor crude, oprindu-se lîngă pilonii de înaltă tensiune. Vîntul şuiera, norii goneau pe cer, brazii se îndoiau iar cerbii

se adunau să mănînce din finul stîncos în ceair. I-am văzut la Cîmpulung, unde vîntul era tăios iar soarele răsărea înghețat, i-am văzut venind dinspre Sadova, apoi i-am întîlnit în timp ce ocoleam Mestecănișul, acest munte pe care șoseaua l-a înfășurat ca un turban.

La Vatra Dornei, pe malul Bistriței, cerbii mi s-au părut mai îndrăzneți ca oriunde și, în același timp, mai blînzi ca oriunde, privind de-a lungul apelor fumurii și așteptînd parcă plutele dinspre Cîrlibaba, plutele care nu mai cunosc fluxul lor tradițional, rămînînd de curînd

doar ca un epilog la o mare epopee, ca un simplu spectacol turistic evocind vitalele experiențe de navigatori ale oamenilor din munte.

Coarneaule rămuroase ale cerbilor mi-au apărut din nou pe platoul cailor de rasă, îndată ce am trecut de Porțile Lucavei, spre a străbate pașiștile superbe în care poți așcuta rezonanțele apelor ce vin de departe, dinspre Izvoarele Sucevei. În gura minelor noi de la Fundul Moldovei, în tărnița cu tunelul ce străbate muntele dintr-un versant în altul, ca un oblon deschis spre Bistrița, în tărnița în care s-au instalat în acest cincinal morile de minereu și flotația care separă neferoasele, cerbii și-au arătat coarneaule într-o seară misterioasă, printre catargele înalte ale pădurii, adălmecind cu botul umed efluviile ce veneau dinspre așezările miniere. Peste tot, la Arșița și la Prislop, la turbăria de la Stampa și la parchetele de exploatare de la Falcău, pe munții imenși în care furtunile au doborât cu doi ani în urmă peste patru milioane de metri cubi de pădure, cerbii au fost făpturile fascinante care ne-au întimpinat asemenea unor simboluri ale locurilor purtând trofee ce se cîntăresc în aur. Ei ne-au chemat pe urmele lor spre a străbate cele mai frumoase drumuri ale țării și a asculta buciurile răsunind departe, parcă de dincolo de timp, de dincolo de zăriștea cosmică, din marea poetică eminesciană.

În acest regat al pădurilor de fag și conifere, unde arborii de rezonanță capătă cele mai fine tonalități, acordați de vînt, acordați de viscole, legănați de doinștii și hăulitul satelor, oglindii în plîngătoare ape și impresurați de păsările care parcă au ieșit cu toate legendele lor din impresionanta bucoavnă a lui S. Fl. Marian, în acest județ acoperit în cea

mai mare parte cu arbori falnici, nu o dată am avut sentimentul că pădurile seculare atestă permanența dinastiilor voevodale, că aceste păduri sînt gigantice instrumente, căpătîndu-și silueta de viori și viole, de șalupe și mahune încă înainte de a porni spre Reghin sau spre șantierul de la Constanța. Niciodată mai mult decît azi nu mi s-a părut mai actuală ideea codrului frate cu românul, pentru că niciodată codrii și pădurile, cel puțin în această zonă de nord, n-au participat mai intens la construcțiile grandioase ale țării ca în zilele noastre. Pădurile dau cofrajele pentru orașele și uzinele moderne, alcătuiesc porți și scări de palat, ne urmăresc în sălile de concert și pe mare, pe ele scriem atunci cînd se prefac în hirtie, ele alcătuiesc mobilierul locuințelor noastre și întregul mister îl dezlegăm atunci cînd pornim să descurcăm ghemul drumurilor din nord, drumuri cotate și avîntate care te duc dintr-o pădure în alta, dintr-un sat mai frumos decît un muzeu de etnografie în alt sat, te suie pe cite o terasă a cerului, te îndrumă către o poartă masivă de piatră, care pare să mai păstreze și azi urmele de copite ale cailor năzdrăvani, iar din loc în loc, ca într-o vastă bibliotecă, placardele te îndrumă spre rafturile mirifice ale vailor, unde minăștirile sînt cărți de basme și galerii de artă medievală. Uii deseori că te afli într-o mare. O mare verde cu talazuri înalte cit munții. Uii că te afli în zona cetăților nordice puternic fortificate de Mușatinii, în aceste scoici în care s-au născut perlele artei vechi, în taină și singurătate. Uii că aici au trudit croniciarii viziunilor fabuloase pictînd scripturile lor fără de seamăn pe pereții de la Vornet, Vatra Moldoviței, Sucevița, Arborea și, te înfiori la gîndul că, deși acești pereți

au fost pictați mai fin decît aripile unui fluture, ei totuși au răzbit prin vreme, au înfruntat timp de cinci secole furtunile care doboară păduri străvechi, spre a poposi pe malul apelor ample în epoca noastră, în raza unor sate pe care ești îndreptățit să le crezi anume făcute pentru un spectacol de evocare istorică.

Apropiîndu-mă de orașul Suceava, acest port trepidant al nordului, privind lunca învadată în ultimul deceniu de imensele hale ale combinatelor de celuloză, hirtie, mobilă, plăci fibrolemnoase, de construcțiile metalice ale primei oțelării din această zonă, privind însăși cetatea lui Ștefan cel Mare, peste ruinele căreia se prefiră aburii halelor clocotitoare, m-am gîndit ca la un trofeu documentar la acele însemnări de reporter făcute de Mihai Eminescu cu un secol în urmă despre plaiurile la care se reîntorcea în mod constant: „E drept că același riu al Sucevii curge la aceeași poală de deal și astăzi, dar castelul vechilor domni e o ruină, biserica Mirăușilor chiar și strămoșii generației actuale o știu tot ruinată, ca o moaște de piatră din vremea lui Alexandru cel Bun, iar pe ulițele aceluia oraș mare odată, mic astăzi, te întimpină numai cite o piastră de mormint, care servește drept pavaj”.

Sentimentul dezolant pe care orașul patriarhal îl inspiră pînă nu de mult a fost cu totul depășit, iar Suceava, cetatea de nord a țării, cunoaște strălucirea pe care o merita și devine sub ochii noștri una din cele mai impresionante colecții de trofee industriale. Un oraș nou a apărut pe cornișa dominată de turnurile lui Lăpușneanu, Petru Rareș, Vasile Lupu, Bogdan și Ștefăniță, care au ctitorit odinioară orașul secular. Sub cupa excavatoarelor, subsolul a arătat arheologilor temelile

curții domnești, cartierele meșteșugarilor medievali, valurile de pământ ce se întind în cercuri concentrice pînă la Podul Arini, unde Despot Vodă a pierit ucis de buzduganul lui Tomșa și unde azi s-a construit edificiul unei fabrici de tricotate, care ar putea să ofere într-un singur an îmbrăcăminte pentru mai bine de douăzeci de milioane oameni.

Mergînd mai adînc în istoria țării, constructorii și cercetătorii au descoperit amfore romane și vase dacice, care arată că vîrsta acestei așezări este de multe ori milenară, că dealul Sucevii a cunoscut formele civilizației Cucuteni și a păstrat superbe vestigii din neîntrecuta artă a meșterilor vechi. Mai mult decît atît, în lunca Sucevii și pe coamele Zamcei, săpăturile pentru fundațiile combinatelor și ale noilor cartiere au scos la iveală colți de fildeș și cranii de bour. Colții de fildeș ai mamuților dispăruți au șaptezeci de mii de ani vechime. Bourul reprezentat de Stema Moldovei în altorelieful turnului Lăpușneanu și-a găsit

în sfîrșit modelul înscriind așezarea noastră în sfera de azur a legendei.

Monumentele și trecutul renasc o dată cu construirea noului centru al industriei românești. În timp ce pulberăria cetății și faimoasele bastioane, țesute într-o pînză deasă de schelării, se ridică la alte cote, recăpătîndu-și formele pierdute, celelalte monumente ale orașului se înscriu în modernă geometrie arhitecturală, bucurîndu-se de aprecierea unor specialiști de vază ca Richard Neutra, care spunea: „Clădirile din Suceava, din direcția fostei Mitropolii, au un aspect mai plăcut decît o tablă de șah”. Arhitecții au deschis fața vechiului burg, au încorporat în raza lui cartierele mărginașe și au făcut ca cetatea de scaun să intre în ansamblul modern, ca un grandios element de reflecție, la capătul unui golf vegetal ce se întinde de la bisericuța domnițelor, pe Valea Șipotului, pînă la dealurile mari și verzi din răsărit.

Dacă odinioară cele două gări monumentale ale Su-

cevei semănau cu două mari săli de teatru părăsite, dacă în urmă cu ani trenurile treceau departe de oraș, ocotindu-l, iar țara nu păstra decît legături sentimentale cu fosta cetate de scaun a Moldovei, nimeni nu poate azi să mai vorbească despre tradiționala izolare a tirgului patriarhal, iar cetatea de nord a industriei ne cheamă spre a ne arăta creații iscusite, care aduc anual miliarde de lei în trezoreria națională. În orașul cu turnuri multicolore, emblema bourului a fost înlocuită cu emblema cerbului, faimosul personaj al codrilor seculari, cel care măsoară cu spițele coarnelor sale arborescente adîncimea timpului și orele mari ale istoriei. Adevărata glorie a Sucevii a început îndată ce sub cupola pădurilor a răsunat glasul grav al motoarelor, singurele capabile să reia vechiul dialog cu lumea, singurele capabile să trimită pînă departe peste hotare emblemele care evocă natura, vitejia, noblețea tradiției și exuberanța prezentului socialist.

POPAS la MILA 23

Bătrînul „Anghel Saligny” face de ani de zile cursele dintre Tulcea și Sulina. Mă aflam din nou pe puntea lui printre pescari cu fețele arse de soare, pescari turiști echipați cu binocluri și arme de vânătoare sau doar cu inofensive aparate de fotografiat, printre lăzi, boccele și rucsacuri, îngrămădite într-o indescriptibilă dezordine, așteptînd semnalul răgușit al sirenei. Trecuseră ani buni de la ultima mea întîlnire cu Delta. Pe vasul ce-și legăna cu încopăținare vîrsta, încercam să-mi reamintesc detaliile, chipuri de oameni, crimele de impresii din locurile despre care știam încă de pe băncile școlii că alcătuiesc o zonă singulară în Europa. Nu-mi veneau în minte decît linia dreaptă a brațului Sulina și haosul de apă și de vegetație, ce mi se deslușea ca prin vis sub cele mai neașteptate înfățișări.

Maliucul, moderna cherhana de la Mila 23 sau noua cabană de la Ilgani apăruseră recent în peisajul Deltei și nu-mi erau cunoscute decît din paginile ziarelor sau din edițiile jurnalelor de actualități. Le vedeam pentru prima oară, mari, moderne și frumoase, adăugînd valenței noi potențialului economic și turistic al Deltei.

„Partizanul”, „Gorgova”, „Mila 18”, „Crișan” sînt sate înșirate de-alungul acestui braț puternic al Dunării. Furia oarbă a apelor le-a lovit necruțător, distrugînd casele și avutul pescarilor. Pretutindeni însă, ca într-un uriaș

front al reconstrucției, oamenii, uniți în mari grupuri de lucru, pun la loc zidurile și acoperișurile caselor, redînd aidoma înfățișarea acestor vechi și pitorești așezări.

Soarele sta gata să apună cînd am ajuns în ograda Trofimovilor. Și aici, la Mila 23, apele revărsate au distrus tot ce le-a ieșit în cale. Din casa bătrînului pescar doar jumătate mai poate fi locuită. În această jumătate însă, s-a mai găsit loc de adăpost timp de cîteva nopți și pentru oaspeți, șapte la număr.

După vechile rînduiri de ospitalitate ale acestor locuri, am fost poștiți la o masă pescărească, unde linul, somnul și știuca s-au bucurat în seara aceea de marea noastră prețuire. L-am așteptat la un pahar de votcă și pe bătrînul Rodion. A apărut într-un tîrziu de undeva, de pe apă, masiv, cu fața blindă de copil, puțin obosit, dar bucuros că are cu cine se așterne la vorbă.

Așa au început acele zile minunate pe care Delta mi le dăruia din nou. Am umblat cu lotca prin canale strimte și întortochiate, printre zăvoaie de sălcii și nesfîrșite întinderi de stuț, am trecut prin ghioluri și girle împodobite cu covoare de nuferi, stirnind cîrurile de stîrci, de egrete și de lopătari cu zborul lin și grațios. Eram în inima Deltei, loc într-adevăr unic pe continentul nostru, grație unui peisaj de tulburătoare frumusețe, populat de o lume tainică și misterioasă...

Trecuse bine de amiază cînd Nicolai, mezinul Trofimovilor ne scoase în vechiul

braț al Sulinei, pe drumul spre casă și mărturisesc fără șovăire că niciodată nu mi s-au părut mai gustoase saramura și chiftelele de știucă ale „Mamașei”!

Era într-o duminică și seara am mers la căminul cultural. Ne invitasă Danilov, un alt membru al familiei. Blond, cu ochi albaștri și limpezi, vesel, gata oricînd să arunce o vorbă de duh, Danilov ținuse să-l ascultăm cîntînd din armonică, după terminarea filmului. Cînta frumos încît tăcuse toată lumea, ascultîndu-i melodiile duioase și nostalgice ca apele liniștite ale Dunării.

L-am văzut apoi a doua zi înainte de răsăritul soarelui, conducîndu-și lotca încărcată cu năvoade, în jos, spre cherhana. Era ca totdeauna punctual la întîlnirea cu Dunărea, cu asprimile unei meserii pe care o face ca și tatăl, ca și bunicul său, stăpînit de o pasiune statornică.

„Anghel Saligny” ne-a readus cu mers de melc la Tulcea. Pe drum am întîlnit hidrobuze rapide, încărcate cu grupuri de turiști care plecau sau se întorceau din mirifica împărăție de ape. Pe lingă aceste vase sprintene și elegante, „pasagerul” nostru părea o biată navă demodată, adusă parcă de pe Mississippi, acum un secol și mai bine.

„Sturzul”, „Fregata”, „Sitarul” se alătură astăzi noilor realități ale Deltei, aducînd la dimensiuni contemporane farmecul călătoriilor în acest colț de țară.

INTERVIU CU
Ing. V. IORDĂCHESCU
Secretar general al A.C.R.

Impuținarea filelor din calendar marchează apropierea sfârșitului de an și, înafara unui sentiment de nejustificată nostalgie sîntem cuprinși și de sentimentul unei neastîmpărate curiozități care ne urmărește cu întrebarea: „Oare ce s-a realizat”? Adunăm, scădem, înmulțim și... exultăm sau ne întunecăm cînd obținem totalul concluziilor. S-a mai încheiat un an, nu unul obișnuit, ci unul dramatic, senzațional. Apele negre au rostogolit stinci, au surpat șosele, au rupt poduri și, mai ales, s-au recunoscut învinse de strălucirea de geniu al acestui neam, geniul talentului, geniul răbdării și al regenerării rapide. În atari condiții nu putem spune că ANUL TURISTIC 1970 a debutat sub cele mai bune auspicii și, totuși...

Deoarece pe fundalul general al activității de organizare judicioasă a turismului din țara noastră, turismul automobilistic ocupă din zi în zi un loc tot mai însemnat prin dezvoltarea industriei automobilistice românești și al pasiunii pentru automobilism, am încercat să obținem pentru cititorii noștri citeva date referitoare la ce s-a făcut și ce urmează să se facă de către Automobil Clubul Român pentru membrii săi. În acest scop nu putem

alege un interlocutor mai autorizat decît ing. V. IORDĂCHESCU, secretar general al ACR, care, cu amabilitatea recunoscută, a răspuns invitației noastre, oferindu-ne citeva date, sperăm, interesante pentru iubitorii de autoturism.

— Automobil Clubul Român nu mai este de multă vreme o „necunoscută” pentru cei ce populează universul automobilistic românesc. Totuși, pentru cei mai tineri automobiliști vă solicităm o lapidară prezentare a asociației dv.

— În urmă cu aproape patru ani, un mic grup de pasionați ai automobilismului puneau bazele asociației noastre de astăzi. Eram puțini, citeva zeci, apoi pînă la sfîrșitul anului citeva sute. Astăzi Automobil Clubul Român este constituit dintr-un aparat central, cu filiale în toate județele țării, o întreprindere de turism auto internațional, o revistă proprie și ... 30.000 de membri. Aceasta foarte pe scurt, deoarece „cărțile de vizită” sînt prin definiție înguste.

— Într-o societate civilizată, cum este cea a epocii contemporane, turismul nu mai re-

Ce oferă **AUTOMOBIL CLUBUL ROMÂN** membrilor săi în 1971?

prezintă un moft al vreunei mode, ci un deziderat impus de necesitatea refacerii energiei consumate de ritmul din ce în ce mai trepidant al vieții cotidiene. Iubitorilor „drumetiei” cu automobilul, pasionaților de peisaj montan sau marin ce li se oferă de către Automobil Clubul Român?

— Încă din anul 1969 ACR a încheiat convenții cu Întreprinderea de administrație a barajului Argeș, cu I.A.P. Ambasador și Oficiul Național de Turism pentru obținerea unor exclusivități pentru membrii săi la campinuri la Argeș și respectiv Snagov și litoral. În vara anului 1970 ACR a inaugurat primul său sat turistic la Snagov și intenționăm să extindem acest sistem de week-end în principalele localități din țară și, pe cât posibil, la acele obiective turistice la care au acces autoturismele. Se va organiza în continuare tradiționalul Bal al automobilistilor la Sinaia și începând din acest an — Revelionul automobilistilor.

— În ceea ce privește excursiile cu autoturismele peste granițele țării, anul 1971 va aduce ceva nou membrilor Automobil Clubului?

— Se va continua sistemul excursiilor individuale și în grup, excursii organizate în cadrul reglementărilor generale ale statului nostru, ACR asigurând membrilor săi serviciile la care au dreptul conform statutului asociației noastre. Automobilistii, membri ai Clubului vor primi informații turistice, ajutor tehnic și benzină pe baza scrisorilor eliberate de ACR. Contractele bilaterale și multilaterale ale ACR cu Asociația Internațională de Turism și cu Federația Internațională de Automobilism conferă dreptul la asistență tehnică și juridică din partea cluburilor partenere membrilor clubului nostru pe baza carnetului de asistență.

— V-am ruga să ne spuneți câteva cuvinte despre asistență tehnică acordată membri-

lor ACR și, eventual, despre diversificarea activității serviciului tehnic al asociației dv. pe anul 1971.

— Parcul de mașini de intervenție rapidă s-a îmbogățit cu două mașini platformă pentru transportarea automobilelor avariate ce nu mai pot fi remorcate, iar în anul 1971 parcul se va extinde prin procurarea a 15 autoturisme ARO, mașini capabile să facă remorcări. Tot în cursul anului în care am intrat vom înființa stații permanente de întreținere și asistență tehnică și turistică pentru membrii ACR. Se va continua asistența tehnică la domiciliu și, în sfârșit, o noutate de ultimă oră: se va constitui un cerc de instructori de conducere auto care vor preda lecții pe autoturismele clubului pentru membrii neposessori de autoturisme, iar pentru amatorii de competiții sportive preconizăm deschiderea unui curs de conducere sportivă, lecțiile urmînd să se țină pe autoturismele cursanților amatori.

— O pasiune comună reușește să facă din doi oameni necunoscuți, o prietenie, din mai mulți oameni — o familie. Doi automobilisti pasionați ar putea discuta despre pasiunea lor — ore lungi. Pasiuni comune generează idei comune sau păreri controversate asupra aceleiași probleme. Familia largă a automobilistilor noștri simte nevoia de întîlnire, de documentare tehnică, de, pur și simplu, conversație... automobilistică. Credeți că anul 1971 va aduce membrilor Automobil Clubului Român mult doritul club?

— În această problemă, ceea ce pînă acum era pentru noi o speranță s-a transformat într-o certitudine. Demersurile făcute pentru obținerea unui local corespunzător sînt într-un stadiu intr-atît de avansat încît să ne putem permite să spunem că anul 1971 va aduce celor 15 000 de membri ai clubului nostru din București o „Casă a automobilistilor” care va fi dotată cu aparatură de proiecție de filme, o bogată bibliotecă de cărți și periodice de specialitate și cu alte amenajări. Principalele filiale județene — Brașov, Cluj, Timișoara, Tg. Mureș — au rezolvat pe plan local, deocamdată o parte a acestui deziderat. Sperăm ca anii următori să ne permită constituirea unor astfel de Cluburi și în aceste centre. O realizare de seamă a ACR o constituie editarea unui organ de presă propriu. În urmă cu doi ani și-a început apariția revista „Auto-Turism” într-un tiraj de 30.000 exemplare, tiraj sportit astăzi la cifra de 50.000. Prin intermediul acestei publicații

incercăm să punem la dispoziție membrilor noștri un cit mai bogat material informațional și tehnic, de turism și automobilism, noutăți din țară și din lumea întreagă, fiind un instrument de stringere a legăturilor dintre noi și membrii noștri.

— Printre preocupările sale Automobil Clubul Român are și coordonarea mișcării sportive automobilistice din țara noastră. Cum apreciați sub acest aspect anul recent încheiat și ce intenționați să faceți pentru anul 1971?

— Automobil Clubul Român a comandat în 1969 pentru amatori de competiții din România 50 de autoturisme Dacia 1100 S., iar pentru lotul reprezentativ trei mașini Renault Gordini 1300 speciale de grupa II. Calendarul sportiv al anului 1970 a cuprins un campionat național de raliuri și unul de viteză în coastă. Înzestrarea lotului ACR cu cele trei mașini speciale de grupa II a făcut ca diferența dintre alergătorii noștri și cei străini să scadă pe planul dotării cu material tehnic de concurs. Rezultatul: în Raliul „Nisipurilor de aur”, în Raliul Balcanic și, mai cu seamă, în Raliul Dunării aflat la cea mai dificilă ediție a sa (din cauza traseului greu, a mediilor orare foarte ridicate și a prezenței la start a celor mai multe nume prestigioase pe plan european din cîte ediții au existat pînă acum) sportivii noștri au ocupat poziții nesperate nici chiar de noi. Pentru anul 1971 intenționăm să organizăm în continuare campionatul de viteză în coastă, Raliul României și transformarea în realitate a unui vis mai vechi — organizarea campionatului de viteză în circuit, singura formă de întrecere care ar face o deosebită propagandă sportului automobilistic prin aceea că permite spectatorilor urmărirea întrecerii de la start la sosire. Intenționăm să permanentizăm înscrierea Raliului României și a Coastei de la Feleac în calendarul sportiv internațional, să continuăm participarea României la Raliul Dunării, Raliul Balcanic și „Cupa țărilor socialiste”. Se fac, de asemenea, demersuri pentru organizarea în colaborare cu firma Porsche a unei curse pe ruta Viesbaden-București-Viesbaden. Deocamdată atît!

— Se vorbește din ce în ce mai des, în ultima vreme despre construirea unui autodrom și în țara noastră. V-am ruga să ne spuneți ce este legendă și ce este realitate din acest proiect, cunoscut fiind faptul că o construcție de o asemenea anvergură necesită investiții mari, dar realizarea lui ar în-

semna catapultarea României în circuitul european al întrecerilor marcate cu maximum de carate.

— La ora actuală există fonduri necesare începerii construcției unui autodrom. Un specialist al DSAPC — Municipiul București a fost trimis în străinătate pentru o documentare cit mai completă, astfel încît anul 1971 va fi anul definitivării începerii construcției. Existența unui autodrom nu înseamnă numai competiții automobilistice, ci ceva mai mult, adică școlile de conducere vor intra într-o zonă de studiu complex, se vor organiza școli de conducere sportivă, lecții de conducere pentru elevi și studenți, piste de încercare pentru uzinele de autoturisme, de pneuri etc. Fiind deci interesate foarte multe instituții în construirea unui astfel de obiectiv, sperăm într-o cooperare fructuoasă și deci greutățile de construcție (evident serioase) vor fi, sperăm, învinse iar amortizarea cheltuielilor va fi, categoric, rapidă. Pe plan competițional cînd autodromul va fi în exploatare, telexurile din întreaga lume nu vor mai vorbi numai de Marele Premiu al Italiei, Franței, Austriei etc. ci și de Marele Premiu al României.

Este atît de frumos să visezi cu ochii deschiși — visuri realizabile, încît nu ne rămîne decît să facem viitorului o frenetică urare de... SUCCES!

NICULAIE STOIAN

Pare forțată apropierea dintre turism ca mijloc de cultivare și destindere și metoda folosită de dascălii antici, care își inițiau învățăceii în diferite taine preumblindu-se cu ei prin celebrele grădini-școală. Ce sînt însă aceste preumblări atît în universul natural cit și în cel al civilizației umane și spirituale decît niște veritabile lecții primite în mers, într-un mod atît de captivant și de fructuos?

Maiakovski spunea, în stilul său paradoxal uneori: „Mie călătoriile imi înlocuiesc cititul cărților”. Iar pe o fîntînă din drumul ce duce către dealul cu liliac din ținutul Gorjului, am citit cîndva o inscripție care, pe cit imi amintesc, suna cam așa: „Veniți să vă împărtășiți din dragostea naturii”.

Dar asemenea pledoarii pentru turism și pentru foloasele sale pot fi citate infinit de multe și din partea unor autorități, în materie, prin aceasta neînțelegînd nu numai pe marii scriitori-peregrini. În ce privește literatura de altfel, nu puține sînt monumentele literare pe care le datorăm unor călători.

Dacă invocăm asemenea exemple celebre, e pentru că, după părerea noastră, randamentul cunoașterii mijlocite de turism e cu atît mai mare, cu cît gradul de cultură al celor care călătoresc e mai ridicat. Tocmai din acest punct de vedere studentul e un turist ideal; pregătirea și marea receptivitate față de tot ceea ce se adresează deopotrivă inteligenței și sensibilității îi conferă virtuți

deosebite în cadrul acestei activități de tot mai mare amploare în lumea modernă.

Este meritul asociațiilor studențești de a fi știut încă de la înființarea lor să cultive această vocație a tinerilor aflați pe băncile facultății pentru călătoria de recreare și agrement, de performanță sportivă și, îndeosebi în ultimii ani, de studiu. De altfel, nucleul bogatei activități turistice desfășurate sub egida **Biroului de turism pentru tineret** de pe lângă C.C. al U.T.C. l-a reprezentat experiența valoroasă a comisiilor de turism ale asociațiilor studențești. Dezvoltându-se și în prezent ca activitate nemijlocită a asociațiilor, turismul studențesc se integrează în circuitul general al turismului pentru tineret prin intermediul Comitetului executiv al Consiliului U.A.S.R., ca și toate celelalte domenii ale vieții studențești.

Dacă în anul 1969 numai numărul studenților care au mers în excursii la sfârșit de săptămână era de peste 60 000, la care se adăugau alte mii și mii în tabere, excursii de diferite tipuri, în interior și în peste 21 de țări ale lumii, cifra pe care și-a propus s-o atingă turismul studențesc în 1970 a fost de 75 000 studenți, dintre care 10 000 în timpul vacanțelor. De asemenea s-a amplificat numărul de vizitatori studenți și de țări vizitate în același an 1970.

Mai importantă însă decît amploarea numerică, deloc neglijabilă desigur, mi se pare cea de conținut a activităților, sporul de cultură pe care îl aduc în patrimoniul spiritual al studențimii noile tipuri de excursii practicate. Ele facilitează totodată și o mai bună familiarizare cu viața socială, cu mediile în care vor lucra studenții după absolvire, cîștigul esențial reprezentîndu-l fortificarea sentimentelor și convingerilor patriotice ale acestora, însuflearea dragostei înflăcărate pentru pămîntul pe care ne-am născut și pentru poporul din care ne tragem, pentru deplina înflorire a virtuților sale sub zodia socialismului, a cuceririlor sale istorice obținute sub conducerea Partidului Comunist Român.

Beneficiînd de înlesniri serioase, ca în toate celelalte activități pe care le desfășoară, de reduceri de prețuri pînă la 50 la sută acordate de U.A.S.R., studențimea patriei a fost prezentă pe toate itinerariile revelatoare de frumuseți ale naturii sau ale creației miraculoase a omului de pe aceste pămînturi, a îmbogățit experiența turismului românesc cu noi forme de cunoaștere în mers. Nu întîmplător unul din principalele cicluri turistice s-a numit „**Studenții pe meleagurile patriei**”, cuprinzînd excursii în circuit, tabere, popasuri etc. în programul căroră s-au înscris vizitarea unor obiective economice, culturale, istorice, activități de studiu, întîlniri cu diferite categorii de tineri și

organizarea în comun de acțiuni educative. Acestora li s-au adăugat **brigăzile turistice de studii și documentare**, în cadrul cărora studenții cercetători și artiști, însoțiți de activiști de asociație și cadre didactice au întreprins investigații folclorice, etnografice, istorice, geologice, geografice etc., au oferit programe artistice în orașe și sate, reprezentanții sportive.

Turismul sportiv s-a remarcat îndeosebi prin cele **trei întîlniri în stea** din masivele Paring, Făgăraș și Rodnei, pentru care plecările s-au dat din aproape toate centrele universitare, iar cicloturismul a avut ca principal punct de atracție excursia pe biciclete cu 5 etape zilnice pe traseul București-Costinești.

Un capitol aparte în programul turistic studențesc pe 1970 l-au constituit de asemenea cele 4 tabere specializate de la Constanța (documentare arheologică), Munții Apuseni (speologie), Masivul Retezat și Piața Craiului (amenajări turistice), 3 tabere centralizate de înot (Toplița, Victoria-Făgăraș, Sulina), și tabăra de turism nautic de la Lacul Sf. Ana.

Se înțelege că pentru un volum de excursii considerabil crescut și diversificat a trebuit să crească proporțional și baza materială, semnificativă fiind în acest sens extinderea, modernizarea și dotarea complexului turistic de la Costinești, loc tradițional de întîlnire și recreare a studenților în timpul verii, ca și amenajarea tot mai bună a taberei de instruire și odihnă de la Izvorul Mureșului.

Pornind de la o asemenea premisă e firesc ca studenții îndrăgostiți de călătorie, și prin aceasta înțelegem pe an ce trece aproape toți studenții, să privească cu mult optimism spre itinerariile lui 1971. Parametrilor cunoașterii zilnice realizați prin studiul multilateral din facultate sau din producție, din practica exercitată, li se adaugă aceste cote tot mai ridicate de cunoaștere a patriei sub multiplele sale înfățișări — naturale sau umane, istorice sau contemporane — de asimilare a tuturor revelațiilor pe care o călătorie le poate oferi la tot pasul.

Și poate că nici una dintre multe noastre curiozități, aspirații și dorinți pe care le satisface o călătorie fie ea cît de mică, uneori chiar în cartierul învecinat al orașului în care locuim, nu e mai presus decît ceea ce numim cu cîteva sfinte cuvinte „dor de țară”. Căci, dincolo de multiplele satisfacții pentru sănătatea trupului și spiritului pe care le oferă călătoria, ea ne permite să simțim ființa patriei pînă-n hotare, iar dincolo de hotare s-o purtăm în noi ca pe un pămînt sacru de care ne leagă forța de gravitație a iubirii. Cu multă dreptate grîind în acest sens Poetul:

*De dragoste de țară, cine n-are nevoie
ca de apă, de aer și de soare?*

Un munte puțin cunoscut de turiști

GIUMALĂUL

Prof. Dr. Docent
VICTOR TUFESCU

Multă vreme înălțimile munților noștri erau cunoscute doar de păstori, care urcau cu turmele pe poteci numai de ei știute, să văreze pe pajiștile alpine. Dacă în Carpații Orientali, cu restrinse goluri de munte, stinele sint așezări izolate, în Carpații Meridionali și indeosebi la vest de Olt, ele se grupau mai multe la un loc, alcătuind adevărate cătune pastorale la limita superioară a pădurii; ele fremătau de viață, mai ales că grija preparării laptelui revenea femeilor, „băcițe”, care creau de fapt o a doua gospodărie la pășunea de munte.

Așa s-au născut din vremuri ancestrale și **nedeile** de munte care după tradiție par să fi reprezentat în vremurile dacice un cult al înălțimilor cu anumite ritua-

luri păgine, transformate treptat pe firul veacurilor în sărbători ale munților. Acolo s-a creat lumea de legende și balade, de cîntări și doine care alcătuiesc tezaurul folcloric al ținuturilor carpatice.

În munții Moldovei, masivele mai semețe — Ceahlăul (1904 m) și Rarăul (1653 m), Giumalăul (1875 m) și Budacul (1864 m) — își au și ele legendele lor. Dacă însă primele două, cu relief mai spectacular datorită rocilor constituențe (conglomerate și calcare), par să fi atras mai multă faimă, Budacul și mai ales Giumalăul, mai greoaie ca înfățișare datorită formațiilor cristaline care le alcătuiesc și mai izolate, au rămas mai puțin cunoscute lumii turiștilor, cu toate că farmecul lor n-ar îndreptăți acestă.

Giumalăul, deși situat în preajma uneia dintre cele mai vechi grupări de populație de munteni, cea a

Cimpulungului, cu oameni liberi care au luptat veacuri pentru drepturile lor, nu a prilejuit plăsmuirea multor povestiri și nu a intrat în legendă ca vecinul său mai mic Rarăul. Aceasta și datorită faptului că este mascat de culmi mărunte și de păduri care-l fac să nu fie văzut din văile mari din preajmă, ci numai de pe culmile altor munți din jur, pe cînd Rarăul își profilează silueta-i caracteristică dominat de semețele Pietre ale Doamnei, dinspre toate punctele cardinale, putînd fi zărit ca o vrajă furioasă pe o fereastră din fuga trenului, pe valea Moldovei.

Spre deosebire de acesta, Giumalăul prezintă un pitoresc mai sobru, fără abrupturi prăpăstioase și virfuri stincoase, caracteristice fiind pantele domoale, spinările rotunjite care urcă pe nesimțite (cu unele întirzieri la 1250, 1400 și 1600 m, unde

Munții Perșani: bazalte
(Foto V. SENCU)

se lătesc mult ca niște plat-
forme) pentru a se aduna
din toate direcțiile într-un
uriaș gurgui central ce de-
pășește 1800 m altitudine.
S-ar părea astfel la prima
vedere că este un munte
monoton, neavind nimic din
neliniștea și zvicnirile neaș-
teptate ale vecinului său de
la est, Rarăul; în schimb,
povirnișurile împădurite, ma-
rea bogăție de izvoare, pă-
șunile bogate ca un covor
moale, jnepenișurile tupilate
în mica lui zonă alpină, con-
stituie un alt stil de pito-
resc. De altfel, muntele are
ceva grandios în masivitatea
lui netulburată, care impune
prin dimensiuni și liniște. Este
un munte pe ale cărui plai-
uri largi capeti intuiția ne-
mărginirii și a cărei natură
calmă infuzează elementul toni-
fiant care potolește acu-
mularea tensională a zarvei
citadine, este un leac mira-
culos împotriva „toxiemiei”,
maladia civilizației, a vieții
din marile orașe.

Dar aceste elemente de
psihoterapeutică răstălmăcire
a pitorescului naturii munte-
lui, au scăpat fără îndolă
spiritului concret și practic
al oamenilor locului care
poartă natura în ei înșiși și
n-au fructificat imaginația
lor creatoare, așa cum a
răscolit-o peisajul plin de
surprize și de taine al Ra-
răului. Iată de ce Giumalăul
nu a inspirat nici balade,
nici legende, nu a generat
nici povestiri, nici mituri, nu
și-a câpătat faima în lumea
scriitorilor, pictorilor și nici în
lumea iscoditoare a turiștilor.

De lângă Pietrele Doamnei
de pe Rarău, acest munte
se vede în întregime, maies-
tos, dominind întreaga pa-
noramă de obcine și plai-
uri. Este un masiv cu rami-
ficații în toate direcțiile, ten-

ta-
cule ale unei imense ca-
racatițe de piatră și pământ:
culmi largi, cu minunate po-
ieni și mici așezări de înăl-
țime care coboară pe ne-
simțite spre periferie, cum
este calea prin Poiana Ciun-
gilor sau spre Vatra Dornei,
ori mai ales cea dinspre
miazănoapte prin Stegile și
Alunul, care vine de pe Va-
lea Putnei. Fiecare dintre
aceste prelungiri aduce nota
sa proprie în priveliștile pe
care le desfășoară, în pito-
rescul calm al acestui mas-
siv, mai bătrîn decît toate
obcinele din jur, intrucît să-
lăsluia falnic și singuratic
acolo pe cînd ceilalți munți
abia se plăzmuiau prin de-
puneri în apele mărilor, abia
tirziu ridicindu-se prin con-
vulsuniile stratorilor pămîntu-
lui (la sfîrșitul erei secundare
și în cursul celei terțiare).
Și așa a rămas pînă astăzi
mai falnic și mai senin de-
cît ceilalți, dar și mai izolat
de văile mari și de drumu-
rile principale.

Spre vîrfurile Giumalăului,
unul dintre drumurile cele
mai frumoase pornește din
satul Valea Putnei (6 ore de
mers). Poteca apucă prin ră-
coarea pădurii tocmai unde
urcușul este mai repede. Iz-
vorăse cu ape limpezi și reci
susură la tot pasul cu sclî-
piri argintate printre ferigi
viguroase. Razele soarelui se
strecoră printre frunzele ar-
borilor creînd jocuri de lu-
mini și umbre care transfi-
gurează pădurea ca niște
acorduri din muzica lui De-
bussy. Priveliștile pe care le
oferă la început această po-
tecă nu sînt cele ale relie-
fului, ci ale lumii vegetale
care-și desfășoară imensa
varietate a trunchiurilor și
frunzișului ca o vorace luptă
între specii și între indivizi
pentru un mic loc sub soare.

De pe la 1250 m altitu-
dine urcușul se domolește,
poteca devine alee lină de
parc menținindu-se pe mai
bine de un kilometru a-
proape de orizontală, pe
platforma cea mai joasă a
cărei corespondență se vede
și dincolo de vale pe Arse-
neasa, ori la Piciorul Lat.
Pădurea zăgăzuiește vede-
rea de-o parte și alta, ad-
miri doar sulilele molizilor
care se profilează pe ne-
mărginirea văzduhului. Dar
nu peste mult timp se des-
chid poieni cu pajiști tot mai
intinse pe care călătorești
fără întrerupere tot pe culme
de munte fără să urci ori
să cobori pînă la un urcuș
care îți deschide înainte a
doua platformă la Săpile
(1420 m). Numele îi vine de
la rimăturile mistreților care,
pe vremuri făceau o arătură
dezordonată cu riturile lor
prin iarba imensei poieni.
De pe această platformă ve-
derea se răsfată pînă-n de-
părtări: drumul incovoiat de
pe Mestecăniș, netezimea
platformei Arseneasa pe care
trecea în veacurile de dem-
mult drumul Maramureșului,
iar spre sud vîrfurile Giuma-
lăului se înalță ca un gor-
gan uriaș pleșuit. Pe un
grui se vede poteca ce se
îndreaptă spre castelul de
vinătoare Poiana Ițcani.

Ținînd poteca mai departe
(marcaj punct albastru) ai
în față Muntele Alunul care
se înalță peste netezimea
platformei de 1600 m (a treia
treaptă de înălțimi) cu ace-
lași profil de mușorai imens
și cu același covor de ier-
buri pînă la 1667 m altitu-
dine. Cu toate că este mai
înalt decît Rarăul, nu are
pitorescul acestuia. Impre-
sionantă este însă netezimea
și lărgimea platformei din

jur, care trimite prelungiri spre cele patru puncte ale zării: Piciorul Tinișului spre nord, Alunul Mic spre est, Chilile spre sud, toate reprezentând resturi ale unei platforme numită în zona aceasta platforma Corbului. În jurul virfului Stegile (1630 m), covorul ierburilor este împestrițat cu pilcure din ștevia stinilor, o buruiană de 1-2 m înălțime, cu frunze mari, late, care se dezvoltă pe locurile gunoite din jurul stinilor și de la care s-a dat și numele muntelui. Versantul estic al acestei culmi este înveșmintat cu pajști invadate de pădure. Este un peisaj de bașm în care atunci cînd liniștea nu este tulburată, cînd primejdia nu se simte de nicăieri, cerbii ies la păscut cu micile lor cîrduri, iar cocoșii de munte sar viori printre ramurile copacilor, ori coboară prin iarbă. Ai impresia că te întorci în veacurile de demult. De la Poiana Ciungilor (1550 m) pînă în virful Giumalăului este cale scurtă.

Un alt drum spre virful Giumalăului începe din apropiere de Vatra Dornei. Și acesta urcă în pantă mai repede pînă la prima platformă la 1200 m altitudine, pentru ca apoi să devină mai mult o promenadă prin umbra pădurii sau printr-un șirag de vaste poieni mărețe cu priveliști, avîntate la înălțimi eterice, cu panorame de neuit în jur.

Cea dintîi este Poiana Dranca la 1280 m, cu o mică grupare de gospodării. Apoi, la mici distanțe se deapănă una după alta poiana de la Obcina Mică, apoi cea a Ticsenilor, cea a Pentenilor etc. Toate cuprind grupuri de gospodării de multă vreme permanentizate. Vora

indeosebi, toți munții aceștia răsună de glasuri omenști, de tulnice care-și răspund de pe un plai pe altul. O adevărată înfrățire cu muntele a unui străvechi popor de oameni blinzi și primitori, cu strai alb și minte ageră, care te farmecă cu povestirile simple ale vieții lor în natură.

Șirul acestor poieni de culme se încheie cu Poiana Ciungilor la care ajungi după un urcuș ceva mai repezător prin pădure. Se află la nivelul unei platforme înalte (peste 1500 m) și este cea mai vastă dintre toate. Din cuprinsul ei ți se dezvăluie o largă priveliște asupra munților din jur. Creștetul Giumalăului are povirișuri ceva mai accentuate, pe alocuri chiar obositoare și birne de stîncă pe care se cățără tufigurile de afini și pilcurele de jnepeni, care acopăr mari întinderi cu deosebire în partea răsăriteană ca un adevărat asalt al înălțimilor, îngreunînd și mai mult urcușul. În toată verii, cînd se coc afinelile, acestea constituie unicul mijloc de potolire a setei, deoarece pe cît de plin de izvoare este acest munte mai jos, în păduri, unde auzi pretutindeni susurul piraelor, pe atît este de lipsit de apă în virf. Chiar în Poiana Ciungilor, ultima înainte de asaltul virfului, găsești imbelșugat izvoare la marginea pădurii.

În afara priveliștilor proprii cu poiene și urcușuri line, farmecul acestui masiv care domină toți munții din jur se datorește și panoramei extrem de întinse pe care o deschide în zilele cu cer senin pînă în depărtări nebănuite. Vezi de acolo o lume întreagă de muni ca talazurile unei mări împietrite. În

apropiere spre est se văd stîncile zvelte ale Rarăului, iar spre sud Pietrosul Bistriței, munte aspru, cu creasta zimțată, stîncă golașă, întunecată, iar mai încolo după cîteva gheburi între care Birnarul, o altă creastă dințată stîncoasă - Grîntieșul; mai departe, la stînga, se profilează greoi și maiestos, ca o masă cu diverse ornamentații și încrustături, legendarul Ceahlău, iar de cealaltă parte spre dreapta, săltat deasupra tuturor, Pietrosul Călimanului, masă imensă de lave întărite. Se vede scîldată în soare Valea Bistriței Aurii. Se vede Suhardul cu spinarea-i prelungă, ba în depărtare chiar Ineul din Munții Rodnei. Mai aproape se vede și șirul așezărilor de pe valea Moldovei, indeosebi cele din sinuoasa depresiune a Cîmpulungului Moldovenesc; iar de cealaltă parte Valea Colbului, al cărei nume se trage, după spusa localnicilor, de la pulberile ce se înălțau acolo în vremurile străvechi de la exploatarea auriferă a cărei urme nu se mai cunosc astăzi.

Se înserează. Zărilor se acopăr cu nori alburii, rotunjiți care se îngrămădesc în jurul piscului conic, învîluindu-l ca o cunună de ceturi. Umbrele se aștern tînuite în văi. Codrul din preajmă freamătă ușor, înflorat de un vinticel zburliț care aduce o boare rece. Către asfințit, zărilor încă luminoase pălesc treptat, numai în înaltul cerului lumina crepusculară rumenește ușor cîteva norișori străvezii care plutesc grăbiți ca niște fantasmă în zărilor întunecate. Așa păstrez amintirea acestui munte de vrajă cu multiplele lui înfățișări, cu pitorescul lui atît de puțin cunoscut.

Doleanțele

Duc nostalgia apelor de munte din copilăria mea precară, poate chiar de aceea iluminată complementar de oglinzile lor. Am fost păstrăvar fără permis, braconier minor, de înălțimea piticilor, încă de la vîrsta abecedarului și vă asigur că am prins pește cu un simplu ac de gămlie inconvoiat. Pe atunci nailonul era atît de scump încît acoperea o distanță de numai 15–20 de centimetri între undiță și ață, iar drumul copilului spre acul de oțel al undiței trecea prin banalul ac de gămlie. Cum se lăcea de prindeam totuși pește pe vremea aceea, cu un simplu ac de gămlie „metamorfozat”, – nu-mi pot da seama. Astăzi, cînd am ifosele unui păstrăvar bătrîn, desigur că n-aș mai izbui.

Buba e însă nu în ac ci în destinul apelor de munte, iar pentru noi, păstrăvarii pasionați, aceasta constituie o dramă. Regretăm paradisul pierdut al apelor de odinioară și bogăția lor de păstrăvi. Ce s-a întimplat?

Aveam 16 ani în anii războiului din Vest și rețin cum troitul rămas neexplodat pe cîmpul de luptă era folosit de braconierii puși pe căpătuială, pentru a dinamita apele. După o asemenea explozie, toată fauna păstrăvărească își avea bășica crăpată și plutea, cu burta-n sus, deasupra dălbinei „atacate”. Apoi s-au descoperit și niște chimicale speciale care ucideau, de la mormolocul de broască pînă la păstrăvul suprem, toată suflarea bronchială de pe o anume lîngime a riului.

Și așa, peștele se împuțina. Și încă în ordine geometrică. Căci dacă ne gîndim că păstrăvul, de lacom ce e, mîncîncă și icrele, dacă mai adăugăm ravagiile pe care le fac marile viituri de apă, apoi iernele aspre care, în riurile fără cascade artificiale, decimează și ele densitatea păstrăvilor, și, în fine două pricini moderne: poluarea apelor cu chimicalele întreprinderilor industriale riverane și, lansarea la apă a butucilor de la gateri, iată că începe să se contureze trist de clar ghinionul nostru în numele căruia pescuim mult, dar prindem puțin. În fine, e de adăugat că prezența șantierelor forestiere sau de construcții rutiere și poduri înlesnesc o practicare, în masă, a braconajului. Am constatat cu propriii ochi. Admonestrarea braconierilor e riscantă, nimeni dintre cei ce țin la etica sportului cu undița nu va cuteza să-și pună pielea la saramură într-un conflict pierdut dinainte. Firește că ar fi o nebunie să afurisim șantierelor de durerea păstrăvilor frustrați. Dar, într-o atare situație paza trebuie să fie întărită iar pedepsele exemplare. În mod inteligent, paza apelor trebuie să fie dirijată cu precădere către locurile mai expuse delictelor.

Se ridică însă și o altă problemă, poate neașteptată: prețul derizoriu al permisului de pescuit. Sînt sigur că mulți cititori ai frazei de mai sus, mă vor afurisi. Eu, însă, îmi susțin sincer tema. Nu pentru că aș dori să așez o povară în plus pe umerii păstrăvarului legal, cu permisul în buzunar. Nu! Doamne păzește! Nu-mi place să atentez la punga nimănui. Dar atunci cînd facem

unui păstrăvar

din pescuitul amator un sport de masă, atunci sîntem obligați să asigurăm cantitatea medie de pește pe riu, nu numai repopulînd cu puișii cursurile rîurilor (vai! din acești puișii, apele primăverii distrug destul!) ci printr-o igienă complexă a lor. Cu cîteva zeci de lei pe an ești posesorul unui permis de pescuit și asta încă n-ai fi nimic dacă s-ar respecta de către toți morala elementară a breslei, — dar uneori lăcomia e mare și păstrăvarul ar vrea să care cu el, acasă, toți păstrăvii din riu. Unele ape sînt atît de secătuite încît s-a născut zicala bănuitoare că „ar fi mai mulți pescari decît păstrăvi”. Ce-i de făcut atunci? Cred că ar fi bine, ca prin rotație, unele rîuri să fie interzise pescuitului pe o perioadă de măcar 2—3 ani — în acest fel înlesnindu-se nu numai înmulțirea copioasă a peștilor, ci și creșterea exemplarelor frumoase la care pescarul amator jinduiește atît de mult.

O altă măsură salutară ar fi oprirea cu desăvîrșire a pescuitului în localități, adică pe porțiunea de apă care trece prin sate. Căci prin sate toți copiii țin undița-n mînă, pescuind pînă și puișii. Or, e de știut că exemplarele frumoase cresc în dălbine adinci, mai cu seamă la mori, în iazuri și sub roata morilor. Oprea pescuitului în localități ar crea fișii de apă în care peștele se poate reproduce în condiții admirabile, de unde apoi să migreze în susul și-n josul rîului.

Poate că ar fi bine de asemenea ca pescarii să-și exercite pasiunea nu numai în prinderea păstrăvului ci și în îngrijirea apelor: n-ar fi frumos ca în unele duminici ale anului, grupe de pescari amatori să construiască, prin muncă voluntară, cascade artificiale la care păstrăvii să ierneze în pace?

Și încă ceva: am observat că una din pricinile imputinării cantității de păstrăvi de pe cutare apă, este tăierea perdelelor de pe marginile rîurilor — mai cu seamă a plantelor agățătoare. Pescarul le taie ca să poată pescui nestingherit, dar nu-și dă seama că, în urma lui, zeci și sute de pescari își vor încerca acolo norocul, și nici că, păstrăvul fuge de locul complet desgolit.

Și cîte n-ar mai fi încă de spus. De pildă, în ultimii ani a fost importat la noi un soi de aparat electric cu care silvicii noștri prind păstrăvi de prăsilă, și — mi se pare — nu numai de prăsilă. Introdus în apă, aparatul

amețește peștele atît cît să fie prins ușor cu mîna și introdus în găleata cu apă. Acolo-și revine. Ciudată drăcie electrică, acest aparat! Vasăzică nu e destul că rîurile noastre sînt atît de sărace în exemplare frumoase — mai trebuia să vină și silvicii să le rărească și mai mult!

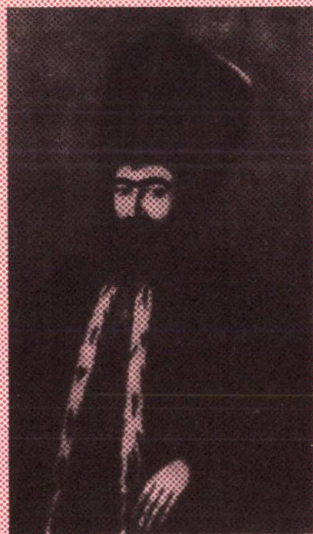
Am văzut, în Franța, prin preajma orașului Montpellier cît de rațional sînt întreținute apele, ce păstrăvării moderne le însoțesc, la intervale armonioase, cursul și, firește, cîtă abundență de păstrăv în ape și pe piață. Sudul Franței n-are nici pe departe o rețea de ape atît de deasă ca a noastră. La numărul apelor de munte de care dispunem, România ar trebui să fie un adevărat paradis al păstrăvarilor. Dar iată că la noi, loștrita și lipanul se mențin în număr foarte redus iar păstrăvul, cu toate anunțurile, de repopulare, din ziare, tot nu atinge abundența mult visată. Căci, repet, nu stă totul în repopulare, ci într-un program complex, riguros, respectat de toți pescarii, indiferent de funcția pe care o dețin — și prin scoaterea din pescuit a unor ape, prin rotație.

Dacă port nostalgia apelor de munte, dolidora de păstrăvi, din copilăria mea îndepărtată, acum, îmbătrînind, doresc din toată inima ca abundența lor să se reîntoarcă, poate înzecită, spre bucuria noastră a păstrăvarilor microbiști cel puțin de intensitatea iubitorilor de fotbal.

PRIMUL CĂLĂTOR ROMÂN CU VAPORUL

Călturorul român Dinicu Golescu — de la a cărei naștere (7 februarie 1777) se împlinesc 194 de ani — a fost unul dintre cei mai pasionați călători ai timpurilor pe care le-a trăit. Despre minunățiile văzute de el în

cele două mari voiaje făcute în Europa (Ungaria, Austria, Elveția, Italia), în anii 1824-1826, ne-a lăsat cunoscuta carte scrisă cu multă înțelepciune *Insemnare a călătoriei mele Constantin-Rădăviți din Gălești, făcută în anul 1824, 1825, 1826*. (În facsimilul coperta cărții, apărută în 1826, la Buda). În aceste voiaje Dinicu Golescu a folosit vaporul, pe care ni-l descrie astfel în paginile cărții:

„Vaporul este o corabie care merge pe mare cu un meșteșug de foc, ce este în cămora corăbii, iar afară se vede numai un caș de fier, lung ca de 4 stinjini, prin care iese fumul, și două roate mari de fier, întocmai cu

Există desigur o legătură strinsă între turism și geografie, nu numai fiindcă amindouă își desfășoară activitatea pe suprafața globului (sint doar atâtea alte discipline științifice care lucrează în același spațiu). Legătura strinsă derivă în special din faptul că atât turismul cât și geografia au ca obiectiv principal peisajul terestru și neîntreruptele lui schimbări. Turistii însă nu

astădată însă, avea și multă, foarte multă dreptate.

În ce fel și până la ce limite poate fi geografia folosită de turiștilor?

Geografia informează pe turiști, în primul rând, asupra peisajelor care merită să fie văzute, asupra căilor de acces la aceste peisajii, asupra interesului estetic, dar și științific general pe care-l prezintă — căci turism, admirație și... deconectare —

VINTILA MIHAILESCU

Președintele Societății de științe geografice

GEOGRAFIA

privesc peisajul ca un obiect de studiu — analizându-l și explicându-l cum o fac geografii; ei îl caută pentru frumusețile, dinamismul și deci pentru emoțiile, pentru destinderea pe care le pot provoca — subconștient sau conștient — în spiritul lor. Inseamnă însă aceasta că turismul se reduce la... procurarea de emoții estetice ori de alt ordin? Desigur că nu. Turismul mai este și informare — deci instrucție — cu condiția să nu cadă în pedanterie; mai este și mijloc de normalizare a relațiilor dintre oameni și dintre aceștia și natură adică mijloc de educare... dintre cele mai puternice și mai eficiente. O doamnă în vîrstă și de o rară distincție dădea acest sfat tinerelor domnișoare cu care se afla într-o excursie: Dragele mele, înainte de a vă mărita plecați într-o excursie colectivă cu logodnicul dumneavoastră. Este cel mai bun mijloc de a-i constata carecterul și în ce măsură este sau poate fi educat. Doamna cea bătrînă avea mult umor; de

nu înseamnă neapărat interdicția preocupărilor științifice — firește, în speță, rațional dozate. Dacă ne limităm la țara noastră, fără îndoială, nimeni nu poate afirma că lista obiectivelor teritoriale de interes turistic a fost epuizată. Constatăm, fără îndoială, o anumită ierarhie în organizarea actuală a „zone” turistice. Nimeni nu poate contesta că în prima linie — mai mult a interesului balneo-climatic și numai în al doilea al celui de informare istorică, geografică și culturală — atenția prioritară s-a îndreptat asupra litoralului. Geografia poate contribui însă la sporirea motivelor care atrag pe români și pe străini la țărmul dobrogean al Mării Negre, informind de pildă asupra schimbărilor suferite de peisajul litoralului și al celui din raza de influență a mării, din antichitate pînă azi, asupra condițiilor de geografie istorică variabile și asupra unor permanențe sau quasi-permanențe naturale care au atras, în aceleași locuri, dezvoltarea unor

centre urbane sau de recreație. Nu trebuie să credem că vilegiaturistii — care au desigur dispoziții turistice — vin la mare numai pentru băi de soare, înot și petrecere cu muzică și dans; ci, fără îndoială, marea lor majoritate, doresc să știe și în ce mediu de viață se găsește și cum s-a dezvoltat acesta în decursul timpului; ei doresc astfel de informații — oferite cu simțul măsurii și în formă agreabilă — nu numai din simplă curiozitate ci și pentru că fiecare turist — conștient sau nu — acumulează experiență, își completează cunoștințele și-și

Bacău vorbea, cu justificată căldură, de frumusețile și atracțiile din bazinul de munte, și dealuri al Troțușului. Aș adăuga și eu că traseul pe șoseaua dintre Bacău și orașul Gheorghe Gheorghiu-Dej, oferă una dintre cele mai atrăgătoare și mai neașteptate perspective. Este însă atît de bogată țara în colțuri pitorești încît, presupunînd că se pledează argumentat pentru toate, va fi foarte greu de făcut o selecționare multumitoare. Totuși, operația va trebui să fie realizată. Din acest motiv, O.N.T. ar fi bine să pună în studiu, apelînd și la geo-

roatele de la mori ce umblă cu apă, una de o parte, afară din corabie, și alta de cealaltă parte, într-o osie de fier, care este mai naltă decît fața apei de șase palme; roatele intră în apă o parte și 3 părți rămîn afară. Această osie cu roatele întorcîndu-se foarte iute, goneste corabia atît de tare, încît simpte trupul omului cum corabia sparge marea, și roatele lasă în urmă două

în sprijinul turiștilor

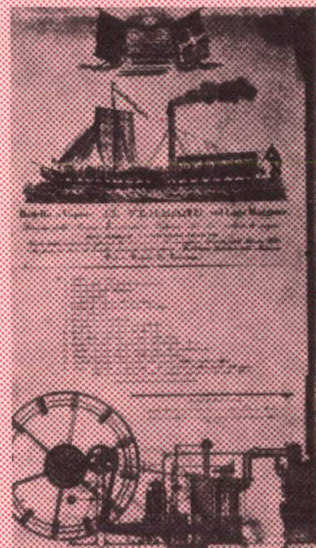
modelează caracterul prin termeni de comparație între ceea ce știe din mediul activității sale curente și ceea ce află din regiunile străbătute ca turist.

Contribuția geografiei la informarea de ansamblu asupra dezvoltării litoralului, este tot atît de necesară și pentru celelalte zone turistice preferențiale (nordul Moldovei cu minăstirile sale, Bucăgeii, Făgărașii, Cetățile Ponorului din Biharea, orașele cu vestigii medievale din Transilvania, regiunea Porților de Fier etc.). Toate acestea își sporesc valoarea turistică prin integrarea geografică în regiunea unde au apărut și s-au dezvoltat.

Dacă lista obiectivelor turistice nu-i epuizată, înseamnă că geografii, în acord cu istorici, cu naturaliști sînt obligați în anii ce vin, să cerceteze și să convingă autoritățile responsabile că mai există și alte regiuni de mare interes turistic în România și care anume. La o sesiune de comunicări științifice ținută în Suceava între 8-10 mai 1970, o profesoară din

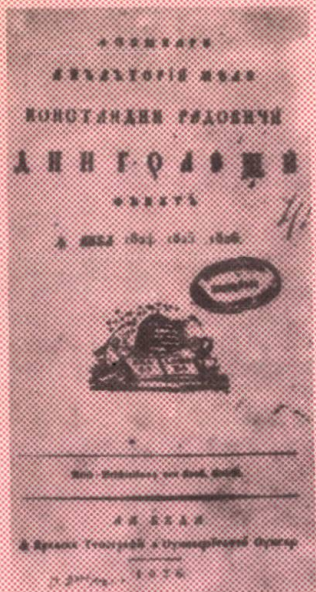
grafi, viitoare hartă a ierarhizării regiunilor turistice din România pe baza unei analize regionale amănunțite și critice.

Dar sprijinul acordat de geografii turiștilor nu se reduce la recomandări și documentări asupra „zonelor” turistice. El ia și forma unei pledoarii pentru cunoașterea și respectarea legăturilor dintre elementele care compun un peisaj total (natural transformat de om) și care asigură un echilibru între factorii naturali și cei sociali. Turistul, printr-o comportare neadecvată, contribuie la ruperea sau chiar compromiterea acestui echilibru. Educarea viitorilor cetățeni, prin școală, iar mai tirziu prin diferite alte mijloace, în spirit geografic (deprinderea de a nu privi nimic din cele aflate pe un teritoriu, ca elemente de sine stătătoare, ci aparținînd organic unui complex de procese), această educare nemonopolizată de geografie dar specifică ei — pregătește și pe turist în respectarea integrității peisajului.

coade de spumă lungi. Și cum or pune în cuptor un lemn mai mult, să duduie toată corabia. Înăuntru, unde este acel meșteșug, nu lasă pe nimeni să bage seama, dar după oareș ce bătăre de seamă ce am putut face, este un cuptor zidit în cămara corăbii, care are un coș de fier drept în sus, prin care ese fumul; la spatele cuptorului în potruva gurii, un alt coș de fier, care este scos din cuptor în spre mecanica ce au, prin care ese căldură cu abureală, întocmai ca la cazanul care scoate rachiul, la care la fund îi arde focul și capacul stringe lacrima de abureală. Așa acel abur al coșului mișcă cea dintii roată, unde

sint poate intreite decit la un ceasornic, si cea din urma roata, prin dintii ei si prin dintii ce sint pe osia de fier, suceste osia dimpreuna cu roatele... si bez acest mestesug are si catarguri cu pinze, ca atunci cind este vint intinde pinzele si mai slabește luteala roatelor..."

Navigația cu aburi, începută în primii ani ai secolului trecut, s-a răspândit destul de încet în perioada sa de încercări, astfel că în anul 1824 nu existau pe toate mările și oceanele lumii mai mult de o sută de vapoare. Unul dintre acestea făcea cursa Trieste-Veneția și cu el a călătorit boierul cărturar Dinicu Galescu, fiind astfel primul român care a cunoscut binefacerea navigației moderne. El nu ne spune numele vaporului, dar trebuie să fi fost renumitul IL VERBANO, pe care ni-l înfățișează stampa alăturată (2), cu un an mai înainte, când făcea serviciul pe lacul Maggiore, de unde a fost adus apoi la Veneția.

ION MANTA

În fine, un ultim serviciu pe care geografia îl aduce — adică poate să-l aducă, turiștilor. Se crede — obișnuit — că turism înseamnă căutarea unor obiective care ies din comun: cel mai înalt vîrf de munte, cel mai lung ghețar, cea mai adîncă și mai complicată peșteră, cea mai mare cascadă și orice alt lucru care începe cu „cel mai” sau „cea mai”... Vestigiile trecutului, rezervațiile naturale, curiozitățile rare sau rarissime, intră de asemenea în inventarul atracțiilor turistice. Așa a fost și așa va fi. Niciodată, muzeele, parcurile celebre, castelele de pe Rin sau de pe Loire, monumentele Italiei antice și ale Renașterii etc. nu vor înceta să atragă sute sau chiar milioane de vizitatori. Țările care stăpinesc astfel de comori sint organizate ca să primească, adăpostească și mulțumească pe toți acești curioși. Totuși, deși de incontestabilă importanță, nu la excepțional se reduce atracția turistică și, în special, cu toate preferințele, nu numai la antichități. Se adaugă valorile turistice dar, mai ales, realizările contemporane (orașele moderne, stațiunile de sport și cură, aglomerările industriale, marile porturi etc.). Obiectivele turistice se amplifică și complicașă așadar. Prin obligația ei de a informa asupra realității teritoriale complete (rezultanta activității cuplului om-natură), geografia trebuie numărată printre principalii factori ai largirii concepției despre obiectivele turistice. La tărmlul dobrogean de altă dată, a apărut și funcționat timp de un mileniu, cetatea comercială mizeiană. Azi au rămas numai ruinele dezgropate într-un peisaj de stepă uscată iar marea nu se mai vede. Specialistul arheolog poate să se pasioneze exclusiv de vestigiile rămase, să continue săpăturile, să reconstituie cetatea de altă dată, să-i sta-

bilească etapele dezvoltării; turistul care vrea — și trebuie să vrea — și să i-l legea nu numai să se plimbe printre ruine, se va adresa însă și geografiei ca să-i lămurească de ce și cum vechiul port a rămas pe uscat și ce relații întrețineau negustorii mizeieni cu populația autohtonă. Curiozitatea turistului modern depășește adică limitele interesului turistului amator numai de monumente antice. Fără să vrea, el se va interesa astfel și de evoluția fizică a tărmlui fostului golf marin astăzi transformat în lagună.

Exemplul de mai sus asociază însă preocuparea turistică oarecum clasică și încă preferată cu o integrare geografică utilă explicării anomaliei constatate pe teren. Nu tot intinsul țării dispune de ruine sau de alte vestigii ale trecutului și totuși turistul trebuie să fie deprins și convins că o țară face să fie văzută și pentru frumusețile și realizările ei mai puțin cunoscute și mai puțin arhaice. Moldova minăstirilor vovezilor stă alături de întinse spații cu păduri seculare — de pildă vestitul codru al Slătioarei — poiene întinse cu fîneață în floare și colibe risipite, centre industriale recent ieșite ca din pămînt, o populație primitoare care, sărbătorile, umblă în port pitoresc și păstrează încă obiceiuri strămoșești. Și aceste lucruri merită să fie văzute.

Așadar, geografia contribuie și la formarea convingerii că turistul poate avea satisfacție și prin străbătrea unor regiuni care, cel puțin la prima vedere, nu au nimic excepțional în ele, dar, cercetate de aproape, se dovedesc tot atît de atrăgătoare ca și obiectivele turistice clasice și, mai ales, capabile să-ți procure momentele de destindere după care, în liniște neaglomerată, umblă toți cei copleșiți de trepidațiile vieții cotidiene.

ȘI CONTINENTELE CĂLĂTORESC?

MARCIAN BLEAHU

Director adj. științific al Institutului geologic

Călătorii de agrement, călătorii diplomatice, călătorii în lună. Păsările călătoresc, epidemiile sînt boli care călătoresc. În acest iureș de călătorii, cînd totul pare în mișcare și deplasare, stai să te întrebi dacă există ceva stabil, ceva imobil la care să te poți referi.

Metafora dragă poezilor, „ca o stîncă de granit”, sugerează tocmai această posibilitate, de a găsi pe suprafața pămîntului, sau mai bine zis în cadrul ei, reperul de imobilitate pe care gîndul să se odihnească, fără teama de a o porni din nou la drum.

Nu este vorba de imobilitatea pămîntului, căci de mult mințile iscoditoare au bănuît, ceea ce a fost confirmat de ochii care au privit propria noastră planetă din cosmos, că locuința noastră este într-o perpetuă, multiplă și complicată mișcare. Nu, este vorba de imobilitatea elementelor componente ale suprafeței pămîntului, de uscat, de continente, de munți. Astfel, în ciuda cutremurelor și a resturilor de animale marine de odinioară ce se găsesc pe virfurile munților, și care atestă că și aceștia au fost altceva înainte de a deveni podoabele majore ale peisajului terestru, s-a încetățenit credința că suprafața pămîntului este constituită din elemente imobile. Această credință a fost exprimată științific prin teoria permanenței oceanelor și

aceea a fixității continentelor. Cu ele în mină geologii au încercat să explice istoria de 5 miliarde de ani ai globului terestru și mai ales a ultimilor 800 milioane de ani de cînd viața a oferit, prin resturile pietrificate lăstate, repere cronologice necesare unei reconstituiri cît mai fidele. Așa de exemplu dacă resturi de viețuitoare erau identice pentru un anumit moment al istoriei geologice în America de sud și în Africa, au fost imaginate punți continentale, limbi de pămînt care să unească cele două continente și care s-ar fi scufundat ulterior.

În ciuda șubrezeniei unor astfel de ipoteze cu ele au lucrat geologii pînă în anul 1912 cînd un meteorolog german, Alfred Wegener, a emis o idee ce avea să revoluționeze gîndirea geologică. Plecînd de la asemănarea marginii vestice a Africii și Europei cu marginea estică a Americilor, el și-a imaginat că ele se îmbucau și formau un continent unic, Pangaea, care s-a scindat pe la mijlocul erei secundare, în mai multe blocuri care au alunecat în diverse sensuri: Americile spre vest, India și Australia spre est. Atlanticul ar fi astfel de vîrstă relativ tinărar iar insulele din el resturi lăstate pe drum în timpul alunecării Americilor. Lanțul Anzilor Cordilieri ar fi ridicat din cauza rezistenței la avansare a Americilor iar lanțul Alpino-Himalayan prin strivirea depozitelor acumulate

o enigmă
care
a fost
dezlegată:

MIHAI EMINESCU A FOST LA MARE...

O întrebare care a frîmțat pe biografii lui Eminescu și — desigur — nu numai pe ei: a fost sau nu a fost marele nostru poet la mare? ... Iată că enigma a fost dezlegată prin descoperirea unei scrisori trimisă de Eminescu Veronicăi Micle, care a fost expediată din Constanța la data de 16 iunie 1881. Facsimilul scrisorii, însoțit de un comentariu a fost publicat în revista constănțeană „TOMIS” sub semnătura cunoscutului istoriograf literar Augustin Z. N. Pop.

Așadar, avem astăzi doada prezenței lui Eminescu la mare. Acum știm cu certitudine că versurile sale atît de îndrăgite din Scrisoarea I și Mai am un singur dor — se datoresc nu numai neobișnuitei sale inspirații poetice, ci și cunoașterii nemijlocite, intime, a bogatului registru de frumuseți pe care i le dezvăluise marea.

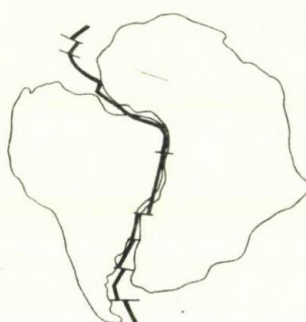
Ce drum a urmat Eminescu pentru a ajunge la Constanța? Din scrisoare aflăm că poetul a plecat din Giurgiu cu vaporul. Cu acest prilej trebuie spus că pe acea vreme la Constanța se putea călători cu vaporul, mai întâi pe Dunăre și trecind de Sulina – pe mare. O a doua alternativă putea fi o călătorie cu vaporul pe Dunăre pînă la Cernavodă iar de aici cu trenul, pe calea ferată construită în anul 1860 de compania engleză Barklay – pînă la Constanța. (Domnitorul Cuza în drumul său spre Constantinopol a folosit acest itinerar)

În cazul cînd Eminescu a călătorit numai pe apă, cu vaporul, este firesc să li trecut prin apropierea localităților Brăila, Galați, Tulcea, Sulina, străbătînd apoi delta. Poate că a văzut mulțimea de mori de vînt care pe acea vreme zoreau în imediata vecinătate a Tulcii să macine grîul dobrogean; poate că a străbătut lungul drum al Sulinei, pe acea vreme încă foarte întortochiat și după unii – primejdios pentru navigație. (Lucrările pentru secționarea marelui M și amenajarea brațului Sulina – prima etapă – au început în anul 1880 și au luat sfîrșit în anul 1902). Acest drum a fost străbătut anterior și de Ion Ionescu de la Brad, care afirmă că-i făcea pe călători să tremure...

Eminescu sosind la Constanța, a poposit la „Hotel d'Angleterre”, închirînd o cameră la mansardă, de unde – spune el – „privirea mi-e deschisă din două părți asupra mării”. Marea îl impresionează sub aspectul

intr-o mare interioară, numită Tethys, în timpul mișcării Indiei și Africii spre nord și a Asiei și Europei spre sud.

Wegener a adus numeroase argumente în favoarea teoriei sale: viețuitoarele celor trei continente sudice au afinități doar pentru epocile geologice dinaintea scindării, nu și după izolarea lor (argumente paleogeografice);

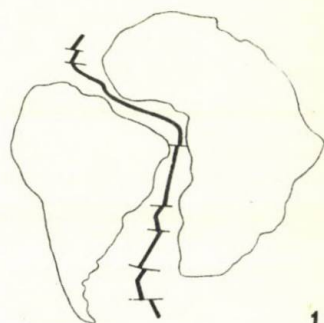

cutele și structurile geologice din sudul Africii și din nordul Europei au o perfectă continuitate în America de sud, respectiv în Labrador (argumente structurale); zonele climatice ale epocilor trecute se explică doar prin admiterea unui singur bloc continental (argumente paleoclimatice).

Possibilitatea migrării continentelor a fost pusă de Wegener pe seama structurii globului pămîntesc care este constituit din mai multe părți concentrice: scoarța, mantaua și nucleul. Continentele, constituite din roci mai ușoare, plutesc pe rocele din manta, mai grele dar plastice din cauza temperaturii și presiunii la care se află. În ce privește cauza care a determinat mișcarea continentelor, Wegener a presupus că este vorba de mișcarea de rotație a pămîntului care determină o mișcare de la pol spre ecuator, și de influența lunii și a soarelui ce determină un fel de marea terestră care, combinată timp de milioane de ani cu rotația pămîntului,

determină mișcări de la est la vest.

Teoria lui Wegener, cunoscută și sub numele de teoria derivei continentelor, a fost mult discutată în anii dintre cele două războaie mondiale. Ea a găsit susținători entuziaști printre unii geologi și mai ales printre biologi, care au aflat în cadrul ei cele mai verosimile

soluții pentru explicarea răspîndirii actuale a speciilor de plante și animale. Dar, ea a fost și puternic atacată cu următoarele argumente: forțele care să pună în mișcare continentele invocate de Wegener sînt insuficiente: mantaua este considerată cînd plastică (pentru ca continentele să alunece), cînd rigidă (ca să opună rezistență și să explice formarea munților); în istoria de cîteva miliarde de ani a Pămîntului, continentele au migrat doar în ultimii 200 de milioane de ani; ce s-a întîmplat pînă atunci? Față de aceste argumente, și încă altele, concluzia primului simpozion internațional consacrat derivei continentelor, ținut în 1928, a fost că teoria nu este demonstrată, sau mai exact, nu este demonstrabilă și că trebuie renunțat la ea. Singura dovadă peremptorie a teoriei ar fi fost măsurarea directă a deplasării continentelor. Wegener nu a apucat s-o realizeze căci în 1930 el și-a găsit moartea de erou al științei într-o expediție efec-

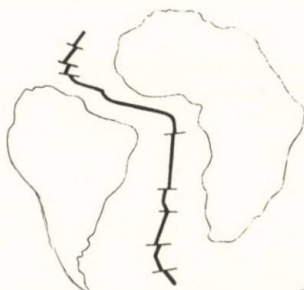
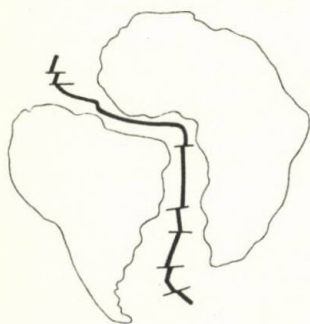
1

tuată în Groenlanda tocmai pentru a face astfel de măsurători. Pentru un timp teoria derivei a fost dată uitării pînă ce știința a progresat indeajuns pentru a aduce confirmările necesare unei idei geniale.

După cel de al doilea război mondial, cînd s-a produs spectaculoasa intrare a energiei nucleare în istoria omenirii, în ea a fost găsit un important agent geologic. S-a emis astfel ideea că substanțele radioactive naturale determină o încălzire a rocilor din adîncimile pămîntului, mai precis în manta și poate și în nucleu, și că toată căldura acumulată determină mișcări de convecție: părți din manta se ridică spre suprafață, se răcesc și alunecă lateral, apoi coboară iar la adîncime pentru a se încălzi din nou. În mișcarea laterală a mantalei aceasta ar purta cu ea și porțiuni ale scoarței, respectiv continentele. În zonele de ridicare se formează oceanele, în zonele de coborîre sînt îngîrmădite depozitele superficiale, care formează munții. Deși, inge-

depunerii lor se orientează conform cîmpului magnetic al pămîntului. După ce sînt consolidate, rocile prezintă un magnetism permanent care poate fi pus în evidență chiar după milioane de ani. Cercetînd orientarea paleomagnetice a rocilor se poate deduce poziția axului magnetic al pămîntului pentru momentul pe care îl reprezintă roca respectivă. S-a constatat prin această metodă că nu se poate reconstrui drumul străbătut pe polul magnetic în trecutul geologic decît admitînd poziția continentelor, prevăzută de teoria derivei. Cu ajutorul acestei metode s-au putut determina chiar pe etape modul în care a avut loc deriva.

Un alt element nou care a intervenit apoi a fost cartografierea riguroasă a fundului oceanelor și mărilor cu ajutorul echosondelor cu ultrasunete. În urma unor importante campanii oceanografice au fost descoperite lanțuri muntoase submerse care brăzdează pe mii de kilometri fundul oceanelor. Aceste lanțuri prezintă pe

2

noasă, explicația a rămas pentru un timp în domeniul ipotezelor, neputînd fi verificată.

În deceniul următor (1950–1960) în favoarea teoriei derivei a venit un alt element: studiile de paleomagnetism. Ele se bazează pe faptul că particulele de sedimente ce conțin chiar în cantități mici fier magnetic, în momentul

creastă a unui șanț aproape continu și rupturi transversale care segmentează lanțul în compartimente deplasate într-o parte și în alta. Lanțul cel mai caracteristic este cel situat în mijlocul Oceanului Atlantic, cunoscut în parte și de Wegener, și care era interpretat de acesta ca un rest de continent rămas pe drum. Numai că sondaje

„unei nemărginiri pururea mișcate” și afirma „că e schimbăcioasă la culoare și în mișcări, de unde unii autori o și compară cu femeea”.

Despre Constanța susține că „este un orășel indelust de frumos” și scrie că există un consiliu comunal care a făcut foarte mult pentru orînduirea și înfrumusețarea orașului”. Trebuie să adăugăm că în acel an (1881), guvernul român îl însărcinează pe Ch. Hartley, inginer șef la Comisiunea europeană a Dunării, cu studierea și elaborarea planului în scopul amenajării portului Constanța.

Și acum să vedem ce l-a determinat pe Eminescu să vină la mare. Se afirmă: o boală de inimă. Poetul își fixează drept timp de ședere doar zece zile – un timp destul de scurt. De aceea poate se grăbește. Face băi în mare pe un timp încă rece. (Deși era mijlocul lunii iunie...) „Nimeni nu se scaldă afară de mine” – scrie el în scrisoare. De la Constanța intenționează să se întoarcă la București.

Indiscutabil, lui Eminescu i-a plăcut mult marea. Această concluzie se poate trage nu numai din poezia sa. Mai am un singur dor, pe care o publică în anul 1883, deci doi ani mai tîrziu, dar și din cele ce-i scrie Veronică Micle: „la anul să știi că venim amîndoi”. Dar soarta a decis altfel: în anul 1889 au pornit amîndoi pe drumul fără întoarcere al eternității, fără să mai poată admira „mișcătoarea mărilor singurătate”.

EUGEN PANIGHIANȚ

CALEA VICTORIEI

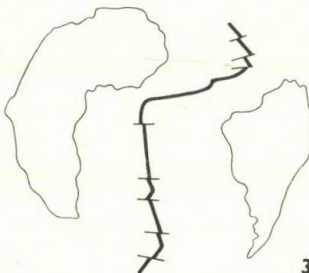
Calea Victoriei de azi împlinește respectabila vîrstă de 380 de ani. Părintele său, domnitorul Constantin Brîncoveanu, i-a dat viață în anul 1691, cînd, după cum ne spune istoricul Ionescu-Gion, „își croi Vodă un drum mai drept și mai scurt spre moșia Mării Sale, de la Mogoșoaia, unde-și avea castelul”. Acest drum începea din poarta palatului domnesc, aflat lingă gîrla Dimboviței și s-a chemat mai întîi drumul și apoi Podul Mogoșoaiei, pînă în anul 1878, cînd a primit numele de Calea Victoriei, pe care-l păstrează și astăzi.

Dintre toate ulițele și străzile, dintre toate podurile și bulevardele croite în decursul vremii în București, Calea Victoriei avea să se bucure de cea mai mare faimă, ea fiind principală arteră pe care s-au aliniat instituțiile publice de seamă, marile magazine și localuri publice, teatrele, palatele, hotelurile, pasajele. Acum trei sferturi de veac — în 1897 — strălucirea Căii Victoriei atinsese culmi de care bucureștenii timpului erau cum nu se poate mai mindri. Înțelegem aceasta din descrierile istoricilor, ca și din articolele publicate în revistele ilustrate de la sfîrșitul secolului trecut. Iată, bunăoară, ce scrie *Foaia Interesantă* din 16 martie 1897:

„O parte din cele mai atrăgătoare a Bucureștiului este frecventată porțiune a căii Victoriei, din fața pieții Săndar. Înconjurată de ambe-

efectuate pe fundul oceanului au arătat că lanțul nu este constituit din roci granitice, cum ar fi trebuit pentru un rest de continent, ci din roci bazaltice, specifice fundului oceanic. În această situație este aproape imposibil a mai admite o derivă a Americii peste această creastă.

În acest moment, critic pentru teoria derivei, a in-

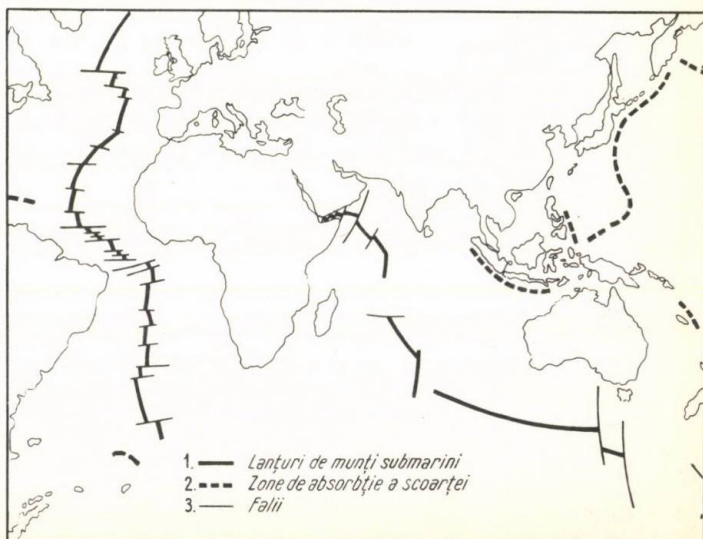

3

tervenit un al patrulea element, descoperirea magnetizării inverse la roci, adică a faptului că în decursul timpului geologic sensul polarității pămîntului s-a inversat ritmic, polul nord magnetic devenind pol sud și invers. Această polaritate

a rămas înregistrată în roci prin orientarea mineralelor fero-magnetice, astfel că s-a putut construi o scală a timpului în care s-au stabilit momentele cînd a avut loc schimbarea. S-a precizat că în ultimii 4 milioane de ani au avut loc nouă schimbări.

Această scală de timp a fost utilizată cu succes la datarea păturilor de lave ce constituie lanțurile de munți submarini, atît prin interpretarea anomaliilor magnetice ce au fost măsurate pe vapoare, cit și prin extragerea de eșantioane prin foraje de mare adîncime. Rezultatul a fost senzațional căci s-a constatat că fundul oceanului este constituit din lave bazaltice dispuse în fișii paralele cu lanțurile de munți și că aceste lave sînt cu atît mai vechi cu cit sînt mai depărtate de creasta lanțului. Mai mult, vechimea crește foarte uniform, de o parte și de alta a lanțului, conform unei rate constante de timp și distanță. Concluzia este că din șanțul de pe creasta lanțului ies încontinuu lave care, odată considerate, sînt purtate de substratul pe care s-au așternut, acest

1. — Lanțuri de munți submarini
2. - - - Zone de absorbție a scoarței
3. — Falii

substrat fiind într-o deplasare laterală. În lumina acestei teorii nu Americile s-au despărțat de Africa și Europa, ci și unele și celelalte au plecat lateral față de creasta atlantică, primele spre vest, celelalte spre est (fig. 1). Mișcarea este determinată de curenții de convecție din manta și ea are loc la partea superioară a mantalei. În mișcare este antrenată și scoarța, deci continentele. Dar continentele nu mai sint ca la Wegener asemenea unor bușteni de lemn ce plutesc pe un riu, ci sint bușteni prinși într-o masă de gheață, care curge și care îi poartă cu ea.

Noua ipoteză, cunoscută sub numele „ipoteza extensiei fundului oceanic”, s-a dovedit deosebit de bogată în consecințe și numeroase date au venit să o confirme. Astfel s-a constatat că globul este separat în 5 blocuri de către zone de extensie (lanțuri submarine) ce corespund oceanelor (fig. 2). Creșterea și deplasarea fundului acestora se face cu 1-6 cm pe an, de unde rezultă că actualele oceane sint relativ tinere, dă-tînd de pe la sfîrșitul erei

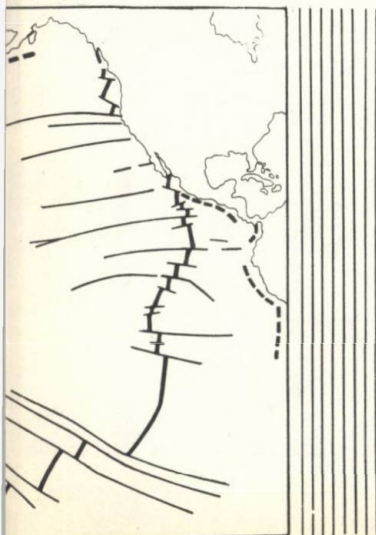
secundare. Deplasarea fundului oceanic se datorește curenților de convecție, care sint ascendenți în dreptul lanțurilor submarine, și descendenți pe marginea opusă a oceanului respectiv. Zona de coborire a Oceanului Pacific se găsește în dreptul insulelor japoneze unde scoarța, coborînd la mari adîncimi, se topește și dă naștere la vulcanii activi. Zonelor de coborire le corespund și zonele de cutremure, care își găsesc astfel o nouă și pe deplin satisfăcătoare explicație.

În sfîrșit și formarea munților se explică prin comprimarea pe care o suferă depozitele acumulate în mările de pe marginea continentelor. Așa de exemplu, prin împingerea Africii și a Indiei de către creasta atlantică și a Oceanului Indian, s-au ridicat Alpii și Himalaya. În schimb linia de ruptură a lacurilor africane și Marea Moartă reprezintă o linie de separare în devenire, deci începutul unui nou ocean. Deplasarea în ansamblu a întregii scoarțe și mantale a globului pămîntesc este un proces continuu și istoria geologică nu reprezintă altceva decît o succesiune de formare a unor oceane și de închidere a lor, cu ridicarea lanțurilor de munți și a ghirlandelor de insule vulcanice.

Ipoteza extensiei fundului oceanic reprezintă o revoluție în gîndirea geologică. Deși nu a împlinit încă un deceniu ea se dovedește extrem de cuprinzătoare, extrem de fertilă și pe măsură ce vor trece anii fără îndoială că ea va găsi explicații tot mai verosimile, pentru un număr tot mai mare de fapte. Nu este exclus ca în zilele noastre să se fi născut în sfîrșit teoria generală a evoluției globului, care să reprezinte pentru geologie ceea ce a făcut tabloul lui Mendeleev pentru chimie sau genetica pentru biologie.

le bulevarde, avînd în dreapta cafeneaua și hotelul Capșa, iar în stînga uriașul *Magazin de Luvru* atît de vizitat nu e clipă în care punctul acesta al capitalei să nu geamă de lume. Toți bulevardierii pasionați, toți oamenii de afaceri, voiajori, amatori de verdeață, care se duc spre Cîșmigiu, ucenici în ale ciclismului, care se duc la școlile de velocipedie, femei și mai ușoare și mai... cu greutate, berbanți fluturatici, toți aceștia își dau aci întîlnire, ca să admire acest colț minunat, incîntător, să caște gura la cei ce trec, la mătăsurile din galandarele Luvrului, la trufandalele de la Capșa, la echipajele strălucitoare, mă rog, la tot ce poate cugeta și privi un om care nu duce nici greul cel mai greu al vieții, nici pustnic de casă nu e. Desigur că locul acesta, ca și cel din fața Teatrului Național se impune în primul rînd în admirația străinilor și celor veniți din provincie”.

EMILIAN ILIESCU

prezintă
cititorilor
Almanahului:

Itinerar turistic IN MUNȚII RODNEI

Așezarea celor două confortabile cabane de la Fintina, la poalele nordice ale Munților Rodnei și aproximativ la jumătatea distanței dintre extremitățile masivului, Pasul Șetrefu și Pasul Rotunda, face posibilă o mai lesnicioasă organizare a excursiilor spre cele mai interesante regiuni alpine ale Carpaților de nord.

Itinerarul pe care îl prezentăm mai jos are ca bază de pornire cabanele de la Fintina ale Complexului turistic Borșa, urcă la creasta principală a masivului și, după ce străbate cea mai interesantă porțiune a crestei, ajunge pe piseul Pietrosului Rodnei, de unde coboară apoi în Borșa, la 4 km mai către est de gara cu același nume.

Fie că sintem oaspeții cabanei din șosea, fie că am rămas peste noapte la cabana principală, intrarea pe traseu se face din valea Fintinii, de la primul podeț situat în amonte de gura piriului. De aici, de la podeț, urcăm ușor pe un drumeag de căruță până la obârșia văii, în turea de ape a piraielor Cimpolasa și Calului. Mai departe, calea continuă la stînga, pe firul de vale al piriului Calului ale cărui ape dispar repede în patul bolovănos al albiei. După ce trecem de ultima casă a cătunului, părăsim firul văii, lipsit aici de apă, și cotim către stînga. Urcăm malul pieptiș, intrăm în pădure și urmăm cărarea ce sile ușor pe versantul drept al văii Calului. Pe nesimțite se coboară apoi iarăși în firul vilcelului, unde apa se joacă acum de-a v-ați ascunselea prin pietrăria văroasă a fundului de vale.

Dintr-un luminiș al pădurii și dincolo de arnușurile văii, către dreapta ni se înfățișază pri-

Cioban pe înălțimile Rodnei

Picilele Mici: Lave (Foto V. SENCU)

virilor înalții pereți de stîncă și calearurilor Pietrei Rele, iar ceva mai departe zăbovim îndelung în fața spectacolului măreț oferit de suvițele de apă ale cascadei Cailor care, strălucind ca argintul viu, se prăvălesc zgomotoase de la peste o sută de metri înălțime. Mai departe de cascadă, traseul se desfășoară pe golul alpin, neîntrerupt de umbra vreunei păduri în tot restul drumului.

Zăbava din fața cascadei se dovedește a fi fost binevenită înainte de a lua contact cu dificultățile unui ureuș, pieptiș și relativ lung, care ne scoate pe greabănul piciorului de munte al Știolului, unde poposim în marginea drumului de căruță desfășurat în lungul culmii și perpendicular pe direcția din care am venit.

De aici, dacă ne-am îndrepta către stînga, am putea reveni la Fintina, fi urmînd cărarea de sub Știol, peste platoul numit Podul Izvorului, fie (depășind, pe dreapta lui, virful Știol) pe la Pasul Prislop. Cotind însă către dreapta, intrăm pe versantul stîng al zănoagei Izvorul Bistriței, urmăm largă potecă de oi ce trece peste terasele căldărilor și, după ce vom fi urcat în serpentine peretele de sus al zănoagei, ieșim în Șaua Gărgălăului răsucire importantă de cărări alpine. În drumul de pînă aici se întîlneau priveliști deosebit de frumoase, alcătuite din orizonturi largi și hăuri adînci, adevărate abisuri pe fundul cărora, tupilate sub pereții de stîncă, selipse gingașele „ochiuri de mare” din care își trage obîrșia Bistrița Aurie. Avem prilejul să admirăm cele cîteva salturi prin care apa unui pirilaș întîlnit în cale coboară gureșă, sărînd praguri de terase glaciare; drumul nostru urcă peste îngrămădirea bolovănișului de morenă împodobit cu pileuri de jnepeni al căror verde întuneceat se armonizează admirabil cu cenușiul pietrui.

În Șaua Gărgălăului întîlnim un drumeag de căruță care coboară către stînga, în zănoagele căldării Putreda, la izvoarele Bistriței Aurii. Tot din șau, mai către dreapta drumeagului acestuia, se desprinde cărarea care, după o scurtă ezitare de-a lungul unui picior de munte, urcă virtos pe piseul Gărgălăului pentru ea apoi, după ce va serpuși de-o parte și de alta a crestei, pînă în Virful Omului, să se îndrepte hotărît către soare-răsare pentru a poposi pe creștetul Înăului, bastion întuneceat de stîncă al zonei răsăritene a masivului.

Pornind tot din Șaua Gărgălăului și coborînd drept în față pe un drumeag putem ajunge la casele Gărgălău (lăsate în părăsire) și — mai departe, pe sub Corongliș — la colonia Anieș. Din Șaua Gărgălăului însă, itinerarul nostru se desfășoară către dreapta. Șleaul de căruță merge de-a coasta, pe sub creastă, depășește un izvor puternic, străbate un mic și cochet pile de jnepeni și, în Curmătura Galașului, trece peste culme, coborînd la cabana Puzdra unde se poate ajunge după trei sferturi de ceas de la plecare din Șaua Gărgălăului.

Stei în munții Rodnei

Cei ce și-au propus însă să parcurgă ereasta spre Pietrosul Mare fără a mai cobori la cabana Puzdra, vor părăsi drumeagul de pe culme și, din Curmătura Galașului, vor urca voinicește pe virful Galașului, punct din care pot admira pentru prima oară o tulburătoare priveliște care îmbrățișează întregul lanț al Carpaților din nordul țării, de la Pop Ivan și Tibleş, pînă în Obcinele bucovinene și din Torolaga pînă peste măgurile Birgăului. Pietrosul Rodnei, într-o parte, și Înăul, în cealaltă, par a fi niște uriașe sentinele de piatră care străjulesc cu semetele întreg haosul de stîncă, puzderia de zănoage și întinsul pălenjenis de văi care le înconjoară.

Din virful Galașului, mergînd pe linia de creastă, se ajunge pe virful Anieșul Mare, după ce s-au urcat și coborît cele două piseuri ale Lapetului. Virful Anieșul Mare este potrivit pentru un popas mai lung, priveliștea de aici fiind încă mai fermecătoare și mai larg cuprinzătoare decît cea admirată mai înainte de pe Galașul.

Pornind mai departe, un coboriș repezit ne scoate în tărîța Pietrei Mari a Puzdrelor, loc din care — spre dreapta — apar sub noi, scintilind în soare, două dintre tărîțele Negoiescu, ascunse între jnepeni și bujori de munte. Din tărîța Pietrei Mari mai departe, cărarea trece ureînd peste greabănul sudic al Puzdrelor și coboară în tărîțele Birsanului, largă sa gemănă scobită între depresiunea vastă a Anieșului și puzderia de zănoage, căldări și torenții ale uriașului complex glaciar Pietrosul Mare — Negoiescu — Puzdrele. Priveliștea este mereu alta dar permanent copleșitoare în măreție. Cărarea suie pe Negoiescu și, prin desis de jnepeni, coboară apoi în „Șaua între Izvoare” unde un gingaș

Iac de creastă imbie la popas, lângă Fintina lui Rățifoi, izvorul bogat în unde care coboară, dinspre Repedea, în iezorul din șan.

Ureușul spre virful Repedea trece printr-o zonă de marnă înfoiate în straturi. Aici, capriciile naturii, ajutate de puterea vântului și de perseverența apei, au dăltuit în piatră adevărate sculpturi de artă. Locurile par a fi sediul unui cataclism care, dintr-o uriașă bibliotecă, a răvășit sute și sute de tomuri cu file de piatră și gigantice ceasloave de stincă în care nemărginirea timpului a inseris letopisețul veșniciei. Admirabilul simț toponimic al poporului a dat locurilor de aici sugestiva denumire „La Cărți”. Către stînga, printre stîncile de calcar și prăvă-

lișurile de bolovani ale Repedei se află întinse covoare țesute din stelulele argintii ale florii de colți.

De pe virful Repedea, mergînd tot timpul pe creastă, trecem peste Cormaia și, pe sub Obirșia Rebrei, coborîm ușor în Târnița de la Cruce, important nod de cărări ciobănești. Drumul de culme străbate tărnița și urc apoi pe virful Buhăiescu Mare, de unde se ramifică: spre vest, către Pasul Șetrefu; spre nord, către Pietrosul Mare. Cotim pe această din urmă ramificație. Ureuşurile, mereu mai în piept, alternează cu uşoare coborîşuri. Între Rebra şi Pietrosul Mare însă, o curmătură adîncă ne pune la grea încercare puterile prin coborîşul repezit al Rebrei şi ureuşul pieptiş al Pietrosului. Truda ureuşu-

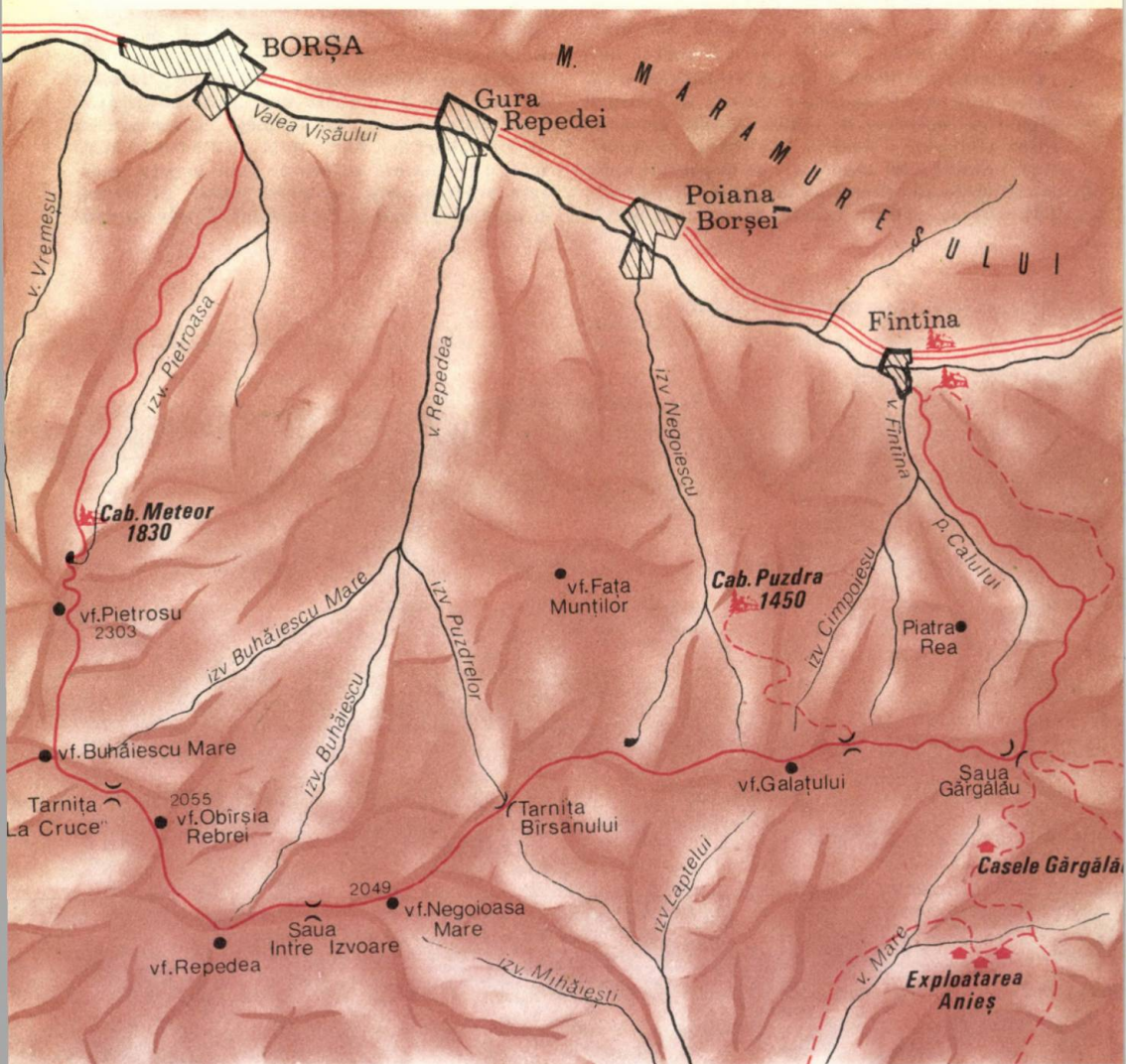
Perspectivă spre masivul Rodnei

lui este însă pe deplin răsplătită de minunea panoramică ce se desfășoară de jur împrejurul Pietrosului Rodnei.

De pe pise mai departe, continuarea drumului se face întorcându-ne pe aceeași cărare pe care am urcat la vîrf. După vreo două sute de pași, prindem pe stînga o potecă largă, eroită

Drumețul obosit află aici loc pentru un vreme și scurt popas alături de personalul stației prin bunăvoința căruia, în caz de mare nevoie, se poate obține și îngăduința unei adăpostiri mai îndelungate, atunci cînd vrăjmașia vremii sau întinericul nopții se pun potrivă dorinței de a continua drumul.

mai acum cîțiva ani prin haosul de pietroaie risipite pe versanții căldării Pietrosului Mare. Poteca coboară în virteje dese pînă în fund de zănoagă, dă aproape roată tăului Pietrosul și se oprește pe platforma din fața „cabanelor Meteorului”.

De la „cabanele Meteorului”, coborîrea la Borsă, nu mai cere nici călăuză și nici îndemn anume. Este ultima parte, nu lipsită de interes, a unui întinerar turistic care a fost plin de satisfacții, mai ales dacă starea timpului, ți-a stat într-ajutor.

Sîrmă ghimpată în jurul obiectivelor turistice?

În primăvara lui '70, am citit în presă, o veste care m-a mîhnit mult. Conținutul știrii mi-a adus aminte că, cu vreo trei-patru ani în urmă, răsfoind o revistă franceză de turism, atenția mi-a fost reținută de un articol ce se arăta a fi ecoul unor comportări... neturistice. Am copiat ceea ce mi s-a părut mai interesant în articolul din revistă, însoțind extrasul de unele comentarii personale. Iată ce notasem atunci:

... Avem, în țară la noi, tot ceea ce ne trebuie pentru ca, prin practicarea turismului, să realizăm cel mai potrivit mod de a ne petrece cu folos timpul liber, prilej de a tezauriza în suflet valoroase satisfacții artistice și intelectuale. Să fim atenți însă fiindcă, dacă a călători este necesar, aceasta nu este suficient pentru a practica turismul, manifestare de viață ce pretinde să fi învățat măcar abecedarul drumeției, dacă nu mai mult.

Cred că un A.B.C. turistic ar trebui să înceapă, înainte de toate, cu îndemnul de a reflecta serios asupra unor atitudini care, astăzi, nu mai pot fi tolerate în drumeția românească. Care dintre noi n-a întîlnit, în drumurile sale, bănci pentru odihnă, copaci și monumente de arhitectură sau artă scrijelite cu „ilustrele” nume ale unor ași ai lipsei de bun simț și de educație? De cite ori, fiecare dintre adevărații drumeți n-au fost revoltați de prezența puzderiei de gunoaie și de inesteticele resturi de hirtie care atestă trecerea prin locurile frumoase a unor elemente certate atît de convingător cu curătenia?

Din păcate, lista unor asemenea comportări „turistice” este încă prea lungă ca să

nu ne dea de gîndit. Este drept că, la fel se cam poartă și destui dintre turiștii altor neamuri ce se mindresc cu o veche tradiție în materie de educație și un lung trecut în istoria civilizației. Faptul că racila lipsei de educație nu ne este proprie, nu trebuie. Însă să ne autolîniștească.

În lumina celor arătate mai înainte, socotim ca fiind potrivit să reproducem aici cîteva dintre „poruncile” date de Samivel ca norme de comportare în Parcul național din Vanoise. Este drept că poruncile acestea sînt redactate în termeni destul de duri, dar „pentru caracterul lor de universalitate și pentru că, de o manieră generală, ele urmăresc a apăra natura oricărei regiuni de pe glob”, socotim că prezentarea lor ca o prefață a unui abecedar de drumeție, este cit se poate de îndreptățită. Iată, deci, ce le spune Samivel concetățenilor săi:

— Inconștienții nu respectă natura, ei cred că devin importanți, pingărindu-o și nu știu că natura se răzbună. Împărtășiți-vă din comora înălțimilor, dar faceți așa ca, după voi, ea să strălucească la fel de viu și pentru alții.

— Cei slabi se tem pe imensitatea spațiului și prostia nu face casă bună cu liniștea: deschideți-vă ochii și urechile, dar închideți aparatele cu transistori pe care le purtați cu voi.

— Adevăratele minuni nu costă nimic. Drumeția limpezește spiritul și te face voios. Îngropați-vă grijile, dar și cutiile de conserve goale.

— Un drumeț inteligent nu lasă nici o urmă după sine: nici iscălituri, nici distrugerii, nici dezordine și nici gunoaie. Hirtile în care au fost ambalate alimentele sînt cărțile de vizită ale neghiobilor.

— Tezaurizați amintiri frumoase, dar nu rupeți florile. Și, mai ales, nu smulgeți plantele: faceți să se prăvălească pietrele. V-ați gîndit cîte fire de iarbă sînt necesare ca să realizați un sprijin pentru pasul vostru?

— Pustiitorul pădurii este un rău cetățean. Dușmanul animalelor este un dușman al vieții și al viitorului. Cine distruge un cuib de pasăre, văduvește cerul de frumos și face ca pămîntul să devină sterp.

— Nu aprindeți focul la întîmplare și nu vă ridicați cortul oriunde. Unele gesturi ne-ucetate pot avea consecințe grave.

— Frumusețea naturii este un patrimoniu național dar și un bun al vostru personal. Acceptați conștient, din toată inima, disciplinele ei și păziți-o voi înșivă contra vandalismului și ignoranței.

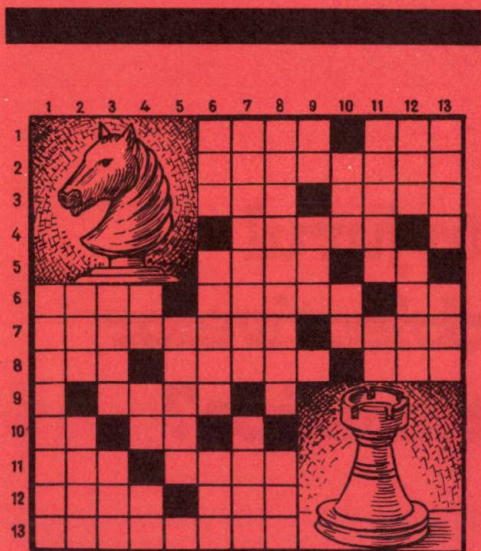
Știrea neplăcută despre care aminteam la începutul acestor rânduri și din care citez tot ceea ce urmează, spunea: **Poiana Narciselor nu mai este accesibilă publicului**, măsură restrictivă ce s-a dovedit a fi necesară pentru protecția și refacerea acestui monument al naturii, prea mult batjocorit în ultimul timp de pseudoturisti. Trecerea acestora prin Dumbrava Vadului a prilejuit, de altfel, și realizarea, acum doi ani, a unui jurnal de actualități în care, în locul unei minunate poieni așternute cu un uriaș covor alb de flori delicate și înmiresmate, apărea imaginea unui maidan pustiit, călcat în picioare cu furie parcă. Bulbii plantelor erau smulși fără milă din pământ și, peste tot, aduse ca de un vînt rău: sticle, borcane, fel de fel de cutii, hirtii, staniol, celofan, coji de ouă.

În locul oricărui alt comentariu, adresez un călduros apel tuturor drumeților iubitori de frumos ca să lupte pe toate căile pentru ca astfel de imagini să nu mai poată fi înregistrate pe peliculă. Prin exemplul personal al unei comportări civilizate, printr-o propagandă făcută, în scris sau oral și perseverent, nu se poate să nu culegem roade bune.

desen de MATTY

— Am ales acest loc original tocmai ca declarația mea să fie mai solemnă...

ȘAH

ORIZONTAL: 1) Înțeleptul brahman din „Povestea șahului” de Sadoveanu, care ar fi născocit jocul de șah — Când regele advers e încolțit, dar nu-i învins. 2) Pionii cei mai expuși. 3) Răfuială — Cheia succesului în șahul modern. 4) Un pion cu multe șanse de transformare. 5) Juca la centru! — Nuntă la mijloc! 6) Apărare (fig.) — Laviță (reg.) — În timp! 7) Apărare șahistă... din nordul Spaniei. Piesă a jocului de șah cu cea mai mare mobilitate. 8) Avansează calul — Gambit în care albul sacrifică un pion prin b2-b4 cu scopul de a obține o dezvoltare rapidă. — Numărul pionilor albi sau negri 9) A lipsi o piesă de mobilitate. 10) Mută... numai consoanele! — Final de partidă! 11) De calitate — Gen de cîntec. 12) Joc... spectaculos! — Comandant otoman. 13) Albul pentru negru și... invers.

VERTICAL: 1) Pierdere cu echivalent. 2) E preferat în finalele de partidă, fiindcă poate pătrunde pe orice cîmp (pl.). — Fortăreață șahistă. 3) Prezintă avantaj — Aduce ploaia. 4) Un cal... înapoiat (dobr.) — Cedă centrul — Cal-tură! sau Ofiter (abr.). 5) Celebru mat în cinci mutări. 6) Sportul minții — Apărare una dintre cele mai bune împotriva gambitului damei — la (pop.). 7) Partidă în care întîlnim varianta liniștită numită „giuocco pianissimo” — Singura piesă care nu se poate lua. 8) Apărare în care întîlnim așa-numita variantă a „dragonului” — Luat pe gratis! 9) În fața arbitrarului — Cîștigă. 10) Personaj caragialesc — Dă înapoi! 11) Numărul cailor, nebunilor și turnurilor! — Alfa și omega. 12) O legătură slabă! — Joacă rol important în partidele de concurs, motiv pentru care se folosește ceasul. 13) Partenerul lui Rică — Ultimul cuvînt la șah... și în careu.

VALEA IALOMITEI

TEODOR BALȘ

Complexul Curții domnești din Tîrgoviște

Din toponimia munților Bucegi

În luna martie 1970 am fost invitați, de către Agenția O.N.T. București, să susținem o parte dintr-o lecție de geografie a Bucegilor, în fața ghizilor de munte. Deși ni s-a propus să prezentăm unele probleme de geografie economică regională — despre cele de geografie fizică avea să vorbească prof. dr. Valeria Velcea, de la Universitatea București — ne-am gândit, atunci, că, poate mai interesant ar fi să spunem câteva cuvinte despre unele toponimice din acești munți. Ne aflam încă sub impresia celor scrise (și recitate, pentru a cita oară?) de acad. Iorgu Iordan, savantul nostru lingvist, și deopotrivă toponimist, în „Cuvînt înainte” la monumentală lucrare „Toponimia românească”. Este vorba, acolo, de interesul mare pe care-l suscită, chiar pentru nespecialiști, o carte în care „se explică un mare număr de toponimice...”.

De aceea, am considerat că — pentru ghizii de munte, care călăuzesc, pe cărările Bucegilor (ca și pe ale altor munți!), elevi, studenți, muncitori, tehnicieni etc., — ar fi fost utilă chiar numai cunoașterea câtorva toponimice, cu semnificația pe care o au, în vederea retransmiterii acestor

cunoștințe, care fac parte din tezaurul poporului român. Aceeași idee ne-a condus, mai târziu, la așternerea pe hîrtie a celor ce am spus, atunci, în acea lecție.

Cu privire la Bucegi ne putem întreba care a fost forma inițială a acestui oronimic și ce oare designa? În documentele istorice scrise, din secolele al XIII-lea, pînă în al XVIII-lea, numele acestui masiv apare sub forma Buceci (Buceaci, Buceciul, Buciac, Buciaci, Bucecii). La 1587 (28 mai), Mihai Voievod face act de donație jupăniței Caplea din Cocorăști... „ca să-i jîe ocină la muntele care se chiamă Buceciul, partea ei toată, din muntele din Buceci, oricît se va alege”. Așadar, cînd singular, cînd plural! Va fi fost oare un masiv Bucecii, alcătuit din mai mulți, munți, dintre care unul se numea Buciac? Este greu de răspuns la această întrebare, în cîteva rînduri. Ne exprimăm doar părerea că revenirea la forma veche, Buceci — la care primul a subscris Simion Mehedinți, marele nostru geograf, încă în al treilea deceniu al secolului nostru — ar îndrepta o greșală și ar exprima un adevăr pe care și astăzi îl auzim din gura brăne-

Trei drumuri pleacă din capitală spre Tirgoviște, fosta cetate de saună a țării. Toate trei taie ultimele lanuri ale Bărăganului, spre nord-est, nord și nord-vest, pentru a se reintalni lângă turnul Chindiei, după ce fiecare își urmează destinul prin satele și orașele pe care le leagă cu panglici lungi de asfalt. Cel dinspre nord-vest urmează șoseaua Piteștilor, de care se desparte la Găești înfruntând spațiul pe cont propriu, dincolo de Olteni intrând într-o pădure de stejari prin care a trecut spre moarte, acum un veac și jumătate, escortat de eteriști, Tudor Vladimirescu. El intră în Tirgoviște dinspre apus, pe lângă gară. Cel dinspre nord e calea Bilciureștilor, un drum de cîmpie liniștit, cu orizont

deschis, pierzîndu-se la marginea orașului în Calea Domnească. Cel de nord-est trece prin Bufta și Crevedia, ocolește Ploiești, urcă dealurile spre Moreni și Adîncă pentru a intra în Tirgoviște prin acea superbă Vale a Voevozelor ce se deschide la poalele Mînaștii Dealu. Puține șosele din țară au oaze de frumusețe ca acest drum voivodal care coboară de pe dealuri ca un descălecător aureolat de lumină solară.

La capătul lui este Tirgoviște, așezată într-o buclă a lălomiței, peste care domină și astăzi, după o lungă trecere prin veacuri, celebrul Turn al Chindiei.

Orașul nu a fost doar capitală cu vechime atestată de cronici și hrisoave, de ruinele curții domnești, de zidurile vitriolate de timp ale bisericii Stelea sau de acea

bijuterie arhitectonică a Mînaștii Dealu, unde se odihnește, departe de trup, capul voevodului primei noastre uniri, Mihai Viteazul; el a fost și leagănul literaturii noastre moderne. De el sînt legate numele unor cititori ca poezii Văcărești, Vasile Cîrlova, Ion Heliade Rădulescu, Grigore Alexandrescu. Aici a trăit și a scris Ion Alexandru Brătescu-Voinești, acel Alphonse Daudet al copilăriei noastre; de aici a plecat în lume, pentru a ajunge în Olimpul literaturii franceze, Elena Văcărescu, tot aici s-au născut colurile lui Petrușcu și ale lui Bob Bulgaru.

Proaspătul municipiu cunoaște astăzi semnele unei renașteri tirzilor dar temeinice. Le vestesc noile uzine și mulatele șantieri ridicate în toate punctele cardinale; le vestesc sondele ale căror siluete ne-

nilor (locuitorii comunei Bran) sau a moroiilor (supranumele locuitorilor de prin părțile Brașovului).

Din documentele istorice se ia cunoștință, însă, de cea mai veche utilizare economică a acestor munți — pășunatul. La 1582—1583, același jupănițe Caplea i se dă în scris domnesc... „să-și ia cășăria de pe munți, de pe muntele ei din Buceci (subl.n.)... de la o stîină cîte două cășuri, precum este legea cea veche”. Intenționat am subliniat acest fapt, pentru că sîntem îndrituiți să admitem că ciobanii au denumit acești munți (pentru ei munte fiind numai, pășunea alpină, nu și pădurea!) cu apelativul — devenit, mai tirziu, toponimic — ce desemna pășunea, pe care ei, timp de 3—4 luni — pe an, își purtau oile. Înclinăm spre această părere, bazați și pe culegerea apelativului buceac, buceac=pășune, în Bărăgan, de către C.M. Ștefănescu, în 1962.

Și dacă masivul, în întregime, a fost numit după principala caracteristică a zonei celei mai înalte, cea alpină, și mulți alții dintre munții care-l alcătuiesc au fost „botezați”, și tot de ciobani, după aspectul vegetației, fie al unei asociații, fie al unei singure specii. Cele cîteva exemple ce le vom da în continuare sînt, credem, tot atîtea argumente în sprijinul părerii exprimate mai înainte.

Muntele Blana (Vîrfur B. 1833 m, Colții B., Curmătura B, și hidronimicul Valea B) — cu originea într-un vechi slav blana = „ager com-

pascuus” — înseamnă pășune. Reținem, ca foarte interesantă, forma Curmătura Blanei. Acum cîțiva ani, Iucian Badea, doctor în științe geografice, ne informa despre o Curmătura Buceciului, în munții Lotrului, deci și acolo o curmătură a unui mare munte, acoperit cu pășune alpină. Similitudinea între buceac și blana este nu numai evidentă, ci și revelatoare!

Seciul, Săciul, Seciurile (în Bucegi avem Turnul Seciului) înseamnă tot pășune, apărută pe locul unde s-a tăiat pădurea.

Cocora, muntele (vîrfur C. 2169 m, Valea Cocorei, cu Cheile C. și Cascada C., Vîlcelul C., Pădurea C.) credem că-și trage numele de la floarea de primăvară (citată de botaniști în Bucegi) maseaua ciutei *Erythronium dens-canis*, căreia, în popor, i se mai spune cucoară, cocorei (în Transilvania cocoșei, iar în pădurile din jurul orașului Slatina, turcaleți).

Lăptici, muntele (1882 m) și „familia sa” de toponime se află într-o zonă în care sînt prezentate plantele: lăptucul oii (*Telekia speciosa*), lăpticii (*Mycelis muralis*), lăptișorul (*Androlace chamaejasme*, *A. villosa*, *A. lactea*, *A. obsusifolia*, ultima cunoscută în România „cu certitudine numai din Bucegi”). Acestea înflorească în perioada iunie-iulie, deci tocmai atunci cînd sezonul de pășunat se află în plină desfășurare.

Pe vîrfurul Mălăești, botanistul prof. dr. docent Al. Beldie citează planta mălăoie (*Helianthemum ovatum*), iar în apropiere, între Predzal

gre au ajuns pînă la porțile nordice ale urbei. Un ritm mai alert se face simțit în viața tirgoviștenilor, dominată pînă nu de mult de liniștea provincială a bulevardului gării, clasicul bulevard cu castani pletosi, de vile ce pătrundeau pînă aproape de zidurile vechii cetăți. Dacă edilii vor ști să armonizeze poezia liniilor arhitectonice ale stilului brincovenesc cu cea modernă, suplă și îndrăzneată; dacă efervescența culturală va fi captată în tunele de aducțiune de profunzime, odată cu înflorirea economică ce se face tot mai simțită, Tirgoviște va intra pe orbita majoră a culturii și va capta interesul călătorului modern.

Pe lingă Ialomița-n sus, urcă șoseaua care trece, dincolo de Petroșița și Moroeni, coamele Bucegilor spre Si-

Formă eoliană lingă cabana Babele

și Pîrîul Rece varietatea *H. nitidum*. Foarte frecventă este în această zonă și planta mălaiul cucului (*Sesleria rigida*, *S. haynaldiana*, *S. coerulans*). Ar fi oare lipsită de suport o apropiere între numele acestor plante și hidronimul Mălăești?

Jepii Mari (2075 m), Jepii Mici (2148 m), Vîrfu cu Jnepeni (1850 m, din muntele Cocora) au fost numiți tot după covorul vegetal caracteristic, jepii-sinonim cu jneapăn, jîp-jîpii, jereapăn — cuvînt străvechi. Și alte toponimice din Bucegi sînt legate tot de vegetație — valea Gălbînelor (*Doronicum carpathicum*), valea Zadelor (*Larix decidua* Mill. *assp. carapatica*), plaiurile Paltinului, Prasinului, muchea Brădetului, vîrfu cu Brădet, muntele Brîndușa, Creasta cu Zîmbri (loc numit așa pe Brîna Mare a Jepilor Mici, cu *Pinus cembra*) etc. Poate că în legătură cu vegetația va fi fost numit, cîndva, și muntele Furnica (2105 m). Acesta este acoperit, în bună parte, cu păiuș de colț (*Festuca versicolor*), alcătuiind o pașie. Această gramină xerofilă stepică, foarte pușin pretențioasă la sol și umiditate, se prezintă sub forma de „tușe puternice, mai mult sau mai pușin distanțate între ele”, avînd aspectul unor mușuroaie.

Bineînțeles că în Bucegi există și toponimice care au și alte semnificații decît vegetația. Prăhova, rîul de la limita de est are sens metaforic referindu-se la apa care căzînd de la înălțime „se prăfuieste”, deci se transformă în picături mărunte ca firele de praf. Sinonime sînt văile

cu numele Urlătoarea (zgomotul!), ca și valea Sugărilor (murmurul!). Sohodol este valea fără apă, iar Bolboci (de fapt bulboci, bulboacă) indică izvoarele de pe fundul unei bălți, unei lac, rîu, pîrîu, sau chiar niște bălți, adică mici depresiuni pline cu apă. Altele au fost atribuite tot după elemente caracteristice, ca: formele de relief — Gaura, Babele, Scropoasa („pămînt scrupos, uscat”), Grohotișul, Strunga (apelativ, indicînd valea sau locul îngust, între doi munți, pe unde se poate trece), Zănoaga (vale adăpostită, adîncitură, hîrtoș mare, dar și poiană înverzită la poalele muntelui), Lespezile etc; climă Vînturișul; antroponimice (nume de persoană), Caraimanul, Coteanul, Morarul, Doamnele, Bătrîna, Brătei (din vechi slav brat=frate), Bucșa, Buceșoii etc, economice, Oboarele (șarcurile oilor), Dichiu (numele vechi al persoanei ce administra moșia unei mîndștiri); faunistice, valea Cerbului, Poiana Țapului etc.

Am considerat că nu este lipsit de importanță ca în încheiere să cităm, după prof. dr. docent Ion Conea, geograf, istorician și toponimist, cele ce spunea Emm. de Martonne, marele geograf francez, în 1900, despre toponimia din Carpații Meridionali... „Toponimia naturală este, în munți mai mult ca în oricare altă parte, expresia însăși a sufletului poporului a felului său de a înțelege natura” (subl.n.)

D. I. OANCEA

naia. Paralel cu ea, uriașele valuri verzi, încremenite ale dealurilor subcarpatice, pline de vii, de livezi și păduri; dealuri pe care curge lumina blândă, odihnitoare, după ce ies, dimineata, din cețurile străvezii ale riului, risipite prin crîngurile de arini și de mesteceni. La poalele lor, sau pe cîte un umăr despădurit, se ridică așezări cu nume de baladă: Aninoasa, Viforita, Doicești — cu vestita termocentrală — Șotînga, Brănești — unul din cele mai vechi așezări, numărînd peste 7 veacuri, unde s-a înfiripat primul centru modern al industriei textile românești — Vulcana-băi, Pucioasa — orașel balneo-climateric, Fieni — cu puternicele lui fabrici de ciment și becuri — Petroșița, Moroeni, Dobrești.

Fiecare din ele te îmbie

primitoare la popas și odihnă, pretutindeni ai vrea să întizii, pe clinurile dealurilor sau în cîte o luncă a lalomiței, să privești în depărtarea nordică lunecînd pe orizonturi siluetele de pachiderme ale Bucegilor, cu spinările albe de zăpezile tîrzii. De la poalele lor încep potecile alpine, apare împărăția de piatră și brazi în care se pierd izvoarele tănuite de peșteri ale lalomiței. Și cea mai amețitoare dintre toate, pleacă de lingă bătrîna hidrocentrală le la Dobrești, cătărîndu-se pe sute de scări, între pereții verticali de stîncă umedă, intrînd în munte prin tunele cu bolți și firide de cetate medievală, pentru ca să iasă, dincolo de coama muntelui, în marea căldare a lacului de acumulare de la Scro-

poasa. Cabana de pe marginea lacului, adîncită în liniște ca-n rugăciune, te așteaptă cu ușile deschise.

Urmînd firul lalomiței spre nord, treci prin țara de piatră a Cheilor Tătarului, prin imensa pajiște montană de la Plaiul Mircea și ajungi, după ce ai depășit strunga stîncilor de la Cheile Orzii, la Peștera lalomicioarei, ale cărei grote subpămîntene amintesc celebra peșteră de la Postojna. În imensa poiană a Padinei, înconjurată de cabane cochete, se înnoadă drumurile ca într-o roză a vînturilor, spre Piatra Arsă și Babele, spre Omul și Bucșoiul, spre Mălăești și Coștila, dincolo de izvoarele lalomiței unde începe împărăția de piatră a liniștei.

PERSPICACITATE

Dorind să reproducă desenul din stînga desenatorul nostru a comis

pentru amuzamentul dumneavoastră 12 greșeli. Reușiți să le descoperiți?

LA SFÎRȘIT DE SĂPTĂMÎNĂ

*Intr-o epocă în care automatizarea amenință cu îmbătrînirea arterelor, cu obezitatea și astenia, nimic mai simplu și mai eficace decît un adaos de terapeutică... turistică. Drumeția la sfîrșit de săptămînă datează de secole. Cînd buncii noștri ieșeau la iarbă verde, cînd eroii lui Caragiale plecau în călătorie la Sinaia cu grande-mère – „week-end-ul” (cum zicem deseori, folosind termenul englezesc mai scurt) fusese de mult descoperit. Drumeția la sfîrșit de săptămînă nu este invenția oamenilor obosiți, ci a celor care nu vor să obosească. A face o pledoarie pentru ea ar fi de prisos. Intenționăm în schimb să dăm cîteva detalii în legătură cu organizarea acestor excursii în anul 1971. Ne-am adresat tovarășului **C. Motoargă**, director general adjunct al Agenției centrale pentru turism intern din cadrul Oficiului Național de Turism.*

– Din sondajele făcute reiese o tendință spre petrecerea timpului liber – și în special a sfîrșitului de săptămînă – în varianta excursiilor. V-aș ruga, pentru început, să ilustrați acest lucru.

– Bilanțul anului 1970 consemnează 1.200.000 de participanți la excursiile de sfîrșit de săptămînă. Agențiile și filialele județene O.N.T. au pe lista programelor dedicate acestui capitol peste 300 de itinerarii – 300 de formule care oferă și diversitate și... dificultate de alegere. De altfel, tot mai mulți oameni se conving că azi excursia de sfîrșit de săptămînă este o modalitate simplă nu numai de deconectare, ci și de cunoaștere a țării și a valorilor ei. În orice caz, două zile pe săptămînă, meciurile în fața micului ecran (departe de noi gîndul de a face concurență televiziunii!) și fotoliile (ca accesorii ale sedentarismului) pot fi abandonate în favoarea schimbării de decor.

– Este cazul să facem o delimitare a acestor excursii în funcție de sezon?

– Un adevărat excursionist nu-și pune problema că ninge sau că e caniculă, el fiind prin definiție un îndrăgostit de mișcare, de peisaje noi, de diversitate. Fiecare anotimp își are frumusețile lui și, desigur, locurile care-i pun în valoare farmecul. Dar, ținînd seama de sezon, e normal ca traseele propuse de noi să aibă drept țintă de predilecție fie marea, lacurile, munții, pădurile, Delta Dunării – în timpul verii, cabanele și piste de schi – iarna ori zonele care relevă pitorescul toamnei. În linii mari o schiță a excursiilor la sfîrșit de săptămînă trebuie să înceapă cu durata lor: de la o jumătate de zi la două zile sau chiar mai mult, ținînd cont de preferințe și posibilități. Atracțiile principale pentru cineva care vrea să facă mișcare sînt strandurile, lacurile, sporturile, pescuitul, pe care le oferim în cadrul unor excursii în împrejurimile orașelor. Stațiunile noastre montane – la loc de tradiție și în agendele turiștilor străini – cabanele alpine, piste de schi, drumurile pitorești din munți, fac obiectul excursiilor destinate amatorilor de înălțimi. Cu aceste ocazii, oricine are posibilitatea să-și arate virtuțile sportive sau să învețe abc-ul schiului și patinajului. În sezonul mării, din mai pînă în octombrie, organizăm excursii pe litoral și în Delta Dunării.

Un capitol separat îl rezervăm excursiilor care se transformă dintr-un simplu agrement în lecții pe viu de artă, de istorie a patriei, în veritabile bucurii estetice. Ele sînt permise cu mare interes de turiștii de toate vîrstele și nu puțini sînt aceia care se întorc să revadă minăstirile din nordul Moldovei, castelul Huniașilor, cetatea Făgăraș ori castelul Bran, muzeul de la Doftana casele memoriale, obiectivele din nordul Olteniei – minăstirile Polovragi, Hurez, Bistrița, Arnota, culele de la Măldărești.

Interesante sînt și excursiile care au drept țintă capitala țării sau cele în care bucureștenii ori locuitorii diferitelor așezări urbane și rurale pot vizita centrele de județ. De fiecare dată, ele cuprind și vizionări de spectacole, de competiții sportive, vizitări de muzee, expoziții, târguri. Aceste excursii sînt adevărate jurnale de actualități, prilejuri de a informa în permanență despre evenimentele cele mai noi, cele mai interesante. Același scop îl au și excursiile în cadrul cărora se vizitează marile șantiere naționale, hidrocentralele și barajele, obiectivele industriale, cele mai noi ansambluri de arhitectură contemporană.

Menționăm în această scurtă prezentare și sfîrșitul de săptămînă ce poate fi petrecut în decorul reconfortant al stațiunilor balneoclimaterice de pe văile Oltului și Prahovei, din zona Mureș sau zona Apusenilor. În afara celor 300 de itinerarii vom practica și în 1971 sistemul de a organiza excursii la cererea grupelor de turiști din școli, întreprinderi, instituții etc.

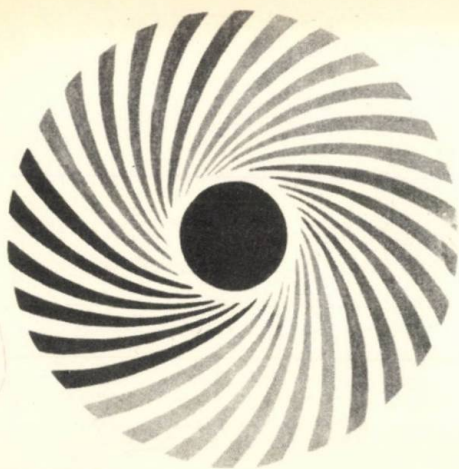
— *Pentru că ați amintit de stațiunile balneoclimaterice, unde, în tot cursul anului, O.N.T.-ul organizează concediile de odihnă și tratament, poate ar fi momentul să vorbim și despre excursiile celor care își petrec vacanța acolo.*

— Dispunem de stațiuni balneoclimaterice amplasate în cele mai pitorești zone ale țării. Nu numai pitorești ci și bogate și interesante din punct de vedere turistic. Așa că nu cunosc mulți oameni care, petrecîndu-și, de pildă, concediul la Căciulata, să refuze să facă o excursie de o jumătate de zi sau de două zile pentru a cunoaște Sibiu, defileul Oltului, obiectivele din nordul Olteniei. Toate filialele din aceste stațiuni invită la astfel de itinerarii. Și de data asta putem vorbi tot despre un week-end, deoarece excursiile se organizează ținînd seamă de pauzele de tratament la sfîrșitul săptămînii. Din stațiunile Buziaș, Herculane, Stîna de Vale, Băile Felix și 1 Mai le sînt propuse turiștilor itinerarii spre Arad, Oradea, Timișoara, Reșița, Deva, Hațeg, spre peșterile Meziad și Vadul Crișului, spre rezervația de zimbri din pădurea Slivut ori spre complexul de cabane Crivaia și Semeinic. O agendă de excursii foarte atractivă (și uneori greu de rezolvat ca alegere) au și cei ce-și petrec concediul la Sinaia, Predeal, Bușteni și Tușnad. Ei pot vizita Bucureștiul, Brașovul și Poiana Brașov, castelul Bran, Curtea de Argeș și barajul de la Vidraru, Tîrgoviște, minăstirea Dealu, casele memoriale Hajdeu, Grigorescu, Cezar Petrescu, muzeul Doftana, pot face drumeții la cabanele din Bucegi. Din Singeorz-băi, Borsec, Vatra Dornei, Lacu Roșu, Sovata se deschid drumuri spre minăstirile din nordul Moldovei, spre orașele Cluj, Tg. Mureș, spre casele memoriale George Coșbuc și Liviu Rebreanu, spre masivul Ceahlău și spre lacul de la Bicăz. În același context apare și litoralul, unde vacanțele se completează cu excursii la monumentul de la Adamclisi, la cetatea Histria, în Delta Dunării, cu vizitarea podgoriei de la Murfatlar sau cu plăcutele călătorii la Varna.

Făcînd această scurtă trecere în revistă e necesar să amintesc și amănuntul important că toate excursiile sînt organizate de agențiile și filialele O.N.T. nu numai cu aceste împrejurări. Ele reprezintă o constantă în care se înscriu excursiile de sfîrșit de săptămînă, în tot cursul anului, pentru turiștii din localitățile urbane și rurale din întreaga țară.

— *Pentru că ne aflăm la început de an, ar fi util să dăm un mic calendar al excursiilor pe care O.N.T.-ul le organizează cu prilejul sărbătorilor noastre tradiționale — ocazii unice de a cunoaște și admira frumusețea obiceiurilor, a portului, a cîntecelor și dansurilor populare.*

— Multe dintre ele pot fi admirate cu ocazia oricărei călătorii prin țară. Încerc totuși să aleg cîteva dintre cele care au reținut și vor reține, sperăm, atenția turiștilor. Pentru luna aprilie — Simbra oilor, în județul Maramureș. În mai — Sărbătoarea liliacului (în Mehedinți), sărbătoarea salcîmului (Galați), a măsurișului (Sălaj) sau Primăvara harghiteană. Prima lună a verii începe cu târgul Drăgaica (Buzău), apoi, în iulie, urmează renumitul Tîrg de fete de pe muntele Găina și sărbătoarea nucilor, în județul Bihor. În august se desfășoară, în Neamț, sărbătoarea muntelui Ceahlău. Frumoasele noastre toamne au serbările lor, încununînd belșugul, așa cum este Sărbătoarea recoltei, în luna octombrie sau sărbătoarea culesului viilor. Iată un scurt calendar turistic pe care îl încheiem cu petrecerea sărbătorilor de iarnă în mai toate localitățile pitorești din munți, de pe litoral sau în orașe. Ceea ce ne rămîne este să adresăm turiștilor, în anul care începe, „Drum bun” și cit mai multe călătorii!

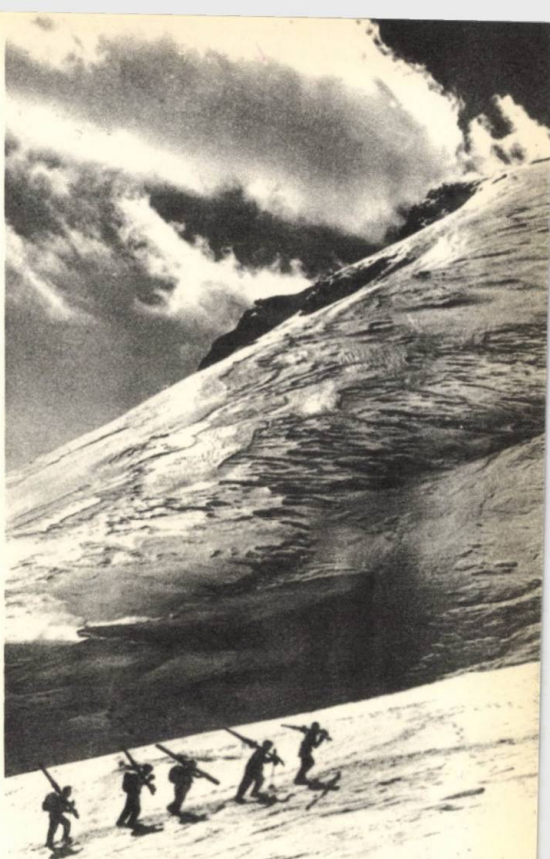
ONT-AAF

ROMÂNIA PITOREASCĂ

concurs
și salon național
de
ARTĂ FOTOGRAFICĂ
cu temă turistică

Alături de a doua ediție, concursul de fotografii „România pitorească” organizat de Oficiul Național de Turism în colaborare cu Asociația Artiștilor Fotografi s-a bucurat de participarea a peste 200 de fotografi – amatori și profesioniști – și de un mare succes de public. Ideea prezentării acestei expoziții atât în Capitală cât și în stațiunile de pe litoral a dat posibilitatea unui număr mult mai mare de vizitatori, turiști români și străini, să cunoască prin intermediul imaginilor frumoasele turistice ale țării noastre.

Publicăm în paginile alăturate câteva din cele mai izbutite lucrări.

DUMITRU CONSTANTINESCU (București)
Spre Virful cu Dor

VASILE VENIG (Carei)
„Păsările”

1 2
3 4

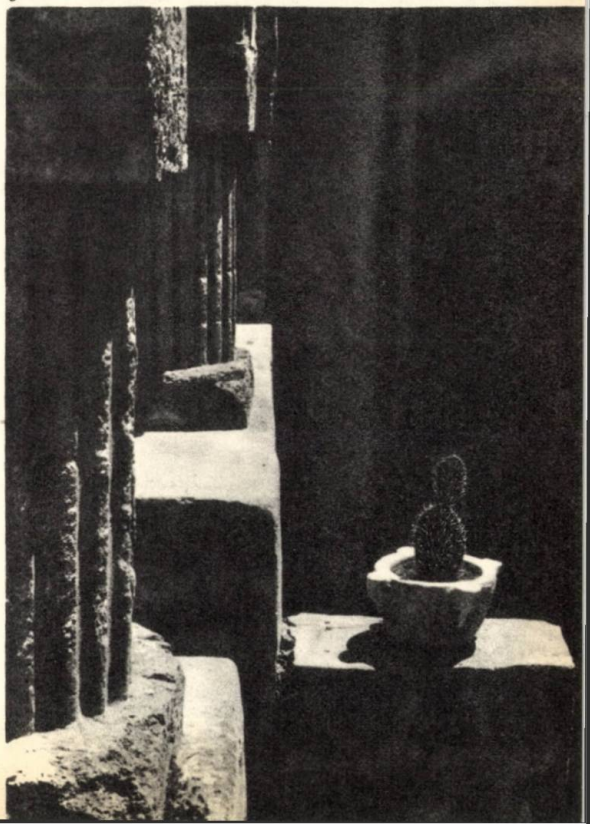

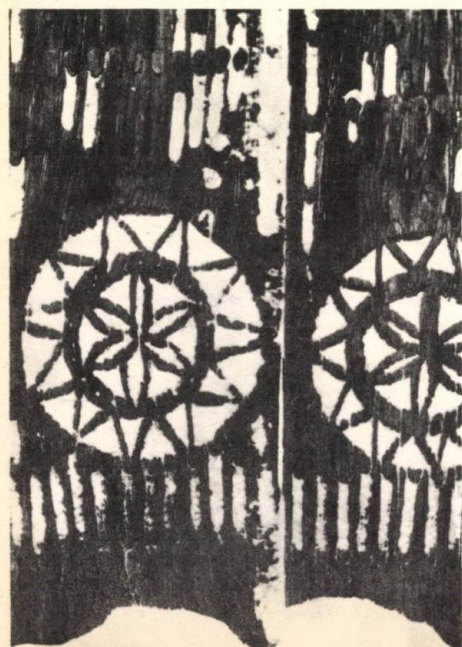
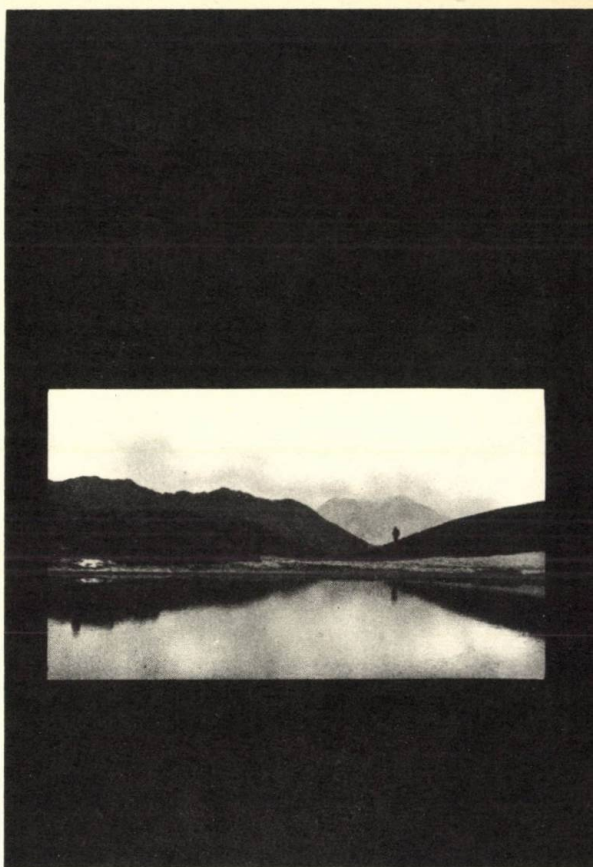

5

6

1. GHEORGHE LĂZĂROIU (Sibiu)
Aproape de nori (Munții Făgăraș)
2. MIRCEA IEREMIA (București)
„Liniște . . .”
3. FREDERIC SCHWAB (Braşov)^o
„Iarna la scări
4. MIHAI STANCOVSCHI (București)
„Învîrtita”
5. IOAN TÂRPA (Mediaş)
Peste Mediaş au trecut veacurile şi apele .
6. NICOLAE BANU (Bucureşti)
„Vestigii milenare”

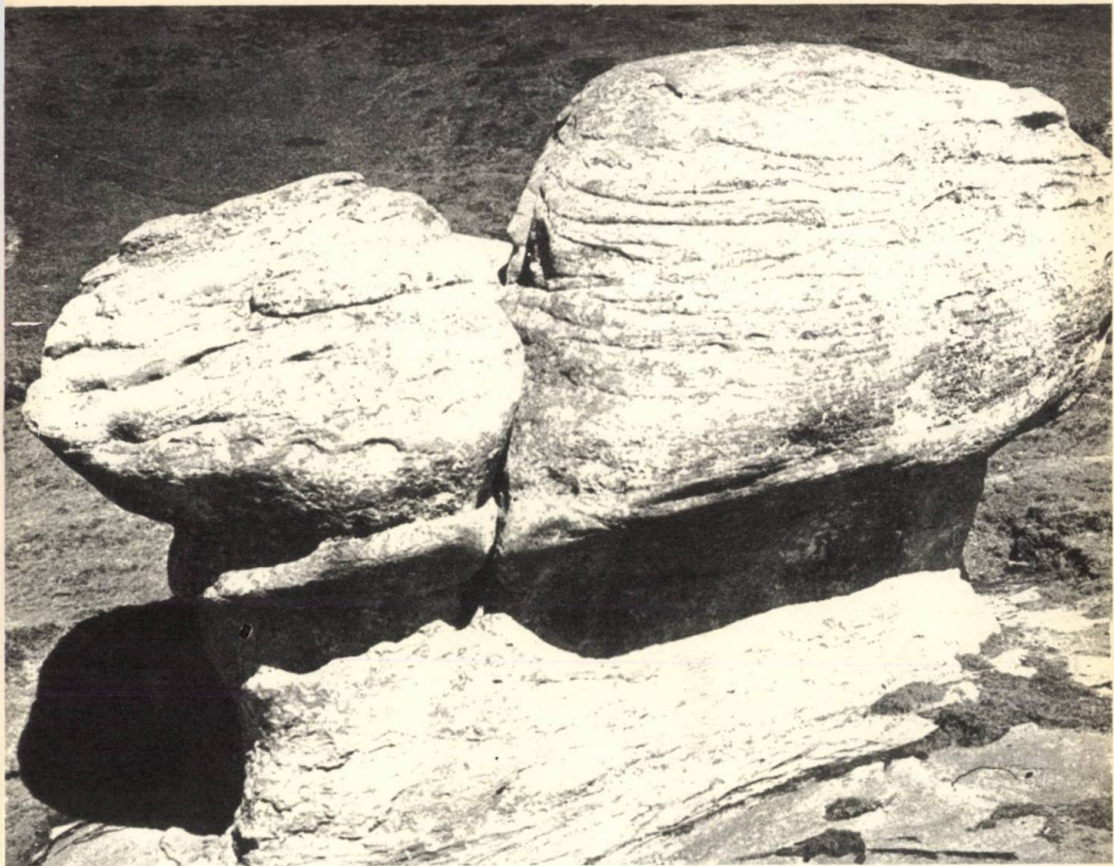
LIANA GRILL (București)
Stampă sibiană

VIRGIL NASTASI (Brașov)
„Singurătate”

DAN BĂDESCU
„Jocul iernii”

DUMITRU CONSTANTINESCU (București)
Stropi de mare

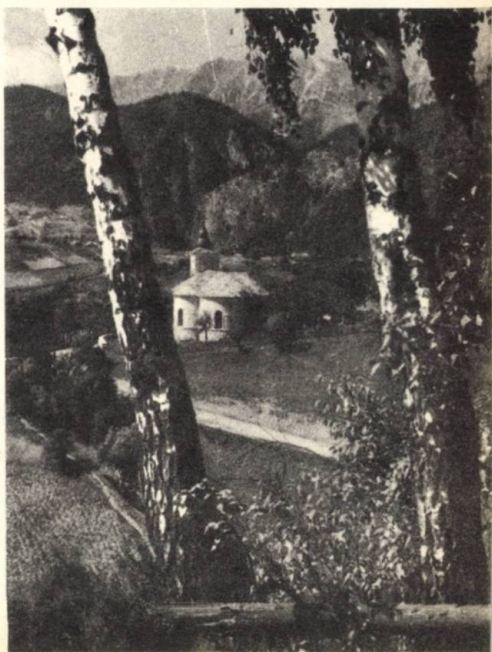

OSEPH CAHANE (București)
„Sărutul”

RICHARD ADLEFF
Măgura I (Piatra Cricului)

DAN DINESCU
Fastuozitate (Cabana Caraiman)

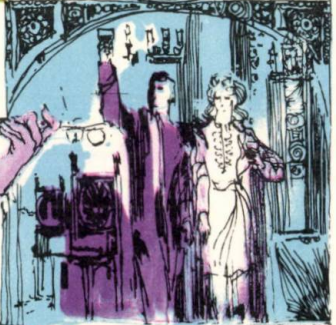

Nicu RUSCU

RECOM

Ați vizitat restaurantul Bucur? Saloane de epocă, eleganță, intimitate, buătărie excelentă capabilă să satisfacă cele mai rafinate gusturi.
Rețineți adresa : Str. col. Poenaru Bordea 2. Telefon 13.60.54.

MONUMENTE DE ARTĂ FEUDALĂ în jurul Bucureștilor

Incepînd cu Mircea cel Bătrîn, numeroși domni ai Țării Românești au lăsat Bucureștilor și împrejurimilor orașului zidiri de vrednică aducere aminte, mărturii ale puterii domnești și ale talentului constructorilor munteni. Unele au dispărut fără urmă, măcinate de urgiile istoriei, altele au rămas în picioare, adăugîndu-se astăzi marelui tezaur de cultură materială al poporului nostru.

Pe cele ridicate pe vatra orașului, bucureșteanul le știe și le vizitează mai des; celelalte însă, cu puține excepții, îi rămîn aproape necunoscute.

Snagovul, focar de cultură

În frumosul decor al Snagovului dăinuie de aproape șase veacuri minăstirea ctitorită de Mircea cel Bătrîn. Monument de o deosebită importanță istorică – zidurile sale fiind martore la un lung șir de evenimente înscrise în istoria Țării Românești – minăstirea Snagov este socotită drept unul din cele mai vechi lăcașuri bisericești din această parte a țării. Forma ei actuală, al cărui stil „reflectă un primitiv bizantin”, după opinia lui Odobescu, datează din timpul domniei lui Neagoe Basarab. Acestei epoci îi aparțin, după toate probabilitățile, celebrele porți aflate astăzi în păstrarea Muzeului de Artă, provenite de la vechiul paraclis, care nu mai există. Deosebit de valoroasă este pictura realizată în vremea lui Petru cel Tânăr, fiul lui Mircea Ciobanul, păstrată în forma sa originală, ca și frumoasele elemente de decorație exterioară lucrată din cărămidă aparentă.

Minăstirea Snagov a jucat un rol de frunte în istoria culturii românești. După ce Matei Basarab a întemeiat, în 1643 o tiparniță pentru cărți bisericești, Constantin Brîncoveanu pune aici (în acea vreme era stareț Antim Ivireanu, viitorului mitropolit al Țării Românești bazele unei celebre tipografii, cunoscută pentru valoarea artistică a tipăriturilor sale pînă în Asia Mică și Orientul Apropiat.

Valorosul monument istoric de pe insula lacului Snagov a fost restaurat în anii din urmă sub îndrumarea Comisiei monumentelor istorice, reprezentînd unul din prețioasele documente de arhitectură medievală pe care și-a pus semnătura ingeniozitatea constructorilor munteni.

Două palate brîncovenești

De la Constantin Brîncoveanu ne-au rămas, printre altele, două edificii de o excepțională valoare artistică: palatele de la Mogo-

șoia și Potlogi. Primul, considerat drept cel mai însemnat monument laic din cîte s-au păstrat pe teritoriul Țării Românești, impresionează prin echilibrul volumelor, prin bogata ornamentație a coloanelor, bolților, consolelor. Aici s-a încheiat într-un stil unitar, cunoscut sub numele de stilul brîncovenesc, elemente de arhitectură locală — foisorul bunăoară — cu modele aduse de meșterii italieni exprimate prin frumoasa loggie venețiană de pe latura apuseană.

Arhitectura brîncovenească înregistrează cu edificiul de la Mogoșoaia una din marile sale izbînzii artistice, în care măiestria constructorilor și aleasa erudiție a domnitorului s-au contopit în chip strălucit.

Supus unor recente lucrări de restaurare, palatul de la Mogoșoaia adăpostește astăzi un interesant muzeu de artă feudală.

Dacă Mogoșoaia se bucură de o așezare care atrage o bună parte din an numeroși vizitatori, palatul de la Potlogi, deși readus și el de curînd la vechea-i înfățișare, rămîne cufundat într-un anonimat aproape total. A fost construit în 1698, cu patru ani înaintea palatului de la Mogoșoaia, ca loc de popas al domnitorului în deseale sale călătorii la Țirgoviște. Pe vremea aceea, Potlogii se aflau chiar pe drumul principal ce unea Bucureștii cu Țirgoviște și Craiova, locul fiind astfel bine ales pentru o somptuoasă reședință domnească. „...niciodată boierimea nu se întrecuse atîta la facerea de locuințe trai: nice și frumoase ca în acest moment și aceasta va ține pînă la sfîrșitul domniei Brîncoveanului”, notează Nicolae Iorga. După construcția de la Potlogi ridicată, așa cum arată pisania, pentru fiul mai mare, Constantin, a urmat în 1702, palatul de la Mogoșoaia, hărăzit unui alt fiu, Ștefan. În același an, voievodul își reînnoiește casele din București, de la poalele dealului Mitropoliei. În sfîrșit, în 1706, ceilalți doi fii, Matei și Răducanu se mută în casele dăruite de domn la Doicești și Brîncoveni.

Din păcate, dintre toate aceste construcții n-au rezistat timpului decît cele două palate amintite mai sus.

În comuna Potlogi (45 km. nord-vest de București și 16 Km. sud de Titu) se poate ajunge fie pe șoseaua București-Pitești, fie prin Bolintinu din Deal.

Căldărușani

La mai puțin de 40 Km. de centrul Capitalei, în vecinătatea răsăriteană a Snagovului, într-un cadru natural a cărei splendoare o egalează pe cea a mult căutatului

loc de week-end bucureștean, se află minăstirea Căldărușani. A fost ridicată de Matei Basarab în anul 1638, pe locul unui mic schit din lemn, în amintirea biruinței în bătălia de pe Teleajen, obținută în fața lui Vasile Lupu.

Un ansamblu arhitectural de o emoționantă simplitate își oglindește zidurile albe în apa lacului. Pe aici a trecut, la începuturile carierii sale artistice și marele nostru Grigorescu. Se păstrează icoanele pictate cu acest prilej, lucrări de tinerețe care înlesnesc iubitorului de artă cunoașterea acestei prime etape din creația maestrului.

Inconjurată cîndva de ziduri puternice, minăstirea Căldărușani a servit locuitorilor Bucureștilor și drept loc de refugiu în timpul năvălirilor turcești. Un mic muzeu înfățișează vizitatorului însemnate dovezi despre trecutul acestui lăcaș.

În complexul de la Cernica

Cernica se anunță a fi într-un viitor apropiat una din cele mai întinse și mai complexe zone de agrement din împrejurimile Bucureștilor, cuprinzînd, în afara lacului asanat nu de mult, și pădurea Pustnicului, cu minăstirea Pasărea. Baze pentru sporturi nautice, căsuțe pitorești de cazare, ștranduri, restaurante vor însuma mijloace materiale ce vor sta la îndemîna celor ce vor veni în această incintătoare zonă de agrement de la porțile răsăritene ale Capitalei.

Aici, în vecinătatea riului Colentina, vorniul Cernica avea să ridice, în pragul secolului al XVII-lea, o curte boierească, din care nu a mai rămas, datorită acțiunii distrugătoare a apei, decît minăstirea. Ulterior, în secolul al XIX-lea, s-a construit încă o biserică, despărțită de vechiul edificiu religios de una din grădiștile Colentinei.

Cu ocazia cercetărilor arheologice efectuate în zona lacului Cernica au fost scoase la iveală urme de așezări și morminte datînd din epoca neolitică. Se apreciază că aceste morminte reprezintă cea mai importantă necropolă neolitică din sud-estul Europei.

Nu departe de Cernica, la Tinganu, drumetșul află un alt monument istoric: biserica, fostă minăstire, ctitorie a domnitorului Radu cel Frumos.

Lista zidurilor care mențin treze aducerile aminte despre trecutul acestor meleaguri din Cîmpia Dunării nu se încheie aici. Rîndurile de față sînt o pledoarie pentru cunoașterea bogatelor dovezi pe care istoria le-a lăsat atît de aproape de inima unui oraș unde trăiesc astăzi aproape două milioane de locuitori....

Pentru cei dragi...

Desigur, unul dintre motivele majore care fac obiectivul voiajului turiștilor străini și români, pe diverse trasee în România, este folclorul, tezaur excepțional de bine conservat de-a lungul veacurilor, pe aceste meleaguri.

Ați privit cu atenție o strachină de Horezu, o glabelă din ceramică neagră de Marginea, o maramă argeșană, un opreg sau un covor oltenesc? Măiestria desenului, coloritul, forma înfloriturile, sînt de o frumusețe fără egal. Dragostea față de artă, transmisă din generație în generație, fac parte integrantă din sufletul acestui popor.

Multe dintre instituțiile și întreprinderile cultural-științifice din România, au meritul de a fi cultivat această milenară tradiție a artei noastre populare. Cu atît mai mult îi revine UCECOM lăudabila apreciere de conservatoare a artei populare. În unitățile sale artizanii populari sînt solicitați să-și desfășoare din plin activitatea lor creatoare.

Călătorind prin țară, veți întîlni dragi cititori, multe asemenea unități precum și magazine speciale de desfacere a acestor produse.

Mulți dintre dv. și-au pus desigur întrebarea: cu ce voi putea demonstra celor de acasă că am cutreerat cutare sau cutare regiune? Pelicula fotografică sau imaginile de pe retină nu vor satisface, desigur. Atunci? Ce vă rămîne de făcut? Un obiect, un singur obiect de artizanat cumpărat din magazinele special amenajate pentru turiști vor fi cele mai originale surprize pentru cei dragi de acasă și în același timp cele mai elocvente mărturii ale vacanței dv. într-o regiune sau alta a României...

MOZAIC

IMPREJURIMILE BUCUREȘTILOR

terra

● În pădurea Snagov trăiesc câteva exemplare de fag caucazian (*Fagus orientalis*, forma *falux*), specie extrem de rară în țara noastră. Citeva din aceste splendide podoabe ale pădurii depășesc vîrsta de o sută de ani.

Lacul găzduiește plante acvatice rare, printre care *Aldrovandia vesiculosa* (relict terțiar în flora noastră) și lotusul indian (*Nelumbo nucifera*), precum și citeva specii de animale, relice pontocaspice.

● Nu departe de Tîncăbești, pe drumul care duce spre Valea Teiului, a fost amenajat un mare parc dendrologic în care s-au plantat arbori și arbuști din țări cu climă temperată și subtropicală. Specialiștii stațiunii experimentale de cercetări forestiere, înființată cu acest prilej, studiază aclimatizarea în țara noastră a numeroase specii floristice. Printre succesele remarcabile dobîndite în ultimul timp este aclimatizarea eucaliptului.

● O aleie de pini duce, de pe malul stîng al lacului Buftea, pînă la marginea pădurii Rîioasa. Pini răspindesc un miros puternic de rășină, sugerînd vizitatorului prezența în mijlocul unei păduri de conifere.

● O dată cu construirea barajului care zăgăzuiește lacul Buftea, a fost înălțată și subzidită — pentru a o feri de inundare, în urma creșterii nivelului apei — biserica de la Rebegești. Ea datează din secolul al XVII-lea, fiind construită de marele logofăt Radu Crețulescu. Declarată monument istoric (stilul arhitectonic în

Am fost pus nu de mult să arbitrez o mică dispută între o doamnă intrată binișor în a doua tinerețe și un tînr inginer, mare amator de turism pe bicicletă. Motivul controversii era week-end-ul nostru, al bucureștenilor. Doamna, posesoarea unui „R 10 major” metalizat și a unui peckinez maron, care răspunde la numele de „Greieraș”, susținea că vara, cînd dă zăduful, trebuie să fugi cît mai departe de București, că leacul împotriva căldurii nu poate fi altul decît briza mării și aerul ozonat al brazilor, drept care, preferințele sale turistice pendulau, la fiecare sfîrșit de săptămînă, între Mamaia și Predeal. Tînrul cicloturist, undițar pasionat, vorbea cu un entuziasm specific vîrstei, despre lacurile Bălteni, Căldărușani, Buftea, Cernica și despre pădurile de la Cocioc, Rîioasa și Comana, unde găsea, după cum susținea el, nu numai plăcerile pescuitului, ci și tihna unor locuri încîntătoare și pline de poezie. Mai spunea tînrul inginer, că în anii studenției participase, într-o brigadă de muncă patrotică, la înălțarea digului de pămînt care avea să zăgăzuiască unda lacului Cernica, și că, orîdecîteori vine aici să privească întinsa oglindă de apă, încearcă sentimentul unei nemărginite bucurii.

Am fost de partea celui ce descoperea bucuriile vieții sincer și spontan în umbra unei păduri de fag ori de salcîm, în unduirea leneșă a unei ape de șes sau în legănarea lină a holdelor aurii de pe Bărăgan. Departele gîndul de a exclude farmecul unui week-end la munte sau la mare. Dimpotrivă, pledez pentru sporirea numărului celor care pleacă sîmbăta și duminica pe Valea Prahovei, pe Valea Oltului ori pe întinsa plajă a litoralului, pentru o frecvență cît mai constantă a acestor excursii, în special în rîndul tineretului. Mă revolt însă împotriva snobilor ce se plîng de uniformitatea peisagistică a împrejurimilor Capitalei, fără să se fi repezit vreodată nici măcar pînă la Mogoșoaia, la Pustnicu ori la Mihăileștii Argeșului.

Sînt frumoase împrejurimile Bucureștiului și merită oricînd să fie căutate pentru odihnă și reculegere. Ne vor răsplăti cu întinse zone de verdeață, cu o splendidă salbă de lacuri, care coboară de la Ciocănești, de lingă Buftea, pînă în

capătul pădurii de la Cernica. Păduri rămase din vestitul codru al Vlăsiei sau altele, crescute lângă albia Argeşului ori aproape de lunca Dunării înaltă pe mii de hectare perdele verzi de linişte şi răcoare.

De ce atunci este atât de mic numărul celor care iau simbăta şi duminica drumul acestor încântătoare locuri de odihnă? E adevărat, în afara unei categorii de „rafinai” care le ocolesc cu bună ştiinţă, sînt încă destui buceşteni care au o idee foarte aproximativă despre existenţa lor, cum tot atât de adevărat este că unele neglijenţe în asigurarea mijloacelor de transport sau în calitatea serviciilor oferite, aduc încă serioase prejudicii fluxului turistic către aceste zone.

Cîndva, nu cu mulţi ani în urmă, cicloturismul se bucura de o largă răspindire în rîndul tinereţului. Să fi alterat oare dezvoltarea mijloacelor moderne de circulaţie această frumoasă pasiune?

Încercaţi să faceţi într-o zi de vară drumul pînă la Căldăruşani, cu bicicleta, sau chiar pe jos, pornind de la Snagov. Să străbateţi pădurea deasă de stejar, ascultînd arpeggiile privighetorilor şi cîntecul ciudat al fazanilor; să pescuiţi în apa limpede a lacului sau să vizitaţi frumoasa ctitorie a lui Matei Basarab, înălţată cu aproape trei veacuri şi jumătate în urmă.

Institutul „Proiect” Bucureşti a întocmit recent un studiu de sistematizare a zonelor de agrement din împrejurimile Capitalei. Planurile sînt, într-adevăr, pline de promisiuni, realizarea lor într-un viitor nu prea îndepărtat putînd să asigure într-o singură zi accesul unei jumătăţi de milion de buceşteni către toate aceste locuri.

Atunci, Potlogii, pădurile de la Bălteni, Albele, Comana şi Căscioarele, precum şi lacurile ce le stau adeseori în preajmă nu vor mai rămîne anonime toponimice, date nu se ştie cui. Dar pînă cînd proiectele arhitecţilor vor prinde viaţă, să nu lăsăm să treacă vara fără să fi făcut o baie la Mogoşoaia şi Cernica, să nu aşteptăm să ruginească frunza înainte de a fi prins măcar o nopăte cu clar de lună pe aleile de la Pustnicu sau Riioasa!

N. DOCSĂNESCU

MOZAIC

care a fost zidită se încadrează perioadei de tranziţie dintre domniile lui Matei Basarab şi Şerban Cantacuzino), mica biserică din Rebegeşti se află acum pe un dig ridicat chiar în mijlocul lacului, conservată în forma sa originală.

● Pădurea Snagov, care face parte în bună măsură dintr-o întinsă rezervaţie ştiinţifică, este un paradis al florilor. Începînd din pragul primăverii pînă toamna tîrziu, pajiştile dintre alei îmbracă cele mai felurite nuanţe de culori. Mai întîi înfloresc ghioceli; apoi brînduşele, brebeneii, mierea ursului, unişorul, păştiştele, ceapa ciorii, toporaşii. În primele zile din mai e rîndul mărgharitarului să inunde pădurea cu potire albe şi miresme îmbătătoare, iar mai tîrziu, al crinului de pădure...

● Un canal colector lung de 5 km, adună apele de pe Valea Tinganu în lacul Cernica şi le distribuie apoi, printr-o reţea de canale mai mici, pe terenurile agricole din împrejurimi.

Lacul de acumulare de la Cernica are o suprafaţă de 360 ha şi poate iriga peste 1 300 ha de culturi.

● „Valea Tătarului”. „Lacul Tătarului”, „Podul Pitarului”... sînt toponimice legate de un fapt istoric petrecut în urmă cu mai bine de 300 de ani, în locul unde astăzi se află satul Plătăreşti, în apropiere de Cernica. Aici a înălţat Matei Basarab o biserică în amintirea victoriei de la Ojogeni, obţinută împotriva tătarilor, în anul 1639.

BUCUREȘTI itinerar muzeistic

ELENA POPA

Pe lângă alte atribute moderne, Bucureștiului îi poate fi conferit și acela de oraș al muzeelor. Aproape nu există domeniu important al vieții noastre artistice, istorice sau științifice care să nu-și aibă o „casă a amintirilor”. Ne-am propus să vă prezentăm trei dintre aceste obiective muzeistice, în ipostază inedită.

MUZEUL OPERETEI

În pauzele spectacolelor, la Teatrul de operetă, o voce anunță, prin intermediul microfونului, publicul că „la foaierea II al teatrului este deschis un muzeu, care cuprinde obiecte, fotografii, afișe și diferite relicve din trecutul operetei în țara noastră.”

Simpatia de care se bucură și astăzi opereta, în rindul publicului de toate virstele, atrage aici, seară de seară, numeroși vizitatori. Mulți vin — după cum ne-a mărturisit tov. Const. Grigoriu, conducătorul muzeului — ca să vadă obiectele și documentele care au aparținut sau care sînt legate de personalitatea lui Leonard. Dar interesul trezit de întregul ansamblu al exponatelor și modul inspirat de prezentare a acestora, îmbinînd simplitatea cu eleganța, îl rețin pe vizitator, în cele citeva săli, încă mult timp.

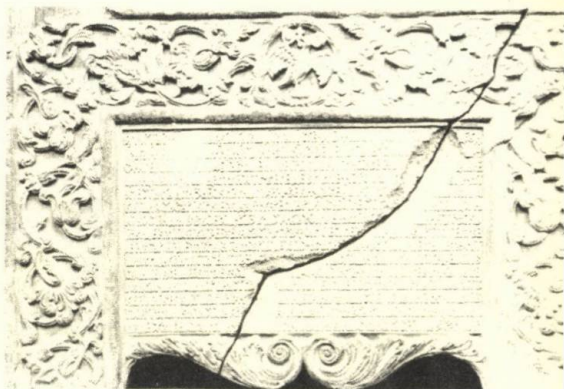
Privirea se oprește, chiar de la intrare, pe o serie de documente de o valoare unică,

ilustrînd tradiția, foarte veche, a operetei, în țara noastră. Astfel, afișul original al spectacolului cu „Vrăjitoarea sau Baba Hircă”, de Matei Millo, jucată pe scena Teatrului cel Mare, din Iași, la 1848 și considerată întia operetă românească — indică apariția, la noi, a acestui gen, în același timp cu primele operete din lume. Suita de fotografii, afișe, manuscrise și diverse obiecte care urmează oferă vizitatorului o imagine sugestivă a eforturilor unor înaintași (Gh. Asachi, V. Alecsandri, Millo, Flechténmacher, Wachmann, Caudella, Ciprian Porumbescu ș. a.) de a impune opereta în repertoriul teatrelor. Pe un spațiu larg este evocată „epoca de aur” a operetei românești, reprezentată prin activitatea Companiei lirice „Const. Grigoriu” — prima înjghebare românească de operetă care, a reușit să prezinte, neîntrerupt, timp de 20 de ani, cele mai importante spectacole jucate pe scenele străine și un mare număr de

operete originale, consacrinđ mari artiști, ca: N. Leonard, V. Maximilian, Fl. Cristoforeanu, N. Ciucurette ș. a., ca și epoca modernă, marcată de înființarea, în anul 1940, a Companiei „Alhambra”, prin care opereta noastră își găsește căi permanente și impune o serie de noi talente (Ion Dacian, G. Timică, Jules Cazaban etc.). Cu ultimele exponate, ajungem în zilele noastre, la capătul unui drum, a cărui evocare — așa cum sublinia Artistul Poporului Ion Dacian, cu ocazia inaugurării muzeului, în urmă cu doi ani — constituie un prilej ca „celor virstnici să le reamintească clipe de desfătare artistică iar tineretului să-i sporească respectul și recunoștința pentru truda înaintașilor”.

MUZEUL UNIVERSITAȚII BUCUREȘTI

În anul 1964, Universitatea-București și-a sărbătorit Centenarul. Mulți dintre noi ne

Pisania minăstirii Sf. Sava din București, reconstruită în anul 1709 de către Constantin Brincoveanu, „ca să fie școală de învățat carte”. (Muzeul Universității)

mai amintim încă de Expoziția retrospectivă a învățămîntului superior bucureștean, organizat cu acest prilej. Ea a constituit nucleul și punctul de plecare al actualului Muzeu al Universității-București, inaugurat la începutul noului an universitar 1969, în prezența conducătorilor de partid și de stat.

Pentru a trece în revistă cei aproape 300 de ani de tradiție a învățămîntului superior, în Capitala țării noastre, organizatorii (printre care cităm pe prof. Adrian Corbu, directorul de azi al Muzeului) au recurs la ideea inedită a prezentării materialului muzeistic prin intermediul copiilor sau facsimilelor (și nu al simplelor fotografii), în cazul absenței elementului de bază (original). S-a reușit, astfel, închegarea unui ansamblu tematic unitar, într-o viziune științifică, circumscrisă ideii de continuitate laică, progresistă și națională a învățămîntului nostru, a conștiinței necesității sale, fie că este vorba de însuși momentul creării „Școlii Domnești”, de la Sf. Sava, în anul 1694, de către Domnitorul Const. Brîncoveanu, la indemnul ilustrului umanist român, stolnicul

Const. Cantacuzino; de reforma, din 1818, a lui Gh. Lazăr — care cheamă tineretul la învățătură „pe limba maicii sale”; de înființarea Universității din București, din inițiativa lui Al. I. Cuza (1864); de activitatea unor iluștri profesori, ca Hașdeu, Odobescu, Davilla, Iorga, Titulescu ș. a. sau de exigențele mereu sporite ale învățămîntului din zilele noastre.

Părăsești acest muzeu încercînd sentimentul unei justificate mîndrii și recunoștințe pentru valoroasa operă a înaintașilor, purtători, în condiții nu întotdeauna prielnice ai făcliei progresului cultural și științific al țării noastre.

MUZEUL ARHIVELOR STATULUI

Într-un colț pitoresc al Bucureștiului, pe Dealul Mihai Vodă, o clădire, construită chiar în incinta mănăstirii, la începutul secolului nostru, adăpostește Muzeul Arhivelor Statului. Muzeul, înființat în 1925, este totuși mereu inedit pentru că acest muzeu, își schimbă, în mod periodic, exponatele, oferind vizitatorului documente noi din tezaurul arhivistic al țării.

Aici mai sînt organizate și diverse expoziții ocazionale, răspunzînd calendarului cultural al anului.

Tematica ediției actuale, prezentată sub titlul: „Din tezaurul arhivelor-mărturii documentare” reunește file de cronici și documente prin care istoria de veacuri a poporului român, lupta sa pentru eliberarea națională și socială, cultura și aspirațiile sale își găsesc o expresie elocventă. Reșin, astfel, atenția, documentele ce atestă formarea ideii de stat, cum sînt, de pildă: originalul scrisorii, de la 1521, a boierului Neacșu, din Cimpulung, către conducătorii Brașovului și exemplarul unuia dintre Tetraevangeliarele tipărite de diaconului Coresi la Tirgoviște și Șcheii Brașovului — din care reies clar legăturile întreținute de către locuitorii celor două ținuturi; documentele în care Mihai Viteazul apare cu titulatura de domn al celor trei țări românești; exemplarul unic, tipărit pe mătase galbenă, al Proclamației de la Islaz, actele Unirii ș. a. O impresie puternică îi lasă vizitatorului și valoroasele lucrări de artă miniaturistică din sec. XVI—XVII, păstrîndu-și pînă astăzi prospețimea și strălucirea culorilor.

Desigur, este greu de cuprins, într-un spațiu restrîns, toată bogăția de fapte și idei ce se desprind din paginile acestui prețios tezaur documentar. Prin fiecare document vorbește, aici, „memoria istoriei”. La sfîrșitul itinerarului, îți trezesc, parcă, un ecou și mai viu, în conștiință, cuvintele tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU, din moto-ul ce te întîmpină la intrarea în muzeu:

„Toate transformările sociale și marile înfăptuiri realizate în țara noastră sînt rezultatul luptei de veacuri a masei muncitoare, a celor mai luminați gînditori, revoluționari și patrioți ai țării, sînt rodul eforturilor întregului popor.”

Interior din Muzeul Universității

HOTEL-RESTAURANT

București Bd. Magheru 5, tel. 16.00.00

- preparate culinare românești și internaționale
- vinuri din cele mai renumite podgorii din România
- permanent, momente de delectare și recreere — muzică - dans.

BARUL CONTINENTAL

Str. Colonadelor 3,
tel. 15.79.82

- Noți de neuit în compania orchestrei „Continental”

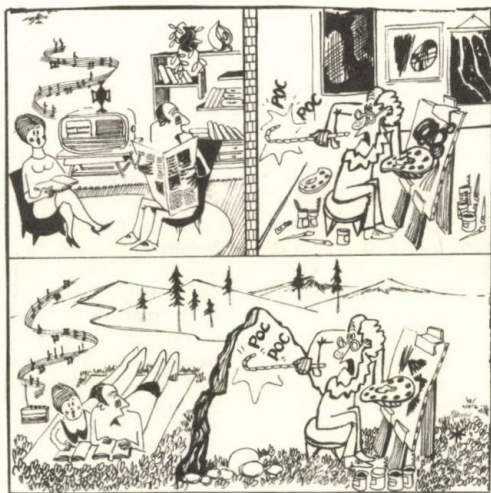
- Program artistic de mare atracție

Deschis între orele 22
— 5 dim:

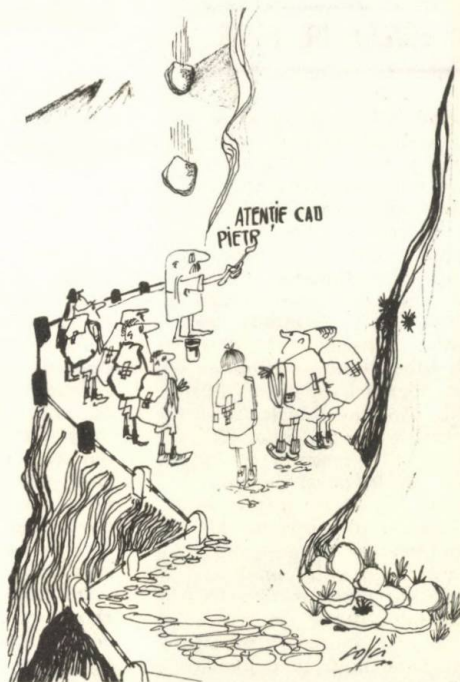

UMOR

Desene de O. COVACI

PUTEREA OBISNUINTEI.

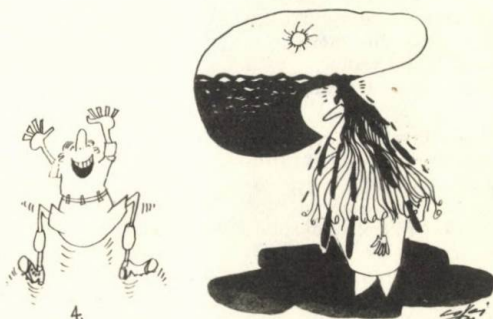
1.

3.

2.

4.

zăpada...

La Caprese Michelangelo, satul natal al marelui artist italian, a luat ființă un muzeu în aer liber, care va cuprinde opere aparținând celor mai mari sculptori contemporani, donate în memoria lui Michelangelo. Primii artiști care au oferit lucrări au fost Greco, Vivarelli, Innocenti, Fazzini, Martini, Berti, Villmytiana, Viladomat, Ehrich, Tomasi. Sculptori din Anglia, Spania, Mexic și-au anunțat, de asemenea, dorința de a fi prezenți cu lucrările lor în acest muzeu.

Operele de artă au fost aranjate alături de casa lui Michelangelo, pe o pajiște ce se întinde în virful unei coline, lăsând mai degrabă impresia unui decor de teatru decât a unui muzeu. Vizitatorii fac cunoștință cu mijloace moderne de prezentare muzeistică: o instalație stereofonică difuzează fragmente de muzică clasică, acesta fiind primul experiment de îmbinare artă-muzică aplicat în muzeele sau galeriile italiene. Inițiativa face parte din șirul manifestațiilor ce vor avea loc cu ocazia sărbătoririi a 500 de ani de la nașterea lui Michelangelo (1470).

În apropiere de Tokio a fost inaugurat „Hakone Art Museum” destinat unor mari expoziții de sculptură, considerat a fi cel mai mare muzeu de acest gen din lume. Directorul muzeului este sculptorul Seiji Tsutsumi.

La Amsterdam urmează să se deschidă în anul 1971 Muzeul Van Gogh, care va cuprinde 150 tablouri și 400 desene ale marelui olandez și ale contemporanilor săi Gauguin, Toulouse-Lautrec etc. Muzeul va prezenta și 600 de scrisori ale lui Van Gogh.

Echipa de alpiști era pregătită încă de ieri. După citeva zile neguroase cerul se limpezise spre seara de ajun, oferindu-ne un grandios apus de soare.

Pesemne că tot ciocănind barometrul cabanei pe care în glumă îl scosesem alaltăieri cu Leon, cabanierul, în „procesione” de paparude pe terasa înzăpezită, Eol ne-a auzit și și-a îndreptat foalele spre Podragu, risipind în cosmos negurile reci.

În graba mare, cu colțarii sub braț, am început urcușul pieptiș, care ne scotea direct pe culmea Podragu. Umbrele albastrii ale crestelor se profilau în zigzaguri nesfârșite pe lințoliul așternut în fundul căldării Podragului. Ca de obicei, Savu „se înfigea” la urcuș, sperind să culeagă citeva secunde prețioase, așa că răsuflarea sa aburindă în gerul pișcător se zărea de departe pe culme, cind noi eram încă ocupați cu minuirea pioletului. Deși eram obișnuiți cu priveliștea din culmea Podragului n-am putut să nu privim din nou cu nesaț înșirarea de creste nordice, orinduite spre răsărit și apus ca șirurile de dinți ai crocodililor... De dincolo de acești dinți fioroși răzbăteau sclipind în razele soarelui, piscurile maxime ale României; în ultimul val, Cioaca Moldoveanului, pe care „o călcasem” acum două zile se semețea în înălțime cu panașul de aburi plutind răsfirat strecurat spre albastrul de cerneală al cerului din cine știe ce cotlon al Orzânelelor.

Spre apus se cască la picioarele noastre, hruba zăgăzuită de pereții zdrențuiți ai

Podrăgelului, iar Custura Podrăgelului își aruncă umbrele formidabile asupra cercului nivelat de o plapumă groasă de gheață și zăpadă. În mijlocul căldării, acolo unde vara abia răzbați prin imensitatea lespezilor, răsare puțin din netezimea albului immaculat, virful unui bolovan gigantic. Restul stincii nici nu se ghicește măcar. Versantul apusean al căldării Podrăgelului se încheie cu faimoasa creastă nordică a Arpașului Mic, scurtă, dar zdravănă... În spatele său, în valuri succesive ne atrage privirea fratele mai mic al Arpașului, despicat spre apus de strunga cunoscută sub numele „La trei pași de moarte”; mai departe spre apus creasta Virtopelului se asmută ascuțită pînă în virful lui Adam — acolo unde urechile Arpașului domnesc peste abrupturi. Abia în Vinătorea lui Buteanu aducînd ca profil la scară redusă cu veșnic dalbul Kangochendzonga, ne săturăm privirile, care alunecă pe crestele nordice pînă în adîncurile transilvane. Acolo, jos, abia se risipesc negurile nopții.

După răgazul prelungit peste măsură, Dan se hotărâște primul să coboare pe panta prelungită a căldării Podrăgelului. Cristalele de gheață înflorată alunecă odată cu noi la vale. Într-o joacă de copii ne lăsăm în voia pantei, apoi traversăm fundul căldării în direcția steiului de piatră.

Ce minunății! Soarele se ridicase undeva de după virful Podragului; acolo unde peretele negru și umbrit al Turnului Podrăgelului împunge cerul, strălucește

zăpada...

conturată de un nimb diafan o cornişă zdrenţuită, gata să se rupă. O pală de vînt mătură creasta, smucind fuioare de cristale în văzduhul albastru. Şuierul surd, adus de ecou, arată că sus, vin-

tul se joacă cu tuburile orgii de granit; aici e linişte... Punem colţarii. Ne aşteaptă porţiunea cea mai importantă — găsirea şi străpungerea culoarului spre Creasta Arpaşului Mare. Pînă

Pe urmele neastîmpăraţilor . .

NOI MUZEE PE GLOB

Oraşul Uhlm din Bavaria găzduieşte un interesant muzeu al pîinii. Sînt expuse aici toate utilajele folosite la prepararea pîinii, începînd cu epoca de piatră şi pînă în zilele noastre.

*

Astă primăvară, cu ocazia deschiderii Festivalului „Viena 1970”, în capitala Austriei a fost inaugurat un muzeu al jucăriilor. Deocamdată, el cuprinde aproape 30 000 de jucării provenind din colecţia particulară a artistei decoratoroare Gabriela Falk Stall. Colecţia va fi completată cu alte jucării provenind din depozitele Muzeului istoric al oraşului Viena.

*

La Londra se lucrează la elaborarea planurilor pentru un muzeu al artelor de spectacol care, după toate probabilităţile va fi înfiinţat pe lângă o instituţie existentă în capitala engleză (Muzeul teatrului), dar care va avea un edificiu separat, dotat cu materiale ce vor putea permite prezentarea evoluţiei tuturor celorlalte arte de spectacol: concert, operă, balet, pantomimă, film.

*

Comorile celebrei biblioteci **Corviniana** din Budapesta vor deveni accesibile publicului. Ştirea a fost anunţată de revista „Courier” (UNESCO) şi a trezit un mare interes în rîndul amatorilor. În urmă cu cîţiva ani, editura „Europa” din capitala Ungariei a reunit într-un volum elegant cîteva din cele mai frumoase pagini ale faimoaselor manuscrise şi gravuri ale bibliotecii Corviniana.

Stocul original al acestei colecţii cuprindea 2 500 de piese.

NOI MUZEE PE GLOB

Închis cu mai bine de 30 de ani în urmă de către naziști. Muzeul Wilhelm al II-lea din Krefeld se află din nou la dispoziția vizitatorilor. Alături de o bogată colecție de tablouri și obiecte de artă veche, muzeul oferă publicului și o colecție de artă modernă numărând printre altele lucrări de pictură și sculptură de Monet, Lenbach, Liebermann, Leibl, Thomas, Kandinski, Baumeister, Mondrian, Yves Klein, precum și opere de artă cinetică și pop-art.

Un mic oraș din Pirineii Orientali, Bercaies, astăzi o modernă stațiune balneo-climaterică, adăpostește unul din cele mai originale muzee din lume: „Muzeul nisipurilor”. Sculptori din diferite țări, cum ar fi: Gina Pane (Italia), Berrocal (Spania), Costa Coullentianos (Grecia), Vaulams (Olanda), Vera Szekeli (Ungaria), Augustin Cardenas (Cuba), Magda Frank (S.U.A.), Victor Roman (România), Fumio Otani (Japonia) etc., reprezentând cele mai diverse tendințe ale sculpturii mondiale, își expun lucrările de-a lungul câtorva kilometri de plajă, în vecinătatea portului.

Fiind fără intrare, ghizi sau paznici, muzeul din Bercaies se bucură de o mare afinență de vizitatori.

Artiștii plastici din Leningrad au consacrat 2 000 de tablouri, desene și sculpturi centenarului nașterii lui V. I. Lenin. Expoziția deschisă în 44 săli ale Muzeului rus, una din cele mai importante galerii de tablouri din Europa, reprezintă anii de muncă intensă a măștrilor generației mai vîrstnice și ai tinerilor. Sînt expuse opere în care se oglindesc diferite etape din viața și activitatea lui Lenin,

să termin echiparea, Dan și Savu au și pornit, tăind urme adînci spre baza abruptului. Erau departe, scormonind cu pioletul pe lingă stînci, în încercarea lor de a găsi locul cel mai favorabil traversării.

Urcăm tăcuți și îngrijorați pe urmele neastîmpăraților. Panta crește. De sus se macină peste urme pulver subțire. Sub noi se cascadează din ce în ce mai adîncă groapa lacului Podrăge-lul. Urmele băieților noștri se strecoară pe lingă o rup-tură de zăpadă de cițiva metri. Altă greșeală! Ce săpu-

neală am să le trag! În loc să urmărească umbra munte-lui, au luat-o pe mijlocul po-virnișului încălzit de soare. Iată și culoarul înălțîndu-se direct spre creastă. Intrăm și noi în el. Colțarii abia apucă puțină gheață, iar uneori scrișnesc pe pietre sau se agață în pămîntul tare. Se vede treaba că pe aici a măturat terenul o avalanșă. Pioletul este inutil. Leșim din urmele dezordonate ale lui Dan și ne abatem pe stînga la marginea culoaru-lui. Aici e umbră. În curînd

Urcăm pieptiș pe culmea Podragu

desen de O. COVACI

zărim după o cocoasă de zăpadă hanoracele celor doi

Cînd ajungem lingă ei creasta Arpaşului Mare nu mai este departe, însă starea terenului ne dă emoții. Trebuie să ieșim numai decît din acest loc. Norocul ne ajută, fiindcă zărim pe stînga... cîteva urme de capră neagră. Sînt foarte proaspete și arată că animalul a venit din abrupt, la marginea culoarului a cotit pe un palier cu zăpadă tare care ieșea deasupra cornișei direct pe creastă. Știa capra pe unde e drumul mai bun!

Fără greutate pătrundem pe urmele adînci ale copitatului și țîșnim unul cite unul pe creasta inundată de lumină. Ce a fost mai riscant a trecut! De aici încolo traseul de creastă ne va scoate cel mult suflul... Priveliștea este din nou copleșitoare. Poți să mai faci observații critice băieților neascultători, cînd împrejurul tău munții își etalează toate frumusețile?

Fără să mai privim văgăuna Podrăgelului, prizonieră a abrupturilor Podragului și Arpaşului, urmăream sinuozitățile reliefate pe zăpada slefuită de viscole, pe fundul „căldării Pietroase”. În mijlocul amfiteatrului imaculat se arcui încrețită spre vîrf cupola perfidă a Arapaşului Mic, care de la monumentul

Nerlinger în sus, pare mirosit de blindă, dar care de partea cealaltă... brrr!! Pînă și şaua cu cabluri a Porții părea de aici mai blindă. Dacă privești mai sus de Fereastra Zmeilor, poartă ferecată pentru profanii stîncăriilor, ridicînd treptat teleobiectivul spre inghesuiala țăncurilor și turnurilor Vîrtopelului, observi cu lux de amănunte puncte mișcătoare — caprele negre, care vin tocmai de jos din pădure să-și viziteze locuințele de vară...

Unde o fi însă capra noastră, călăuza noastră, călăuza invizibilă din culoar? Urmele sale urcă direct pe creastă, direct spre soare... Așa ni se pare nouă aci, de unde privim, deoarece muchia se înalță direct spre sud sub unghiul soarelui. Treaptă după treaptă, muntele se înfînge parcă în jarul de dincolo de vîrf. Să urcăm și noi spre soare! Atmosfera este calmă. Doar din cînd în cînd șichiuri de vînt poznaș ating nasurile și așa de greu încercate de ultraviolete. La început creasta e mai lată și domoală, apoi se înalță brusc. Lespezi mijite, cruste, capcane cu goluri, urme de capre... Ocolim un colț stîncos, iar cînd revenim pe muchie, după cîteva pași, zărim țăpul, o namilă neagră, cu pieptul alb, lăptos care, jucîndu-se cu muntele urcă elegant cîteva zeci de metri și ne așteaptă disprețuitor.

Am plecat împreună cu Savu spre vîrfurile cel mai înalt, Arpaşul Mare (2474 m). Dincolo, pe versantul sudic un ciopor de capre negre, la care se adăugase și țăpul nostru se zbenguia pe locul unde vîntul din ajun spulberase zăpada, dezgolind cîteva tire de iarbă. Din vîrf, crestele se răsfrîd în cele patru vînturi. Sub lumina sudului arginteau în văi căldările Buda și Riiosul, iar dincolo de acestea se ridica neîntrerupt un zid pînă hăt departe la piramida în patru muchii a Mușeteicii. Singura

NOI MUZEE PE GLOB

principalele momente ale Revoluției Socialiste din 1917 și ale istoriei statului sovietic.

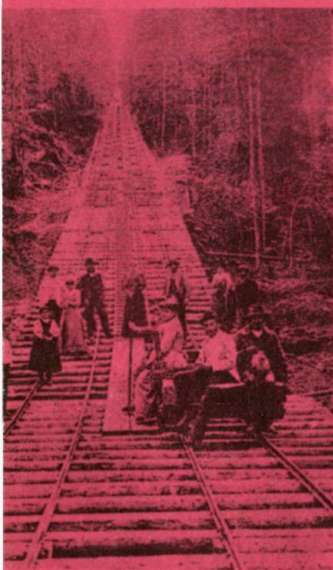
Muzeul metropolitan de artă din New York a împlinit în aprilie 1970, o sută de ani de la înființare. Cu acest prilej, s-au organizat succesiv o suită de expoziții de pictură și sculptură. Toate aceste lucrări au fost expuse în secția de artă contemporană, cea mai nouă unitate muzeistică a Metropolitanului. Media anuală a vizitatorilor este de șase milioane, „MET” — numele familiar pe care i l-au dat new-yorkezii — fiind astfel cel mai frecventat muzeu din lume. Datorită programului centenarului, se apreciază că la sfîrșitul anului 1970, numărul total al vizitatorilor va atinge impresionanta cifră de opt milioane.

La manufactura de sticlărie din Harrachov, în nordul Boemiei, a început construirea unui muzeu al sticlei, în care vor fi expuse peste 3 500 de obiecte și produse ilustrînd istoria acestei manufacturi, vechi de peste 250 de ani și celebră în întreaga lume, mai ales datorită sticlei colorate.

Reconstruit în urma cutremurului din 1965, orașul iugoslav Skoplje are în momentul de față unul din cele mai moderne și bogate muzee de artă contemporană. Clădirea este construită după un proiect polonez și adăpostește opere de artă modernă primite în dar de la artiști din toate țările Europei. Pînă la jumătatea anului trecut, muzeul din Skoplje intrase în posesia a peste 2 500 de lucrări de artă, oferite de artiști din peste 30 de țări.

PRIMELE FUNICULARE

Acum 80 de ani — în 1891 — a fost pus în funcțiune primul tren funicular din țara noastră, la exploatarea forestieră de la Mălini-Suceava (foto 1). Calea ferată respectivă avea o lungime de 1500 de metri și se afla în legătură cu altă cale, lungă de 20 km, pe care circulau trenuri forestiere cu ecartament îngust. În vremea aceea, luase ființă prima exploa-

tare forestieră modernă de la noi, înzestrată cu gateri cu aburi, care tăiau sute de butuci pe zi, după cum ne spune un raport al administrației, din care mai aflăm că în regiunea respectivă (Mălini, Broșteni, Borca) se tăiau cu hierăstraiele 150.000 de metri cubi de cherestea pe an, copacii având până la 60 de metri înălțime și 1,50 metri în diametru, așa încât fieștecă copac dind pină la 30 de metri cubi de bușteni.

Prima linie de funicular aerian a fost construită în anul 1906, de către societatea LIGNITUL, în județul

„fisură” în acest zid interminabil era marea spintecătură Buda care de aci, din Arpașul Mare, apărea în toată amplexarea.

Era aproape prinzul. Înulecăm iute cite ceva și lăsind creasta și vârful Arpașul Mare în paza caprelor negre, de altfel de loc deranjate de prezența noastră, atacăm prin nord vârful Mircea, singurul loc prin care putem cobori mai lesne în căldarea Podu-Giurgiului.

E din ce în ce mai cald. Coborim cu mare grijă panta foarte înclinată a muntelui, pe lângă ceea ce bănuiam a fi virfurile stîlpilor de marcaj. Jos, lângă bordul lacului înzăpezit, ni se confirmă temerea lui Costică, exprimată încă de pe vîrf: în bătaia directă a soarelui versantul sudic al muntelui Podragu este asemenea unei capcane fără ieșire. Curg șuvoaie de zăpadă muțată, rostogolindu-se sub formă de melci mari, foarte fotogenici. Dar noi pe unde mai urcăm la cabană?

— Avem două posibilități: să ne întoarcem pe același drum, pe unde am urcat, încerc să zic...

— Nici vorbă! Imi taie vorba Savu. Eu prefer să urc direct pe șaua Podragu. Nu pleacă nici o avalanșă.

— Sînt de aceeași părere, completă Dan. Trebuie însă urcat pe „directă”...

Degeaba am încercat eu și Costică să le schimbăm propunerea; totul era zadarnic; nu-aveam decît să așteptăm pînă seara. Costică, mă însoțește încet pe firul văii Podu-Giurgiului, pînă în dreptul curmăturii Podragu, care se înalță acum cu peste 150 m deasupra noastră. Ne așezăm pe pioleți și urmărim trăznaia lui Dan și Savu, care începuseră urcușul pe panta cu zăpadă înmuiată. Aceștia urcă ce urcă, apoi se opresc brusc, își fac semne, se uită la noi, și o iau fuga la vale, aruncîndu-se lîngă noi teferi, dar speriați.

— Ce s-a întîmplat, vă fugărește cineva?

— Crapă! Nu-i posibil de trecut. Încă puțin și declanșam avalanșa peste noi, recunoscu Dan.

Așa ne văzurăm izolați de restul lumii, la discreția razelor soarelui.

Orele trec greu. Și, culmea, ni se face foame, o foame cumplită.

Sîntem oboșiți și tare am dori să ne culcăm undeva. Dar peste tot e zăpadă mare și... rece. Pe la orele 15 soarele dispare încetișor după spinarea Mircii și, o dată cu umbra se lasă frig. Prin deschizătura de est a cercului, Moldoveanu își trimite peste zare reflexele din ce în ce mai galbene. În curmătura Podragului este încă mult soare, și ultimii melci de nea încep să înghețe pe pantă, semn că în curînd putem trece. În fine, după ora 16 umbra se așterne peste tot Podul Giurgiului și peste cea mai mare parte a urcușului. Pe cit a fost de temerar Dan la prinz, pe atît de prudent începuse să se urce acum spre curmătură.

— Haideți, acum ține la colțari...

Ne înșirăm la drum și într-un sfert de oră ajungem pe creastă. Jos, în căldarea Podragu schiorii ieșiseră pe pîrtie ca de obicei după amiaza. Numai că ei erau sătui, în timp ce noi... În aceste locuri deosebit de înclinate, cu cornișa mare permanent în spate a trebuit să ne impunem cea mai mare prudență și asigurare. Coborim folosind urmele traseului nostru de la Moldoveanu; de data aceasta pioletul ne este de mare folos.

Scăpînd de panta terminală și de amenințarea cornișei, am iuțit cu toții pașii, ca lupii hămesiți, gata să intrăm în sala de mese chiar și cu colțarii în picioare.

N. POPESCU-PALTIN

Claia lui Miron din Ceahlău

Muscel (Schit Golești-Poienari). Tot în Muscel a mai fost construită, în anul 1909, linia Boldu, a societății forestiere locale. Aceasta avea 12 km lungime și era montată pe stilpi de lemn. Transporta, cu o viteză de 2,50 metri pe secundă, pînă la 10.000 de kg lemne de foc pe oră. O locomobilă staționată în mijlocul pădurii realiza tracțiunea.

Dintre lucrările de început în acest domeniu, cea mai reușită a fost realizată la Bușteni, în anul 1908. Traseul acestei linii de funicular aerian urca rîpele muntelui Jepi, străbătea platoul Bucegilor (fotografia 2), trecea prin valea Izvorului, ajungînd pînă la virful Blana și Nucetu, și coborînd apoi în Valea lalomîței, — total 15 km de cale, pe 207 stilpi, în majoritate metalici — dintre care unii aveau 28 de metri înălțime. Instalarea acestei linii a format obiectul uneia dintre cele mai îndrăznețe lucrări de specialitate ale timpului, datorită lipsei de utilaje pentru transport și montaj. Este destul să amintim numai faptul că toate materialele necesare lucrării au fost transportate pe munte cu samarul pus pe spatele cailor și măgarilor. Cea mai mare deschidere dintre stilpi — aflată pe valea Dorului — avea 660 de metri și o săgeată de 100 de metri. Vagonetele folosite pe această linie încărcau cîte 1375 kg. Tracțiunea era realizată cu ajutorul unei locomobile de 100 CP, cu 12 atmosfere presiune.

ION MUNTEANU

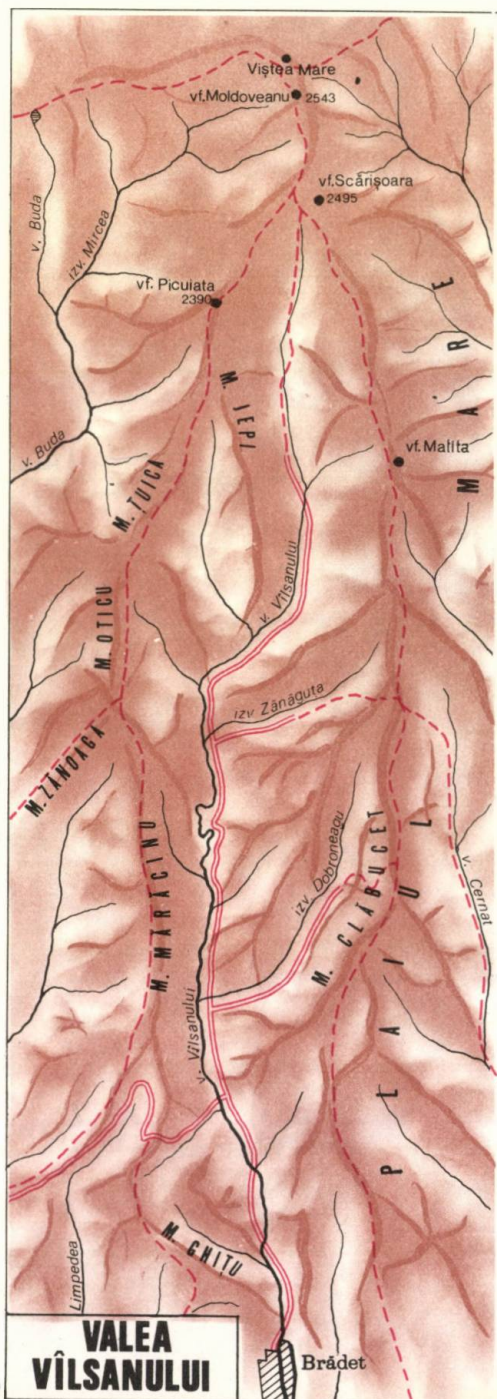
valea vîlsanului

Cu siguranță că nu sînt prea numeroși turiștii care au la activul performanțelor lor o ascensiune de-a lungul văii Vîlsanului. Aceasta nu din pricina dificultăților pe care le-ar ridica traseul, ci pur și simplu pentru că valea Vîlsanului rămîne încă aproape necunoscută pentru o bună parte a amatorilor de drumeție.

Cît de simplu este să pătrundem în această frumoasă zonă geografică de pe latura sudică a Carpaților Meridionali, vă veți convinge din rîndurile de mai jos.

Din drumul național nr. 7 C, care leagă Piteștii de Curtea de Argeș, se ramifică, în dreptul kilometrului 12,300, un drum modernizat, ce se îndreaptă spre nord-est, trecînd prin satele Zărnești, Mălureni, Stroești, Vîlsănești și Mușătești. Aici se întretaie cu drumul județean Curtea de Argeș - Cîmpulung, continuîndu-se, prin Brăduleț și Băile Brădetu. Sîntem chiar pe valea Vîlsanului, la început largă și lină, apoi tot mai strîmtă și învolburată. Pînă la Băile Brădetu, drumul înaintează pe malul drept. Incepînd de la Mușătești în sus, satele au înfățișarea unor mici stațiuni climaterice, cu case cochete, în stilul tradițional al frumoasei arhitecturi locale.

Băile Brădetu (alt. 685 m), deocamdată de interes local, funcționează numai vara. O dată cu modernizarea drumurilor de acces, stațiunea va cunoaște fără îndoială o meritată dezvoltare, climatul blînd, ferit de curenți, datorită adăpostului pe care-l oferă culmea Făgărașului și munții de pe laturile

Vilsanului, precum și proprietățile curative ale apelor sale, asemănătoare cu cele de la Călimănești, îndreptând-o la aceasta.

În sat, pe partea dreaptă a drumului, înainte de a ajunge la stabilimentul băilor, călătorul află un valoros monument de arhitectură medievală, construit de Mircea cel Bătrîn: schitul Brădetu. În interior se mai păstrează un portret al domnitorului, înfățișându-l îmbrăcat după moda apusului, avind alături pe Maria Doamna.

Drumul forestier care pornește din capătul așezării, urcă paralel cu Vilsanul cale de 29 km, pînă ajunge pe muntele Urdea, sub creasta Făgărașului. Valea se îngustează tot mai mult, pe o distanță de doi kilometri, luînd uneori înfățișarea unor chei sălbatice. La ieșirea din strînsura stîncii, asupra poienilor Vilsanului se revarsă potop de lumină și de culoare. De-aici pînă la Gura Dobroneagului mai sînt 3,5 km. Din stînga vine drumul forestier dinspre barajul Vidraru, ramificat din șoseaua construită pe conturul lacului de acumulare.

De la Gura Dobroneagului (în această depresiune, ocrotită de o bogată pădure de molid, au fost construite baracamentele constructorilor hidrocentralei) drumul înaintează încă 3,5 km, continuîndu-se apoi cu o potecă de cal, care urcă în serpentine Poiana Mesteacănului.

Riul Vilsan își are obîrșia în căldarea glaciară situată între munții Picuiata (2393 m) și Scărișoara Mare (2495 m). Are albia mai sus față de Argeș și Riu-Doamnei. Prin construirea barajului, s-a format un lac de un farmec deosebit. Apa captată este adusă printr-un puț construit perpendicular pe aducțiunea Riu-Doamnei spre lacul Vidraru, pentru a pune în mișcare turbinele unei hidrocentrale cu o putere instalată de 4,5 MW. Construirea acestei hidrocentrale a intensificat circulația pe valea Vilsanului, iar necesitățile economice au impus prelungirea drumului forestier pînă la muntele Urdea.

De la baraj în sus, drumul își face loc cu tot mai multă greutate pe malul stîng al râului, printre munții Lespezi, Zănoğuța, Scărișoara, Țuca și Jepi, valea mai lasă locul unor lunci înguste, unde ne putem opri pentru odihnă; apoi se strînge iar, silind drumul să-și croiască înaintarea în duritatea rocii. Încă 2,5 km și sîntem pe spinarea muntelui Urdea. Aici, multiple posibilități de ascensiune ne îndeamnă către stîncile din Țuca și Jepi, sau către Plaiu-Mare. Ajunși pe Zănoğuța nu ne trebuie decît o oră și jumătate pentru a ne afla în Plaiu-Mare, iar de aici, cu mers harnic, putem trece peste Moldoveanu, înopțind la cabana Podragu sau chiar la Sîmbăta.

P. GHEORGHIU

Pe Olt în sus de la Gura Văii la Boița

Cine a fost la minăstirea Cozia, știe că acest lăcaș istoric, ridicat de Mircea cel Bătrîn în umbra muntelui cu același nume, odihnește atît de aproape de apa Oltului, încît nu fără dreptate, a spus Grigore Alexandrescu despre turnurile ei (ale minăstirii) că-și odihnește umbrele, în după amiezile de vară, culcîndu-și-le pe undele Oltului; care unde — cum iarăși același poet ne spune — „Zidul vechi al minăstirii în cadență îl izbesc”. Și e mult — sînt, adică cu mult mai mult de cinci sute de ani — de cînd a fost zidită această minăstire.

La început i s-a spus minăstirii minăstirea Nucet — dar curînd după aceea numele i-a fost înlocuit cu acela de Cozia, pentru ce — precis nu se știe! La cițiva kilometri mai spre nord de minăstire, adică pe Olt în sus, nu mai departe de 2-3 kilometri, este Gura Văii. Numele acesta n-a fost dat nici el la întîmplare, ci a fost dat pentru că acolo e gura sudică a unui mărș defileu de munte, al căru perete estic e format din muntele pe

care l-am numit mai sus: Cozia, în timp ce peretele opus (oltenesc) este format din muntele Naruțu. Și muntele Cozia și muntele Naruțu sînt formați din roci dure, cristaline și se apropie cu pereții lor abrupti așa de mult unul de altul, încît, pe acest defileu aflîndu-te, ai impresia în unele puncte că cei doi munți sînt gata să se împreune deasupra ta și a Oltului închizîndu-vă pe amîndoi într-un tunel de întineric beznă. Pe malul oltenesc de abia s-a putut săpa o șosea în coasta Naruțului, pe care Oltul și ploile mereu o mănîncă și surpă, iar dincoace, sub Cozia, calea ferată intră și iese atît de des din tunel în tunel.

Sîntem, pe acest parcurs, în ceea ce geografii numesc Cheile Coziei. Primii în istorie, care și-au... permis să taie șosea pe fundul și de-a lungul lor, au fost romanii; iar următorii au fost abia austriecii, care, smulgînd Oltenia de la turci în 1717, au trebuit să sape și ei șosea pe chei, la rădăcina Naruțului. După ce străbăteam cam 6 km de defileu iată-ne iar în lumina soarelui; în lumina soarelui... la gura Lotrului, adică acolo unde — cum spune un document din 1233 — *aqua Lothur fluit in Olth* (=unde riul numit Lotru se aruncă în riul numit Olt). Orizontul aici se lărgeste dintr-odată mult. Observăm că pătrundem ca într-o cetate a naturii, săpată în munți și înconjurată de ei de jur-împrejur. Sus: bolta cerului — ca o imensă cupă albastră răsturnată cu gura în jos și lipită de buza rotundă a cupei de munții Loviștei, această imensă groapă căreia primul document istoric în care-i citim numele, îi spune: *Terra Lyste vocata*, adică: *Lara... cea Loviștea numită*.

Ce înseamnă Loviștea? Înseamnă ceea ce reiese din următorul pasaj scris de mitropolitul Dosoftei în *Viețile Sfinților*: „*Și rîdîndu-și mînule, Chinops le lovi pre mare și să fece o loviște mare de-i spărie pre toți și pieri dintre ochii lor*”, adică: Chinops lovi cu miinile lui uriașe apa mării atît de puternic, încît în locul loviturii se căscă o groapă uriașă, în care el se aruncă și dispăru în adîncuri”. Cu alte cuvinte, vechiul cuvînt *Loviștea* înseamnă groapă, adică înseamnă tocmai ceea ce Loviștea este: un imens cuib în miezul munților.

Din locul unde ne aflăm, înainte de a trece peste podul care „acoperă” Lotrul înaintea de vărsarea acestuia în Olt, am putea face la stînga și să ne avîntăm pe valea Lotrului

în sus, către imensul „laborator” în care se construiește viitoarea uriașă hidrocentrală, cu ale cărei ape lotrene, trimise de ea spre miază-zi, se vor iriga ogoarele Romanașului și ale Teleormanului.

Dar nu ne abatem și nu ne ducem nici măcar pînă la Brezoi, și trecem podul de peste Lotru din fața noastră și ținem înainte drumul spre nord, pe șoseaua care însoțește Oltul, riul care aici nu mai spumegă de minie ca pe defileul Coziei, ci joacă într-o albie largă ca un cal năzdrăvan. „Ceta-tea aceasta a pămîntului”, operă nu a oamenilor ci a forțelor naturii, este și locuită: pe suprafața ei își risipesc casele (sau și le adună în ciorchini mai mari sau mai mici), peste 30 de așezări omenești, (sate mai măricele, cătune cătunașe), despre unele din ele vorbesc documente dintre cele mai vechi ale istoriei noastre: *Perișani, Pripoare, Titești, Greblești, Ciineni*, etc., așezări în care crește o populație de „oameni vechi”, (cum se caracterizează inșiși cînd stai de vorbă cu ei), populație ai cărei strămoși l-au văzut pe regele Carol Robert fugind amarnic spre Sibiu, după ce în noiembrie 1330 — mincase o strașnică bătaie în celebra bătălie zisă „de la Posada” și care a avut loc aci, în Loviștea, la Perișani, cele două sătuce de sub marginea nord-estică a muntelui Cozia, pe unde trece azi cel de-al doilea drum al Loviștei (primul a fost cel de pe Olt), drum care venind dinspre Curtea de Argeș, din jos deci, urcă pe la Sălătruc tocmai sus în coada Coziei, pentru a „cădea” apoi de acolo în jos, în cuibul Loviștei. Azi, principalele așezări omenești ale Loviștei sînt situate pe acest drum; odinioară, însă, loviștenii nu trăiau în mici sate, apropiindu-și casele unele de altele, ci trăiau în locuințe risipite pe coastele văilor și cît mai departe de acest drum istoric, bătătorit pe atunci de tot felul de lume, bună și rea.

Am ajuns, pe șoseaua Oltului în sus, la Ciineni: două sate cu acest nume stau față în față, unul pe malul argeșean și celălalt pe malul vilcean al Oltului. Un pod străvechi leagă între ele cele două maluri. Și, lucru prea interesant și vrednic de știut: Romanii, cînd au venit și s-au instalat ca stăpîni în Dacia, au înființat și aci la Ciineni, o stațiune militară; stațiune care a fost numită pe latinește *Pons Vetus*, un nume care pe

limba noastră de azi ar suna: *Podul cel vechi*, dovadă sigură că românii au găsit și ei aci un pod peste Olt.

De la Ciineni, unde ne-am oprit și de unde pornim acum în continuare spre miază-noapte, șoseaua pe care mergem este, firește, aceeași care ne-a „purta” și pînă acum mereu pe malul Oltului, pe tot parcursul acestuia prin munte, începînd de la Cozia (mai bine zis, de la Gura Văii, și care ne va purta și de acum înainte pînă la Boița, unde Oltul (pînă aci riu transilvănean), se îndependă sbuciumîndu-se între munți.

Pe o distanță de aproape încă 8 km, riul tot mai joacă oarecum în voie, cal năzdrăvan pe care munții încă îl lasă liber din friu: în adevăr, deși nu chiar atît de largă cum a fost pînă acum, valea e încă suficient de încăpătoare, pentru ca riul să nu fie obligat să țină calea dreaptă. Abia am ieșit din Ciineni și iată, în stîncina malului care însoțește șoseaua pe partea ei vilceană, săpată o inscripție, parcă în litere de aur: *Via Carolina in Daciis aperta 1717-1719*; adică în traducere liberă: *Șoseaua construită sub împăratul Carol al VI-lea al Austriei în anii 1717-1719* (în primii ani ai războiului dintre austrieci și turci, care se închieie prin pacea de la Belgrad: 1720). Și, după încă 6-7 km de drum întins, iată-ne iarăși în fața unei guri de munte, care ne înghite cum ne-a înghițit și cea de la Gura Văii de dincoace de minăstirea Coziei: intrăm, în adevăr, pe porțiunea nordică — de defileu — a drumului de pe Valea Oltului, drum care — cum am văzut — începe cu defileul din lungul Cheilor Coziei în lungime de 5-6 kilometri, pentru a ieși apoi în lărgimea Loviștei. de-a lungul căreia aleargă aproape 20 de km.

Un istoric antic, — Jordanes — a făcut Daciei următoarea caracterizare (el a trăit și și-a scris opera în Moesia, adică în Bulgaria de azi): *Quae patrie, trans Danubium cita, corona montium cingitur, duos tantum accessus habens: unum per Tapas, alterum per Boutas*, adică: *Această țară (Dacia) situată la nord de Dunăre, se încinge cu o coroană de munți, avînd numai două porți de pătrundere înlăuntrul ei: una, pe la Tape, alta, pe la Boița*”. Poarta Tape se știe unde era și care e numele ei de astăzi: Poarta de Fier transilvană, Poarta Boutas nu se știe, însă, unde era și care „poartă” carpatică este ea, astăzi. Noi, ocupîndu-ne de această problemă, am ajuns la concluzia că trecătoarea Boutas din vremea lui Jordanes nu este

alta decît „Poarta de la Boița”, de unde începe străpungerea pe care o realizează — dinspre nord venind — Oltul, de-a curmezișul Carpaților Meridionali. Nu putem susține, bineînțeles, că aceasta e o certitudine; putem crede, însă, că n-ar fi de loc imposibil.

Mai e, însă încă un lucru vrednic de știut de toți cei care se vor hotări „să facă” frumoasa vale transcarpatică a Oltului între Boița și Cozia (sau vice-versa). Și iată care e acest lucru: Oltul, cam la 5 km după ce pătrunde în munți la Boița, primește un mic afluent numit Lotrioara (primește, cum am văzut, la Brezoiu, pe Lotru — iar înainte de Lotru primește mai sus pe Lotrioara (nu este exclus ca poporul din partea locului să aibă vreun basm, în care să fie vorba de un băiat Lotru și de o soră sau iubită a lui — Lotrioara). Ei bine, această apă Lotrioara izvorăște din plin munte, curge prin inimă de munte și se varsă în Olt tot în plin munte. Iar harta poate arăta oricui că, la cîțiva kilometri de locul unde ea se varsă în Olt, valea Lotrioarei se lărgeste (sintem, încă o dată în plină inimă de munte), sub forma unei foarte frumoase poiene, în care odihnește... un mic sat: Siliștea, pe care noi l-am cercetat cîndva. Și două lucruri ne-au interesat atunci, în primul rînd, acolo, pe noi: 1. Că în sătucul acesta, pe doi din puținii lui locuitori îi cheamă Basarab (ca pe domnii țării, pe vremuri!) — și 2. un pîriu, care se varsă acolo în Lotrioara (acolo, adică chiar în dreptul Siliștei) în plin munte, se numește *Apa Tîrgului*. Nu așa că e interesant? Lucrul poate avea, desigur, o explicație, dar să lăsăm această explicație pe altă dată. Acum să ne mulțumim cu constatarea — în legătură nu numai cu Lotrioara, cu micul ei sătuc în inima muntelui, Siliștea și cu numita vale sau Apă a Tîrgului, ci în legătură cu toată lumea aceea din munți, pe care o vede oricine face drumul pe Valea Oltului, de la minăstirea Cozia și pînă la Boița, și în legătură cu acea Loviște (despre care n-am putut spune decît cîteva cuvînte), să ne mulțumim, zic, cu constatarea: Ce frumoase și bogate sînt geografia și istoria țării noastre! Cîte comori vrednice de văzut nu se întîlnesc la tot pasul în Carpații noștri! Iată pentru ce nu e rău — dimpotrivă — că turismul românesc e conceput și organizat din ce în ce mai mult ca o școală, ca o arenă științifică a patriotismului românesc.

ION CONEA

românia

bucurești

TRADIȚIE ȘI CALITATE!
SERVICII IREPROȘABILE!
CONFORT ULTRA MODERN!
RAFINAMENT CULINAR ȘI OSPITALITATE

TOTUL ÎN DOUĂ CUVINTE
ATHÉNÉE PALACE

Valea Minișului și Vf. Roșu

ÎN MUNȚII ANINEI

VASILE SENCU

cercetător științific principal
la Institutul de geografie al Academiei
R. S. România

Relieful munților Aninei, cu înălțimea maximă de 1.160 m (vf. Leordiș) este alcătuit din culmi și văi paralele și din întinse suprafețe carstificate. Elementele cadrului geografic din acești munți oferă numeroase locuri de atracție, ele sînt însă puțin știute, puțin umblate și au încă intacte frumuseți sălbatice vizitate doar de drumeții temerari, gata să înfrunte torentul vijelios al riului, răceala și obscuritatea peșterilor, înălțimile abrupte ale stîncilor.

Poate printre acestea din urmă, mai greu accesibile, dar care-ți dau satisfacții infinite

mai mari, se numără și locurile prin care vom încerca să pătrundem în cele ce urmează.

Adunîndu-și apele din trei munți, Nera taie fâșia calcaroasă dintre Reșița și Dunăre formînd Cheile Nerei și totodată face hotar între munții Aninei și cei ai Locvei. Pe lungimea celor 18 km cît au cheile, între Șopotul Nou și Sasca Română, Nera curge printre pereți impresionanți, înalți de peste 200 m care dezvăluie priveliști noi la tot pasul și cărora oamenii le-au dat un nume plin de semnificație. Nu departe de Pinza Albinei,

lingă apă, între tufişuri dese se află lacul Dracului în ale cărui ape se oglindeşte deschiderea unei peşteri. Mai la vale de Pinza Albinei se zăresc turnurile de cetate ale Cîrşiei Căprarului; în continuare se ridică cleanţul „La Cirlige”. Din loc în loc apar turnuri singuratic, tocite de vreme, prilej de încercare a forţelor alpi niştilor.

Pentru a străbate cheile, omul a săpat în stîncă o potecă aninată deasupra apei care străbate nenumărate tunele ce sfredelesc muntele. De aici, din chei, urmînd poteca ce întovărăşeşte pîriul Beului înspre izvoare vom întîlni un alt lac misterios din carstul bănăţean — lacul Ochiului Beu. Intr-adevăr, este doar un ochi de apă adînc de aproape 4 m şi privit cu atenţie vom vedea cum apa de pe fundul lacului „fierbe”. În acest loc se află izbulul submers care împospătează mereu lacul şi face ca apa acestuia să aibă o temperatură egală. De lingă lac o potecă şerpuieşte prin pădurea deasă, cu numeroase elemente termofile, pe lingă care curge cînd lină, cînd tumultoasă, apa Beuşniţei. Pe cursul ei sînt numeroase baraje din tuf cal-

caros şi tot din tuf calcaros sînt formate trei mari cascade dispuse succesiv pe cursul riului cunoscute sub numele de cascadele Beuşniţei. Apariţia lor neaşteptată în sălbăticia pădurii te face să te simţi într-o lume de basm.

De aici, drumul nostru ne duce mai departe spre inima Banatului. Străbatem tăcuţi tălăzurile de culmi acoperite cu verdele pădurilor şi ajungem în locul unde se află şerpuirea cheilor Minişului. Pe lungimea lor de 14 km (în cea mai mare parte străbătute de şoseaua Bozovici—Anina) cheile sînt îmbrăcate în mantia pădurii ce coboară pînă la apă.

Din loc în loc, ţîşnesc spre cer stînci prăpăstioase. La baza uneia din ele, chiar la intrarea în chei dinspre Bozovici, apare izbulul Bigăr, unul din cele mai mari izvoare carstice de acest fel din Banat. Deasupra izbulului se află deschiderea unei peşteri puţin adînci. După ce parcurge cîţiva zeci de metri, apa izbulului se prăvale în apa Minişului formînd o impresionantă cascadă.

Urmînd riul în amonte, pereţii cheilor cînd se string sugrumînd apa şi drumul, cînd se dau în lături lăsînd loc unor izvoare unde lingă apă se află triumghiul aplecat al intrării peşterii Plopa.

Meşterită cu o neasemuită fantezie, peştera cu o lungime de peste 800 m, este străbătută de riul Ponor care i-a dat naştere. Parcurgînd culoare strîmte sau săli largi, la lumina lămpilor de acetilenă, privim formele rezultate din încălzirea apei cu calcarul. Dar în peştera Plopa nu se văd numai urmele luptei milenare dintre apă şi calcar. Pentru a compensa parcă distrugerile făcute, picăturile de apă au început să clădească, au început să împodobească pereţii, să ascundă rănile adînci sub crusta carbonatului de calciu. Şi cîte forme n-au luat naştere pe vatră, pe pereţi, pe tavan?

De la peştera Plopa, străbătînd din nou păduri şi luminişuri, ne îndreptăm spre oraşul Anina care prin poziţia lui centrală polarizează potecile munţilor ce-i poartă numele.

În apropierea Aninei se află peştera Buhui, minunat palat de cristal, străbătută de riul cu acelaşi nume. Pe drumul subpămîntean apa curge cînd tumultoasă printre bolovanii imenşi desprinşi din tavan, umplînd cu vuietul ei tot spaţiul, cînd curge lin prin săli impunătoare, străjuite de nenumărate ghirlande de stalactite şi baldachine de un alb imaculat.

După sala Urşilor, riului subteran i se adaugă un alt riu venit de undeva din inima muntelui calcaros şi împreunîndu-şi apele străbat ultima porţiune a peşterii.

Peşterea Buhui cu cei 3217 m ai săi se află pe locul al şaptelea dintre cele aproape o mie de peşteri cunoscute în ţară. Pe lingă

Cheile Cibinului

aceasta deține și un record. Prin ea curge cel mai lung riu subteran din țară.

Nu departe de peștera Buhui se află frumusețile subpămintene ale peșterii Comarnic. Ajungem în fața deschiderii modeste a peșterii Comarnic nici nu bănuim că pătrundem în ea vom intra în inima muntelui pe o lungime de 4040 m cât are peștera (locul patru din țară).

De la primii pași, pereții sînt golași și abia după ce trecem peste niște blocuri enorme, prăbușite, începe să apară lumea de basm a peșterii. Din tavanul încăperilor largi ce se succed sau al galeriilor strimte coboară stalactite de un alb imaculat.

Străbătînd galerii scunde sau trecînd prin săli imense acoperite cu enorme blocuri de calcar desprinse din tavan, ajungem într-un loc al peșterii numit „muzeul” unde se află o adevărată colecție de concrețiuni care împodobesc tavanul și vatra sălii.

Rămînem uimiți de frumusețea și varietatea formelor născute din carbonatul de calciu depus din picăturile de apă. Fiecare strop de apă desprins din tavan crează un strop de fantezie pe vatra și pe pereții peșterii, prilej de adîncă uimire pentru drumeții îndrăgostiți de feerica frumusețe a florilor de piatră.

Din urmele lăsate de apă, din configurația și structura variată a gurilor subterane și a tot ce cuprind ele, geografii pot descifra date din istoria pămîntului sau a climei de odinioară.

Aproape de peștera Comarnic se află sălbăticia cheilor Carașului care încep în avale de cantonul silvic Jervani. De aici, după ce riul face un cot brusc spre apus, menhina munților începe să strîngă apele și nu le va lăsa din încheștarea lor decît după localitatea Carașova. În acest drum, apele spintecă adînc calcarele formînd cheile Carașului, lungi de 17 km.

Încă de la primii pași, cheile, îmbrăcate în pădurea deasă, ne dezvăluie frumusețea lor. Murmurul îmbietor și prietenos al apei a rămas mult în urmă. Riul a fost nevoit să-și urmeze calea prin locuri prăpăstioase, el însuși accentuînd sălbăticia locurilor, șlefuiind stîncă cu șuvoaiele înălbite de spumă.

În lupta cu muntele, primește ca ajutor din stînga un afluent, riul Buhui.

Pentru a admira sălbăticia cheilor, de aici sîntem nevoiți să ne croim singuri drum, deoarece poteca lipsește cu desăvîrșire. Este cea mai grea și mai sălbatică porțiune a cheilor. În aceste locuri, pentru a trece apa, căutăm cu multă trudă vaduri, iar acolo unde nu sînt, ne cățărăm și pe stînci, ajutați de vegetația bogată ce coboară pînă la apă. După un efort îndelungat ajungem în dreptul peșterii Tolosu, prin a cărei gură, primăvara, iese un șuvoi puternic de apă, formînd în

calcare excavații enorme, numite de localnici „cazane”. Mai la vale de Tolosu, pereții cheilor se domolesc, făcînd loc micii depresiuni a Prolazului. Este un loc unde răsufală ușurat riul și drumețul după truda de pînă aici, care a fost din plin răsplătită.

Trecînd de Prolaz, ne strecurăm din nou pe sub pereții cenușii, calcaroși ce se prăvălesc vertical în apă. Și tot așa, urmînd poteca ce la rîndu-i urmărește sinuozitatea cheilor, trecem pe lingă peșteri nu demult descoperite, altele cunoscute încă de mult. Mai la vale de peștera Liliicilor, după ce riul face un puternic meandru, pereții cheilor se dau brusc la o parte, lăsînd loc unei largi depresiuni mărginite de pereți abrupti. Sîntem în depresiunea Carașova, unde se găsește localitatea cu același nume.

Carașul o străbate molcom și în celălalt capăt al ei taie ultimul obstacol al muntelui, formînd chei scurte, după care valea se lărgește tot așa de brusc. Aici Carașul iese victorios din munți și, după zbuciumul trecerii sale prin chei, își poartă apele liniștite prin cîmpia însorită a Oraviței.

Peștera Buhui

Un prilej de bucurie și destindere ATLANTIC BAR

ATLANTIC BAR str. Academiei nr. 35-37 Tel. 16.29.36

PE DRUMURILE APUSENILOR

Cuibăriți într-un „Renault”, patru sibieni am pornit să ne desfătăm în farmecul feriilor de vară prin munții de apus ai țării. Traseul proiectat, adevărată dantelărie de drumuri, avea să ne poarte prin câteva din cele mai pitorești regiuni ale Transilvaniei. Primul popas, Aiudul. Din orașelul vinurilor am ales șoseaua, recent modernizată, care leagă prin lara, valea Mureșului cu Clujul. Valea Aiudului ne-a strecurat prin strimtorile cheilor, printre salba de roci a Bedeleului; ne-am lăsat la apa Arieșului, în comuna Buru, urmînd vechiul drum al aurilor și ciubărarilor. În întrecerea cu o „mocăniță” am trecut prin ramificațiile Oco-

lișului și Poșăgii, prin Baia de Arieș, Lupșa și Cîmpeni, apoi mereu în sus, am notat în jurnalul de bord Albacul, Beliș, Călățele; în Huedin am reintrat pe șoseaua națională nr. 1, îndreptîndu-ne prin Bologa, Ciucea și Aleșd, către Oradea. Din frumosul oraș de pe Crișul Repede am pornit spre sud, avînd drept țintă Beiușul și noul oraș Dr. Petru Groza. Apoi, Vașcăul ne-a întins un larg platou carstic și prin Crisciorul de Jos, Virfuri, Baia de Criș, Țebea am încheiat această etapă la Brad, pitoreasca așezare de pe malul Crișului Alb. Mai departe, prin Gura Barza, am urcat serpentinele Buceșului, pînă sub temeliile de calcar

ale Vulcanului; apoi, pe piriul Ciurulesii, am intrat în Abrud, vatra marilor zbuciumări ale istoriei. Mergem din nord spre sud, urcăm în cumpăna apelor, coborim în Zlatna, și, după ce facem cunoștință cu recifele ce străjuiesc valea Ampoiului, încheiem la Alba Iulia acest frumos circuit al Apusenilor.

Din ruta principală, 15 abateri cu reveniri ne-au introdus în leagănul moșilor, desvăluindu-ne comorile lor spirituale și frumusețea fără seamăn a acestor locuri. Din Băișoara, cale de 15 km am urcat la 1353 m înălțime, la cabana Băișoara. La răspîntia traseelor marcate am ales plaiul care, peste virful Ruscacului, ne-a purtat prin curmătura Șesul Calului; de aici, drumul, bine întreținut, ne-a scos pe Muntele Mare, stăpîninul înălțimilor Gilăului, la aproape două mii de metri altitudine. Ramificația Ocolîșului ne-a deschis porțile către Cheile Runcului și ale Pociovaliștei. Prin Poșaga am înaintat pînă sub prăpăștiile Belioarei. Din Sălcia de Jos, un pod firav ne-a legat de un drum eac degradat de ape, care sfîrșește după 4 km la înfricoșătoarea gură de peșteră, cu izbuc tumultos de ape, Huda lui Papară. Din Dealul Muncelului, 2 km mai sus de Baia de Arieș am coborît la pod și dincolo, la 300 metri depărtare, am văzut întinzîndu-și brațele puternice, către tăriile văzduhului, falnicul Fag al Împăratului. De la cabana Ursoaia, un drum dificil de 12 km se termină în preajma ghețarului de la Scărișoara.

Însemnăm pe hartă Poiana Horea. De aici se deschid mai multe drumuri. Unul străbate munții pe o distanță de 34 km spre minunata lume a adîncurilor din zona carstică Padiș-Ponor; altul, urmînd valea Drăgoiesei, urcă 5 km pînă la poteca ce pătrunde în inima pădurii Scorocetului...

Din Beiuș spre nord, pînă în Rimetea, apoi spre răsărit, prin satul Meziad privești și ascuți cu incintare portul și graiul crișenilor. În peștera cu cinci nivele de la Meziad trăiești trei ore tainele dăltuirilor subterane. Criștioru de Jos te apropie de spectaculosul masiv al Bihariei; din drumul ce urcă la Gruitul Dumii, coborînd apoi în comuna Avram Iancu, faci popas pe Cucurbăta Mare. De aici se deschide privirilor întreaga măreție a Apusenilor, lumea de basm, talmăcită prin grai și melodii de Geo Bogza și Marțian Negrea. Din drumul ce leagă Abrudul de Aiud pornim pe firul unui piriiaș și, urcînd timp de o oră prin finețe, atingem creasta prismelor de bazalt de la Detunatele. Tot din Abrud cătînd către Gura Roșiei, prinzi firul piriului colorat în oxizi, treci după aceea prin Roșia Montană și urci dealul cetății pînă la minele romane, abisuri în care timpul a prăvălit galeriile sfredelite în chinuitoare munci de sclavi.

Frămîntata istorie a moșilor își poartă de veacuri mărturiile, împlintate adînc în trupul acestei „Țări de piatră”. În inima Cîmpenilor, statuia ecvestră a lui Avram Iancu ne poartă cu gîndul la revoluție, la lupta țăranilor români pentru libertate națională și socială, la conducătorul lor neînfîcat de la 1848. Pe o stradă alăturată se mai păstrează beciul unde a răbufnit în 1782 prima revoltă împotriva nedreptății, prolog la ceea ce avea să urmeze doi ani mai tîrziu, în timpul răscoalei conduse de Horia, Cloșca și Crișan. În Albac, satul lui Vasile Nicola-Ursu, supranumit Horia există și astăzi clopotel care în 1784 a chemat la luptă masele țăranilor răsculați. Cătunul Fericeț, situat pe dealul satului care poartă astăzi numele legendarului luptător, este străjuit de falnicul frasin care a dezmiardat copilăria Ursului. În pădurea Scorocetului și-au găsit ascunzișul Horia și Cloșca unde, pînă la urmă, au fost prinși prin mișelească trădare. Lingă Baia de Criș, la Țebea, supraviețuiește gorunul sub care Horia a glăsuț poporului și tot aici își doarme somnul de veci „Craiul munților”, Avram Iancu. În școala din Bucium înființată de Gheorghe Șincai, a profestat folcloristul Ioan Pop-Reteganul, iar într-o casă învecinată a trăit către 1906-1910, scriindu-și o parte din opera sa, Ion Agirbiceanu.

Abrudul este păstrătorul a numeroase locuri memorabile. În casa din strada Mărăști, la numărul 3, s-au întîlnit Avram Iancu și Nicolae Bălcescu; tot aici s-a născut cărturarul luptător Al. Ciurea. În casa alăturată a căzut jertfă deputatul Dragoș, mediatorul înțelegerii dintre Avram Iancu și Kossuth. În aceeași clădire au găsit azil în pribegia lor, Alexandru Goleșcu și Barbu Iscovescu. În strada Minerilor nr. 3 au avut loc la 6 mai 1848 ultimele tratative de apropiere între conducătorii revoluționari români și maghiari, iar în căsuța de lingă biserica românească s-a pus la cale trădarea și prinderea lui Horia și Cloșca; în pivnițele acestei clădiri cei doi martiri au stat în lanțuri în noaptea anului nou 1783, de unde au fost duși la Alba Iulia. În satul Bologa stăruie zidurile și turnurile unei cetăți feudale, stăpînită la sfîrșitul secolului al XIV-lea, împreună cu 18 sate, aflate pe domeniul ei, de Mircea cel Bătrîn.

În Biharia, în mijlocul unor ridicături de pămînt, se mai vede ceva din incinta vovodului maramureșan Menumorut. Beiușul se mindește cu liceul întemeiat de Iosif Vulcan, pentru ca... „valahii să aibă ocazia de a se cultiva”.

Din aceste locuri de negrăit frumusețe și de reculegere spirituală te întorci acasă copleșit de emoții și mindru de tăriile spirituale ale poporului român.

GH. VATAȘESCU

Complexul VALEA DRĂGANULUI

Valea Drăganului. Un nume bine cunoscut clujenilor și orădenilor, care vin adeseori să-și petreacă aici sfârșitul de săptămână; un nume la fel de familiar celor ce fac popas sub acoperișul cabanei, înainte de a porni spre înălțimile Apusenilor, pe potecile tănuite de pădurile Vlădeșei. Îl știu, de asemenea, și mulți dintre turiștii care, reînforși din lungi drumeții pe șoselele Europei, află în răgazul ultimelor zile de concediu, liniștea binefăcătoare a acestor locuri.

Rindurile de față sint adresate acelor prieteni statornici ai muntelui, care n-au măsurat cu pasul drumeagului colbit de se desprinde din marginea Poienilor, șerpuiind, alături de albia Drăganului, până la vechea cabană din lemn, cu înfățișare de casă moțească și nici n-au gustat ceasurile de sublimă desfătare pe care le dezvăluie ochiului priveliștile largi și îndepărtate, ce se pierd pe crenelurile ondulate ale Vlădeșei.

Așadar, pentru a ajunge la acel cuib de tihnă, unde murmurul piraielor și freamătul pădurii se aud atât de aproape, trebuie să pornim dintr-un punct situat pe șoseaua internațională Cluj-Oradea: comuna Poieni. Din capătul ei, la km 549, se desprinde un drum comunal spre stînga, care pătrunde în bazinul văii Drăganului, trecînd prin satul cu același nume, și, la capătul a aproape 7 km, prin fața cabanei noi, construite în anul 1957. Drumul înaintează către munte, cuprinzînd astfel la capătul următorilor doi kilometri a doua cabană, mai veche și mai mică. (Prima dispune de 18 locuri în camere de 2-5 locuri și este înzestrată cu instalații sanitare, curent electric, telefon etc; cea de a doua, ridicată în 1948 poate adăposti numai 13 turiști).

Cei ce vin cu trenul dinspre Cluj sau dinspre Oradea vor cobori în stația Poieni. Lîngă gară se află o fabrică de cherestea, din incinta căreia pornește o linie ferată îngustă, care trece și pe lîngă cabanele din valea Drăganului. Trenul forestier de pe această linie are și vagoane de călători, oferînd astfel drumeților încă un mijloc comod de acces pînă la cabane.

Dacă sosirea la Poieni nu coincide cu orele de plecare ale trenului forestier, ne putem decide pentru o plimbare pe jos. O cărare bine călcată pornește chiar din stație, ținîndu-se un timp de terasamentul liniei înguste; apoi, o traversare în lungul comunei Valea Drăganului și, după numai o oră și jumătate de mers fără grabă, iată-ne ajunși la ținta drumeției noastre.

Așadar, munții Vlădeasa, valea Drăganului, promontoriul din zona de confluență a acesteia cu valea Leșului, 550 m altitudine. Înfrîșate lapidar, acestea sint coordonatele geografice ale cabanei către care am pornit.

Ce taine ascund împrejurimile, ce plaiuri pline de farmec se deschid dinaintea privirilor?

Trenul forestier ne poate duce pe valea Drăganului în sus, pînă la halta Piriul Crucii și mai departe, încă aproape 5 km, pe valea Crăciunului, de-a lungul temeliilor de piatră ale muntelui Buteasa. Celor ce vor să pătrundă mai adînc în ascunzișurile pădurii le stă la îndemînă o cărare ce se infiripă în gura văii Crăciunului, ducîndu-i prin freamăt de brad cale de patru kilometri, pînă la cantonul silvic Cîrpa. Aici, o nouă potecă, înșălătat pe malul drept al văii, îndeamnă la urcuș, pentru ca, după două ceasuri să-i scoată pe îndrăzneți la „Moara Dracului”, una dintre cele mai spectaculoase cascade ale Apusenilor, cu o cădere de 30 m. În sfîrșit, o nouă etapă de două ore are drept obiectiv final stațiunea Stîna de Vale, către care poteca plonjează prelung de pe culmea Munceilor.

Două trasee deosebit de interesante, datorită diversității peisagistice a zonelor pe care le străbate, converg către cabana Vlădeasa: primul, cabana Valea Drăganului – Lunca Vișagului – cursul Văii Drăganului – Gura Zîrnii (de aici pe marcaj **dungă roșie**) – Piriul Zîrnii – cabana Vlădeasa (distanța cca 31 km, durata, 8-9 ore). Pînă la Gura Zîrnii se poate ajunge și cu trenul forestier (18 km)¹. Cel

¹ Următorii 13 km, parcurși pe poteca amintită mai sus, ne scot mai întîi pe creasta principală a Vlădeșei la cota 1609, apoi ne duc în coborîre pînă la cabana Vlădeasa (4 1/2 ore).

de al doilea traseu este mult mai scurt (aproximativ 15 km): cabana Valea Drăganului – Valea Vișagului – Vișagu – vf. Stinișoarei – cabana Vlădeasa (durata cca. 5 ore).

Bazinul văii Drăganului este o sursă inepuizabilă de variante pentru excursii mai lungi sau pentru simple plimbări de

citeva ore. De la confluența cu Crișul Repede până la izvoare, către părțile de miazănoapte ale munților Bihorului, zeci de poteci, avînd drept punct de plecare complexul turistic din valea Drăganului, fac o atrăgătoare pledoarie pentru frumusețile drumeției.

TITUS ANDREI

Coblesul motilor

Cobleș... Acolo unde muntele și pădurea covirșesc toată zarea, acolo unde Arieșul, Crișurile și Someșul se luptă sub pământ disputându-și surplusul de apă, se află ascunsă una din așezările moșești care prin farmecul lor aparte te fac să zăbovești vreme îndelungată în preajmă. Gospodăriile risipite pe coastele repezi ale munților Bihorului se țin lanț din gura Văii Cobleș, de la Arieșeni și pînă la izvoarele răsfirate pe Glăvoiu și Cornu Ponița.

Porrim din Arieșeni, un centru comunal moșesc la care converg toate drumurile munților din cele patru zări: Găina, Cucurbăta Mare, Vîrtorul, Padișul, etc. Lăsăm șoseaua națională Cîmpeni-Beiuș și intrăm spre nord pe drumul forestier care însoțește valea Cobleșului. Poienile și lunca din gura văii se string treptat și în curînd coastele muntelui acoperite cu pîlcuri de făget ating marginea șoselei. Din loc în loc, gospodării moșești cu acareturi caracteristice traiului la munte însuflețesc peisajul, cu un pitoresc nemaiîntîlnit în alți munți. Intr-o poiană largă, prin care Cobleșul „se inghesuie” cu furie în jgheab, se aude larmă... Oamenii vinjoși robotesec cu hârnicie la joagăr, prelucrînd cu trudă, dar în același timp cu mare meșteșug scînduri și butoaie albe, parfumate de mirosul rășinilor proaspete. Intrucîtva, locurile amintesc de Via Mala, acea oază a joagărenilor izolați în creierul munților. Nu-

mai că la noi, în Apuseni, natura este mai dulce, mai primitoare, mai odihnitoare, încît pînă și apele scot, în locul tunetelor țîșnite din vîltoarele Alpilor, o melodie molcomă, iar culmile domoale te cheamă fără răgaz la urcuș...

După o cotitură largă a văii Cobleșului, treamătul joagărului dispare brusc, absorbit de perdeaua pădurii. Clipocitul micilor piriiașe, adevărate păienjenisuri argintii, ne însoțesc mereu în lungul șoselei. La vreo 4 km distanță de Arieșeni sosim în lunca largă, bolovănoasă, unde se face trecerea pe malul drept al apei. Sus pe panta înclinată a muntelui Ponorășul, „se agată” incredibil de îndrăzneț o casă proptită pe cîpriori, în jurul căreia se joacă cițiva copii, împreună cu doi căței dolofani. Coasta prăvălită nu-i sperie de fel! Sint la ei acasă! Povirnișul din fața casei, o adevărată „pîrtie de concurs”, este cultivat cu secară. Chiar și pe culmea muntelui se distinge o parcelă verde-închis, semănată cu cartofi... Omul, copil sau vîrstnic, moț sau „moțuleț” se avîntă oriunde în stăpînirea forțelor muntelui. Moții smulg naturii cu trudă și îndrîjire, din cele mai vechi timpuri, seva pămîntului, aducînd pînă și apele prin canale de-a curmezișul muntelui sau mutînd pămîntul îngrășat pînă sus, pe platourile însorite.

După alți 2 km de mers ajungem la rîspintia șoselelor; este locul de naștere al Cobleșului. Vin aci să se im-

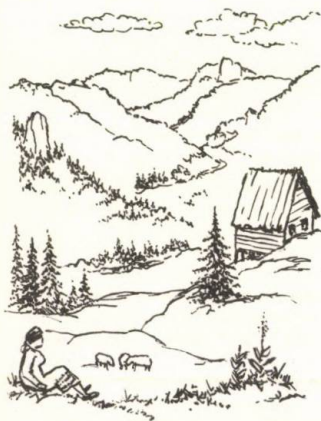
Alpinismul, sport al îndrăzneților, așa cum o dovedește și fotografia alăturată, în care maestrul sportului, Emilian Cristea încearcă o trecere spectaculoasă

12306

preune apele firave ale piraielor Ponorășului și Gojii; pe fiecare din aceste văi oamenii au tăiat șosele noi, până sus pe culmile împădurite.

Pantele înconjurătoare sînt împetrițate de case și ogoare aparținînd satului Cobleș, o așezare ca-n povești, „pe șapte văi și șapte munți”. Poteci pieptișe sau în serpentine frumos arcuite se întretaie pe toate versantele.

Ajunși la această răspintie a șoselei forestiere vom alege varianta din stînga, cea de pe valea Gojii. După o mică îngustare a văii, șoseaua pătrunde din nou într-o luncă largă, prin care apa Gojii șerpuiește în meandre numeroase. Ceva mai departe, două care moștești pline cu ciubere noi-nouțe, sînt trase la o parte din drum, la marginea piriului. Căii sînt dezlegați și s-au dus slobozi la adăpost. Moțul, om vîrstnic, trece munții prin calea Cobleșului, cu gîndul să vîndă la oraș produsele muncii sale. Putini mari și mici, donițe

frumos incrustate, diverse obiecte din lemn de brad arse cu fierul roșu sînt orînduite cu grijă în finul din car. După ce admirăm aceste obiecte și iscusința bătrînului meșter, îi urăm cale bună și

pornim mai departe, mai sus, spre capătul văii.

Culmile sînt tot mai înalte și pădurea le cuprinde tot mai tare; în poienile luminoase continuă să se găsească alte „cabane” moștești, unele pe lingă apă, dar cele mai multe furișate spre culmile înalte de peste 1200 m, la marginea zării... Pe coasta Gojii o fetișcană cu cosițele-n vînt aleargă cu joarda după vițeei neascultători, care se trag tot spre marginea pădurii, căutînd parcă a sfidare... laba ursului.

Nicăieri pe parcursul urcșului unei văi nu am avut atitea prilejuri de desfătare, în mijlocul unui pitoresc inegalabil! Fiecare deal, fiecare gospodărie vine parcă din istoria trîmintată a lui Horea, din istoria și mai veche purtată pe undele hăulite ale buciului...

Spre seară cînd ajunsem aproape pe locul unde izvorăște apa Gojii, ajungem și în capătul „satului” Cobleș. În vîrtul Glăvoiu se adună cu repeziciune neguri vineții. Pînă de curînd soarele îi luminase creștetul inundînd cu strălucire cetina molizilor din culme. Dar iată că fulgerele brăzdează cerul ca din senin! Vine ploaia peste „casa apelor subterane” din Padiș, vine și peste noi! Fugăriți de picuri grei și calzi căutăm adăpost la casa cea mai apropiată, cocoțată pe limba dintre două piraie gălăgioase. Moșii, tocmai sosiți de la coasă ne primesc cu multă bunătate la adăpost și căldură... Afară bat tobele! Ploaia acoperă și ultimele umbre ale munților cufundați în amurg. Ne simțim bine în mijlocul familiei de moși, cu care tăifăsuim pînă seara tirziu despre aceste meleaguri.

A doua zi parcă nici n-a fost ploaie. Soarele se arată de după munte ridicînd a-buri lăptoși deasupra pădurilor. Împrejurimile sînt tare ispititoare, numai să ne hotărîm pe unde să urcăm!

Mai întii, întreprindem o plimbare peste culmea vecină, printre ogoare și pilcuri de pădure, pînă în valea Ponorășului. Acolo, chiar la marginea șoselei se află peștera Ponorăș a cărei intrare strîmtă ne stingherește... Din dreptul peșterii putem urma șoseaua pînă sus în poiana „la lezere”, unde în zile de sărbătoare sună vesele buciurile...

După această scurtă excursie putem să plecăm în alta, mai lungă, dincolo de curmătura Glăvoiu, spre Lunșoara și Cheile Galbenei. Muntele Borțigul, pașnic la întîișare spre creștet își arată în văi colții pe furiș din tufărișurile luxuriante, printre imensele frunze de capitan. Minuni ale Apusenilor, Cheile Galbenei spre care ne îndreptăm, prilejuiesc ore de desfătare alpină, cu apele cristaline care se joacă prin străfund de genune și peșteri-labirint.

În altă zi trecem din nou de la Cobleș pe poteca Glăvoiuului și șaua Borțigului spre Căput și Ponor. Ajungem astfel în mijlocul vestitelor miracole ale Bihorului, începînd cu potecile spre Cetățile Ponorului, Ghețarul de la Focul Viu sau Cetatea Rădesei.

După aceste excursii, care de care mai frumoasă, ne reîntoarcem la liniștea plină de poezie a Cobleșului, umanizat prin numeroasele gospodării moștești aninate pe crestele munților. O zi petrecută în preajma locului de trai și de muncă al moșilor, acolo unde ei plămădesc obiectele din lemn care le-a adus faima, ne va face să înțelegem mai bine dragostea acestor „șoimi ai Apusenilor” pentru ape și pădurea din care-și trag existența.

Vom cobori din munte ducînd cu noi prietenia durabilă pentru acești „oameni ai munților”, prietenie legată peste depărtarea dealurilor și cîmpiilor țării noastre.

N. P.

ÎN MUNȚII CĂPĂȚÎNII

DE LA URDELE PESTE PARÎNG

Muntele Păpușa,
cu vârful său de
2.391 m stă în ca-

lea turiștilor care
vin, fie de la ca-
bana Rinca, fie de

la Obirșia Lotrului.

Peste vale, Latorița își risipește pădurile neumbrate, în timp ce virful înnegurat al Mohorului ne trimite vâlătuci de ceață. Privirea se lasă departe, către meleagurile așezărilor Olteniei de sub munte. Plaiurile întinse ne îndeamnă la drum pe lângă șleau ciobănesc ce își pierde uneori urmele în verdele pășunilor. Coborîm o șea, apoi urcăm pe platoul muntelui Cioara (2.122 m). Din suieș

în coboriș, ajungem pe virful Galbeniu (2.123 m) și, la puțină vreme, peste domolul munte Bălescu, la virful Mușetoaia (2.058 m), trecînd pe lângă valea de obirșie a Galbenului, apă neastîmpărată ce își scapără undele departe în zare, pînă se pierde în strînsura cheilor.

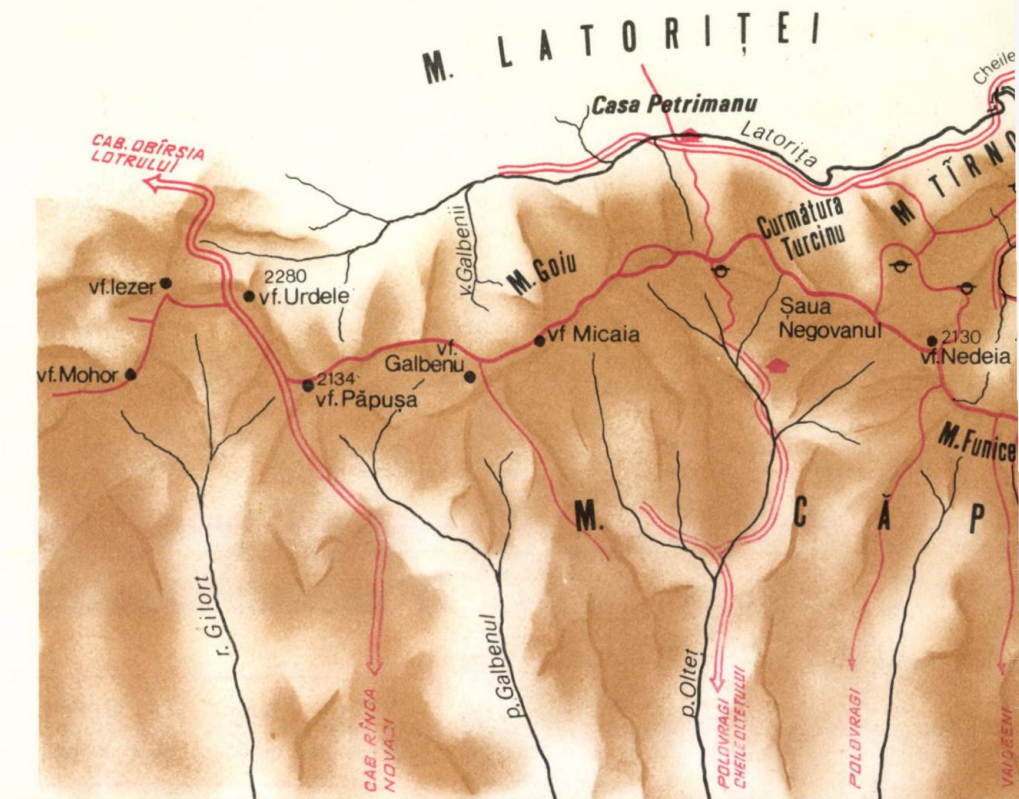
O potecă se lasă spre miazăzi, peste muntele Cătălin (1.744 m), cu nume zămislit din basme, ultimul și cel mai de seamă bas-

tion din lanțul Parîngului. Osteneala urcușului își găsește sus, pe platoul susținut de contraforții muntelui Igoiu, o binemeritată răsplată. În zare se deslușesc, dincolo de Curmătura Oltețului, piscurile care se înalță din munții Căpățînii, culminînd cu virful Nedeia, iar către apus, înălțimile pe unde ne-au purtat pașii de peste Urdele, cale de aproape patru ceasuri.

Începem coborișul lung, căutînd cu privirea stîncile abrupte ale Cheilor Oltețului.

Pînă la curmătură (1.640 m), coborișul peste muntele Pristos este oboseitor. O potecă se lasă spre Petrimanu; alta, pe Valea Oltețului, spre Polovragi. Trecem pe lângă stîna din apropiere, pentru a ne aproviziona cu apă de la izvorul din marginea pădurii.

Să ne continuăm drumul pe culme

fără marcaj și fă-
 ă să știm unde ne
 a prinde noaptea),
 au să recurgem la
 idăpostul sigur al
 tinii? Nu putem
 ezista ispitei cu ca-
 e ne ademenesc
 nunții Căpăținii și
 luăm pe drumul
 e taie coastele
 asivului. Ocolim
 ărful Boul pe la
 niazănoapte și ne
 ndreptăm prin
 Curmătura Turcinu-
 ui către șeaua Ne-
 jovanu. Poteca tre-
 e la mică distanță
 e lingă virful Ne-
 jovanu (2.064 m),
 eșind într-un platou

îngust, de unde, în
 numai câteva minu-
 te, putem admira
 frumusețea peisaju-
 lui de pe cea mai
 înaltă culme a ma-
 sivului, virful Nedeia
 (2.130 m).

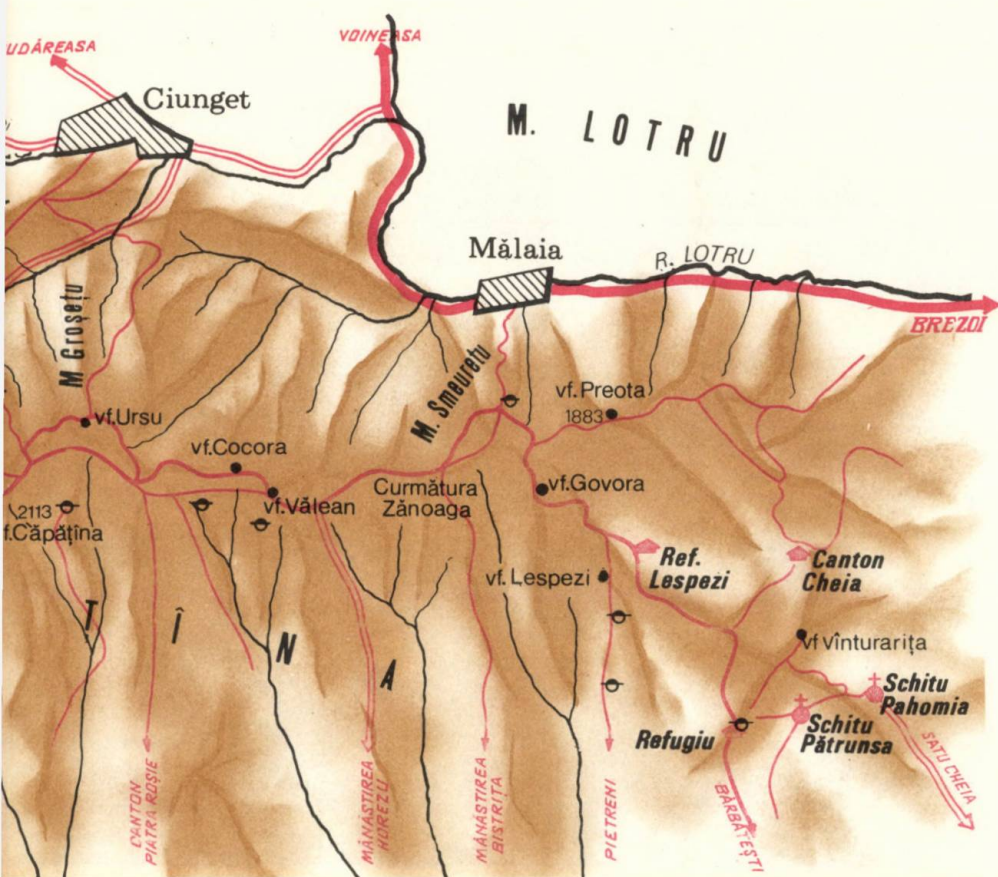
Soarele este gata
 să apună, lăsând în
 umbră plaiurile joa-
 se ale muntelui Fu-
 nicelu. Umbra urcă
 văzînd cu ochii spi-
 nările munților Că-
 pățina și Ursu. A-
 runcăm o ultimă
 privire stincilor pră-
 pătioase ale Tir-
 novului și grăbim
 pașii pe sub virful
 Beloaia 2.100 m)

pentru a găsi pe
 lumină stîna din Fu-
 nicelu. Noroc că
 din vale, dinspre
 Vaideeni, urcă, ți-
 nînd caii de că-
 păstru, baciul Onu-
 ță Vinereanu. Prie-
 tenos și ospitalier,
 așa cum sînt toți
 ciobanii de prin
 partea locului, ne
 invită la stîna pe
 care o căutam. Stî-
 na din Funicelu se
 află chiar pe pote-
 ca ce coboară spre
 Ciunget, astfel că
 poate fi descoperi-
 rită fără greutate
 și de drumețul in-

tirziat pe aceste co-
 clauri.

A doua zi în zori,
 conduși cu alai de
 dulăii ciobanului,
 urcam pieptiș cli-
 nurile virfului Că-
 păținii. Am ajuns
 apoi, aproape fă-
 ră să băgăm de
 seamă, pe virful
 Ursu (2.124 m), de
 unde va trebui să
 coborim pe piciorul
 muntelui Piatra Ro-
 șie, pe sub virfurile
 Cocora și Vălean.

Orientarea este
 mai grea din curmă-
 tura Zănoaga, de
 unde începem o
 nouă ascensiune

prin golul muntelui Smeuratu.

Peste vale, deasupra munților Lotrului, creasta Făgărașului strălucește în văzduhul limpede. Urmează o nouă coborîre, de data acesta peste afinișurile din Curmătura Govorei (1.670 m). Din pantele repezi se lasă, cu zgomot mare, năvalnicul șuvoi al Cheii. Prin pădure, drumul pieziș ne scoate în urcuș ușor la golul alpin, trezindu-ne la refugiu

Lespezi. În imediata apropiere se află și o stînă bine gospodărită. Ocolind obirșia pîriului Costești, pe la plaiul Lespezi, ne afundăm în pădurea seculară ce coboară spre valea Cheia. Din loc în loc răsar poieni acoperite de flori. O săgeată întilnită în poienița din Curmătura Comarnice ne îndrumă la conic „spre cantonul Cheia”. Parcă am fi la un concurs de orientare

turistică . . . Pe șleaul larg din pădure ne abatem pe sub poalele meterezelor de calcar ale Vinturariței, Ștevioarei și Builei.

Am ieșit în curmătura Builei. Stîna ne întîmpină cu mare hărmălaie de zăvozi. Petrecem încă o noapte de neuitat, de data aceasta în mijlocul ciobanilor din Bărbătești, pentru ca în zori să pornim pe urmele turmei către golul muntelui, pardosit cu pietroaie

de calcar. Urcăm culmile Pietrei, ultima redută din lungul șir de înălțimi pe care le-am cucerit în timpul acestei călătorii; apoi, drumul ne scoate, prin nesfîrșite păduri de fag, la Bărbătești.

Din cursa spre Rîmnicu Vilcea mai privim o dată în urmă. Sintem siguri că munții Căpăținii vor figura din nou în planurile unei apropiate excursii.

B. RADU

Cele zece porunci ale ...„neturistului”

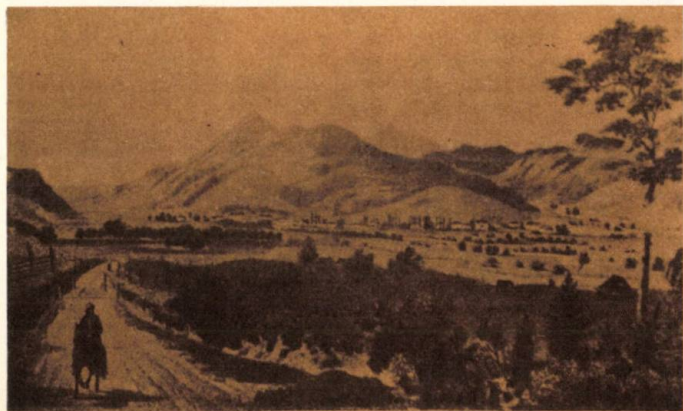
1. Îmbracă-te cit mai mult după moda oraşului. Nu uita că trebuie să-l reprezinţi şi în mijlocul naturii. Contra ploii şi a frigului nu este cazul să-ţi iei nimic, că doar n-ai făcut imprudenţa să porneşti pe vreme rea. Încălţăminte să fie cit mai nouă.
2. Să nu dai bunăziua nimănui; un om al secolului nostru nu se salută decit cu prietenii săi intimi. Unde ai ajunge dacă ai intra în vorbă cu fiecare cioban, drumeţ sau tăietor de lemne întilnit în cale!
3. Oridecteori faci un popas cu scopul de a mânca ceva, ai grijă ca la plecare să rămână presărate cit mai multe hîrtii, cutii de conserve goale etc. Aceste urme ale civilizaţiei nu pot decit să inobileze aspectul general al naturii.
4. De asemenea, la fiecare popas este cazul să faci un mare foc poreclit „de tabără”, şi anume cit mai aproape de umbra răcoritoare a copacilor.
5. Cutreerînd natura, să nu uiţi să pui aparatul cu tranzistori să cinte cu intensitate maximă. Păsările pădurii cu cîripitul lor prostesc au numai de învăţat dacă sînt culturalizate cu muzică „beat”.
6. Un turist desăvîrşit se manifestă în general cit mai zgomotos. Mai cu seamă în cabane există legea nescrisă, dar larg practică, de a te distra cu cîntec, ris şi voie bună pînă adînc după miezul nopţii. Cei care ar dori cumva să fie linişte pentru că pornesc la drum disdedimineată sînt pur şi simplu anormali.
7. În fiecare cabană în care poposeşti, să nu uiţi să-ţi înscrii cel puţin iniţialele numelui. Pereţii de lemn şi mesele au în special această destinaţie. Cei ce vor trece pe aici în urma ta vor fi bucuroşi să afle că şi tu ai cinstit aceste meleaguri prin prezenţa ta.
8. De asemenea să ţii seama de faptul că rostul copacilor este acela de a încrusta cu briceagul în tulpina lor o inimă cu numele tău şi al prietenei tale. Chiar dacă amorul trece, ai permanentizat astfel cel puţin memoria legăturilor ce au existat cîndva între Nelu şi Coca.
9. În general, natura nu trebuie cruţată nicidecum, ea regenerîndu-se cu mare rapiditate. Ce-i o cracă ruptă într-o imensă pădure! Florile, în special cele rare, pot fi smulse fără şovăire şi pe cit posibil cu toată rădăcina lor, iar animalele se sperie cel mai bine prin strigăte şi aruncînd cu pietre după ele.
10. O excursie este cu atît mai reuşită, cu cit este mai nepregătită. În fond, la ce ţi-ar folosi de pildă să citeşti în prealabil despre locurile pe care le vei vizita, despre oamenii cu care te vei întilni şi despre trecutul acelor meleaguri?

Ing. GERT KESSLER

Vechi stamppe și inscripții

Presa europeană din secolul trecut menționează, în nenumărate rânduri, existența unora dintre stațiunile noastre balneo-climaterice, recomandându-le pentru eficacitatea lor, și făcându-le astfel cunoscute pretutindeni. Despre Băile Herculane s-a scris cel mai mult, și din cele mai îndepărtate timpuri, stațiunea fiind renumită încă de pe vremea romanilor. Dintre reprezentările grafice ale celebrei localități, publicate peste graniță, reproducem (fotografia 1) desenul apărut în prima jumătate a secolului trecut, în albumul DONAU ANSICHTEN.

Băile Vatra Dornei sînt înfățișate, între altele, și printr-o litografie (foto 2) apărută în anul 1859, în albumul ILUSTRIERTE BUKOVINA.

Marea revistă pariziană „L'ILLUSTRATION”, care în secolul trecut avea o largă răspîndire în lumea întreagă, a publicat două desene (foto 3 și 4) reprezentînd „instantanee” de la băile Balta Albă de lângă Brăila (în 1854) și Vilcele (în 1861). Despre acestea din urmă scrie că „deși sînt înființate de numai cîțiva ani, au ajuns

a fi foarte cunoscute în Europa". Băile Balto Albă ne sînt descrise astfel, de ziarul VESTITORUL ROMÂNESC din 10 august 1846: „Pe moșia logofătului Constantin Bălăceanu, de la Balta Albă, județul Brăila, se află un lac cu patru izvoare minerale. Peste cinci mii de suferinzi de diferite boli au venit în vara aceasta acolo, iar unii pătimași care au venit în cirji se plimbă acum fără nici un ajutor, ba chiar că s-au vindecat unii și de boală.

Un alt ziar românesc — PRESA — publica la 1880 un anunț referitor la deschiderea Băilor Bughia (Cimpulung), „unde se află cele mai renumite băi din România, conținând fier, iod și pucioasă folosite pentru diferite boale”. Antreprenorul acestor băi mai anunța că „se găsesc la dispoziția Onor Vizitatori: medic, lapte de capră roșie, zăr, mîncări gustoase, beuturi etc., și un salon elegant pentru dans, lăutari, biliard...”

Ceva mai aproape de timpul nostru — acum șaiszeci de ani — „Gazeta Ilustrată” anunța: „Băile de la Lacul Sărat sînt vizitate zilnic de mii de persoane, importanța stațiunii a crescut datorită legăturii ei cu orașul Brăila, prin intermediul tramvaiului electric, care aduce vizitatorii, preumblîndu-i prin frumoasa pădure de salcîmi dintre oraș și băi... iar de curînd s-a deschis un splendid cazino (foto 5)... și de trei ori pe săptămînă sînt reprezentații cinematografice”.

I. MUNTEANU

DIN RIU-DOAMNEI

Indată ce am trecut de Lunci, pe la Izvorul Rusului, am apucat spre răsărit pe drumul forestier ce traversează muchia Șefului, pentru a ajunge în bazinul Riușorului.

Din acest loc am pornit pe culme, urcând pe vechiul plai ciobănesc spre lezer, până în vîrf la cota 1721. Spre răsărit, culmea lezer-Păpușa formează cumpăna apelor între Riu-Tirgului la sud și Dimbovița la nord. Spre vest, culmea lezerului Mare, Curmătura Groapele și Păpăul își îndrumă apele către Riu-Tirgului și Riu Doamnei. În față se ridică înălțimile Oticului, Mezei și Curmăturii Brătilei, care leagă lezerul de Făgăraș. În dreapta, spre est, se ascund izvoarele Dimboviței; Oticul, unit cu Boarcășul își croiește albia spre nord, în timp ce din partea opusă, din coasta Făgărașului, dă năvală Valea Vladului, pentru ca tustrele să formeze Dimbovița. Apele care împinzesc coastele culmilor Groapele-lezer-Vîrfu Roșu, Otic-Brătîla și Ludișoru-Dara-Urlea-Moldoveanu-Picuiata-Țuica sporesc debitul Riului Doamnei. Izvoarele converg către firul central, adînd rădăcinilor unui arbore întinse în toate direcțiile pentru a suge seva munților.

Cu perspectiva acestor imagini ne-am încumetat spre piscurile lezerului. Am început, așadar, prin a cuprinde cu piciorul muchia Șefului. De la limita superioară a pădurii am tot ținut-o pe culmea ierboasă și netedă pînă în șaua de sub vîrf Păpăul, unde se mai văd urmele unei stîne părăsite. Aici am făcut o primă ascensiune temerară, pe vîrf muntelui Păpăul (2093 m), de unde am deslușit întreaga configurație a masivului pe care ne aflam și a ramificațiilor sale. Am coborît pe muchia Groapele, lăsînd mult în urmă, spre sud, muntele Lupineasa. Am fi putut alege un drum mai ușor, pe poteca de cai care ocolește pe la sud vîrf Păpăul, ajungînd în cele din urmă tot în muchia Groapele... Ne continuăm excursia pe pajiștea din dreapta culmii, pînă în curmătura Groapele (2039 m), după ce ocolim mai întîi vîrf Cîrligele (2171 m).

Între munții Lupineasa și Portăreasa, muchia Groapele, vîrfurile Păpăul, Cîrligele și Obîrșia se întinde bazinul riului Brătia. Pe versantul opus, începînd din muchia Groapele spre

nord, avem în față albia Văsălatului, care își tot adună apele din această culme și din cealaltă parte a văii, din munții Colții Cremeni.

Am ajuns în vîrf Obîrșia (2314 m), pe care îl ocolim pe la nord. Ne prinde ceața, astfel că trebuie să înaintăm cu băgare de seamă, pentru a nu apuca o potecă înșelătoare, care ne-ar abate de la traseu spre sud. Ne-am trezi fără voia noastră pe muntele Portăreasa!! Menținem deci direcția nord-est pînă în vîrf lezerul Mic (2412 m). Îl ocolim, ajungînd îndată în traseul de creastă marcat cu bandă roșie. De aici se vede lacul, situat la 2131 m altitudine și refugiu lezer, către care coborîm conduși de marcajul cruce albastră.

S-au scurs 9 ore de cînd părăsisem drumul forestier.

Ne captivează covorul multicolor al florilor de pe locurile care s-au arătat mai din vreme soarelui. Mai tîrziu, începînd de pe la sfîrșitul lui iunie, rododendronul aprinde poala muntelui și întreaga căldare vecină.

lezerul. Sîntem în 6 iunie. Găsim acest incîntător „ochi de mare” cu ghiața încă stăruind înspre coasta muntelui. Stă într-o rină sub apă, dîndu-i un colorit verde-alburiu. Vara, unda tăului acesta este de un verde-albastru deschis și limpede pînă în străfunduri.

Liniștea înălțimilor și măreția priveliștilor ne ispitesc să petrecem o noapte aici. Umbra inserării schimbă fața lezerului într-un albastru adînc.

Dimineața, la ivirea zorilor, îl aflăm vesel, cu sclipiri jucăușe. În douăzeci și cinci de minute sîntem în creastă și, încă într-o oră de mers, lăsăm în urmă vîrf lezerul Mare (2463 m) și ne oprim în vîrf Roșu (2473 m), cel mai înalt din masiv. (Marcaj bandă roșie).

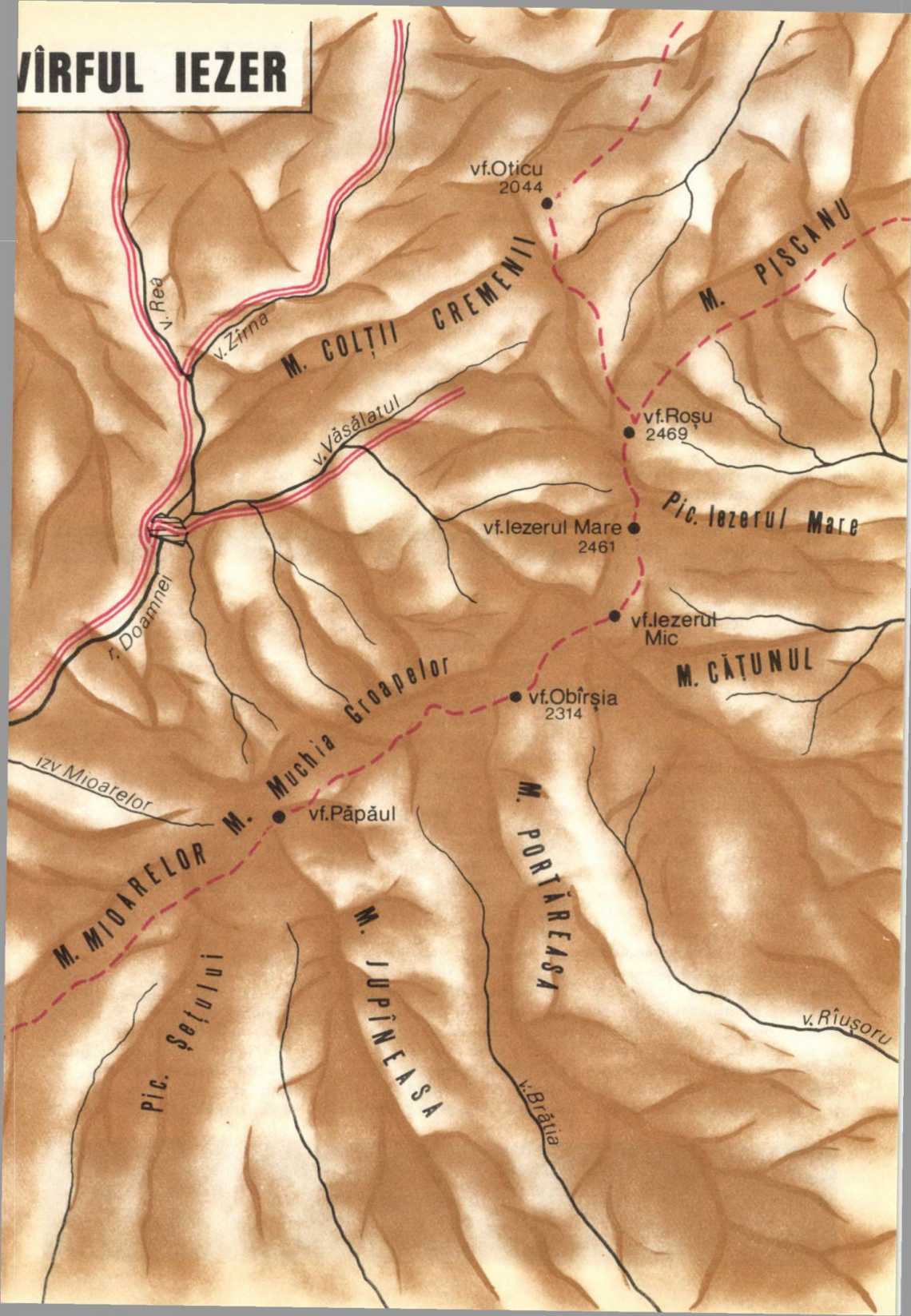
Sîntem la răspîntie de poteci ciobănești și de trasee turistice. La nord se semește creasta Făgărașilor, la est Piscanu și Bătrîna stau în calea Păpușii, iar dincolo de Plaiul lui Pătru șerpuieste cărarea care duce la cabana-hotel Voina.

Din acest loc pornim încotro ne cheamă frumusețea priveliștilor și dorințele tiecărui.

G. P.

PE VÎRFUL IEZER

VÎRFUL IEZER

Cine își inchiupie că anotimpurile se succed cu aceeași ritmicitate cosmică la munte ca și la cimpie, se înșeală. În nici o altă parte a lumii noastre terestre anotimpurile nu sînt mai arbitrate ca în vasta împărăție a piscurilor. Aici, nestatornicia vremii, confuzia anotimpurilor sînt legea căreia trebuie să ne supunem dacă nu vrem să fim surprinși nepregătiți cînd, în plină lună a lui Cuptor, se va abate asupra noastră o viforită ca în cel mai autentic Gerar.

Iarna rămîne, dintre toate anotimpurile muntelui, cea mai punctuală la întîlnirea zodiilor calendarului lumii alpine și cea mai statornică. Ea sosește acolo, sus, pe culmi, la timpul sorocit; nu-mai nouă ni se pare, uneori, grăbită, celor care, în vremea asta, ne mai desfătam cu miresmele unei toamne dulci, aici jos, la cimpie.

Înainte de a se infășura, pentru multe luni de zile, în hlamida albă a zăpezii, muntele își prîschimbă pentru ultima dată culorile, întocmind dintr-un frunziș muribund întinse covoare vrisitate în variante de galben, roșu, violet peste care tronează tonurile verdelui întunecat al pădurilor de conifere. Într-un astfel de moment de tranziție, o ascensiune devine o veritabilă școală a muntelui pentru cei care vor putea constata, cu surprindere, că sus, în lumea pietrei aspre, iarna alpină a și sosit, instalîndu-se temeinic și întîmpinîndu-ne cu arma-

tele ei de săgeți ascuțite, cu mitralierele ei de ace de gheață.

Iarna alpină este anotimpul tăcerii absolute, al liniștii desăvîrșite. O dată cu cernerea primelor zăpezi care cad grăbite dintr-un cer ce stă să se prăvălească, în lumea albă a culmilor și piscurilor împietrite nu mai răzbate nici un zgomot. Peste imensele spații se întinde marea tăcere, peste întregul univers alpin pune stăpînire o liniște copleșitoare sfîșiată,

vor gusta atingerea plăcută a razelor unui soare ce încălzește fără să ardă, făcînd să scinteieze miile de cristale de zăpadă.

Primăvara alpină este cel mai contradictoriu, cel mai capricios, cel mai dinamic anotimp al muntelui. Ea ne aduce, după luni și luni de iarnă, belșug de poezie, o furtunoasă revărsare a elementelor naturii; simbol al reintinerii ciclice, primăvara șosește la munte precipitată, precedată de ultimele

ANOTIMPURILE

cînd și cînd, de șuierul năvalnic al vîntului.

Cine a petrecut o singură noapte iarna pe munte, făcînd de strajă la un foc care nu reușea să încălzească, va rămîne, pentru tot restul vieții cu amintiri ce nu se vor șterge. Privită, mai ales sub clarul de lună, astfel de lume îți dă senzații bizare; totul scinteiază în jur, de la cristalele de gheață pînă la stelele încremenite pe un cer de oțel sau la astrul nopții, al cărui disc pare că a înghețat și el.

Din fericire, iarna alpină nu este numai anotimpul nemiscării, al tăcerii siderale, al spațiilor lipsite de repere. Ea este și un anotimp al bucuriei, plin de desfătări, vrednic de a fi trăit în zile însorite, pe întinderile albe și ușor vâlurite unde cei ce știu să folosească schiurile

răscoale ale iernii, urcînd înălțimile o dată cu tîlăngile turmelor, cu jocurile dezordonate ale mieilor pe iarbă fragedă a poienilor.

Minată din urmă de astrul zilelor frumoase, primăvara nu se instalează, însă, pe înaltele plaiuri fără opriri dese, fără întoarceri și ezitări. Se întîmplă destul de des să străbați întinse pași încondeiate în culorile celor dintii brîndușe, în vreme ce alte flori mult mai plîpînde îți vor așterne pe umeri sau pe obraji petalele lor reci de gheață sau de zăpadă.

În munții noștri, primăvara nu îmbracă aceeași haină pretutindeni. Pînă către mijlocul lunii iunie o mai putem întîlni prin căldările pustii ale Retezatului, de pildă, înfățișîndu-se în culori întunecate, rătăcind pe malurile

abia dezghețate ale lacurilor sau îmbrăcînd hainele cernite ale granitului umed. Dar oferiți-vă, la aceeași vreme, citeva zile de răgaz prin părțile argeșene ale Făgărașilor și o veți întîlni cîntînd veselă în izvoarele ce se prăvălesc vijelios la vale sau înginîndu-se cu privighetorile în toiul nopților căldute și cu ciocirliile, în fapt de ziua.

O dată statornicită sus, pe culmi, primăvara alpină

și dispărut, gonit din urmă de grăbita și foarte vremelnică vară.

Vara poate fi, oare, socotită un veritabil anotimp al muntelui? Aș inclina, mai curînd, să o consider o scurtă pauză între două părți ale aceluiași spectacol. Primăvara și toamna sînt așa de bine individualizate în împărția piscurilor, încît scurtul intermezzo estival trece, uneori, aproape neobservat.

Dacă nu ar fi florile care

tr-un lung șir de zile ploioase și reci, la capătul cărora se ivește toamna, cu echilibrul ei nedezmîntit, cu blîndețea ei binecuvîntată de toți dru-meții.

Dacă primăvara alpină reprezintă curba ascendentă a calendarului montan, urcînd dinspre cîmpie către culmi o dată cu turmele, **toamnei** îi revine rolul de a vesti, ca un crainic al stihilor, că în curînd ciclul se va încheia și iarna va poposi din nou pe plaiuri.

Toamna alpină are o în-sușire care ne-o face deosebit de prețuită și iubită: de timpuriu pe plaiuri și prelungindu-și — uneori — șederea pînă tîrziu, ea este tot atît de lungă, în unii ani, cît primăvara pe plaiuri la un loc. Numai caracterul ei este oarecum, nehotărît, cînd veselă, îmbrăcată în multicolorele nuanțe ale frunzișurilor, de la ruginiul aprins pînă la galbenul și portocaliul pădurilor de fag, cînd tristă, mohorîtă ca și ploile reci și cețurile cenușii care pun, uneori stăpînire pe munți. Atunci, viața prinde a se retrage de pe culmile înalte către poala pădurilor, începînd cu turmele și întregul tărhat al ciobanilor și sfîrșînd cu viețuitoarele cele blînde ale stîncăriilor.

Toamna alpină este anotimpul drumeților singuratici, dornici de liniște, de zile senine cu aerul uscat și cerul limpede.

I. I. DUNAREANU

MUNTELUI

nu are asemănare, dar nici viață lungă. Atunci, peste întreaga fire se așterne paradisul cîntat de poeți. Imagini noi, pline de viață, iau locul celor care s-au dus împreună cu ultimele petice de zăpadă. Aerul devine limpede ca apele izvoarelor scăpate din încheștarea înghețului, seva mustește în copaci, pe fețele însorite ale Bucșoiului, ale Turnului Pietrei Craiului, ale Surului sau Ceahlăului, smîrdarul imprăstie, dornic, suavul său parfum de trandafir al muntelui, înroșînd locurile cu arniciul înfocat al petalelor lui.

Dar, din nefericire, atunci cînd primăvara se află în toi, cînd turmele și-au strămutat cîntecele tălăngilor tot mai sus, cu popasuri dese pe cărările milenare ale muntelui, miraculosul la a cărei ivire am asistat fermecați, a

îmbracă poienile în belșugul lor de culori și miresme; dacă nu ar fi turmele care își înseamnă prezența pe plaiurile înalte prin armonia vestustă a tălăngilor; dacă nu ar fi soarele care ne scaldă pentru atît de puțin timp în valurile caniculare, ce ar mai însemna pentru noi scurtul interval dintre fermecătoarele zile și nopți ale primăverii și timpuria toamnă alpină?

Cîteva zeci de zile (în unii ani atît de puține!) cu cer albastru și nori de vată cu ploi torențiale însoțite de un întreg alai de trîmbițe, talgere și tobe lovite cu furie, citeodată viscole ivite din senin, care-i dijmuesc uneori pe păstori, în turmele lor; aceasta este vara munților noștri, cu infinita ei nestatornicie, atunci cînd nu se preschimbă, în unii ani, în-

**COOPERATIVA
„AUTOMECANICA”**

Sediul Central
Str. Olteni 36
Sector 4
Tel. 22.15.21

**SPĂLAT
GRESAT**

- Bul. Aerogării 38
tel. 33.19.51-33.16.21
- Str. Maria Rosetti 9
tel. 12.84.71
- Cal. Călărași 260
tel. 22.05.81

REPARAȚII ECHIPAMENT ELECTRIC

- Bd. Aerogării 38
tel. 33.16.21-33.19.51
- Cal. Floreasca 234
tel. 33.43.52
- Str. Sf. Vasile Tei 10
tel. 11.40.61
- Str. Berzei 94 tel. 14.98.76
- Cal. Dorobanți 157
tel. 33.67.71
- Str. Vinători 3 tel. 31.62.13

ARTICOLE DIN CAUCIUC

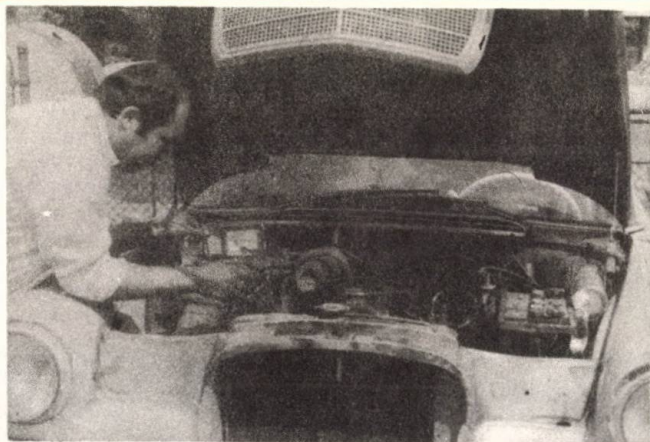
- Cal. Dorobanți 126
tel. 11.52.06 vucanizare
- Cal. Văcărești 11
Str. Sf. Apostoli 64 — tel. 31.52.32
- Magazinul de prezentare
Spl. Unirii 7 — tel. 14.60.08

REPARAȚII TINICHIGĂRIE VOPSITORIE

- Șos. Giurgiului 178 tel. 23.94.05
- Cal. Dudești 159 tel. 22.02.39
- Str. Buzzești 78 tel. 15.18.58
- Bd. Aerogării 38
tel. 33.16.21-33.19.51
- Cal. Floreasca 234
tel. 33.43.52
- Str. Sf. Vasile Tei 10
tel. 11.40.61
- Cal. Dorobanți 85 tel. 12.28.06

REPARAȚII MOTOARE

- Str. Berceni 7
tel. 23.44.82
- Șos. Giurgiului 178
tel. 23.94.05
- Str. Buzzești 78
tel. 15.18.58
- Str. Icoanei 107
tel.
- Bd. Aerogării 38
tel. 33.16.21
- Cal. Floreasca 234
tel. 33.43.52
- Str. Sf. Vasile Tei 10
tel. 11.40.61
- Cal. Dorobanți 85
tel. 12.28.06
- Cal. Rahovei 11-13
tel. 15.02.13

DOUĂ
reportaje de
GHEORGHE NEAMU
cercetător științific

ALPII TRANSILVANIEI

Între Valea Prahovei, la est și culoarul Bistra-Cerna, la vest se înalță cei mai falnici munți ai României — Carpații Meridionali. Cunoscutul geograf francez al secolului trecut Elisée Reclus, bun cunoscător al Alpilor, venind în țara noastră a fost izbit de asemănarea munților din sudul Transilvaniei cu Alpii francezi. Articolele sale referitoare la Carpați și Transilvania îl vor impresiona profund pe celebrul scriitor de anticipație Jules Verne care-și plasează acțiunea unuia din celebrele sale romane, „Castelul din Carpați”, în munții Vilcanului și Retezat.

Tot datorită lui Reclus, un alt francez, Emmanuel de Martonne, este atras de frumusețea peisajului și de ospitalitatea poporului român. Își începe studiile la sfârșitul secolului trecut colindând alături de geologii români Ludovic Mrzaec și Gheorghe Murgoci munte cu munte, vale cu vale. În 1906, Emmanuel de Martonne își susține la Sorbona doctoratul cu tema „Les Alpes de Transylvanie” introducând pentru prima dată în literatura geografică mondială o a doua denumire pentru Carpații Meridionali.

Ce l-a determinat pe De Martonne să dea acest nume Carpaților Meridionali?

Trecind pe Valea Prahovei cu trenul străbătute de la Comarnic la Predeal un peisaj montan cum rar se întâlnește în altă parte în țară. Firul Prahovei desparte o lume de „titani”. Abruptul prăpăstios al Bucegilor cu virfuri ca: Virful cu Dor, Furnica, Piatra Arsă,

Jepii Mari și Jepii Mici, Caraiman, Coștila, crește în altitudine spre capătul nordic al masivului (2509 m la vf. Omul).

Apucînd-o de la Bușteni pe valea Cerbului, după un drum lung și obositor de 6–7 ore, ajungem într-o imensă căldare, după ce în prealabil am admirat o vale al cărei profil se aseamănă cu litera „U”. Vestitul circ glaciatic al Cerbului mai are frați și la izvoarele Ialomiței și la Mălăești, Țigănești și valea Sugarilor, semn că în trecutul geologic, nu prea îndepărtat, aparținînd perioadei cuaternare gheața stăgna pe aceste văi sub forma unor uriașe pachete „mușcînd” cu foame din spinările și coastele văilor. Aceste caractere privind altitudinea ridicată și puternicele urme glaciare sînt foarte asemănătoare cu cele din Alpi.

Am prezentat exemplul Bucegilor ca fiind cel mai cunoscut și ușor accesibil, dar din întregul șir al Meridionaliilor, masivul care l-a impresionat cel mai mult pe geograful francez Emmanuel de Martonne și, după care a extins denumirea de Alpii Transilvaniei la întregul lanț al Meridionaliilor, este Masivul Făgăraș.

Ridicați din lunca aluvionară a Oltului, cu peste 2300 m ai săi, Munții Făgărașului domină depărtările. Constituiți din șisturi cristaline, roci dure, greu erodabile, Munții Făgărașului își înalță peste 40 de virfuri cit mai aproape de plafonul norilor (2400 m), culminînd cu cele mai mari altitudini din

țară — vf. Moldoveanu 2543 m și vf. Negoiu 2535 m. În peisajul lor alpin își face loc, alături de circurile și văile glaciare, rezultat al ghețarilor de odinioară — lacurile glaciare, aceste „ochiuri de mare” cum le numesc ciobanii pe seama cărora s-au ȧesut și se mai brodează încă atitea legende frumoase.

Zăpezile abundente căzute iarna întrețin o pinză freatică permanentă, alimentind o mulțime de piraie ce coboară cu viteză amețitoare spre „ȧara Oltului”. Și, cum se întimplă în poveste că „buturuga mică răstoarnă carul mare”, aceste piriiașe care-și au izvoarele doar la cȧțiva kilometri, fiind doar niște copilandri îl răstoarnă pe „maturul” Olt împingindu-l spre marginea nordică a Depresiunii Făgăraș și creindu-i o vale asimetrică cu malul drept abrupt (curge chiar la poalele Dealurilor Tȧnavelor — mai exact (Podișul Hirtibaciului). Imaginația poporului a numit aceste piriiașe „riurile săgeată”, fiind asemănătoare cu Innul, Günzul sau Mindelul care izvorăsc din Alpi și imbogățesc apele Dunării la izvoare. După cum se vede, nenumărate sȧnt asemănările Făgărașului cu Alpii.

Există o deosebire care în urmă cu 60—70 de ani constituia tot o asemănare. Dacă mergi toamna spre sfirșitul lui septembrie de la Negoiu la Bilea prin Strunga Ciobanului și Strunga Dragului și seara te cuprinde înainte de a trece Colții Biliu, pe lună plină se desfășoară sus pe Vinătoarea lui Buteanu un spectacol feeric. Ciupoare de capre negre, în salturi acrobatice din piatră în piatră, se pierd spre Căltun sau lacul ce le poartă numele. Această podoabă a Carpaților a fost cindva și podoabă a Alpilor. Vinătoarea nerațională a distrus-o în Alpi, păstrindu-se încă la noi. Azi, capra neagră este declarată monument al națȧiei, fiind ocrotită de lege.

Și celelalte masive ale Carpaților Meridionali — Paringul și Lotrul, Godeanu și Retezatul au pronunțate caractere alpine. Dintre acestea, Retezatul, cu vestitele sale lacuri glaciare, are relieful mai pregnant. Restul masivelor au virfurile teșite sub formă de cimpii de mare altitudine, cu piscuri pe care se desfășoară de pe vremea dacilor o puternică viață pastorală.

Toate aceste asemănări l-au determinat deci pe geograful francez Emmanuel de Martonne să numească tot cu numele de Alpi și ramura sudică a Carpaților românești.

Excursia doar o performanță sportivă ?

Activitatea de cercetare pe teren mi-a purtat pașii prin multe regiuni ale țării. Am colindat meleagurile Dobrogei am străbătut Valea Dunării de la intrarea în țară pȧnă la despărțirea ei de continent, am urcat crestele Făgărașului și am urmărit cursul Oltului de la izvoare la vărsare.

Nu au fost rare cazurile cȧnd lucrȧnd în zone muntoase am poposit peste noapte la cabane. Urcȧnd pe potecile șerpuitoare sub povara rucsacului plin de probe de roci sau cu aparate, adesea am fost însoțit de grupuri de turiști ce veneau să-și petreacă sfirșitul săptămȧinii sau o parte din concediu în decurul încintător al înălțimilor.

Fără să vreau, eram pentru cȧteva ore, pȧrtaș la excursia lor. Urmȧrȧnd zeci de asemenea excursii organizate de O.N.T., instituții sau pur și simplu amatorii de drumeții m-am întrebat dacă ele trebuie să aibă doar scopul de a-ȧi petrece timpul liber în aerul ozonat al crestelor alpine.

Fără îndoială că și acesta este unul din scopurile principale, dar oare este singurul?

Din discuțiile purtate cu turiștii am constatat că deși veneau pentru a doua sau a treia oară în Piatra Craiului și aveau dorința să urce din nou pe creasta sa dantelată până în virful La Om, nu cunoșteau nimic despre constituția geologică — în mare — a masivului, despre înălțimea, clima și mai ales vegetația și flora sa.

În mod deosebit, am accentuat pe floră și vegetație. Se știe că o serie de plante și-au restrins aria lor de repartiție uneori la un singur masiv sau la o zonă muntoasă. Dacă turiștii — în special tinerii care urcă în zonele muntoase n-au cunoștințe elementare de floră specifică muntelui respectiv, ei vor rupe fără discernământ flori care până la primul popas se vor ofili.

Se mai întâlnesc din păcate tineri care coboară cu buchete de frumoasa garofiță a Pietrii Craiului (*Dianthus Callizonus*) care din toată țara doar aci pe brine și stincăriile inierbate mai vegetează. Tot așa de nepotrivită mi s-a părut, în urmă cu doi ani, manifestarea zgomotoasă a unui grup de tineri din Sibiu care, venind dinspre Negoiu spre Bilea au întilnit o turmă de capre negre — adevărată podoabă a Carpaților. La strigătele excursioniștilor caprele negre s-au pierdut în câteva clipe din fața privirilor noastre, mergind spre alte locuri mai liniștite.

Urcam cîndva pe la Obirșia lalomîței, spre virful Omul. Pe drumul ce urmează costura dintre cercul glaciar al Cerbului și cercul glaciar Obirșia lalomîței m-am întilnit cu un grup de excursioniști veniți la odihnă în Sinaia. Majoritatea erau tineri. Mi-am exprimat nedumerirea privind ținuta lor vestimentară. Atît fetele cit și băieții erau îmbrăcați foarte ușor, în sorturi, pantofi de tenis, o cămașă sau o bluză. I-am întrebat dacă au mai fost la virful Omul și dacă au cunoștință de condițiile climatice de la această altitudine. Unii dintre ei și-au permis chiar unele glume față de îngrijorarea mea. La cabană însă toți s-au băgat în camera încălzită. La vf. Omul la 20 iulie, în miez de vară ninge. Mă întreb cum de nu i-a avertizat cineva de jos, din Sinaia, asupra schimbărilor brusce ale vremii la munte. Era doar vorba de câteva cunoștințe elementare de climatologie, care se capătă pe băncile școlii.

Și acum, citeva cuvinte despre rolul cabanei. După părerea mea și cred că ea corespunde dorințelor multor excursioniști, ca-

ba ar trebui să fie un loc în care după oboseala multor ore de mers continuu în condiții atmosferice nu totdeauna din cele mai favorabile, să găsești un ceai și o mincare caldă, uneori este nevoie chiar de un rom mic și un pat în care să te odihnești. Cele mai multe cabane însă și din considerente economice au regim de restaurant la care în unele cazuri se încing chefuri în toată regula. Odihna mult visată, cînd urcai pe abruptul muntelui, se transformă la cabană în coșmar. În dormitorul comun în care ți-ai găsit loc într-un colț este un dute-vino, se vorbește tare, se rîde — așa-i după un pahar în plus. De aceea, cînd trebuie să inoptezi pe munte, deși condițiile de cazare sînt incomparabil mai proaste, prefer în unele cazuri stînele, unde cel mult aud în noapte lătratul ciinelui care simte ursul prin apropiere. Nu cred că este nevoie de citeva ore de efort pentru acei tineri care urcă la munte pentru ca apoi în loc să respire aerul curat al înălțimilor să se înfundă la bufetul cabanei, respirînd mirosul acru al fumului de țigară; efortul în acest caz n-a fost compensat prin nimic folositor.

Am ascultat în multe emisiuni radiodifuzate, s-au scris multe pagini și se vorbește încă în multe adunări ale organizației de tineret despre excursie ca mijloc de cunoaștere a țării, indemnînd tineretul la cunoașterea frumuseților și bogățiilor ei.

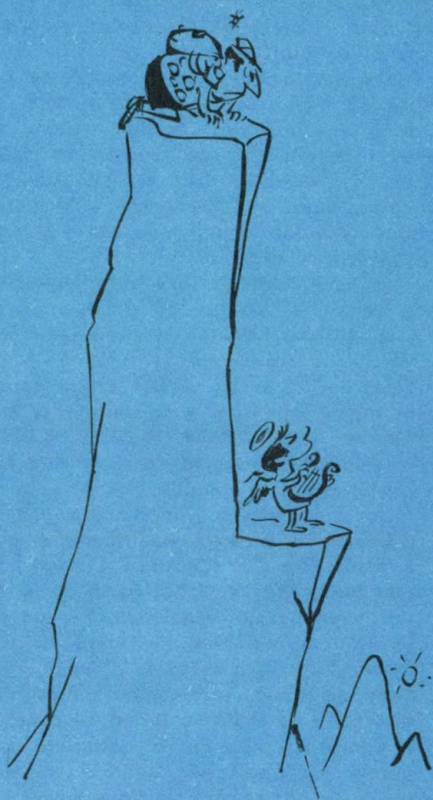
Cred că în această direcție se face încă foarte puțin. Aproape 90% din excursii au ca obiectiv imediat muntele. Nu-mi amintesc să fi văzut vreodată anunțată prin presă vreo excursie pentru tineret pe valea Neajlovului, la Slobozia sau în Balta Brăilei. Cunoașterea frumuseților și bogățiilor țării nu se reduce în ultimă instanță numai la Valea Prahovei și Masivul Bucegi. Desigur, sînt invocate motive privind cazarea sau transportul în regiunile respective. Acestea sînt numai pretexte. Un răsărit de soare în Bărăgan, la Slobozia sau la Amara are tot atîta farmec, privit în luna iulie, ca și răsăritul pe Ceahlău. În schimb, macii roșii treziți la viață cu primele raze ale soarelui, pitpalacul ce-și pronunță numele ascuns în griul auriu, tractoarele cu remorci care transportă harnicii țărani cooperatori spre tarlale, sînt prilej de adînci satisfacții, întîlnirea cu frumosul fiind reconfortantă pentru vizitatori. Îndemnul „tinerere cunoaște-ți țara” nu trebuie să rămînă doar o lozincă cu care se încheie discuția din adunarea generală U.T.C.

Umar

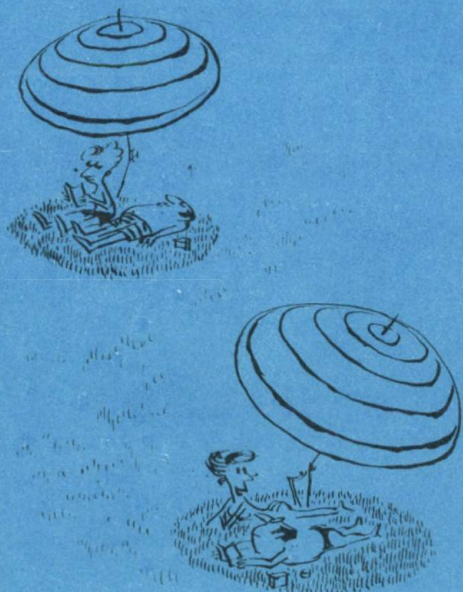
desene de MATTY

- Tată, mamă... am văzut așa un
pește

- Un om în mare!
- Nu e un om, îl cunosc.
E bărbatul meu

— Cum o să mergem la ei în vizită
fără să le dăm înainte un telefon?

Urcuș pe Piatra Tirnovului

Din mulțimea munților pleșuvi sau împădușiți care alcătuiesc masivul Căpăținii, se remarcă, prin strălucirea și contrastul lor, abrupturile compacte ale Tirnovului, o spinare prelungă, cu versanți iuți și creste ascuțite. Desprinsă din cupola Negovanului (2064 m), culmea căptușită cu jnepeni coboară repede spre curmătura Gropiței (1637 m); ca o compensație pentru pierderea înălțimii, drumețul aflat pe culmea Gropiței zărește cu emoție și mare interes ridicându-se spre răsărit un munte neobișnuit: o căciulă albă de calcar, continuată în spate cu „spinări de berbeci” la fel de albe, înveșmintindu-și coastele în haine de conifere.

Frumusețea acestor locuri alpine este atât de atrăgătoare, încât chiar și un obișnuit al acestor locuri, un cioban din Vaideeni, cu care coboram poteca Negovanului îmi mărturisea:

— Nu mă pot hotări să-mi schimb drumul fără să mai văd încă o dată poienile Tirnovului! De când s-a făcut șosea nouă pe Repede, mulți oameni o iau pe vale că-i mai scurt până la Ciunget. Dar pe acolo nu-i așa de frumos ca pe culmea Tirnovului! Pină și Novac, ciinele cel negru, zburdă pe potecă direct spre „Peatră” cum îi zicem noi... Când trec Negovanul și-mi apare în cale „Piatra Tirnovului” uit de toate celea și-mi vine să doinesc... Acolo sub cleanțuri se ascunde un izvor cu apă tare rece, numai bună să te răcorească. Șleaul aține marginea stincilor, pe unde brazii te apără de arșiță și vint. Pe poteca Tirnovului m-a dus prima dată taică-meu și moșu-meu la stîină, acolo am învățat să cînt din fluiet...”

Nici nu mai băgam de seamă greutatea drumului. Din vorbă în vorbă se făcu amiaza, cînd am ajuns în poiana Tirnovului Mic. Ciobanul struni caii, apoi îi dezlegă pentru popas; noi ne-am așezat pe îndelete la umbra unui uriaș, cu plete de cetină mirositoare privind jocul norilor pe fețele albe de

piatră ale muntelui. Ciobanul își scoase fluierul de la chimir și cînta cu foc „doina Tirnovului”. Răsună poiana! Tocmai din pereții abrupturilor se răslîrgea ca o chemare ademenitoare melodia plină de duiosie, cîntată cu mult meșteșug de omul acestor munți...

Cu părere de rău ne desprinsesăm de locul fermecat; ne așteptau încă multe ocolișuri ale potecii, dar ascensiunea pe Piatra Tirnovului răminea ca o mare dorință ce se cerea împlinită.

*

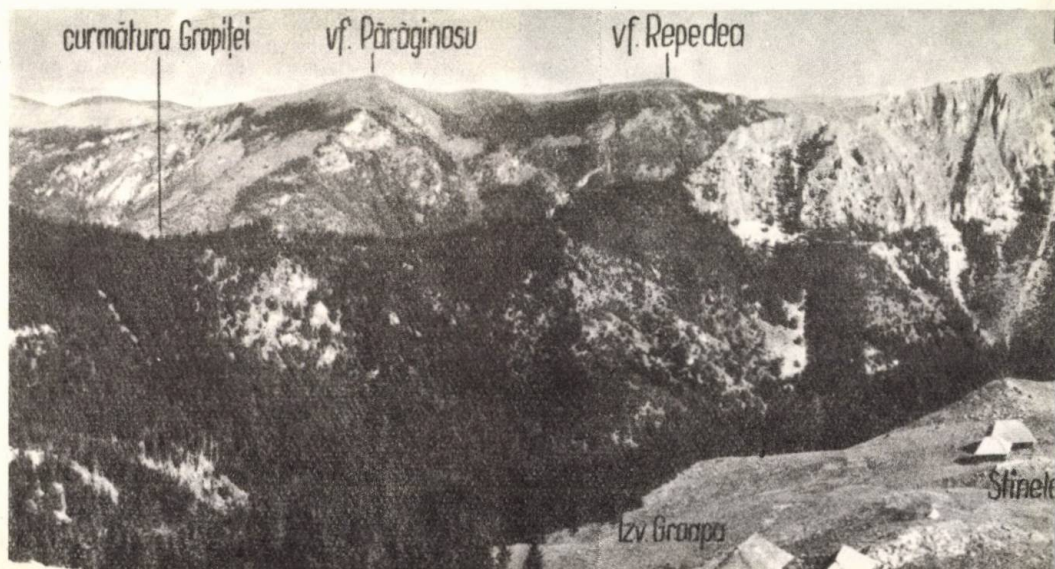
Prilejul cel mai nimerit pentru realizarea acestei dorințe s-a ivit. Dacă cumva te afli la Ciunget, Tirnovul nu poate să fie ocolit de tine, cel care dorești să-i cunoști îndeaproape frumusețea. La prima ascensiune pe „Piatră” te va cuceri priveliștea culmilor sculptate parcă anume de un mare meșter, ca să te încînte. De jurîmprejur se ridică munți înalți și povirniți puternic, înveșmîntați cu păduri întinse, pictați cu poieni luminoase în mijlocul cărora „licăresc” acoperișuri de stine. Virturile Ursu, Căpățîna, Nedeia, Părăginosu, încing ca o cunună înaltă insula de piatră a Tirnovului. Doar spre răsărit poți privi slobod prin tăietura faldurilor prin care se strecoară Repedeș și Lotrul.

Ca să ajungi acolo sus pe chica „Pietrei” trebuie să pornești din Ciunget pe valea Latoariței, în lungul căreia șerpuiește șoseaua fo-

restieră spre Petrimanu. La 11,5 km de la plecare ajungi la cabanele I.F. de la gura pîriului Borgeana, locul de unde începe și ascensiunea propriu-zisă.

La început, urcușul este mai domol. Ceva mai departe, panta devine aspră, pădurea fiind la rîndul ei un obstacol prin care șerpuiește poteca ciobănească. În ultimul timp, pe aici s-au defrișat porțiuni de pădure, făcînd și mai anevoioasă trecerea spre creastă.

La mijlocul urcușului se află o cabană mică, servind drept refugiu pentru corhănitori. În poiana cabanei susură un pîrîiaș, afluent al Borogenii, locul cel mai indicat pentru aprovizionarea cu apă. Timpul de urcuș pînă aici este de cca 1,1/4 ore. Mai departe, poteca urcă prin șiruri de poienite căptușite cu mușchi, atingînd creasta în curmătura Gropiței (1.637 m), după cca 2 ore de mers. În lungul crestei trece marea potecă a Tirnovului, care vine de pe Negovanul, tot pe culme. De aci, spre răsărit, creasta este din ce în ce mai îngustă și stîncoasă, simțindu-se prezența pietrelor albe. După ce ocolești un mic vîrf, pătrunzi brusc într-o poiană avînd drept cadru magnific, Piatra Tirnovului. O spinare „motonată” terminată cu o „creastă de cocoș” se sprijină temeinic pe un falnic „dorobaș”, cu căciula pe ochi. Mai că-ți vine să dai pădurea la o parte să poți cuprinde dintr-o singură privire ascunzăturile încă nevăzute ale acestei cetăți milenare.

Molizi cerniți, brazi argintii, ici și colo cite o tufă de arini, ienuperi mirositori, poienițe smălțate cu flori pregătesc intrarea în acest „parc al frumuseții naturii”, pe care Tîrnovul îl așterne la poalele sale ca o momeală atrăgătoare.

La marginea pădurii, poteca ciobănească, bună și pentru caii împovărați, se abate la dreapta urmînd un dulce parcurs, cînd suiș, cînd caboriș, de-a latul „riurilor” de grohotiș. Pentru început intrăm pe această potecă, urmînd ca la întoarcere să venim pe creastă. Primele stînci mari apar brusc în cale. Șiraguri de grohotiș împietrite pentru moment așteaptă o clătinare ca să-și zornăie clopoței spre pădurea retrasă de la această înălțime. Brazii așteaptă adversarul repliați în linie acolo jos, unde puterea pietrei este mică. Fără să bănuiești, o bătălie pe viață și pe moarte pune față în față piatra și pădurea, lumea neînsuflețită și viața impetuoasă.

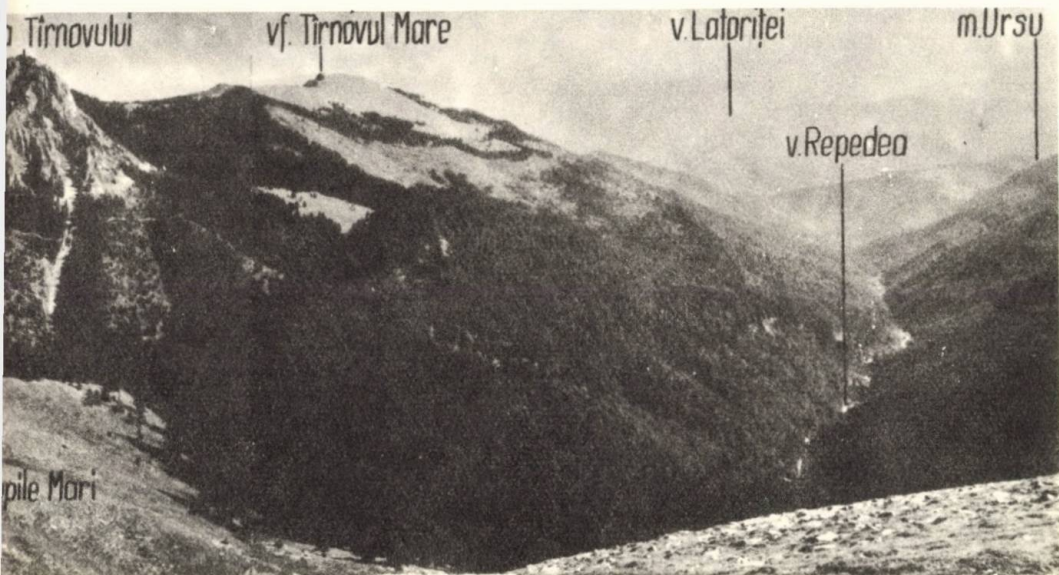
Timpul a pus și va mai pune în mișcare grohotișul. Pietrele se scurg în josul pantei, năvălind peste pădure, iar pădurea „își trimite” copiii sus pe creste, unde brăduții-alpiniști își întig rădăcinile prin stărimăturile pietrelor...

Iată însă ceva care-ți captează atenția... Clinchet de pietre! O năluca catenieră dărimă stivele, scrișnește pe lespezi, suflă greu, dar urcă iute! De fapt cînd îl vezi, îți vine să te afunzi degrabă undeva pe vale, departe,

spre locuri mai populate. Ceva te ține însă pe loc! O curiozitate imensă te cuprinde; oare ce va face furnicarul? Căci năluca pu-făitoare nu era altcineva decît simpaticul urs furnicar, cu guler alb, „modern”, care vădit deranjat de la izvorul cu apă cristalină, singurul de pe aceste meleaguri de piatră, se stropșește la tine, tremurînd... de furie. Și tu tremuri... dar de altceva! Bine că furia trece ca o ploaie de vară... Trece și furnicarul peste cleanțuri și se pierde dincolo de culme. Crezi că poți merge liniștit înainte fără... să te uiți măcar din cînd în cînd înapoi?

Tîrnovul ne absoarbe curînd toată atenția, și furnicarul rămîne doar o amintire hazlie... După izvorușul lîngă care se mai simte încă „parfumul” sălbăticiunii ajungem într-un „cîmp” larg de grohotiș. „Cîmpul”, o pantă ce-ți îndoaie gitul pe spate te ispitește să-i declanșezi clopoței pietrăriilor. Într-adevăr de aci și pînă în vîrf, în afară de grohotiș, canalizat pe firul vitcelului, se înșiră brîne și cocoase de piatră, mici poienițe cu flori, din care nu lipsește floarea munților, albumița.

Înca un pas, încă o mică escală, panta se indulcește și apar la picioare cocoloase de nori, de dincolo de munte, din Latorița. Am ajuns pe vîrf! Piarta Tîrnovului (1880 m), o lamă de carbonat de calciu, care taie muntele, taie cerul și ne taie și nouă respirația...

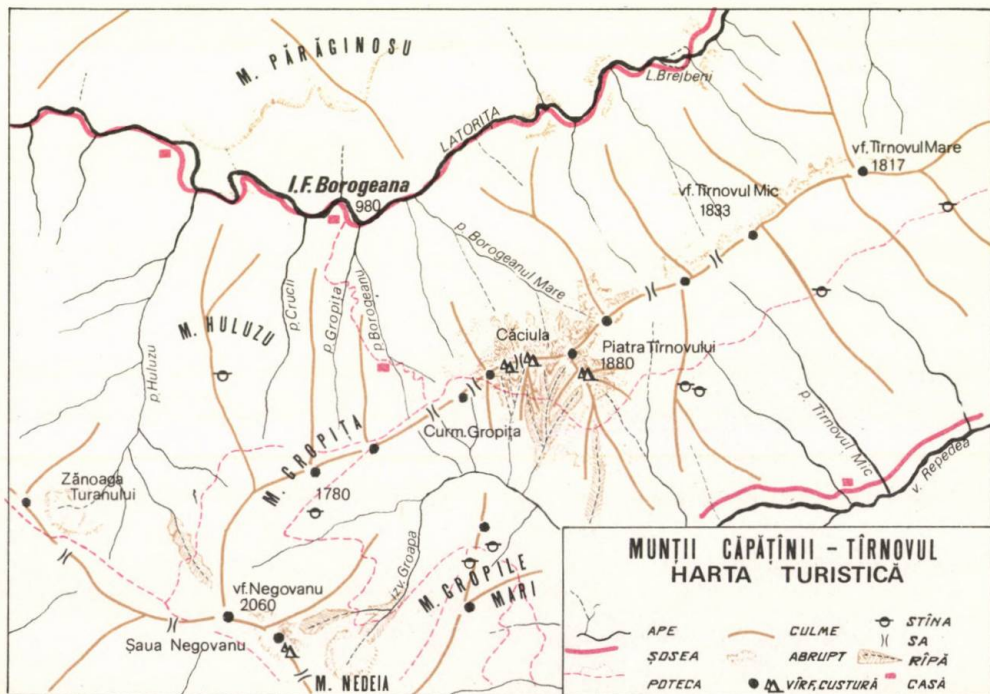
Peste apariția imenselor culmi estompate în lumina amiezii, licăresc ca fulgerele firele piraiei. Funicelul, Coșana, Izvorul Mare, adunind în mănunchi toate jghiabiurile care brăzdează trunțile Ursului și Căpăținii. Ne-deia țintește mai sus ca toate virfurile, lă-sind pe seama jnepenilor și grohotișurilor să ascundă firele de argint ale izvoarelor sale. Emoția prăpastiei și-o dă însă colosala adin-cime a văii Latoriței, de pe o parte, și a văii Repedei pe de alta. Fundul văilor nici nu se vede. Ceva mai sus, pe o platformă do-moală și ușor vâlurită se află stinele Tirno-vului, durate de aceiași Vaideeni, ciobani din totă în fiu. Dacă te abați seara pe acolo, fi sigur că te așteaptă un balmuș grozav... Din jurul stinei răzbate pină la noi clinchetul tălângilor. Mai încolo de stine faldurile pă-durii înconjoară alte poieni, alte stine.

Pornim înapoi spre apus, urmărind tăișul ca de brici al crestei. De o parte și de alta se slobod liberi pe verticală pereți netezi pină în adincul abruptului. La baza lor, alte grohotișuri, bolovani imenși desprinși din creastă lasă dire albe prin jnepenișul și pă-durea mohorită. Coborim în continuare cu grijă, pe treptele tot mai scunde și mai greu de trecut. Ajungem la un fugui al cărui perete

curmă creasta dintr-o dată. De fapt, te afli pe „căciula dorobanțului”, stinca ce domină pri-veliștea din curmătura Gropiței. Ocolim pe fața lunecoasă peretele „căciulii” ca să in-trăm dn ncu pe firul crestei principale. Pan-ta e tot așa de iute: miinile apucă, prize bune, picioarele găsesc trepte cit să încapă virful bocancului. Din loc în loc, te mai în-curcă tufe de jnepeni, ascunzind tot felul de vicleșuguri ale muntelui. Creasta se lățește brusc; „pavajul” de piatră colțurată ne face să respirăm ușurați abia cind pășim din nou pe tăpșanul cu iarbă din poiană; aci, printre ienuperi parfumați, șerpuiește poteca pără-sită acum mai bine de trei ceasuri. Printre ramuri de brazi ne luăm rămas bun de la albul Tirnovului, călăuzindu-ne pașii pe poteca ciobănească înapoi spre curmătura Gropița. Peste cca. 15 minute de mers trebuie să avem grijă să descoperim sub zăbranicul de cetină poteca Boroșii, dacă nu cumva avem in-tenția să facem o vizită la stinele Gropița din apropiere. Timp total pentru ascensiune: 6-7 ore.

Revenind în valea Latoriței vom duce ima-ginea cetezătoare a Pietrei Tirnovului, aceas-tă perlă a munților Căpăținii.

NAE POPESCU

Baia de Aramă Munții Mehedinți Valea Cernei

FELICIAN MATEESCU

cercetător științific

Extremitatea sud-vestică a Carpaților Meridionali se caracterizează printr-o serie de culmi cu înălțimi sub 2000 m., care coboară în trepte, din zona înaltă a masivului Godeanu, spre sud, către valea Dunării, însoțind valea Cernei atât pe dreapta – munții Cernei – cât și pe stînga – munții Mehedinți.

Culmile situate la est de valea Cernei, cunoscute sub numele de munții Mehedinți au înălțimi ce coboară de la 1.400 m în nord, spre masivul Oslea, pînă la 600 m în sud, deasupra defileului Dunării, în zona Porților de Fier. Cu o constituție geologică variată, șisturi cristaline și roci sedimentare, mai ales calcare, varietate petrografică care se reflectă și în relief, ei se prezintă ca o regiune de înălțime medie, însă cu un pitoresc natural deosebit.

Aceste culmi „privesc” spre valea Cernei printr-un abrupt impresionant, adesea un perete vertical de mai multe sute de metri, ferestruit ici și colo de cite o vale îngustă, cu repezișuri și cascade, adesea greu accesibile. Datorită acestui abrupt, drumeții care străbat frumoasa vale a Cernei, fie pentru a urca în masivul Godeanu-Retezat sau pentru a cobori din acesta, nu au avut o privire mai cuprinzătoare a munților Mehedinți, care le putea apărea unora inospitalieri tocmai datorită greii lor accesibilități din valea Cernei.

Căi de pătrundere mai ușoare în această zonă muntoasă, puțin cunoscută, dar nu mai puțin interesantă în schimb, pornesc din zona

orașului Baia de Aramă. O dată ajunși în această localitate, venind fie din Turnu Severin, fie dinspre Tg. Jiu, drumetul dornic de a pătrunde și străbate această regiune muntoasă poate face întii un popas de 1–2 zile în acest orașel pentru a cunoaște citeva puncte din împrejurimi care prezintă un interes turistic deosebit. Unul din cele mai interesante este complexul carstic de la Ponoare (6 km) cu frumosul și impresionantul său pod natural, care constituie un „unicat” în peisajul natural al țării noastre. Nu mai puțin interesante sînt puternicele izbururi, izvoare care țîșnesc năvalnic și cu debit mare dintr-un perete calcaros în zona comunei Isvarna (8 km) sau vizitarea uneia din cele mai frumoase monumente ale vechii noastre culturi, minăstirea Tismana (12 km).

După acest scurt popas, în zorii zilei, cu un tren forestier se poate pleca în sus pe valea Motrului pînă în comuna Cloșani, trecîndu-se pe lingă cîmpul de la Padeș de unde au pornit pandurii lui Tudor Vladimirescu. Din comuna Cloșani, făcîndu-se încă un popas de o zi ne urcăm pe creasta calcaroasă a Pietrei Cloșanilor, situată imediat deasupra comunei. De aici se are o vedere de perspectivă asupra unei bune părți a Carpaților Meridionali. Spre vest, se pot urmări culmile ceva mai înalte ale munților Cernei, iar în continuarea acestora, Godeanu, masivul înalt și impresionant, cu circurile sale pitorești. Spre nord, privirea ne este atrasă de masivele izolate ale Oslei și ceva mai departe spre nord-est de masivul și mai înalt al Vilcanului.

Piatra Cloșanilor alcătuită din calcare, cu pereții săi abrupti, contrastează cu zona înconjurătoare constituită din șisturi cristaline, cu versanți mai domoli și chiar cu plaieri întinse, nu numai prin aspectul său de relief diferențiat dar și printr-o serie de elemente de floră și faună, strînse aici ca într-o insulă. E suficient să amintim că mai ales în perioada de primăvară, în mai și în iunie, ochiul ne este furat de un colorit foarte variat și bogat, avînd ca fundal pereții albi calcaroși, deosebindu-se între numeroasele specii rare tufe de liliac sălbatec, de mîjdrean, de scumpie, între care se înalță izolat alunul turcesc și alți arbuști exotici. Nu lipsită de interes este și pajiștea de narcise, care a rămas ca un petec izolat și suspendat, pe această culme. Dificultățile urcușului sînt răsplătite din plin atât de acest peisaj apropiat, multicolor din cuprinsul masivului cit și de peisajul mai îndepărtat de care am amintit mai sus. Drumeții care se vor încumeta să urce acest masiv vor trebui însă să calce cu atenție pentru a nu întîlni

în drum și o specie a faunei din țara noastră, rară, dar destul de periculoasă dacă nu sîntem atenți, „vipera cu corn”.

După acest popas de o zi în Cloșani, ne vom sui din nou în trenul forestier și după circa 10 km vom ajunge la obîrșia Motrului Sec, în zona denumită Capra. De aici începe călătoria noastră peste culmea munților Mehedinți în valea Cernei, străbătînd un drum nu prea lung, de circa 6 km. La început, urcușul este puțin mai pieptiș, pentru ca apoi să ajungem într-o zonă de plaiuri cu pășuni întinse pe care urcăm domol pînă pe creasta care domină în mod direct valea Cernei. De aici, printr-un coboriș mult mai repede, în mai puțin de o oră, ajungem în valea Cernei în fața noastră deschizîndu-se poienile de la Cerna-sat. Ne aflăm într-o zonă unde valea Cernei se lărgeste, într-o luncă de citeva sute de metri în care mulți locuitori ai comunelor din jurul orașului Baia de Aramă și-au durat sălașe trainice. Din puncte de muncă sezonieră de vară, acestea au devenit de mult timp case permanente de locuit, unde drumețul găsește oricînd ospitalitate.

Un popas de cel puțin o zi în această concentrare de sălașe este binevenită, întrucît ne va permite să cunoaștem frumosul peisaj întîlnit în partea superioară a văii Cernei.

Farmecul deosebit al văii Cernei constă printre altele în faptul că, străbătînd regiuni diferite din punct de vedere geologic, înfățișarea ei se schimbă de la un sector la altul. Adesea, chiar în cadrul aceleiași zone întîlnim aspecte total diferite de la un versant la altul al văii. Astfel, privind din Cerna-sat spre aval, spre sud, privirea ne este atrasă pe malul stîng de un abrupt vertical și sălbatic, aproape total lipsit de vegetație, a cărui suprafață albicioasă strălucește în lumina razelor solare, ici și colo fiind agățat cite un pin cu coloritul său verde închis pe fondul peretelui alb strălucitor. Versantul opus, mult mai domol, este acoperit de la poale pînă în vîrf de o pădure deasă deasupra căreia sînt risipite poieni.

Popasul de o zi la Cerna-sat îl vom folosi pentru o excursie spre obîrșia Cernei, cu întoarcerea seara în același punct. După circa 3 ore de mers printr-un peisaj deosebit de pitoresc, valea îngustă a Cernei, dominată de pereții verticali numiți aici în termeni populari „ciuceve” și „gheanțuri”, ne duce la izvoarele riului. Din malul drept izbucnesc două vine foarte bogate de apă, direct de la baza unui abrupt calcaros. Deși de aici în avale Cerna începe să aibă cu adevărat aspectul unui riu puternic, cu un debit mai

bogat, valea se continuă mult spre nord printr-un fir de apă mult mai anemic, denumit Cernișoara, ale căror izvoare se află pe poalele sudice ale masivului Godeanu și ale muntelui Oslea. După priveriștea pe care ne-o oferă izbucurile considerate ca izvoare ale Cernei unde la numai 10 minute de la ieșirea din stîncă este pusă în mișcare o moară, ne vom întoarce iarăși în Cerna-sat. Unul din cele mai interesante puncte de atracție îl găsim la numai citeva sute de metri în amonte de Cerna-sat. Este vorba de cheile de la Corcoia, unde însăși albia Cernei a fost nevoită să-și taie valea foarte îngustă într-o lamă subțire de calcare. Aceste chei cu greu pot fi străbătute de-a lungul unui „tunel” creat de puterea de sfredelire a apelor și pe care imaginația bogată a poporului l-a atribuit balaurlui din legenda lui Iorgu Iorgovan, legendă de care mai sînt legate și alte puncte interesante din valea Cernei.

De aici putem coborî de-a lungul văii Cernei peste 30 de km. pînă la Herculane, fie că acest drum îl facem cu un popas de o noapte la unul din numeroasele sălașe întîlnite pe drum sau la cabana construită la punctul Tezna (14 km în amonte de Herculane), fie că găsim un mijloc de transport ocazional oferit de șoseaua forestieră care străbate de cîțiva ani această vale.

Dacă timpul ne permite, de la cabana amintită mai sus, se poate face o excursie de-a lungul cheilor văii Gaura, situate la 3-4 km. în amonte de cabană, chei de un pitoresc deosebit, care ne scot pe culmea principală a munților Mehedinți, de unde avem, de asemenea, o perspectivă foarte frumoasă, atît spre est către Podișul Mehedinți, cit și spre vest și nord, către masivele mai înalte. Punctul terminus al acestei frumoase excursii este pitoreasca stațiune Băile Herculane.

Drumuri de acces dinspre Baia de Aramă mai pot fi urmate și prin comunele Titirlești - Mărășești - Obîrșia Cloșani, peste culmea Drăghiceanu, ajungîndu-se tot în valea Cernei, însă la punctul Bobot. Un al treilea traseu ar merge de la Baia de Aramă prin carstul de la Ponor spre sud-est la Nadanova și apoi la Izverna (care nu trebuie confundată cu Isvarna amintită mai sus). Acest traseu, dacă ne dă posibilitatea să cunoaștem frumoasele peșteri din bazinul Topolniței, iar de aici peste culmile Înălță și Hurcu să ajungem tot la Băile Herculane, ne lipsește în schimb de șansa de a cunoaște Piatra Cloșanilor și cursul superior al Cernei.

Alegerea cabanelor se integrează în mod necesar în planul de desfășurare a oricărei excursii. De această alegere este legată dorința legitimă a turistului de a vedea și a cunoaște cât mai mult din zona geografică pe care își propune să o viziteze. În rândurile care urmează, punem la dispoziția cititorilor noștri câteva informații asupra cabanelor și zonelor turistice înconjurătoare din masivul Făgăraș.

OBIECTIVE TURISTICE în jurul cabanelor din FĂGĂRAȘ

ZONA CABANEI SURU (1450 m).

Cascada Moașa – cade de la mare înălțime, alimentând piriul Moașa Sebeșului. Se ajunge mergând în coboriș repede 40–45 de minute, în direcția vest, pe o potecă umblată.

Piscul cu tise – fenomen rar în acest masiv. Pentru a fi vizitat, coborâm spre vest pe poteca nemarcată, aflată sub aria platoului pe care se vede o stînă. Timp necesar, un sfert de oră.

Cascadele Marmorei – de pe valea Moașa Sebeșului (a se deosebi valea Moașa Sebeșului, situată la vest, de valea Moașa Avrighului, orientată către est de poteca de acces). Calcare frumos cristalizate, de culoare albă imaculată, asigură șuvoaielor rostogolite de la înălțime, o matcă de lespezi ce măresc farmecul peisajului. De la cabană pornim tot spre vest, fiindu-ne necesare două ore.

ZONA CABANEI ȘI HOTELULUI TURISTIC NEGOIUL (1546 m).

Cascada Șerbota – cu un bogat debit de apă, adeseori, după topirea zăpezii, dispusă în evantai. Este vizibilă și de la distanță, pe poteca ce se orientează în direcția sud-vest, către valea Șerbotei. Se ajunge în coboriș ușor pînă în vale, apoi urcînd peste un relief accidentat, pe cărări nemarcate, pînă sub terasa de deasupra căreia se precipită izvorul principal al piriului cu același nume. De la cabană, timp necesar cca o oră.

Cascada Mezuinii, despărțită în trei șuvițe, înaltă de 20 m. Își adună apele din izvoarele ce coboară din căldarea glaciară cu același nume. Spre acest loc coboară o potecă marcată (aproximativ o oră), orientată spre nord-vest.

Piatra Caprei – obiectiv turistic deosebit de atrăgător; el domină întregul sector glaciar al văii Sărății, incluzînd cinci terase succesive, precum și spectaculoasa cascade a Sărății.

Dirrecția de mers, sud-sud-est în urcuș, pe potecă marcată; distanța, mai puțin de o oră.

Piatra Prinului este denumirea dată locului situat în mijlocul unor întinderi cu pronunțate particularități alpine, unde se întretaie vechi poteci ciobănești. Poate fi găsită urmînd în continuare traseul descris mai sus, după încă o jumătate de oră.

Acul Cleopatrei, precum și alte citeva „ace”, purtînd de numiri ca „Foarfeca”, „Colțul Elefantului” etc., domină această arie alpină, cu blocuri mari de rocă dură și cu înfățișări bizare.

Și la acest obiectiv se ajunge pe traseul care ne scoate la Piatra Prinului, dar mai adăugînd la urcuș încă două ore și jumătate de mers.

ZONA CABANEI BILEA-LAC (2034 m)

Lacul Bilea – cel mai mare iezor din masivul Făgăraș, avînd o suprafață de 8,6 ha. Situat într-un impresionant decor alpin, lacul Bilea mărginește pe trei laturi istmul pe care este construit hotelul turistic.

Iezerele Doamnei. Le descoperim către vest-nord-vest, dincolo de prelungirile sudice ale „Piciorului Doamnei”. Aceste tări alimentarează izvoarele Văii Doamnei. De la cabană, o jumătate de oră de mers lejer.

Cascada Bilea se rostogolește de pe un prag uriaș de lespezi lat de aproximativ 60 m, purtînd apele piriului Bilea. De la hotelul turistic se coboară pe „poteca de iarnă”, marcată cu ajutorul stilpilor metalici. Durata de

mers, 35–40 de minute. (Turisții cazați la cabana Bilea-cascade ajung aici în numai 20–25 de minute).

Lacul Capra. Se află într-o zonă de podiș alpin. Drumeților li se oferă priveliști de neuitat spre virfurile Văiuga, Vinătoarea lui Buteanu și lezerul Caprii. De la hotelul turistic, drumul duce în urcuș în Șaua Capra (o jumătate de oră), apoi, după alte citeva minute, pe malurile acestui frumos tău al Făgărașilor.

ZONA CABANEI PODRAGU (2136 m).

Este cabana situată la cea mai mare altitudine, din întregul masiv.

Iezerul Podragu – se întinde sub terasa sudică a cabanei, în imediata apropiere a acesteia. Suprafața iezorului cuprinde 5 ha (250 m lungime și 200 m lățime).

Din vecinătatea lacului se desprinde și poteca ce urcă repede, în numai trei sferturi de oră, pe linia de creastă, pătrunzînd prin „Fereastra Podragul”, 2491 m), spărtură impresionantă în meterezul de stîncă, vizibilă și din împrejurimile lacului. Loc de camping, recomandat turiștilor între 1 august–15 septembrie.

Iezerul de gheață. Pe terasa superioară a clădirii glaciare se află alte două „ochiuri de mare”. Cel situat în partea sud-estică, oarecum ascuns privirii, păstrează adeseori și în timpul verii – fenomen unic în Carpații Meridionali – mari sloiuri de gheață. La vremea apusului, oglinzile sclipitoare se resfrîng în infinite nuanțe de culori, oferînd privitorilor un tablou cromatic de neîntrecută frumusețe.

Traseu ușor, parcurs în 30–40 de minute, pornind de la cabană.

Porțița crenelurilor – se află la o altitudine de aproximativ 2350 m, în fața unui uriaș parapet alcătuit din

Căldarea și lacul Podragu

roci cristaline. De aici, se deschide o splendidă panoramă asupra izvoarelor din valea Arpașului Mare, a cascadei Podragul și virfului Ucea Mare.

De la cabană, în urcuș susținut, pe poteca marcată spre Muchea Tărița, o oră și jumătate.

ZONA CABANEI VALEA SIMBETEI (1 401 m)

Fereastră Mare, numită de ciobani și Fereastră din Căldarea Bună, se înfățișează sub forma unui uriaș portal răsturnat, dominat de Colțul Bălăceni (la vest) și vf.

Budru (la est). Întreaga zonă prezintă aspecte specific alpine, de mari frământări geologice. Prin Fereastră Mare se răzbate pe linia de creastă a masivului.

Durata parcursului, două ore și jumătate.

Virful Piatra Caprei este situat pe piciorul de munte

denumit „Mucnea Simbetei”. Ceea ce îl caracterizează sînt formele fantastice pe care vîntul și ploaia le-au săpat de-a lungul mileniilor în trupul său de calcar.

Ascensiunea se face pe o potecă marcată, orientată spre est. Timp necesar, 2 ore.

La Viltori. Așa este denumită o mică parte din valea superioară a Simbetei, pe care se află o serie neîntre-ruptă de cascade.

De la cabană pînă aici se poate ajunge coborînd pe o potecă marcată, în cca. o oră.

ZONA CABANEI URLEA (1 533 m)

Lacul Urlea (alt. 2 192 m) se întinde pe o suprafață de 2,6 ha, aflîndu-și sălașul în fundul căldării glaciare cu același nume. De aici se alimentează izvorul Urlea, cel care, unindu-se puțin mai jos cu izvorul Pojorta, dă naștere văii Pojorta. Drumul este puțin mai dificil, pe prima parte în ascensiune, apoi în coborîre, pe o potecă marcată, ce se orientează la început spre sud-vest, după aceea spre sud, pînă în marea izvorului Urlea.

Durata excursiei, două ore și jumătate—trei ore.

Pragurile Cheilor Brezcioarei — este numele dat unei zone subalpine, de o mare frumusețe, în care se succed micile cascade ale piriului cu același nume.

Mijloc de acces, poteca marcată ce coboară de la cabană, trecînd prin punctul de confluență al izvorului Brezcioara cu piriul Curmăturii; durata, o oră.

O. M.

O PASIUNE RECENTĂ A TURIȘTILOR ARGEȘENI:

Printre cei care au descoperit recent farmecul muntelui Ghițu se numără și constructorii hidrocentralei de pe Argeș. Era de un 1 Mai cînd un grup puțin numeros s-a încumetat să-i afle tainele și de atunci, din primăvară pînă toamna tirziu, muntele și-a cîștigat fără încetare un număr impresionant de prieteni statornici.

În preocupările localnicilor, culmile dimprejur, cărora li se spune Ghițu Corbenilor pentru partea de apus și Ghițu Brădetului pentru cea dinspre răsărit, aveau doar valoarea unor pășuni nesfirșite. Potecile Ghițului erau călcate numai de pădurari și de ciobanii care-l traversau, ducîndu-se spre munții Zănoaga, Otic, Țuca și mai departe, spre Moldoveanu.

Privit din Corbeni, muntele Ghițu are înfățișarea unei ursoaice care își alăptează puil. Poate fi urcat de pe toate laturile pe poteci nemarcate, fără pericol de ră-tăcire și străbătut într-o singură zi pînă la poalele versantului dimpotrivă.

În rîndurile care urmează vom face

cîteva recomandări de traseu, oprindu-ne la cele mai circulatate și, firește, mai pline de pitoresc.

1. După km 63, pe drumul național 7C, deci la numai 2 km dincolo de barajul de la Vidraru, se desprinde un drum forestier, care înaintează pe valea Vilsanului. Urcăm pe acest drum cale de un kilometru și jumătate și îndată ce am trecut de Curmătura Ursului, ne trezim în dreapta cu barajul și micul lac format prin captarea piriului Limpede-dea. Ne aflăm în depresiunea Moli-dișu. Trecînd peste Limpede-dea și intrînd în pădure, către sud-vest, urcăm o potecă lină, numită „Drumul de canton”. Ajuns la altitudinea de 1200 m, Drumul de canton înaintează spre valea Limpede-dea, pînă ajunge în poiana muntelui Ghițu Corbenilor. (Timp de mers, o oră). Din această poiană urcăm pe poteca ciobănească, pînă în culmea care leagă Ghițu Corbenilor de Ghițu Brădetului (încă o oră).

Timp de treizeci de minute înaintăm pe culmea golului alpin, apoi prin pădurea deasă de

MUNTELE GHÎȚU

molid pe un hățaș, până în virful de pe Ghițu Brădetului (1626 m).

2. După ce am trecut de Curmătura Ursului, urcăm drumul forestier care trece prin Molișu către obârșia izvorului Ghițu, de unde coboară pe firul acestei ape până la Podul Vilsanului. La obârșia izvorului părăsim drumul, înscriindu-ne la dreapta pe o cărare care ne poartă întâi pe lângă tăietura pădurii, apoi prin deșul codrului. Întilnirea cu un pîrîiaș înseamnă schimbarea direcției către sud-sud-est. Mergem pe coastă până în golul muntelui Ghițu Brădetului și în continuare, până la prima culme care urcă din dreapta noastră spre virf. (Timp necesar de la părăsirea drumului forestier, 2 ore).

3. Din Corbeni, pe drumul satului Poienari, mergem până la confluența pîrîielor Limpedeș și Tulburea. Aici putem alege una din următoarele două variante:

a) Continuându-ne drumul prin satul Tulburea, spre est, paralel cu pîrîul, până la fosta stație de funicular (o oră). Aici ale-

gem, spre nord-est, un drum forestier prin pădure, apoi o potecă, până într-o curmătură (1/2 oră), unde intrăm în traseul Corbeni - Predeal - virful Ghițu (o oră și jumătate).

b) De la confluența amintită ne îndreptăm spre nord, pe un drum de care, ce urmează cursul pîrîului Limpedeș până sub coasta muntelui, aproape de locul de captare a izvorului care alimentează Corbenii cu apă potabilă. La dreapta, spre est, se ramifică un hățiș care urcă piepțiș până în prima poiană a muntelui, unde întilnim drumul de canton, care vine de la barajul Limpedeș. De aici urmăm traseul nr. 1 până în virf.

4. Din Corbeni spre est, prin poiana Predeal și apoi pe drumul de care, prin pădure, până în șaua care desparte Ghițu de Chiciora. (Timp de mers o oră). Din această șauă, alegem drumul de culme, lipsit de diferențe de nivel importante, (o oră), după care începem urcșul mai accentuat, până ieșim în golul muntelui. Pentru această etapă ne este necesară încă

o oră. Perspectiva care ni se deschide din acest loc asupra împrejurimilor este atât de atrăgătoare, încît drumul până la virf, care se parcurge practic în cca 35 de minute, ne va răpi cu siguranță, mai mult de o oră. În total, din Corbeni până în virful Ghițu, de la o altitudine de 550 m până la 1627 m, acest traseu poate fi parcurs în 3,1/2-4 ore.

Fără îndoială că punctul culminant al excursiilor pe muntele Ghițu îl reprezintă impresionanta priveliște care se arată privitorilor o dată ce ai ajuns sus, pe virf. Izolat de creasta Făgărașului și de masivul lezer, acest munte oferă turiștilor privilegiul de neprețuit ca, pe vreme clară, mai ales vara și toamna, pe înserate, să cuprindă cu ochiul liber, în toate direcțiile, panorama alpină a munților dimprejur.

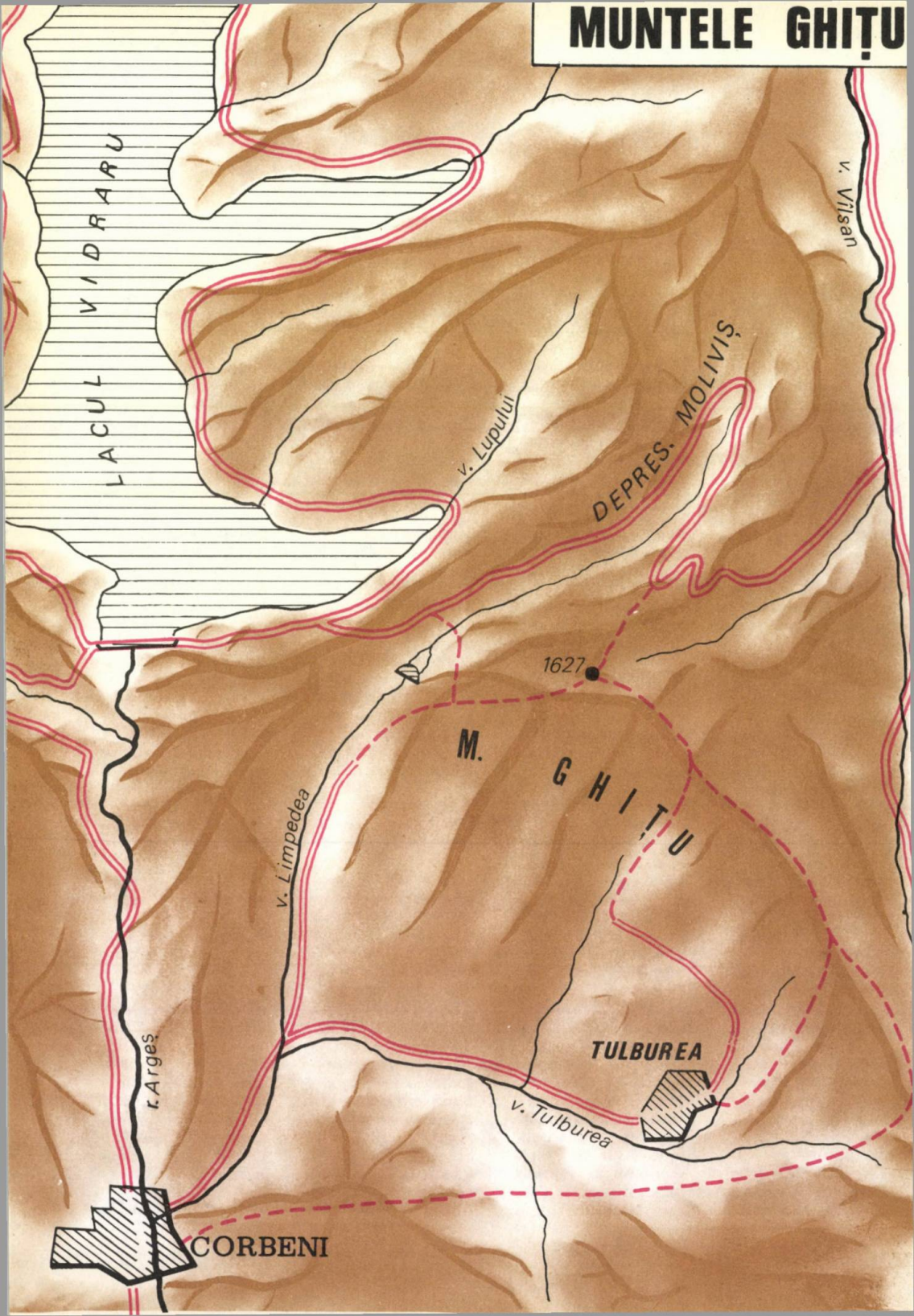
Primăvara, zăpada se topește devreme pe versantul sudic, în timp ce pe pantele nordice se poate schia până în miezul primăverii. Spre nord, creasta Făgărașului se profilează clar, în linie dreaptă, peste 40

de kilometri. Patru văi, adică modelate de ghețari - Topologul, Capra, Buda și Vilsanul - se văd descinzînd de sub creastă. În dreapta noastră se întinde bazinul Riului Doamnei, cu puzderia afluenților lui. În stînga, spre vest, se disting lanțul munților Frunții, Coziei și Căpățînii, iar la sud, Curtea de Argeș și dealurile care se lasă domol spre cîmpie până la Pitești. În față, către nord, lacul Vidraru oglindește împrejurimile. Din acest loc, fiecare înălțime poate fi identificată ușor. De la Ciorteș, peste Negoiu și până în Virfu Roșu și lezerul Mare avem în față toate virfurile din masivul Făgăraș, care trec de 2500 m și piscurile vecine ale lezerului, cu numai cîteva zeci de metri mai scunde.

Așa se explică de ce, de cînd constructorii hidrocentralei de pe Argeș au transformat sîlbăcia acestor locuri în necuprinse izvoare de energie, muntele Ghițu își înscrie numele în rîndul celor mai căutate obiective turistice din această zonă.

GH. POENARU

MUNTELE GHIȚU

În excursie

cu pionierii

Închiderea cursurilor și începutul vacanței mari reprezintă un moment favorabil pentru organizarea excursiilor școlare. Cu pionierii mai mari din clasa a VII-a, de exemplu — se poate urca pe munte chiar până în marginea zonelor unde mai dăinuie încă zăpada.

Am participat la o asemenea excursie pionierească organizată pe înălțimile cuprinse între Postăvarul și latura nordică a Bucegilor, convingându-mă o dată mai mult, cât de mare este interesul micilor drumeți pentru cunoașterea frumuseților pământului românesc.

Primul popas din itinerarul nostru — încadrat într-o limită minimă de timp — este prevăzut la Brașov. Vizităm Biserica Neagră, admirând masivitatea construcției și finețea detaliilor arhitecturale. Apoi, după o scurtă plimbare prin centrul orașului, ne grăbim să prindem trenul care ne va duce la Râșnov.

Privim din mers impunătoarea cetate ce străjuiește orașul de la înălțime și ne continuăm drumul pe jos, cale de 7 km până la cabana Cheișoara, unde rămânem peste noapte.

A doua zi vizităm Cheile Râșnovului, pe care le străbăteam pe o șosea locală recent rea-

menajată. Timpul ne permite ca în aceeași zi să ne abatem și în Cheile Postăvarului.

În cea de a treia zi a excursiei ne reîntoarcem la Râșnov cu mijloace auto ocazionale, de unde începem drumeția în masivul Bucegi. Poteca turistică, marcată cu bandă albastră, se strecoară printre bolovani uriași și prin desulul codrului de brad, purtându-ne spre cabana Mălăiești.

În ziua a patra urcăm panta bine înclinată a Padinei Crucii. Priveliștea, cu varietăți cromatice neobișnuite — de la albul zăpezii la covorul pestriț al florilor, dominat de roșul aprins al bujoriilor de munte — este de o frumusețe fără seamăn. Ne îndreptăm către lacul Țigănești. Îl găsim cu greu, din pricina dimensiunilor sale extrem de mici, dar ținem să-l vedem, pentru că este singurul lac glaciuar din munții Bucegi. În această zonă descoperim și alte urme ale glaciațiunii: văi lungi, în formă de „U” cu pereți lustruiți, cu bolovani uriași, rămășițe ale vechilor morene etc. Întâlnim amprente ale acestei ere geologice și în valea Mălăieștilor, în care intrăm în cea de a cincea zi a excursiei noastre. Ne-am oprit cu prudență sub Hornurile Mălăieștilor, loc primejdios atunci când este acoperit cu zăpadă și ne-am continuat cu bine drumul mai departe. Acum, ultimile petice de zăpadă de la poalele văilor servesc drept tobogan micilor excursioniști.

Zorii zilei următoare ne găsesc gata de drum. Înainte de a pleca, ne mai rotim o dată privirile asupra frumoaselor împrejurimi ale cabanei Mălăiești. Ținta acestei etape este cabana Diham. Peisajul devine mai calm, mai puțin tumultuos. Ne lăsăm bagajele la cabană și, după ce ne odihnim puțin, plecăm într-o plimbare până la cabana Poiana Izvoarelor. La întoarcere le-am făcut o surpriză micilor mei prieteni, călăuzindu-i pe un drum pe care nu-l cunoscuseră încă. Spre seară am coborât în valea Glăjăriei, înapoiindu-ne după căderea întunericului cu torțe aprinse, confecționate din rășină de brad.

Iată-ne ajunși, aproape fără să ne dăm seama, în ultima zi de excursie. Programul prevede coborîrea de la cabana Diham în șoseaua Râșnov-Predeal, cu trecere prin pădure, peste muclea Petifoaiului. Apoi Predealul, trenul și întoarcerea în București...

Excursia a prilejuit pionierilor cunoașterea unor interesante fenomene ale naturii — îndeosebi carstice și glaciare, sădindu-le totodată dorința de a deveni prieteni statornici ai drumeției. În același timp, parcurgerea acestui traseu a dovedit că nu ridică nici un fel de dificultăți elevilor din clasa a VII-a, că etapele fiecărei zile corespund posibilităților lor fizice, precum și condițiilor de cazare și masă oferite de cabanele din această zonă turistică.

F. FLORIAN

MAGAZINUL UNIVERSAL VICTORIA

50

magazine
*
intr-unul
*
singur**

50

Satul Boița

Locuri de popas LA TURNU ROȘU

O călătorie pe Valea Oltului începe sau sfârșește — în funcție de direcția din care venim — cu pasul Turnu Roșu. Frumusețea locurilor precum și măturile unor îndepărtate evenimente istorice opresc adeseori pașii drumețului pentru contemplare și aducere aminte. Celor ce vin dinspre Sibiu, Turnu Roșu le stă drept poartă de intrare în defileul atât de sbuciumat al Oltului. Șoseaua trece prin Selimbăr, pe lângă locul însemnat cu un obelisc de piatră, unde Mihai Viteazul căzuse în 1599 cu lovitură de trăznet asupra oștilor înspăimântate ale principelui Andrei Bathory; se abate apoi prin Veștem, așezare străveche în care românii au construit un castru și un templu închinat vestalelor, de unde probabil că se trage și numele satului; trece prin Tălmăciu, astăzi un înfloritor centru industrial, odinioară, în miezul secolului al XIV-lea, locul străjuit de Dealul Furcilor de o cetate puternică, punct de veghe ce își exercita controlul asupra Țării Oltului și ducatului Almașului, pentru a ajunge după numai cîțiva kilometri la Boița, sat ce se bucură de o fericită așezare la intrarea în pasul Turnu Roșu, cu priveliști largi și ademenitoare, deschise către înălțimile Făgărașilor și Cîbinului. Pe partea cealaltă a Oltului stau răsfirate pînă sub poala muntelui, casele comunei Turnu

Roșu. Cel ce se interesează de monumentele trecutului află aici una din ctitoriile lui Matei Basarab, zidită în anul 1613, în timp ce pasionații înălțimilor pot alege unul din traseele ce-i vor purta — prin valea Strimbă, Chica Pietrelor, Curmătura Surului (alt. 2133 m) — la cabana Suru și mai departe, pe crestele Făgărașilor.

Boița se numără printre cele mai vechi așezări din această parte a țării. Pe vatra satului s-au găsit dovezi de cultură materială din neolitic; românii i-au zis „Caput Stenarum”, întemeind aici o cetate menită să asigure paza drumului ce lega Dunărea de Apulum; secolele următoare locurile acestea au fost martorele unui șir nesfârșit de evenimente încrustate adînc pe răbojul istoriei. Călătorul care face popas în pragul trecătorii de la Turnu Roșu nu-și poate ascunde uimirea că află aici bogate măturii de viață din cele mai îndepărtate timpuri și pînă în zilele noastre, așa cum ni se dezvăluia înfățișarea satului și portul străvechi al locuitorilor. Boița este astăzi o comună mare, cu multe case noi, dar și cu ulițe care poartă nume vechi, poate chiar de pe timpul daco-romanilor, și cu locuințe după modelul acestora. Preluînd tradiția milenară a străbunilor, femeile lucrează cămăși și îi împodobite cu șiruri de vrîste ne-

gre, carpete, ștergare, fețe de pernă, covoare, fețe de masă, adăugind valențe noi acestei indeletniciri cu profunde rădăcini în viața satului.

La ieșirea din Boița, pe partea dreaptă a șoselei, nu departe de cimitirul eroilor căzuți în primul război mondial, se mai văd încă ruinele cetății Turnu Roșu, construită în secolul al XIII-lea, care a îndeplinit rolul de oficiu vamal, ca și cetățile vecine de la Tălmaci, Turnu Spart și Lotrioara. Numele cetății vine de la culoarea zidurilor sale, înroșite — zice-se — cu sângele turcilor înfrinși aici într-o aprigă bătălie. În toponimia acestor locuri întâlnim și Dealul

Turcilor, nume dat, de asemenea, în amintirea sângeroasei bătălii din anul 1493, când oștile otomane au suferit o grea înfrângere.

Continuându-ne drumul prin defileul Oltului către Ciineni, vom trece pe lângă Fintina Împăratului, construită pe locul unde a poposit cândva Franz Iosef; la o depărtare de numai câțiva pași se mai păstrează o porțiune din „drumul lui Traian”, pe care legiunile romane, în frunte cu comandantul lor, l-au străbătut înaintând spre Sarmizegetusa. Ruinele care ne apar puțin mai departe, chiar între șosea și malul Oltului, aparțin Turnului Spart, construit în a doua jumătate a secolului al XIV-lea; pe partea opusă a șoselei se mai păstrează de

asemenea urme din zidul de piatră, semn că pe vremuri drumul comercial care cobora pe valea Oltului se închidea aici, obligându-i pe cei ce-l foloseau să se supună controlului și să plătească taxele vamale.

La un kilometru de la Turnu Spart dăm de cabana „Valea Oltului”, unul din punctele importante de plecare către înălțimile munților Cibinului și Lotrului, la Prejba sau la Vf. Mare, urmând poteca ce urcă prin Piriul Merilor, Șiliște, Dealul Stroeștilor, Muma. Tot de la cabana Valea Oltului se poate străbate drumul până la Lazaret, un alt loc de vamă în trecut, cu vechi magazii pentru păstrarea alimentelor și mai departe, pe valea Lotrioarei, până la Vf. Mare. Cei ce vor să-l străbătă (timp de mers cca 7 ore) vor părăsi drumul după 6 km de la gura Lotrioarei, urmând un plai ciobănesc, care urcă pe muntele Pietrele (1100 m) — muchia „la Groape” (1200 m) — Tisa (1360 m) — Crucea Gircului (1600 m) pentru a ajunge în cele din urmă printre brădet și jneapăn, la Vf. Mare (2200 m). Priveliștile care se deschid de aici, către muntele Stănișoara și vârfurile Pircălabu și Sterpu îndeamnă la continuarea traseului în această direcție, trecind prin Muchia Ciinenilor — Stânele — Valea Uria — Stîrcite — Capul Muntelui — Dealul lui Vlad, de unde începe coborișul până în șoseaua națională nr. 7, lângă gara Rîul Vadului.

Nu mai departe decît din satul Ciineni, o altă cărare cată spre înălțimile muntelui. Pornește lin pe Muchia Crîngului, ne poartă pașii pe la Groapa Hotarelor, unde se mai cunosc încă urmele șanțurilor și tranșeelor săpate în timpul primului război mondial, ducindu-ne apoi îndrăzneț pe Chica Pietrelor și Chica Fedeșului, care adună potecile de munte ale satului Turnu Roșu. Priveliști noi se deschid de pe aceste coclauri asupra înălțimilor Tătaru, Coți și Zărnoaga, teatrul unor crîncene bătălii în anii primului război mondial, în care ostașii români de sub comanda generalului Praporgescu și a colonelului Cantacuzino s-au acoperit de glorie. Aceste culmi, cărora li se alătură munții Bulzului, Chica Fedeșului, valea Boia, Fața Sf. Ilie și Dealul lui Vlad, din apropiere sînt acoperiți cu păduri întinse, în care hălăduiesc cerbul, ursul, risul, căprioara, cocoșul de munte, mistrețul, pisica sălbatică, vulpea, jderul...

În această zonă se găsesc numeroase cabane pentru muncitorii forestieri din valea Lotrioarei și Rîul Vadului, cantoane silvice și alte puncte de exploatare forestieră care, împreună cu stîmile întâlnite la tot pasul, asigură, la nevoie, condiții bune de cazare.

NICOLAE DENEȘ

DIN POARTA SUDICĂ A BUCUREI

pe vârful Retezatul Mare

Apa tăului Bucurei păstra, în revărsatul zorilor, un fard de „calcio-vecchio”, oglindind imaginea celui mai înalt munte din masiv: Peleaga, 2 509 m. Plecînd deci din cortul pe care l-am asemuit cu loja unui amfiteatru alpin, am ajuns curînd, urmînd direcția vest, pe malurile Tăului Porții (2 240 m), pe o potecă ce rămîne apropiată de izvorul — pe alocuri ascuns — al Bucurei. Prăvăliri de stînci de toate mărimile amintesc la tot pasul cît de năpraznic au fost vînturate culmile de odinioară, de cîteva ori mai înalte decît cele de astăzi. Deodată, în fața ochi-

lor se ridică barajul natural al Porții Bucura. Poarta sudică a Bucurei nu se aseamănă cu nici o centură alpină. (Se va face deosebire între Poarta Bucurei — cea de care ne ocupăm aici — și poarta nordică a Custurii Bucurei care, îndreptându-se către nord-vest înainte de a ajunge la Tăul Porții, trece prin imediata apropiere a vârfului Bucura (2 436 m), pentru a „încăleca” în cele din urmă Custura Mare a Retezatului). Prin vasta desfășurare a rocilor, ea nu este nici „custură” zimțată, de atâtea ori întâlnită în acest masiv, nici strungă, nici creastă ori fereastră, nici măcar brînă între pripoare. Este altceva decât impresionantele aglomerări de lespezi ale Făgărașului din zona Negoiiului.

S-ar părea că un imens evantai cu arcade aplecate spre lumea iezelor, pune stavilă pornirii spre înălțimi. Dar, îndată ce pornești spre piscuri, simți că muntele își desleagă una din tainele lui. Așa cum se află străjuită de singurătății, Poarta Bucurei te îndeamnă să-i treci pragul. Urci peste lespezi, pe perețele pe alocuri mișcător, aplecat și tăcut. Ghicești potecute împletite pe alocuri făcute vraște de vitregiile anotimpurilor. În

tregul munte îți stă în brațe. Îl îndrăgești cu mîinile, cu pieptul, îi simți, fără sfială, freamătul de viață ce trece ca o boare peste pietre. Iată-ne, mai curînd decît am fi putut bănuî, pe puntea de trecere a marii porți. Sprijiniți de-un stei, privim instinctiv drumul urmat. Oare dintr-acolo am venit? La o diferență de nivel nu mai mare de 300 metri față de altitudinea lacului Bucura, apar sub noi vasta zănoagă a Fundului Bucurei, oglinzile sau doar micile diademe ale tăurilor, care își conturează ființe cu nuanțe irizate de curcubeie ... Tăul Porții, abia lăsat în urmă ecranizează la 2 240 m înălțime fuga întimplătoare a norilor de vată ce trec solitari, spre vârful Retezatul, pensulînd vremelnice cerul. Mai retras — sfiiciune a naturii, materializată la poalele Turnului Porții — se zărește ciobul de vas venețian, stropit cu umbre violet-vineții, căruia i s-a zis „Tăul Agățat”. Spre apus, tău lingă tău petrec îngemănate la vale, riulețul Bucurei: Florica (2 080 m), Viorica (2 070 m), Ana (1 979 m), Lia (1 909 m) și mai detașat, spre mieză-noapte, Bucurelul (2 070 m).

Intorci apoi privirile către partea dimpotrivă a orizontului. În depresiunea vestică, un cearceaf de ceață acoperă Tăul Știrbului (2080 m). Sulurile de lumină ale răsăritului n-au străbătut încă pînă aici. Din înălțimile Turnului Porții se așterne peste stîncile sfărîmate, peste iezere și fire răzlețe de iarbă, urzeala marilor altitudini. Aninate de creastă, spre apus, se profilează „ace” și mici capiteluri, ușor aplecate spre genune.

Urmărești, de-a lungul culmilor, pleoapele răsfrînte ale celor din urmă creneluri. Iată-o! Statuie proiectată pe infinit, sculptată din opal, o capră neagră a apărut departe în înalt, simbol de grație și gingășie, dominînd imperiul montan. Decorul paradisiac a anulat parcă pentru totdeauna fuga neastîmpărată a vremii... Turnul Porții dăruiește drumetilor ce trec în zorii dimineților limpezi prin poarta sudică a Bucurei, ofrandele-i fără de preț.

Din Poarta sudică a Bucurei orientarea spre marea Custură a Retezatului se face în direcția nord-nord-vest, pe versantul cu relieful presărat cu hățîșuri. Curînd, drume-

țul ajunge pe muchia Marii Custuri, pe spînarea căreia se înfrățesc acum spre aceeași țintă, mai multe marcaje. Pe măsură ce înaintăm spre creștetul muntelui, poteca petrece îndeaproape, către apus, limita vastei rezervații științifice a Retezatului. De la plecarea din Poarta Bucurei pînă în vîrfurile Retezatului timpul măsoară aproximativ două ore de mers.

Nu trebuie făcută confuzia între vîrfurile Retezatului și Retezatul Mic, ultimul cuprinzînd în realitate o întreagă zonă montană, delimitată de vîrfurile: Buta (1977 m), Piatra Iorgovanului (2016 m), Drăgșanu (2080 m) și Piule (2080 m). De pe Retezat drumetului poate cuprinde către toate cele patru puncte cardinale perspective panoramice de o deosebită frumusețe. Din creasta muntelui se desprind culmi puternice, ca Lolaia-Strugari (spre nord-est), Vale-reasa (spre nord-vest), culmile Colțului și Șeselor (spre vest și sud-vest), precum și Custura Retezatului spre sud-est).

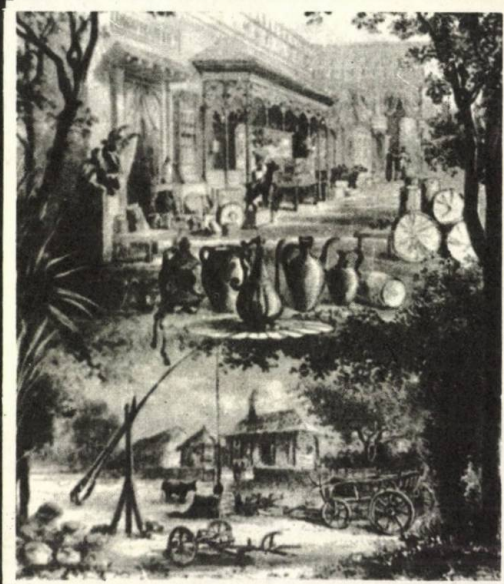
OVIDIU MANIȚIU

ROMÂNIA

la expozițiile internaționale

În perioada 1851–1940, România a participat la majoritatea expozițiilor internaționale organizate în Europa, America și Asia. Începutul l-a făcut în anul 1851, cînd englezii au realizat cea dintîi expoziție internațională în adevăratul înțeles al cuvîntului. Produsele agriculturii și industriei din Muntenia și din Moldova au fost prezentate atunci, dar neoficial, statul otoman obligîndu-ne să ne încadrăm în pavilionul rezervat lui. La următoarele participări am avut însă pavilioane rezervate, separate, putîndu-ne astfel prezenta în mod onorabil, și obținînd succese prestigioase. Principalele noastre prezențe peste hotare au fost următoarele: 1867 – Paris; 1873 – Viena; 1889 – Rotterdam și Amsterdam; 1900 – Paris; 1905 – Liège; 1906 – Milano; 1911 – Roma; 1915 – Londra; 1916 – Lyon și Bordeaux; 1917 – Glasgow și Băle; 1921 – Lyon; 1926 – Philadelphia; 1927 – Salonic și Milano; 1928 – Fiume; 1929 – Barcelona; 1931 – Yokohama; 1933 – Milano, Bari și Praga; 1935 – Bruxelles; 1937 – Paris, Praga, Milano, Lwow, Bari și Belgrad; 1938 – Londra și Berlin; 1939 – New-York.

Alexandru Odobescu a fost organizatorul participării țării noastre la expoziția internațională de la Paris, din anul 1867. Împreună cu lăncu Alecsandri – fratele scriitorului – pe atunci agent diplomatic al Principatelor, au obținut consimțămîntul guvernului francez ca să ne prezentăm separat, cu un pavilion propriu, sub drapel românesc. La apelul făcut de guvern pe lîngă producătorii din țară, au fost oferite cîteva mii de obiecte, care aveau să constituie admirația unanimă, din partea juriului și a vizitatorilor străini. Pe grupe mari obiectele prezentate de noi la Paris, la 1867, au fost catalogate astfel: 1 – obiecte de artă, adică toate lucrările în ulei, sculpturi în piatră, lemn și fier; 2 – materiale privind artele libere – tipografia, fotografia, medicina, muzica, învățătura și școala; 3 – mobilier și alte obiecte întrebuintate de om în locuința sa; 4 – vestimente și tot ce se referă la portul omului; 5 – produse agricole; 6 – instrumente, unelte și mașini; 7 – alimente; 8 – animale vii; 9 – plante vii; 10 – cărți. Cu aceste expozate participanții români au cucerit, la această mare întrecere internațională, 85 de recompense (3 medalii de aur, 9 de argint, 35 de bronz și 38 de mențiuni onorabile). Printre premianți s-au aflat: pictorii Nicolae Grigorescu, Tattarescu, Szathmari și Orăscu. Tezaurul de la Pietroasa (Cloșca cu pui), cărțile și manuscrisele bibliotecii Sf. Sava, colecția de monede a lui Cezar Bolliac, cărțile agricole ale lui Ion Ionescu de la Brad, colecțiile geologice ale profesorului Gr. Ștefănescu și instrumentele muzicale românești au fost, de asemenea, premiate. Așa dar, primul nostru mare succes. În fotografia 1: pavilionul României, văzut de desenatorul revistei L'ILLUSTRATION.

Pentru organizarea reprezentării noastre la Paris, în 1867, statul român cheltuiase 560.000 de lei. Șase ani mai tîrziu – în 1873 – se alocau numai 338.000 de lei pentru participarea la expoziția internațională de la Viena. Ne-am prezentat totuși, și de data aceea, onorabil, expunînd douăsprezece grupe mari de produse: lucru manual, executat de țărani, sericultură, produse chimice, produse alimentare, textile, produse din cauciuc și piele, metalurgie, produse forestiere, mașini și unelte agricole, industrie grafică, cereale. Organizați mai bine, deși mai restrîns, am obținut 237 de recompense. Costumele naționale, sculpturile în lemn, blănurile,

vinurile de Cotnari și de Drăgănești, colecțiile minerale, obiectele prelucrate din fier (în fotografia 2: exponatele școlii de meserii din București) și olăria, au obținut cele mai înalte distincții.

Pentru expoziția de la Paris, din 1889, statul român n-a aprobat o finanțare corespunzătoare. Inițiativa particulară a salvat însă situația. Un grup de oameni înimoși, lucrînd sub conducerea lui George Bibescu – fiul fostului domnitor – strînge fonduri suplimentare și în felul acesta realizează cea mai extinsă participare, obținînd un spațiu în

"PIINE DIN FĂINĂ ROMÂNEASCĂ"

În vara anului 1899 cuvintele acestea erau pe buzele a sute și sute de olandezi care, în fiecare dimineață, luau cu asalt brutăriile din Rotterdam și din Amsterdam, spre a se aproviziona cu piinea fabricată din făină românească. În vremea aceea era în funcție linia de navigație maritimă Brăila-Rotterdam, și cinci vapoare românești (**București, Dobrogea, Iași, Severin și Constanța**), transportau permanent, greu și făină pentru Olanda. Folosind această situație, ministerul nostru de agricultură a organizat, în vara anului 1899, două expoziții de cereale și făină la Rotterdam și la Amsterdam și, paralel, prin intermediul brutăriilor locale, se oferea locuitorilor piine românească. Dintre aprecierile publice în zările olandeze, menționăm pe cele din DE TELEGRAAF: „Produsele românești au fost apreciate de sferile competente din Olanda. Calitatea făinurilor, mai ales, care dau o piine atât de dulce, rivalizează, într-adevăr, cu făinurile din toată lumea. Locuitorii Olandei au fost puși în plăcută situație de a cunoaște care este țara ce furnizează cea mai gustoasă piine”. În fotografia 4: localul din Rotterdam, în care a avut loc expoziția.

Răspunzînd invitației guvernului francez, România s-a prezentat la expoziția universală de la Paris, din anul 1900, cu tot ce aveam atunci mai însemnat din domenii: artei, științei, industriei și agriculturii, urmîrind, în primul rînd, introducerea pe piața mondială a produselor pe care le puteam oferi la export. Am avut, la această expoziție, 12 standuri exterioare și două pavilioane construite în stil românesc, care s-au bucurat de o deosebită atenție din partea vizitatorilor. Numărul recompenselor obținute atunci de expozanții români a fost de 1.091.

Prima expoziție din acest secol, la care am participat, a fost cea de la Liège, în 1905, unde am prezentat, cu precădere, produse din petrol. În 1906 și 1911 am participat la cele două expoziții italiene — la Milano și la Roma.

În anii următori am fost reprezentați cu standuri și cu pavilioane proprii, la expozițiile internaționale de la: Gand (Belgia — 1924), Fiume (Italia — 1928), Barcelona — 1929), Bruxelles — 1935, Paris — 1937 și Berlin — 1938. Apoi produsele noastre au trecut pentru prima dată Oceanul Atlantic, fiind prezentate la marea expoziție internațională de la New-York în 1939. Doi arhitecți de seamă — G. M. Cantacuzino și Doicescu — și-au dat valoarea lor contribuție la reușita acestei manifestări, proiectînd și construind un pavilion (fotografia 5) și o casă românească, pe care artiștii C. Medrea, O. Han, Onofrei și Mac Constantinescu l-au decorat cu compoziții reprezentînd istoria României, din epoca dacică și pînă în secolul nostru. Industria și agricultura au fost bogat reprezentate, prin produse de înaltă calitate. Muzica românească a fost prezentă prin trei concerte date de marele George Enescu, iar dansurile și cîntecele populare au fost oferite miilor de spectatori americani de către cele mai bune echipe pe care le aveam atunci în țară.

După stagnarea pricinuită de război, expozițiile internaționale au fost reluate. Avîntul economic al României socialiste găsește un ecou tot mai puternic pe numeroase piețe de pe glob.

Prezența țării noastre la aproape toate manifestările internaționale de acest gen, interesul cu care sînt întîmpinate produsele românești la fiecare nouă expoziție de peste hotare, medaliile de aur și celelalte distincții pe care le iau produsele și pavilioanele românești ridică pe o nouă treaptă valorică, înfinit superioară, bunul renume cîștigat la expozițiile antebelice.

expoziție de 1126 metri pătrați (de patru ori mai mare ca în 1867). Am expus astfel mai multe produse și am cîștigat mai multe recompense: 2 mari premii, 24 de medalii de aur, 66 de argint, 73 de bronz și 108 mențiuni onorabile. Cusăturile naționale din regiunea Cîmpulung și produse agricole au fost cele mai admirate. Dintre articolele deosebite prezentate mai menționăm: un obelisc uriaș, din sare, prăjituri și bomboane fabricate de zoetăria Capșa, produsele chimice ale doctorului Istrati și altele. În fotografia 3: desene, referitoare la prezența românească, în 1889, la Paris, publicate de revista L'ILLUSTRATION.

CU LICHIORUL
PREFERAT
PE COVORUL
FERMECAT

Depresiunea Trascăului

- ✧ Depresiunea Trascăului
- ✧ Drumețind spre cheile Rîmeșilor
- ✧ Narcisele din Piatra Ceții
- ✧ Panteonul românesc din Sibiu

texte și fotografii
de
Dr. MIRCEA BICHICEANU

Mai întâi vă rog să desfășurați harta automobilistică a României în fața dumneavoastră. Urmăriți traiectul care reprezintă panglica de asfalt a șoselei naționale nr. 1, oprindu-vă la segmentul ce unește două centre urbane, Turda și Aiudul. S-ar putea să vă reamintiți peisajul: destul de uniform spre vest, mărginit de monotonia unor dealuri dominate de o culme pleșuvă pe mai tot întinsul ei. Sub această incidență vizuală aspectul nu promitea nici o tentă turistică care să merite o deviere. Dar situația se schimbă radical dacă veți reuni cele două orașe urmărind — deocamdată cu degetul pe hartă — un alt drum care le leagă, făcând un ocol, prin depresiunea Trascăului așezată sub celălalt versant al muntelui. Este un traseu relativ rar folosit — fiind prea puțin cunoscut încă — deși pe această șosea circulă curse de autobuze, ca să nu mai pomenim avantajele automobilului propriu.

Porcând din Aiud mașina aleargă printre satele înșirate pe vale, Aiudul de Sus, Măgina, Cacova, Poiana Aiudului și, dintr-o dată privesc se schimbă. Subit, în locul clinelor cultivate terenul devine aspru, pietros, prevestind frumusețea ce o să urmeze. Cîteva serpentine molcomesc urcușul drumului care pătrunde în Cheile Poienii, sau ale Aiudului, pe care apa le-a ros scobind adînc profilul înalt al muntelui. Cheile acestea au farmecul lor intrinsec, asemănător altora și totuși diferit. Ceea ce impresionează aici, ca

o notă particulară, este regularitatea V-ului de stîncă golașă, abia punctată de petecele verzi ale vegetației. Unele dintre acestea, mai proeminente și mult mai întinse, aparent negre pe albeața pietrii, ocupă locuri inaccesibile. Sînt bătrîne tufe de tisă pe care binoclul le identifică cu ușurință datorită frunzelor aciculare moi, asemănătoare bradului. Arbustul, cu lemnul său rezistent, de culoare roșcată, cu fibre dense, a devenit o raritate. Foarte căutat în trecut, prețiosul lemn de tisă era prelucrat în cele mai diverse scopuri, de la mobilier și figurine scumpe pînă la cuie trainice întrebuințate pentru fixarea grinzilor. Peste un timp cheile se trag în lături, ca o imensă cortină deschizînd perspectiva bazinului Trascău adîncit între lanțul muntos cu același nume și masivul Bedeleului. Din Vălișoara, cu holde mănoase, șoseaua unduiește larg prin depresiune pînă la Colțești, fost sat de iobagi. Pe vechea biserică o emblemă: trei munți, spice cu păsări și o lopată, armourile ce reprezentau bogățiile nobililor feudali din trecutul oprimat. La tipicul ciurgău — caracteristic regiunii — oamenii vin să ia apă, să spele, să adape vitele, schimbînd vorbe cu voie bună. Deasupra satului, în tremurul vălurat al zării, se mai păstrează ruinele stăpîne peste ținutul bogat: cetatea Trascăului își mai înalță zidurile pe un colț de stîncă, căci fortăreața medievală trebuia să fie cît mai inaccesibilă asediatorilor. Clădirea, în-

Cetatea Trascăului, de lângă Colțești.

cepută în secolul XIII, lărgită în perioada corviniană, adaptată configurației terenului printr-o fundație alungită, impune prin masivitatea construcției. Ea primește acum doar vizita turiștilor care pătrund sub arcada mare a porții străjuite de un zid puternic de apărare. Prin curtea interioară se ajunge la donjonul înalt de 5 etaje, în al cărui parter erau puși în lanțuri cei care cereau libertate. Peste tot apar străpungerile meterezelor, prin care se turna smolă fierbinte peste vrăjmași. Găurile în care se virau grinzile de stejar ale podelelor se mai pot urmări până sus, sub acoperișul pătrat de cer albastru. Înțiptă dureros în truda iobagilor asupriți, cetatea n-a izbutit să reziste totdeauna dreptei răzmerițe. În 1514 o cuceresc și o aprind oștenii lui Gheorghe Doja... În 1702 nobilul Toroczky, susținut de oastea habsburgică, înăbușe, prin spinzurătoare și cazne, o nouă revoltă izbucnită în ținutul din preajmă. Foarte curînd însă, singeroasa istorie a cetății din Colțești se încheie, o dată cu distrugerea ei de către generalul austriac Tiege. Re-trași în castelul din sat, nobilii vor fi atacați

din nou, la 1874, de moții lui Horia, sprijiniți de localnici. Ultimele lupte purtate aici, au fost cele ale eliberării, din 1944.

Înaintînd pe lângă vilceaua îndreptată spre Arieș, șoseaua ne conduce în continuare într-o altă așezare, mai mare, Rimetea. Muzeul ei comunal prilejuiește retrospectiva secolelor trecute cînd bogăția minereului de fier — provenit din băile sfredelite în coasta învecinată — a provocat un alt capitol de istorie zbuciumată. Hărnicia minerilor și priceperea meșterilor fierari — în parte colonizați în sat — au stîrnit invidia feudală cuibărită în cetatea vecină. Trecutul muncitorilor din Remetea Trascăului a rămas și el însemnat de trudă și jertfe. Se foloseau pe vremuri unelte rudimentare și cărbune de lemn, se lucra la cuptoare cu foale, metalul era ciocănit cu hamorul, un fel de moară de bătut fierul și ceea ce producea dibăcia faurilor lua căi îndepărtate. Fiare de plug, seceri, renumite cuțite de Vinț, diverse obiecte forțate pentru uz casnic — altele arme — erau purtate pe tot cuprinsul Transilvaniei, în spinare, călări sau în care. Toate produ-

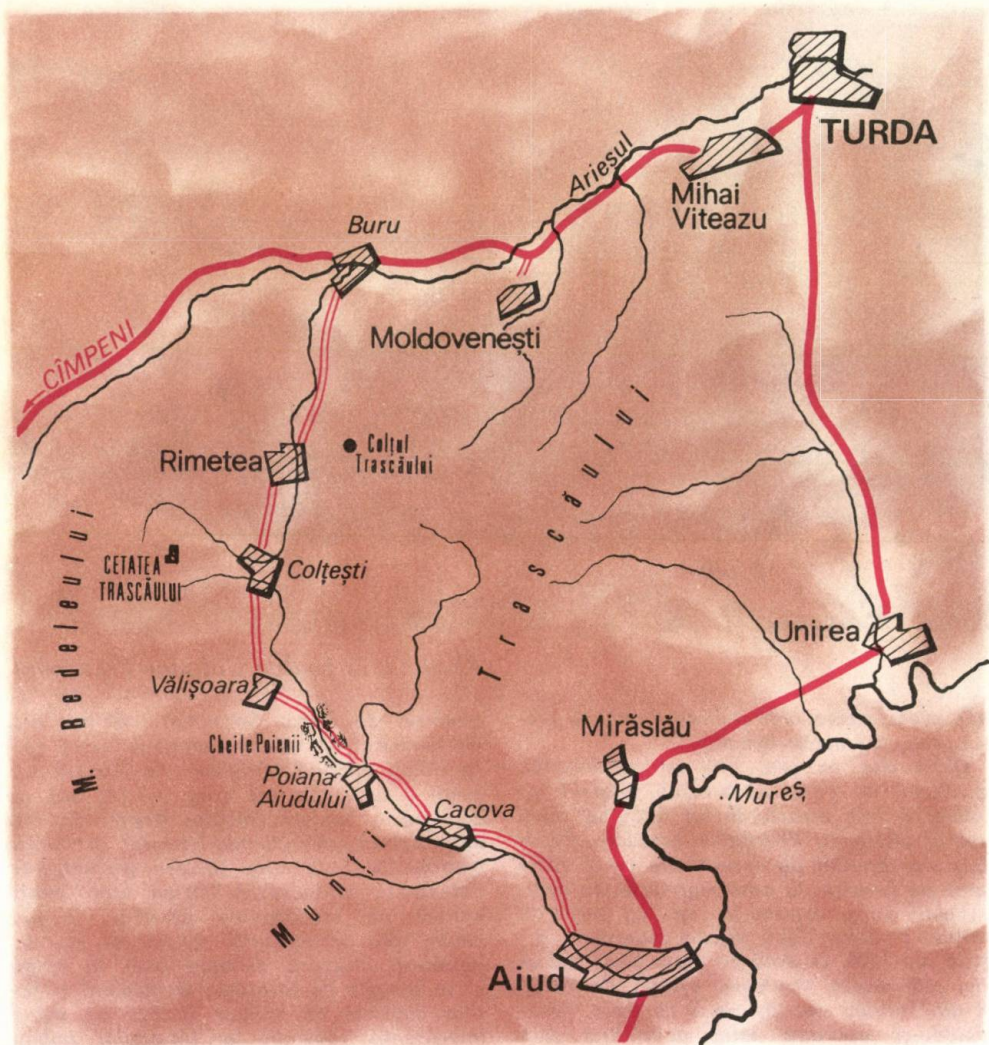
Rimetea, la poalele Colțului Trascăului.

sele aveau câteva creștături ce însemnau prețuita marcă Trascău-Rimetea.

După cîte se știe, prin intriga feudală, privilegiul de care se bucurau meșterii localnici a fost distrus, faptul atrăgînd după sine și pierderea libertăților acordate. Populația s-a răzvrătit de nenumărate ori și unele rame de ferestre, la case mai vechi, se mențin pînă astăzi vopsite în roșu, ca semn de protest și doliu după crunta represiune armată din 1702. O dată cu dezvoltarea industriei siderurgice moderne, centrul de fierărit din Trascău decade pe zi ce trece, întrerupîndu-și aproape total activitatea prin 1890. Mărturiile trecute stau acum rînduite în vitrinele muzeului, alături de hărți explicative. Într-o sală spațioasă se admiră, în continuare, străvechiul port local, cu frumoase costume țivite cu blăniță și bogat împodobite de țesături, alături de o odaie plină de culori vii așternute pe mobila înflorată, mișcătoare țesături stilizate pe vase.

Tot în Rimetea atrage atenția și un alt obiectiv turistic, ascensiunea pînă la 1130 metri pe Colțul Trascăului, cunoscut și sub de-

numirea de Piatra Secuiului, înălțime ușor de remarcat din șesul depresiunii peste care își ridică priporul vertiginos. Pe măsura sușului – care ține tot cam 1-1 1/2 oră de comună – masivul calcaros devine tot mai impresionant, dezvăluindu-i treptat ascuțimea cleanțurilor între care șiroiesc grohotișurile. Poteca se înșurubează într-un scoc pieziș, adîncit de prăpăstuirea pereților. Privirea caută spre acoperișurile satului tot mai îndepărtat, măsoară distanța pînă la culme și se mîngîie de tovărășia multicoloră a florilor cățărate pe polițele încinse de soare. Interesanta vegetație a Trascăului îmbină prezențe contrastante, deoarece relieful accidentat oferă un mediu prielnic atît pentru plantele stepelor, cit și pentru cele de munte. La șipotul rece, semn de sfîrșit al urcușului, e și locul clasic de popas, aproape de vîrf din care ochii colindă nestînjănit împrejurimea. Pe unul din pereții verticali, se păstrează unul din cele mai vechi cuiburi de acvilă de stîncă menționate la noi. Și, fiindcă nu orice siluietă de pasăre de pradă ivită pe cer, este neaparat o pajură sau un vul-

tur – pentru cei care îndrăgesc marile zburătoare aflate aproape pe pragul dispariției, Trascăul dăruiește rara ocazie de a contempla încă măreția acvilei, pajura de pe stema străbună a Țării Românești. Revenirea spre Rimetea – într-o altă variantă, mult mai comodă se face pe culmea brăzdată de numeroase lapiezuri. La cealaltă extremitate a platoului arheologii au descoperit urmele

unui castru roman. Cîteva poteci coboară în depresiune, spre sat, de unde drumeția continuă către Bedeleu și Huda lui Papară ori pe șosea, spre nord, în valea Arieșului, la Turda sau poate mai departe... Și acum, după ce am încercat să urmărim cu imaginația acest traseu interesant și atât de variat, vă rog să închideți harta. Dar, cu dorința să o utilizați cît mai curînd, îndreptîndu-vă spre depresiunea Trascăului.

Drumetind spre cheile Rîmeșilor

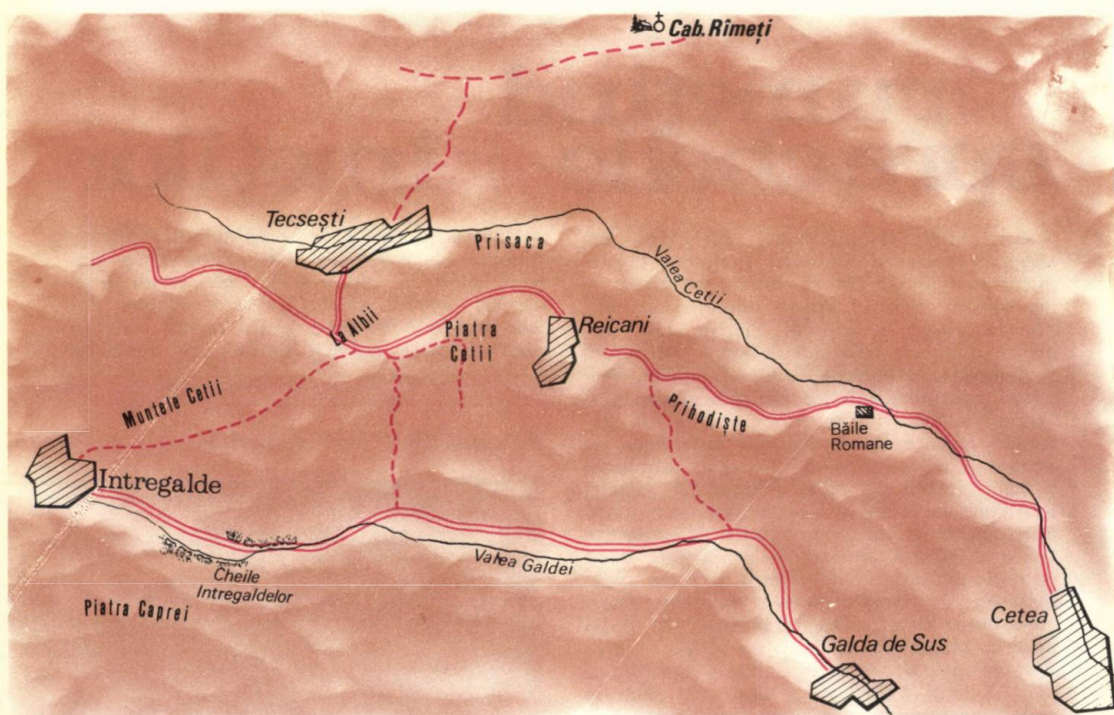
Am pornit cu autobuzul din Aiud, am traversat pădurea Slobodei înaintind cu repeziciune pe un vechi drum mocănesc și am coborît la satul Rîmeș, dominat de înălțimea steepă a virfului Pleașa. Din sat, pe un drum de care, se coboară, într-o oră și jumătate, la cabana Cheile Rîmeșilor. Regăsim peisajul „țării de piatră”, coaste pietroase cu fărîmituri de calcare ivite din pămînturi roșcate, case răsfricate cu petece de ogoare și cițiva pomi, printre care șerpuiește la vale drumul de care. Avangardul regiunii spre care ne îndreptăm se vădește ca o uriașă despicătură în stîncă prin care se strecoară Valea Minăstirii. Situată în priveliștea dominată de abruptul Feței Pietrii, cabana funcționează în incinta unui străvechi lăcaș, minăstirea Rîmeș. După tradiție și după pisană publicată de Nicolae Iorga — biserica de aci ar data din „zilele lui Mățiaș crai vâ leat 6995”, deci din 1487. Supusă unor transformări ulterioare, bisericuța, modestă pe lîngă turla sa înaltă și întărită, a întreținut pe vremuri legătura cu Țările Românești. Un mic muzeu, elementele gotice ale arhondaricului și atelierile de țesături întregesc ansamblul care merită a fi cercetat. Odinioară, minăstirea Rîmeș era lîngă o reședință episcopală, cu școală și tiparniță proprie.

Brădișorul localnicilor — o specie de iepur mediteranean vegetează cu prisosință pe coastele înșorite din jur, izbutind să acopere pe alocuri goliciunea muntelui sterp. Aspectul este „explicat” de o legendă și particularitatea botanică s-ar datora nerespectării ultimei dorințe exprimate de monahul întemeietor: el a cerut ca după moarte să i se pună în gură trei boabe de grîu. Dar, zgîrciții din Rîmeș le-au înlocuit cu trei boabe de brădișor și de atunci, în loc să aibe holde bogate, au parte doar de acest conifer tirîtor. Un izvor — care țîșnește din piatră prin trei guri — ar fi opera aceluiași călugăr, iar copitele calului său rămase întipărite în calcar — deci tot manifestări ale eroziunii carstice — au intrat de asemeni în legendele pe care le ascultăm pe inserate...

Dimineața lăsăm în urmă turnul fortificat, pornind pe calea ce suie printre case moțesti, mori și plopi înalți, pe cursul apei limpezi involburată de bolovani. Natura devine mai blindă. De-o latură codrul coboară pînă la vale copacii bătrîni, pe versantul

Portalul din Cheile Rîmeșilor

din față se înșiruiesc poieni din care răzbate mireasma vărată de rin proaspăt. Înainte se conturează tot mai distinct un masiv bloc alb-cenușiu al cărui abrupt scade brusc, de la aproximativ 1200 metri pînă spre 500 metri. De-o parte se schitează un vîrf, Tărcanul. De cealaltă, Piatra din Cheie sau Piatra incuiată, ceea ce înseamnă – în grai străvechi – că închide drumul. Între piscuri, acolo undeva ar trebui să se întrezărească un indiciu al despăcăturii spre care ne îndreptăm, acele necunoscute nouă Chei ale Rîmneșului. Dar ele se lasă așteptate pînă în clipa în care pașii au ajuns la poala genunii cu o cădere de nivel de aproape 700 de metri. De abia acum, ca o surpriză, imensa cetate de stîncă își deschide despăcătura îngustă a porții suite spre înalt, ascunzînd încă în umbră adîncă tainele făurite de apă în pieptul sîntecat al muntelui. Poteca se ghicește prin grohotișuri, apoi dispăre. Îi ia locul riul cu clipocitul său integrat în sălbăticia locului. Rămase din fericire „neamenajate”, Cheile Rîmneșului și-au păstrat neștirbită toată frumusețea autenticității lor firești. În continuare ele se

străbat cu puțin curaj și un echipament potrivit, care să permită cîteva treceri prin apa nu prea adîncă, deci pantofi de tenis sau baschet și costum de baie. Vara și toamna debitul mai scăzut nu depășește înălțimea briului și riul rămîne unicul drum prin strîmtoarea ce se dedublează pe alocuri, oglindindu-ne în luciul calm al bulboanelor. Curînd se remarcă un portal înalt, aproape ogival prin care se zăresc, spre mijlocul cheii, pereți lucii verticali sau în surplombă, separați de un coridor îngust. Razele soarelui răzbat anevoie printre genele de piatră, sclipind ici-colo pe stelele florilor de colți răsărite pe cite o brînă. În aceste chei, laolaltă cu alte două zone calcaroase din România, prețiosul monument al naturii noastre coboară pînă la cele mai joase altitudini cunoscute în Europa. Dar ochiul cuprinde și alte frumuseți de forme și culori, vegetale sau animale. Văzul ager poate desluși și suveicile păstrăvilor care țîșnesc spre adăpostul lor de sub lespezi. Calcarele se dăruiesc în game cromatice nespuse de variate, pe alocuri de la alb lăptos la negru, cu tonuri calde în portocaliu, gălbui sau cu

vinătoare roșii, apoi cu nuanțe de vinăt ori verde mineral. Se deschid bolți, grote sau, uneori, sus de tot, guri de peșteri pe care pasul omului nu le-a atins încă. Sălbăticia defileului, de o rară primitivitate în toată desfășurarea sa își găsește totuși un sfârșit, odată cu apariția primelor case ale cătunului Rîmeș-Cheia, din care alte poteci se răsfrîă peste plaiurile Apusenilor. Am preferat să facem cale întoarsă, motivîndu-ne hotărîrea printr-un imbold liric. N-am regretat, priveliștea părea inedită schimbînd incidența contemplării; noi surprize se perindă copleșîndu-ne prin spectaculozitatea și varietatea secvențelor...

Carnetul cu notele înscrise în această excursie s-a păstrat lucid, rezumînd practic informațiile utile turistului:

– Cabana Cheile Rîmeșilor (Munții Apuseni, zona Trascăului) 440 m altitudine, confort și aprovizionare bună.

Pînă la capătul de sus al Cheilor și înapoi la cabană, de la 4–5 ore de mers în sus (păcat să alergi prin această frumusețe!) Trecerea posibilă doar în sezon călduros, cu apă scăzută.

Acces. Curse regulate auto din Aiud cu oprire la Rîmeș. Într-o oră se poate ajunge la cabană.

Din Teiuși autobuze – prin Stremț – pînă la Geoagiul de Sus. În continuare 2–3 ore de mers, drum carosabil pînă la cabană, pe Valea Mînăstirii, denumită și Valea Geoagiului sau a Rîmeșului.

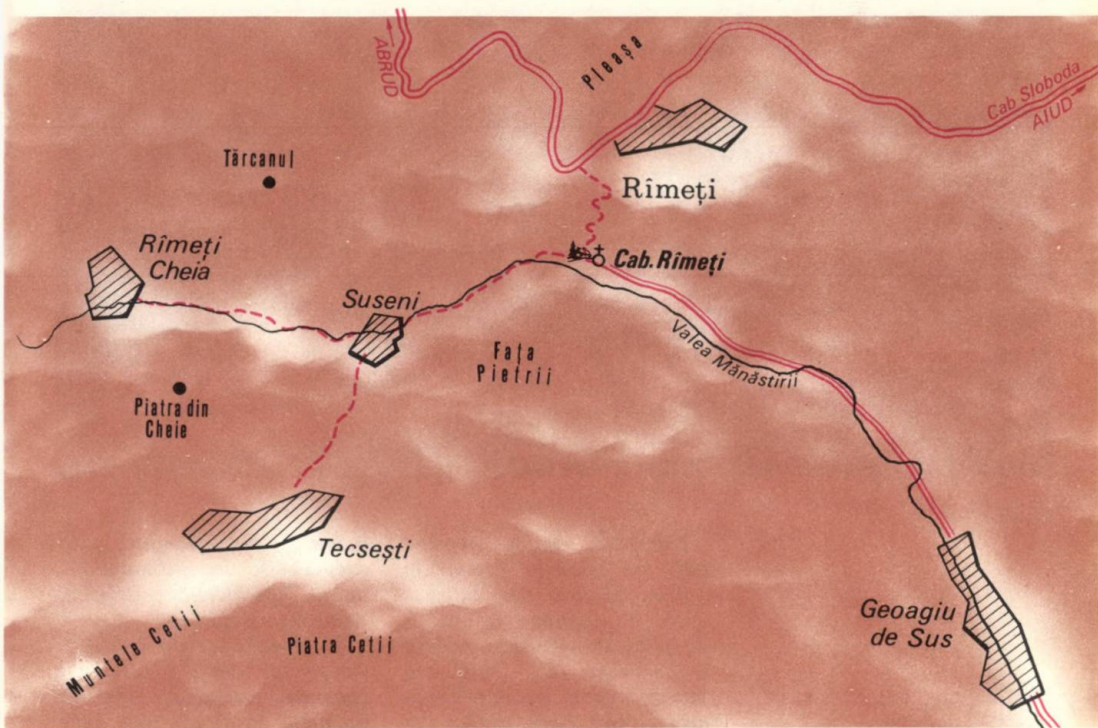
Alte itinerarii posibile:

Din Valea Mînăstirii (Sureni) prin Tecsești (urcuș în serpentină, la Piatra și Muntele Cetii, durata 5–6 ore. Coborîrea posibilă spre Întregalde – 2–3 ore.

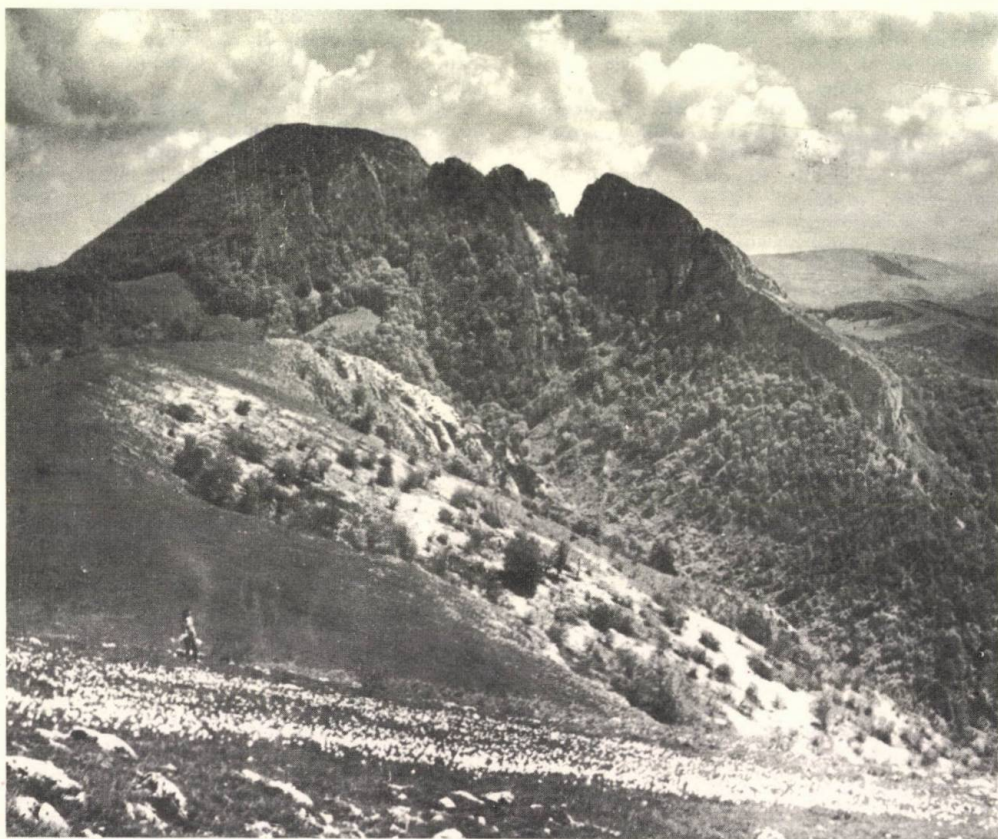
Din Rîmeș continuarea cursei de autobuze în direcția Bucium-Sat (Detunatele!) spre Abrud, Roșia Montană, Cîmpeni etc.

Revenind spre Aiud, escală la cabana Sloboda. În preajmă un arbore ocrotit, gorunul lui Nichita (peste 350 ani, înălțime 32 m, diametrul trunchiului 2 m).

Drumeție prin regiunea Trascăului (curse auto din Aiud și Turda), incluzînd eventual și Bedeleul (Iaricetul de la Vidolm, Huda lui Papară), spre valea Arieșului.

NARCISELE

Piatra Cetii

Narcisele, florile acestea albe cu mijlocul cercuit în galben și roșu, se întâlnesc destul de abundent în natură, de pildă în renumita poiană a narciselor din Dumbrava Vadului, de la poalele Făgărașilor, cea care atrage un

număr impresionant de excursioniști în răstimpul înfloririi „coprinelor”, precum le denumesc localnicii.

Și diversitatea de peisaj a Apusenilor trimite o astfel de chemare turistică, invitând drumeții, an de an, spre cite-

DIN PIATRA CETII

va poieni înalbite de florile primăvăratice. Mai accesibile oricui sînt narcisele de pe Muntele Cetii și Piatra Cetii, dar ele au rămas mai puțin cunoscute, deși se bucură de avantajul unui peisaj deosebit, caracterizat de contraste neprevăzute înfățișate privirilor în această regiune. Relieful său accidentat, o porțiune de roci calcaroase ce continuă geologic lanțul Trascăului spre sud-vest — se remarcă din depărtare, de pe șosea ori din tren, călătorind între Alba-Iulia și Teiuș de-a lungul cursului Mureșului. Apusenii înalță aici monumente de piatră albă: o piramidă îndrăznească — Piatra Craivii — și un masiv bastion crenelat — Piatra Cetii — cu înălțimea de 1 233 metri. Nu pare prea mult, dar contemplînd muntele de jos, din văile care spintecă stîncă la o altitudine de abia 5–600 de metri, se naște impresia de monumental, întărită la fața locului de pereții cheilor înguste de la Rîmești ori Intregalde. Între cele două canioane se ridică spre sud o culme lată și prelungă, mărginită de povîrnișuri prăpăstioase, cu colți abrupti, cu un drumeag ce străbate molcom printre pături și poieni presărate din belșug cu narcise, acesta e Muntele Cetii. La Albii — cu

șipot rece și loc bun de popas la casa Vlad — spinarea domoală se adîncește într-o șea, apoi se ridică impozant spre piscul stîncos Piatra Cetii. Din acest virf, privirea se adîncește pînă în valea Mureșului. Dar și aici, pe piatră, se răsfăță cîndărea florilor răzlețe de „rușculițe”, căci astfel le zic cei primitivi și prietenoși sfătuitori într-ale drumeției pe Muntele Cetii.

Excursioniștii converg spre acest țel pe căi diferite. Din Teiuș circulă curse regulate de autobuze, de-a lungul văii Galdei pînă la Intregalde, pe o șosea bine întreținută. Punctele cele mai indicate pentru începerea ascensiunii sînt Galda de Sus — urcînd din capătul de sus al comunei, spre Răicani la Piatra Cetii. Legătura dintre cele două localități, parcurgînd culmea muntelui presărat cu narcise, constituie traseul turistic cel mai convenabil necesitînd cam 6–8 ore de mers. De menționat că urcușul prin Intregalde este mai puțin obositor și totodată, aval de comună, se pot vizita cu acest prilej Cheile de la Intregalde renumite pentru florile de albușiță ce înfloresc aici mai tirziu. Se poate folosi și o potecă ce coboară din șeaua Muntelui Cetii sau de la Albii, spre valea Galdei. Alte variante ale urcușului pornesc din Benic sau Cetea

unde, din drumul de care spre Prihodiște-Răicani, turiștii se pot abate spre Băile Romane, o cascadelă care a modelat aspecte interesante în piatră.

Pentru cei care-și petrec cîteva zile în regiune, avînd timpul la dispoziție există posibilități de găzduire în Tecșești — cîtun situat chiar pe platoul muntelui — de unde se poate coborî în aproximativ 3–4 ore spre cabana Cheile Rîmeșilor.

Sezonul cel mai favorabil realizării acestei excursii este restrîns la o perioadă relativ scurtă legată de timpul cît durează înflorirea rușculițelor la această altitudine. De regulă zilele de 20–25 mai reprezintă intervalul optim pentru excursia pe Muntele și Piatra Cetii, corespunzînd deschiderii florilor de narcise — *Narcissus angustifolius* pentru botaniști.

Le cunoașteți povestea? E o legendă veche de-o vîrstă cu cele ale Olimpului. În mitologia antică tînărul și frumosul Narcis, îndrăgostit de propriu-i chip zărit în oglinda apei, s-a coțtemplat mereu uitînd de foame și de sete... Pe locul sfîrșitului său a răsărit în schimb acea floare albă, cu mijlocul ceruit roș-galben, o floare înmiresmată ce-a purtat peste milenii farmecul și numele celui care i-a dat viață.

„Panteonul românesc” din Sibiu

Afirmându-se tot mai mult ca un atrăgător centru turistic, Sibiuul cu numeroasele-i vestigii medievale, cu faima muzeelor sale, a însemnat totodată memorabile pagini de istorie în trecutul românesc. Coborînd treptele spre Orașul de jos, luînd-o tot înaintea pe strada Turnului prin Piața Cîmînului, peste podul ce trece riul, se ajunge curînd în fostul cartier al „mărierenilor” obligați să se așeze în afara incintei fortificate a burgului. Pe strada Reconstrucției s-au menținut monumente istorice demne de

vizitat: Biserica Dintre brazi și școala lui Gheorghe Lazăr, cea în care entuziastul dascăl a predat între anii 1811–1815, înainte de a porni spre Bucureștii pe care avea să-i părăsească doar măcinat de boală.

Biserica este înconjurată de brazi și morminte, mormintele unor cunoscuți înaintași, renumiți cărturari și luptători pentru dreptate și unitate națională. Odihnește aici George Barițiu (1812–1893), cel care a înființat la 1838 „Gazeta de Transilvania”, unul din fruntașii revoluției din 1848, istoric și publicist cu convingeri democratice, întemeietor, secretar și apoi președinte al „Asociațiunii Transilvane pentru literatura română și cultura poporului român” – ASTRA – și membru ales al Academiei Române, o dată cu înființarea ei.

Alături este înhumat Dr. Ioan Rațiu (1828–1902), turdeanul participant la aceeași revoluție a românilor transilvăneni și neabătut continuator al tradiției de luptă pentru recunoașterea drepturilor noastre.

Iosif Sterca-Șuluțiu (1827–1911) a dobîndit recunoaștința posterității nu numai prin prodigioasa-i activitate la ASTRA ci și prin memoriile sale, deosebit de prețioase istoricilor.

Sub coloana ce poartă bustul lui Alexandru Papiu Ilarian (1827–1877) se odihnesc rămășițele fostului membru al Academiei Române, revoluționar care s-a alăturat lui Avram Iancu. A fost

unul dintre inițiatorii marii adunări de la Blaj, funcționînd apoi un răstimp la facultatea juridică din Iași. În capitala Moldovei, Papiu Ilarian a devenit un fervent susținător al unirii Principatelor și membru în guvernul Kogălniceanu, contribuind la efectuarea reformei agrare din 1864. Considerat remarcabil istoriograf, jurist, pedagog și patriot, el a reflectat la rîndul său prin întreaga-i activitate, strădaniile umanitare și idealurile nobile ce însuflețeau epoca în care a viețuit.

Mai puțin cunoscut din manualele școlii, David Urs de Margina (1816–1897) are încastrat în monumentul său funerar un obuz, amintire a luptei de la Solferino unde s-a distins prin eroismul său, după ce își căluse vitejia revoluționară în 1848. Înaintat în gradul de colonel și înălțat la rangul de baron, David Urs a rămas fidel românimii fiind pensionat din cauza manifestării convingerilor sale naționale. Ales președinte al Fondului grănițesc, membru fondator al „Astreii”, el și-a donat prin testament toată averea pentru bursele elevilor români, în scopul educării tinerei generații, obligată pe atunci să învețe în condiții foarte vitrege.

Acesta este, după cum îi spun sibienii „Panteonul românesc” spre care am dori să se îndrepte – toți vizitatorii bătrînei cetăți de pe malul Cîmînului, meditînd, în coeziune spirituală, cu cei care au militat pentru România de astăzi.

6 zile pe culmile ȚARCULUI și GODEANULUI

Aceste două masive, mai puțin umblate de pașii turistului din pricina depărtărilor la care se găsesc locurile de adăpost, se întrec în priveliști de rară frumusețe. Din măreția peisajului nu lipsesc nici văile adânci — a Hidegului, a Riului Șes, a Lăpușnicului Mare sau a Cernei, nici uriașele căldări glaciare, care ne rememorează impresionantul spectacol geologic al Retezatului, nici salba de lacuri alpine, diamante scinteiitoare, ascunse prin văgăunile înălțimilor.

Drumuri care pornesc din Caransebeș, Sarmizegetusa, din Poiana Mărului sau de la cabana Gura Apei își dau întâlnire pe culmile Țarcului; în masivul Godeanu pătrundem venind pe plai, de la Băile Herculane sau urcând pieptiș, din valea Cernei. Un drum lung ajunge pe culme din împărăția Retezatului, în timp ce alte câteva poteci conduc către cabana Gura Apei, așezată aproape de îngemănarea Riului Șes cu Lăpușnicul Mare.

Un traseu de creastă, care va putea fi parcurs în șase zile, ne va purta de la Complexul Muntele Mic până la impresionanta Curmătură a Soarebelor, una din porțile de intrare în Retezat.

Prima zi este rezervată parcurgerii drumului Caransebeș—Borlova (cu mijloace auto) — Muntele Mic și, dacă nu sîntem oboșiți unei ascensiuni până în virful acestui masiv (1806 m), de unde vom putea face o documentată recunoaștere a traseului pe care îl vom străbate în zilele următoare.

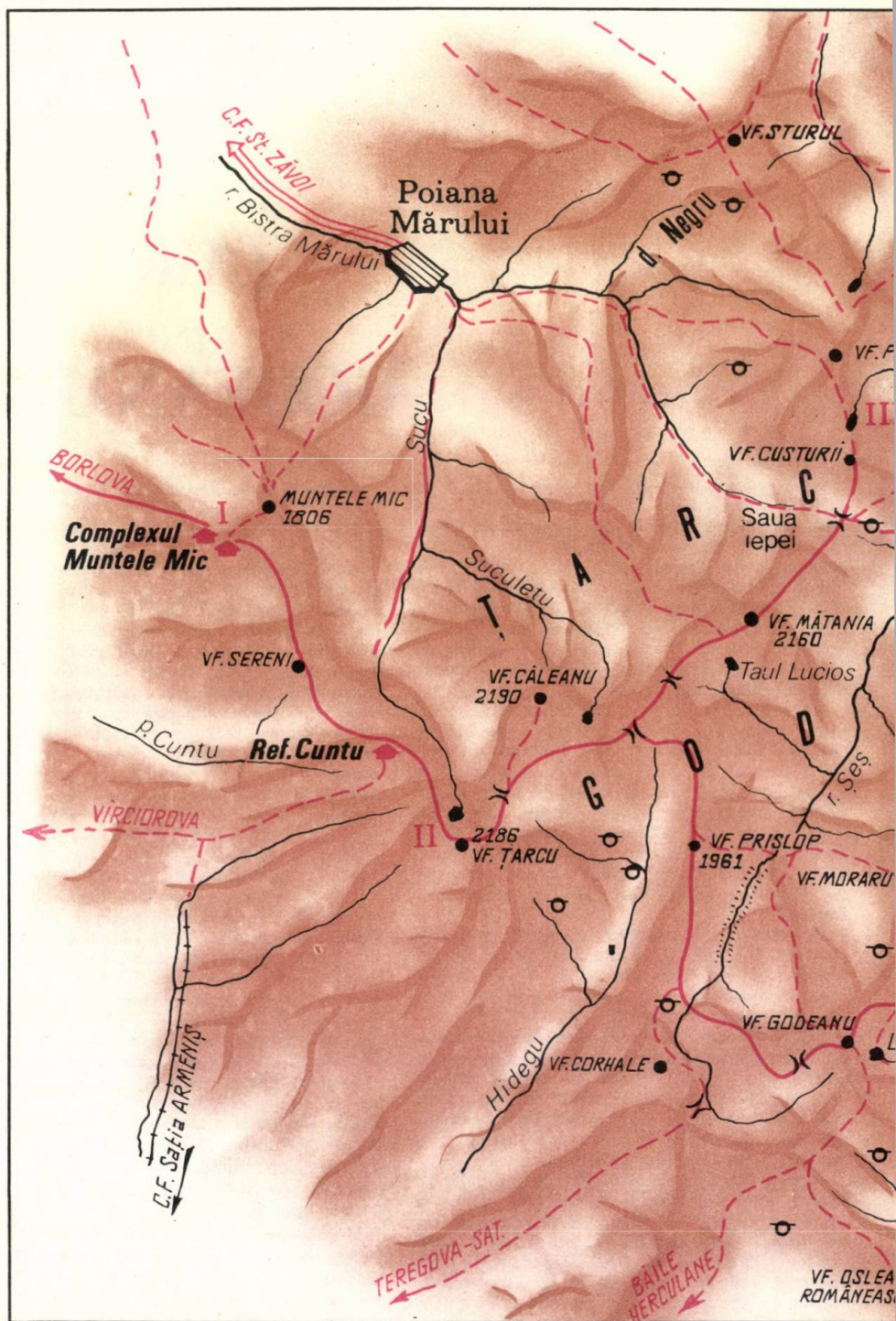
Ziua a doua (8–9 ore). Poteca marcată cu **bandă roșie** ne scoate la refugiul Cuntu și apoi, în urcuș, la stația meteorologică de pe Țarcu. Pînă seara ne mai rămîne timp pentru o plimbare pe virful Căleanu (2190 m), cel mai înalt din masivul în care ne aflăm, stăpîn solitar peste căldările Obîrșiei Șuculețului.

Ziua a treia (9–10 ore). Urmăm în continuare marcajul pe **bandă roșie**, pe un bun șleau pe culme, trecînd pe deasupra căldării care ascunde lacul Pietrele Albe (Tăul Lucios), depășind virfurile Mătania (2160 m) și Baicu (2119 m), cu circurile glaciare orientate spre Riul Șes și spre Bistra Mărului; vom ajunge astfel în Șaua lepei (1721 m), de unde frumusețea priveliștilor ne va da ghes către virful Custurii, către lacul din apropiere, răsărit pe neașteptate dintr-un haos de pietre. Poteca își face loc peste virful Pietrii (2190 m), înaintînd apoi pe deasupra unei căldări imense, pînă în apropierea văii Bistra Boului. Inserarea ne va prinde la înapoiere, la stîna de sub virful Custura. În apropiere, lacul își tremură valurile, oglindind lumina stelelor...

Ziua a patra (8–9 ore). Din Șaua lepii coborîm prin hățîșurile pădurii în valea Riului Șes, pentru a ajunge, după o plăcută companie cu unda năvalnică a Lăpușnicului Mare, la cabana Gura Apei (alt. 998 m). Un popas reconfortant ne va reîmprospăta forțele. Vom trece apa Branului și ne vom avînta la golul muntelui — sîntem acum în masivul Godeanu — pînă vom întîlni stînele din Branu. La una din ele vom înopta, bucurîndu-ne de toată ospitalitatea gazdelor.

Ziua a cincea (9 ore) o începem urcînd pe un hățîș, în șaua dintre munții Branu și Gugu. Depășim o zonă aproape netedă, acoperită cu iarbă și, mergînd în urcuș ușor, ajungem pe culme. Ne lăsăm spre căldărea tăinuită de sub virful Gugu, unde ochiuri limpezi de iezor zîmbesc în lumina amiezii.

Urcăm pe o creastă abruptă pentru a cuprinde pe privirile zărilor transparente, în care se disting bine virfurile Retezatului și Țarcului. Ne despărțim cu regret de acest tablou încântător, apucînd culmea ce se ondulează pe

lingă virful Scărița (2249 m), care ne scoate pe platforma de sub virful Moraru (2284 m).

O abatere spre apus din drumul de culme, un urcuș abrupt și iată-ne sus, pe virful Godeanu (2230 m). De-aici, munții și văile se înșiruie la nesfârșit. Se văd, dincolo de Riul Șes, căldările Țarcului; se deslușește bine împărăția de piatră a Retezatului, creasta crenelată a Oslei și valea Cernei.

Ne continuăm drumul pe șleaul larg, lăsând în urmă treptat Șaua Mițului și virful Piatra Scărișoarei (2240 m). Ne alegem loc de popas lângă cel mai întins lac al masivului Scărișoara (altitudine 1890 m). Traseul acestei zile prevede ocolirea virfului Micușa (2175 m) și traversarea muntelui Stina Mare, cu punct final virful Galbena (2194 m), așa că nu zăbovim prea mult aici. În amurg, zărim stina din căldarea Galbenei, unde vom găsi din nou adăpost pentru o noapte.

Ziua a șasea (9 ore). În zori, urcăm pe culme și, mergând ca la plimbare pe o platformă netedă, atingem virful Borăscu Mare (2157 m). Această promenadă de cca. patru ore în jurul întinselor plaiuri ale Godeanului, ne prilejuiește fermecătoare întâlniri cu adinca vale a Branului, cu imensa căldare

a Zănoagei Mari, și a lacului Borăscu. Ne înapoiem pe înălțimile Galbenei și continuându-ne traseul, depășim virful Scurtu și, apoi în suș neîntrerupt, muntele Paltina. Curînd ne apar în cale lespezile de sub virful Sturu (2150 m), pe unde coborîm în Curmătura Soarbele.

Ne luăm rămas bun de la Godeanu. Acum avem de ales: fie că luăm traseul de culme, prin Piatra Iorgovanului, către cabana Buta, fie că ne lăsăm spre Casa Cîmpușel, pe la Stina Soarbele, fie că facem un popas la stina din Paltina, în drumul Lăpușnicului Mare.

Se pot alege, firește, și alte itinerarii — folosind ca punct de plecare cabana Gura Apei — pentru vizitarea căldărilor glaciare și a lacurilor alpine de sub virfurile Custura și Bloju din muntele Țarcului sau pentru a urca pe virfurile Gugu, Borăscu etc. din masivul Godeanu. Cel mai frumos și cel mai interesant este drumul de creastă descris mai sus. Curiozitatea de a-l parcurge va da cu siguranță o confirmare pozitivă acestor aprecieri... subiective.

RADU BOGDAN

UZINELE
Danubiana
BUCUREȘTI
VICTORIA
FLOREȘTI

produc o gamă variată de sortimente de anvelope convenționale și radiale, de camere de aer în diferite variante constructive și corespunzătoare pen-

tru orice fel de drum și intemperii, pentru echiparea de biciclete, motociclete, scutere, turismă, autobuze, troleibuze, camioane, mașini agricole, etc...

zi de noiembrie în DELTA

Zi senină de noiembrie, cu soare blind, ce-și cerne razele peste acoperișurile caselor, peste arborii ruginii, peste străzile orașului. E duminică și, cu toate că nu ne mai aflăm în plină perioadă de sezon, Tulcea continuă să trăiască freamătul fluxului turistic.

Pe cheiul Dunării, în fața noului hotel, s-au oprit două autocare. Din ele au coborît fără grabă bărbați de toate vîrstele, îmbrăcați îngrijit, cu cojoace albe sau cu scurte groase, din postav țărănesc, purtînd pe cap căciuli de karacul dobrogean. Pe parbrizul uneia dintre mașini sta scris cu litere stingace: „Excursie C.A.P. Cobadin”. Un pumn de oameni de ispravă porneau după ce cîștigaseră bătălia aspră a recoltei, după ce adunaseră în hambare și în case rodul bogat al pămîntului, să cunoască frumusețile necuprinse ale Deltei.

Curînd au mai venit alte două autocare, plecate în pragul dimineții din Comana, astfel că pe vasul ce avea să ia calea întortochiatelor canale ale brațului Sulina, urcaseră acum aproape două sute de țărani-cooperatori din județul Constanța.

Aici, pe puntea încăpătoare a vasului, am schimbat primele vorbe cu moș Neculai Zăvan, țaran hitru și înțelept, pentru care viața își croise rosturile ei precise.

— Spune unchiașule, cum de ți-ai lăsat baba acasă și te-ai suit pe vapor?

— Iaca, bine! De data asta a rămas să hrănească orătâniile, dar mi-a cerut să fac legămînt că la iarnă o duc la București, la Tîrg. Am făcut, și numai așa mi-a dat invoice...

Încîntat de răspuns, bătrînul a zimbit cu complicitate, lăsîndu-mă să înțeleg că în relațiile de familie are el o tactică anume, care îi dă totdeauna cîștig de cauză.

Ai fost vreodată la București? I-am iscodit din nou.

Oho! De patru ori!

— Dar la Mamaia?

— Și la Mamaia! Și la Venus, și la Neptun, și la Jupiter... Am fost, dacă vrei să știi dumeata, pe Valea Prahovei și pe Valea Oltului și n-am să mă las pînă n-oi vedea Clujul și Iașii, că tare frumos le-o arătat la televizor.

S-au prins la vorbă și alții:

— Și noi am văzut o dată la televizor că la Adamclisi is săpate în piatră chipuri de daci, care seamănă la înfățișare și la port cu noi, românii. Am făcut după aceea excursie la Adamclisi și-a mers tot C.A.P.-ul. Ne-am convins cu ochii noștri că așa-i!

— Cum te cheamă?

— Indricuș Ștefan.

— La noi, cum se termină campania de toamnă, încep excursiile. O dată cu nunțile. Ba, chiar prinde rădăcini obiceiul, ca după nuntă, tinerii să iasă în lume. Singuri, ori cu ceilalți din cooperativă.

Marin Tacu, cel care se amestecase acum în discuție, știa pe de rost unde și cîți oameni din Comana plecaseră să cunoască țara. Știa pe cîți îi îndemnase să-l urmeze la drum și ce foloase trăseseră cu toții din cele cite le-au văzut.

— S-au dus vremurile, spunea el, cînd ne așezam la gura sobei de cum dădea bruma și nu ne mai urneam decît atunci cînd venea vremea să scoatem plugurile pe ogor.

Mi-am amintit de vorbele lui Marin Tacu acum cîteva zile cînd, aflîndu-mă în biroul directorului O.N.T. din Constanța, a dat buzna un bărbat voinic, între două vîrste. Era președintele la C.A.P. Crișan și cerea cu stăruință să i se aprobe pe loc autocarul promis pentru o excursie la Varna....

Pe urmele lui Racoviță

cu

elevii

Liceului

„Emil Racoviță”

O dată cu însemnata dezvoltare pe care a luat-o în ultimii ani turismul școlar, s-au impus și formule noi de organizare, dintre care campingul este, fără îndoială, unul din cele mai solicitate.

Intrucât liceul nr. 8 din București, cu elevii căreia am organizat numeroase excursii, poartă numele lui Emil Racoviță, s-a născut ideea alcătuirii unui itinerar care să cuprindă locuri cercetate de marele savant român.

Această excursie, organizată în condiții de camping, oferea elevilor posibilitatea studierii practice a cunoștințelor teoretice, dobândite la școală. De altfel, însuși Racoviță se referea la necesitatea îmbinării științei și sportului: „Cunoștința ce avem astăzi despre imensa întindere a golurilor subterane... dacă se datorește și citorva savanți, e în mare parte opera turiștilor... Dintre cele mai folositoare însușiri ale omului sînt și: atracția necunoscutului, satisfacția pericolului învins etc. Cite pustietăți întinse, cite înalte reliefuluri... am cunoaște amănunțit astăzi dacă însușirile pomenite nu ne-ar fi dat exploratori, alpiniști și speologi amatori? Cu recunoștință trebuie să înregistrăm activitatea dezinteresată a turiștilor, bărbați cu mușchi puternici, atleți curajoși ai sportului de ispravă care s-au consacrat explorării prăpăstioaselor cavități pămîntești”.

Organizarea unei astfel de excursii cu corturi avînd un număr mare de participanți (circa 40) necesită materiale mai puțin cunoscute celor care nu au practicat „drumeția fără cabane”, dintre care enumerăm cîteva: corturi cu accesorii (montanți, sfori de ancorare, picheți, țărushi etc.), saci de dormit care sînt mai călduroși și mai plia bil decît o simplă pătură, saltele pneumatice care feresc corpul de duritatea și umezeala solului, favorizînd dormitul în aer liber. Totodată sînt necesare bidoane pentru apă, surse de lumină (luminări, lanterne, lămpi de carbid etc.) toporiști pentru spart lemne, lopeți pentru săpat șanțuri împotriva ploii și instalații sanitare, trusă medicală, corzi de alpinism și ustensilele pentru gătit, dintre care principala piesă o constituie o găleată, ș. a.

Parcursarea unui traseu turistic în condiții de camping este foarte apreciată de elevi, permițînd vizitarea locurilor mai ascunse, care prezintă frumuseți inegalabile. Absența cabanelor și depărtarea de așezările omenesti impun o viață de tabără cu mult mai plăcută decît excursiile realizate în condițiile confortului modern.

Călătoria noastră are ca obiectiv Carpații Apuseni, în masivul Bihariei, cum denumea Racoviță munții Bihorului, respectînd numirea dată de localnici. Am urmărit activitatea savantului în regiunea inclusă în planul excursiei noastre pe care-l redăm mai jos.

Ziua I-a: deplasarea cu trenul pe linia București-Oradea — stația Sudrigiu (linia C.F.R. Oradea-Vaşcău) apoi cu mijloace auto între comunele Sudrigiu și Pietroasa (12 km) și în continuare pe riul Crișul Pietros (amplasarea taberei).

Ziua a II-a: riul Crișul Pietros — Poiana Florilor (triunghi galben; tabără fixă).

Ziua a III-a: „circuitul galben” (semn de marcaj cerc galben) Poiana Florilor — Izbulul Galbenei — Valea Galbenei — Ponorul Galbenei — Poiana Florilor, cu vizitarea Peșterii Păcii.

Ziua a IV-a: Poiana Florilor — Ghețarul Borțig — circuitul Cetăților Ponorului — dolinele Ponorului — Poiana Florilor (semne cerc galben și albastru).

Ziua a V-a: Deplasare de la Poiana Florilor la cabana Padiș, cu vizitarea ghețarului de la Focul Viu (cerc galben).

Ziua a VI-a: Cabana Padiș — sub vârful Piatra Arsă (tabără); bandă roșie, cu vizitarea Cetăților Rădesei și Izvoarele Someșului Cald.

Ziua a VII-a: Tabăra de sub vârful Piatra Arsă — Stina de Vale (bandă roșie) cu vizitarea împrejurimilor Stinei de Vale.

Ziua a VIII-a: Stina de Vale — comuna Pociovaliște (tabără) și vizitarea Peșterii Meziad.

Ziua IX-X: deplasarea cu autobuzul din comuna Pociovaliște până la Beiuș și de aici cu trenul până al București.

După o călătorie lungă către capătul vestic al țării, instalăm prima tabără pe malul riului Crișul Pietros, lângă locul de separare a semnelor de marcaj **cruce albastră și triunghi galben**.

A doua zi ne continuăm călătoria pe semnul triunghiul galben pe un drum puțin umblat de turiști. Intersectăm de mai multe ori un drum de căruță și, după ce coborim dintr-o cumpănă de ape, ajungem pe valea Galbenei. Urmărim valea în amonte și constatăm că se lărgeste mult, întâlnind totodată aluviuni în cantități mari. Pașii ni se infundă într-un nisip fin provenit din distrugerea unui munte în locul denumit „Groapa Ruginoasă”. Din cauza măcinării stincii particulele rămase în apă au acoperit bronhiile peștilor din acest riu și i-au ucis. După un urcuș prin pădure, întâlnim o poiană largă care nu-și desminte denumirea: Poiana Florilor. Aici instalăm o tabără fixă cu o durată de trei zile, putând astfel efectua excursii în împrejurimi fără povara bagajelor. Încercăm să pornim pe semnul **bandă roșie** în direcția Băița și, după ce folosim coarda de alpinism pentru un povârniș mai abrupt, fiind nevoiți să trecem îmbrăcați prin apă, constatăm că drumul pe valea Seacă este impracticabil din cauza prăbușirilor provenite din Groapa Ruginoasă.

În cea de a treia zi a excursiei intrăm în „circuitul galben”, pornind și sosind la cabana Padiș pe semnul cerc galben. Admirăm minunatele fenomene carstice întâlnite în cale: izbucuri, ponoare, ghețari fosili, riuri subterane, lapiezuri, peșteri, avene, cascade etc. De aceea, prin amplasarea taberei în Poiana Florilor putem să studiem parțial și liniștit acest traseu pe care, în alte condiții ar fi trebuit să-l parcurgem într-o singură zi. Trebuie să fim atenți la semnele speciale și anume niște cercuri tot galbene dar concentrice care ne călăuzesc spre obiective turistice importante. Astfel întâlnim izbulul Galbenei, locul de unde iese apa după ce a parcurs un traseu subteran de mai mulți kilometri și a cărei poartă de intrare o constituie Cetățile Ponorului. Urmărim firul apei în aval, avem posibilitatea de a intra într-o peșteră de forma unui tunel și să urmărim parcursul subteran al apei care, în cele din urmă iese din peșteră printr-o cascadă. Valea Galbenei formează în continuare un canion cu pereții atât de apropiați, încât simțim nevoiți să parcurgem o bună parte a drumului prin apă, ceea ce a oferit operatorilor de la televiziune, care ne-au însoțit toată excursia, prilejul de a filma câteva scene hazlii.

Tot în aceeași zi vizităm peșterea Păcii, urmînd un semn roșu special, care conduce printr-o pădure deasă pe un povârniș greoi de urcat. Peșterea este „moartă”, fără apă, prezentînd cîteva concrețiuni deosebite. Cu această ocazie s-a studiat modul de formare a peșterilor și concrețiunilor, verificîndu-se cunoștințele elevilor în acest domeniu. Fenomenul este de altfel destul de cunoscut, așa că mai mult interes au stîrnit anumite forme speciale cum sînt „gururile” sau „vălurile”. Elevii au putut interpreta în mod științific formarea unui vîl de calcită ca rezultat a doua forțe: gravitația și adeziunea.

Ziua următoare o rezervăm pentru un drum lung care trece pe lângă avenul ce conține ghețarul Borțig și înconjoară Cetățile Ponorului, unul dintre cele mai impresionante fenomene carstice din țara noastră. Un rîu subteran își continuă calea prin întunericul unei peșteri uriașe care are o intrare înfricoșător de mare (circa 70 m). În dreapta se poate urca într-o altă dolină în fundul căreia se află un aven; o piatră aruncată în această pilnie subpămînteană se aude după multe secunde. În partea stîngă a portalului central întâlnim drumul spre a treia dolină, în fundul căreia coborîm printr-o peșteră pe albia riului subteran. Aici ne primește o lume de basm ca într-o „călătorie spre centrul pămîntului” de Jules Verne.

La întoarcere ne așteaptă o masă „copioasă” pregătită de elevi. Cele mai gustoase macaroane le-am mîncat atunci. Și ceaiul era bun, deși conținea urme de grăsime de la

mincarea de orez cu carne, gătit la masa de prinz...

Părăsim Poiana Florilor, și, înfruntând piep-tișul pantei, ne îndreptăm cu încărcătura în spate spre platoul carstic Padiș. Pe drum întâlnim primii oameni, după ce timp de trei zile nu văzusem nici țipenie. Pe parcurs vizităm minunatul ghețar de la Focul Viu. Coborim într-o groapă cu zăpadă veșnică și prin gura unei peșteri pătrundem în fundul unui aven. În fața noastră se înalță ca în basme, coloane de gheață. De sus răzbate lumina difuză a soarelui care dă gheții un farmec deosebit. Legați cu frînghie, înaintăm cu precauție pe planșeul de gheață care se termină prin „rimaiuri” — culoare prăpăstioase, cu un perete de gheață și celălalt de stîncă. Aparatele de fotografiat sînt mult solicitate, iar operatorii de la televiziune lucrează fără încetare pînă cînd îngheață acumulatorii și... noi. La ieșire ne întîmpină binefăcătoarea căldură a soarelui de vară.

Călătoria spre Stîna de Vale o parcurgem în două etape. În prima poposim pe virful muntelui; cu această ocazie, vizităm — fără bagaje — Cetățile Rădeșei. Elevii și-au putut da seama și cu această ocazie de modul de formare a peșterilor, avenelor, marmitelor și a altor fenomene legate de circulația subterană a apei. La Stîna de Vale primim bucurii contactul cu lumea civilizată, de care ne despărțisem de un timp ce ni se părea foarte îndepărtat.

Ultimul obiectiv al călătoriei a fost vizitarea peșterii Meziad, socotită pînă nu de mult printre cele mai mari din țară. Ne-am așezat tabăra pe malul riului, în comuna Pociovaliștea, și am străbătut pe jos, regiunea pînă în comuna Meziad. Am străbătut toate cele cinci etaje ale peșterii, în lungime de aproximativ 3,5 km, filmînd cele mai reprezentative concrețiuni. Deosebit de interesant li s-au părut elevilor „anemolitele”, stalactite care prin forma lor sfidează forța gravitației. Nici nu ne-am dat seama că atunci cînd am ieșit, era noapte. Stătusem multe ore în peșteră, fiind actori și regizori ai unui film pe care l-am putut urmări de mai multe ori în programul televiziunii.

Memorînd locurile pe unde am trecut și recapitulînd cîteva scene din excursie, mă gîndeam, în timp ce ne aflam în trenul ce ne aducea acasă, la întrebarea pe care și-o pusese cu mulți ani în urmă Racoviță, criticînd învățămîntul de atunci: „Oare — răsări-va iarăși învățămîntul ce combină într-un tot armonios instrucție și educație? Oare re-invia-va acea educare integrală a trupului, a minții?... Eu am speranța că da!”

Noi credem că prin modesta noastră contribuție am încercat să realizăm acest deziderat al marelui umanist și om de știință.

FL. FRAZZEI

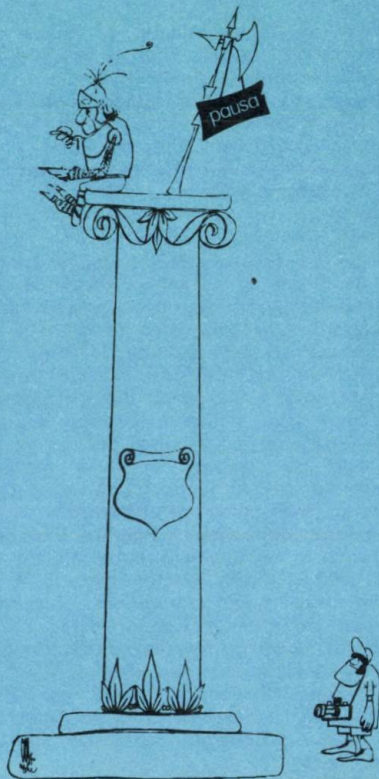
UMOR

desene de N. CLAUDIU

Participînd la un concurs organizat în Italia, caricaturistul NICOLAE CLAUDIU a obținut un remarcabil succes, primind medalia de argint acordată de juriu.

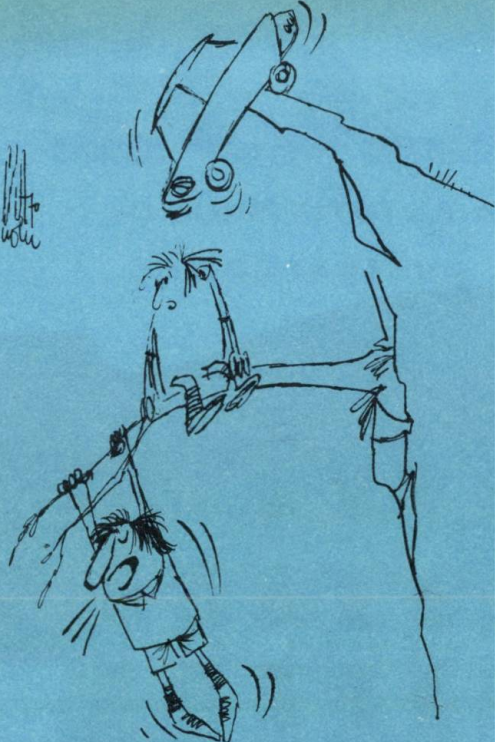
Reproducem cîteva din lucrările cu care Nicolae Claudiu a triumfat în fața unor renumiți caricaturiști de pe continent.

CLAUDIU NICOLAE. E uno dei più noti e più apprezzati disegnatori satirici rumeni. Nato nel 1930, benché abbia studiato in ingegneria, si è dedicato presto alla Caricatura dove si è subito affermato. Collabora a molti quotidiani di Bucarest ed è membro del consiglio di redazione dello « Sportul » (Lo Sport). Si è imposto come raffinato illustratore di libri, creatore di pieghevoli, come grafico-pubblicitario e cartellonista. Oltre che in Romania, ha esposto in Polonia, in Giappone, a Mosca, in Germania, in Italia (a Tolentino e a Bordighera) vincendo numerosi e ambiti premi. Sia come caricaturista che come cartellonista.

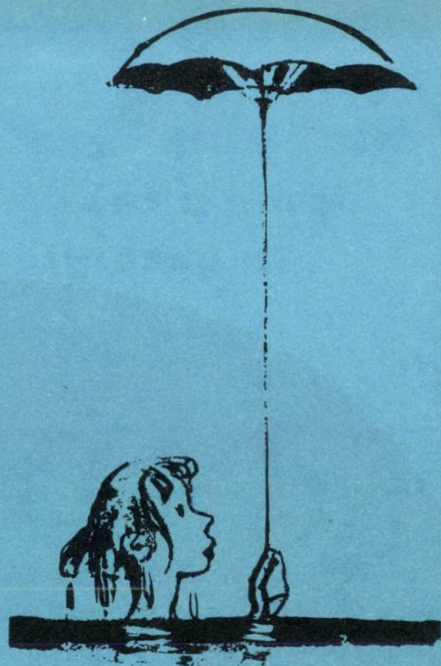

CLAUDIU-NICOLAE (Bucarest) - « Il riposo della statua »

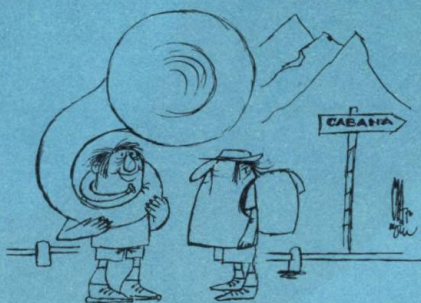
WU

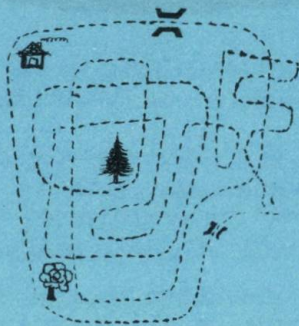
— Degeaba cirii! Ți-am spus de o sută de ori că și eu, cind aveam mașină, am ajuns numai pînă aici!...

— Nae!... Naaael ce-ți umblă prin cap?

— ...Și ce mi-am zis: dacă papișoiul ăla... cu o chitară, apoi eu...

Binevoitorul

WU

CICLOP

Adresați-vă cu încredere unităților

REVIZII ȘI REPARAȚII LA AUTOTURISMUL DV.

În garanție și postgaranție

Formind
11.91.71
(orele 7-22)
puteți obține
imediat
asistență
tehnică
în orice
situație
critică
vă veți
afla.

Rețineți câteva adrese :

- UNITATEA NR. 1 – B-dul MAGHERU NR. 6-8, telefon 11.91.71, cu ateliere specializate pentru autoturisme DACIA, RENAULT, VOLKSWAGEN, MERCEDES, FORD ȘI OPEL.
- UNITATEA NR. 2 – STR. BUJORENI NR. 3-5 (Drumul Taberii), telefon 31.26.30, specializată pentru autoturisme FIAT. –
- UNITATEA NR. 3 DIN ȘOS. GIURGIULUI NR. 260, specializată pentru autoturisme SKODA, MOSKVICI, VOLGA și WARSZAWA. –

Toate unitățile de mai sus, sint dotate cu stații SERVICE modern utilate, pentru schimbare și completare de ulei, gresare și spălare în timpul cel mai scurt posibil

Baia de Aramă

Turistul care își poartă pașii prin depresivitatea subcarpatică olteană se convinge în primul rînd că natura, în fantastica frământare a erelor geologice, a plămădit în carsturi nenumărate monumente montane. Ele stau presărate, fie pe coastele mai abrupte dinspre valea Cernelor, fie pe cele mai domoale și prelungite, dinspre sud. Apar pisciri de munte cu forme ciudate și, către poale, peșteri misterioase, încadrate în păduri cu fel de fel de arbori, dînd turistului impresia că se află în lumea doinelor și a legendelor, a poveștilor fantastice prin frumusețea lor, împodobite de fantezia fecundă a localnicilor, dar totuși păstrînd la origine oamenii și fapte de viață.

Orașelul Baia de Aramă s-a înfiripat tocmai într-unul din aceste colțișoare, la jumătatea drumului dintre Tg. Jiu și Turnu Severin. La început, așezarea ar fi fost un „vicus” dacoroman, pe un mic podiș din dealul Dochiciu (nume amintind dacica „Dochie”), apoi ar fi coborît cu vreun kilometru mai spre sud, pe locul actualei comune Tarnița (ceea ce în limba latină înseamnă darea lemnului la strung) și în ultimele veacuri, dezvoltată pe actualul amplasament, la poalele Dochiciului, sub impulsul interesului economic.

Din urmele pămîntului, totul indicînd a dăinui încă de pe vremea romanilor, reiese că aici a existat un centru minier și o sucursală pentru colectarea lemnului care, după prelucrare se transporta către sud, spre Marea Mediterană, prin portul Drubeta. Prin secolul al XVII-lea, localitatea apare documentar ca tîrg pentru produse miniere și, prin tradiție, pentru var, cereale, albinărit, pește, obiecte din lemn, țesături din lînă, ceramică, vînat etc.

Se văd și astăzi, în valea orașului, imense straturi de zgură peste cele din vremea romanilor, iar la Băroaia și Bratilovu, satele vecine, urmele topitorilor și a fostelor conducte de apă.

Exploatarea s-au continuat și în epoca lui Mircea cel Bătrîn iar tradiția amintește că așezarea medievală cu numele „Baia”, care făcea parte din moșia boierilor Glogoveni, a intrat prin anii 1641—1642 în stăpînirea voievodului Matei Basarab. Acesta a făcut din ea cel mai important centru pentru extracția aramei din Țara Românească.

Pe la Baia de Aramă a trecut împăratul Traian în drum către Sarmizegetusa; a poposit Mircea cel Bătrîn în timp ce se îndrepta spre trecătorile Cloșanilor pentru a-l înfrunta

pe Sigismund al Ungariei, la 1493. Cu vreo două decenii mai înainte, călugărul Nicodem și-ar fi purtat pașii întristării tot pe acolo, ducîndu-se la Tismana. În zilele de 23—25 ianuarie 1821 Domnul Tudor cu cei 1500 de panduri a trecut prin Baia de Aramă în drumul de la Padeș către Strehaia.

Dar, în afară de prezențele unei îndelungate prosperități economice și amintirile lăsate de istorie, Baia de Aramă prezintă numeroase alte elemente care pot reține interesul turiștilor. Așezată la o altitudine de cca 300 m, într-o poziție deosebit de frumoasă, adăpostită jur-împrejur de dealuri înalte, Baia de Aramă are o climă dulce și plăcută. „Gerul iernii nu cade pe noi” și „vînturile trec pe deasupra”, spun localnicii. O apă bună de băut și mai ales un aer ozonat care coboară din munți, transmit organismului prospețime și bună dispoziție. Minunat loc de odihnă și sănătate, mica stațiune climaterică rămîne și loc de încîntare chiar tîrziu de tot, cînd toamna aruncă peste vîrfuri primele brume și cînd arborii pădurii încep a-și așterne pămîntului frunzele nepuțincioase. Atunci, turistul simte din plin simfonia toamnei, nostalgia locurilor și toată poezia firii care-l învăluie! E timpul doinelor! Formele de viață vechi, obiceiuri, costume etc., s-au păstrat aci aproape nedeformate, în ciuda aspectului urban, către care tinde tot mai mult. Se înalță blocuri cu etaje, magazine, restaurante, librării, farmacii, un cîmin cultural, club, bibliotecă, poștă, cinematograf, un spital nou, etc.

Orașul păstrează și cîteva monumente de artă. În centru există un bust al lui Tudor Vladimirescu, opera sculptorului C.Bălăcescu. Mai spre nord, pe un mic podiș, dincolo de cartierul școlilor și de un minunat izvor, se văd urmele unui schit ce fusese construit în întregime din blocuri de piatră, dar din care n-a rămas decît vechia biserică. Aceasta a fost reînaltă prin 1699—1703 în stil brîncovenesc, restaurată cu cîteva decenii în urmă, devenită azi monument istoric.

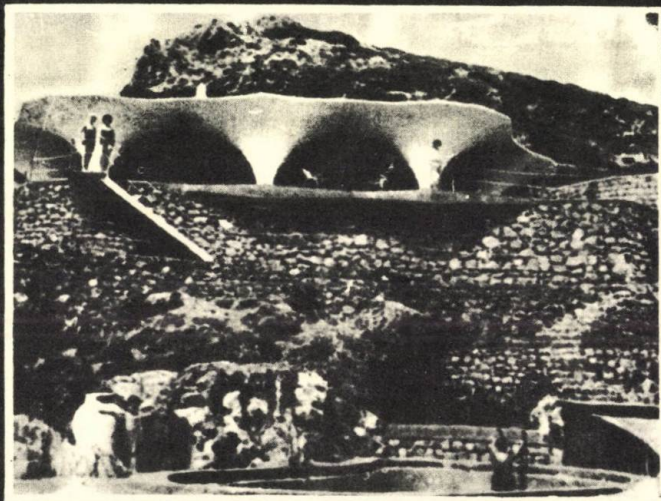
Împrejurimile Băii de Aramă sînt tot atît de încîntătoare, ele trezind un deosebit interes turistic: Brebina, Obișia Cloșani, Cheile Bulbii, Ponoare, Glogova etc. Dar cum asupra lor s-a scris mult și frumos prin coloanele difertelor numere din „Almanahul turistic”, n-ar mai avea sens a reveni.

ION AL. FLORESCU

atracții

Italia este una dintre cele mai dezvoltate țări turistice ale lumii. Frumusețile sale naturale și comorile artistice de care dispune, atrag, de peste hotare, în fiecare an, 27.000.000 de vizitatori — cea ce înseamnă cam 75.000 pe zi, cifră care este în creștere continuă. Pentru a face față asaltului acesta de tu-

riști, sînt în curs de amenajare, în toată Italia, 200.000 de noi paturi în hoteluri și campinguri. Printre cele mai noi hoteluri date în folosință experimental, se află cel de la Santa Monica dei Monti (fotografia 1) și cel de pe mica insulă Dino (fotografia 2), aflată la 200 de km sud de Neapole. Primul are

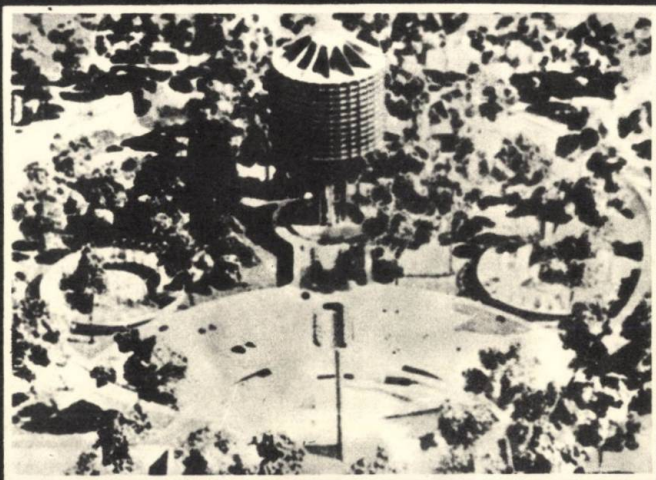
13 etaje încastate între două stînci naturale și este acoperit cu o imensă „pălărie” de beton, în care funcționează un restaurant. Al doilea, amenajat tot în stîncă, este format din 18 „scorburi”, cu câte două camere. Ambele hoteluri se bucură de un succes deosebit, fiind, în permanență, pline cu turiști.

Și „cămila de pe Osum” este o atracție turistică deosebită. Este vorba de un pod, aflat peste riul Osum, din Albania — unicul pod din lume cu vâi și dealuri pe el. A fost construit în urmă cu o sută de ani și probabil că marea curbă dintre cele două arcade ale sale, a fost lăsată neumplută din economie de material. Fiind socotit monument istoric, podul este menținut mai departe în forma pe care o are, spre satisfacția turiștilor, care vin de pretutindeni să-l vadă, și, mai ales, ca să-l fotografieze.

turistice

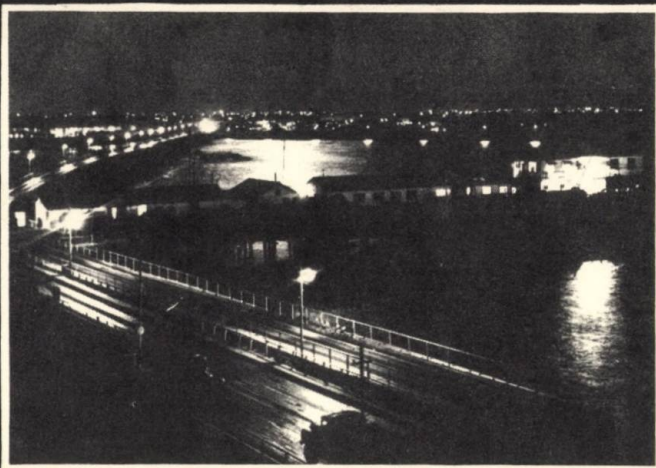
O atracție de mare senzație va fi, în curând, hotelul Tropical Manaus, aflat acum în construcție, la marginea junglei, în apropiere de marele centru urban Manaus, din Brazilia. Este vorba de o clădire, de forma unui castel de apă (macheta), suspendată pe piloni uriași de beton armat și având 332 de apartamente repartizate pe 21 etaje. Holul hotelului, înalt de 40 de metri, va fi „mobilat” cu arbori uriași, în vîrstă de peste o sută de ani, găsiți pe amplasament. În jurul clădirii principale vor fi amenajate: piscine, un loc de parcare pentru 300 de automobile, grădini, un cinematograf, un restaurant și un acvariu natural, format printr-o deviere a riului Taruma. Și, peste toate acestea se va construi un „clopot” — imens, din material plastic, înalt de 150 de metri și cu

diametrul de 300 de metri, în interiorul căruia se va putea asigura, în mod permanent, o temperatură me-

die de 22 de grade — față de 31–40 de grade cît există în afară. Termenul de dare în folosință: vara anului 1971.

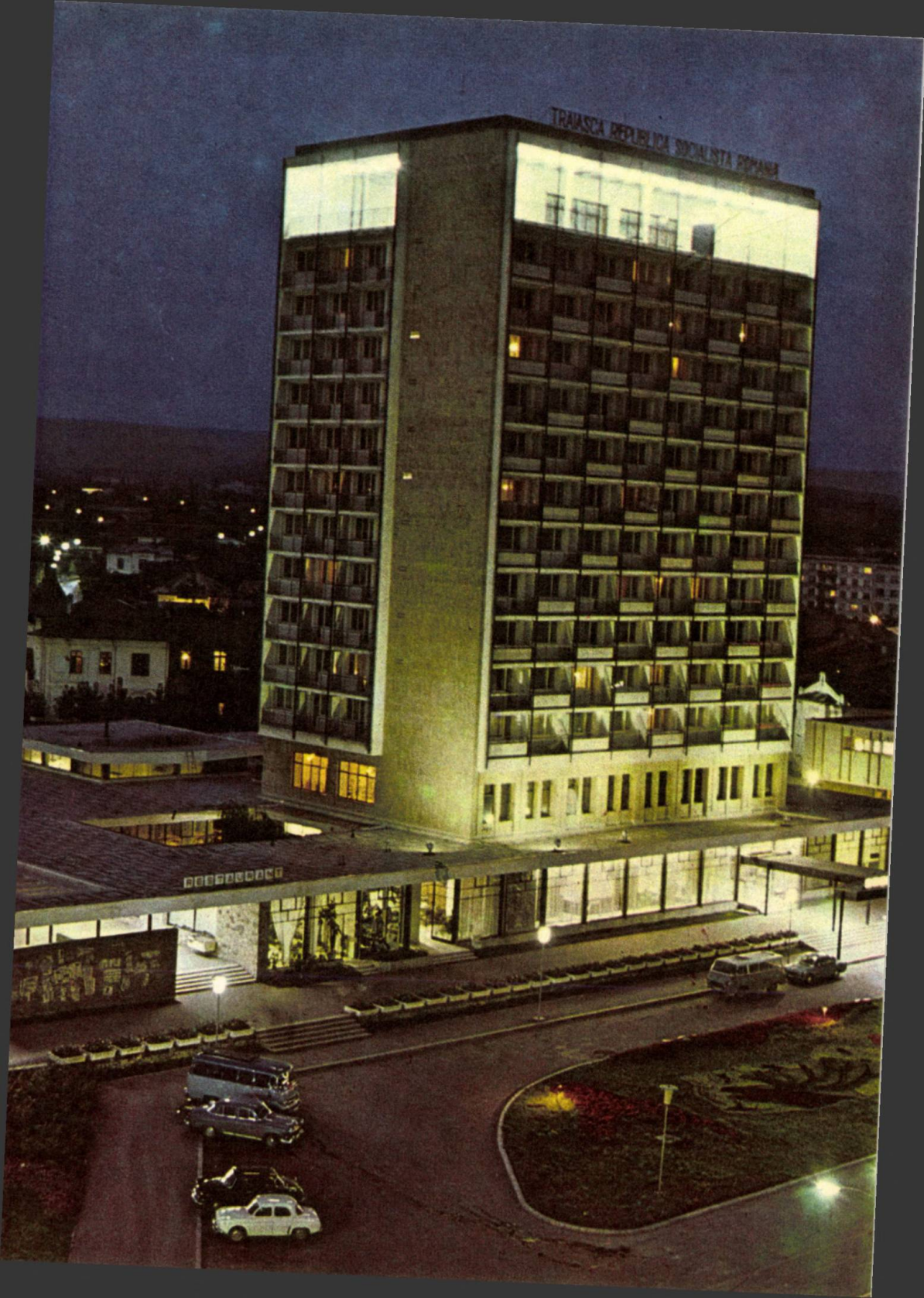
Și un centru petrolier poate fi atracție turistică. Dovadă — numărul mare de turiști care vin, permanent, la Baku, marele oraș de pe malul vestic al Mării Caspice. Aici a fost construit în ultimii ani, un orașel satelit, format din sute de clădiri așezate pe piloni, în largul mării, printre ele șerpuiind 250 de km de drumuri și străzi — de asemenea suspendate pe piloni. Crearea acestui orașel a fost necesară pentru exploatarea sutele de sonde instalate în larg, și care reclamă prezența permanentă a cinci mii de muncitori. Așezarea a devenit astfel și un important punct de atracție turistică.

Hotelul CEAHLĂU din Piatra Neamț

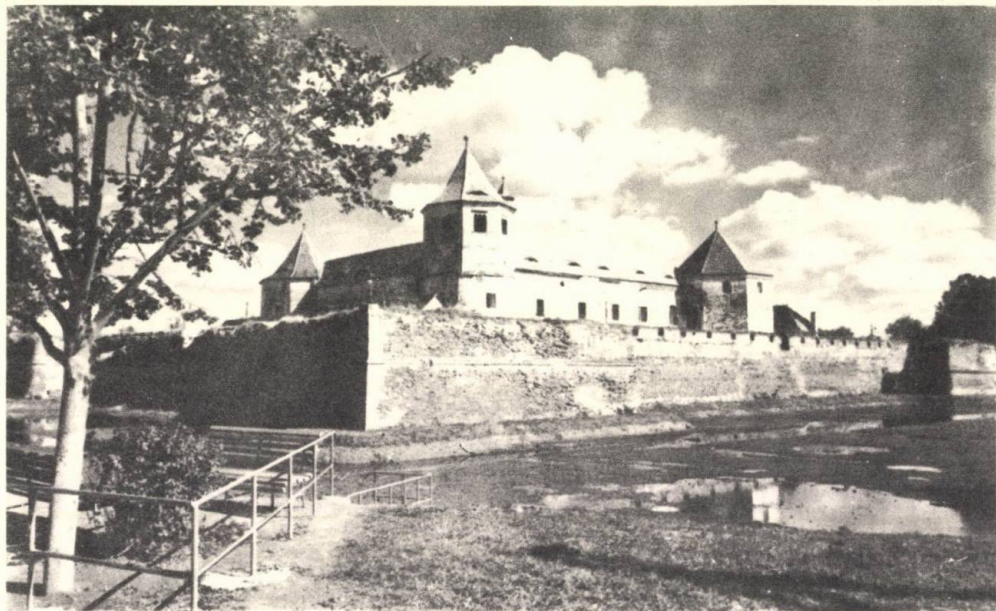
Hotelul NAPOCA din Cluj

Haina nouă a unei vechi cetăți

Este o realitate a zilelor noastre de care pe bună dreptate sîntem mîndri: ritmul înnoirilor ne depășește uneori imaginația. Sînt localități din țară, mari sau mici, care dacă poposim la dis-

cere, de restaurare a unor clădiri sau chiar ansambluri arhitectonice. V-ați întrebat vreodată ce multiple probleme ridică migăloasa strădanie de a reda unui monument istoric înfățișarea pe

tanțe de numai doi-trei ani, riscăm să avem greutăți de orientare chiar prin locuri bine cunoscute. Se construiește mult pretutindeni. Dar nu puține sînt cazurile în care se face operă asiduă de refa-

care o avea inițial cu cine știe cite secole în urmă?

Sînt cîțiva ani, de pildă, de cînd în Făgăraș, pitorescul oraș de pe malul Oltului, dominat la sud de impunătorul masiv căruia geograful fran-

cez Eugène de Martonne îi dădea cu decenii în urmă denumirea de „Alpii Transilvaniei”, se desfășoară ample lucrări de restaurare a vestitei cetăți feudale. Ridicată între 1300–1310 din lemn, transformată în castel fortificat și reședință princiară începând din secolul al XVI-lea, asediată adesea de oști puternice, matoră, de-a lungul vremii, a numeroase importante evenimente (printre altele intrarea triumfală în oraș a lui Mihai Viteazul, la 23 octombrie 1599) cetatea Făgărașului este o construcție de mari proporții, situată chiar în centrul localității, a cărei strălucire de altă dată ar fi rămas o simplă amintire dacă iscușiți meșteri, ajutați de întregi colective de ingineri, arhitecți, istorici și arheologi nu și-ar fi dat osteneala unei refaceri fidele, riguroso științifice.

L-am rugat deci pe inginerul Gustav Vollrath, șeful șantierului de la cetate, să ne dea pentru cititorii almanahului turistic câteva amănunte privind „etapele” înscrierii monumentului în circuitul valorilor de interes turistic din această parte a țării.

În 1971 — ne-a asigurat interlocutorul nostru — vizitatorul Făgărașului va avea, cel puțin în exterior, imaginea completă a somptuosului castel cu cca 90 de camere desfășurate pe trei nivele (parter și două etaje), inconjurat de un zid gros de incintă, înălțat cu 80–90 cm și străjuit la colțuri de cele patru bastioane romboidale. De jur-împrejurul zidului — deci a întregii construcții — se va reamenaja lacul existent până nu de mult. Nivellul acestuia va fi coborât cu cca 90 cm, executându-se un canal de evacuare a apei spre Olt și un altul de alimentare cu apă din Berivoi, micul riu care străbate orașul. Avind o suprafață totală de cca 6000 m² lacul din ju-

rul cetății Făgărașului va deveni un incântător loc de agrement. Exteriorul zidului de incintă va prezenta aspectul pe care-l avea la începutul secolului al XVII-lea. Acest lucru a fost posibil și datorită faptului că s-au găsit gurile de tragere pe două nivele precum și baza bastioanelor, din piatră de talie. Atât zidul cât și bastioanele refăcute vor avea, probabil în 1972, funcții utilitare bine precizate: în latura de est a zidului, pe unde se află și intrarea în cetate, va fi pus la dispoziția turiștilor un hotel (cu capacitate de cca 60 de paturi), iar în bastionul de nord-est va fi deschis un restaurant.

În ce privește castelul propriu zis, s-a avut în vedere refacerea vechii arhitecturi pe etape de construcție. Astfel, la etajul întâi s-a păstrat forma originală a cetății fortificate din secolele XIV–XV, în timp ce la etajul al doilea este reconstruit stilul arhitecturii Renașterii din prima jumătate a secolului al XVII-lea. Pardoselile încăperilor sînt realizate, în proporție de 70% din cărămidă de epocă, hexagonală și dreptunghiulară. Tavanele etajului doi sînt executate din grinzi aparente și tăvănuială din lemn de stejar, în timp ce la primul etaj se păstrează bolțile tencuite. Ușile masive, din lemn de stejar, vor avea montată feronerie de epocă.

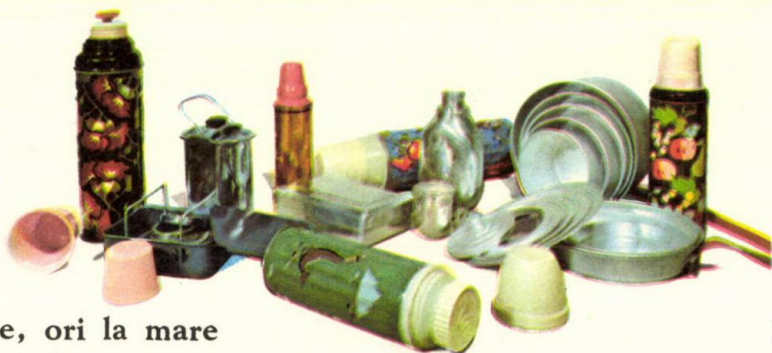
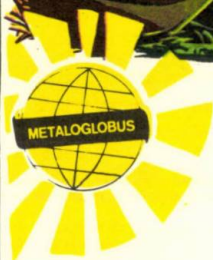
Toate aceste lucrări de restaurare și de finisaj exterior se execută pe bază de documente, proiecte, planuri, dar și prin studierea pieselor găsite cu ocazia săpăturilor arheologice din incinta cetății sau prin desfaceri în construcție. Căci, așa cum ne informa șefa colectivului de arheologi de pe șantier, Ana Iliescu, multe reconstituirii de detalii au fost rodul cercetărilor arheologice. Au fost scoase la iveală, printre altele, ancadrame, ghiulele

din piatră, de diferite mărimi, figurine diverse, multe piese de ceramică începînd din secolul al XV-lea, monede (unele din timpul lui Matei Corvin), lespezi din piatră, obiecte de uz casnic, interesante fragmente de cahle smălțuite și nesmălțuite, plăci ceramice decorative, steme ale unor familii nobiliare ce au locuit în castel. Unele din ancadramele găsite se află deja expuse în cadrul unui mic lapidarium.

În cadrul cercetărilor de parament, spre surprinderea tuturor, au fost descoperite nu mai puțin de 22 forme de guri de tragere. O mare surpriză a constituit-o și descoperirea, pe latura de est, în grosiunea zidului, a unei încăperi în suprafață de 2×4,5 m, de fapt un gol care se continuă fără nici un planșeu, de la subsol, la etajul al doilea (cca 15 m) și a cărei destinație inițială nu a fost încă determinată. În fosta sală de întruniri a dietei Transilvaniei — încăpere de mari dimensiuni — s-au găsit consolele din piatră sculptată ale amvonului capelei existentă cîndva aci. Și multe altele...

Ce va urma după ce constructorii vor termina la sfîrșitul anului 1971 munca lor pasionată pentru a croi haină nouă acestei vechi clădiri? Zecile de săli de expoziții, de conferințe sau de proiecție, atelierele de restaurare pentru obiecte de artă sau de artizanat care-și profilează la ora actuală cadrul, vor cunoaște pentru un timp animația pregătirilor de mari vernisaje. Apoi, punțile castelului vor fi deschise marelui public și în Țara Făgărașului acea „Terra Blahorum” (Țară a românilor) menționată în documente încă din 1222 — iubitorii de turism vor ști că există încă un colț de desfătare sufletească.

C. DARIE

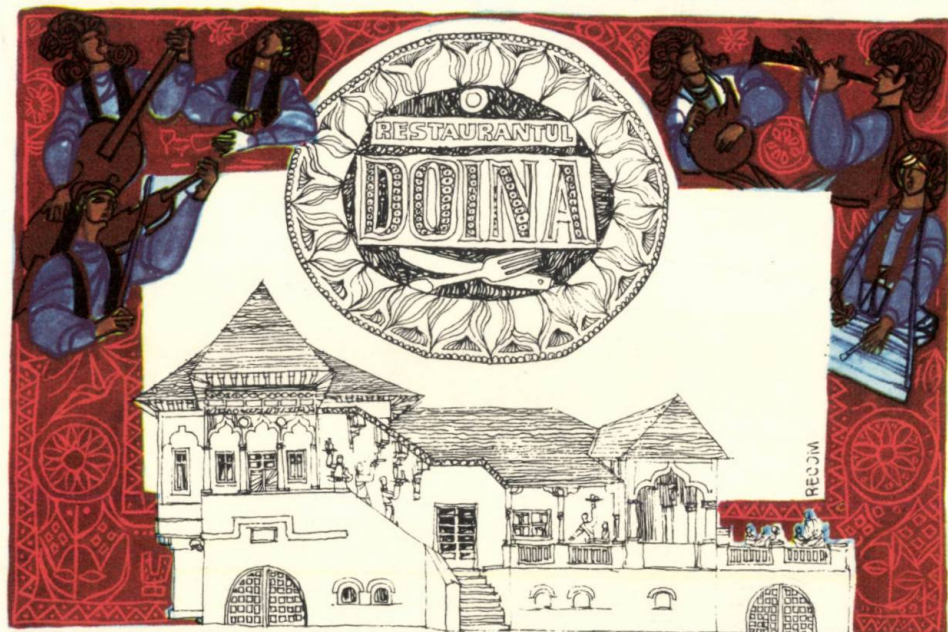
Ori la munte, ori la mare
În mașină sau în tren

La-ndemîna tuturor
Un produs folositor

Un singur nume țineți minte
METALOGLOBUS,
e ușor!...

Un minunat loc de recreere și destindere

RESTAURANT GRĂDINĂ

BUCHĂTĂRIE ROMÂNEASCĂ

DOINA

BRASERIE • DOINA • CRAMĂ

VINURI SOTURI PURE

 The central illustration depicts a woman in a long, flowing dress with a complex orange and blue pattern, holding a tray. She is flanked by two male waiters in black tuxedos, each also holding a tray. The scene is set against a background of stylized clouds. Two circular logos with the text "RESTAURANT DOINA" are positioned on either side of the central figure.

Șoseaua Kiseleff nr. 4 telefon 16.30.95

Fălticeni, orașul amintirilor

Fălticeni se bucură de o așezare pitorească, înșirindu-și casele pe povârnișul domol al dealurilor între apele Șomuzului și Moldovei. Străzi în pantă, cu case înconjurate de pomi roditori, lasă impresia că te conduc printr-o grădină fără sfârșit. Respectând tradiția, zonele de verdeață se încadrează în noua urbanistică a orașului industrial din anii noștri, care a schimbat radical înfățișarea neînsemnatului târg moldovenesc din trecut ce a servit lui Mihail Sadoveanu drept trist model al „locului unde nu se întâmpla nimic”.

Fălticeni, ca oraș este de dată mai recentă, a luat ființă în 1779, prin contopirea citorva sate, (Șoldănești, Timpești și Fălticeni) în condițiile creșterii populației, datorită refugiaților veniți aici în urma cotorpirii Bucovinei de către Austria, în 1775, cărora li s-au adăugat și locuitorii din orașul Baia, aflat în declin economic.

Situat într-un ținut bogat în păduri, orașul a avut în trecut câteva întreprinderi

legate de industria și comerțul lemnului, dar și-a păstrat mai ales caracterul de târg rural, cu mahalale ce se pierdeau în grădini întinse, de unde începeau ogoarele. O imagine a Fălticeniilor de atunci ne-a lăsat-o scriitorul german Wilhem de Kotzebue, călător pe aceste locuri: „Sîmburele orașului îl alcătuiește Ulița cea mare, cu prăvălii mai toate de lemn învelite cu șindrilă... Incolo târgul e un sat mai răsărit, cu căsuțe pierdute printre mari livezi, în care hanuri lipite cu lut pe jos țin loc de hoteluri”. Numai iarmarocul de la jumătatea lui iulie, vestit în toată Moldova pentru târgurile mari de vite cornute și de cai, trezea la viață o dată în an orașul patriarhal. Ulițele nepavate, pline de colbul verii, se umpleau de larmă. Evenimentul a fost evocat în versuri naive de poetul Nicolae Beldiceanu, dar rămîne viu în amintire prin pana neîntrecută a lui Mihail Sadoveanu care, după o zi de târg, a ascultat la focul serii, poveștile fermecate ale lui moș Gheorghe Leonte

despre iarmaroacele vestite, din vremea lui Vasile cel Mare.

Acest orașel liniștit a cunoscut o bogată tradiție culturală, numele unor mari scriitori și artiști făcându-l nemuritor. Aici s-a deschis Școala domnească de la 1842 alcărui prim profesor a fost Neofit Scriban; Matei Millo, întemeietorul teatrului românesc, a dat spectacole neuitate cu trupa sa în timpul iarmarocului din 1868, într-un local improvizat de pe Strada Mare (actuala stradă a Republicii). În Fălticeni s-au născut sau au desfășurat o activitate rodnică novelistul Nicu Gane (1838–1916), folcloristul și etnograful de prestigiu Artur Gorovei (1864–1951), povestitorul Ion Dragoslav (1875–1928), poetul și arheologul amator Nicolae Beldiceanu (1844–1896 și fiul său, novelistul N. N. Beldiceanu, prieten cu Sadoveanu, pictorii Aurel Băieșu (1897–1928), Ștefan Șoldănescu, criticul literar Eugen Lovinescu (1881–1943), inginerul D. Leonida, actorii Jules Cazaban, Grigore Vasiliu-Birlic, și mulți alții.

Numele lui a rămas în literatură prin paginile a doi mari creatori moldoveni, Ion Creangă și Mihail Sadoveanu, care au trăit un timp aici.

Orașul Fălticeni cunoaște astăzi pulsul unei vieți noi, determinat de transformările pe care socialismul le-a adus tuturor așezărilor bătrâne Moldove. Principalele obiective industriale sînt: „Combinatul forestier” care valorifică bogăția pădurilor de fag și molid de la Rîșca, Găinești, Slatina, producînd che-restea de construcție, mobilă etc. și „Filatura și topitoria de in și cinepă”, dotată cu utilaj modern, una din cele mai importante întreprinderi de acest fel din țară. Din 1957 funcționează aici și o modernă fabrică de conserve din fructe, care valorifică marea bogăție pomicolă din această zonă.

Atenția turistului este atrasă îndeosebi de muzeele și de locurile care evocă personalitățile și vechile tradiții culturale ale orașului. O mică stradă aflată la marginea Fălticeniilor, cunoscută și astăzi sub numele de „Ulița Rădășenilor”, este o prezentă vie a unui capitol de seamă al istoriei noastre literare. O căsuță modestă de pe fosta uliță — azi str. Ion Creangă — cu cerdacul pînă în stradă, poartă o placă, amintindu-ne că pe acest loc se afla căsuța lui Pavel Ciubotaru, gazda lui Creangă, venit să învețe carte la școala de catiheți. Paginile „Amintirilor” reînvie lumea veche a tirgului așa cum a cunoscut-o în acele timpuri lonică humuleșteanul. În casa lui Pavel Ciubotaru, viitorii dascăli dormeau pe laiți înșirate de-a lungul pereților unei odăi, își făceau singuri cu rîndul de mîncare, chețuiau la crîșma din marginea dumbrăvii, își puneau „poște” în somn și se chinuiau să învețe gramatica lui Măcă-

rescu. În grădina casei asculta Creangă trîlul privighetorilor, iar la căderea serii dădeau o fugă peste două uliți să vadă pe Ilincuța, fata popii. Tovarășii de chef ai candidaților la popie erau vecini; peste drum stătea Moș Bodringă și alături bătrînul preot Budrigă.

Spre capătul uliței, pe deal (str. Ion Creangă nr. 68) se află casa lui Mihail Sadoveanu, zidită în 1909 cu fața către valea Șomuzului. Pînă în 1918 scriitorul a trăit aici, făcînd grădinărie și apicultură, hoinărind la vînătoare sau în mici excursii și bineînțeles, lucrînd cu mîgală o parte din vasta sa operă literară. Viața tirgului cu atmosfera și tipurile-i caracteristice îi slujește drept cadru al majorității povestirilor scrise în această perioadă („Oamenii și locuri”, „Cîntecul amintirilor”, „Apa morților”, „Floarea ofilită”, „Însemnările lui Nicolae Manea”, „Locul unde nu s-a întîmplat nimic”). Privește cu înțelegere viețile irosite din monotonul și dezolantul tirg de provincie, în care cele mai frumoase elanuri erau înăbușite, realizînd o cronică vie a Fălticeniilor de ieri. Scriitorul a cuprins totodată poezia naturii generoase din aceste locuri. „Dumbrava minunată” a fost inspirată de frumoasa întindere de pe dealul din fața casei sale. Ce a însemnat acest oraș pentru Sadoveanu o mărturisește singur în discursul rostit cu prilejul sărbătoririi a 50 de ani de viață: „... La Fălticeni am băut apa vie a sufletului nostru românesc pe care n-am uitat-o nici pînă azi. În ea se va răsfrînge pînă la moarte toată taina sufletului meu. Imprejurimile și pitorescul locului, natura încîntătoare și poporul — toate au creat ceea ce dumneavoastră sărbătoriți azi...”

Pe strada Republicii, la numărul 241 se mai păstrează bătrîna casă a căminarului Matei Gane, tatăl scriitorului, ridicată în 1843.

Muzeul

Pe locul acesta a fost casa lui Pavel Ciubotaru

Aici și-a scris Nicu Gane cele mai bune nuvele în care evocă copilăria și atmosfera tirgului și tot în această casă a fost locul de întâlnire al cercurilor unioniste din oraș. Casa a devenit mai tirziu proprietatea lui Artur Gorovei, neobositul cercetător de etnografie și folclor, cel care a stimulat prin revista „Șezătoarea” — prima de acest gen din țară (1892–1929), interesul intelectualilor de la sate pentru cunoașterea și salvarea comorilor artei noastre populare. Împreună cu Sadoveanu, Artur Gorovei a scos la Fălticeni, în cursul anului 1907, „Răvașul poporului”, cea mai bună publicație „pentru popor” cum a caracterizat-o G. Ibrăileanu.

Casa în care a trăit pînă în anul 1927 scriitorul Ion Dragoslav se află pe strada ce-i poartă numele, la întretăierea cu strada 23 August.

Muzeul oferă vizitatorului satisfacția unei confruntări directe cu trecutul acestor locuri. În secția de istorie sînt expuse frumoase exemplare de Cucuteni, ceramică dacică, monede romane, o colecție din obiectele personale ale domnitorului Cuza (un scaun cu emblemă din palatul de la Ruginoasa, sabia dăruită de orașul Birlad, verigheta, un steag și altele). Secția de etnografie prezintă numeroase piese de port popular cu motive străvechi, lucrate în sate cu tradiții etnografice multiseculare — Boroaia, Mălini, Hirtop sau Broșteni. O sală este dedicată personalităților culturale ale orașului, cuprinzînd prețioase documente originale, manuscrise și obiecte personale, lucrări valoroase de artă plastică, vechi tipărituri, ca Biblia de la 1688 a lui Șerban Cantacuzino, bunăoară.

Împrejurimile Fălticeniilor se deschid către văi largi, legate de picior de munte, către păduri întinse și dese, către poieni și zăvoaie, care au încîntat ochiul unor mari poeți și prozatori.

Ieșind din oraș pe ulița Rădășenilor, la numai trei kilometri distanță, întîlnim satul Rădășeni, despre care Mihail Sadoveanu spu-

nea că este „mai curînd o pădure de pomi roditori, printre care se zăresc ici-colo căsuțe albe licărînd”. Virit într-o vale roditoare, înconjurat de dealuri înalte, „drepte ca niște cetățui”, satul este cunoscut pentru merele dulci și parfumate — mari, cu coaja subțire — vestitele mere rădășene. Oamenii gospodari și chibzuți, rădășenii sînt mindri nu numai de rodul auriu al livezilor, ci și de trecutul și tradițiile lor. Prin mijlocul acestui sat de răzeși a trecut Ștefan cel Mare, conducîndu-și oștile către Baia; tot aici a funcționat o școală unde a învățat carte și viitorul domn Ștefan Tomșa.

Din timpuri îndepărtate, la Rădășeni se făcea bere bună și tare, iar sarmalele „mari cît o căciulă și legate cu ață ca să nu se sfarme”, care se mincau gratis, în ziua Sf. Mercurie, hramul satului și patron al negustorilor, erau celebre pînă departe. În „Amintirile” sale, Creangă povestește cît de des bătea drumul Rădășenilor tînărul, pe atunci candidat la popie — atras de fetele frumoase și merele rumene de aici.

La marginea satului a fost amenajat un camping cu căsuțe și teren pentru instalarea corturilor, avînd în preajmă pădurea și cîteva mici eleștee.

Casa ascunsă printre copaci seculari, cu cerdacul deschis către valea Șomuzului, în care a locuit, timp de un deceniu, Mihail Sadoveanu.

GH. ASACHI

autor al celui dintîi ghid turistic românesc

De curind s-a împlinit un secol de la moartea lui Gh. Asachi. În centrele mari ale țării s-a vorbit elogios despre viața și opera sa și despre multiplele sale preocupări, dar s-a scăpat din vedere a se sublinia activitatea sa pe tărîm turistic, unde a fost de asemenea un precursor.

Puțini știu că distinsul cărturar moldovean este autorul unui ghid turistic de o deosebită valoare documentară apărut în cunoscuta sa tipografie „Institutul Albinei” din Iași. Este o broșură format 22/26 cm, cuprinzînd 16 pagini de text și o filă de folclor muzical. Coperta exterioară poartă titlul în limba franceză „Tableau de l'histoire Moldave”, iar pe cea interioară, se poate citi în limbile franceză și română: „Dochia și Traian, după zicerile populare ale românilor” și „Itinerariul Muntelui Pionul”.

Textul celor 16 pagini ale ghidului s-a tipărit pe două coloane, în cele două limbi mai sus menționate, începutul fiind precedat de o gravură ce reprezintă o schiță a muntelui Ceahlău „văzută din Gura Largului” și avînd în primul plan riul Bistrița și vestita „Piatra a Teiului”, a cărei legendă a fost culeasă de Alecu Russo în anul 1839.

Carpații — spune Asachi — erau numiți de către români

„Bastarnii Alpi” — adică munții bastarnilor. Ei sînt alcătuiți din „stînci primitive” și din „pămînt milit” — înțelegînd desigur sedimentările. „Întinderea lor este de 1860 mile cvadrate”.

„Românii datoresc acestor munți conservarea lor”, de-a lungul vicisitudinilor istorice. În sinul lor s-au păstrat un număr de vechi minăstiri, zidite de domnitorii dinții ai țării. „Nefericiții pot găsi aici o mîngiere, călătorii un adăpost, ostașii un prilej de îmbărbătare din amintirile gloriei străbune”, păstrată în jurul altarelor. Dar, în călătoria sa, Asachi nu este captivat numai de pitoresc și de istorie. Preocuparea sa se îndreaptă și către bogățiile pămîntului, atrăgînd atenția geologului asupra zăcămintelor miniere și a izvoarelor minerale, precum și asupra pădurilor cu arbori de esențe diferite. În sfîrșit, spune Asachi, artiștii are aici, în munți, frumuseți care întrec pe ale Alpilor elvețieni!

După aceste generalități, el își restrînge obiectivul. Toată atenția sa se îndreaptă către muntele Ceahlău, pe care îl aseamănă cu un uriaș așezat în dreapta riului Bistrița, în vechiul ținut Neamț. Acest munte este atît de înalt — zice Asachi — încît poate fi observat chiar de navigatorul de pe Marea Neagră. „Din depărtările Ră-

săritului, oamenii văd apusul soarelui în spatele lui, iar păstorii nomazi, țuțuenii, după ce și-au iernat turmele în Cimpia Buceagului, se întorc la locurile lor, călăuzindu-se după măgura Ceahlăului, ca și corabia care-și caută portul după lumina farului”.

Asachi trece apoi la cîteva date precise, geo-fizice. El spune că acest munte ocupă un spațiu de peste patru mii¹ cvadrate. „Virful său se numește Panaghia și e situat între 46°53' lățime (adică latitudine) și 43°34' lungime (adică longitudine) — Ferro (ceea ce înseamnă insula Ferro, ce face parte din grupul de insule Canare,

pe atunci o posesiune spaniolă în Atlantic, la sud-est de Maroc). Aici va fi, desigur, un observator astronomic, cu același rol pe care-l are azi observatorul de la Greenwich din Anglia, situat pe primul meridian al globului. Nu trebuie să ne mire

¹ în paranteză Asachi pune și „ceasuri”.

deloc folosirea acestor date de orientare pe globul terestru, pentru Ceahlău. Asachi era un inginer topograf, cu bune cunoștințe de constructor, pregătit la înalte școli din străinătate. Mai departe, el arată că înălțimea muntelui pe care îl descrie, este de „7200 palme cum-păna Mării Negre” — adică de la nivelul mării.

Ca un veritabil geograf și ca naturalist, Asachi se ocupă apoi de hidrografia și vegetația Ceahlăului. El spune că din coastele muntelui izvorăsc 12 piraie; Piriul Alb sau Izvorul Alb, Sirbeni, Râpciuni, Secu, Râpciunița, Rupturi, Martin, Serafim, Durău, Bistrița (sic), Bistra și

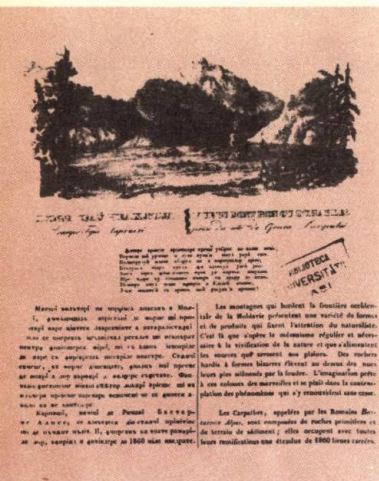
tură și artă populară — spre folclor și tradițiile istorice din Ceahlău. Asachi găsește aici o baladă populară cîntată și o folosește ca document istoric pentru începutul Daciei Romane. E vorba despre refugiu „Dochiei — Dachia”, fiica lui Decebal, ca păstorită de oi în acest munte. Traian o urmărește și, în momentul cînd era s-o prindă, Zamolxis o preface în stîncă, dimpreună cu oile ei. Credința noastră este că această baladă și melodia ei, au fost prelucrate de Asachi.

În continuare el publică „Itinerariul Muntelui Pionul”. „Pentru a întreprinde o călătorie pe munte, Asachi spune că este necesar de a fi însoțit de către locuitorii de la munte, numiți plăeși ori vinători de munte „oameni de un soi frumos, purtînd strae antice, precum se înfățișează ele și pe Columna Traiană de la Roma”. „Acești oameni sînt îndrăzneți, neobosiți, ageri la minte și voioși”.

Primul drum, pentru pietoni și călăreți, pleacă din Piatra, oraș cu însemnate rosturi economice, fiind și un antrepozit pentru comerțul cu lemne de construcție și urca pe malurile Bistriței. Era mai mult o cărare îngustă, avînd de-o parte ripi prăpăstioase și de alta adîncimile lui Bistrița. Călugării, păstori și oamenii de la munte erau obișnuiți călători pe aici. Vizitatorul întâlnește pe acest drum cîteva monumente istorice demne de toată atenția. Acestea sînt mănăstirile Bistrița, Pingărați, Bisericiani și Buhalnița. Punctul cel mai anevoios al acestui drum era „Scăricica”, dincolo de Mănăsti-

rea Bistrița, unde drumul urca pe o coastă abruptă, formată în trepte, din cauza copitelor cailor care le-au bătătorit. În călătoria sa prin această vale, Asachi îi prezintă importanța geologică și economică. El găsește cariere de piatră pentru construcție, zăcăminte de fier, izvoare sulfuroase, ferugi-noase, sărate și altele. După ce a străbătut și întinsul șes al Hangului, Asachi își oprește descrierea la Râpciuni, întrerupîndu-și itinerariul, spre a se întoarce din nou la Piatra, și a prezenta călătorului un alt drum, mult mai frecventat și nu numai de pietoni și călăreți ci și de căruțe. Aceasta e vestita „Cale Mare”, ce trece prin Dărmănești, sat mare și bogat. În biserica de aici el a găsit o icoană veche, cu o inscripție ce amintește de un boier moldovean care a participat la bătălia de la Pultava, dintre Carol al XII-lea al Suediei și Petru cel Mare. După cîteva kilometri, drumul cotește spre stînga și trece prin satul Crăcăuani și de aici spre Mitocul lui Bălan. În aceste locuri, Asachi subliniază existența unei febrile activități forestiere a locuitorilor. Mai departe, drumul trece pe la Palanca, o întăritură naturală intrată în inventarul arheologic și, în continuare, pe creasta dealului Doamnei, nume ce amintește de tradiția refugiuului Elenei, doamna lui Petru Rareș.

De pe coama acestui deal, călătorul are o vastă panoramă asupra muntelui Ceahlău, pe care-l poate admira în toată măreția sa. Mai departe, din drumul de căruțe, se desprinde o cărare care

piriul Stănililor. Atîtea a cunoscut Asachi. În realitate numărul piraiei de pe Ceahlău este cel puțin dublu. Sus, pe virful său, este o „fintină” (Fintina rece), care împreună cu alte izvoare formează cascada Duruitoarea.

După aceste precizări, autorul își îndreaptă atenția — fapt firesc pentru el, care era un mare iubitor de litera-

coboară spre minăstirea Buhalnița și spre apa Bistriței, iar Calea Mare coboară prin alt pîriu, al Hangului, și se întîlnește la Răpciuni cu primul drum.

Urmează o descriere a ascensiunii pe Ceahlău, prin două drumuri deosebite, unul mai puțin interesant, pe la Răpciune, prin Ponoare și altul pe pîriul Schitului, plin de ferăstrae și de păstrăvi și pe la Durău. La tot pasul Asachi notează legendele istorice ale locurilor, în semn de mare prețuire a tradiției și a folclorului.

De asemenea, notează cu precizie toponimicele care și pentru el erau limbajul pămîntului: Garduri, un grup de stînci ce mărginesc locul de unde se prăvale apa cascadei Duruitoarea; apoi Piciorul Șchiop și mai sus fințina Haneala și Poenița. Pe coasta muntelui mai este Poiana Stănililor — stăniștea turmelor de oi ce pasc aici bogata vegetație a solului. Din acest loc începe un urcuș greu pe care călătorul nu-l poate face fără potcoave cu colți ascuțiți la picioare. Drumul fusese amenajat la 1835, în vederea ascensiunii lui Mihai Sturza Vodă. Evenimentul a fost marcat atunci printr-o inscripție săpată într-o stîncă. Traseul continuă prin Ghiabul Gardurilor pînă se ajunge pe culmea ce apare ca un podiș acoperit cu mușchi. Întinderea sa are o lungime de 2000 stînjini, iar lățimea de 600. La ceiălalt capăt al muntelui se înalță stîncă numită Ticăul, greu de urcat. Pe vîrfurile sale plat a fost fixată o cruce și o toacă. Astăzi, locul se numește „la toacă”. Alături este

uriașă stîncă, Panaghia, rotundă ca un turn.

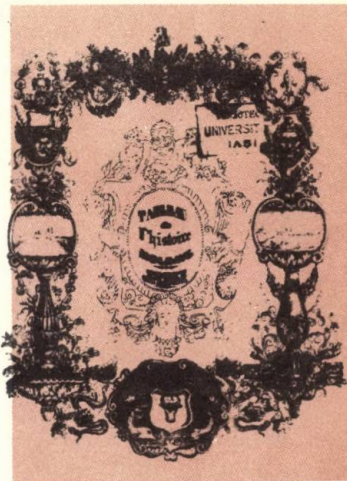
De aici se deschide o panoramă circulară unică. O vedere nemărginită de jur-împrejur. Spre răsărit se întinde valea Bistriței, cu lanțul ei de sate. Cînd e senin, călătorul vede orașele Piatra, Romanul și Iași. Dacă e ceață, toată valea seamănă cu o mare albă. Demne de admirat sînt răsăritul și apusul soarelui, despre care Asachi spune că nu se simte capabil să le descrie, atît de variate sînt efectele de lumină și culori ce se succed într-o admirabilă armonie. Dochia, despre care s-a vorbit, așezată între Piatra Detunată și Piciorul Sehastrului. De aici, un drum mai bun de coborît e acela ce trece printre Piatra cu Apă și Stratul sau Tabăra Vulturilor, de unde coboară la Poiana de sub Ponoare și mai jos, prin pîriul Răpciune, la Schitul Maicei Sofia. Alt drum coboară prin pîriul Sasca, printre stînci ascuțite și brazi doborîți de furtuni și de veacuri, ale căror rădăcini smulse din pămînt capătă, în întunericul codrului, înfățișarea unor monștri ieșiți în calea călătorului. După două ore pe acest drum, se poate poposi la Schitul Cîrăbuc, așezat pe un tăpșan, udat de pîriul Sirbeni.

Se înțelege că Asachi n-a putut cunoaște toate drumurile ce duc spre culmea Ceahlăului, ori coboară de acolo. Așa se explică de ce n-a menționat drumurile de pe pîraiele Secu și Izvorul Alb, cum și pe cele de pe Piciorul Maicilor, spre Izvorul Muntelui și de pe versantul de miază-zi spre Bicazul Ardelean, unul dintre

cele mai frecventate, alături de drumul de la Durău.

Ceahlăul însă a atras atenția întotdeauna. El a fost un punct de reuniune al românilor de pretutindeni care se îndreptau aici la marea sărbătoare a Nedeei de la 6 August. Dimitrie Cantemir n-a neglijat acest munte, în a sa „Descriere a Moldovei”. Ion Neculce îl menționează în Cronică.

Ghidul lui Gh. Asachi a fost puțin răspîndit. El a rămas necunoscut autorilor celor 3—4 monografii ale muntelui Ceahlău, tipărite în secolul nostru. Singur, J. A. Vaillant l-a folosit chiar în anul 1840, cînd era la Iași și îl menționează în lucrarea

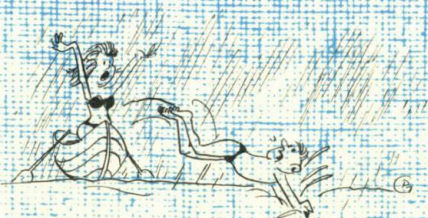
sa „La Roumanie”, operă vastă în trei mari volume.

Vorbind despre Asachi, Mihail Kogălniceanu, îl caracterizează astfel: „Aga Gh. Asachi este bărbatul acela care, în vremi grele, s-a străduit pentru luminarea neamului său și care, pentru literatura română, a făcut singur mai mult decît noi toți împreună”.

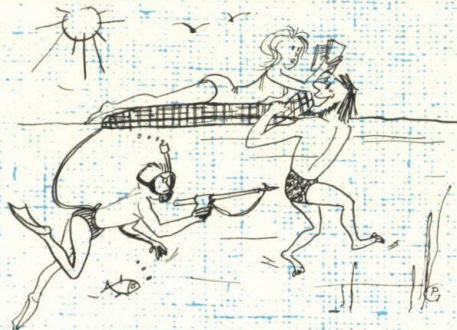
CONSTANTIN TURCU

Umor

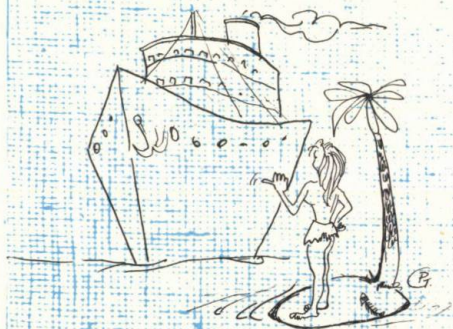
desene de PETRU GAVRILIU

- De ce ai plecat iubitule?
- Tu, nu vezi că plouă...

- Singurică, singurică?

- Spre Constanța?

- Formidabil, încă unul...

3 MONUMENTE EPOCI STILURI

PĂTRĂUȚI

La numai cinci kilometri de Suceava, pe șoseaua care duce la Siret, un drumeag croit pe partea dreaptă intră, după numai câteva sute de metri, în comuna Pătrăuți. Întâlnim aici, ca în multe din așezările Țării de Sus, una din bisericile lui Ștefan cel Mare, prima din cea de a doua serie de construcții minăstirești zidite, începând din 1487, după încheierea războaielor antiotomane. Este cea mai mică și mai modestă dintre ctitoriile marelui voievod, dar importanța ei, istorică și artistică, o așează în rîndul valoroaselor monumente de artă feudală din Moldova. Face parte din grupul celor patru biserici — construite între anii 1487—1488 — Pătrăuți, Milișăuți Sf. Ilie din Suceava și Voroneț care marchează începutul celei perioade de avînt creator, cînd stilul arhitectural moldovenesc se încheagă pe deplin, atingînd desăvîrșirea în impunătoarea ctitorie de la Neamțu. A fost înălțată pe un plan treflat, derivat din prototipurile de la Sf. Treime din Siret și din vechea biserică zidită de Alexandru cel Bun la Vatra Moldoviței, avînd un sistem de boltire, care va evolua ulterior în formele proprii „stilului moldovenesc”.

Zidurile Pătrăuților sînt din piatră cioplită și cărămidă aparentă acoperite, secole mai tîrziu, cu tencuială. Turla de pe naos, învelită ca și restul acoperișului cu șindrilă, este împodobită cu cite un rînd de ocnițe și firide, despărțite cu un briu din ceramică colorată. Firide înalte apar doar pe abside, reprezentînd împreună cu chenarele de la ferestre și portalul ușii de la intrare, singurele elemente decorative ale fațadelor.

Potrivit tradiției, Ștefan cel Mare a ridicat Pătrăuții pentru a organiza acolo o minăstire de călugărițe. Aron Pumnul găsește acestui fapt istoric o explicație, pe cît de interesantă „... cu scop ca să fie un fel de spital pentru ostașii răniți în multe războaie ce le purta”¹, pe atît de plină de adevăr. Anul 1487 era atît de aproape de încheierea îndelungatelor războaie cu turcii, iar suferințele țării atît de mari, încît considerentele formulate de Aron Pumnul în 1856 explică nu numai raționamentul unei atări hotărîri, ci și acorurile politicii de sprijinire pe forțele populare, dusă de Ștefan cel Mare în ultima parte a domniei.

Pictura, așternută la scurt timp după zidire, se găsește într-o stare destul de proastă. Din ceea ce a rămas, două compoziții — „Aflarea crucii” și tabloul votiv — merită o cercetare mai atentă.

În „Aflarea crucii” de către împăratul Constantin cel Mare”, de pe perețele apusean al pronaosului, pictorul a compus o cavalcadă la care iau parte 16 sfinți, avîndu-l în frunte pe arhanghelul Mihail și alături pe împăratul Constantin. Toate personajele au, în ținută și în costumație, o atitudine războinică, în care grația și suplețea unora,

¹ Citatul, din E. Costiuc, „Istoricul fostei minăstiri de maici din Pătrăuți pe Suceava”, 1929, p. 82.

vigoarea și gingășia altora se întâlnesc într-o desăvârșită unitate compozițională. Reușită ei artistică îi dă dreptul să fie considerată una din cele mai însemnate compoziții din nordul Moldovei, reprezentând stilul picturii cu adevărat monumentale a epocii lui Ștefan cel Mare.

Interesează în mod deosebit tilcul acestei compoziții, care nu are la bază un conținut religios. Până atunci, subiectul nu mai fusese tălmăcit în nici una din frescele bisericilor moldovene. Plecarea la luptă a împăratului Constantin reprezintă, ca și în cazul „Asediului Constantinopolului” din compozițiile murale ale bisericilor pictate în timpul domniei lui Petru Rareș, simbolul luptei pentru neatinerea țării, dusă cu abnegație de Ștefan cel Mare. Inspirată de împrejurările istorice ale timpului, când victoriile repurtate împotriva puterilor armate otomane păstrează neștirbită independența Moldovei, dar nu înlăturau eventualitatea unor primejdii viitoare, fresca de la Pătrăuți își împlinea menirea de a milita pentru trezirea conștiințelor, în vederea apărării hotarelor țării.

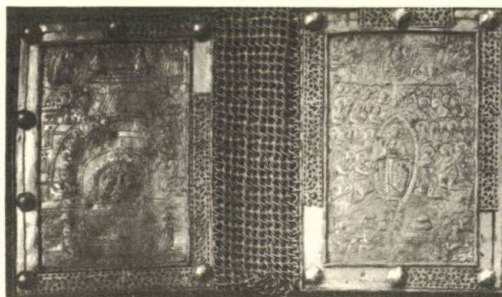
Un interes aparte prezintă și tabloul votiv, unde chipul lui Ștefan, blajin, cu un ușor aer de tristețe, este făcut după modelul real și nu din închipuirea zugravului. Se succed apoi portretele Doamnei Maria și a trei din fiii voievodului, dintre care primul este Bogdan.

În tăcerea solemnă a împrejurimilor, călătorul descoperă, chiar lângă biserică, suprafața rotundă a unei mese de piatră, răsărită cu puțin dintre ierburi și flori. Oamenii îi spun „masa lui Ștefan Vodă”, pentru că, intrată în legenda acestor locuri, a servit poate vreodată unui ospăț domnesc; dar de data aceasta semnificația istorică este întrecută, cel puțin pentru specialiști, de interesul artistic al obiectului. Asemănarea cu „Masa tăcerii” de la Tg. Jiu este atît de izbitoare încît lasă pentru o clipă impresia că Brâncuși ar fi aflat la Pătrăuți prototipul creației sale. Este mai mult ca sigur că titanul de la Hobița nu a văzut niciodată această pătrăuțeană „masă a tăcerii”, dar identitatea, absolut întîmplătoare a unor opere despărțite în timp de peste patru veacuri și jumătate, iar în spațiu de aproape o mie de kilometri, evidențiază și de astă dată o unitate a viziunii estetice pe spațiul locuit de români.

Cartea de onoare a bisericii păstrează printre filele-i îngălbenite semnăturile lui Nicolae Iorga, George Enescu și ale altor ilustre personalități, arătînd că pentru aducerea aminte ale trecutului, Pătrăuții merită osteneala unui popas.

DRAGOMIRNA

Paisprezece kilometri avem de mers din Suceava pentru a ajunge la Dragomirna, monumentul celor mai surprinzătoare dimensiuni din întreaga istorie a arhitecturii feudale moldovenești. Pînă la Ițcani — astăzi cartier al Sucevei — folosim drumul național care duce la Siret; apoi, îndată după bariera din apropierea gării, găsim pe partea dreaptă strada de legătură cu drumul

modernizat pe care îl vom urma în continuare prin comuna Mitocul Dragomirnei pînă în fața zidurilor solemne ale ctitoriei lui Anastasie Crimca.

Cine era acest cutezător al cărui nume nu fusese niciodată pomenit în rîndul domnilor țării, dar care înălțase un monument cu nimic mai prejos decît al celor mai străluciți dintre aceștia? Tatăl celui ce avea să devină mitropolit al Moldovei fusese unul dintre bogații negustori ai Sucevei de la sfîrșitul secolului al XVI-lea, iar mama, de origine boierească avea, se pare, legături de rudenie cu marea familie a Stroicilor. Înainte de a fi îmbrăcat haina monahală, fiul negustorului sucevean își arătase curajul și bărbăția pe cîmpul de bătaie, în lupta dusă de Petru Șchiopul împotriva cazacilor. Vitejia lui i-a adus răsplată domnitorului, în moșia și satul Dragomirnești. Aici începe să construiască în 1602, cu ajutorul logofătului Lupu Stroici și a vistiernicului Simion Stroici, mica biserică pe locul unde se află astăzi cimitirul Dragomirnei, știută de țărani din Mitoc de Biserica schitului. Mică și de o simplitate gravă, am amintit-o aici pentru că în ea se întrezăresc germenii construcției ce avea să urmeze. A fost, după un

termen mult întrebuințat azi în tehnica modernă, prototipul minunatului edificiu de mai târziu, un prototip miniatural, al unor proiectanți, care au înlocuit ingenios rigla cu mistria, pentru a verifica tăria temelilor pe ai căror umeri, zidurile se înălțaseră cu câteva cărămizi mai sus... Înălțarea pe verticală este cel mai îndrăzneț, dar nu singurul element inovator experimentat la biserica schitului. Forma pentagonală a pridvorului, proiectată o singură dată la biserica din Bălenești, un fel de boltire pe care nu-l mai realizaseră până atunci decât zidarii Galatei ieșene, unde Crimca fusese egumen, luminarea altarului prin trei ferestre mari în loc de una, după stilul muntenesc, iată câteva din semnele unei înoiri care înmănușeau dorința ctitorului de a înfăptui un lucru nou, eliberat de canoanele tradiției.

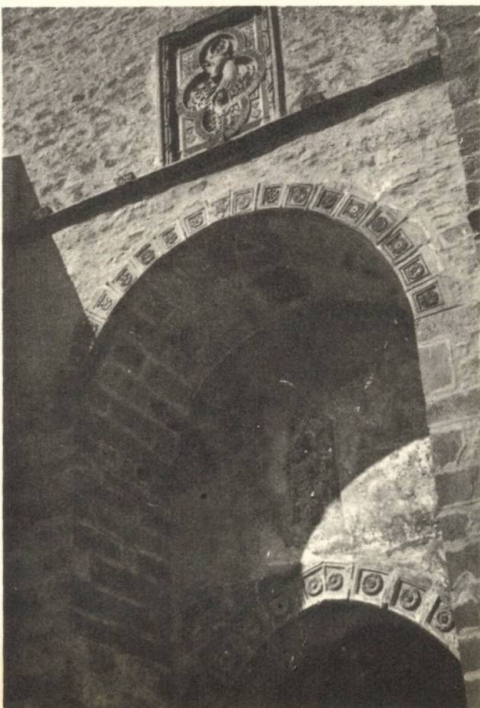
Între timp, o înaltă carieră bisericească îl aducea pe fostul oșcan ce-și servise cu credință domnul, pe scaunul cel mai înalt al ierarhiei preoțești. Rangul de mitropolit al Moldovei primit în iulie 1608 îi dădea acum dreptul să ducă la bun sfârșit ideea care încolțise în temelile schitului din poiana Dragomirnei. Acel lucru mareț, fără precedent în istoria zidurilor moldovene, la care visase fostul episcop de Rădăuți, cel ce în iunie 1600 ieșea înaintea lui Mihai Viteazul cu jurămint de credință, se împlinea în toamna lui 1609, cînd Moldova își adăuga încă una din marile sale valori artistice, zămislite din talentul fiilor ei.

Ceea ce impresionează din prima clipă la noua biserică de la Dragomirna sînt dimensiunile ei neobișnuite. Înălțimea de 42 m față de o lățime de numai 9,60 m înseamnă o răsturnare a raporturilor geometrice, amplificarea incredibilă a unei dimensiuni în detrimentul alteia, pentru a da naștere unei redimensionări a volumelor. În al doilea rînd uimește decorarea fațadelor. Dacă jocul policrom al discurilor de ceramică rînduite în simetria firidelor de pe zidurile bisericilor lui Ștefan cel Mare ne-au încîntat privirile, dacă păstram încă prospețimea culorilor așternute sub bătaia soarelui de zugravii lui Rareș, pereții exteriori ai Dragomirnei impresionează în alt chip. Dăltuirea artistică a pietrei își începe la Dragomirna secolul unui nou sistem decorativ, care, continuînd tradițiile stilului moldovenesc îl îmbogățesc necontenit în monumentele ulterioare. La Dragomirna elementul ornamental al fațadelor este simplu, discret, subliniind verticalitatea suprafețelor sau împărțindu-le în registre orizontale. Zidurile bisericii, clădite din piatră brută sînt întretăiate din loc în loc de pilaștri din piatră cioplită ieșiți dintr-un soclu proeminent, în timp ce un briu – torsadă alcătuit din trei ciubuce răsucite alternativ le încinge aproape de mijloc. Sub cornișe, două rînduri

de arcaturi au luat locul obișnuitelor ocnite. Această intensificare discretă a decorației din partea superioară a fațadei pregătește trecerea către frumoasa ornamentare a turlei. Întreaga-i suprafață este acoperită cu zeci de motive geometrice și florale săpate în piatră, anticipînd cu 30 de ani mai devreme strălucitorul veșmint de dantelă al bisericii Trei Ierarhi din Iași.

Alcătuirea interiorului transmite privirilor aceeași senzație de măreție. Forma poligonală a pridvorului, diferențierea încăperilor prin trepte care urcă progresiv din pridvor pînă la altar (fiecare dintre ele aflîndu-se astfel pe un alt plan), înlocuirea zidurilor despărțitoare cu coloane masive și pilaștri pe care se sprijină arcade largi, ce creează o desăvîrșită unitate spațială, jocul decorativ al nervurilor de piatră sau al motivelor tuniei răsucite – „leitmotivul” pridvorului și al pronaosului – iată numai câteva din elementele care compun aspectul monumental al interiorului acestei biserici.

I se adaugă pictura zugravilor Crăciun, Mătieș, Ignat și Gligore, ale căror nume au fost descoperite de curînd pe zidul altarului. Nu s-au mai păstrat decît picturile din naos și altar; celelalte s-au șters. Și-n domeniul picturilor murale Anastasie Crimca dezvăluie intențiile sale novatoare, atît în alegerea temelor, cit și în modalitățile de a le interpreta. El deschide astfel, ca și în cazul arhitecturii, un capitol nou în arta moldovenească a secolului al XVII-lea. Aici, se continuă de fapt mai vechi tendințe iconografice și stilistice

manifestate spre sfârșitul secolului al XVI-lea și aplicate cu deosebită intensitate în frescele Suceviței. Preluând elementele tradiționale ale picturii narative și miniaturale și înglobându-le în noile tendințe artistice ale secolului al XVII-lea, a realizat o viziune nouă, unitară în registre suprapuse, de mici dimensiuni; apar numeroase scene și figuri de sfinți, de personaje biblice, compoziții arhitecturale, elemente locale și de folclor, care le dau o accentuată notă de contemporaneitate, dezvăluind vizibile preocupări ale zugravilor și miniaturistilor — formați aproape sigur în școala de pictori din minăstire — către o artă cu trăsături realiste.

Pridvorul bisericii adăpostește câteva pietre funerare, de o interesantă valoare documentară. Una dintre ele este o ciudată lespede de marmoră cu o inscripție grecească din secolele II—I î.e.n. din care se desprinde concluzia că era închinată unui arhitect. Prin-o fantezistă analogie, piatra adusă — nimeni nu știe cum și prin ce împrejurare — de pe țărmurile Pontului Euxin, a fost atribuită mormintului lui Dima, presupusul constructor al Dragomirnei. Tot aici se află și mormintul Mariei Balș, fiica lui Constantin Mavrocordat, domn în mai multe rânduri în Țara Românească și Moldova. Pe lespede de piatră este săpată stema unită a celor două principate române, înscrisă într-o cunună de lauri.

În partea dreaptă a pronaosului, ridicată deasupra nivelului pardoselii se află așezată lespede funerară a ctitorului. Piatra lui Anastasie Crimca e albă ca și Dragomirna — „zeița albă”, cum a botezat-o până unui scriitor contemporan. Nu a fost înscris nici un nume, nici o podoabă.

Biserica a fost înconjurată mai târziu cu ziduri întărite de turnuri de apărare. „Miron Barnovschi Movilă Voievod domn al Țării Moldovei a făcut îngrăditura de zid în jurul sfintei mănăstiri Dragomirna”, menționează pisană cu frumoasa stemă a Moldovei, fixată pe zidul turnului-clopotniță, deasupra intrării, în anul 1627. Această fortificare a minăstirii era dictată, ca și în cazul altor așezăminte religioase, de împrejurările istorice pline de nesiguranță care au caracterizat și prima jumătate a secolului al XVII-lea. Zidurile Dragomirnei se ridicau la unsprezece metri, iar turnurile de la colțuri, de înălțimi și dimensiuni diferite, accentuează înfățișarea masivă a întregului sistem de apărare.

Trapeza Dragomirnei, o sală spațioasă, cu bolți ogivale arcuite în spiritul goticului târziu, înmănușiate în mijloc pe umerii unui stilp poligonal, frumos echilibrată arhitectural, cu o ornamentație sculpturală concepută în spiritul aceleiași maniere decorative promovate de Anastasie Crimca, o ridică la nivelul uneia dintre cele mai izbutite reali-

zări artistice ale acestei minăstiri. Ea va fi repetată câteva decenii mai târziu și amplificată la dimensiunile cerute de noile monumente, în „sălile gotice” de la Trei Ierarhi și Cetățuia.

Om de cultură și totodată un artist autentic, Anastasie Crimca face din ctitoria sa un însemnat centru cultural. El a fost nu numai inițiatorul unei școli de caligrafi și miniaturisti, ci și un inovator și un înzestrat ilustrator de cărți. Tematica ilustrațiilor se arată mai bogată decît la manuscrisele lucrate în secolele anterioare, iar tratarea lor se caracterizează prin accentuarea aspectului laic.

Arta broderiei și a prelucrării metalelor prețioase erau de asemenea cultivate în atelierele mănăstirii. Se spune că broderiile de la Dragomirna reprezintă, alături de acoperămintul de mormint de la Sucevița, momentul trecerii spre o tratare compozițională mult mai complexă. Tot aici au fost lucrate și ferecăturile semnate de argintarul Grigorie Moisiu, meșter cu o uimitoare fantezie artistică și cu o deplină știință a acestui meșteșug.

Unele din piesele rămase de la acei artiști talentați, deschizători de orizonturi pentru generațiile care le-au urmat, precum și altele, mai vechi sau mai noi aduse sau păstrate acolo, au fost adunate și expuse într-un muzeu organizat în incinta mănăstirii. Printre obiectele de mare preț adăpostite de acest muzeu se află câteva manuscrise — două Tetravanghelieri din 1609, Liturghierul din

1610, *Tetravangeliarul* cu portretele mitropolitului Anastasie Crimca din 1614, *Liturghierul* și *Psaltirea* din 1616, unele lucrate pe pergament, altele pe hirtie — epitafurile din catifea vișinie, brodate cu fir de aur și argint, din 1612 și 1613, crucea sculptată în lemn și ferecată în argint din 1624, documente domnești, o colecție de peceți bucovinene.

Intregul complex mănăstiresc de la Dragomirna a fost supus în ultimii ani unor ample lucrări de restaurare, încheiate în 1968.

SLATINA

Într-un loc cu priveshti încintătoare, la adăpostul muntelui Dealul Mare și al Obșinei Plaiului, în vecinătatea Suhei, născută pe undeva pe aproape, în masivul Stănișoarei, și-a înălțat Alexandru Lăpușneanu unica-i ctitorie zidită din temelii, care avea să fie cea mai de seamă operă de arhitectură moldovenească de la mijlocul veacului al XVI-lea, punte de legătură între construcțiile din epoca lui Ștefan cel Mare și monumentele ce aveau să se ridice spre sfârșitul acestui secol.

Domnia furtunoasă și zbuciumată a lui Alexandru Lăpușneanu s-a petrecut în două rinduri, între 1552–1561 și 1564–1568, ridicarea bisericii fiind legată de prima domnie. Lucrările au durat mai mulți ani, în perioada dintre anii 1554 și 1558, cind s-a zidit biserica și în anii următori, pînă la 1561, data consemnată de pisanie, cind și celelalte construcții, inclusiv zidurile de incintă vor fi fost terminate. Înfățișarea impresionantă a construcției, cu contraforturi puternice pe zidurile-i înalte, care întărește armonia proporțiilor, ne duce cu gîndul la ctitoriile ștefanienne de la Neamț și Piatra. Decorarea exteriorului este foarte simplă, reducîndu-se la un rînd de ocnițe pe partea superioară a zidurilor și la 13 firide înguste și lungi pe absida de est, care accentuează impresia generală de suplete și înălțime a întregii construcții. Absidele laterale nu sînt vizibile pe dinafară, descrierea lor înscriindu-se în grosimea zidurilor.

Interiorul urmează orînduirea obișnuită a arhitecturii moldovenești din secolul al XVI-lea. O ușă scundă și trei ferestre înguste, cu ancadramentele sculptate de asemenea în piatră după influența stilului gotic, străpung laturile de sud și de nord ale prid-

vorului. Două calote sferice acoperă bolta pronaosului, împărțit în două cu un arc transversal, sugerînd în chip fericit ideea de spațiu și de monumentalitate aeriană. În gropniță au fost înmormîțați „... un bătrîn copleșit de blăstăme, care ieșise din lume prin haina de căntă a călugăriei și prin otrava boierilor: călugărul Pahomie, care fusese Alexandru Lăpușneanu”¹ și fiica acestuia domnița Teofana. Tot aici a fost îngropat mai tirziu mitropolitul Veniamin Costache care, asemeni lui Lăpușneanu, și-a petrecut ultimele clipe de viață la această minăstire. Osemintele sale au fost însă strămutate ulterior în noua Mitropolie a Iașilor. Dărimarea zidului despărțitor, cu ocazia unor transformări efectuate în cursul veacului trecut, lasă impresia contopirii acestei încăperi cu naosul. Mijloacele arhitecturale folosite în alcătuirea naosului urmează sistemul clasic de arcuire a bolților moldovenești.

Vechea zugrăveală nu s-a mai păstrat. A fost refăcută în 1828, dar noua pictură, de o calitate evident inferioară, nu mai respectă decît în linii mari programul iconografic inițial. Peretele vestic al pronaosului cuprinde obișnuita scenă votivă, aici un lung cortegiu alcătuit din familia ctitorului, dar repictările au alterat autenticitatea tabloului original.

Zidurile masive, înalte de 6–7 metri și groase de 1,5–1,80 metri, care incing biserica într-un patrat aproape perfect, precum și patru turnuri masive la colțuri și un al cincilea în mijlocul zidului răsăritean, deasupra intrării, dau mănăstirii Slatina, ca și Suceviței ori Dragomirnei, înfățișarea unei veritabile cetăți.

În condițiile de nesigurantă, provocate atît de disensiunile interne cit și de presiunile tot mai insistente ale Porții Otomane, existența unui loc puternic fortificat, menit să înlocuiască într-o oarecare măsură cetățile Sucevei și Neamțului, distruse în aceeași perioadă din ordinul turcilor, reprezenta un oarecare motiv liniștitor pentru Lăpușneanu. Domnitorul a intenționat să facă din ctitoria sa nu numai un refugiu întărit, ci și o reședință de curte. Dincolo de zidurile de incintă, atmosfera austeră impusă de sobrietatea monumentului este atenuată întrucîtva de caracterul mai intim pe care l-au creat locuințele construite în jurul bisericii.

Peregrinările cu scopuri comerciale, prin numeroase țări europene, înainte de a deveni domn, l-au determinat pe Lăpușneanu să introducă o serie de elemente decorative care evidențiază un incontestabil rafinament artistic. El apelează la meșteri de peste munți, mai cu seamă de la Bistrița, prin intermediul cărora pîtrund influențe ale stilurilor artistice din apus. Materiale scumpe și îndeosebi mar-

¹ N. Iorga „Pagini alese”, vol. I, 1965, p. 130.

mură de diferite culori, sînt folosite abundent în decorarea interioarelor. O fîntînă arteziană împrejmuită cu lespezi de marmură, lucrată după stilul Renașterii italiene, pătrunde pentru prima oară în arhitectura moldovenească.

Reședința lui Alexandru Lăpușneanu se deosebea evident de casele boierești ale înaintașilor săi, atît prin dimensiunile mai mari (în urma transformărilor la care a fost supusă ulterior, odată cu biserica nu a mai rămas decît jumătate din vechea clădire), cit și datorită somptuoității ornamentale promovate în amenajarea interioarelor.

De-a lungul veacurilor minăstirea a suferit mai multe stricăciuni și distrugerii, din care cea mai mare a avut loc în timpul Eteriei, cînd i s-a dat foc. Lucrările de refacere au început în 1823 și s-au terminat în 1834, cînd întregul ansamblu a fost supus unor serioase modificări.

Lăpușneanu a dăruit mănăstirii Slatina un tezaur artistic de mare valoare, alcătuit din obiecte de cult și numeroase podoabe de preț. Evenimentele tulburi prin care a trecut Moldova la sfîrșitul secolului al XVI-lea au făcut ca multe din aceste comori să se piardă sau să fie distruse.

Și la Slatina, ca la multe din minăstirile și palatele domnești din epoca feudală, bro-

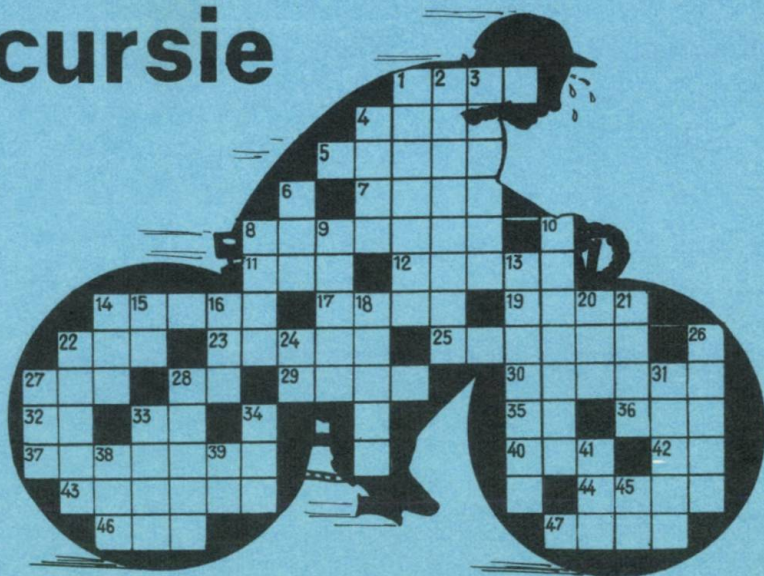
deriile au avut un însemnat rol decorativ. Cea mai veche broderie lucrată aici este un epitaf din 1556, înfățișînd, pe un fond roșu-vîșiniu „Plîngerea lui Isus”. Se mai cunosc de asemenea, un vîl unic prin dimensiunile sale și prin diversitatea compoziției, pe al cărui fond, țesut în întregime cu fir de aur, sînt aplicate broderii viu colorate, cu dominante de albastru și un vîl de timpă, păs-trînd ca și celelalte de altfel, elementele tradiționale ale broderiilor cusute în atelierele moldovenești.

Spirit cultivat, Alexandru Lăpușneanu a încercat să reinvie strălucirea artistică a epocii lui Ștefan cel Mare. El mai înființase aici o școală de caligrafi și învățați cărora le încredințase misiunea de a aduna vechi izvoare istorice. La Slatina s-au copiat Letopisețul de la Putna, cea mai veche cronică din Moldova, un cronograf în care sînt înregistrate evenimentele petrecute în istoria imperiului bizantin pînă la 1425, două poemelnice realizate în secolul al XVIII-lea după altele mai vechi, conținînd numeroase date istorice și evenimente din viața minăstirii etc.

Alexandru Lăpușneanu ne-a lăsat la Slatina nu numai un valoros monument de arhitectură ci și dovada unui remarcabil interes pentru dezvoltarea artei moldovenești, făcînd din ctitoria sa un însemnat focar de cultură.

In excursie

ORIZONTAL: 1) Muntele..., cabană situată în masivul Ciucas; 4) Lacul cel mai vizitat de la poalele vârfului Ineu din Munții Rodnei; 5) Han turistic la jumătatea drumului dintre Cîmpulung și Bran; 7) Nume feminin; 8) Urcă ușor la deal în spatele... altuia; 11) Prefix pentru ureche; Leliță din Munții Oașului; 17) Județ (reg.); 19 La fel cu proba; 22) O baie reconfortantă; 23) Vîrf și cabană în munți; 25) Cabană în Delta Dunării; 27) La stînga Joian; 28) Horia Ursu; 29) Stîna de..., stațiune climaterică în munții Bihorului; 30) Pe malul Dunării... Mai sus de Tr. Seyerin; 32) Liviu Holdan; 33) Literă grecească; 35) Servește! 36) Pas agale; 37) O parte din Cîmpia Română unde se află stațiunea balneară Amara; 40) Mijloc de intrare; 42) Cută; 43) Perla litoralului nostru; 44) Stat în America de Sud; 46) Drum îngust între munți; 47) Cel mai „căutat” anotimp pentru excursii.

VERTICAL: 1) Ca aerul de munte; 2) Stațiune balneoclimaterică în județul Vilcea lângă Călimănești. 3) ... Monteoru, stațiune balneoclimaterică în județul Buzău. 4) Decem-

brie. 6) Hamacul pentru excursionist. 8) 1400 metri înălțime (pl.). 9) Centru de exploatare a huilei înglobat Petrilei. 10) Lanț muntos cu cele mai înalte piscuri din Carpați, important obiectiv turistic. 13) Vîrf și cabană în Munții Făgărașului la izvoarele riului Argeș. 14) În vîrf de munte. 15) Capse. 16) În lipsă de mare! 18) Cabană și lac glaciar în munți. 20) Prima literă gotică. 21) Fibre textile din care se scoate fuiorul. 22) Munte și cabană în Bucegi. 24) Zamfir Voinescu. 25) Masiv muntos în care întîlnim Pietrele Doamnei și cabana cu același nume. 27) Unul din Crișuri. 28) Ne-a istorisit minunat excursiile făcute în Munții Neamțului în volumul „Pe drumuri de munte”. 31 „... Dornei, stațiune balneoclimaterică în nordul Moldovei. 33) Cu barca pe lac (sing.) 34) Loc lângă Tușnad într-un crater vulcanic (Puciosul). 38) Onomatopeea pașilor în marș. 39) Posezi. 41) Oportună în calea turiștilor sau atracția anumitor stațiuni (sing.) 45) Pere!

Dicționar la îndemînă: NUST, ANS, LIOR

MIHAI PATRAȘCU

MONTANA

(criptografie: 2, 7, 2, 2, 5, 2, 1, 6, 7)

©©B×T^D_MT^T_ORKUG

MUZEE MEMORIALE

Muzele memoriale, cinstind amintirea personalităților proeminente ale științei și culturii românești, se numără desigur printre obiectivele turistice mult îndrăgite de iubitorii de drumeție. Facilităm în paginile ce urmează, cititorilor noștri, identificarea acestora. Muzele din București sunt tratate în ordinea alfabetică a personalităților evocate, iar cele din țară urmând câteva dintre șoselele naționale (D N. 1,2,7 etc.)

pentru cei care-l cunoșteau doar poet. Impresionează autenticitatea muzeului. Exemplare din prima ediție a volumelor de poezii „Plumb”, „Ștanțe burheze” etc.

George Enescu (1881–1955) – Calea Victoriei 141, sector 1.

Clădirea monumentală ridicată între anii 1898–1900, opera arh. I. D. Berindey este foarte familiară bucureștenilor. Enescu n-a locuit aici. În popasurile sale de scurtă durată în București prefera încăperile mici ale uneia dintre clădirile anexe. Dintre exponate: fotografia casei natale din Liveni, fotografiile primilor profesori (Ioseph Hellmesberger, vioară și Robert Fuchs, armonie), un caet din anii de studii de la Paris (corecturile compozițiilor sint efectuate de Massenet), partituri din Oedip, pianul la care a compus mare parte din lucrările sale, fotografii de la diverse concerte, afișe, corespondență etc. Clădirea anexă sus pomenită este bogată în piese de mobilier, obiecte de uz personal etc.

Maria Filotti (1883–1956) – str. Vasile Pirvan 12, sector 7.

Ușile sculptate în stil florentin (C. Babic), pereții pictați în stil pompeian, lucrări semnate de C. Ressu, I. Iser, Cecilia Cuțescu Storck, între care multe o reprezintă pe artistă în diverse roluri, piesele de mobilier, conturează un interior pe care numai un rafinat simț artistic îl poate crea. Dintre exponate: Diploma obținută la absolvirea Conservatorului (1906), fotografii în diverse roluri pe scena Naționalului din Bucu-

București

Theodor Aman (1831–1891) – str. C. A. Rosetti 8, sector 1.

Picturi, sculpturi, gravuri, piese de mobilier, presa la care își tipărea gravurile, costume și măști folosite ca modele. Din lucrări: „Hora Unirii”, „Atelierul”, „Slujba Învierii la Stavropoleas” etc.

Tudor Arghezi (1880–1967) – str. Mărțișorului 12, sector 5.

Ultima locuință din București a scriitorului unde își are și mormintul. Biblioteca, masa de lucru, manuscrise, corespondență, exemplare din diverse publicații la care a colaborat.

Victor Babeș (1854–1926) – str. Andrei Mureșanu 14, sector 1.

Vitrine cu acte originale (și fotocopii) privind lucrările savantului, tratatul de bacteriologie, distins cu premiul „Montyon”, scris în colaborare cu A. V. Cornil, fotografii – document privind aspecte ale activității institutului creat de el în București, microscopul preferat de Babeș, tratatul său „La rage”, exemplar din prima ediție (Paris 1912).

George Bacovia (1881–1957) – str. George Bacovia 63, sector 5.

Cîteva schițe în cărbune, partituri din creația muzicală pe versuri de Mihai Eminescu, ultima vioară la care a cîntat, întregesc imaginea lui Bacovia

2

rești pe care-l va părăsi după 52 de ani de activitate neîntreruptă, cărți cu autografele autorilor (N. Iorga, Victor Eftimiu, Camil Petrescu).

Iosif Iser (1881–1958) – B-dul Nicolae Bălcescu 9B, sector 1.

Colecția încearcă o reconstituire fidelă a locuinței artistului din str. Crăițelor 3 (București). Lucrări în guașă, ulei pe pînză, desene din perioada colaborării la „Facia”, „Adevărul”, „Dimineața”.

Corneliu Medrea (1888–1964) – str. General Budișteanu 16, sector 7.

Expune în exclusivitate opere ale sculptorului: „George Coșbuc”, „Barbu Delavrancea”, „Infinitul”, „Dragoș Vodă și zimbrul”, „Pescari”, „Spinul” etc.

Ian Minulescu (1881–1944) – B-dul G. Marinescu 19, sector 7.

În afara exponatelor cu caracter memorialistic, casa Minulescu, păstrează o valoroasă colecție de lucrări de artă plastică semnate de Oscar Han, C. Ressu, Lucia Demetriad-Bălănescu, I. Iser etc., precum și numeroase icoane pe sticlă. Arhiva familiei reunește documente, scrisori, manuscrisele poetului.

Constantin Nottara (1859–1935) – B-dul Dacia 51, sector 2.

Una dintre cele două camere evocă personalitatea compozitorului C. C. Nottara, fiul marelui actor.

4

3

Dintre cele peste 800 de roluri interpretate în strălucita sa carieră, Nottara a creat o adevărată școală de artă interpretativă a cărei tradiție se păstrează încă vie în zilele noastre. Pretutindeni fotografii din Hamlet, Viforul, Apus de soare, Vlaicu Vodă, împodobesc vitrinele, evocând anii de glorie trăiți de marele artist.

Karl Storck (1826–1887), **Carol Storck** (1854–1926), **Friedric Storck** (1872–1942), **Cecilia Cuțescu-Storck** (1886–1970) – str. Vasile Alecsandri 12, sector 1. Clădirea în care s-a amenajat muzeul este ridicată în anul 1913 după planurile arh. Clavel și a servit de locuință și atelier soților Friedric și Cecilia Cuțescu-Storck. Exponatele evocă momente ale creației lui Karl, a fiilor acestuia și a Ceciliei Storck. În cele 5 săli ale muzeului rețin între altele atenția pictura pereților „en caustica”, aparținând Ceciliei Cuțescu-Storck, macheta bisericii episcopale din Curtea de Argeș executată de Karl Storck înaintea restaurării monumentului efectuată de Leconte de Nouy, „Arunătorul cu piatra” și bustul poetului Macedonski (Friedric Storck) etc.

G. M. Tattarescu (1820–1894) – str. Domnița Anastasia 7, sector 6.

Casa a fost cumpărată de pictor în 1855 la mezz și reparată sub îndrumările lui în 1858. Este una dintre cele mai vechi clădiri din București. Exponatele evocă în cele 7 încăperi principale etape din viața artistului: schițe din vremea studiului anatomiei, medalii și diploma câștigată la concursul din 1848 (Italia), organizat de „Congregazione artistico dei virtuosi al Panteon”, lu-

5

crări de început, tabloul care l-a consacrat peste hotare „Deșteptarea României”, „Nemesis”, portretul lui Bălcescu etc.

Muzeul Teatrului Național „I. L. Caragiale” – Pasajul Comedia 2, sector 1.

A fost deschis în anul 1942. Reunește mărturii emoționante ale unei efervescente activități culturale-artistice, ai cărei exponenți erau tot atâtea nume de rezonanță și dincolo de hotarele țării. Costume, fotografii, scrisori, portrete ale unor mari personalități văzute în diverse roluri de către artiști plastici, adesea simple obiecte de recuzită evocă pe acei oameni aleși care au servit decenii de-arindul artei: Costache Caragiale (1815–1877), Matei Millu (1814–1896), Fany Tardini (1823–1908), Mihail Pascaly (1830–1882), Ștefan Vellescu (1838–1899), Ion Anestini (1846–1919), Ion Petrescu (1851–1932), Ștefan Iulian (1850–1892), Grigore Manolescu (1857–1892), Aristiza Romanescu (1854–1918), C. I. Nottara (1859–1935), Paul Gusti (1859–1944), Aglae Pruteanu (1866–1941), Vasile Toneanu (1868–1933), Iancu Brezeanu (1869–1940), Petre Liciu (1871–1912), Aristide Demetriade (1872–1930), Romald Bulfinchi (1872–1953), Lucia Sturdza-Bulandra (1873–1961), Agatha Birsescu (1875–1939), Constantin Tănase (1880–1945), Tony Bulandra (1881–1943), Ion Manolescu (1881–1959), Mariaora Ventura (1884–1954), Sonia Cluceru (1892–1955), Nicolae Bălățeanu (1893–1956), George Vraca (1896–1964); Mihai Popescu (1909–1953).

Scriitori evocați în sălile muzeului: Vasile Alecsandri (1821–1890), Ion Luca Caragiale (1852–1912),

6

Barbu Ștefănescu-Delavrancea (1858–1918), Al. Davila (1865–1929), Camil Petrescu (1894–1957), Victor Ion Popa (1895–1946).

Traseul I (D.N.4)

București–Budești (31 km) – Oltenița (64 km) – Minăstirea (90 km).

De la km 31 (D.N.4) drum local 4 km conduce în comuna Herăști, unde este în curs de amenajare muzeul Udriște Năsturel.

Alexandru Sahia (1908–1937), comuna Minăstirea. Casa natală expune obiecte de mobilier care au aparținut familiei scriitorului, patul care i-a cunoscut ultima suflare, biroul la care-i plăcea atât de mult să lucreze în puținele zile de vacanță ce și le îngăduia în casa părintească, un exemplar din „Bluze Albastre”, fotografii, scrisori, autografe etc.

Traseul II (D.N.6)

București – Craiova (227 km) – Turnu Severin (339 km) – Sibiu (272 km) – Râșinari (282 km). Km 37: Ghergani, comună în care și-a trăit ultimii ani ai vieții Ion Ghica (1816–1897); tot aici este și înhumat.

Traian Demetrescu (1866–1896), str. Silozului 13, Craiova.

7

Manuscrisele unor poezii („1 Mai”, „Sărării”), edițiile prime ale poeziilor sale: „Poeme”, „Cum iubim” etc.; exemplare din ziarele vremii la care a colaborat, un original album cuprinzând articolele criticilor literari privind opera poetului. **Ion Vidu** (1863–1931), str. Timișoara 1, Lugoj. Fotografii din activitatea sa în domeniul muzicii corale, scrisori, autografe, o liră dăruită de dirijorul corului „Carmen” din Turnu Severin.

Ion Slavici (1848–1925), comuna Siria. Casa natală a scriitorului nu mai există: vizitatorul va găsi în comună doar școala în care Slavici a absolvit cursul primar, iar în centrul așezării muzeul memorial în care sint expuse manuscrise originale și fotocopii după manuscrise, scrisori autografe, o hartă a călătoriilor lui Slavici, piese de mobilier din sufrageria și camera de lucru a scriitorului.

Traseul III (D.N.7)

București – Pitești (114 km) – Rimnicu Vilcea (174 km) – Sibiu (272 km) – Râșinari (282 km). Km 37: Ghergani, comună în care și-a trăit ultimii ani ai vieții Ion Ghica (1816–1897); tot aici este și înhumat.

Km 105,400, se desprinde spre sud-vest, un drum de 1 km spre Muzeul Golești, amenajat în canalul familiei Golești, construit în secolul al XVII-lea; evocă câteva momente principale din viața politică și culturală din România, petrecute în secolul trecut.

8

Anton Pann (1798–1854) — Rimnicu Vilcea, la ieșirea din oraș în drum spre Olănești. Este casa în care a locuit o scurtă perioadă Anton Pann; expune fotocopii după manuscrise, ediții ale culegerilor sale de folclor, vitrine cu date ce punctează cronologic etapele creației sale. **Octavian Goga** (1881–1938), satul Râșinari. Casa natală a poetului cu mobilierul de care s-au servit părinții lui Goga. Este o locuință de o modestie impresionantă.

Notă

Din Rimnicu Vilcea, prin Drăgășani (cca. 90 km sud) se ajunge în comuna Bălcești, unde s-a inaugurat de curând muzeul memorial Nicolae Bălcescu, în conacul Bălceștilor. Fotocopiile scrișorilor lui Bălcescu, ale unor documente legate de mișcarea de la 1848, unele manuscrise, măturii ale contemporanilor etc., integresc imaginea marelui iluminist cit și pe aceea a frământatelor zile ale revoluției burghezo-democratice din Țara Românească.

Traseul III-A (D.N.37)

George Topirceanu (1886–1937), comuna Nămăești. Casa în care s-au stabilit în ultima parte a vieții lor, părinții poetului punind capăt peregrinărilor prin țară. Topirceanu, elev la Sfântu Sava, în uniformă militară din vremea campaniei din 1913, deschide seria fotografiilor numeroase ce-l prezintă la diferite virste. Obiecte ieșite din mina mește-

9

rilor artizani, o bibliotecă turnantă, manuscrise ale unor poezii mai puțin cunoscute (ex. „La noi”), exemplarul din ziarul „Dimineața” care anunță moartea poetului, publicind între altele un necrolog semnat de Sadoveanu.

Traseul IV (D.N.1)

București — Ploiești (60 km) — Cimpina (97 km) — Bușteni (135 km) — Brașov (175 km) — Sibiu (297 km) — Cluj (464 km) — Clucea (538 km) — Oradea (615 km).

Ion Luca Caragiale (1852–1912) — str. C. T. Gri-gorescu 1, Ploiești.

O casă veche din secolul al XIV-lea care a aparținut unei familii Dobrescu. În cele 5 săli: catalogul cu foaia matricolă a elevului Ion Luca Caragiale de la Școala Domnească 1859/1860, o fotografie a lui Eminescu, nelipsită de pe biroul scriitorului, biroul său, cîteva numere din revista „Claponul”, care „apare cînd iese de sub tipar” și pe care „oricine îl poate căpăta gratuit dacă dă 50 de bani”, afișe de la reprezentațiile în premieră ale pieselor sale. Ultima sală este dedicată lucrărilor sale tipărite peste hotare. (Din Ploiești, în drum spre Tirgoviște pe D.N.72, la cca. 3 km, veți întîlni comuna natală a scriitorului, Ion Luca Caragiale, fostă Haimanalele, fostă Mărgineni).

Nicolae Grigorescu (1838–1907) — D.N.1 km 94,600 la ieșirea din Cimpina spre Breaza.

10

Casa din Cimpina este clădită după proiectele pictorului. În cele 10 încăperi sînt expuse tablouri originale, reproduceri, în atelier pe șevalet pinza neterminată „La izvor”, alături penelul, paleta și ochelarii. Piese de mobilier: ciorapii, coșul și plasca, purtate în compania din 1877 în Bulgaria, un prețios album al lucrărilor sale întocmit de Alexandru Vlahuță.

Bogdan Petriceicu Hașdeu (1838–1907) — D.N.1 km 94,800 la ieșirea din Cimpina spre Breaza. Muzeul este amenajat după planurile întocmite de Hașdeu. Fotocopii ale unor publicații la care a colaborat sau le-a condus, ediția primă a unor lucrări (ex. „Luca Stroici” — 1864); „Ioan Vodă cel Cumplit” — 1865), portretul soției sale, opera pictorului Sava Henția, un portret al lui Hașdeu semnat de Grigorescu și datat 1901, exemplare din scrierile ficei sale, celebră la vremea aceea, Iulia Hașdeu.

Cezar Petrescu (1892–1961), str. Băilor 20, Bușteni. Exponatele evocă momente principale din creația sa artistică și publicistică, ediții ale operelor sale, exemplare din zărele vremii, obiecte de uz personal, cîteva obiecte de mobilier.

Gheorghe Dima (1847–1925) — str. Gheorghe Dima 4, Brașov.

Numeroase scrisori de la Ciprian Porumbescu, D. Chiriac, G. Folescu, partituri din compozițiile sale create în vremea detențiunii, obiecte lucrate de ceilalți deținuți (în anii ocupației nemțești din primul război mondial) și dăruite maestrului în semn de prețuire, masca mortuară, muiulul miinii drepte, pianul, ultimul la care a lucrat etc.

11

Emil Isac (1886–1954) — str. 1 Mai 23, Cluj.

Muzeul s-a deschis în fosta locuință a poetului, o clădire veche de peste 150 de ani. Două încăperi modeste ca dimensiuni păstrează: manuscrise ale poetului (ex. „Așteptare” inspirată de evenimentele din 1907), o scrisoare de la Caragiale, volume de poezie din creația sa traduse în maghiară, rusă, esperanto, japoneză etc.; biblioteca (peste 1700 volume).

Octavian Goga (1881–1938) — comuna Clucea, D.N. 1 km 554

Biblioteca cca. 10.000 volume, camera de lucru, un somptuos salon de muzică, numeroase schițe în cărbune de Grigorescu, tablouri de Iser, Ressu, Tonitza, o colecție de icoane pe sticlă, o colecție de jaduri, cîteva obiecte provenite de la Pompei și dăruite de către guvernul italian poetului, o ladă din lemn de cedru în stil maur, scrinul ce i-a aparținut lui Avram Iancu, un goblen sec al XV-lea, scrisori de la diverse personalități, manuscrise etc.

Iosif Vulcan (1841–1907) — str. Iosif Vulcan 16, Oradea.

În clădirea ce adăpostește azi muzeul a funcționat redacția „Familiei” Tot aici locuia și Iosif Vulcan. Sînt expuse numeroase exemplare din revistă scrisori de la diverși colaboratori, inițial aproape necunoscuți, apoi consacrați de „Familia” și deveniți scriitori de renume.

Ady Endre (1877–1919) — str. Traian nr. 1, Oradea.

Muzeul amenajat în clădirea fostei cofetării Müller vestită la timpul acela, frecventată ade-

12

sea de Ady. Macheta casei natale din Mecen-
tiu, fotografii ale frumoasei Leda, muza poe-
tului, volume de poezii apărute în timpul vieții.
Notă

De la Ploiești, o scurtă abatere spre nord est,
D.N. 1 A vă conduce după cca. 30 km în Vă-
lenii de Munte, localitate în care se află mu-
zeul închinat lui Nicolae Iorga, str. Enescu 3.

Nicolae Iorga 1871-1940

Interiorul, același de pe vremea distinsului căr-
turar român, este de o simplitate și modestie
greu de imaginat. Pe o latură a construcției
o prispă largă de casă de țară dă locuinței
un farmec deosebit. Dintre exponate reținem:
bustul lui Iorga operă a sculptorului O. Han
(1923), o fotografie de la o întrunire politică
de la Sighisoara de pe la 1930, un portret al
soției sale de D. T. Burada, câteva icoane pe
sticlă, dormitorul și biroul cu piese de mobi-
lier la fel de simple.

Traseul V (D.N.2)

București-Buzău (110 km) — Bacău (285 km)
— Piatra Neamț (347 km) — Suceava (465 km)

Alexandru Vlahuță (1858-1919) — comuna Dra-
gosloveni

Despre casa de la Dragosloveni în care s-a
retras scriitorul, Gala Galaction spunea că de-
venise unul dintre principalele cenacuri artis-
tice din țară, fiind locul de întâlnire preferat

13

al multora dintre scriitorii români. Majoritatea
încăperilor sînt mobilate și ornate în stilul ca-
selor vrinchenilor.

Calistrat Hogaș (1847-1917 str. Ștefan Stincă 1
Piatra Neamț.

Atrag în mod deosebit atenția: mantaua uriașă
cu care putea acoperi „... întregul nostru emi-
sfer”, pălăria cu boruri largi, botforii, toate
nelipsite din călătoriile sale în munții Neam-
țului; o masă de scris, câteva fotografii, diverse
obiecte primite în dar (ex. o frumoasă guslă
din nucleu de cocs)

Ion Creangă (1837-1889 —str. Ion Creangă 12,
cartier Humulești, oraș Tirgu Neamț.

Bojdeuca în care a văzut lumina zilei Creangă
este pogrădită direct din paginile „Amintirilor
din copilărie”. Veți vedea prichicul sobei, unde
se „jucau mițele de crăpau” și motocoii legați
cu sfoară, și pe sfîntul Neculai agățat în cui,
scaunul lui moș Chiorpec Ciubotariul, un abe-
cedar rămas din vremea dascălului Iordache
etc. Vizavi pe locul cireșului mătușii Marioara
a crescut un alt cireș tinăr, dar ograda este
aceeași, aceeași și Ozana „cea frumos curgă-
toare” care se afla nu departe de casă.

Mihail Sadoveanu (1880-1961) — comuna Vină-
tori Neamț, în vecinătatea minărilor Neamț.

În vitrine mari de cristal, în maniera unei ex-
poziții moderne, fotografii, fotocopii de pe ma-
nuscrite, citate din opera sa, conduc vizitatorul
pe firul cronologic al uriașei activități a pro-
zatorului. Dintre obiectele personale nu lipsesc
unelte de pescuit, nedespărțite tovarășe în
clipele de răgaz și de meditație.

14

Traseul V-A (D.N.28)

Bacău-Roman (43 km) — Mircești (63 km)
— Iași (116 km)

Vasile Alecsandri (1821-1890) — comuna Mircești
Este unul dintre cele mai reușite muzee memo-
riale din România. Deși s-a scurs atîta vreme
de la moartea scriitorului, îi sînt păstrate intacte
toate obiectele de mobilier, multe dintre piesele
vestimentare (ex. costumul de diplomat) obiectele
de uz personal etc. Se consideră de altfel că
în conacul de la Mircești pînă și atmosfera e
aceeași de pe vremea lui Alecsandri, vizitator-
ul avînd impresia că poetul este pe undeva
prin lunca Siretului ieșit la plimbare. Între altele:
scrisori autografe, bibliotecă, divanul, perne tur-
cești ce invită la ciubuce și cafele, cupa pri-
mită în urma concursului de la Montpellier, scri-
soarea de felicitare a poetului Mistral. La Mir-
cești se află și mormîntul poetului.

În Iași nu sînt muzee memoriale în afara boi-
deucii lui Creangă din mahalaua Tîcăului,
(construcție conservată excepțional) dar Iașul
trezește amintirile trecutului de aur al literaturii
românești, trezește la fiecare pas amintiri dragi
legate de numeroase personalități din viața
noastră culturală.

Traseul V-B

Suceava-Botoșani (42 km) — Dorohoi — George
Enescu (82 km)

15

George Enescu, cu al cărui muzeu memorial din
București am făcut cunoștință în paginile ante-
rioare, are încă două muzee — la Dorohoi și
în comuna natală fostă Liveni, azi George Enescu.

Traseul V-C (D.N.17)

Suceava-Cîmpulung (70 km) — Vatra Dornei
(105 km) Biserița (190 km) — Coșbuc (196 km)

Liviu Rebreanu (1885-1944)

Venind dinspre Bistrița pe drumul local spre
Năsăud, după cca. 2 km de la ieșirea din
Năsăud, călătorul va întîlni satul Prislop, azi
Liviu Rebreanu. Chiar la intrarea în sat va
afla casa muzeu. Este același drum descris de
scriitor în romanul său Ion. De altfel, în muzeu
sînt expuse între altele șerparul lui Ion al
Glanetașului și ițarii, foto Anei Boldjier și lu-
cruri care i-au aparținut preotului Belciug. De-
sigur nu este o fantazie a muzeografului. Aceste
personagii au existat în realitate în satul Pris-
lop. Dintre celelalte exponate: scrisori ale scrii-
torului către părinți, file de manuscris, așchii din
spînzurătoarea pe care a fost executat fratele
său.

George Coșbuc (1866-1918) — cca. 5 km nord
de orașul Bistrița pe șoseaua Salva-Vișeu.
Prima încăpere o autentică bucătărie țărănească.
Multe dintre ustensilele au aparținut chiar mamei
poetului. Deosebit de reușite lucrurile pictorice
Felicia Avram, ilustrații ale unora dintre poezii
și fotografii mai puțin cunoscute (ex. alături de
Caragiale la Sîngeorzi). Cîteva obiecte care i-au
aparținut, pelerina, pălăria cu boruri mari, etc.

16

COMORI DE ARTĂ

RĂDĂUȚENE

Așezat la răscruce de drumuri în inima Bucovinei, Rădăuții oferă celor ce-l vizitează, revelația unui important centru turistic. Alături de ctitoria lui Bogdan Voievod, unde se odihnesc întemeietorii statului feudal al Moldovei, Muzeul etnografic reprezintă unul din cele mai interesante obiective turistice din oraș.

Înființat cu mai bine de trei decenii în urmă, muzeul rădăuțean își sporește cu fiecare an colecțiile și, o dată cu aceasta, valoarea sa documentară. Instalații țărănești — unele unice (pot fi văzute vînturători din lemn descoperite la Volovăț și Frătăuți, rîșnițe, o moară de mîină din Sucevița, cu roți de lemn și piatră de gresie, oloinițe cu pisășlogi puși în mișcare manual, cu ajutorul scripeților), instrumental meșteșugăresc, folosit de olari, fierari, dogari, pielari, unelte legate de ocupațiile străvechi ale locuitorilor din zona Rădăuților — păstorit, vîânătoare, albinărit, — costume populare de pe o întinsă arie geografică din Țara de Sus, scoarțe lucrute cu coloranți vegetali, icoane pe sticlă, lăzi de zestre și obiecte legate de obiceiuri și sărbători — dau o imagine cuprinzătoare asupra vieții și însușirilor creatoare ale locuitorilor acestui străvechi pămînt românesc. Muzeul găzduiește, de asemenea, două colecții de autentică valoare: una, de ouă încondeiate, miniaturi artistice de un surprizător rafinament cromatic; cealaltă de ceramică, reprezentînd centre cu o veche tradiție în meșteșugul olăritului: Rădăuți, Marginea, Kutu. Ceramica de Kutu (după numele celui mai important centru care producea acest gen de artă, aflat pe Ceremuș, în Galiția) este bogat reprezentată, printre expozate figurînd piese din secolul al XVIII-lea, reali-

zate în centrele locale de olari. Motivele ornamentale, cu desene florale, zoomorfe și antropomorfe obținute prin zgrăfitare, în dominante de galben și verde, lasă să se întrevadă o îndepărtată origine bizantină. Costumele de epocă, trăsurile cu cai, colivile cu păsări, care alcătuiesc principalul element decorativ al platourilor, străchinilor, ulcioarelor cu suprafețe plane, cahlilor pentru sobă etc, stabilesc perioada de înflorire a acestui gen artistic în limitele secolului al XIX-lea.

Străvechile virtuți ale ceramiștilor din Rădăuți reînvie astăzi în atelierul unui olar pasionat, înzestrat cu alese însușiri artistice: Constantin Colibaba. Preluînd tradițiile meșteșugului de la tatăl său, cercetînd apoi ani în șir, arta înaintașilor — colecția muzeului local fiindu-i o prețioasă călăuză — bătrînul meșter, trecut acum de 70 de ani, a reușit să reînnoadă firul acestei tradiții, să o continue cu egală măiestrie.

Amatorul de frumos sau colecționarul de artă populară găsește în această zonă un inepuizabil material folcloric, exprimat în forme și culori de rafinate armonii. Am văzut, nu numai în sălile muzeului, ștergare și năframe cusute cu neobosită migală de bătrînele satelor, de fete și neveste. Nu se află casă în satele rădăuțene unde să nu se coase ștergare de podoabă. De obicei, sînt mari, cu vrîste și culori care se schimbă nu numai de la sat la sat, ci chiar de la o casă la alta. Ștergarele din Voitineli și Vicov sînt cusute în toate nuanțele de cafeniu. Lîngă fran-

jurile scurte se alătură o dungă neagră. Urmează un interval alb, apoi o vîrstă cu două nuanțe, încadrate pe o parte de buburuze maronii, iar pe alta, de buburuze albe, desenate pe o dungă neagră. Se succed apoi alte dungii, în nuanțe de maron și negru, cu flori și fluturi între intervale. Pe ștergarele din Marginea se văd rîndurile în formă de săgeată, albe ori de un verde pal, galbene roșii, negre...; cele de la Arbora sînt împodobite cu furculițe în culori asemănătoare rîndurilor mîrginene, dar încadrate la capete de buburuze verzi, roșii și negre; ștergarele din Straja sînt albe și tot albe sînt și ornamentele lor.

Năframele împodobesc și ele „camera de jos” a satelor rădăușene. Sînt cusute cu aceeași fantazie ornamentală, în care flori, stele, soare, păsări, cetini apar desenate cu acul în cele mai felurite nuanțe de roșu, verde, albastru, maron și negru.

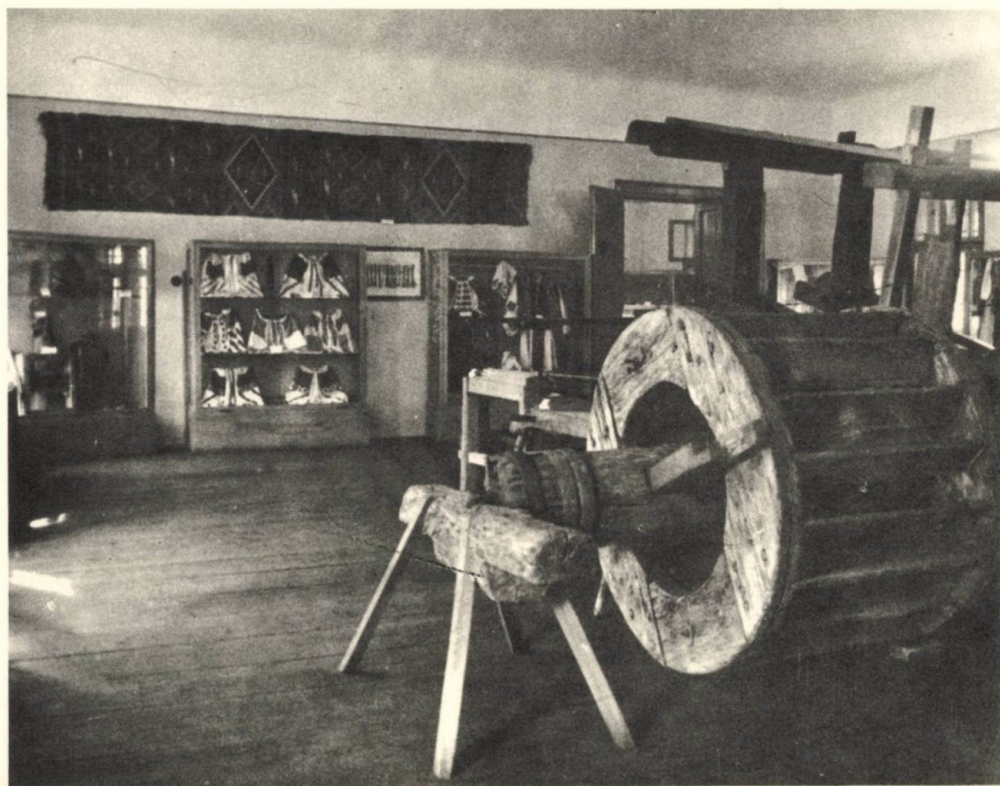
Într-o regiune unde olarii plămădesc pe roată vase aidoma celor dezgropate din vetrele așezărilor dacice, unde cioplitorii dau lemnului virtuți artistice din vremuri imemorabile, portul locui-

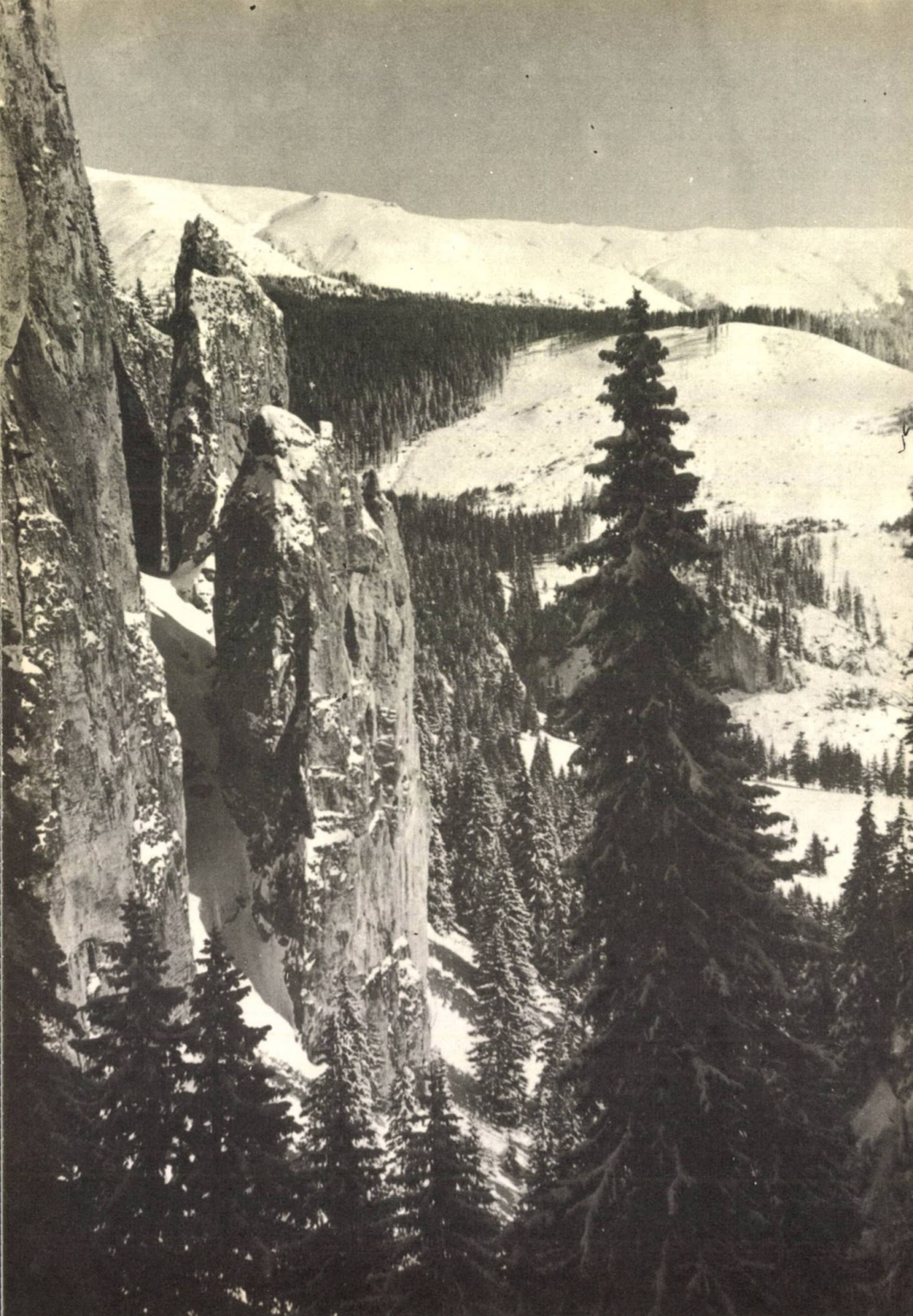
torilor Țării de Sus nu putea rămîne în afara tradițiilor păstrate de la o generație la alta, timp de două milenii. Privind cămașa femeilor, cu încrețituri în jurul gîtului sau ișarii strînși pe pulpa pîciorului bărbătesc, îți vin în minte chipurile de țărani daci de pe metopele de la Adamclisi. Cercetînd cu atenție bogata podoabă a iilor și altfelor descoperi marea capacitate de stilizare a femeilor-artiste, care au transformat cele mai apropiate elemente din natură în motive florale și zoomorfe măiestrit lucrate.

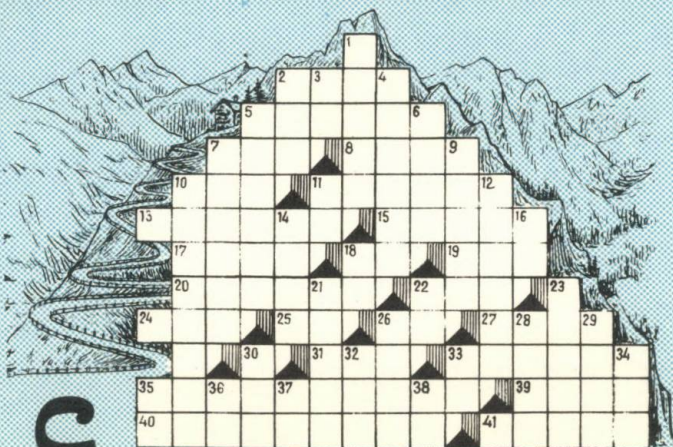
Peste iie sau cămăși se poartă bundișa din piele de miel — element vestimentar caracteristic acestei zone etnografice. Ea este împodobită cu neîntrecute ornamente, cusute cu fir de lînă sau mătase și tivită pe margini cu blană de dihor sau împletituri din lînă.

Toate aceste trăsături ale portului popular moldovenesc și-au păstrat neatînsă prospețimea și eleganța și nu-i bucurie mai mare pentru călătorul acestor plaiuri decît să-l vadă purtat în zi de sărbătoare de tineri și vîrstnici, din Valea Moldovei, pînă dîncolo de obcîni, în pasul Prislopului.

N.D.

COPERTA LITERARĂ

În Munții Neamțului.
(9, 5; 2, 6, 9)

Prin anagramare veți afla numele unui cunoscut scriitor român și una din principalele sale lucrări în care se afirmă drept un strălucit cîntăreț al frumuseților patriei.

ORIZONTAL: 2) Băișoara. 5) Surul (nearticulat). 7) Arbust din etajul montan al Carpaților. 8) Întîlnit la... Furnica. 10) Rîu pe Coasta de Aur (Africa). 11) Căsoaia. 13) Doina (Borsec). 15) Armanie. 17) Contigent (pop.). 18) Rele! 19) Regiune climaterică în URSS. 20) Furnica (fig.). 22) Cîrmătura. 24) Iezer. 25) Alexandru. 26) Abis! 27) Lingă... Bran! 31) Ciucaș (Tușnad). 33) A persista. 35) Cumpăna (fig.). 39) Bogdan (Praid). 40) Babele. 41) Fodă carstică în centrul munților Bihor inclus în parcul național din munții Apuseni, important obiectiv turistic.

VERTICAL: 1) Gîrbova. 2) Caraiman (la origine). 3) Peștera! 5) Cumpăna. 6) Emoție... artistică. 7) Durău. 9) Peștera. 10) Susai. 11) 200 la romani. 12) Agriș. 14) Etna. 16) Desigur. 18. Rece! 21) Numele grecesc al Troiei. 22) Hector. 23) Timpa (masc). 26) Unde întîlnim... Babele. 28) Oraș în India. 29) Dochia. 30) Aleaul unei cabane de peste Sinaia de unde se merge în vîrfurile Furnica. 32) Frunze de brad. 33) Începe serpentină! 34) Omul (neart.). 35) Nota bene. 36) Cîntî! 37) Carei! 38) La țesătură din Cristianul Mare!

MIHAI PATRAȘCU

CU O.N.T. PE DRUM DE FIER

(criptografie: 2, 8, 2, 6)

CU UNDIȚĂ

(criptografie: 2, 7, 2, 6)

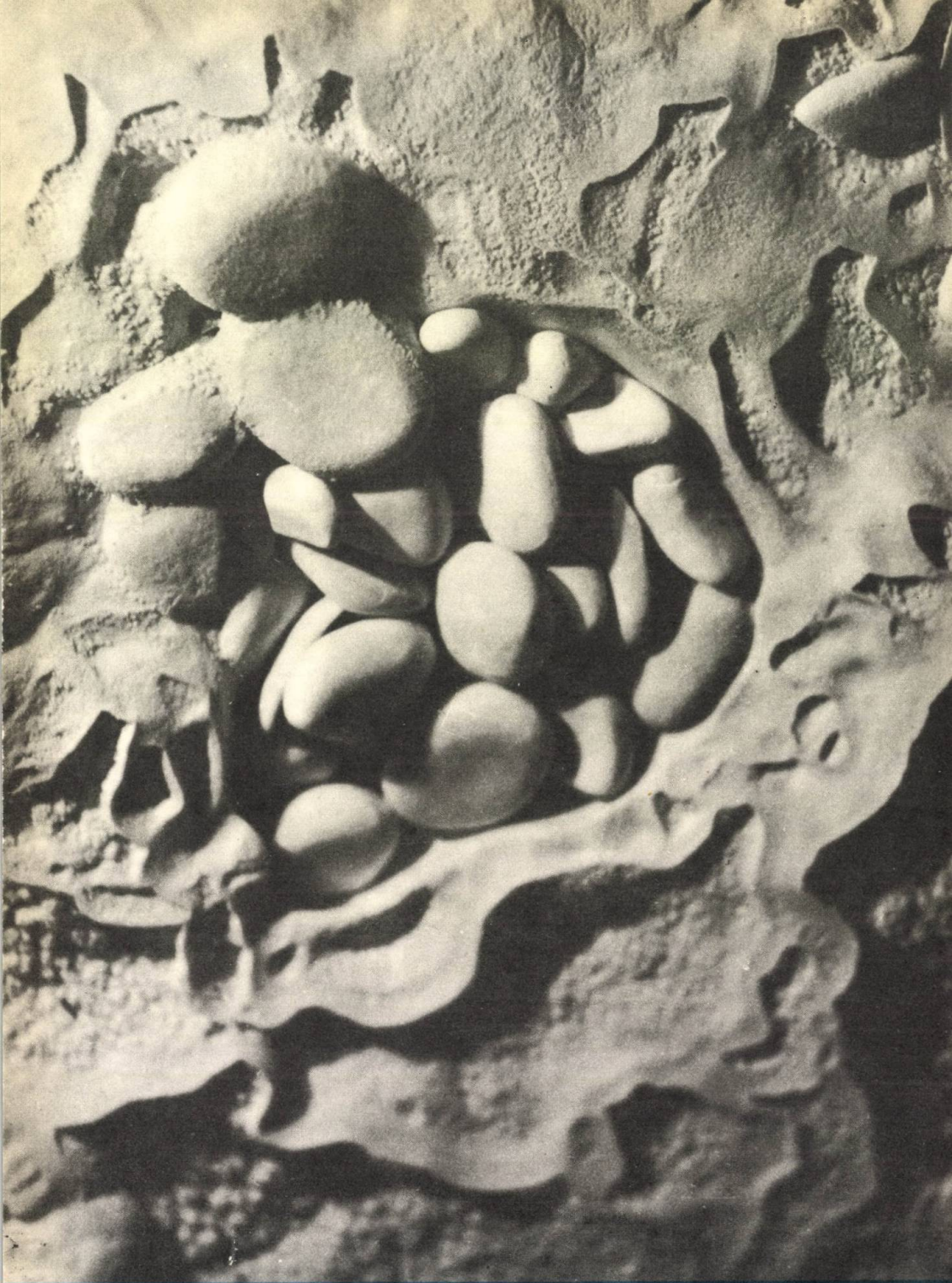
(S+I)^P T D N

X E S T R

TURISTICA

(criptografie: 2, 6, 2, 8, 2, 5, 4)

P P L E X S I A L U

Perle de peșteră în Peștera Liliiecilor de la Cazanele Mari (Foto V. SENCU)

Acum treisferturi de veac

Sezon balnear la SLĂNICUL MOLDOVEI

Curiozitatea noastră nu se manifestă numai în sens unic, mereu înainte, mereu către ceea ce va fi, către viitor. Dacă ținem seama de succesul cărților de istorie – al celor scrise de autori hărăziți cu pricepere de a-și captiva cititorii – se poate spune că omul erei cosmice se interesează foarte mult și de ceea ce se află în urma sa, cu ani, cu veacuri sau cu milenii. Iar dacă așa stau lucrurile, fie-ne îngăduit să presupunem că un vilegiaturist din zilele noastre ar fi curios să afle cam cum își petreceau vremea în veacul trecut cei veniți la cură într-una din stațiunile noastre.

Existența unei publicații tipărită special pentru vizitatorii stațiunii balneare Slănicul Moldovei, acum aproape treisferturi de veac, ne-a înlesnit enorm – ba, ca să fim drepți, ne-a îndemnat – ca să-l transpunem pe cititorul acestui almanah în ambianța – romantoasă am spune – a unui loc de cură faimos încă de pe atunci.

„Curierul Băilor Slănic”, un „jurnal” care apărea de fapt „de două ori pe săptămână” și-a făcut debutul la 26 iunie 1897 prezentând, în primul rînd, un istoric al dezvoltării stațiunii. Aflăm, de exemplu, că „la anul 1800, Serdarul Mihăluță, arendașul de pe atunci al domeniilor Ocnelor (n. a. este vorba despre salinile de la Tîrgul Ocna), era cel dintîi care a scos în vileag izvoarele minerale ale Slănicului”, cu prilejul unei vînători. Faîma acestor ape s-a răspîndit, treptat, și în anul 1814 vine să facă o cură aici, mitropolitul Veniamin Costachi. În 1819 face cunoștință cu sălbateca frumusețe a acestor locuri poetul Costache Conachi care scrie aici cîteva poezii. În 1841 se hotărăște ca stațiunea să fie înzestrată cu o farmacie, cu o băcănie și să fie pus la dispoziția bolnavilor un medic.

Acesta era Slănicul Moldovei pe care, după aproape un sfert de veac, (1897), reclama publicată de Epitropia generală a Casei spitalelor, ni-l prezintă ca pe o stațiune

la nivelul celor din apusul Europei. Citorii sînt avertizați că „metodele principale de aplicațiune vor fi cele obicinuite la Aix-les-Bains, Divonne les Bains, Evian s.a.", că „electricitatea s-a introdus ca aplicațiune medicală", stațiunea fiind utilată cu „băi hidro-electrice", instalații care „nu există nicăieri în țara românească" precum și cu o „sală de aer comprimat după modelul celei de la Reichenhall". Dotarea medicală a stațiunii cuprindea, de asemenea „un laborator de hîmie biologică".

În ceea ce privește condițiile de cazare, vizitatorii erau asigurați că „Otelurile Slănicului pot rivaliza cu acelea ale stațiunilor balneare din străinătate, atît în privința aranjării cit și a confortului și a întreținerii". Pentru cei ce doreau să facă o cură de lapte se instalase „o lăptărie sistem elvețian". Restaurantele stațiunii erau conduse de specialiști veniți pe durata sezonului de la Iași și de la Brăila.

Mai aflăm, în fine, că stațiunea dispunea de un cazinou „adevărat monument de arhitectură" și era iluminată electric. În asemenea condiții, nu ne va surprinde faptul că printre vizitatorii din acel an al Slănicului s-au aflat ministrul Turciei la București, Kiazim Bey scriitorul Nicu Gane cu familia, cîntăreața de operă Valeria Nilda din Iași, dar formată la Paris unde urma să debuteze în proxima stagiune pe scena Operei Comice, în „Werther" de Massenet, o serie de personalități culturale și științifice ale epocii ca I.A. Bassarabescu, C. Hamangiu, I. Simionescu, Gr. Tocilescu, Al. Orăscu, ca și vizitatori veniți din Paris, Viena, Berlin, Florența, Port Said etc.

De altfel, un număr ulterior al „Curierului" afirmă textual: „Epitropia lucrează mereu pentru a realiza marea vis al românilor: Slănicul un al doilea Karlsbad" (n.a. stațiunea Karlovy Vary din Cehoslovacia).

Stațiunea cunoaște o remarcabilă efervescență. De trei ori pe zi, între orele 6-8, 11-12 1/2 și 6-9 1/2, „muzica regimentului Racova" îi delecta pe vilegiaturiști cu valsurile vremii, la cazinou amatorii de distracții aveau la dispoziție „două superbe biliarduri din renumita fabrică Hyacinthe din Lyon", jocuri de șah, table, un joc de cășori precum și o cofetărie care oferea nu numai pră-

jituri și bomboane dar și vinuri și lichioruri. Tot în sala cazinoului, după ora cinei, melomanii îl ascultaseră pe violonistul Theodor Burada acompaniat de pianistul Enrico Mezzetti, ambii profesori la Conservatorul din Iași.

La începutul lunii iulie se inaugurează sala teatrului unde au prezentat spectacole o trupă italiană de operă și tragiedianul Morisson, unde au avut loc și spectacole cinematografice și unde se desfășurau cite 2-3 baluri pe săptămînă „cu diferite surprize pentru dame". Viața comercială a stațiunii înregistra o expresiune care nu face decît să confirme popularitatea Slănicului. Nu-i vorba doar de „băcălia Marderose" care se afla „la vale de farmacie" și care oferea un sortiment bogat de produse alimentare „lcre negre și saleamuri (Bere bună și pelin) Brînzături după dorință Și oricare fel de vin..." Se instalaseră în stațiune fotogarful Fanchette, coatoarul C. Petit, magazinul Jockey - Club (cu pălării, cămăși, cravate) ș.a.m.d.

Accesul la această stațiune, atît de bine cuibărită între cutele Carpaților orientali era asigurat de calea ferată pînă la Tîrgul Ocna (vilegiaturiștii beneficiind de 40% reducere) iar de aici, transferul la Slănic se efectua cu trăsurile. În vara anului 1893 au fost semnați în stațiune și o serie de vizitatori care veniseră pe velociped de la Iași și de la București. (De unde se poate vedea că cicloturismul are tradiții vechi în țara noastră!).

În sfîrșit, nu trebuie să omitem faptul că cei veniți la cură sau pur și simplu ca să respire aerul ozonat al Slănicului se lăsau ademiniți de pitorescul împrejurimilor și făceau promenade, mai ales, de-a lungul văilor. „Curierul Băilor Slănic" își anunță cititorii pe la jumătatea lunii iulie că: „îndată ce timpul se va îndrepta, se proiectează o excursie monstră cu cară împodobite, cai și muzică la care, pe cit aflăm, tot Slănicul va participa".

Spre regretul nostru - și al dv. presupunem - nici unul din numerele următoare ale „Curierului" nu amintește nimic despre „excursiunea monstră". Nici dacă ea s-a contractat din cauza timpului defavorabil, nici dacă a atras „tot Slănicul", precum aflase redactorul publicației.

SEBASTIAN BONIFACIU

Creatori DE FRUMOS

Monumentele istorice, monumentele naturii, peisajul românesc încărcat de neprețuite comori de frumusețe și poezie, marile înfăptuiri ale zilelor noastre, iată ce formează firesc atracția majoră a turistului spre un colț sau altul al țării.

Drumetînd pe meleagurile patriei înîlnești însă și un alt gen de... obiective turistice, dacă li se poate atribui un asemenea termen: OAMENI. Să ne oprim împreună la cîțiva dintre aceștia, unii descoperiți de multă vreme de obiectivele camerelor de luat vederi și popularizați de studiourile televiziunii, de presă, alții încă „nedescoperiți”.

STELIAN OGREZEANU din Horezu

Între riurile Olt și Jiu, la poalele Carpaților, acolo unde se sfîrșește zona premon-tană, există un culoar de trecere care leagă două orașe ale Olteniei: Rîmnicu Vilcea și Tirgu Jiu. Prin acest culoar s-a așternut drumul național 67. Urmîndu-l, la circa 45 km vest de Rîmnicu Vilcea întîlnim comuna Horezu. La 4 km nord de comună mănăstirea cu același nume, o piesă rară de artă brîncovenească. Alături de comună, aș spune deasupra ei (prin așezare), se află satul Olari, care și-a luat numele, după cum se poate ușor bănui, după locuitorii săi, în majoritate meșteri ai olăritului. De cînd datează olăritul la Horezu? E greu de precizat. Roata olarului numără milenii. Cînd au devenit cunoscute vasele de Horezu? E mai ușor de presupus. Probabil o dată cu zidirea ctitoriilor domnești de la Arnota, Govora, Horezu.

Expozițiile de ceramică, specialiștii, dar mai ales deverul magazinelor, indică dintre meșterii artizani ai Horezului, pe Stelian Ogzeanu ca fiind cel mai reprezentativ.

Sîntem aşadar, pe drumul cel bun în încercarea de a-l vizita pe meşterul OGREZeanu.

E dintr-o familie veche de olari. Primele cunoştinţe le-a căpătat chiar de la bunicul său. Şi tatăl a fost olar. Desigur, păstrează vase aparţinînd atît tatălui cît şi bunicului. Ni le arată. Creşterea rafinamentului artistic de la o generaţie la alta este evidentă.

— Le păstrez ca pe sufletul meu. Au ceva din fiinţa alor mei. Mi-ar plăcea să-mi păstreze astfel amintirea şi fiul meu.

O mogildeaţă de om se joacă cu pisica. Să fie el alesul pentru continuarea tradiţiei hurezene?

— Dorinţa mea este să-mi urmeze. Să vedem care va fi a lui.

Ne exprimăm dorinţa de a-i vizita atelierul. Nimic mai simplu. Dar trebuie să batem 2-3 kilometri. Atelierul său este instalat chiar în curtea minăstirii Horezu. Tentaţia de a-l vedea pe meşter la lucru e atît de mare, încît îl rugăm să pornim imediat dacă se poate.

Încăperea e curată, luminată din plin. Un banc de lemn şi roata. Atît? Aceeaşi roată căreia vremea nu i-a adus de milenii nici o modificare. Pe masă: cîteva unelte cel puţin bizare. Un corn de vită retezat la vîrf, o periută din mustaţă de iepure. Se numeşte gaiţă. Asta-i tot. Restul? Muncă, inspiraţie, fantazie, talent.

— Culoarele din ce le preparaţi?

— Din pămînt, exceptînd verdele preparat din cupru. Albul din humă, negrul dintr-o argilă numită piper. Roşul din pămîntul de pe dealul vecin din Vaideieni... Culoare puţine. Nici nu trebuie mai multe.

Drept orice teorie, o demonstraţie practică. Miinile descîntă lutul, îl vrăjesc şi în cîteva minute lutul se supune. Din corn, cîteva vîcături maronii, apoi cu gaiţa, mişcări ondulatorii şi iată-ne în faţa unei străchini, avînd în cavitate o floare cu cinci petale înlănţuite de spirale, de volute... lutul a prins viaţă.

— E ca o horă de pe la noi.

— Uimitor de repede a prins lutul viaţă. Şi suprafaţa întregului vas e atît de mică, încît cu greu poţi realiza cum se poate aşterne pe ea un univers întreg de simţăminte, de idei...

TOADER HRIB din Arbore

Sosit în comuna Arbore din judeţul Sucevei, pentru a vizita celebra biserică pictată, ctitoria hatmanului Luca Arbore, turistul se va mira văzînd pretutindeni plăcuţe ce descriu la răspîntii drumul „spre muzeu”. Un muzeu de existenţa căruia probabil încă mulţi n-au auzit. Osteneala de a parcurge cele cîteva sute de metri de la biserică, va fi însă din plin răsplătită celor doritori să cunoască încă un OM, pe bătrînul Toader Hrib.

În locuinţa sa, o casă obișnuită de țară, care se ține cochetă la marginea drumului, într-o ogradă largă, Toader Hrib a deschis un muzeu. Pasiunea de colecționar e veche în familia Hrib. Ține de vreo patru generații. E drept, tatăl lui Toader Hrib nu avusese curajul să-și expună comorile.

— Le ținea ferecate în cufer. Nouă copiiilor ni le arăta numai de sărbători și numai dacă eram ascultători. Și mie mi-a fost la început oarecum, să deschid chiar un muzeu. Lumea spunea că nu-s teafăr la min-te. Atunci mi-a venit așa, o idee... Mai repede decît ziarul și radioul, răspîndește vestea femeia. Și le-am făcut la cîteva fotografii. la priviți panoul!

Panoul ce deschide seria expozitelor reprezintă într-adevăr un grupaj de fotografii ale unor femei, cu explicațiile „Zina de pe

heleştee", „Zina de pe lunca Clitului”, „Zina...”.

— Dintre ele nu lipseşte nevastă-mea. Aşa să nu creadă că-i de batjocoră. Femeilor le-a făcut plăcere. Au dus vestea în sat şi în tot locul că Toader Hrib nu e nebun şi are ce arăta.

Cele două încăperi ale casei, afectate muzeului, sînt tixite de expozate dintre cele mai diferite, majoritatea culese de pe teritoriul comunei: silexuri, lăzi de zestre din vechime, ouă încondeiate, icoane pe sticlă, monezi din diverse epoci, lada haiducului Darie care a hălăduit pe aceste locuri la începutul secolului trecut, icoane sculptate în lemn de pe la 1600, un miner de toiaş provenit de pe locul pe care exista casa lui Luca Arbore, doi meteoriţi căzuţi în perimetrul comunei, două vase egiptene, arcuri şi sulii din veacul XVI–XVII, ... şi într-un colţ ferit vederii, cîteva aşchii de lemn.

— Astea sînt din pomii crescuţi pe Arbura, biserica hatmanului pe care aţi vizitat-o poate. În timpul lui Tomşa satul a fost ars şi pustiit. Cînd s-au întors oamenii la casele lor, prereaşii bisericii erau cuprinşi între crengi de arbori. Oamenii au luminat locul şi au păstrat parte din lemnul astrucat, ca mărturie a bejeniei lor. Din el păstrez eu acele aşchii.

Pe masa de lucru cîteva file cu rînduri frumos aşternute ne atrag atenţia.

— E arborele genealogic al hatmanului Luca Arbure, nu Arbore, cum greşit se zice astăzi. Am bătut multe biblioteci. Am dat şi bani să mi se traducă unele documente. Am ajuns cu cercetările pînă în secolul al XVIII-lea. Vreau s-o aduc pînă în zilele noastre. Stirpea bătrînului hatman nu cred că s-a stins. Lucrez şi la o istorie a comunei. Şi mai am ceva. Vreau să fac un calendar. Proiectul e vechi. Îl cunoştea şi bietul Nicolae Iorga, căruia i-am împărtăşit această idee. I-a plăcut mult. E vorba de un calendar naţional, în care să înlocuiesc sfinţii cu oamenii noştri de seamă, cu eroii neamului.

Un calendar cu oamenii noştri de seamă... în care desigur badea Toader Hrib din Arbore, din Arbure cum zice el, c-ar fi corect, şi-a căpătat de mult un loc.

NICULAI POPA din Tîrpeşti

Tîrpeştii se află cam la 7–8 kilometri sud-est de Tîrgu Neamţului. Drumul cel bun se apucă de la casa memorială Ion Creangă în sus spre Păstrăveni. Dar nu se ajunge la Păstrăveni, plăcile indicatoare şi bunăvoinţa drumeştilor vă vor îndrepta.

Cînd am ajuns noi la casa lui Niculai Popa, femeia lui ne-a ieşit în întîmpinare poftindu-ne seara-bună şi încredinţindu-ne că ştia de vizita noastră. (?) Vezi bine, cocoşul trimbişase la drum. Meşterul ne iese la rîndu-i în cale cu voia bună pe faţă, scuturîndu-şi şorţul de dinainte, ştergîndu-şi miinile şi scuizîndu-se că l-am găsit cam murdar, de, ca la lucru. Cioplea în piatră.

— În piatră? Vă ştiam meşter de măşti.

— Asta e o altă poveste. Mi se trage de la săpăturile din Tîrpeşti. Am găsit pe tot cuprinsul şantierului arheologic idoli. Mare le-a fost mirarea muzeografilor din Piatra Neamţ care conduceau săpăturile cînd au găsit într-o bună zi ceva asemănător idoliilor, dar ciopliţi din piatră. Nu i-am lăsat să fiarbă prea mult. A fost aşa, o glumă. Le-am spus că eu sînt autorul. M-a inspirat idolii celor din vechi. Numai că eu fac altceva. Mă gîndesc la poveştile megieşului nostru Creangă. Ia, poftiţi, poftiţi în casă să vedeţi.

Pe policioare sînt rînduite cu grijă „Baba şi moşneagul”, „Băiatul cu pupăză”, „Pă-

cală" ... figurine stilizate, cioplite în piatră sau lemn. Această pasiune nu i-o cunoșteam. Cîteva lingurare cu linguri, căuce, furculițe sînt înșirate pe pereți. Incrustăturile în lemn vădese nu numai o îndeminare extraordinară, ci și un rafinament artistic deosebit. Firește, sînt tot opere ale polyvalentului nostru meșter. Ni se perindă prin față apoi o întregă gamă de măști, lucrate din cirpe, lînă netoarsă, lemn, alamă, păr de capră, coarne de vită.

La cîna pe care ține neapărat s-o luăm împreună, în casa lui, ne citește versuri inspirate cu ritm și rimă perfectă, de o simplitate ce vădește talentul înnăscut al rapodului popular. Este vorba de fapt de o întregă carte în versuri, un fel de cronică a satului și în același timp o trecere în revistă a propriei vieți și activități. Titlul provizoriu: „Romanul vieții mele”.

Eram pe punctul de a ne despărți, dar se vede că șirul surprizelor nu luase sfîrșit. Ne-a invitat să-i vedem muzeul, „Muzeul satului Tirpești”, organizat de el și de soția lui. Într-o încăpere lungă cit un vagon de tren, sînt adunate peste 2000 de exponate: monede din vremea lui Antoninus Pius, Traian, Hadrian, o rîșniță daică din secolul al II-lea e.n., idoli zoomorfi din cultul erei primitive, arme din secolele XIV-XV-XVI, vase de Cucuteni, un schelet dintr-un mormînt din perioada bronzului, broaște din lemn cu încuietori duble, o salbă turcească din monede, icoane pe sticlă ... exponatele sînt însoțite de cartonașe pe care a așternut singur date, explicații. Toate au însă autentificarea specialiștilor.

— Muzeografii din Piatra Neamț, apoi cei din Iași, Bacău și București au deschis șantieri arheologice aici în Tirpești, în multe rînduri. S-au făcut numeroase și importante descoperiri. Am participat la toate. Ei au găsit cu cale să lase și Muzeului sătesc cite ceva. Apoi sînt oamenii, care tot găsesc la munca cîmpului sau prin ogrăzi sau cînd sapă temelii de casă nouă. Cum găsesc ceva, dau fuga la mine.

Oamenii din Tirpești și împrejurimi, au — ne-am convins de aceasta — dragoste și respect pentru meșterul Niculai Popa.

— Apoi, Niculai, cînd organizează o șezătoare, vini lume din tate satele ne spune un bătrîn, întîlnit întîmplător în drum. El găte costume și măști. Și-apoi ticluiește și vorbe anume de se spun la șezători. Dar ce vorbe, spuse fără sfială, sînt verde omului în față. A, ce mindre serbări face Niculai. Asta-i un om adevărat. Să poftiți și dumneavoastră odată.

PAVEL TERȚIU din Nereju

E trecut de 70 de ani. A văzut multe știe multe. Casa lui aflată deasupra văii ce o formează piriul Zăbala, e redusă la dimensiunile minime la care poate fi redusă o locuință. Un pat, soba, o masă la care lucrează, așezată lingă fereastră și două scăunele de lemn. Este tot ce poate încăpea în această casă cu o singură cameră mică, neînchis de mică. Prea puțin comunicativ, moș Pavel Terțiu e un lac a cărui oglindă lucie, abia încrețită de vînt, ascunde adîncimi, nebănuite de mari.

Moș Pavel vorbește mai puțin decît alții, măștile lui exprimă însă tot atît de mult cît ar fi putut exprima un scriitor de talent în zeci și zeci de scrieri. Fiecare mască a lui echivalează valoarea unei scrieri, căci fiecare cuprinde adînci simțămînte umane, exprimate la modul cel mai simplu, cel mai uman și cel mai artistic cu putință.

În stagiunea 1969/1970, regizorul Horea Popescu a pus în scenă la Teatrul Național „I.L. Caragiale” (Sala Comedia) piesa lui Tudor Mușatescu după Vasile Alecsandri, „Coana Chirița”; în spectacol s-au folosit măști confecționate de meșterul Pavel Terțiu. După cum se știe, același spectacol s-a bucurat în primăvara anului 1970 de un mare succes la Paris.

Din păcate, Pavel Terțiu ajuns la adînci bătrînețe, n-a apucat să transmită vreunui dintre consătenii mai tineri tainele acestei arte. Poate nici n-ar fi posibil. Dar mărturiile existenței unui real talent de pe pămîntul Vrancei n-ar trebui să se păstreze încă de pe acum pentru generațiile viitoare? Poate ar fi momentul ca în special în cazul lui Moș Pavel Terțiu, forurile în drept (Institutul de folclor, Muzeul satului, sau chiar Direcția Muzei din cadrul Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă) să ia măsurile ce se impun.

D.B.

Pentru turiștii străini, „bisericele pictate” — unicate mondiale — reprezintă principala, dacă nu unica, atracție spre Bucovina.

Dar pentru români? Pășind în Țara de Sus, încercăm parcă o dată mai mult sentimentul mândriei de a fi coborâtori din neam viteaz, acoperit de glorie de-a lungul veacurilor. Poposind în „dulcea Bucovină”, respirăm mi-reasma codrilor așternuți peste Obcine, ace-leași Obcine care l-au cunoscut pe Ștefan cel Mare, devenit cu vremea simbolul năzu-inței de libertate a neamului.

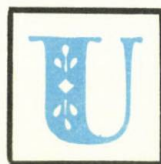
Anul 1466... Codrii sună de larma tobe-lor, se înfioară la strigătul buciurilor. Vestea cea mare s-a răspindit ca fulgerul în cele patru zări: Măria-Sa caută loc bun pentru sălaș de închinare. Cind soarele se înălțase pe cer de două sulii, sosește la Putna întregul alai, invitejind un nor de praf. Oameni și dobitoace își trag răsuflarea în virful unui tăpșan. Pe loc, începe întrecerea cu arcul pentru a însemna locul de altar. Un cocon trage mai departe decât Măria Sa. Aprig și crud la minie, voievodul pune să i se taie capul feciorului de boer. În aceeași zi, la asfințit, străjerii din turnul cel mare al cetății Suceava dau semn de înturnare a dom-nului. Cît e legendă, cît adevăr? Cine poate ști?! Ceea ce rămîne adevăr istoric este începerea zidirii primei ctitorii a marelui domn: Putna, în acel an 1466.

În anul 1470, construcția este terminată. Lăcașul e tirnosit la Sfinta Maria (15 august) ce-i va fi zi de prăznuire peste veacuri. După cum bine se știe, în 1504 toată Moldova plinge. Clopotele bat a jale. Ștefan pără-sește pentru totdeauna cetatea de scaun. Putnei îi va fi hărăzită cinstea de a deveni necropola domnului.

Anul 1870... Se implineau 400 de ani de la prima prăznuire de la Putna. Floarea tinerimii române pregătește o mare ser-bare ce avea să reunească reprezentanți ai culturii și ai întregului neam. În scopul orga-nizării festivității se alcătuiește un comitet al studențimii române sub președenția lui Nicolae Teclu. Tot atunci vor lua ființă co-mitete studențești la București, Iași, Paris, Berlin, Lipsa. Cu tot entuziasmul, cu toată campania de pregătire nu se pot aduna decât 3500 de fiorini. În plus, evenimentele sînt tulburi. Curînd începe războiul franco-prusac. Societatea studenților români din Viena, „România-Jună”, hotărăște aminarea festivităților pentru anul viitor.

Noul comitet de organizare îl va avea președinte pe Ion Slavici și secretar pe Mihai Eminescu. Participă activ și cu mare însuflețire M. Kogălniceanu, Vasile Alecsandri,

1470-1871-1971

frații Golești, C.A. Rosetti, Gr. Tocilescu, Iacob Negruzzi, V. Pogor ș. a.

Toți membrii comisiei sosesc în Bucovina cu mai mult de o săptămînă înainte de ziua fixată pentru marea întrunire. Erau necesare pregătiri minuțioase. Masa, cazarea, trans-portul de la gara cea mai apropiată. Iată ceea ce trebuia asigurat citorva mii de per-soane.

Pentru desfășurarea serbării se impunea existența unui cadru festiv corespunzător ideii de bază ce forma obiectul mării în-truniri, și, în deplină armonie cu peisajul în-conjurător. Aceste lucrări i-au fost incredin-țate pictorului Epaminonda Bucevski, despre care se știe poate mai puțin și asupra că-ruia cetitorul să ne îngăduie a ne opri o clipă.

Epaminonda Bucevski, fiul preotului Du-mitrache Bucevski din Ilișești, s-a născut la 19 februarie 1843. Clasele primare și le-a făcut la Suceava. Liceul la Cernăuți unde-l are profesor și pe Aron Pumnul, apoi la Beiuș și Blaj. Urmează teologia la Cernăuți stabilindu-se după aceea la Viena, unde va studia vreme de 6 ani la „Academia de arte frumoase”. Il are între alții profesor pe An-selm Feuerbach. Distins cu premiul „Cundel”, tinărul pictor va deveni curînd membru al „Societății Albrecht Dürer” unde erau pri-miți numai artiștii consacrați. Bucurîndu-se de înalte aprecieri va primi numeroase co-menzi în țară și în străinătate. „Răscolitor al trecutului românesc”, așa cum îl numeau in-timii, Bucevski își va atrage încă din pe-rioda studiilor la Viena prietenia lui Mihai Eminescu. Grație unuia dintre protectorii săi, Mitropolitul Silvestru Moraru, va primi co-menzi pentru pictarea unor biserici din Bu-covina. Astfel ar rămas de la el pînă astăzi iconostasele bisericilor din Socola, Sfîntu Du-mitru din Suceava, Vicovul de Jos, Poiana Stampei, Stupea, Frătăuții Vechi, iar la Ili-șești, cei 4 evangheliști de pe bolta altarului.

Epaminonda Bucevski, maestru al pene-lului, va fi doborât de o ftizie doi ani după moartea marelui său prieten Mihai Eminescu, în 1891.

Revenind la festivitățile de la Putna, ape-lăm întru redarea atmosferei la revista „Boa-be de griu” nr. 9, an V, care, la rîndu-i se

folosește de presa vremii: „Gazeta de Transilvania” nr. 70/1871 și „Familia” nr. 35/1871.

„Tinerii români creiau planuri mari, vorbeau de unitatea culturală a tuturor românilor... Această serbare a fost poate primul Congres al tuturor românilor... Serbarea a început în amurgul serii. Oaspeții au fost întâmpinați de membrii comitetului la arcul de triumf ridicat la hotarele satului Putna. Adunarea număra peste 3500 de oameni. De la poarta minăstirii, împodobită cu cetină sau crengi de brazi, pe laturile căreia se înălțau două stindarde în culorile naționale... se întindea aleea de brazi care conducea la porticul festiv așezat pe un șes la poalele muntelui. Pe alee un alt arc de triumf cu inscripția „Memoriei lui Ștefan cel Mare, mintuitorul neamului” și ornate cu o frumoasă stemă a Moldovei... Pe frontispiciu se puteau citi versurile:

*„Ștefan, Ștefan, Domnul Mare
Seamăn în lume nu are
Decît numai mîndru soare”.*

Cîteva stindarde purtau numele unor mari personalități ale istoriei noastre ca Traian, Dragoș, Radu Negru precum și a lui Horia, Cloșca, Crișan, Iancu, Tudor Vladimirescu ș.a. Stemele ce strălucesc în asfințit se datorau de asemenea picturii Bucevșchi.

Procesiunea participanților ce se îndreptau de la biserică spre porticul festiv aducea aminte de falnicul moment cînd Ștefan cu oștenii veni să ingenucheze la acest Țltar... trecutul cel splendid era înaintea noastră un viitor măret.

Discursul oficial a fost ținut de A.D. Xenopol care a spus între altele: „Ștefan cel Mare nu este numai eroul unei părți a patriei românești, el este eroul întregului neam. Amintirea lui este întipărită în sufletul poporului român... Serbarea de la Putna este un foarte potrivit prilej de reculegere sufletească. Venim aici și pentru viitorul după care năzuiește orice suflet nobil, venim aici pentru puterea ce susține pentru bine și adevăr... Căci viitorul acesta, viitorul visat de noi nu poate fi decît comun tuturor...”

La țelele cuvîntării un cor format din sute de studenți și elevi intonează un imn. Se spun versuri, se cîntă. Mihai Eminescu împarte foi volante cu textul unei inspirate

poezii: „Poemul Putnei”. Multă vreme s-a crezut că versurile aparțin poetului. În lucrarea sa „Alte mențiuni de istoriografie și folclor” (Ed. pentru literatură, București, 1961) acad. P. Perpessiciu în „Poemul Putnei”: O postumă mai puțin, demonstrează că nu aparține lui Eminescu. Este se pare, creația lui D. Gusti, ministru în guvernul Goleșcu pe la 1867 și colaborator al revistei „Albina”.

În sfîrșit, surpriza acelei seri memorabile de la Putna a fost tariful celor 30 de lăutari care și-au făcut apariția în frunte cu Grigore Vîndereu, bătrînul rapsod ce avea să-i vrăjească sufletul cu arta sa, lui George Enescu în anii copilăriei.

Într-un moment de nestăvilit avînt, Ciprian Porumbescu prezent și el alături de megieșul și prietenul său Bucevșchi, smulge vioara din mîna lui Vîndereu și ia conducerea tarafului. Entuziasmul asistenței e de nedescris. Succesul îl fericește atît de mult pe Ciprian încît deși împlinise 18 ani se aruncă plîngînd de gîtul tatălui său strigînd: „Tată... am cîntat Daciei întregi”.

Compozițiile sale ulterioare, „Putna”, „Imnul lui Ștefan cel Mare”, „Tabăra Română” ș.a. inspirate de marea festivitate de la 1871 se adresează într-adevăr întregii națiuni.

După festivitate, masa comună pentru cele cîteva mii de persoane se întinde pe pajiștile dimprejurul minăstirii. Pe lîngă focuri se incing jocuri și petrecere. Frunțașii intelectualității române se retrag în trapeza minăstirii dînd friu liber, prin discuțiile ce au avut loc ca de la tribuna unui adevărat Congres, aspirațiilor și năzuințelor de libertate și unitate națională.

Anul 1971... Zarva acelei mari întruniri s-a stins de-a lungul unui secol. Astăzi în curtea minăstirii o amintesc o cruce de piatră și monumentul închinat lui Mihai Eminescu. Pe soclu sînt săptate versurile:

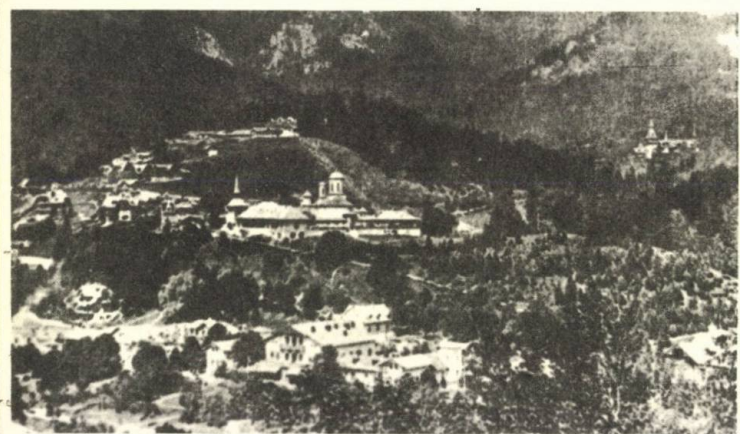
Ce-ți doresc eu ție dulce Românie

La trecutu-ți Mare, Mare viitor

S-au scurs secole de la zidirea Putnei și un secol de la festivitățile inițiate de studențimea română.

Mîndre de a nu-i fi dezamăgit pe înaintașii noștri în speranțele lor, generațiile de azi, angajate în munca de făurire a „Marelui viitor” pășesc cu pietate și venerație pe aceeași alee de brazi a minăstirii Putna anilor 1971, aceeași de la 1871... de la 1470...

**Prof. STELA SERGHIE
și DUMITRU BONDOR**

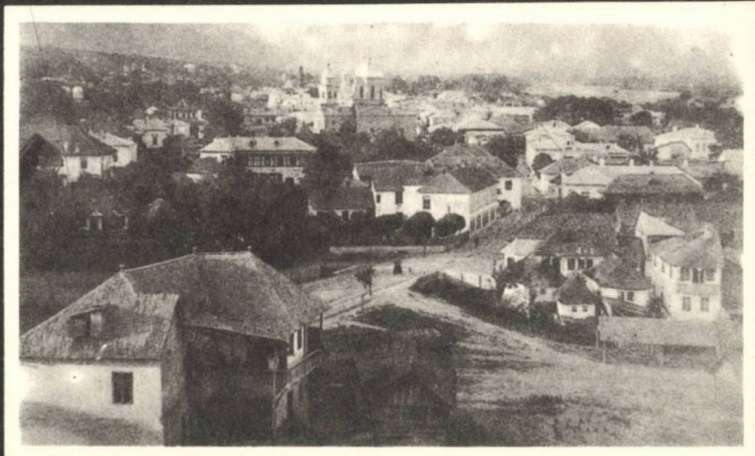
LA INCEPUTUL SECOLULUI

Din vechile albume de familie, păstrate de la o generație la alta, prezentăm șase fotografii, care acum șaptezeci de ani au călătorit cu poșta, transmițând „salutări dragi”, de la cei plecați în excursii, celor rămași acasă. Prima — cea mai cunoscută din epoca aceea — reprezintă SINAIA, așa cum era în anul 1900. Nu avea încă marile clădiri existente astăzi, dar era declarat oraș încă de la 25 septembrie 1883 și, în preajma începutului de secol, se număra printre cele mai frumoase stațiuni climatice din Europa. Într-o revistă a timpului, un cronicar ne spune: „Sinaia, a cărei faimă a trecut de mult peste hotare, este regina localităților noastre de vilegiatură, prin frumusețile sale naturale și prin confortul de care dispune: hoteluri somptuoase, vile, bulevarde, lumină electrică. Pleziriștii noștri găsesc aici tot ce le trebuie și vin acum cu sutele, renunțând la străinătate”. Primul document care menționează existența localității Sinaia îl aflăm în arhivele episcopiei spitalului Colțea din București. În iulie 1695 spătarul Mihai Cantacuzino termina clădirea schitului de pe muntele Furnica, numindu-l Sinaia, schit pe care îl trece în grija episcopiei Colței. La 1900 Sinaia avea mai puțin de 2000 de locuitori. Astăzi are peste 12.000.

Fotografia 2: BO-TOȘANI. Posesorul albumului scrie pe spatele fotografiei un mic

Istoric, preluat, desigur, din cărțile de școală: „orașul a fost fondat în anul 1401. A fost prădat și ars de două ori, în 1439 și în 1505, și încă de două ori, în 1529 și în 1650. În 1890 s-a inaugurat aici statuia poetului Mihai Eminescu. Are (în 1900) cam 30.000 de locuitori”.

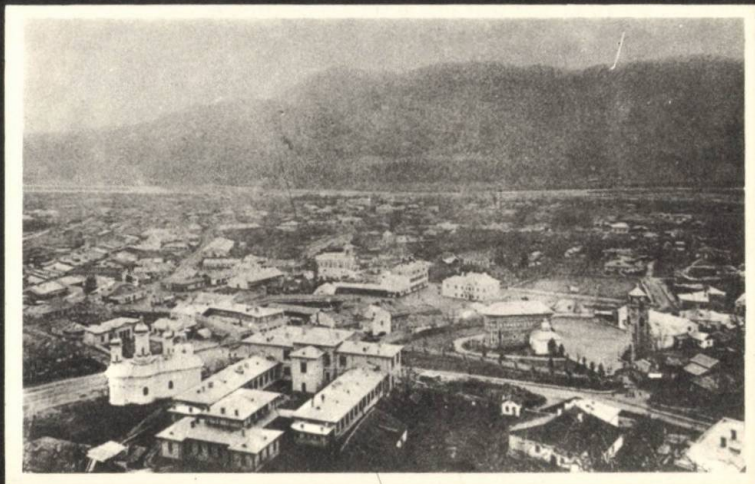
Fotografia 3: BUAU. „Fundat încă de pe vremea lui Matei Basarab, la 1650”. De la 14.000 de locuitori cîți avea în anul 1900, a ajuns astăzi la 78.000.

Fotografia 4: CIMPULUNG. Expeditorul ilustratei postale scrie pentru cei de acasă: „Salutări din frumoasa stațiune balneo-climaterică de pe malul drept al riului Tîrgu, dintre două dealuri umbroase”. Vechea capitală a Țării Românești era locuită, la începutul secolului nostru, de „10.000 de suflete”. Acum are aproape 30.000.

Fotografia 5: PIȚEȘTI. „Fundat pe vremea lui Negru Vodă Basarab, pe ruinele vechii cetăți Argidava. Aici a stat, la 1714, regele Carol al XII-lea al Suediei, timp de zece zile, la întoarcerea sa cu trupele, din Turcia”. În 1900—13.000 de locuitori; în 1968 — 100.000.

Fotografia 6: PIAȚA NEAMȚ. „Aici se fabrică cele mai bune bețe de chibrituri din Europa și se face mare comerț cu plutăria, iar în timpul verii vine, din toate părțile, multă lume, ca să respire aer curat și să facă băi în Bistrița”. De la 15.000 de locuitori în 1900, Piața Neamț a ajuns, astăzi, la aproape 63.000.

I. MUNTEANU

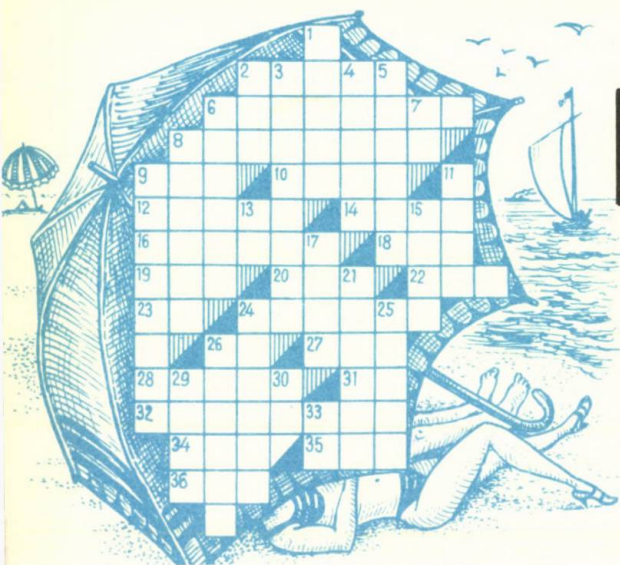
O ATRACȚIE PERMANENTA

RESTAURANTUL Ovidiu

Str. Arh. Ion Mincu 1, telefon 18.36.22

Într-un cadru original
puteți servi preparate specifice
bucătăriei italiene și românești

LA...MAMAIA

ORIZONTAL: 2 Litoralul văzut prin prisma nenumăratelor stațiuni de odihnă și balneo-climaterice. 6) Mare hotel in Mamaia, dispunind de o terasă și un restaurant. 8) Că-răușii mării văzuți... în mare! 9) Nămol, fai-ma lacului Techirghiol. 10) A... bildibic de pe trambulină. 12) Făcută de ochii lumii. 14) Un sicilian care-și varsă uneori focul în mare. 16) Literatură de bord! 19) În Eforie! 20) De la munte la mare! 22) În preajma mării poartă numele de ghiol. 23) Notă muzicală. 24) Autoarea statuii „Maternitate” amplasa-tă în vecinătatea hotelului „Tomis” din Ma-maia. 26) Casă! 27) Soi de pește (trans.). 28) I-a rămas pe litoral interpretului unei me-lodii de muzică ușoară românească. 31) In lagună! 32) Hotel pe litoral în stațiunea Nep-tun. 34) Între cai și călăreți. 35) Organizează activitatea turistică în România. 36) Oraș în S.U.A

VERICAL: 1) Violete de mare! 2 Pește rar care trăiește numai în Marea Neagră. 3) Un popas pe malul mării. 4) Briză. 5) Febră estivală. 6) Mișcătoarele cărări. 7) Cămașă înflorată. 8) Celebru Murfatlar de lângă Constanța (pl.). 9) Alt hotel in Mamaia. 11) În plin sezon la mare. 13 Bine! 15) Di-minutiv feminin. 17) Unul din barurile Ma-maiei. 21) Mare furtună pe mare. 24) Un diamant între perlele litoralului românesc. 25) Formulare. 26) Unul din cele mai mo-derne hoteluri din Mamaia. 29) Numele lui Ovidiu, poetul care și-a plins tristețea în exil pe malul Mării Negre la Tomis (Con-stanța de azi). 30) Cuvînt din limbajul mari-narilor franchezi care înseamnă „curent pri-mejdios”. În baie! 33) Un om sucit!

LA STÎNA DE PE MUNTE

(criptografie: 5, 4, 3, 2, 5)

RNR SUSAT

CU TELEFERICUL

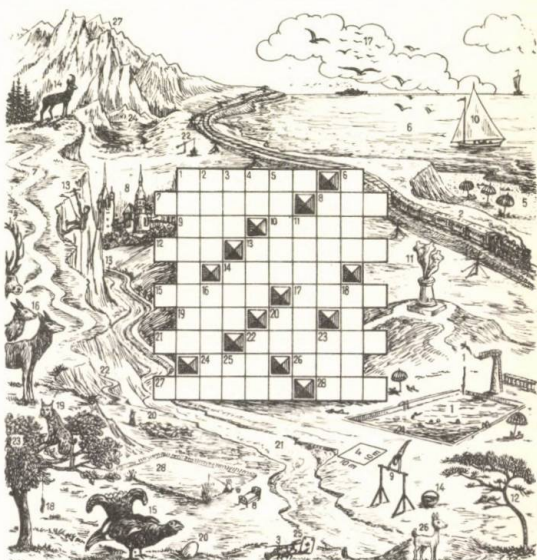
(criptografie: 2, 7, 5, 2, 12)

LRMFLE

SPRE VîRF

(criptografie: 2, 5, 15, 2, 6)

R^UX^SRO^{RO}LOB^T

Aflați ce reprezintă fiecare imagine nume-rată și inscrieți-o în careu. Atenție la imaginile care corespund numerotației și la orizontal și vertical.

articole sportive

✿ pentru toate vîrstele

✿ pentru toate sezoanele

✿ pentru începători sau consacrați

**PRODUCE
și
LIVREAZĂ**

**Combinatul
de exploatare
și industrializare
a lemnului
TÎRGU-MUREȘ**

Fabricate
din cele mai
valoroase esențe de lemn
din pădurile carpatine,
articolele sportive românești sînt
cunoscute și apreciate pe toate meridianele lumii:

Din colecțiile muzeelor

SĂBII DE DOMNITORI

În colecțiile Muzeului de istorie a municipiului București sînt păstrate trei exponate deosebite atît prin valoarea lor materială cît și prin valoarea etică și emoțională a momentului evocat, adus din veacuri trecute pentru timpuri prezente și veacuri viitoare. Însămne ale puterii suptre, săbiile a trei dintre conducătorii fărilor române, semnifică dincolo de ideia instituției domniei, permanența unor fapte nobile, cu care purtătorii lor și-au înscris numele în istorie. Fie că este vorba de sabia principelui Transilvaniei Gabriel Bethlen¹, a lui Constantin Brîncoveanu sau Alexandru Ioan Cuza, trăsătura lor comună este că rememorează în conștiința contemporanilor ecoul personalității complexe a celor trei conducători.

Sabia lui Gabriel Bethlen lungă de 0,98 m a fost lucrată între anii 1620—1621 de meșterii armurierii din Brașov. Mînerul cu garda frumos cizelat cu motive florale, păstrează un medalion bătut în peruzele. Pe partea din față a lamei este gravată în limba latină efigia principelui însoțind titulatura sa. Pe avers se poate vedea ste-

ma Bethlenilor, o coroană împărțită în două, sprijinită pe un ecuson, la centru doi bîtlani străpunși de o sulică, în dreapta sus un soare sub care sînt dispuse celeșape cetăți ale Transilvaniei, în stînga sus un vultur, iar jos același vultur în zbor. Sub stemă apare din nou un text în limba latină, conținînd și celelalte titluri pe care le avea Gabriel Bethlen la 1621, în afară de cel de principe al Transilvaniei și anume: rege peste o parte a Ungariei, domn al secuilor, conte de Oppeln și Ratibor, duce al Boemiei.

Teaca, acoperită cu catifea albastră, este întărită cu trei brățări de argint aurit, fiecare avînd cîte un medalion. Sabia este însoțită de un cordon, lucrat cu mare măiestrie din plăcuțe de argint aurit. Pe cordon, din loc în loc, sînt montate medalioane dreptunghiulare sau ovale, bătute ca și cele de pe teacă tot în peruzele. Sabia se prindea de cordon prin două lanțuri de argint aurit.

Meșterii făuritori ai sabiei lui Constantin Brîncoveanu au rămas necunoscuți. Lungă de 1,07 m, are lama puțin curbată, apucătoarea foarte scurtă și mînerul în formă de baston. A avut încrustate douăzeci și patru de pietre prețioase de culoarea chihlimbarului pal, din care au rămas

numai patru sprezece. Lama are în lungime ornamente florale în bandă continuă, întreruptă de cinci floricele colorate în roșu închis și albastru. Pe o parte a lamei sînt gravați doi amorași ținînd o coroană iar pe cealaltă madona cu pruncul. Teaca este din piele neagră, fiind împodobită cu plăcuțe de metal aurit și ornamente florale.

Sabia de Toledo a lui Alexandru Ioan Cuza este un dar făcut de locuitorii din Turnu-Măgurele în semn de recunoștință pentru înfăptuirea reformei agrare. Avînd o lungime tot de 1,07 m, cu garda din argint aurit este bătută în 17 diamante, un smarald mare, 55 de smaralde mici și 28 de rubine. Pe o față a lamei apare următoarea inscripție: „Suvénir de la cetății comunei Turnu-Măgurele, Mării sale domnitorul Românilor, pentru măreșele fapte ale anului 1864” iar pe cealaltă față „Arta de Toledo — 1864”.

Mărturii incontestabile ale unui trecut de luptă încărcat cu fapte aureolate de legendă, săbiile lui Gabriel Bethlen, Constantin Brîncoveanu și Alexandru Ioan Cuza permanentizează pe mării dispăruți, conferindu-le o prezență vie în memoria urmașilor.

R. MACRI

¹ Expusă în colecția „Maria și dr. G. Severeanu”, unitate a Muzeului de istorie a municipiului București, str. I. C. Primu nr. 26.

criptograme

TURISTICA

(criptografie: 2, 5, 10, 3, 8)

S T T O T R L D E X

ITINERAR TURISTIC

(criptografie: 2, 8, 2, 5)

P P I I I A^B I Z

PENTRU ASCENSIUNE

(biverb: 3, 5)

S Z A T I C A N A T

CRİPTOGRAFIA LACULUI AMARA

(5, 2, 3, 3)

IN STAȚIUNE

(criptografie: 4, 5, 2, 4, 2, 5, 7)

K T

P^j A^j

realizate de
Prof. GH. BRAȘOVEANU

**Un înaintaş
al drumeţiei
româneşti**

C. D. ARICESCU

Printre scriitorii români din generaţia veacului trecut care au drumejit cu pasiune pe meleagurile ţării, lăsându-ne în opera lor interesante descrieri de călătorii, Constantin D. Aricescu reprezintă o figură aparte, pe nedrept uitată.

Născut în Cîmpulungul Muscelului la 18 martie 1823, elev al şcolii domneşti de la Sfinţul Sava pe unde trecuseră sau aveau să treacă şi alţi oameni de seamă ai ţării, „caracter progresist şi protestatar”, după cum îl defineşte G. Gălinescu, C. D. Aricescu şi-a creat opera istorică şi literară, menţinându-se permanent

în curentul marilor evenimente ale epocii, propagînd idealurile democratice ale generaţiei sale.

Înflăcărat admirator al frumuseţii plaiurilor româneşti, călător neobosit pe itinerarii extinse de ambele părţi ale Carpaţilor, C. D. Aricescu ne-a lăsat sub forma unor epistole în versuri, grupate în două volume intitulate „Lumea reală şi lumea ideală” şi „O excursiune pe munţi”, descrieri care, dacă din punct de vedere literar nu au rezistat timpului, astăzi prezintă în schimb un deosebit interes turistic-documentar.

Pe Aricescu l-au atras îndeosebi munţii cu vastul lor tezaur de imagini şi legende, către care a găsit întodeauna timp să călătorească sau, în perioadele de detenţiune şi exil pe care le-a suferit ca urmare a activităţilor sale politice, să viseze, dorindu-le apropierea.

În 1852 la vîrsta de 29 ani, după o şedere la Tuşnad, îl aflăm colindînd platoul Bucegilor. Ne-a lăsat o descriere în versuri a priveliştilor montane, deschizînd şirul lung al celor ce vor cînta acest masiv.

„... Pe munţi licură focuri, în văi se aud cavale;
Prin codrii ecou sună, pe dealuri oi şi cai
Pe colţi şi pînă vulturii - cocoşii cîntă-n vale.
S'un val de nori pe creastă pleşuvului de Crai...”

Anul 1862 îl găseşte în munţii Buzăului, urcînd Penteleul în compania amicului său Fundescu. Cu acest prilej scrie poezia „Penteleul”, demnă de reţinut pentru detaliile şi amănuntele cu care redă „turul de orizont”, o adevărată hartă vizuală a unei întregi regiuni geografice.

„... Ce măreţ e amfiteatrul! Imposibil a-l descrie
Sau măcar a-l reproduce fidel prin fotografie

La nord-est munții Moldovei, la nord-vest cei din Ardeal

Ca un zid de fier ce încinge patria lui Decebal. Împrejurul meu o grupă de alți munți uriași. Zănoaga sa Miclăușul, Viforît, Cernat, Măciaș Furul și Piciorul Caprii, Mușele, Giurgiu, Brezeu

Între care ca un rege se înalță... Penteleu..."

Puternic impresionati, cei doi amici plănuiesc o revenire în anul următor, pe care din păcate Fundescu o va face singur. Aricescu suportă din nou o detențiune la Văcărești, pe 5 luni, mărginindu-se a-și însoți tovarășul cu regrete în versuri:

*"... Tu auzi pe o colină fluierașul de păstor.
Eu aud în tot minutul lanțul înfiorător..."*

Anii ce urmează liberării îi aduc ocazia unor peregrinări peste hotare unde face cunoștință cu „turismul civilizat“ (în 1867 îl aflăm în Germania, la Kreuth unde urcă pe Holestein). Noile impresii îl vor urmări de acum încolo mereu. El deplînge starea primitivă a căilor de comunicație și condițiilor de cazare de la noi și pledează intens pentru crearea unui minimum de confort pentru drumeți.

În 1871 se stabilește „de vară“ la Gura Teghii, la acea vreme Bîsca Penteleu, stațiune în munții Buzăului, de unde însoțit sau de unul singur, cu calul și pe jos, cutreieră întreaga regiune, lăsîndu-ne epistole în versuri care cuprind pe lîngă tehnica „curei de zer“ la modă pe atunci, descrierea vechilor drumuri ale Penteleului (astăzi complet părăsite), date despre unele așezări monahale dispărute, precum și prezentarea pe larg a uneia din primele călăuze montane de la noi, localnicul Petre Brăgău.

Inutil să adăugăm că lectura versurilor este reconfortantă datorită întâmplărilor pline de haz care abundă la tot pasul (furtuni, întâlniri cu urși etc).

Interesant însă este să reținem că regiunea descrisă mai sus a inspirat lui Alexandru Odobescu cadrul unei părți din celebrul său Pseudokynetikos și că exemplarul cărții lui Aricescu aflat în biblioteca Academiei R.S.R. provine din biblioteca lui Odobescu, conținînd o dedicație autografă a autorului către acesta din urmă. Va fi fost oare Aricescu cel care a călăuzit pașii prietenului său către țara de basme a „feciorului de împărat cel cu noroc la vînat“?

Între anii 1872—1876 peregrinările lui C. D. Aricescu se localizează (cu excepția deselor reveniri în Cîmpulungul natal și a unei vilgeaturi la Tușnad), în cadrul istoric al revoluției de la 1821, trecînd prin: Vladimiri, Cloșani, Țîntăreni, Cerneți, Coțofeni, și Tismana. Doi ani mai tîrziu, în 1878, neobositul drumeț pornește din nou „la drum lung“.

Plecînd din Cîmpulung la 19 iulie, scriitorul trece într-o primă etapă prin Flămînda-Mățău-Bughea-Cetățeni-Nămăești, apoi mai departe

peste Mateiaș, sosind la 30 iulie în Rucăr. Mai departe minat de aceeași chemare a naturii:

*.... amice plecaiu la Brașov călare
Căci în lipsă de șosele ești silit, pînă la hotare
Să călătorești cu calul, lucru prea obositor
Dar vederile frumoase fac pe artistul călător
Ca să uite osteneala..."*

Îl aflăm așa dar în Brașov (la 2 august) apoi prin Vilcele și Tușnad, la Borsec, de unde întocmai ca și Hogaș mai tîrziu, se imbarcă pe plută, coborînd la Piatra Neamț într-o călătorie pe care o găsește demnă de a fi comparată cu cele din străinătate.

„Astăzi am sosit la Piatra pe Bistrița cea spumoaasă

*Bistrița este o apă repede și sgomotoasă
Mărturisesc cu credință că acest voiagiu frumos
Cu pluta patriarhală pe torentul furios
Mi-a jăcut impresiune mai mult ca călătoria*

De la Maianța pe Rinul ce duce la Colonia..."

De aici „în final“ își încheie „preumblarea“ cu o nouă peregrinare pe plaiurile Buzăului pe care, după locurile natale, le-a îndrăgit cel mai mult. Urcă la lacul Vulturilor pe Siriu, ducîndu-se apoi la Vama Crasna și la bilciul de la Bîsca.

Această revedere, ultima de altfel, a locurilor colindate în tinerețe, îi trezește sentimentul nostalgic al anilor ce nu se mai întorc:

*.... Natura e tot frumoasă ca un june fericit
Însă eu iubite Iorgu, de necazuri sînt albit!*

*Cît regret acum amice că nu mă mai pot urca
Cu aceeași înlesnire după cum știi dumneata".*

La 30 august Aricescu se desparte definitiv de munții Buzăului, încheindu-și aici și relația excursiilor sale.

Timpul scurt nu ne-a dezvăluit pînă în prezent date asupra ceea ce va fi făcut în continuare, în cei opt ani cît a mai trăit, acest neobosit descoperitor al comorilor peisajului românesc. Îi va fi permis sănătatea precară să își continue peregrinările minat de dragostea sa de natură sau, retras în Cîmpulungul natal își va fi trecut vremea pe potecile gîndurilor, clocotînd cu sufletul încă tînăr la vîrsta amintirilor?

La mormîntul său din marginea Cîmpulungului, pe Dealul Flămîndeii... unde, am gustat minutele cele mai dulci din viața mea morală, materială și intelectuală..." se opresc și astăzi pașii multora dintre drumeții ce vin să admire înfățișarea fostei cetăți de scaun a Țării Românești.

G VALENTIN

mobilierul popular și arta crucerilor

Dintodeauna, locuința țărânului român — fie el plugar, crescător de animale sau meșteșugar — a fost aranjată, potrivit gustului său ales, cu cele mai necesare piese de mobilier, printre care patul și masa, scaunele sau lăzile de zestre, desigur că erau cele dinții procurate: acestora li se adaugă apoi numeroasele obiecte de uz casnic și uneltele de trebuință apropiată, precum și nelipsitele podoabe din țesături, din lemn, piele, os sau metal, vase ceramice de tot felul etc.

În toate aceste grupe mari de obiecte — indiferent de material sau tehnica de execuție, — oricare ar fi domeniul, fie de uz casnic sau unelte gospodărești — ni se înfățișează totdeauna același mod de gândire, exprimat, în ciuda unei infinite varietăți de forme, într-o unitate stilistică rar întâlnită.

Ornamentica și străvechile sale motive atît de proprii și permanente în lumea satului românesc, aceeași în toate tehnicile decorative, ar putea fi considerată unul din factorii numitorului comun care conferă totmai această unitate stilistică de care vorbim.

Făurită după datini, obiceiuri și credințe moștenite, ansamblul acesta de zestre gospodărească, alcătuită deopotrivă după trebuințele și cerințele stîrnite din imbolduri sufletești, înfățișează o fizionomie cultural artistică dintre cele mai personale — înfățișează ceva dovedit și în modul de organizare al așezărilor sătești, în durarea locuințelor și numeroaselor lor anexe, sau în bogăția găteliilor de port.

Cum este și firesc, zestrea aceasta gospodărească, dobîndită în bună parte și ca moștenire părintească, s-a clădit în funcție de starea locuitorului și de modul său de viață, în funcție de numărul membrilor de familie, sau de destinația dată diferitelor încăperi ale locuinței.

Fără îndoială că unele obiceiuri locale, de la o zonă la alta, au imprimat de-a lungul timpului o anumită notă asupra specificului acestei moșteniri, impu-

nind adesea forma și dimensiunile, plastica decorativă sau numărul acestor piese. Pe de altă parte, la rîndul lor, aceste piese au condiționat, într-o oarecare măsură, forma și dimensiunile încăperilor care le adăpostesc, întreg ansamblul locuinței înfățișîndu-se astfel ca rezultat al unei evoluții unitare, realizat interdependent.

Inventivitatea și spiritul practic al gospodarului au căutat întodeauna includerea funcțiunilor unor asemenea piese chiar în forma sau în sistemul constructiv al locuinței; ideea se identifică întocmai cu ceea ce noi obișnuim să numim „mobilier fix” și o ilustrează primbele, polițele, corlatele, nișele de tot felul, sau acele furci și capete de paturi, scaune și mese care se fixau de la început între grinzile pereților, în tavan sau pe podea. Soluția descrisă ne apare astăzi poate ca o notă de un oarecare pitoresc anume căutat, cu atît mai mult cu cît vedem că aceste piese păstrează adesea o înfățișare fără altă fasonare decît aceea oferită de forma capricioasă a materialului; să ne amintim numai de scaunele

de desfătare realizate din trunchiuri de copac retezate, sau cu brațele și picioarele confecționate din ramuri crescute arcuit, pe care le aflăm totdeauna în pridvoarele caselor bătrânești întinse spre privesliște însoțite.

Despre bogăția interiorului locuinței țărănești de altădată ne vorbesc inventarele consemnate în foile de zestre păstrate și numeroasele reprezentări din tablourile pictorilor noștri din a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Deosebit de concludente sînt însă analogiile ce se pot face cu interioarele autentice ajunse pînă în zilele noastre, ale căror piese de mobilier se identifică ca reproduceri fidèle sau ca reluări selecționate ale unor prototipuri anterioare. Nu fac excepție acestei practici nici acele măsuțe joase, toate tipurile de blidare, de dulapuri, colțare și hambare, de polițe, rafturi sau lăzi de zestre etc, toate de străveche origine și atît de comune ariei din jurul arcului carpatic.

Știm că mai totdeauna acest mobilier și-l confecționau gospodarii înșiși, dar mai cu seamă toți acei lemnari, dulgheri sau timplari de țară care se îndeletnicesc în vatra așezărilor cu lucrul lemnului, ridicînd locuințe și ctitorii satești. Mai virtos se ocupau însă de aceste lucrări o altă categorie de meșteri, și anume aceia ce creștau pristolnicele, scriau pomelnicele și crucile, făceau fintinile și troițele aflate la răscrucea drumurilor, precum și stranele, timplile, sau policandrele. Aceștia, așa cum îi arată numele ocupației pentru care sînt chemați adesea, erau cruceri.

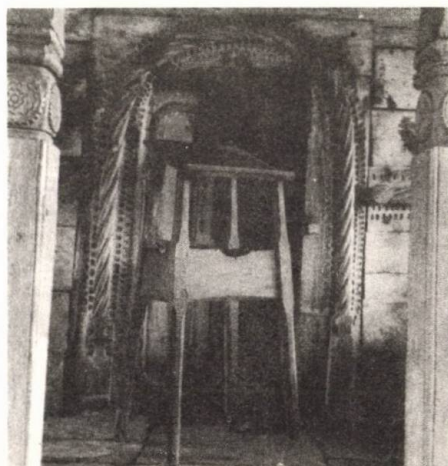
Branșa lor, dacă vrem să-i spunem așa, în înțelesul de altă dată, nu s-a pierdut nici pînă astăzi.

Documentele și lucrările lăsate îi înfățișează pe acești cruceri drept artiști multilaterali, mereu ocupați, mai totdeauna și îndeminați zugravi, stucatori, poleitori sau „săpători” în lemn.

Renumele măiestriei lor îi face să-i găsim adesea alături, ca asociați, în echipele de meșteri lemnari, dulgheri, și timplari care se angajau să clădească, din lemn, cite ceva ales, lor revenindu-le totdeauna lucrul pridvoarelor și toți stilpii, împodobirea portalelor și a ramelor de ferestre și, îndeosebi, confecționarea pieselor de mobilier. Să nu amintim dintre aceștia decît pe renumiții „Mușat” crucerul din Opătești, care lucrează prin zona Vilcii și Argeșului, pe „Dumitrescu crucerul” din Buciumeni, din secolul al XVIII-lea. Tot așa pot fi pomeniți „Marin cruceru” și „Costea cruceru”, care lucrează la ctitoriile din Drăganu, Cuca, Leleasca, Drăguțești etc. În rînd cu ei trebuie trecut și „Radu cruceru”, ctitorul bisericii de lemn din Boișoara, identificat cu legendarul meșter „Radu”, căruia i se datorează și paraclisul de la mănăstirea Dintrunlemn.

De același renume se bucură la începutul secolului al XIX-lea și popa „Drăghici cruceru”, din satul Licurici, autor al stranelor, sfeșnicelor, policandrelor și al timplilor de la bisericile de lemn de pe valea Blahniței și Gilortului. Dar alături de aceștia sînt atîția alții, semnați sau rămași anonimi, pe care îi amintesc numeroasele lor lucrări.

Arta meșterilor cruceri deține un anumit stil, căruia îi sînt proprii tocmai trăsăturile și tehnicile decorative dovedite as-

tăzi cu precădere în mobilierul bătrânesc; este o artă rurală pe care a îmbrățișat-o interiorul, dar care a excelat și prin programe monumentale, desfășurate în peisajul liber, așa cum sînt fîntînile, ansamblurile de troițe sau suitele crucilor de pomeniri de pe marginea drumurilor; este o artă care a îmbinat totdeauna în arhitectura compozițiilor sale decorul sculptat cu cel pictural.

Stilului acestei arte îi aparține și acea „icoană de vatră” oltenească, păstrată la primă sau pe cămineț, în care desenul figurilor, ca și inscripțiile, sînt incizate; culoarea apare în decorarea ei numai ca un accesoriu, pentru acuzarea formelor schematice. De altfel în acest schematicism, viu tocmai prin simplitatea lui, sînt tratate chiar și portretele ctitoricești care însoțeau, alături de figura lui Adam, pozoaba troițelor ce însemnau punțile, podurile, fîntînile, izvoarele sau alte danii făcute.

Sistemul constructiv al acestui mobilier împrumută adesea ceva din procedeele tectonicii locuinței, îndeosebi prin identificarea modului de prelucrare a materialului și folosirea unor îmbinări ca cele în „cep drept”, „cep și scobitură”, „coadă de rîndunică”, „lambă și uluc”, cu „dibli” sau „pene” etc. Se identifică chiar piese care urmăresc să aibă înfățișarea unui edificiu.

Modul de finisare dovedește întrebuințarea unor unelte evolute, între care strungul cunoștea o largă răspindire. Există chiar un anumit gen de mobilier țărănesc lucrat și împodobit numai la strung.

Compozițiile decorative și natura elementelor preferate, ca și modul de asamblare a pieselor, sau procedeele de finisare a materialului, între care profilurile trase cu ulucul sau de mină nu lipsesc niciodată, sînt aceleași pe care le aflăm și în broderia de creștături a decorului arhitectural.

Tratarea și tehnica de execuție a acestui decor, scara, ca și raportul dintre diferitele elemente, sînt factori care joacă un rol important în înfățișarea întregului ansamblu. Dispunerea acestor elemente după anumite axe de simetrie, în cruce sau pe diagonale, prin grupări alese, înșiruirii, înclonări, etc. folosind numai simple creștături de puncte, linii drepte, zigzaguri, romburi sau pătrate, precum și tot felul de cercuri intersectate, se obțin ansambluri compoziționale dintre cele mai deosebite.

În acest fel este lucrat, de aceiași meșteri, nu numai mobilierul gospodăresc, ci și al ctitoriilor sătești din lemn cu ale lor strane, jîlturi, tetrapoade, sfeșnice, candelabre, cuiere, pangare etc. Reprezentările de mobilier de pe icoanele acestor ctitorii, sau chiar din pictura murală, confruntate cu piesele de mobilier civil păstrate astăzi, ne-o dovedesc cu prisosință.

Poate pe această cale a reprezentărilor picturale să fi pătruns în arta acestor meșteri țărani și unele interpretări după mobilierul artei culte; este vorba îndeosebi de transpunerea acelor forme dantelate din racordări de curbe și contracurbe, ușor de atribuit unei rezonanțe de fază barocă, pe care le întîlnim fie pe spătarele, pe blaturile sau picioarele de scaune și mese, fie în formele capetelor de paturi, sau pe fruntarele de dulapuri, polițe și blidare, etc. Sub acest aspect, mobilierul ctitoriilor de lemn înfățișează o notă mult mai apropiată de bogăția pe care o deținea interiorul sătesc de altădată. Aici și astăzi se mai păstrează noianul de perdele și draperii ce acoperă intrările, ferestrele și icoanele, toate țesute de mină în casă, care mai de care mai frumoasă, colorate întocmai ca și vestimentele portului local. Tot așa sînt cusute pînă și odăjdiiile, cu modele pe care le arată întocmai costumele ctitorilor pictați. Alăturile, vasele și candelarele de metal cu sclipirile lor vii aștern o notă de aleasă prețiozitate în semiîntunericul interiorului. Nu lipsesc nici piesele de sticlă lucrate artistic, în culori diferite.

Pentru cine încearcă astăzi să petreacă cu gîndul și privirea zestrea aceasta bogată a interiorului bătrînesc și veacurile care le-a străbătut, o vizită prin muzeele noastre de artă populară și de etnografie sau prin ctitorii sătești, ca cele din Schela, Leleasca, Grămești, Rugi sau Slăvuța, pentru a nu enumera decît numai cîteva din sutele de monumente păstrate, își poate face ușor o idee de temeinicia rosturilor de altădată.

ANDREI PĂNOIU

BUDUREASA,

sat de lădari

Lăzile de zestre se numără printre cele mai însemnate piese de mobilier din vechile interioare țărănești. Pe lângă funcțiile lor utilitare (inițial făcând parte, împreună cu tot conținutul lor, din „zestrea” cu care mireasa venea la nuntă), lăzile sau „tronurile”, după o altă terminologie populară, aveau, datorită ornamentelor bogate ce le împodobeau suprafețele exterioare, o deosebită valoare artistică. Iscusința cioplitorilor, meșteri anonimi care, preluând tradiții

străvechi, încrustează cu neîntrecută fantazie lemnul, a căpătă și în cazul lăzilor de zestre, neașteptate virtuți artistice.

Înlocuirea lăzii cu dulapul pentru păstrarea hainelor în interioarele moderne ale locuințelor țărănești au redus proporțional interesul economic și social față de frumoasele obiecte de mobilier.

Unul din cele mai vestite centre de lădări, aflat încă în plină activitate, funcționează la Budureasa, comună mare, așezată pe

versantul vestic al munților Apuseni, nu departe de Beiuș. Tradiția acestui meșteșug este continuată astăzi de peste 40 familii de lădări, a căror artă este prețuită și dincolo de ținutul dintr-o Crișuri.

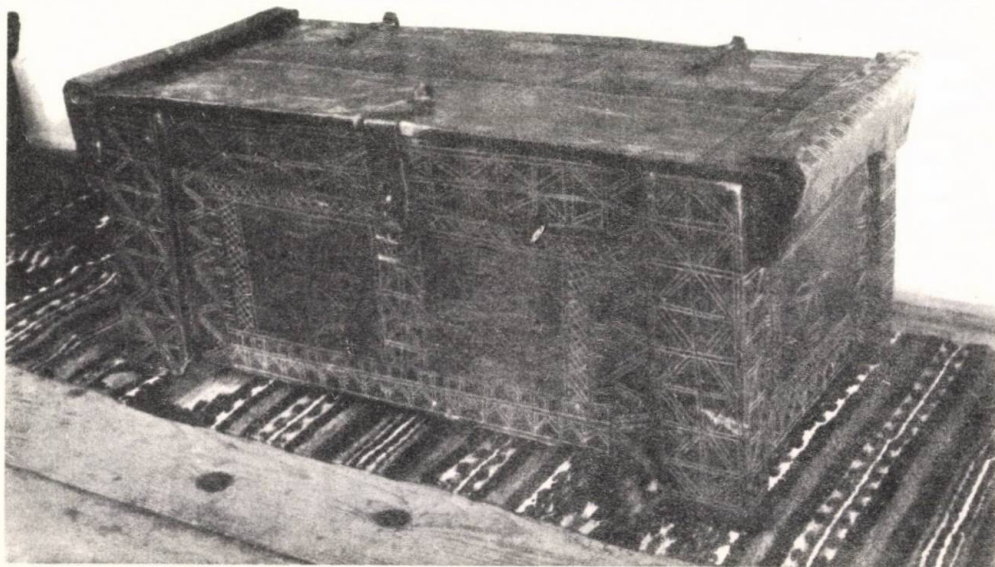
Lăzile sînt croite din lemn de fag, gros de 70–80 cm, din copaci trecuți de o sută de ani. Meșterul le lucrează în întregime în pădure; după ce sînt cioplite cu barda bucată cu bucată, piesele componente sînt prinse una într-alta doar cu ajutorul citorva cuie de lemn. Această operație, ca și cea care o sucreea, are loc în gospodăria artistului.

Apreciind valoarea etnografică a lăzilor de zestre în contextul culturii materiale a poporului nostru, prof.

Tancred Bănățeanu subliniază că ... „Lăzile românești reprezintă unul din elementele caracteristice ale specificului etnic al poporului român. Această adîncă înrădăcinare în formele culturale românești specifice feudalismului, care a determinat și apariția specializării în acest meșteșug, a dus și la forme artistice majore, care pot fi trecute pe primul plan în complexul manifestărilor artistice populare de acest gen din Europa”.

Drumețul care își abate pasul pe plaiurile bihorene înțilnește la Budureasa una din acele manifestări artistice care înfruntînd timpul, se adaugă comorilor de artă ale poporului nostru.

EMIL POP

Cine nu știe marea albastră —
Spaima fluidă și bucuria noastră,
Plaja ei moale, stinca ei aspră!..

Dar, dar eu știu marea de ametist
Cînd seara-și încrustează-n stînci surîsul trist
Și valurile-ngîna Mefisto-vals de Liszt.

Și eu știu marea nopții, marea de catran
Cumplită ca tărîmul lui Satan
Brăzdată-adînc de umbre și flăcări de mărgean.

Cunosc, cunosc și marea de cenușă,
Cu scîrțitul de străveche ușă
Și țipătul de pescăruș strivit în gușă.

Și mai cunosc și marea de rugină
Cînd pare o foiță luna plină
Pe care vîntu-o prăfuieste cu lumină.

Mai știu apoi și marea de agate
Cînd aurora-n luciul ei se zbate
Să-și smulgă diamante și carate.

Eu știu și marea caleidoscop;
O picătură de culoare-i orice strop
Și-n mijloc crește uriaș solarul ciob...

Abia atunci se face marea-albastră
Spaima fluidă și bucuria noastră,
Cu plaja ei moale, cu stinca ei aspră!

ANGELA CHIUARU

desen de O. COVACI

MIC GHID MEDICO- TURISTIC ABC-ul medical al turistului

Turismul, sub orice formă, poate cauza uneori accidente, mai mult sau mai puțin grave. Este bine, de aceea, să fim pregătiți pentru orice eventualitate, înarmîndu-ne cu cîteva noțiuni de prim ajutor pe care să fim capabili să le aplicăm la nevoie, pînă la venirea medicului.

ARSURA. Cea mai frecventă, arsura de gradul I sau **eritemul solar** este, după cum o arată și numele, produsă de expunerea prelungită și nerațională la soare. Corpul devine roșu, cu usturimi uneori insuportabile. Se va presăra pe locul ars praf de bicarbonat de sodiu, pudră de amidon sau talc. Sînt bune și compresele reci cu bicarbonat de sodiu (o linguriță la un pahar cu apă). De asemenea, se pot unge regiunile arse cu vaselină sau grăsime, eventual cu iaurt.

ASFIXIA. Se poate produce în timpul avalanșelor, în peșteri, în urma unor surpări de teren. În astfel de cazuri accidentatul va fi scos repede, dar cu grijă la aer. I se vor curăța gura și nările de nisip sau pămînt și i se va face respirație artificială.

CIRCEII (crampa musculară). Sînt datorăți fie răcirii pronunțate a mușchilor (înot în apă rece) fie oboselii și denotă adesea o lipsă de

calciu. Se va încălzi și se va masa lent mușchii până își revine. Pentru a evita circeii trebuie luate măsuri ca odihna să se facă în condiții mai bune și se va da organismului calciu (ca medicamente se poate lua clorocalcin, cedecalcin sau calciu gluconat cu vitamina D₉). Cei care au făcut de curind circei sau știu că îi fac cu ușurință, vor evita baia și înotul în ape adânci.

CONJUNCTIVITA. Poate apărea la cei care folosesc bicicleta sau motocicletă, la conducătorii de automobile care țin geamul vehiculului deschis. O soluție de 4% acid boric va fi folosită pentru spălatul și curățatul ochilor de impuritățile și praful depus în timpul parcursului. Aceeași soluție se recomandă și turiștilor care, la munte sau chiar la mare, au avut de înfruntat o furtună cu praf. În caz că totuși conjunctivita s-a produs, se va picura în ochi colir cu sulfacetamidă, 1-2 picături din 3 în 3 ore, în ambii ochi, chiar dacă unul e sănătos.

CONTUZIA. Este urmarea unor lovituri pe care le suferă corpul fără ca pielea să fie distrusă. După contuzie, pielea se învinețește, semn că lovitura a rupt câteva vase mici și singele s-a vărsat sub piele. Pata vinătă durează 10-20 zile, timp în care singele se resoarbe. Pentru a grăbi vindecarea se vor aplica pe locul loviturii comprese cu burovin sau în lipsă, comprese cu apă rece, alcoolizate.

DEGERĂTURA. Apare în deosebi în regiunile neacoperite sau mai puțin acoperite ale corpului (nas, urechi, degete). Bolnavul va fi transportat imediat într-un loc adăpostit, cu o temperatură nu prea ridicată. În timp ce camera va fi încălzită treptat, i se vor fricționa ușor regiunile degerate cu alcool și i se vor da băuturi calde, bine îndulcite și alcoolizate (ceai cu rom sau coniac).

FORMULĂ NOUĂ DE TURSIM

Un hotel pe roate, care a primit denumirea de „rotel”, a fost pus în circulație, anul trecut, de către o societate de turism din Stuttgart. Este vorba de un autobuz pentru excursii, amenajat cu 26 de cușete și cu o sală de mese. Ziua, cei 26 de excursioniști călă-

toresc, stînd pe locurile de la „parterul” autobuzului, iar noaptea dorm la „etaj”, în cușetele individuale. Noua formulă de realizare a excursiilor a prins, astfel încît ea va fi extinsă prin punerea în circulație a încă două roteluri, de aceeași capacitate.

CURIOZITĂȚI

GROTELE DIN LASCAUX – ÎNCHISE

Cu cîțiva ani în urmă, celebrele grotte cu picturi rupestre din Lascaux-Franța au fost închise pentru vizitatori. Măsura a fost luată în urma apariției pe pereți a unui mușgai alb-verde, care amenință conservarea desenelor. După părerea specialiștilor, proveniența mușgaiului este pusă în legătură cu bacteriile aduse de către vizitatori. Se iau măsuri de salvare a desenelor; totodată se crede că grottele nu vor mai fi deschise niciodată pentru vizitatori.

CEA MAI VECHIE CORABIE

Cu ocazia lucrărilor de extindere și de adîncire a portului de pe insula norvegiană Stor au fost descoperite resturile a două corăbii ce par a fi cele mai vechi din cite au fost scoase la iveală din apele mărilor nordice. Specialiștii apreciază că una din aceste corăbii datează din secolul V al erei noastre, iar cealaltă din secolul I, întrecînd deci în vechime cu o mie de ani corabia vikingilor care se află expusă la muzeul din Oslo. Cele două corăbii vor fi reconstituite pentru a fi expuse într-un pavilion amenajat pe insula care le-a adăpostit acum două mii de ani.

UN SAT LACUSTRU ÎN BULGARIA

Pe malul lacului Gheberge din împrejurimile Varnei a fost descoperit un sat pe piloni, avînd o vechime de 4.500 de ani. Sub îndrumarea Academiei bulgare de științe, satul va fi reconstituit după forma pe care a avut-o la întemeierea sa. Se prevede refacerea caselor și amenajarea lor interioară, precum și reconstituirea ambarcațiunilor, ale căror vestigii au fost de asemenea găsite.

MOTELUL ANULUI 2000?

Închipuiți-vă o construcție circulară, realizată în liniile simple, nete, ale stilului funcțional. Este noul tip de motel proiectat de un grup de arhitecți sovietici din cadrul Institutului de planuri tip și experimentale pentru edificii comerciale, culturale și comunale.

Turistul automobilist pătrunde cu mașina, mai întâi, la recepția motelului de unde, o dată formele de înregistrare terminate, va continua urcușul cu mașina până la etajul unde se află camera sa. La etajul respectiv el își parchează mașina într-un spațiu corespunzător, trece printr-un coridor prevăzut cu lumină indirectă și apoi intră în camera rezervată, o cameră al cărei perete exterior este un imens ecran de sticlă.

Construcția imaginată de arhitecții sovietici cu această ingenioasă rampă de acces realizată în spirală atinge o

înălțime de 30 metri. La fiecare nivel, există locuri de parcare în număr egal cu cel al camerelor de pe palier. Partea centrală a motelului constituie un ventilator natural care permite gazelor emanate de mașină să iasă în văzduh fără a-i incomoda pe pasageri.

Motelul este înzestrat cu mobilier modern, cu telefon și baie. Pentru mașinile care necesită reparații, motelul dispune de un atelier propriu ca și de o instalație automată pentru spălat.

Calculul economic al acestui tip de motel demonstrează că edificiul proiectat este mult mai avantajos decât un hotel de stil obișnuit, prevăzut cu resaurant, garaje și atelier de reparații. El are toate șansele să se impună printre construcțiile turistice ale viitorului datorită calităților lui fundamentale: capacitate mare pe un spațiu redus, cost convenabil, confort, linie arhitectonică modernă.

O pomadă cu efecte pozitive împotriva degerăturilor: balsam de Peru 3 gr, oxid de zinc 4 gr, amidon 4 gr vaselină și lanolină câte 8 gr. Pentru prevenirea degerăturilor se va folosi o soluție făcută dintr-o parte glicerină și două părți camfor cu care se vor unge zilnic regiunile periferice ale corpului.

ENTORSA. Este o întindere exagerată a ligamentelor unei articulații, cu sau fără ruperea acestora. Entorsele se vor trata cu comprese reci cu apă sau cu Burovin și înfășurarea strinsă a articulației (gleznier, genunchiere). În sacul turistului poate fi uneori de mare folos o gleznieră sau o genunchieră elastică. Se va apela în toate cazurile imediat ce e posibil, la medic.

FEBRA. Poate avea cauze multiple. Dacă e însoțită de dureri în gât se va face gargară cu ceai de mușetel, Romazulan (o linguriță la 1/2 pahar apă) sau apă oxigenată (o lingură la 1/2 pahar apă). Dacă apare după o baie de soare prelungită, se vor face frecții cu alcool camforat. Dacă este însoțită de tuse, se vor bea ceaiuri calde de tei. În toate cazurile bolnavul va lua 1-2 tablete de aspirină sau (și) piramidon adresându-se totodată unui medic.

„FEBRA MUSCULARĂ”. Apare la persoanele care pleacă la drum fără să fi avut antrenament. În primele zile de mers fac o oboselă musculară cu dureri în mușchi și stare rea. Bicarbonatul de sodiu (2-6 comprimate sau 1 linguriță de pulbere), luat seara la culcare ajută la prevenirea sau ușurarea acestei stări.

FRACTURA. Semne de probabilitate: durerea, deformarea locală, echimoza sau vinătaia locală. Semne de siguranță: mobilitatea anormală, frecătura osoasă (se simte la mână, din cauza frecării oaselor fracturate). Imo-

bilizarea strictă este condiția fundamentală a primului ajutor în caz de fractură. Asigurând osului fracturat o deplină imobilitate, înlăturăm durerea și evităm pericolul creării unor leziuni suplimentare. Numai după ce fractura a fost imobilizată în condiții cât mai bune, bolnavul va fi transportat la spital.

HEMORAGIA. Oprirea sîngelui se va face prin pansament compresiv, în rănile ușoare; prin apăsarea arterei din care curge sîngele direct pe rană sau deasupra ei; prin aplicarea unui garou (tub de cauciuc, cordon, panglică etc) mai sus de rană. Între garou și piele se va aplica tifon sau vată spre a nu strînge pielea prin tururile garoului. Legătura nu poate fi ținută mai mult de o oră, apoi la fiecare 1/2 oră se desface pentru 2-3 minute.

HIPOTEMIA. Accident frecvent în turismul de iarnă, cînd excursionistul este surprins de viscol sau cînd obosit de drum, comite grava imprudență de a se odihni, culcat pe zăpadă, cîteva minute. E bine ca fiecare turist să știe că rătăcit pe o astfel de vreme, este sigur că dacă se va plimba pe un petec de pămînt o noapte întreagă va scăpa cu viață, dar un singur minut de ațipire cu capul pe zăpadă îi poate fi fatal! Accidentatul va fi încălzit prin băi fierbinți, i se va face respirație artificială la nevoie, se va chema de urgență personal medical calificat care va administra seruri glucozate, vitamina C. și cortison.

INECUL. Se va urmări curățirea gurii și nasului de nisip, alge etc, dar nu se va pierde timp cu manevre ce vor căuta să expulzeze apa din căile respiratorii. Se va începe imediat respirația artificială gură la gură sau gură la nas. În caz de oprire a inimii se face concomitent și masaj pe regiunea inimii.

UMOR • UMOR • UMOR • UMOR • UMOR

desene de O. COVACI

LA ANTIPOZI

ARHIPELAGUL HAWAII, din Oceanul Pacific, este format din mai multe insule, care au o suprafață de 16.636 kmp. Cele mai mari dintre aceste insule sînt: Hawaii, Maui, Oahu și Kuai. Primii lor locuitori par să fi fost polinezienii — începînd din secolul al III-lea. În 1900 S.U.A. au acaparat teritoriul arhipelagului iar în 1959 l-au transformat în stat al S.U.A. Jumătate dintre cei 650.000 de locuitori ai arhipelagului își au domiciliile în orașul Honolulu, centrul administrativ al statului căruia i se mai spune — pe drept cuvînt — Paradisul Pacificului, aici fiind, în permanență, clima cea mai plăcută de pe tot glo-

bul. În fotografie: vedere generală a orașului Honolulu.

La zece mii de kilometri depărtare, în Marea Chinei de Sud, se află o altă insulă, tot așa de renumită pentru turismul internațional, ca și Hawaii. Este SINGAPORE, cu 581 kmp suprafață și cu aproape două milioane de locuitori. Portul Singapore este al patrulea, ca mărime, din întreaga lume, prin el trecînd, anual, 33.000 de nave din 60 de țări. Orașul Singapore este, între altele, și cel mai mare centru din lume pentru comercializarea cauciucului natural.

Principalele culturi de pe insulă: arborii de cauciuc, cocotierii, legumele. Principala „industrie”: turismul. În fotografie: vederea generală a portului Singapore.

Imediat ce este posibil se va transporta bolnavul la spital pentru completarea tratamentului.

INSOLAȚIA. Se produce mai ales sub acțiunea prelungită a razelor solare asupra capului neacoperit. Apar dureri mari de cap, roșirea feței, respirație zgomotoasă, puls slab. Accidentatul va fi pus la umbră; i se va descheia îmbrăcămîntea, i se va da să bea apă rece, i se vor aplica comprese reci pe cap, față și piept. Celor ce și-au pierdut cunoștința li se va face imediat respirație artificială, li se vor da băuturi și cafea rece.

ÎNȚEPĂTURA DE ALBINE, VIESPE, BONDAR. În cazurile simple, după ce se extrage acul (avînd grijă să nu se stringă glanda cu venin care e prinsă adeseori de ac) se atinge locul cu amoniac diluat 1/5 cu apă, sau în lipsă, cu sare sau scrum de țigară. Se aplică apoi un dezinfectant (alcool, iod) iar în caz de dureri, comprese reci sau pungă cu gheață. Dacă există semne de suferință generală (grețuri, amețeli, bătăi de inimă, respirație grea, frisoane, febră), bolnavul va fi transportat de urgență la cel mai apropiat spital.

INTOXICAȚIA ALIMENTARĂ. Se manifestă prin grețuri, vărsături, convulsii, dureri abdominale, care apar după consumarea unui produs alimentar alterat. Se va încerca provocarea vărsăturilor pentru a evacua conținutul gastric. Bolnavul va fi pus la repaus, la umbră, cu comprese umede la cap și i se vor da lichide (ceai de mentă), cîte puțin, cu linguriță. Dacă semnele sînt persistente și violente, bolnavul va fi transportat imediat la spital.

INTOXICAȚIA CU CIUPERCI. Se vor provoca vărsături prin administrarea pe gură de apă caldă sărată (3 lingurițe de sare la un

pahar mare cu apă). Bolnavul va fi apoi transportat de urgență la spital.

LEȘINUL. Este o stare de rău general, cu pierderea cunoștinței, respirație slabă și rară, puls slab. Bolnavul va fi culcat cu capul mai jos decât trunchiul (se vor pune sub picioare haine, un sul, o bucată de lemn etc.) i se vor descheia hainele, cordonul. I se va da să miroase amoniac. Dacă nu-și revine, i se va face respirație artificială. Când bolnavul își revine, i se va da de băut apă, ceai, cafea etc.

LUXAȚIA. Deplasarea unui os din încheietură (scrintiirea) se produce de cele mai multe ori la umăr. Nu se va încerca reaşezarea osului; operația trebuie făcută numai de specialist sub pericolul producerii de fracturi, rupturi de tendoane, nervi, vase etc. Se vor pune comprese reci pe articulația bolnavă. Se va face imobilizarea: la umăr, cu un prosop, șervet legat în jurul gâtului; la picioare, se vor pune atele (bucăți de scindură, bețe, vergele, proptele de cort) învelite bine cu cirpe sau tifon.

MUȘCĂTURA DE ANIMALE. Mușcătura de ciine, cal, șobolan, lup, sau orice animal sălbatic cu sînge cald prezintă în primul rînd pericolul de a transmite turbarea. Se va spăla rana cu apă și săpun și apoi se va dezinfecă și pansa ca orice rană (vezi **rănirea**). Grija principală, însă, este ca în cel mai scurt timp după mușcătură, cel mușcat să se prezinte la un centru antirabic.

MUȘCĂTURA DE PAIANJEN. Se va culca bolnavul, se va aplica gheață la locul mușcăturii și se va lega strîns (garou deasupra mușcăturii) pentru a întîrzia pătrunderea veninului în sînge. Se va transporta bolnavul la spital.

desen de O. COVACI

CÎT E DE BĂTRÎNĂ MAREA NEAGRĂ

Vîrsta mărilor se socotește după grosimea sedimentărilor aflate pe fundul lor. Geofizicienii, folosind acest etalon, au ajuns la concluzia că Marea Neagră s-a format acum două milioane de ani, întrucît grosimea sedimentară de pe fundul ei are peste

6000 de metri. Cum aceste cifre ar putea duce la concluzia că în regiunea respectivă ar fi existat, inițial, una dintre marile prăpăstii maritime – ceea ce nu poate corespunde adevărului – s-a dedus că fundul Mării Negre s-a prăbușit cîndva, din cauza stra-

tului de sedimentație, ajungînd astfel la nivelul adîncimii oceanelor.

În general, sedimentările maritime cresc cu trei milimetri pe an. Face excepție Oceanul Atlantic, care acumulează mai puțin de un sfert de milimetru de sedimentări pe an.

ENIGME LIMNOLOGICE

LACUL BAIKAL — Un vechi mister inconjoară Baikalul — cel mai adânc lac de pe glob. Mult timp s-a crezut că adâncimea Baikalului nu va putea fi măsurată niciodată, deoarece există bănuiala că apele sale sînt legate, printr-un canal subteran, de Oceanul Înghețat de Nord. Savanții ajunseră la această concluzie datorită faptului că în lac au existat totdeauna pești și animale care nu trăiesc decît în mări. Totuși, în cele din urmă, măsurătorile au stabilit adâncimea lacului — 1620 de metri. În ceea ce privește vîrsta, Baikalul este, cu certitudine, decanul lacurilor pe glob — are 20 de milioane de ani. Principala caracteristică a

acestui lac este fauna sa. Nu mai puțin de 1800 specii de viețuitoare se dezvoltă în apele sale; din acestea aproape 120 sînt specifice lacului și nu se mai întîlnesc în altă parte a globului. Trei sute de riuri se varsă în albia Baikalului, formînd un volum de 23.000 km.c. de apă dulce. Pe malul sudic al lacului s-a creat un institut de cercetări limnologice, la care lucrează numeroși geologi, biologi, oceanologi, limnologi și fizicieni. Pînă în prezent s-au scris 1500 de lucrări științifice cu privire la acest lac. În afară de pești și de animale, în apele Baikalului trăiesc aproape șapte sute de specii de plante. Suprafața acestui uriaș — 31.500 kmp.

LACUL VANDA. — În mijlocul unei regiuni din Antarctica, pe cunoscuta Right Valley, din apropierea Mării Ross, unde temperatura

anuală cea mai blindă este de minus 25 de grade, iar cea mai aspră este de minus 88 de grade, există un lac, numit Vanda, care deși se află în atenția cercetătorilor de multă vreme, a rămas o enigmă în ceea ce privește originea încălzirii sale. Sub învelișul permanent de gheață, gros de trei metri, care-l acoperă, lacul acesta ascunde un strat de apă, adînc de 45 de metri, care are o temperatură de plus 15 pînă la 25°C. Lacul nu are nici un afluent, fiind format din topirea ghețurilor, deci nu poate fi vorba de vreun curs de apă caldă venit din alte regiuni. Savanții neozelandezi, care au o bază de cercetări în regiunea respectivă, au emis ipoteza că sursa căldurii apei o constituie razele solare care pătrund prin stratul gros de gheață de la suprafață.

MUȘCĂTURA DE ȘARPE.

În țara noastră, cea mai periculoasă e vipera. Cel mușcat va fi imediat imobilizat (mișcările trebuie limitate la minimum). Deasupra mușcaturii se va aplica o legătură strînsă, se va spăla locul cu apă și săpun, se va aplica gheață. Se poate face o tăietură în formă de X cu o lamă dezinfectată, aplicîndu-se o ventuză, un pahar sau o ceașcă sau se sugă locul mușcat cu gura (dacă cel ce face operația nu are răni în gură). Se va transporta apoi bolnavul la spital.

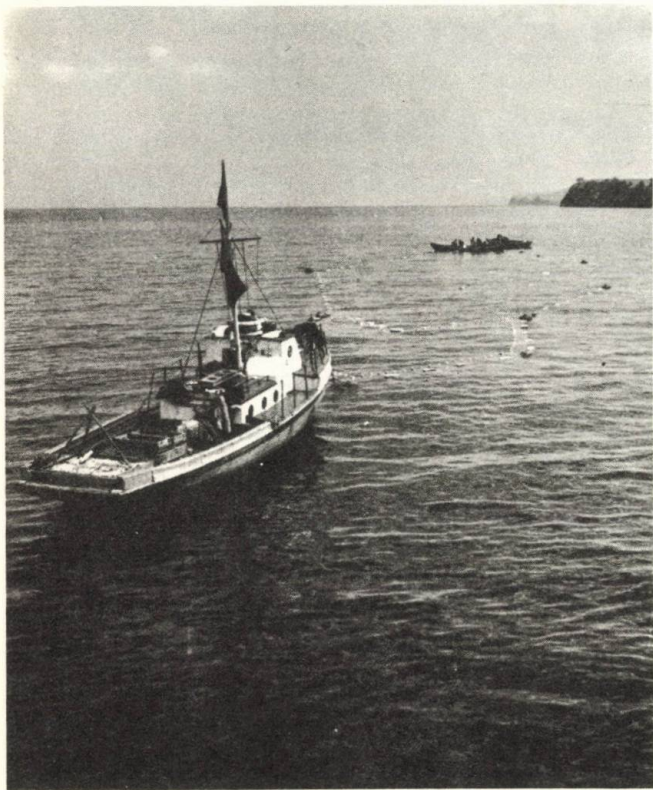
RĂNIREA. Orice rană trebuie tratată cu toată seriozitatea. După oprirea sîngerării (vezi hemoragia) rana se spală cu o soluție dezinfectantă (apă oxigenată, permanganat etc.) pînă ce devine curată și apoi se acoperă cu pudră de sulfamidă sau unguent sulfamidat (sau cu aureociclină ori tetraciclina), iar în lipsa acestora cu un pansament curat (de preferință steril). Se pansează cu fașă sau se aplică peste compresă, leucoplast.

ROSĂTURILE. Rosăturile și bășicile de bocanc sau de haină vor fi tratate cu apă rece și comprese cu vin zaharat sau apă boricată. În caz de infecție: unguente (aureociclină).

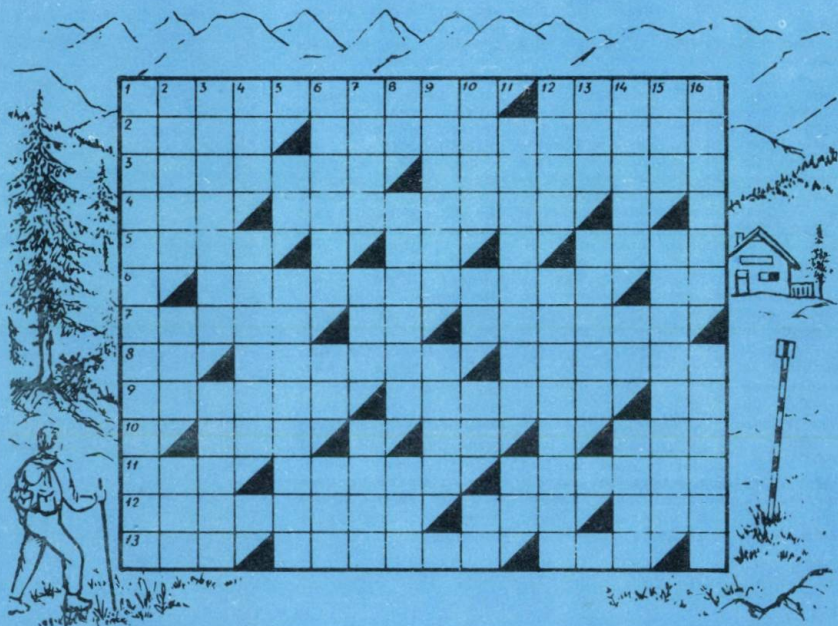
RUPTURILE DE MUȘCHI. Apar în urma unor eforturi mari sau bruste. Nu sînt periculoase, dar sînt foarte dureroase. Se vor pune comprese reci, se vor da antinevralgice (sau Algalmin), se va sta culcat.

TRĂZNIREA. Cel lovit de trăznet va fi culcat într-un loc adăpostit. I se va turna apă rece pe cap și i se va face respirație artificială, bandajîndu-se eventualele răni. I se va da să bea la trezire cafea neagră. Se va apela imediat la ajutor medical.

Dr. E. ROȘIANU

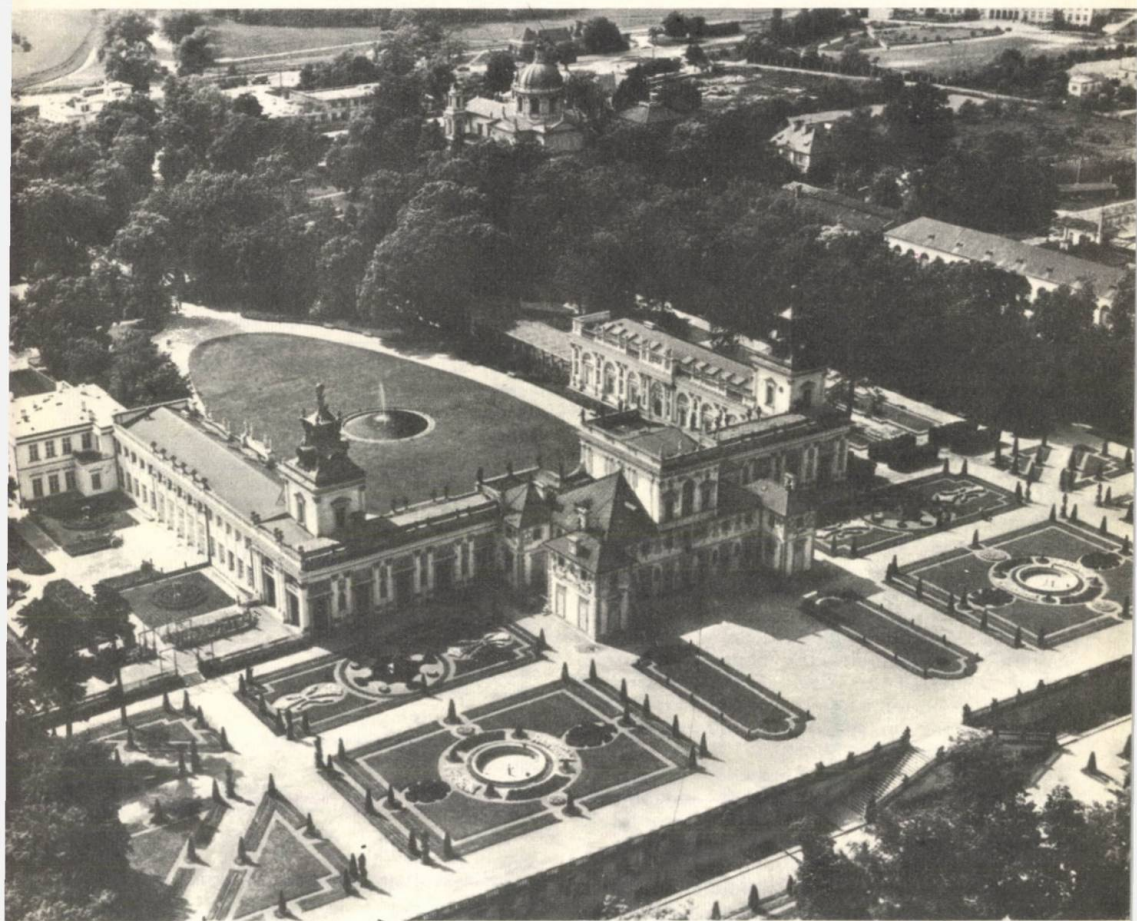
ÎN MUNȚII FĂGĂRAȘ

ORIZONTAL: 1) Campionul României la... înălțime! – Virf lângă cabana Urlea (2273 m); 2) Căpitan. (od.). – Masiv din complexul Făgărașilor (2 cuv.). 3) Celebrități... din Făgăraș – Alunecători. 4) La intrarea în trecătoare. – Vilcele stincoase, cum se întâlnesc numeroase în Făgăraș (sing.). 5) De la Vaida Recea, pe riul Dejanului, se întâlnește Fața... (772 m) – Pe imășurile masivului Făgăraș – Morile de pe afluenții Oltului... 6) Adăpost alpin situat între muntele Curmătura și virful Moșului (2 cuv.). – La... Bilea! 7) Fierari – Pe... Șerbota! – De aici izvorăște Argeșul... 8) Ana Enescu. – Virf de 1940 m, de unde izvorăște riul cu același nume. Pisc ce străjuiește căldarea Podragului (2419 m). 9) De la IFET Rudărița, urmează valea Birsei... – Riu, stație CFR și cabană cu același nume în Făgăraș – Pe la mijlocul... Surului! 10) La... Surianul! – Între două virfuri! – Regele pădurilor din Făgăraș! 11) Optimistă! – Pisc între lacul Bilea și Negoiu (2397 m) – De la cantonul Buda, poteca spre Moldoveanu urcă de-a lungul acestui izvor... 12) Fenomen montan, frecvent iarna și în masivul Făgăraș – Bilea, Călțun, Capra sau Avrig... (sing.) – Direcția Negoiu. – Moldoveanu. 13) Nas răscut. – Căldare... – Domină imensa căldare a Bilei (Capra). **VERTICAL:** 1) O imensă creastă pleșuvă lungă de 70 km, cuprinzând 7 dintre cele 11

virfuri ce depășesc 2500 m ale țării noastre (2 cuv.). 2) Artistă... populară! – Ozonul munților... – Ornament arhitectural. 3) Curmătură spre valea Rudăriței – Căldări între Podragu și Moldoveanu (sing. neart.). 4) Strămoși ce au durat așezări trainice la poalele Făgărașilor (sing.) – Din nou... turistică pe lacul cu același nume, la 2034 m). 6) Localitate lângă Cimpulung, de unde se poate urca versantul sudic... – Bețe! – Poem de V. Hugo. 7) ... și unul atribuit lui Hesiod. – Prefix pentru nou. – Comună de unde se urcă spre cabana Urlea. 8) Printre brazi... – Bună de prins... – lezer montan... 9) Pisc și cabană modernă în munții Făgărașului (2535 m). – Piatra... Bucegilor! 10) Urlea... – Riul Corbului! – La... Arpașu! 11) Virf din muntele Jepii de Sus, la est de cantonul Buda (2390 m) – Popas la munte! 12) După eforturile urcușului, e binemeritată... la aer curat! – Maleabilă... 13) Popas... mediu! – Virfurile de peste 2500 m ce nu se află în Munți Făgărașului! 16) Jamboane... – Sui la urmă! – Virf spre lacul Podragu (2432 m); 15) Cîteva custuri! – Cascadele de la Simbăta sau Bilea... (sing.) 16) Fratele mai mic al virfului de la 11 orizontal. (2390 m) – Partea muntelui dinspre soare...

ION ROMAN

Un palat sub semnul soarelui

Într-o grădină geometrică, ca cea de la Versailles, străjuită de plopî fremătători, o franțuzoaică cu păr de abanos recitea scri-sori de dragoste. Veverițe roșcate se zbenguiau printre ramuri, se auzea departe foșne-tul frunzelor de papură frecindu-se între ele, cețurile serii se ridicau deasupra brațului Vistulei. Ferestrele palatului alb și auriu pă-reau că se uită peste umărul celei ce citea: „Doamnă, mai frumoasă decît toate, singura îmbărbătare a inimii și a sufletului meu...”

Au trecut aproape trei sute de ani de cînd Maria-Casimira Sobieska, numită și Mary-sienka, sorbea cu atîta plăcere cuvintele pă-timașe ale soțului său, Ioan al III-lea, rege al Poloniei. Cuvintele și sentimentele au zbu-rat, legenda lor a intrat în domeniul public, n-a mai rămas decît murmurul stufărișului și al plopilor în parcul de pe malurile Vistulei. Și palatul minunat, melancolic, deși vizitat de mulțime de oameni, retras, deși așezat la porțile capitalei.

Wilanów, cea mai frumoasă reședință seniorială a barocului în Polonia, perla monumentelor varșoviene, strălucește astăzi mai viu ca oricând. Specialiștii l-au catalogat în „categoria zero” internațională, adică printre nestematele culturii mondiale (La Varșovia, numai complexul parcului și palatului Łazienki a fost ridicat la acest rang).

Deasupra intrării principale se află un soare de aur care răspindește raze strălucitoare. „Refulsit Sol in clipeis” – Soarele se reflectă în scuturi, spune inscripția – scuturile sînt blazonul casei Sobieski, Soarele – simbolul puterii. În această țară, rare erau familiile care se puteau mindri cu o emblemă atît de nobilă.

În Ioan Sobieski, rege al Poloniei, vorbea cavalerul de la granițele țării, atunci cînd se ducea la vînătoare de stîrci în stufărișurile din preajma Varșoviei și mai tirziu cînd, cuprins de nostalgia pășunilor și ripelor Podoliei, cumpăra în 1677 Wilanówul, ce se numea atunci Milanów, ca proprietate de țară. Modestul conac așezat în mijlocul unei grădini cu flori și legume, se transformă curînd, datorită celor mai mari artiști ai timpului, în reședință regală de clasa palatului Belvedere de la Viena, de importanță Windsor-ului britanic și Versailles-ului francez. Constructorii și înaltul lor mecena s-au inspirat în concepția lor renovatoare de la vilele italiene, în stil baroc în special de la aceea a lui Doria Pamphili din Roma.

Apoi, ca în cîntecele populare, „regele a plecat la bătălie”. O bătălie îndepărtată, singeroasă și grea împotriva potentatului asiatic. Regele era meșter în războaie. În fruntea armatelor polono-austriace, el raportă la Kahlenberg, în împrejurimile Vienei, o mare victorie asupra turcilor lui Kara Mustafa. Acolo, în cortul său, își scria el scrisorile către Marysienka, la Wilanów.

Victoria de la Viena și construcția palatului de la Wilanów, iată cele două izbînzii istorice ale vieții lui Ioan Sobieski. În ce privește prima, importanța și efectele ei, păreri sînt împărțite, dar cea de a doua este socotită ca o reușită de neîgăduit.

În biografia reginei Marysienka, publicată înaintea celui de al doilea război mondial, marele scriitor polonez Tadeusz Żelenski-Boy, critic și traducător, scria: „În ochii muritorului de rînd, Sobieski este aproape un centaur, atît de mult ni-l închipuim făcînd un singur trup cu calul său, – soldat, călăreț, șef, hatman, confederat, om politic chiar, totul, afară de intelectual. Totuși (...) el era unul din oamenii cei mai instruiți ai epocii

sale, un om cu idei nobile și independente, urmărind cu atenție evoluția artelor și științelor (...) Pe scurt, orele petrecute la Wilanów sînt aproape niște opește ale lui Platon la care, reunind opere de artă (...), regele pătrunde adînc în înaltele sfere ale gîndirii”.

Wilanówul este unul dintre rarele palate din Europa, poate chiar singurul în afară de Versailles, unde să se fi îndeplinit în mod chibzuit și consecvent un bogat program dictat de o concepție artistică. Elementele ornamentației plastice, decorația sculpturală, au fost armonizate cu principiile arhitectonice. Monarhul a încredințat această operă unor artiști de seamă, printre care arhitectul Locci, sculptorii Schlütter și Szwancer, unei echipe de stucatori conduși de Bellotti, pictorilor Siemiginowski, Callot și Palloni. Se vede că regele Poloniei nu suferea de xenofobie. Ca și Stanislaw August, o sută de ani mai tirziu, a fost un mare protector al artelor, invitînd în Polonia pe cei mai mari creatori de artă.

De cîte ori mă duc la Wilanów, sînt izbit de dimensiunile omeniești ale acestui minunat locaș. Palatul nu are nimic monumental. Nu are, de asemenea, nimic dintr-un muzeu (deși din 1945 el constituie un departament al Muzeului Național), vasele sînt întodeauna împodobite cu flori proaspete, ferestrele cu perdele, orologiile bat orele...

Acei care vizitează astăzi palatul din Wilanów, care trec prin sălile din secolul al șaptesprezecelea, al optsprezecelea și al nouăsprezecelea admirînd mobilele frumoase și impunătoare, n-au nevoie de nici un efort pentru a se întoarce în timp. Plutește aici suflul trecutului, deși nu se văd nici paianjeni, nici pulbere seculară. Totul este curățat cu aspiratorul și cu peria de lustruit, și totuși decorul este atît de perfect, incît în unele încăperi ți se pare că regina Marysienka sau marea Lubomirska trebuie să apară dintr-o clipă într-alta.

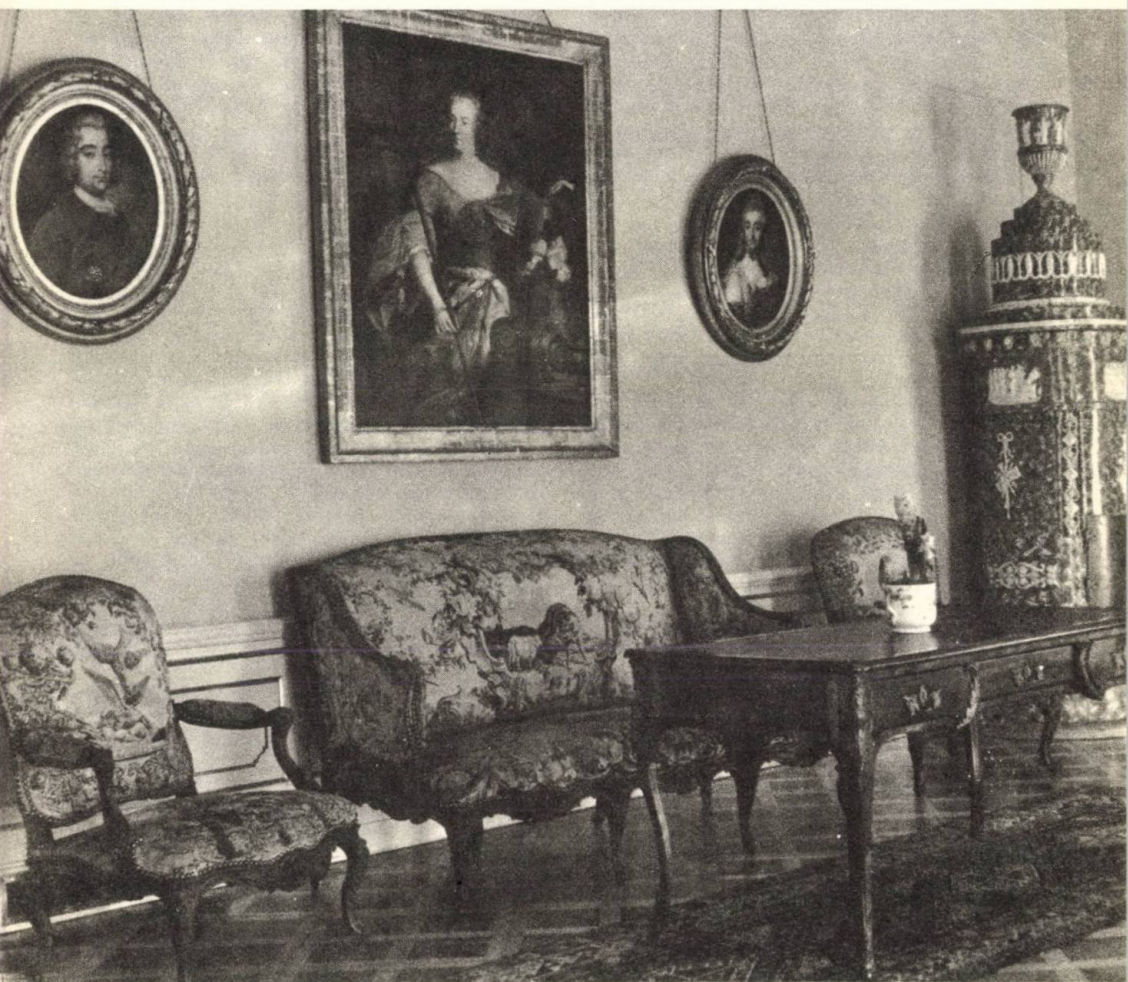
Ceea ce conferă valoare acestei reședințe în stil baroc, este arhitectura și ornamentația ei plastică, între altele splendidele sale fresce (dintre care o parte n-au fost descoperite decît după cel de-al doilea război mondial), dar ceea ce impresionează mai mult pe vizitator, este atmosfera ei familială. Fiecare încăpere te invită să rămii. Obiectele par aranjate de o gospodină îndemînică, nu de un conservator de muzeu.

Invitații străini nu-și ascund mirarea în fața comorilor artistice adunate la Wilanów. „Polonia a fost incendiată, Varșovia ștersă

de pe fața pământului, prin ce minune a fost salvat acest palat" – întreabă ei.

Și în adevăr, cînd te afli astăzi în camera lui Ioan Sobieski sau în aceea a soției sale, în sufrageria lui August al II-lea, în somptuoasa cameră de baie a marelui Lubo-

Se știe că această țară a fost bintuită de uraganele istoriei, dintre care ultimul, de la 1939 la 1945, a avut o putere ingrozitoare. Wilanów a scăpat din acest taifun, în sensul că zidurile sale au rămas în picioare. În schimb, el a fost jefuit în amănunțime. Anu-

mirska, și se pare că de secole n-a fost nici o întrerupere în existența acestor încăperi, – mobilele întreținute cu dragoste, parchetele lustruite, portretele cu pinzele proaspete și cu culori expresive, tapiseriile, celebra catifea de Genova, – totul are aerul de a nu fi fost atins de vitregia sorții.

mite părți din grădină au fost distruse 90 la sută. Construcțiile și sculpturile din parc au dispărut aproape toate.

Revendicarea colecțiilor a durat multă vreme; nu au revenit pînă în prezent celebrul cort turcesc cucerit de Ioan Sobieski, nici prețiosul birou florentin. Restaurarea

palatului a ținut pină în 1964 și mai sint și acum lucruri de împlinit pe ici, pe colo. S-a deschis de curind în vechiul manej reconstruit după metode moderne un muzeu al afișului, primul și unicul în Europa. În sera istorică, încă nereconstruită, se proiectează organizarea unui atelier pentru renovarea mobilelor.

Îmi amintesc de lungile lucrări de reconstrucție de la Wilanów, de eternele schelării din exterior și din interior. Părea că nu se va mai termina niciodată. Că nici nu va fi cu puțință că se șteargă urmele activității Căminului de odihnă (Erholungsheim-ului) al aviației hitleriste. Ce puțin înseamnă doi ani, sau chiar douăzeci și cinci, în lungul lanț al existenței unui palat istoric! Cînd mă aflu astăzi lingă peluza presărată cu iriși, între zidurile de o albeață orbitoare ale reședinței regale, acești ani de tristețe și de injosire mi se par foarte îndepărtați, trecători și într-un fel puțin importanți. Zilnic, aproape o mie două sute de persoane pășesc pragul porții palatului, lunecă în tăcere pe pardoseala strălucitoare a apartamentelor regale, străbat sălile care adăpostesc Galeria portretului polonez, vizitează Galeria sculpturii poloneze contemporane, iar cei pe care natura i-a dăruit cu imaginație bogată, pot auzi ropotul galopului celor șase cai înhâmați la caleașca barocă a Mariei-Casimira Sobieska.

Spre deosebire de părerea generală și pentru motive puțin cunoscute, iubitei Marysienka care a supraviețuit douăzeci de ani regelui, nu-i plăcea Wilanówul. Ea ședea cu mai multă plăcere la palatul Marymont, care vrea să însemne „muntele Mariei”, sau se plimba prin capitală; de la numele său venea denumirea marelui tirg din piața Teatrului – Marywil – un adevărat bazar parizian.

Moștenitorii lui Ioan al III-lea nu s-au interesat deloc de Wilanów. Marysienka a luat multe din obiectele prețioase de aici,

în Italia. Konstanty, prințul cadet, vindu în 1720 palatul gol Elizabetei Sieniawska, soția hatmanului coroanei, care se dovedi o demnă continuatoare a operei monarhului. Ea termină aripile palatului, înzestră edificiul cu noi fațade, îmbogăți decorațiile apartamentelor și grădinii. Fiica sa, Maria Zofia Czartoryska închirie Wilanówul regelui August al II-lea de Saxa, care lăsa citeva amintiri triste și o frumoasă sufragerie. Izabela Lubomirska, născută Czartoryska, nepoată a Elizabetei Sieniawska, întreprinse noi lucrări de construcție; atunci au apărut în aripa stîngă camera de baie, admirată de toată lumea și numeroase alte investiții. După aceea, Wilanówul a cunoscut vremuri cînd mai bune, cînd mai grele, trecînd din mină în mină, rînd pe rînd devastat și îmbogățit, distrus și reconstruit cu venerație.

Rezultatul acestor vicisitudini a fost că după cel de-al doilea război mondial, puterea populară a luat în primire palatul regal într-o stare pe care un istoric de artă a definit-o astfel: „Frumos, dar în stare proastă – vom avea o mulțime de necazuri cu asemenea bogăție”. Astăzi se vede că aceste greutăți au fost învinse. Palatul este în plină prosperitate, a fost curățat de nefericitele transformări făcute în secolul al XIX-lea și între cele două războaie, s-au scos la lumină numeroase comori uitate (de exemplu, ansamblul de fresce din cabinetul reginei, pictate de Palloni), a fost foarte frumos amenajat.

Wilanówul este obișnuit cu sfidările și cu paradoxurile. Cînd întreaga curte elegantă a lui Ioan al III-lea se îmbrăca după moda franceză, regele continua să poarte vechiul costum polonez al provinciilor de răsarit. Așa cum palatul cu emblema Soarelui a devenit în cele din urmă proprietate a milioane de cetățeni.

OLGIERD BUDREWICZ

POPAS ÎN ALPII ELVEȚIENI

Vechiul Montreaux, aruncînd către cer dintre edificiile de o eleganță patinată linia modernă a unui nou hotel, ca și silueta roasă de vreme a fortăreței din Chillon, rămîn în urmă. De la Villeneuve trenul părăsește bordura însorită a lacului cu reflexe albastrii, care și-a instalat apele în marile întinderi din umbra piscurilor presărate între Mont Salève și Grammont, pentru a se năpusti înspre poarta de piatră zgîrcit deschisă către obîrșia văii Rhônului. Aici, la St. Maurice, muntele Dent du Midi își flutură creasta dantelată, întinzîndu-se cu străduință înspre piscul de peste vale, Dent de Morcles. La Martigny valea se îndoaie apoi în vinclu, căpătînd mai întii direcția munților din Oberland, pentru ca dincolo de Sion tiparul său de piatră să-i îndrepte ascendența către răsărit. Rămîne apoi scurtă cale pînă în gura de peșteră a tunelului Simplon, cînd trenul se oprește pentru un minut în mica stație din dreptul orașelului Visp. De aici, un alt tren, mai mic și viu colorat, își poartă călătorii încărcăți de bagaje, aproape două ceasuri, prin înverzita vale Matter.

Sprîjinit uneori pe dinții robuști ai unei cremaliere, care din loc în loc îndesește panglica ferată, cu ușoare tremurături și cîntec sacadat de roți, miniaturalul tren urcă pieptiș. La Stalden, gura văii Saas aruncă generos lumină asupra vagoanelor roșii, înaintea intrării lor pe viaductul spînzurat în abruptul umbrît al Schwarzhornului. Apoi — succesiunea de poduri și tunele, înlocuită dincolo de St. Nikolaus de poieni bogate în pașuni, chaiet-uri și căsuțe acoperite cu dale de gresie cenușie. Tot mai adîncă, valea este cuprinsă curînd de pădure. Deasupra, umbra se întinde mult și rupturile de stîncă ajunse jos fărîme îți dau măsura înălțimii amețitoare a Weisshornului.

Tentată să cuprindă asprimea virfurilor, privirea este oprită de plombele albastre ale crestei. Limbi de ghețar atîrnă în ogașe adînci, care coboară dintre piscuri, trădînd carapacea rece care înăbușe muntele, acolo sus. Depărtat de Rhôn, te simți captiv între versanții ce se ridică pe Weisshorn și Dom mai sus de cota 4500. O nouă șerpuire a văii îți aduce însă în față terasa primitoare Täsch, pentru ca apoi un tunel să conducă trenul către țintă: Zermatt.

Zi cu soare în capitala Alpilor Valaisieni. Străduța îngustă, de-a lungul căreia hotelurile și magazinele cu articole de munte se înșiruie ca o salbă lucind de curățenie, freamătă de lume. Coloritul bogat cucerește ochiul, pînă cînd, trecut de cea dinții cotitură, îți îndrepti privirea în lungul străzii, spre munte. Acolo în fund, nu departe, pe cerul de un albastru nefiresc, se profilează ascuțit și mai strălucitor decît argintul, muntele care l-a vrăjit pe Whympfer, l-a doborît pe Croz și i-a fost prieten lui Bonatti.

O dată zărit, Matterhornul te atrage ca un magnet. Treci atunci în goană prin oraș și te îndrepti, fie spre funicularul cu cabine, fie pe calea cătunului Furi, pentru a nu-ți mai da răgaz pînă sus, la rădăcina enormei stînci, unde un mare hotel alpin oferă adăpost.

Pe coasta acoperită de pădure a văii Z'mutt mă grăbesc în sus. E tihnă aici, verdeață și flori. Nu mai văd obeliscul argintiu și încerc senzația unei promenade. Ies din pădure și încep să pășesc fidel pe șerpuirile cărării, cînd un scrișnet metalic îmi recheamă gîndurile fugite pentru o clipă spre casă. Deasupra mea, cablurile poartă spre munte o cabină albastră, în care ghicesc cîteva fețe. Merg mai departe, urmărind-o cu privirea, apoi mă întorc și am în față panorama aeriană a văii Matter. În stînga, talvegul principal își face loc în sus pentru a primi apa scursă pe sub pojghița albastră cu care ghețarul Theodul își termină ființa. Sus, peste vale, se zărește o formă ascuțită. E Riffelhorn, lingă care un punct mobil cotește pe panglica de fier șerpuită ce duce din Zermatt la Gornergratt.

Altimetrul arată 2500 m când ajung să zăresc pe coasta de deasupra acoperișul hotelului de la Schwarzsee. Nori apăruți neașteptat învăluie acum aerul. O dată cu primele picături de ploaie, caut loc de bivouac, coborînd dincolo de hotel, către lac. Pe mal sînt doi pași de teren neted. Acolo așez în fugă cortul, înainte de a mă adăposti în pridvorul capelei de alături. Veche de zeci de ani, bisericuța pustie amintește, ca și mormintele din Zermatt, o tragedie de altă dată a muntelui.

Pe coasta verde, la o sută de pași înspre hotel, două pinze galbene pătează iarba udă. O echipă de bavarezi așteaptă de o săptămînă vreme prielnică pentru a urca pe capul rotund al Breithornului. Mai sus, solitari, rezervați și diligenți, cițiva japonezi înalță un adăpost albastru. Va fi urît în noaptea asta, cu ploaie și ceață. Trag fermoarele și mă bag în sac. Afară vîntul șuieră aspru, aducînd mereu pe deasupra văii Z'mutt alți nori de plumb. Și ploaia răpăie, și lacul îi răspunde ...

Bimineța aerul pare alb și ud. Mă zgribulesc în fața lămpii, apoi mă învioresc cu băutură caldă. Nimic de făcut astăzi pînă ce va răzbi căldura. Mă îndrept către hotel. Trei picoli italieni mătură sala restaurantului pustiu. În vale, Zermattul a dispărut. Și totuși ... O pală de vînt aruncă norul înspre înălțimi, dezgolit din nou limba de ghețar, rămasă acum mai jos. Mă reped înapoi la cort și de aici în sus, spre Hörnli. Norul fuge acum de mine, dezvăluindu-mi înainte petece de zăpadă, ocolșuri peste grohotiș mărunt și apoi abruptul cafeniu de sub Hirli. Traverseul lung de sub coasta premergătoare Matterhornului, care se întinde orizontal ținînd cota 2900, — n-a păstrat zăpadă. Deasupra — abrupt de rocă în straturi, iar peste el, în față o muchie care se înalță brusc și dispare îndărătul ceții. Mă grăbesc spre ea, ghicind mutarea bulei de clar într-acolo. În urmă din nou negură și ploaie.

Răzbesc pe creasta Hirli. Un crucifix evocă și aici nădejdi și amaruri, trăite de pionerii Matterhornului. Zăpadă tot mai multă. Trec peste stîncării albite, apoi privesc spre înălțimi. Dacă pășesc pe urmele ce se ivesc în versant mai sus de capul meu voi fi pe Matterhorn. Matterhorn! Mă cațăr înspre dreapta și șerpuiesc deodată către sud, apoi din nou spre nord. O coastă lucie, fără sfîrșit, se prăvale dinspre cer, racordîndu-se departe, dedesubt, cu firul superior al văii Z'mutt. Peretele de nord poartă o platoșă albă, rigidă, imaculată. Mai sus, stinca apare iarăși din zăpadă. Tot straturi brune.

Scot altimetrul și busola. 3100 metri, straturile înclinate către sud-vest la 15 grade. Iarăși plouă, iarăși mă cuprinde norul venit de jos, din Mattertal. Azi vremea nu se mai îndreaptă.

Biminează cenușie, furtună sus, pe Matterhorn. Alți nori, mai plumburii ca ieri, vin ca pompați de Zinalrothorn. Cobor spre Furgg. Pe fundul văii e liniște și pace. Apuc firul traseului de ski, dezgolit acum pînă la piatră. Stegulețele de pîrtie, galbene și roșii, zac la pămînt. Culeg unul, apoi continui mersul. Deasupra, cabinele albastre zboară iarăși către munte. Mă îndrept și eu spre Trokener-Steg la capătul cablurilor. Norii s-au ridicat neașteptat. Spre stînga văd din nou Riffelhorn și dincolo, peste ghețar, Monte Rosa. Mai sus găsesc din nou zăpadă. Un petec, două, apoi în strat de-a rîndul. Spre Matterhorn, norul se dizolvă, văzînd cu ochii.

Stau în zăpadă cînd soarele apare. Urc înspre el, apoi cotesc spre stînga. Dezghețul îmi aruncă înainte un torent plin de spume. Trec dincolo și pe o muchie de piatră mă cațăr tot mai sus. Mai am puțin și sînt la Trokener. Puțini vizitatori. Frigul a ținut lumea în hoteluri.

Acum e cald și cer albastru. Un schior solitar brăzdează coasta albă ce urcă spre cresta italiană. A nins azi noapte mult și un tractor netezește la loc pîrtia de schi. Plec prin zăpadă pînă la buza de apus a ghețarului Unterer-Theodul. De aici trudesk prin omăt spre Gandeggshütte, la trei mii de metri. În stînga mea — crevase, în dreapta — pulverschnee. E frig aici la Gandegg. Soare cu dinți, și mai ales, cu vînt. Privesc spre Matterhorn. Pare triunghiular. Pe fața pe care o văd, cascadele de zăpadă stau într-o stranie încremenire. La fel și sus, pe Breithorn. Mai înfiorător.

Din nou la drum. O muchie răsare din zăpezi. Mă strecor pe ea direct spre sud, o jumătate de ceas, poate mai puțin. Am apoi în față o întindere largă de zăpadă, netedă și strălucitoare. Vîntul nu mai bate. Fac cițiva pași și stratul îmi pare solid.

Dedesubt, la un metru, e gheață. Pornesc din nou în sus. Merg mereu după soare. E primitor ghețarul Theodul. În stînga, lingă Breithorn, se înalță o stîncă ascuțită, sub care ghicesc stîlpii ski-lifturilor de vară. E Klein Matterhorn, miniatura muntelui de argint. Nu-i nimeni nici acolo. Mă lupt un pic cu zăpada care îmi îngroapă acum întreg piciorul.

Încă puțin, în ocol către stînga. Gata, de aici se coboară. Mă aflu în trecătoarea Theodul și privesc acum spre văile Italiei. Cervinia nu se zărește. Negurile acoperă munții spre sud.

Sînt înghețat. Mă uit la altimetru: 3 300 m față de 3317 ai hărții. A scăzut presiunea, se schimbă vremea? Înapoi. Alerg la Gandegg pe prima urmă. Tot soare și aici. Mai departe, spre Furgg. S-a înnorat. Urc la Schwarzsee. Pale de vînt risipesc din nou norii. Intru în cort și nu mai știu de mine.

Cînd ies din nou, e seară. Nimeni în apropiere, nimeni în hotel, numai răceală, cer senin și umbră. Umbra uriașului de piatră, pe care-l văd acum înalt și lucitor, gata să se prăvale peste văi. Mă plimb, alerg să mă încălzesc și privesc iar spre munte. E calm pe Matterhorn. Cum va fi miine?

Eeață din nou în faptul dimineții, dar se ridică iute. Glasuri ce s-au pierdut apoi în sus, spre Hörnli, m-au trezit devreme. Pornesc din nou spre munte. Merg iar pe drumul cafeniu și alb din prima zi. Sub Hirli îi ajung pe vorbăreți. Sînt trei americani în drum spre Solvay, mai sus de 4000 m. Vom merge împreună. Se vede bine azi, chiar și înspre Dent Blanche. La Hirli facem poze multe, spre vale și spre Monte Rosa. Călcăm apoi pe Matterhorn. Nu-i zărim vîrfurile de aburii născuți din izbitura vîntului de stîncă. Călcăm încet în zăpada strînsă pe cărarea pe care-o bănuim dedesubt. Stînci negre la tot pasul și noi ne învîrtim pe o spirală strecurată printre ele. Nu e cățărătură, dar nici drumeag. Aproape, ne flanchează abisurile dinspre Z'mutt și Furgg.

Calea spre vîrf descrie pe muchia stîncoasă un S întors și ridicat către cer. Pe primul umăr stau casa Hörnli și Matternhütte, pe al doilea – refugiuul Solvay. Sușul se mai domolește. Pe nesimțite, am ajuns la Hütte. E casă în toată regula. Din pragul ei privesc înapoi și văd, departe, peste Rhôn, albul Alpilor dinspre Jungfrau. Mai aproape, Weiss-horn, Rothorn și Dom împung cu acele lor o pătură subțire de nori. La răsărit, cetatea Monte Rosa nu-și dezvăluie pentru noi abruptul faimos dinspre sud-est. Jos, la Schwarzsee furnică lumea coborîtă din cabinele zburătoare. Mai sus de noi, spre vîrf, e doar zăpadă și stîncă înveșmîntată în gheață. Peste două zile americanii vor încerca să o învingă. Le urez reușită și plec încet, înapoi, în jos.

În cort simt iarăși frigul și peste noapte dorm greu, cu multe întreruperi. Afară apa a prins a îngheța.

Ultima zi la Matterhorn. E soare iarăși și vreme liniștită. Cobor mult înspre Furi, apoi prind cărarea ce serpuiește pe o coastă verde către Riffelhorn. În stînga, trenul electric face ocolișuri largi, pentru a se apropia de Riffelsee, lingă Rotboden. De aici, drumul de fier și cărarea merg împreună, lin, pînă la Gornergratt, unde este încă zăpadă multă. De aici spre Monte Rosa se întinde ghețarul Gorner, șerpuit și stîlcos, plin de crevase. Direct spre sud se înalță Liskamm, alăturat munților gemeni Castor și Pollux, ireal de lucioși, cu capetele ninse.

E lungă reveria, dar trebuie să-i pun capăt. Din nou la drum de coborîre, înapoi, către Schwarzsee. Miine trebuie să fiu în Zermatt.

Zermatt – nume sonor pentru un loc de basm. Basmul lui Whymper, Bonatti și al lui Michel Croz. Hoteluri elegante, chaleturi înnegrite, iar în mijloc, la malul apei învolburate, cimitirul.

Pășesc încet pe aleea ce-l împarte în două. Morminte simple, cu cruci de lemn, altele cu lespezi grele, pe care zac piolete, amintesc viețile unor oameni înfrățiți cu muntele. John Charles Evans, căzut pe Matterhorn, Hans Joachim Birchler, mort pe Dent Blanche, Johannes Binner, luat de lavină pe muntele Pollux...

În stradă, lingă cimitir, îl întîlnesc pe Takio Kato, cu ai săi. Arși de lumina Alpilor, cu saci enormi, au coborît de la Schwarzsee și iau acum tăcuți calea către Eiger.

TIBERIU IONESCU

TRAVERSÎND ALPII IUGOSLAVI SPRE TIROL

A rămas în urmă Stamura — Moravița, ultima localitate din țara noastră și punct de frontieră pe șoseaua ce duce spre Belgrad.

Șoseaua modernizată, dar cam îngustă, șerpuiește printre holde de porumb, miriști de griu sau livezi de pomi fructiferi și vișă

de vie, în ambianța unui relief mai mult neted și arareori vălurit, deosebindu-se prea puțin prin aspectul său de acela al câmpiei Banatului, de la noi. Trecem prin Vrșet și Pancevo, orașele de provincie, pentru ca apoi să-ți apară în față, impunător și majestuos —

Belgradul, capitala țării și cel mai mare oraș din R.S.F. Iugoslavia. El s-a schimbat enorm, a crescut și a devenit cel mai mare centru economic, politic și cultural al țării, numărând astăzi 700.000 de locuitori. Centrul orașului s-a dezvoltat alături de vechea cetate pe colinele înconjurate dinspre nord și vest de marele semicerc al Dunării și Savei. Clădirile înalte, construite din piatră albă, ies în evidență pe fondul verde al parcurilor și grădinilor orașului, iar pe străzile sale centrale, largi, domnește în permanență o vie animație. Aici întâlnim majoritatea clădirilor administrative și unităților comerciale, universitatea, teatre, muzee, cinematografe etc.

Cărtierele rezidențiale se întind pe colinele ce domină Dunărea și Sava, ele urcând pe versanții Muntelui Avala, pe care se ridică mormintul soldatului necunoscut.

Părăsind „Orașul alb”, cum s-ar traduce denumirea sa în limba română, ne îndreptăm spre nord-vest, urmând Valea Savei, pe șoseaua nou construită, ce leagă capitala de Zagreb, ocolind centrele populate, ceea ce înlesnește un trafic auto mai rapid și o mai mare siguranță de circulație. Peisajul înconjurător e destul de monoton, cîmpul neted, acoperit de semănături, însoțindu-ne aproape în permanență. Numai arareori și în special către Zagreb, traversăm zone împădurite, care ne incită privirile.

Ne impresionează însă adinc intrarea în Zagreb, al doilea oraș ca mărime al țării, cu peste 450.000 locuitori, cu clădiri mari și moderne înălțându-se alături de cele vechi. Pînă la cel de-al doilea război mondial, Zagrebul era cel mai mare oraș al Iugoslaviei, dar curînd el a cedat acest loc „Orașului alb”.

Partea veche, medievală a orașului se întinde pe terasele fragmentate de afluenții Savei, pe cînd noile cartiere, cu clădiri înalte, construite într-un stil modern (genul construcțiilor din orașele noastre) s-au dezvoltat în zona cîmpiei aluvionare.

Zagrebul este cunoscut din vechime ca un mare centru comercial; el și-a păstrat și azi acest caracter, găzduind tradiționale târguri internaționale cu largi ecouri în întreaga lume. Situat în valea Savei, pe căile ce duc din Europa Centrală spre Adriatică, Zagrebul a devenit totodată un mare nod de cale ferată și de căi rutiere.

Mare oraș industrial, cu străzi drepte, asfaltate și clădiri frumoase, ascunse într-o mare de verdeată, Zagrebul, cu numeroasele sale monumente de străveche cultură slavă, se remarcă totodată ca important centru cultural și științific. Sint numeroase palate și monumente istorice, ca de exemplu, catedrala Sf. Ștefan, biserica Sf. Marcu, palatul regal din secolul al XIV-lea, ca să amintim doar cîteva.

De la Zagreb se desprinde spre nord șoseaua ce duce spre Maribor, șerpuiind printr-o splendidă zonă montană, complet împădurită cu specii de foioase. Traversăm o regiune incântătoare, în care terenurile netede sînt ocupate cu întinse culturi de hamei, alternînd cu culturi de porumb, grădini de legume și zarzavaturi și plantații de pomi fructiferi. Sate situate în lungul drumului sau al văilor, au case frumoase, de tip vilă, cu splendide îmbinări de culori și figuri geometrice. Numeroase case de odihnă și sanatorii pigmentează fondul predominant de verdeată amintindu-ne de minunata noastră Vale a Prahovei.

Curînd își face apariția orașul Maribor, unul dintre cele mai mari orașe ale Sloveniei, cu circa 80.000 de locuitori și însemnat centru industrial din partea de nord-vest a Iugoslaviei. Oraș tipic de zonă predominant montană, Maribor, e situat pe Drava și se remarcă prin industria cuprului, construcția de motoare, industria pielăriei și încălțămîntei, textilă și alimentară, mai ales a berei. Pe lîngă frumusețea peisajului ambiant și a construcțiilor de o mare atractivitate, Maribor se impune totodată prin numeroasele sale monumente arhitectonice, ca vechiul castel medieval, o catedrală din secolul al XII-lea, clădirea primăriei etc.

La cîteva kilometri nord de Maribor, urmînd aceeași șosea asfaltată, se intră pe teritoriul Austriei.

Continuîndu-ne însă drumul pe autostradă, de la Zagreb spre vest, peisajul se schimbă, devenind mai variat, mai atractiv făcîndu-se simțită influența reliefului montan. Nu vom întîlni în drumul nostru nici o localitate, autostrada ocolindu-le în mod voit, dar ne bucurăm de aerul răcoros al pădurilor sau de aspectul plăcut al livezilor și viilor încercate de rod bogat. Totul e reconfortant după monotonia drumului dintre Belgrad și Zagreb.

La scurt timp, în fața ne apare orașul Ljubljana, capitala Sloveniei și unul dintre importantele centre economice și culturale ale țării, care numără peste 150.000 de locuitori. Orașul este situat în depresiunea intramontană Ljubljana, pe ambele maluri ale riului Ljublanița, aproape de confluența sa cu Sava, la locul de întîrîiere a drumurilor ce duc din Europa Centrală în Balcani și din bazinul Dunării, spre Marea Adriatică. În centrul orașului se remarcă „gradul”, cetate medievală înconjurată de frumoase construcții edilitare, îngropate parcă în verdeată, în foarte multă verdeată. Aici vom vizita numeroasele sale monumente istorice vechi: catedrale și biserici, palate medievale, muzee și galerii de artă, unele construcții caracterizîndu-se printr-un splendid stil baroc.

Prăşind acest oraş frumos, înaintăm spre nord pe drumul asfaltat ce şerpuieşte urcând domol pe valea tot mai îngustă a Savei, pe măsură ce ne apropiem de prima ramificaţie sudică a Alpilor.

Urcuşul devine tot mai accentuat, panta atingând deseori valori între 24 şi chiar 30%, serpentinele abrupte succedindu-se mereu. Pe o distanţă de numai 15 km urcăm de la 513 m la 1370 m, cit este altitudinea pasului Loibl, locul pe unde trece graniţa dintre Iugoslavia şi Austria. Coborîrea este parcă şi mai abruptă iar serpentinele mai strînse, valea Dravei, pe care o urmăim apoi pînă la Linz fiind mai strînsă decît a surorii ei Sava. Peisajul montan, cu seculare păduri de conifere şi minunate lacuri de munte, pe luciul cărora aluneacă, asemeni unor lebede uriaşe, numeroase ambarcaţiuni sportive, într-o ambianţă ce ni se pare comună cu cea din Carpaţii noştri, ne încintă şi ne dă o satisfacţie deosebită.

Înaintînd spre vest, trecem pe lingă lacul Wörther ce se întinde la apus de oraşul Klagenfurt pe o distanţă de mai bine de 20 km, apoi lacul Millstatt, la est de oraşul Spittal pe Drava, lacul Ossiach în apropiere de oraşul Villach etc.

Pătrundem tot mai adînc în zona montană, urmînd valea din ce în ce mai îngustă a Dravei, după care urcuşul se accentuează din nou, angajîndu-ne la traversarea lanţului alpin principal. De jur-împrejur, puternice masive montane, iar în faţă un adevărat perete abrupt, puternic şi lipsit complet de vegetaţie ne barează parcă drumul. Tirolul, cea frumoasă şi renumită regiune montană a Austriei (dar, vai, oare unde nu sînt munţi în această ţară?) nu se lasă atît de uşor cucerit. Cele două trecători de mare altitudine: Katschberg (1641 m) — Radstäd Tauern (1738 m) în est şi Hochter (2505 m), — mai spre vest erau închise pentru circulaţie în acea zi de sfîrşit de iulie, datorită consecinţelor unei puternice furtuni din noaptea precedentă. Sintem privaţi astfel de plăcerea de a vedea cunoscutul gheţar alpin „Grossglockner” marea atracţie turistică pentru oricine, dar mai ales pentru un geograf. Ni se indică un alt drum, mai vestit, ce porneşte din oraşul Lienz şi în scurt timp ajungem la Matri unde colosul de piatră al lanţului principal alpin a fost sfîrdelit de om şi străpuns pînă dincolo, la Mittersill, în Tirolul propriu-zis. Este adevăratul complex rutier al renumitului tunel Felbertauern, ce se întinde între cele două localităţi amintite pe o distanţă de 40 km, din care rampa dinspre sud are 17,5 km, cea dinspre nord 17,4 km, iar tunelul propriu-zis 5,2 km. Intrarea sudică se află la 1630 m, cea nordică la 1605 m, iar altitudinea sa maximă din interior este de 1650 m. Luminat ca ziua şi bine aerisit

şi întreţinut, acest tunel este intens utilizat pentru traficul rutier tot timpul anului.

Coborîm vertiginos şi după numai cîţiva kilometri trecem pasul Thurn de 1273 m, după care, de la oraşul Kitzbühel ne îndreptăm spre vest, la Wörgl, intrînd definitiv în valea Innului. Era simbătă seara şi fanfara oraşului tocmai trecea prin apropiere, intonînd un frumos marş tradiţional, întregul ansamblu fiind îmbrăcat în pitoreşti costume tiroleze. În scurtă vreme grădina de vară, frumos amenajată, era înşesată de amatori de muzică: turişti, oameni veniţi la odihnă sau localnici. Întinsele pajişti alpine şi sub-alpine, păşuni şi fîneţe ce domină întreaga zonă înconjurătoare şi cirezile de bovine pe care le vedem păscînd pe versanţi, ne confirmă încă o dată acest lucru.

Ne aflăm în zona centrală a Tirolului austriac, a acestei provincii ce ocupă o suprafaţă de 12.600 km², cu o populaţie de aproape o jumătate de milion, regiune axată pe valea Innului, ce-şi duce apele departe spre nord în Republica Federală a Germaniei, traversînd Prealpii calcaroşi şi unindu-le cu ale Dunării, la Passau.

Tirolul dispune de zăcămintele de sare, de cupru, cărbune brun, plumb etc. şi de însemnate resurse hidroenergetice, valorificate în numeroase hidrocentrale, o parte a energiei fiind trimisă în Republica Federală a Germaniei şi Italia. În oraşele sale (Innsbruck, Solbad Hall, Inst. Jenbach, Kufstein) sînt o serie de întreprinderi de celuloză şi hîrtie, de textile, ale metalurgiei, maşini de precizie, de produse alimentare, chimice etc.

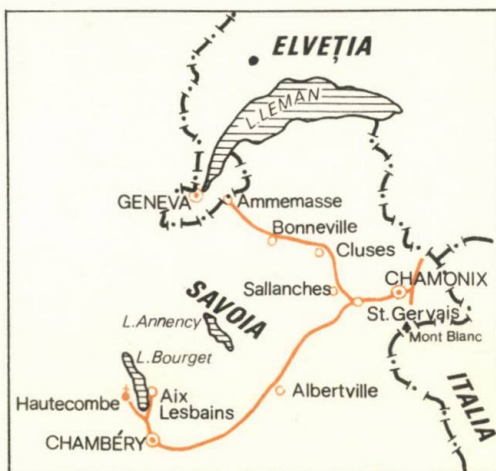
În industrie şi meşteşuguri este ocupată 37% din populaţia activă şi tot atîta în agricultură şi economia forestieră. Localităţile pe care le traversăm au un aspect atrăgător de staţiuni balneare, cu vile frumos împodobite, cu ornamente sculptate şi pretutindeni cu flori viu colorate. Dintre toate se impune oraşul Innsbruck, capitala Tirolului, cu o populaţie de aproape 110.000 locuitori, fiind principalul său centru economic. E un tipic oraş de munte, situat pe Inn, care-l străbate chiar prin zona sa centrală, de aici desprinzîndu-se frumoasa autostradă spre sud ce traversează Alpii Centrali prin pasul Brenner (1375 m).

Pe noi însă drumul ne duce spre nord, spre renumita şi frumoasa staţiune Garmisch-Partenkirchen din R. F. a Germaniei, unde traversarea Prealpiilor calcaroşi este la fel de dificilă, dar totul se compensează prin frumuseţea imaginilor.

Dr. I. S. GRUESCU

**Cercetător ştiinţific principal
la Institutul de geografie al Academiei
R. S. România**

Impresii din SAVOIA

... După o scurtă așteptare pe peronul cochetei gări Annemasse din apropierea frontierei elvețiene călătoream, în legănatul trenului electric, de-a lungul sălbaticiei văi a râului Arve, pătrunzind tot mai mult în inima Savoiei, acea frumoasă regiune a Franței, deținătoarea unui bogat tezaur de atracții turistice materializat în vestigii și evocări istorice, în pitorești și atrăgătoare stațiuni balneo-climaterice și în sfârșit, în acea lume de fantastic, măreție și basm pe care o constituie Alpii.

Calea ferată urmărea, șerpuind în curbe meșteșugite, cursul vijelios al râului, strecurându-se tot mai adânc printre crestele zimțate ale munților, acești primi mesageri ai Mont-Blanc-ului, ce se ridică semeți în pereți și turnuri verticale de piatră, lăsând să le scape, ici și colo, din încheștare, panglicile de spumă argintie ale unor cascade impresionante.

Pe alocuri, valea se lărgeste și atunci, prin fața privirilor defilau frumoase și cunoscut stațiuni: Bonneville, Cluses, Sallanches, Saint Gervais — le Fayet.

Spre seară, continuând drumul cu mașina, am sosit la Chamonix, celebra perlă a Alpilor — „Meca” turismului și alpinismului internațional.

Ascunsă sub poala Mont-Blanc-ului stațiunea ne-a întâmpinat scăldată în lumini multicolore, cu clădiri amintind de căsuțele fermecate din basme, cu vitrine încărcate de recuzită sportivă. Restaurantele și cofe-

tăriile abundă în interior de portrete și caricaturi ale alpiștilor și ghizilor celebri, de bărți în relief ale Alpilor sau de vitrine cu colecții întregi de roci aduse din ascensiuni. Pe străzi forjate o mulțime gălăgioasă și veselă, cu o costumație multicoloră, desprinsă din ultimele jurnale de modă. Dar, dincolo de acest Chamonix vibrând de tinerețe, ne-am simțit atrași de cele câteva locuri evocatoare către care se îndreaptă în pelerinaj pașii tuturor „oamenilor de munte” ajunși aici. Acestea sînt: monumentul primului cuceritor al Mont-Blanc-ului — ghidul Balmat, capela și cimitirul care prin tradiție se drapează în negru ori de câte ori muntele smulge o nouă jertfă, și un obiectiv nespus de drag tuturor alpiștilor... casa lui Lyonel Terray.

Bucurîndu-ne în zilele următoare de binefacerile unui cer albastru și de bunăvoința însoțitorilor noștri, am colindat pe vale împrejurimile, ajungînd pînă la Les Tines și Argentière. Urcînd cu telefericele am admirat de pe terasa de la Montervers (1913 m alt.) siluetele cutezătoare ale lui Aiguille de Chardonnet (3824 m altit.), Aiguille du Dru (3754 m altit.), cel temut de alpiști sau amestecătura haotică de blocuri a celui mai mare ghețar din regiune „Mer de Glace”.

Ultima zi ne-am petrecut-o poposind la „Aiguille du Midi” (3842 m. altit.) în mijlocul unei forfote de schiori, alpiști și amatori de plaje, de pe toate meridianele globului.

În seara aceleiași zile, din nou la drum Pe serpentinele șoselelor ne îndreptăm către centrul administrativ al Savoiei — Chambéry, ducând cu noi în gând și în inimă panorama ireală a Alpilor și a stațiunilor de pe Arve privită de pe Aiguille du Midi.

Chambéry, veche reședință a ducilor de Savoia a păstrat încă, prin monumentele sale, aspectul unei vechi capitale înfățișându-se însă în egală măsură și ca un centru turistic de prim ordin.

Situată într-o regiune înconjurată de munți înalți de peste 2000 m — dintre care unul, prin pereții săi stincoși și prin gigantica cruce metalică ridicată pe vârf, amintește de Caraimanul nostru — așezarea păstrează un interesant castel medieval, o catedrală în care a pășit Napoleon al III-lea și care adăpostește un interesant Crist de Van-Dyck. Toate acestea se găsesc armonios înglobate într-un oraș modern, cu străzi largi și frumos încadrate, ce converg către o piață centrală unde din vârful obeliscului său susținut de patru elefanți de bronz te întâmpină generalul de Boigne, bine-jăcătorul orașului. De notat, și toți chambéryen-ii privesc cu o plăcere deosebită acest spectacol, că cele patru pachiderme împie-

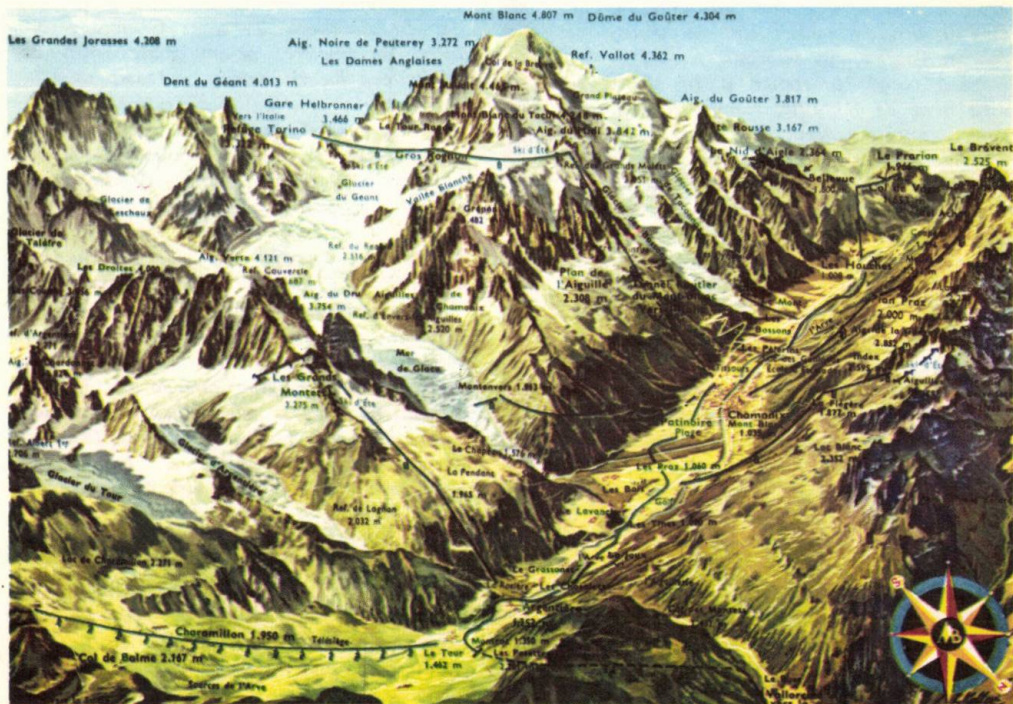
trite se bucură, ori de câte ori vreun circ trece prin oraș, de o atenție deosebită din partea fraților lor veritabili care îi stropesc cu apă din havuz și îi mângie cu trompele.

În împrejurimi, la cca 13 km, Chambéry-ul ne-a oferit o frumoasă promenadă în stațiunea Aix les Bains, pe malul lacului „Le Bourget”, unde, pe lângă agrementele legate de prezența apei, pașii ne-au fost atrași de vechea minăstire Hautécombe, necropolă a ducilor de Savoia.

Cu aceasta încheiem evocarea peregrinărilor noastre pe meleagurile Savoiei, considerată de mulți ca leagănul turismului și alpinismului european.

Văzusem lucruri interesante, unice și atrăgătoare, dar în final toate acestea ne amplificaseră dorul de țară, de munții și de natura noastră, de drumeții noastre, parcă mai prietenoși și mai apropiați. Iată de ce, în avionul ce ne purta pe drumul întoarcerii, nu am simțit trecerea vremii și timpul ni s-a părut scurt, dându-ne totuși răgazul să planuim o nouă întâlnire cu vîrfurile, lacurile și caprele negre ale Făgărașilor.

Ing. VALENTIN GEORGIAN

Fără ghid prîn Sofia

Mi se pare că lucrul cel mai greu este să definești un oraș nu prin case și străzi, prin ceea ce stă scris în ghiduri ori pliante, ci prin acel „altceva” – o fizionomie care se adună din fapte mărunte și gesturi banale, din imaginea unui copil care ți-a făcut cu mîna sau, pur și simplu, din cele cinci minute cît te-ai oprit să asculți sub o fereastră deschisă, un pian. Revăd prima zi în Sofia, o dimineață de început de octombrie, prea senină ca să nu fi simțit nevoia să lași la o parte toate programele

învățate pe de rost și s-o pornești la întîmplare pe întîia stradă ieșită în cale. Dacă e adevărat că fiecare călător își are reperele lui sentimentale, atunci, un astfel de semn de recunoaștere a rămas squarul din spatele Mausoleului Gheorghe Dimitrov și lumina aceea galben-verzuie care tremură în aerul de primăvară, care stăruie pînă cad cețurile, o lumină aruncată ca din reflectoare ascunse. Sofia e un oraș al marilor cezuri de verdeată și, dacă e lipsită de privilegiul unor lacuri ca ale Bucureștiului, se poate

lăuda în schimb cu liniile de tramvai de-a lungul cărora vagoanele alunecă, asemeni unor trenuri de vacanță, pe cărări de pădure. Fiecare locuitor al Sofiei este un grădinar anonim și ambițiile lui se dezvoltă începând cu modelele ghivece de acasă, până la oftatul prin care-și admiră risipa de copaci și de flori, în zilele plimbărilor tihnite. Socoteala hectarelor pe care se întinde parcul Vasil Levski (cu poarta de intrare nu departe de clădirea Universității, dincolo de Podul Vulturilor) nu mai este decât o formalitate, căci hotarele îi sînt undeva departe, un fel de puncte de legătură între munte și așezarea citadină. Acolo, pe un dimb presărat cu pietre cenușii, urcă în trepte un fel de muzeu botanic cu aranjamente horticole precizate de plăcuțe cu denumiri latinești, cu flori minuscule, cu plante ciudate, tunse și ajustate – un loc ce amintește de o delicată grădină japoneză. Nu departe există și bazinul tradițional unde turiștii străini sînt învățați să arunce o monedă în apă, un fel de garanție că se vor reîntoarce.

Ca mai toate orașele moderne, dezvoltate pe locul așezărilor străvechi, Sofia își întinde firele ei de demarcație între ceea ce a fost, ceea ce este și ceea ce va fi. Centrul are farmecul unui bazar – un amestec de clădiri în care există și Orient și industrie turistică și puțină arheologie și comerț. Într-un perimetru cit zona Pieții Unirii, dai mai întii de clădirea echilibrată a Palatului de Justiție, mai faci cițiva pași și, chiar pe axa de mijloc, e vechea biserică Sfînta Nedelea, ocolită de tramvaie într-o stație de trafic intens, apoi mergînd în jos, pe bulevardul ce se sfîrșește cu Podul Leilor, vin imediat clădirile din blocuri masive de piatră ale hotelului „Balkan” și magazinului universal, care pentru toată lumea este scurt și cuprinzător TUM. Alături, chemarea muezinilor din moscheea turcească este înlocuită de strigătul vinzătorilor de ziare, înghețată sau porumb fier. În ambele direcții, artera este tixită de magazine de tot felul și de un dute-vino ce-ți conduce gîndul la scara rulantă a TUM-ului. TUM-ul este distracția zilnică a Sofiei. Te duci acolo nu numai să cumperi, ci să-ți pierzi gîndurile și necazurile. Se poate cumpăra orice; mașini, tigăi, haine de piele, flori, esențe de trandafir, bricege cu furculiță, papuci îmblăniți, cu ciucuri... Este destul să dai col-

țul hotelului „Balkan” și, dintr-o dată, zgomotele se dizolvă ca înghițite de o ușă capitonată. Hotelul a închis într-un fel de „paz-zio” cite ceva din ce a mai rămas din clădirile antice. De multe ori, în nopțile de vară, am privit de la fereastră acele ziduri peste care întinericul așeza încremenirea unei vieți intrată în legendă. O cetate pierdută în marele teritoriu al Traciei, ocupată mai tirziu de romani și numită Sardica, Sofia s-a luptat cu secolele, cu stăpînirea turcească, cu vremurile de război, un oraș cit un tirg, suspendat între păduri și neguri. A stăpînit-o imperiul bizantin și, în secolul al VI-lea, în timpul lui Justinian, a fost înălțată biserica Sf. Sofia (transformată de turci în moschee) de la care orașul a luat o dată cu numele și semnificația lui grecească – „înțelepciune”. Azi e o biserică simplă, cenușie, adunîdu-și zidurile ca umerii unei bătrîne umile, de multe ori ignorată de vizitatorii care se opresc mai întii să fotografieze cupolele aurite ale catedralei Alexandru Nevski. Sînt zile cînd înăuntru turiștii se înșiră ca la spectacole, urmărind toată acea defilare de falduri purpurii și mitre strălucitoare, ascultînd ecoul glasurilor de bas risipite sub bolți. Catedrala a fost construită la începutul secolului după planuri ce au combinat elementele neobizantine cu cele rusești. La subsol, e o expoziție iconografică: figuri naive și prelungi, culori de catifea, culori de sticlă afumată, compensează acea pictură poate prea corectă și convențională a sălilor marmorate de deasupra. Nevski impresionează prin proporții, prin aglomerarea globurilor învîpăiate ale cupolelor, dar, de multe ori, aceste construcții impunătoare au o monumentalitate rece care diluează emoția. Te simți în schimb mult mai aproape de acea Sfînta Sofia care primește sub sălcii cărucioare cu prunci, băbuțe croșetînd sirguincios, stringeri de miini îndrăgostite. În capăt, mormîntul lui Ivan Vazov, scriitorul rezistenței împotriva turcilor, atît de iubit de bulgari, nu este însemnat decît de o bucată de stîncă pe care e săpat un simplu nume. Oameni în vîrstă, școlari sfioși, se opresc adesea să-i aștearnă în iarbă flori.

Primele plimbări în Sofia le-am făcut cu Maria Kehaiova. Împreună am colindat piața cu grămezile de „ciuști” (ardei grași, ca niște cornete roșii), am văzut filme din care n-am înțeles aproape nimic, am primit serile răcoaroase sub plopii de pe b-dul Stambuliiski, am asistat la concursurile improvizate la „pro-

ba patine pe roțile" — o pasiune pe care puștimea din Sofia o cultivă în locul șotro-nului, oriunde, dar mai ales în fața clădirii Circului. Ani la rînd, Maria mi-a trimis scri-sori cu litere mărunte, în care ardea un en-tuziasm naiv și foarte tînr. Vorbea despre muzică. Bulgarii sînt mari iubitori de cîntece și adesea simplele și calmele reuniuni de fa-milie, (la care se bea slivova și se mîncă varză murată cu untdelemn și boia), sfîrșesc în recitaluri sau coruri improvizate la care participă toate vocile, inclusiv cele de 3-4 ani. Se cîntă vechi melodii populare, imnuri de partizani — grave și emoționante — sau romanțe tînguitoare în care este vorba des-pre poduri, toamne tirzii și iubiri neimpli-nite. Vocile sînt ample, adesea patetice, iar melodiile capătă nuanțe în care se amestecă eroismul și nostalgia. Țin minte corul bărbă-tesc „Gusla” — un recital la care Maria m-a dus într-o seară în sala de lîngă Teatrul Na-țional, să-l ascultăm pe taică-su. Bătrînul Kehaiov mi-a cîntat altădată o romanță foarte cunoscută la noi, „Ți mai aduci aminte doamnă”, m-a rugat să-i spun cuvintele ro-mânești, apoi, drept recompensă, mi-a cîntat „lonel, lonelule”, pe care-l știa din tinerețe.

Primele mirări au fost plăcintăriile. Toată Sofia e plină de prăvălii mici, unele de tip autoservire, unde găsești fel de fel de cor-nuri, covrigi calzi (ghevreți) și celebrele plă-cinte cu brînză, care se numesc „banița”. Dimineața, înainte de a pleca la lucru, ori-unde ai intra, chiar și în cofetăriile mici de cartier, ai să vezi oameni de toate vîrstele cerînd o halbă de „boza” (bragă), o plă-cintă sau un covrig, în chip de mic dejun. În magazinele de legume și fructe se vînd întotdeauna alune și migdale, mieji de caise ori nuci, iar cînd vine vremea căpșunilor, ni-meni nu se încurcă cu pungile, ci cumpără lădițe întregi, uneori cîte două-trei. În ali-mentare ori în magazine speciale se vînd sticle cu apă minerală „Gorna bania” — după numele locului unde își are izvorul, nu de-parte de oraș. Apa potabilă din Sofia este întotdeauna foarte rece, chiar și pe vreme caniculară și totuși mulți sofioți preferă „Gor-na bania” și o indică vizitatorilor „fiindcă e bună în bolile de stomac, în ulcer ... și la toate”.

Așa cum apare în hoinărelile turistice, — un mozaic de filme derulate într-o legănare de vacanță — nu-i bănuiești Sofiei acel aer grav pe care tehnica și industria își pun amprenta. Totuși, capitala Bulgariei concen-

trează pe blazonul ei însemnele unor întreprinderi de primă importanță pentru econo-mia țării. Uzina de utilaje metalurgice și uzina de electrocare fabrică produse care iau și calea exportului. Combinatul textil Ernst Thälmann, fabrica Kliment Vorosilov a cărei producție pregătește prestigiul autohton în domeniul aparatelor de radio și tele-vizoarelor, Uzina de utilaj pentru înaltă ten-siune „Vasil Kolarov”, fabrica „Electronica”, o uzină de cauciuc, uzina „Gh. Kircov” pen-tru instalații și utilaje de termoficare — sînt suficiente atestată pentru certificatul unui adevărat centru industrial. Tot de Sofia este legat geografic și marele combinat meta-lurgic „Kremikovți” — obiectiv la nivelul per-formanțelor mondiale, ce concentrează efor-turile și mîndria îndreptățită a unei țări pînă ieri considerată o simplă producătoare de zarzavat și produse agricole. O replică ase-mănătoare este dată de noua înfățișare a cetății.

Departe, spre margini, orașul își întinde brațele cuprinzînd cartierele blocurilor noi, luînd în stăpînire pădurici și căsuțe vechi. Acolo se construiesc noile hoteluri, restau-rante, magazine, spațiate după o concepție care dovedește că bulgarii au deja o școală interesantă de arhitectură. Urbanismul își crează o a doua față ce seamănă cu multe alte orașe din lume, după nevoile impuse de ritmuri rapide și de creșterea populației. Sofia se apropie acum de un milion de lo-cuitori. În epoca week-endului, acest milion are norocul să locuiască într-un oraș așezat la poalele unui munte. Foarte mulți au ma-șini, alții folosesc autobuzele și mai este o altă categorie — printre care cunosc și pen-sionari — care pornesc pe jos, după vechi tradiții de drumeție. Un bătrîn instalator îmi povestea cu nostalgie cum a deschis cărări pe Vitoșa, cu zeci de ani în urmă, împreună cu alți pasionați, printre care și scriitori ne-deprînși cu fotoliile vîilelor de creație. Bul-garilor le place să meargă pe jos, iubesc Vitoșa, iar duminicile muntele este luat cu asalt, poate nu atît frumosul restaurant de pe culme, Kopitoto, cît potecile umbrite, dru-murile cele mai ascunse care n-au nici fir, nici Ariadnă.

Vin cu mic cu mare, cu scaune pliante și chitare, iar seara, rătăciți printre stele, se opresc din drumul către casă să mai privescă de sus marea de lumini sub care Sofia se pregătește de culcare.

ANDA RAICU

ÎN ORICE ANOTIMP SIBIUL O GAZDĂ OSPITALIERĂ

Campingul din Dumbravă, hotelurile-restaurant „Bulevard” și „Împăratul Romanilor” precum și restaurantele cu specific „Bufnița”, „Butoiul de aur”, „La turn”, crama, „Sibiul vechi” și restaurantul-pensiune „Unicum” oferă vizitatorilor un cadru plăcut și reconfortant, în care le stau la dispoziție cele mai alese vinuri din vestitele podgorii ale Tîrnavelor.

IMPRESII VESTGERMANE

Nu-mi place cochetăria jenantă a acelor artiști călători care se grăbesc să producă micul moft cum că — hélas! — ei ajung mereu prea târziu undeva sau prea devreme. Eu am ajuns în Republica Federală a Germaniei exact la timp, deși logica lucrurilor m-ar putea dezice: am ajuns la timpul meu deoarece fiecare ajunge pretutindeni la timpul pe care îl exprimă. Vaicărelile adorm spiritul, îl posomorăsc. În rest, geografia e o splendidă abstracțiune, iar paralelele și meridianele niște convenții, linii de cretă peste care sar copiii, fac universal-șotron.

R.F.G. are, după cite am putut să observ, bere multă; un tonus în care exaltă seriozitatea și dinamismul; o rigiditate de gândire — nu și de acțiune; un Rhin asupra căruia nu se mai piaptână Loreley și în preajma căruia nu ne mai emoționează Heine; un foen care vibrează aerul vertical, îți dă oboseli și o neliniște laborioasă; mici burguri ca Tübingen, Heidelberg sau Freiburg, străbătute și azi de verbul universitar care propulsează noile generații către izvoarele mari ale culturii germane; un desfriu al mașinismului atît de intrat în gestul reflex al acestui popor încît, dacă n-ar fi devenit nemții imblinzitori de mașini, nici nu știu ce profesie le-ar mai putea hărăzi Dumnezeu; podgorii suspendate pe falii de ardezie, pe falii de calcar, în care sfirîie neastîmpăratul vin de Mosela; benzi late de bitum, care îți dau dimensiunea reală și spiritul acestui secol al mișcării rapide, al voiajului desferecat, al celui ce strigă cu o enormă trufie: **c'est déjà vul!** (cineva afirma că șoselele sînt sistemul vascular al unei țări); o cîmpie în care înnebunesc, napii, toamnă de toamnă, explodînd fabulos în pămîntul brun, altmin-

teri decît napii metalici cu care un de-ment tocăse mai deunăzi Europa; un port numit Hamburg, unde vase de mare tonaj avortează aici, ori se ghiftuiesc pantagruelic în numele ideii de a coopera și de a binedispune zeul comerțului; un Rothenburg ob der Tauber, orășel-muzeu în care a încremenit tihna burgheziei imperiale, loc spre care migrează turiștii avizi de alergătură, grăbiți să facă poze de epocă și milionarii stătuți, grăbiți să facă dragoste cu nemțoaice **chic**, pe deplin fascinante; un Frankfurt perfect americanizat în care au fost abolite plimbările pe Main, deoarece lumea frecventează un lux furibund și, odată pe an, puțin spirit universal aflat în mari cantități la faimosul Tîrg unde curg cărțile lumii în hale și țarcuri, ca vitele la abator, în timp ce rechinii negoțului beau alcooluri tari și încheie tranzacții editoriale (bazar impresionant, care ar merita reeditat cu mai mult curaj în sud-estul nostru); Alpii bavarezi pîrînd fantastice căpățîni de zahăr în care gerurile premature aprind focuri diamantine și gălbenușul solar se revarsă în pastă groasă peste pădurile cu țipăt purpur, de cuperoze; un monarh excentric, Ludovic Nebunul, care își părăsește de peste optzeci de ani castelul, zi de zi, pentru a-i face bezele lui Wagner și a-și reedita misteriosul inec care i-a tulburat atît de tare pe naivii istoriei; zile nordice care agonizează, pe cînd întunericul pică gri prin văzduhul contaminat de ultramarin, la picioarele pădurilor de bronz, ca să alunece în pajiștile deqenerate în movuri.

Dar lucrurile se cer arătate într-o succesiune mai fermă, la bani mărunți, adică după cum urmează.

Trebuie să știți ce-i un **hopiz**.

Ordinul protestant deține averi mari, printre care rețeaua de așezăminte hoteliere numite **hopiz-uri**, prezente în toate landurile. Sint preferate pentru confortul lor și prețurile convenabile, prin care le concurează pe toate celelalte. N-au de fel, cum s-ar crede, un aer de epocă, sobru, monahal. Din contră, sint ultramoderne. La recepție sint blonde în minijupe care vorbesc cîteva limbi și arborează o cosmetică stupefiantă; sint sporovăitoare și internaționale. Băiatul din hol își oferă insistent serviciile. Interioarele sint de bun gust, microclimat în care omul modern se simte bine. Serviciile de întreținere sint în seama unor fetișcane de nici douăzeci de ani venite de aiurea să facă bani; sint zgomotoase fetele astea negermane, mișunind pe culoare cu cărucioare nichelate încărcate cu unelte din plastic și chimicale. Fac curat și cîntă toată ziua — ca la ele acasă. Trebuie să le strigi mereu „Ruhe” pe cînd ele mor de ris, nu le place sobrietatea germană, le place **deutsche Marck** pentru care stau aici șase luni, un an, timp în care își incropesc o oarecare independență materială.

Mă instalez. Pe masă reviste, o mapă de corespondență, variate prospecte despre ce vrei și nu vrei: unde să te duci și ce să mîncîci, care-i magazinul care te așteaptă, ce mijloace de locomotie să preferi, unde se rulează filmul cel mai „tare”, care-i cel mai bun local de noapte, ce marcă de **antibaby** s-a lansat în ultima săptămînă. Nenumărate servicii care ți se oferă doar printr-o apăsare de buton sau, formînd un număr de telefon; într-un cuvînt, o furie laică, preparată cu sistem, pînă în cele mai mici amănunte. Alături de această variată literatură de informație, pe masa camerei de hotel vei găsi negreșit o cărticică albă, legată în plastic, pe care scrie **MARKUS** (L'Evangile selon Saint Marc), în trei limbi, pe hîrtie excelentă. Pe noptieră, lingă cărțile de telefon, dau peste un volum legat în pînză roșie: Noul Testament și Psalmii. Distribuirea literaturii clericale este tot atît în grija cameristelor guralive; văd vrafurile de biblie în cărucioarele nichelate, printre perii, suluri de hîrtie, aparate de curățat și chimicale.

Adorm cu gîndul la straniul ordin și la strania ordine în care se înscriu. În subcon-

știent cineva îmi psalmodiază à la Armstrong. Domurile prind ambiante de bar insolit, călugărițele devin animatoare, își sumet incomodul și sacral veșmint, arătîndu-și pulpele nevăzute de soare, vitrourele cu gotic au culori ațîțate, explozive, sangvine și se schimbă în ritm de jazz, ca dintr-un spectru mereu rotitor și mereu același; în loc de ostii de împărtășanie și singele Domnului, dreptcredincioșii preferă **gin-fiz** și **campari and Johnny Walker**, servit rituos, în pahare înalte, de cel mai bun cristal, în care să joace cristalele de gheață; locul prea plicticoasei tămii îl ia fumul **Pall-Mall-urilor** și a țigărilor de foi care stăruie ca un clopot compact sub cerul de sticlă și oțel al acestor biserici subterane, în care se roagă frenetic, în explozia alămurilor, nemuritorii muritori ai acestui timp guvernat de un dumnezeu de bacana.

Mă trezesc cu un straniu sentiment de cîință. Ziarul de dimineață îmi vine în ajutor; aflu la mica publicitate că formînd un număr de telefon, pot realiza o spovedanie de trei minute cu pastorul Fritz Mayer și, la cerere, pot asculta în dulce tihnă o mică predică imprimată pe bandă de magnetofon, plus clopotele catedralei din Köln.

Îmi place să cred că pe cînd **Măiastra Pasăre** a lui Brîncuși s-a înălțat undeva foarte sus și zbura frumos în cerul aceluia răsfățat oraș al magnaților, regele oțelului, August Thyssen, trase cu arcul său formidabil și lovi, nu atît **Pasărea**, cit sugestia ei, care se desprinsese și căzu brusc, vertical, împlîntîndu-se cu clonțul de rubin în solul orașului dur, fără sentiment. Totul s-a materializat într-un **building** de sticlă și duraluminu pe care se sprijină cerul aceluia oraș orgolios, în care e acasă luxul și țipă banii. Clădirea e un stup trilobat și adăpostește armatele de funcționari care servesc țelurile rigăi oțelului. La cel de-al douăzecișitulea etaj al edificiului-pasăre, în cea de a 2987-a încăpere, lucrează un funcționar al căruia nume poate fi ușor confundat cu numărul înscris pe ușa aceluia birou. Umilul om mi-a dat unicul patent pe care îl deținea; mi-a spus cum poți muri într-o pasăre și din spusa lui va ieși o noulă, **Schön danke**.

Atirnă (dacă poți) o panglică albă în antena automobilului tău și — ai să vezi! se vor transfigura străzile: pietonii vor deveni prietenii tăi, îți vor trimite bezele, bătrinele vor lăcrima fluturând batiste, tinerii vor striga O.K. și îți vor face cu ochiul, ca între băieți, semne secrete, adolescenților le vei smulge of-uri și o nerezăcută invidie, taximetristii îți vor acorda prioritate, **polizei**-i vor ieși din rigiditatea lor inexpugnabilă, își vor aranja ținuta, te vor saluta la chipiu. Voiajul de nuntă se respectă la nemți; fie într-un ceas bun! urează ei.

Ori de câte ori apare un astfel de automobil, germanii cei sobri devin bruscamente meridionali și latini, sint zgomotoși, vorbăreți și au gestică multă. Aș iniția în Germania o cură de automobile cu panglicuțe albe.

Goană spre Hamburg, portul din Marea Nordului. Limuzina noastră, un B.M.W. 1800, rulează excelent pe aceste autostrăzi excelente. Descopăr cu stupeoare că studentul italian aflat la volanul mașinii pentru a câștiga un ban seamănă leit cu Lee Oswald. Tac, nu vreau să-l indispun. Francesco e un băiat manierat, subțire, se bucură de stima noastră.

Mă gîndesc la civilizația mișcării, la viteze, la tentativa omului de a scuti din timp. **Zeit ist Geld**, zice neamțul pentru asta a pus totul la bătaie.

Se inserează, intrăm în Hamburg, Civilizația noastră de a ne mișca rapid și comod se răzbună acum. Cei doi-trei kilometri pînă în centrul orașului îi parcurgem în cincizeci-șaizeci de minute. Sintem antrenați într-o tirire lentă a mașinilor care curg în oraș. Există, deci, o compensație universală pentru tot și toate. Ieri, umblînd cu poștalionul, visam un vehicul. Azi îl avem și ne dorim iar poștalionul, sau ceva mai de la începuturi. Vom avea, mă gîndesc, șosele rulante, iar automobilele vor fi — probabil — niște autostaturi pe șoselele din inchipuirea mea. Vom bate în gol din pedale ca să nu înțe-

penim de atita comoditate și să ne scadă osîna burții. Ne vom desprinde apoi, mă gîndesc, ne vom desprinde în spațiu, purtînd în spate minuscule ghiozdănașe cu propulsie atomică, reactoare pentru zbor singular, pe bază de laser ori celulă fotoelectrică. Vom fi, așadar, pietonii înălțimilor și va trebui să facem yoga ca să nu ne anchilozăm, să nu devenim animale denaturate, ceea ce am și început să fim.

Hamburg-ul e puternic luminat, are spațiu mult și se simte briza marină. Curenții golfului care curăță atmosfera viciată de mirosuri tari. E un oraș solid, greu, cu aură nordică; îmi cheamă în memorie Neva cu Petrogradul și golful Finic cu care, de altfel, corespunde longitudinal.

Danele par obosiți bitlani metalici. Îi depășim și ajungem — unde? — ajungem într-un oraș aproape pustiu. E simbătă și hamburghezii sint în **week-end**. Hamburgul pare un fort părăsit. În oraș n-au mai rămas decît matrozi, femei ușoare, patroni de baruri, dăncing-uri, bacara și ruletă.

Inutil să aflăm dacă domnul Hans H. e publicist, agent de tranzacții comerciale, ori eminența cenușie a unui trust al chimiei, Domnul Hans H. e, înainte de toate, un mascul frumos, apariție de vedetă de cinema. Are statură athletică, de nordic pur, pasul gimnastic și, sub stofa costumului său impecabil, ghicești tinerețea mușchilor care dezic respectabila sa vîrstă. O splendidă frizură bătînd în aur vechi, ochii de linx pigmentați cu griuri, un ris molatec, în care joacă o idee de voluptate și o lumină pe fațes, aproape neverosimilă, luată parcă de pe figura băutorului de pe etichetele de Doornkaat, șnapsul foarte popular, care are drept reclamă un tip bonom, a cărui față spune: „Ei, și ce? Sint nițel turtit. Atita tot. **Schluss!**”

Domnul Hans H. e originar din Ardeal. Pendulările geografice și morale ale celui de-al doilea război l-au decis să se stabilească într-o localitate, aproape de München. Bem Hennessy și ascult, într-o frumoasă limbă românească, **viturile** unui timp apus. Tace brusc.

- Mi-e dor de țară, zice.
 - Vino s-o vezi.
 - Vreau asigurări că nu mi se va întâmpla nimic.

- Asigurări? Ce asigurări? Că sintem ceea ce sintem?

- Că libertatea mea nu va fi șteirbită.
 - Dar ce crime ai făcut?
 - Nici una. Am scris, pe timpuri, în paginile unui ziar burghez.

- Crime morale, deci?
 - Nici măcar.
 - Și atunci?
 - Nu suport ideea de violență.

- Dumneata ai umor. Vrei poate să ne dăm noi înșine certificate de bună purtare? Nu, domnule Hans H. Poate timpul. Poate istoria. Că mai ai prejudecăți, îndoieli? Păstrează-le sănătos. Ori, din contră, descotoarsește-te cumva de ele, dă-le naibii și mai lasă prostiile, vino să vezi România! Ești invitatul meu. **Bitte!**

7

Nu-mi place că Heidelberg-ul se mîndrește cu acel monstru prezent pe ghiduri și ilustrate **Das grosse Fass** — cel mai mare butoi de bere din lume (221 726 litri capacitate). Orașului cu astfel de străzi înguste și gotic primar i-ar sta bine să vorbească prin timbrul mereu tânăr al universității sale celebre, prin simfonii țîșnite din tuburi de orgă, prin vocea muzeelor și foșnetul secret al manuscriselor. Nu-mi iert greșeala de a fi stat asupra unei cizme de bere în orașul muzicii, al științei și artelor. Se aflau în birtul acela o mulțime de țărani din landul Baden Württemberg, erau asudați, erau moleșiți, stăteau cotiți pe masă, legănându-și capetele în podul palmelor, cîntau ceva nedeslușit, clipă în care mi-a apărut în fața ochilor, aproape instantaneu, maxilarul acela inferior al omului preistoric denumit **omul de Heidelberg**. N-am putut să mai stau lângă monstruosul butoi. Berea adoarme spiritul. Nu beți Bere la Heidelberg!

Aflu în Frankfurt-ul americanizat și dement un loc neverosimil, un loc cu liniște; e Goethehaus, casa în care a copilărit scriitorul. Patina odăilor recheamă un timp ordonat, în care plutește o verosimilă mască a poetului. În vreme ce dincolo de ziduri, în oraș, timpul

e ireal și omul mereu declinat, locul îmi pare o caricatură a realului. Amurgul e de epocă, ghizii pregătesc închiderea casei-muzeu, cînd ciceronele meu, Anneli, fata cu toane, se așează la clavecinul dezacordat al lui Goethe. Atacă o mică arie. Bătrînul ghid al casei, amfitrionul, îmbătrînit și acrit în acest edificiu muzeal, e lovit de o subită reîntoarcere în vreme și, din nimic, începe să cînte gutural, și foarte material, și foarte fals, și foarte nemțește. Pare un nobil scăpătat, căzut în darul beției și în șnapsuri ordinare. Nu e nobil scăpătat și nici bețiv nu poate fi; este un neamț bătrîn în care tresar vîrstele mortificate, îngropate în ființa lui de mumie ambulăntă. Îi apar în obraji cuperore, părul alb îi licăre argintiu, ochii de pește fiert i se înviează, pieptul i se bombează un pic. Folia de seară cu clavecin fals și răcnet de măgar bătrîn e nemaipomenită în Frankfurt-ul americanizat. L-am ascultat cu sfințenie.

8

Simbătă Parlamentul e în concediu și curioșii pot vizita Bundeshaus din Bonn, edificiu pentagonal, fără haz special, implantat în liniște și în spațiu verde și în ambianța opalină a Rhinului care azvîrle soarele în ferestre. Sintem în sala-potcoavă a dezbaterilor parlamentare. Ghidul e pus pe șotii, se spun banalități, se fac glume de circumstanță:

Nu stați, domnilor, în picioare. Așezați-vă în fotolii, odihniți-vă. Nu numai dumneavoastră vă odihniți aici.

Risete. O bună dispoziție de bere răsuflată, pune stăpînire pe țărani-fermieri așezați în fotoliile parlamentarilor plecați în vacanță. Un singur om nu-l ascultă pe ghidul palavrăgii. Omul acela e un tânăr de treizeci de ani, e student la facultatea de politică și sociologie, e italian la origine, se cheamă Francesco și e șoferul nostru (își cîștigă astfel banii de studiu). O paloare i se instalează pe fațes în timp ce se plimbă prin sala-potcoavă, studiînd cu o privire intensă fotoliile deputaților. Zice:

— Peste maximum zece ani voi avea aici un fotoliu, și ambiția îi joacă în linia subțire a buzelor.

Solamente dieci ani. Îl cred. Poate se mai schimbă ceva. Succes Francesco!

Tara cantoanelor

Situată în centrul Europei și avînd vechi tradiții în ceea ce privește turismul, Elveția primește anual peste șapte milioane de vizitatori străini. În competiția pentru atragerea de turiști din alte țări, Elveția se impune prin pitorescul peisajului său dominat de lacurile alpine — Leman, Neuchâtel, Zürich — de un albastru dur și de crestele impresionante ale Alpilor, care și în mijlocul verii păstrează, ici-colo, ochiuri de zăpadă.

Dar, acestui cadru natural de un farmec deosebit, mîna helvetului i-a adăugat, de-a lungul veacurilor, alte virtuți. La volanul mașinii, străbați mici localități cărora nu le poți spune sate — deși unele n-au mai mult de cinci sute de locuitori, deoarece confortul este aici același ca în marile orașe Geneva, Lausanne, Zürich, Basel sau Berna. Poate tocmai de aceea elvețienii nu se lasă seduși de atracția acestor orașe, preferînd să locuiască în micile așezări unde tihna

În 1894,
1898 și 1901

TREI ROMÂNI, PESTE MĂRI ȘI ȚĂRI

Trei fotografii, luate din albume vechi de familie, ne reamintesc de trei români — doi bărbați și o femeie — care s-au aventurat acum șapte decenii, peste îndepărtate mări și țări, din dorința de a cunoaște lumea. Primul dintre aceștia a fost Mihai Cantacuzino. El a călătorit mai întâi prin Europa (la Paris și la Berlin, unde și-a făcut studiile, între anii 1879-1893), apoi a trecut Oceanul și a cutreierat America de Nord, de la Atlantic și pînă la Pacific și de la granițele Mexicului pînă la Canada. În 1894 face cea mai lungă și mai grea călătorie, vizitînd Japonia, China, Indochina și India. Îl vedem în fotografia 1, pe unul dintre elefanții puși la dispoziția sa de către maharad-jehul din Madras.

este comparabilă cu aceea dintr-un atelier de ceasornicărie, timpul scurgîndu-se fără a aduce evenimente alerte. Excepție fac uneori, situațiile dramatice în care zăpezile coboară în avalanșe, izolînd aceste mici localități durate pe stîncă. Dar veacurile i-au învățat pe urmașii lui Wilhelm Tell să facă față neprevăzutului și ei cunosc nu numai drumul torenților în cele mai capricioase primăveri — cînd Föhnul, vîntul cald, mîncîncă prea repede zăpada — folosînd puterea lor pentru un joagăr mecanic sau o minuscule hidrocentrală, ci și drumul avalanșelor.

Casele au aspect de vile. Cele care străjuiesc șoseaua oferă, de regulă, camere mobilate, demi-pensiuni sau pensiuni complete. E de-a dreptul uimitor cum locuitorii acestei țări muntoase au știut să-și îmbrace sau să-și înconjure casele în verdeață! Aproape toate vilele întîlnite în drum sînt ascunse după garduri vii și au grădinițe cu flori a căror bogăție cromatică îți îmbată privirea. De-a dreptul uluitor mi s-a părut peisajul de pe malul de nord al lacului Lemán: chiar din marginea autostrăzii care leagă Geneva de Lausanne se înalță, în terase, uriașe culturi de viță de vie încit, dacă, atunci cînd le privești n-ai avea în spate umbra uriașului Mont-Blanc te-ai crede pe vreuna din măgurile Odo-beștilor.

Pămîntul cultivabil este redus ca suprafață și sărăcăcios. Dar asemeni japonezilor, elvețienii au știut să exploateze fiecare petec din acest pămînt, „hrînindu-l” cu substanțe adecvate, zmulgînd stîncilor noi decimetri pătrați pentru culturi viitoare.

Peisajul elvețian impresionează, în egală măsură, prin acuratețea lui. Peste tot, drumuri asfaltate. Pînă și

cele care merg spre minusculele ogoare ale urmașilor lui Tell. Șoselele nu cunosc aglomerația celor italiene sau franceze, cu toate că sute de mii de turiști vizitează Elveția cu mașinile lor, cei mai mulți venind dinspre Franța și „coborînd” spre Italia. În Geneva, Lausanne sau Basel, străzile strălucesc de curățenie și în general nu cunosc forfota celor din alte țări: doar străinilor le place să populeze trotuarele. Elvețianul, cu sobrietatea-i cunoscută se îndreaptă grăbit spre atelierul, fabrica sau întreprinderea la care lucrează, iar după lucru, dacă are timp, preferă hoinăreala în mijlocul naturii, făcînd excursii. Între virtuțile acestui popor harnic și modest, vizitatorul străin nu poate să nu remarce cumpătarea și amabilitatea, seriozitatea și calmul.

Se spune despre Elveția că are mai multe bănci decît medici stomatologi, că întreaga țară poate fi comparată cu un uriaș mecanism de ceasornicărie, în care fiecare rotită își are rostul ei bineștiut. Se spune despre Elveția că bunăstarea și-o datorează hărniciei locuitorilor ei, și organizării faptului că de sute de ani „Țara cantoanelor” n-a cunoscut războiul. Fiecare dintre acești factori are ponderea lui în standardul de viață ridicat al locuitorilor, dar nu-i mai puțin adevărat că ansamblul lor, imbinarea lor armonioasă au făcut din Elveția o „grădină suspendată a Europei”, comparabilă cu grădinile Semiramidei.

*

Am intrat în Elveția venînd dinspre Franța. Încă de la frontieră, la Fernay Voltaire (aici frecvența trecerii mașinilor prin vamă este de 3-4 pe minut) panouri mari avertizează automobilii să respecte regulile de

circulație, fiind pedepsite cu maximum de asprime în-deosebi trei contravenții: staționarea în locuri nepermise, depășirea nereglementară și viteza excesivă în localități. Curios și se pare faptul că în unele orașe mari nu este interzis clacsonatul. Dar, nu știu, cum, parcă nici nu te lasă inima să clacsonezi în acest peisaj silențios.

De fermitatea cu care se veghează circulația pe drumurile publice m-am convins încă la Geneva, la cițiva kilometri după trecerea frontierei, unde am încercat zadarnic să staționez pentru a privi furnicarul multicolor al ambarcațiilor de pe lacul Lemán: nu am putut parca sau staționa nici pe „faleză”, nici după ce am trecut podul peste Rhon. În partea de sus a orașului circulația e calmă, descongestionată. Șoferii autohtoni respectă regulile de circulație cu o anume religiozitate și privesc cu un fel de superioritate spre cei — de regulă străini — care fac mici greșeli de trafic.

De obicei, între Geneva și Lausanne turistul nu se angajează pe autostradă, ci preferă șoseaua obișnuită care cochetează cu toate localitățile de pe malul lacului Lemán — adevărate stațiuni balneoclimaterice, înălțuite pe mai bine de 50 de km. La sfârșitul lui iulie, când am trecut, aici abia se coceau cireșele. Campingurile, destul de rare, sînt modele ale genului: dușuri cu apă caldă, bucătării, electricitate pentru rulote și alte aparaturi specifice călătorului pe patru roate.

După ce treci de Lausanne și Montreux, șoseaua urcă spre izvoarele Rhonului. De acum nu mai întilnești nici hoteluri mari, nici restaurante impozante: începe domeniul vilanelor cu camere mobilate. Campingurile au dispărut — poate pentru că nopțile sînt prea friguroase aici, subvirile încrunțate ale munților

care se apropie tot mai mult. Stațiile de benzină sînt mai rare (cam la 15–20 km una de alta), majoritatea avînd cîte o „expoziție”, cu mașini de ocazie și standuri cu piese de maximă utilitate pentru orice tip de automobil: anvelope, becuri, delcouri, bobine, curele de ventilator etc.

Traversarea Alpilor pentru a „cobori” în Italia — poate pe unul din drumurile urmate de Hannibal — se face de obicei prin pasul La Forclaz, prin St. Gothard, pe la Brig (peste Simplon) sau pe la Andermatt (Gotardo). Cea mai spectaculoasă este trecerea pe la Brig-Simplon. Urcușul, în pantă acceptabilă, are o lungime de peste 30 de km, șoseaua strecurîndu-se peste șaua dintre Monte Leone (3.553 m) și Weissmies (4.028 m), cu cramele înzăpezite în plin sfîrșit de iulie. Sus, lîngă hotelul Simplon, înainte de a coborî spre Domodissola (Italia) am fost martorii unei „furtuni” de zăpadă care a durat vreo zece minute, sub privirea calmă a soarelui de iulie. În cele zece minute am avut impresia că un uriaș a ornamentat cu zahăr pudră împrejurimile hotelului, ca pentru a ne oferi încă un divertisment cromatic.

Nu pot încheia aceste însemnări, fără a arăta că accidentele de circulație în Elveția sînt foarte reduse, majoritatea fiind provocate de străini, care, așa cum îmi spunea un ziarist elvețian... „nărăviți de circulația mai puțin ortodoxă” din Franța sau Italia nu se adaptează rapid condițiilor geografice ale „Țării Cantoanelor”, unde viaductele, tunelurile, curbele strînse, prăpăștiile care se deschid în chiar bardul șoselelor etc., fac parte organică din peisajul magnific dar plin de „capcane” pentru cei care conduc neatent, vrăjiți uneori de măreția naturii.

SEVER NORAN

Al doilea mare călător român, de la sfîrșitul secolului trecut, a fost inginerul Bazil G. Assan, fiul lui Gheorghe Assan, morarul din București. În 1896 el a vizitat regiunile nordice, ajungînd pînă în Spitzberg. Așa o început pasiunea lui pentru călătorii, pasiune care l-a făcut să încerce — și să reușească — înconjurul lumii. În iunie 1898 Bazil Assan pleacă din București, cu destinația... București, via Constantinopol — Cairo — Suez — Oceanul Indian — Ceylon — Singapore — Hong Kong — Șanghai — Yokohama — San Francisco — New York — Hamburg — Viena — Arad. Intregul voiaj a durat cinci luni de zile (două petrecute pe drum și trei în diferite localități vizitate). În fotografia 2: Assan, călătorînd pe insula Ceylon, cu un elefant — cel mai sigur și mai rapid mijloc local de deplasare, din vremea aceea. Așa dar Bazil Assan a fost primul român care a făcut înconjurul lumii.

Acum șaptezeci de ani pe lista marilor călători români apare și numele unei femei — Otilia Cosmuță, pictoriță și publicistă. Era fiica Vicarului George Marchis din Carei și soția lui Cornel Cosmuță, funcționar la poșta din Cernешi. Cînd s-a aventurat în marea călătorie, care a făcut-o celebră, avea numai 30 de ani. Studiasse pictura la München și dorea să se specializeze în China și în Japonia. A plecat din România în primăvara anului 1901, a străbătut China — unde a stat un an — și apoi s-a stabilit în Japonia, pentru încă un an. Pentru cei care nu vor găsi uluitoare călătoria acestei românce, reamintim că ruta Europa-Japonia se realiza în vremea aceea în aproape o sută de zile și constituia, mai ales pentru o femeie, un act de mare cetezanță. În fotografia 3: Otilia Cosmuță, în Japonia.

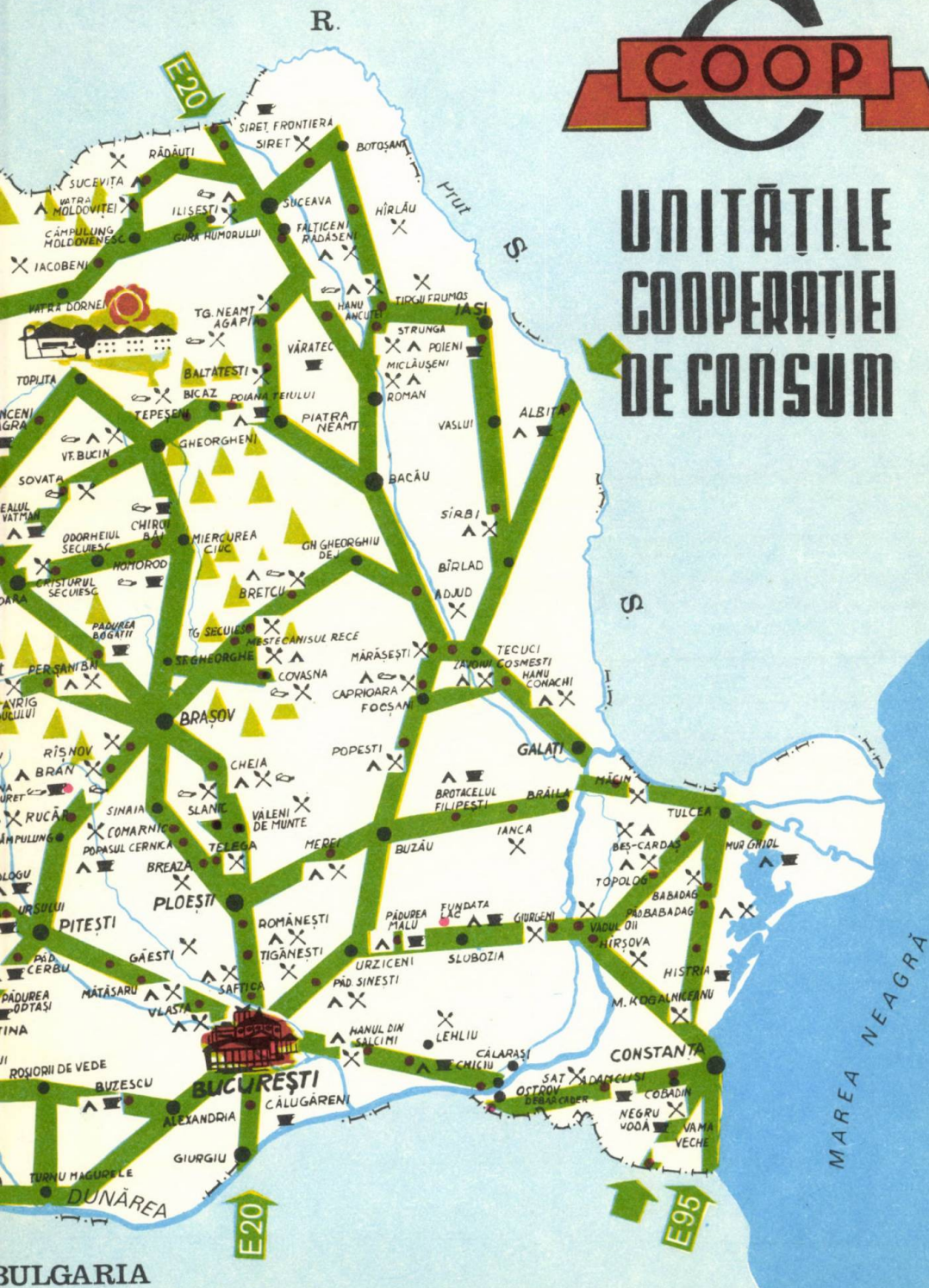

UN POPAS PLĂCUT VĂ OFERĂ:

UNITĂȚILE COOPERATIEI DE CONSUM

●Originalitate, cadru intim●Preparate specifice bucătăriei spaniole

●Program artistic susținut de formația... „Carmen”

LA „SALONUL SPANIOL”

al restaurantului „Caraiman” din București calea Victoriei nr. 116
Telefon 16.23.72

„TERRA FERMA”

Veneția cu înserările ei nostalgice. Veneția filigranată în ogive și arcade dedesubtul culorilor de pastel ale cerului, deasupra luciului lăcuit al canalelor. Veneția punților și iubirilor, a piațetelor și amintirilor, Veneția cu cîntecele ei de vacanță brodată printre logii, vitrine cu suveniruri strălucitoare și turiști din toate colțurile lumii invadînd-o precum porumbeii piața San Marco ... Totul, și opulența scînteietoare a frontoanelor, și leii de aur cu aripi de evanghelie, și femeile cu păr de aramă și culorile duioase ca un parfum oriental ce mîngîie mozaicurile sau olana acoperișurilor. Totul se împlinește într-o idee de tihnă, de concediu ce lunecă neauzit precum făpturile negre ale gondolelor minate noaptea drept, dintr-o singură, vislă, de către substitutul care ție îți cîntă cu glas tenor în timp ce așteaptă moartea unui gondolier titular ca să i se „substitue”, pentru că în sindicatul lor, locurile sînt fixe ca la Academia Franceză. Totul e vacanță, poezie, decor shakespeareian, orice vrei, numai ce discutăm noi cu domnul Gicvanni Favaretta Fisca, primarul Veneției, nu.

Pentru că, primindu-ne în clădirea neagră de vreme și de umezeală, lingă pilonii înfășurați în eșarfe de vopsea albă și roșie pe care scrie „Municipio” purtîndu-ne prin sălile mari, cu fundament răsunător zidit în 1203, adică acum 768 de ani, cu un an înainte ca steagul venețian să se ridice triumfător deasupra Constantinopolului, primarul marelui oraș nu a făcut-o cu nici o intenție poetică. Dimpotrivă, ne-a respectat cîteva clipe admirația cu care am privit din balconul cabinetului său perspectiva pe Canal Grande pînă la arcadele al căror alb unghi obtuz înalță Ponte Rialto și, apoi, precizînd că dumnealui este de profesie inginer, a făcut demarcația netă între partea istorică a orașului, veche de 1 400 de ani, și partea industrială de la Marghera, începînd să se ridice

acum 50 de ani și ajungînd a avea astăzi 200 de industrii și de două ori mai mulți locuitori decît orașul propriu-zis.

Deci, pentru acest om cu gesturi calme, trasate scurt, al cărui păr cărunt se desenează în fața noastră alături de steagul vișiniu al Republicii Serenissime, există o diferență categorică între orașul Dogilor și orașul lui, între orașul cu mistere și poezie dramatică și sute de aparate de fotografiat făcînd pe minut, și mozaicuri, și ritualuri și negustori cu lucruri penibil de strălucitoare, între orașul care plutește pe apă, apărîndu-se de apă și evocînd la fiecare punte medievalul amestec de orient și occident, și ceea ce se află dincolo, în continentele Mestre și Marghera. Acolo, pe „terra ferma”, rafinările, industria chimică, activitatea portuară, întreprinderi legate de numele marilor firme, „E.N.I.” sau „Montecatini — Edison” atrag noile generații de venețieni, făcîndu-le să părăsească orașul construit pe piloni bătuți cu încăpăținare de la anul 697 încoace și să prefere pămîntul trainic așezat dincolo de lagună în perioade geologice. „Terra ferma”. Rostit în cabinetul negricios, măreț de simplu din bătrînul palat Loredan, de către omul acela care-și execută „gesturile active printre însemnele milenare ale orașului de legendă, termenul își părăsea înțelesul propriu de pămînt stabil și bine bătătorit, ferit de capriciile apei. „Terra ferma”, văzută prin imaginea celor peste 200 000 de venețieni stabiliți dincolo de lagună, înseamnă terenul sigur al industriei care dă de mîncare, care dă viață, care face să se dezvolte orașul modern, care impulsionează afacerile, care te face să speri că vei depăși chinuitoarea grijă dacă vinzi sau nu la preț bun un colier din bile făcute la Murano, ori o gondolă în interiorul căreia un arc se-nvîrtește hirînd o canțonetă, ori un campanillo turnat din metal prea strălucitor ca să fie

PORUMBEII VENEȚIEI

Veneția — marea atracție turistică mondială — este amenințată de două flagele; apa, care-i macină temeliile și... porumbeii, care-i distrug monumentele. Măsurătorile făcute de specialiști arată că în ultimii cincizeci de ani orașul s-a scufundat cu 183 de milimetri și tot în acest timp principalele sale monumente au suferit degradări evidente, din cauza murdăriei făcută permanent, de cei 150.000 de porumbei care trăiesc acolo. Împotriva apelor nu se poate lupta cu ușurință, dar porumbeii sînt împiedicați acum să se mai înmulțească. Nu se pune problema exterminării, ci numai a împușinării porumbeilor, deoarece ei formează una dintre marile atracții turistice locale, fiecare turist ținînd să se fotografieze cu aceste grațioase păsări, care vin cu zecile cînd li se oferă de mincare și se așează, fără frică, pe capul și pe brațele celui ce le cheamă.

OCOLUL PĂMÎNTULUI ÎN 51 DE ORE

Cea mai bună performanță realizată de aviație în ocolul pămîntului, a fost înregistrată în noiembrie 1965, cînd un BOEING 707 a întreprins un raid nemăgalat de atunci. Ruta de zbor a fost următoarea: Honolulu — Londra (peste Polul Nord) 11953 de km; Londra — Lisabona — 1585 km; Lisabona — Buenos Aires — 9649 km; Buenos Aires — Noua Zeelandă (peste Polul Sud) — 7841 km. Raidul a durat 62 de ore (inclusiv escalele), iar timpul efectiv de zbor a fost de 51 de ore și 27 de minute. Distanța totală parcursă — 42.286 km. Avionul a avut la bord un echipaj format din 13 aviatori și o echipă de 27 de savanți care au făcut diferite cercetări privind meteorologia și navigația aeriană. Acesta a fost primul zbor care a cuprins în ruta sa și ambii poli.

adevărat. „Terra ferma”, înseamnă renunțarea la viața fofilată printre expediențele dubioase ale unor afaceri pe picior lîngă vechile vămii ale epocilor de glorie, speranța de a scăpa de șomaj, de emigrație. „Terra ferma” înseamnă ieșirea din labirintul canalelor, dintre stilpii sculptați ai piețelor și piațetelor, de sub arcadele romano-bizantine ale Sfințului Marcu sau ogivele palatului ducal, și intrarea în universul mai corespunzător epocii noastre — a aleilor uzinelor, filigranului de țevărie și cabluri. „Terra ferma” schimbă cu-polele Salutei, a lui San Giorgio, ale Sfințului Marcu în sferile de aceeași culoare, ale rezervoarelor din industria petrochimică și sublima euritmie a coloanelor și colonețelor în veșnica lor succedare, cu eleganta și riguros practica spiralare și contorsionare a tubulaturii marilor rafinării.

Sînt aici nevoia să notez faptul că instinctul reportericesc sau, poate, doar rutina, m-au făcut să însemn pe oriunde am trecut, amănunte care sînt mă ajute în descrierea decorului, a ambianței în care am purtat discuțiile cu diferite personalități ale vieții publice italiene. Am o listă aproape exactă a plantelor din cabinetul ministrului de finanțe, a aquarelelor din cel al subsecretarului de la externe, al frescelor din florentinul Palazzovechio unde-și are cabinetul primarul Bargellini, al pereților de sticlă prin care poți supra-veghea sute de angajați din biroul unui conducător aflat pe la etajul al 20-lea al ovoidului blockhaus — „Pirelli”, al călimărilor și tocurilor cu peniță de pe imensa masă a guvernului din clădirea Senatului italian, al mobilei galbene din luminoasa sală de consiliu al Casei dell Mezzogiorno, al firmelor ca de liber profesioniști, ca de dentiști sau de agenți comerciali pe care le au prelații la fereștrile confesionalelor din excepționalul Dom din Milano. Mi-am notat amănunte interesante și neinteresante, din care să reconstitui apoi atmosfera. Numai în acest palat liniile perfect curbe, romano-orientale trasate acum 750 de ani, numai în sălile lui reci și răsunătoare precum istoria opulentă a acestui oraș, nu mi-am notat nimic altceva decît linia gesturilor riguroase ale celui om cărunt, cu trăsături ascuțite în ciuda bonomiei rubiconde a trupului, cu priviri agere înțepînd parcă prin strălucirea briliantă a lentilelor. Și răsunetul glasului său, între pereții de piatră veche, atunci cînd rostea: „Terra ferma”. Signor Giovanni Favaretta Fisca, reprezentantul de astăzi al dogilor, vede garanția progresului orașului său numai prin „terra ferma” a industrializării. Este drept, dumealui ne vorbește despre toate preocupările pe care le are ca primar al uneii și splendidei cetăți dintre apele verzi ale Adriaticei, despre bienala de arte

plastice a cărei președinte de drept este, despre cealaltă celebră manifestare care animă serenissima faleză strălucitoare de la Lido — festivalul cinematografic, despre teatrul Fenicia și despre institutul muzical Benedetto Marcello, despre fundația Cinni, despre dimensiunile hiperbolice ale turismului și despre artizanii din Murano care fac acea sticlă plină de reflexe dulci ale culorilor lagunei la ceasul înserării. Dar un lucru îl obsedează: dezvoltarea prin industrie a acestui mare port așezat la răscrucele lumilor.

Și astfel, acolo, în camera cu pereți de piatră îndelung lucrată de miini de meșteri și de vreme, a palatului Loredan, în riguroasă atmosferă a stilului romano-bizantin, făcut parcă inadins astfel pentru a sublinia suplețea goticului de mai tirziu, am înțeles exact și mi s-a formulat autentică idee despre Veneția, cea pe care noi o vedem doar ca pe cetatea eternei reverii.

Veneția poartă, într-adevăr marea, grandioasa amprentă a unicatului. E o operă unică de culoare și filigran, montată de sute de generații de bijutieri în apele verzi ale mării. Ambii și averi, visuri de putere și chinuri în luptele pentru cucerirea mărilor, gesturi generoase și afaceri fabuloase, au prins imagine artistică în marmorele bizantine, arcadele pline ale stilului roman, bogăția barocă sau renaissance și, peste toate acestea, în splendoarea goticului venețian născut parcă din imbinarea luciului tremurător al apei cu amplexarea spectrului de lumini care mingieie cerul Adriaticei.

Asta, din punct de vedere arhitectonic. Dar, din punct de vedere sentimental, Veneția, acea Veneție luminoasă chiar și în fața unor pereți coșcoviți de umezeală, este, cred eu, un mare exercițiu de voință. Rezultatul incintător al unei cutremurătoare ambiții. Dulce și serafică splendoare izvorită din încrîncenarea asiduă a omului în fața naturii. Efortul a fost prea mare pentru a se materializa în rezultate mici și astfel a răsarit din noroi și sudoare această regină cu fruntea strălucitoare.

Imaginea Veneției, cea pe care ne-o facem cu toții până s-o fi văzut adeva, din reproduceri, din gobelinuri sau pur și simplu din imaginație, este cea a unei continue serbări. Flamuri multicolore flutură deasupra ei, catifelele strălucesc în culori moi, aurul se revărsă din belșug pe frontoane, pe busturile marmoreene ale femeilor, pe mantiile bărbaților maturi, pe chenarele bogat sculptate ale vaselor sărbătorești, pe cupole și pe turnuri, pină-n înalt pudrind cerul sau amestecându-se cu albastrul lui pentru a naște minunea pe care, deobicei, o numim numai pe jumătate inspirați: „azur”. Sentimentul întâlnirii cu Veneția poartă pecetea

TURISM SUB COTA ZERO

Singura localitate din lume unde se practică turismul subteran este Kiruna — marea centru minier suedez situat în Laponia, la 150 km dincolo de cercul polar. Minele de fier din această localitate au o mare rețea de căi de acces în interior, pe care circulă, cu orar zilnic, precis, 100 de autobuze și 18 garnituri de trenuri. Kiruna pretinde a fi cel mai modern centru minier din întreaga lume și se pare că acesta este adevărul, dacă ținem seama, între altele, de faptul că cele 18 trenuri care intră și ies din mină, de mai multe ori pe zi, nu sînt deservite de nici un singur om, toate manevrele — circulație, staționare, încărcare, descărcare — fiind executate prin comenzile repartizate din exterior de către un ordinator. În 1965, cînd s-au implinit 75 de ani de la întemeierea minelor, Kiruna a produs 17.000.000 de tone de minereu. Numărul turiștilor care vin în fiecare an la Kiruna (de la Stockholm cu avioanele și de la Narvik cu trenurile), ajunge pînă la 20.000.

AUTOSTRĂZILE LUMII

La sfîrșitul anului 1969 se aflau în folosință în întreaga lume, 64.000 de km de autostrăzi, iar în construcție, alți 15.000 de km. Primele țări posesoare de autostrăzi sînt: S.U.A. — 46.000 de km; R.F.G. — 3.560; Canada — 2.040; R.D.G. — 1.378; Franța — 1.178; Urmează: Anglia — 978; Olanda — 940; Mexic — 930 și Japonia — 709. În aceste nouă țări numărul automobilelor aflate în circulație, la 1 aprilie 1969 era următorul: S.U.A. — 102.000.000; R.F.G. — 14.000.000; Franța — 13.000.000; Italia — 8.000.000; Canada — 8.000.000; Japonia — 8.000.000; Olanda — 2.000.000; Mexic — 1.500.000 și R.D.G. — 1.000.000.

unei oarecari deziluzii. Culorile nu sînt la fel de vii cu cele ale litografiilor, aurul e înlocuit cu metalul prea strălucitor al suvenirurilor ieftine iar fastul flămarilor îl poartă pe Canal Grande doar serpentinele de culori ale stilpilor debarcaderelor, acei stilpi înfipti în apă cu o bizară consecuție ilocică — uneori prea mulți, ca un stol poposit întimplător, alte ori singulari, drepti și gravi ca niște dogi înfășurați în panglici albe și roșii și albastre și încoronați cu tichii de aur. Bineînțeles că zidurile nu au strălucirea cu care sînt redată pe pinză, iar vechea înfruntare cu apa întinde eczeme pe pereți și degajă miros de umezeală umbră de sub arcadele somptuoase ale intrărilor. Îți trebuie un timp de revenire, de descumpănire, pentru a putea deveni obiectiv în fața dezechilibrului dintre realitate și mirajul propriei tale imaginații. Pentru ca apoi culorile să-ți reapară în adevărata lor splendoare, retina ta să devină aceeași cu a pictorilor care au oficiat slujba în uleiuri strălucitoare, ridicînd-o în slăvi pe regina Adriaticei. E o întreagă armonie ce naște aceste culori: lumina mării și a cerului, bogata succesiune a palatelor, obsesia pe zeci de kilometri a acelor opere unice ridicate — ca niciunde în altă parte, din apa mării. Și atunci înțelegi adevăratul miraj al Veneției. Mirajul ambiției și tenacității, al voinței amestecată cu mindria, al bogăției căsătorite cu bunul gust. Admirația noastră se naște din fiorul adînc al conștiinței unui efort de secole spre frumos, iar bogăția elegantă a palatelor, ogivele mindre prin care ele se înfruntă peste Canal Grande, modul în care fiecare își etalează disprețul suplu față de celelalte, întrecerea în a nu semăna legată peste vanitate de asemănarea la care obligă însăși evoluția cetății, crează acel miraj unic al existenței în condițiile singulare ale unui fast firesc, izvorît din natura mindră a venețienilor.

Da, această suplețe — această eleganță au o sorginte dură. De 1400 de ani, venețienii bat piloni în lagună și-și consolidează orașul. De 1400 de ani piatra înfruntă apa și contrazice principiile elementare ale construcției. A trebuit voință pentru această selecție naturală. Puterea, voința, perfidia, îndemnarea, averea, aventura, geniul, nepăsarea față de suferințele altora, toate au altoit această „forte race des Venetiens”, ale cărei veleități și ambiții s-au sublimat în majestatea sa orașul. Au rămas în legendă delațiunile și crimele și luptele intestinale, s-au păstrat înscrise-n atmosferă misterele canalelor și dramele consumate deasupra luciului lor, curtezanele de la ferestrele înalte, cu ogive înguste, devenite prostituate de lux pîndind în liniștea nopții gondole cu americani bogați, dar toată viața orașului, chiar așa înfrumusețată de legendă, o citești în

ce-au lăsat bărbații duri ai acestei cetăți care-au știut să taie, să jefuiască, să treacă prin foc și pară și să aducă aici, în adîncul lagună a Adriaticei, bogățiile lumii. Și spre gloria lor, nu le-au adus în zadar, nu le-au adus numai spre a se acoperi cu ele. Le-au adus spre a se mindri cu ele, dîndu-le forma cea mai artistică a înaltului bun gust. Un popor dur, un fel de Western aș îndrăzni să spun, dacă n-aș fi obligat de istorie să spun că de fapt, perseverența celor din vestul american o amintește pe cea de odinioară a venețienilor, iar ca rafinament artistic, cetățenii republicii serenissime rămîn pentru multă vreme superiori.

Din pricina aceasta, mi-am dat seama, ideea dezvoltării industriale de pe „Terra ferma” nu contrazice ci continuă spiritul practic al venețienilor. „Portul comercial al lumii”, care a fost Republica Venețiană devine marele port industrial al Veneției de astăzi, spunea primarul — sindaco di Venezia cu convingerea celor care bat de 1400 de ani piloni pentru a construi în apa mării.

Întreaga regiune din jur, o regiune prin definiție agricolă, va deveni în curînd industrială prin intermediul Veneției.

„Terra ferma” atrage tot mai mult. „Terra ferma” a industrializării. Se țese o altă istorie, desigur, tot cu dramele și dedesubturile ei, ca și istoria cetății dogilor. Cu convulsiiunile ei, cu luptele ei acerbe născute din grandioase concurențe. Dar pe „Terra ferma”, industria crește, dovadă implacabilă a condiției ei strict necesare în epoca de astăzi.

Și aceasta o demonstrează eforturile întregii Italii, speranțele întregii Italii. Marile speranțe care se leagă de visul de a goni șomajul parțial sau total, marile speranțe care se leagă de visul de-a nu mai porni pe căile amare ale emigrației. O glumă plină de adevăr spune: „Cel mai mare oraș al Italiei este New York-ul” — el are 6 milioane de italieni în timp ce Roma numai trei. Așa că, oriunde am ajuns — și acesta este motivul de a fi luat orașul canalelor și gondolelor drept simbol — am simțit acea aspirație acerbă spre industrializare. Bineînțeles că minulele rezervate acestor însemnări nu ne dau nici pe departe posibilitatea de a desprinde toate sensurile, toate înțelesurile și toate contradicțiile generate de această dezvoltare. Dar fapt este că, astăzi, pe coordonatele celei de-a doua jumătăți a secolului nostru, înțelegînd ce înseamnă industrializarea, acel ager popor latin al peninsulei Italice, își leagă de ea destinul și speranțele. E acea „Terra ferma” pe care am auzit-o rostită sonor, într-o dimineață, la Veneția, privind ferestrele înguste ale palatului Loredan spre Canal Grande care însumează prin ceea ce înșiră de-a dreapta și de-a stînga lui, dorința tenace a omului de a realiza frumosul.

turism la date fixe

Un mare număr de manifestări folclorice, târguri, sărbători legate de succesiunea anotimpurilor sau de belșugul pământului — unele reînnoind firul unor vechi tradiții populare — au loc peste an pe tot întinsul țării.

Amatorilor de turism la „date fixe” le punem la dispoziție o listă — sperăm cit mai completă — a acestor manifestări cu convingerea că vor împlini de-acum înainte multe din filele rămase albe în agenda lor de drumeție.

Ianuarie

1 — Ulmeni (jud. Maramureș; Arpaș și Șercaia, jud. Brașov); 2 — Așchileu (jud. Cluj); 2-4 Iernut (jud. Mureș); 3 — Gilău (jud. Cluj); Teregoaia (jud. Caraș-Severin); Făget (jud. Timiș); 4 — Cornești (jud. Cluj), în orașul Blaj (jud. Alba); Mehadia (jud. Caraș-Severin); 6 — la Somcuța Mare și în orașele Negrești și Sighetu-Marmației (jud. Maramureș); 7 — Rupea (jud. Brașov); Belting (jud. Satu Mare); Panticu (jud. Cluj); Ilia (jud. Hunedoara); 8 — Intorsura Buzăului (jud. Brașov); 8-9 Cimpia Turzii (jud. Cluj); Unirea (jud. Alba — continuă și în zilele de 9-11 ianuarie); 9 — Turulung (jud. Maramureș); Sibiu, la care vin săteni din Mărginime, Săliște, Rășinari și alte sate, prilejuind o adevărată paradă a portului popular local; 10 — Ineu (oraș în jud. Arad); Saschiz (jud. Mureș); 13 — Sântămăria-de-Piatră (jud. Hunedoara); Chizătău (jud. Caraș-Severin), sat în care activează cel mai vechi cor din țară; 13-14 Hodod (jud. Satu-Mare); 14 — Livada (jud. Maramureș); 14-15 (jud. Bistrița-Năsăud); Corund (jud. Sălaj), a nu se confunda cu satul având același nume din jud. Harghita; 15 — Arpaș și Șeica-Mare (jud. Brașov); 15-16 Cehul Silvaniei (jud. Sălaj); 15-17 Marghita (jud. Bihor); Bistra (jud. Alba); 16 — Tîrgul Lăpuș și Ocna Sugatag (jud. Mureș); 18-19 Vaida Rece (jud. Brașov); 19 — Bonțida (jud. Cluj); 20-21 la Ghimeș Făget (jud. Bacău), în trecătoarea de aci a Carpaților-răsăriteni, vin locuitorii de pe amândouă versantele acestor munți; 21-22 la Satu Mare (reșed. jud. Satu Mare); 22-25 la Aiud (jud. Alba); 24 — Rîșnov (jud. Brașov); 25 — Lipova (jud. Arad); Proștea-Mare (jud. Sibiu); 25-26 la: Dumbrăveni (jud. Sibiu); Simeria (jud. Hunedoara); 27-28 la Huedin (jud. Cluj); 29 — Mehadia (jud. Caraș-Severin); 30 — Halmeu (jud. Satu Mare); Hateg (jud. Hunedoara); Săvișin (jud. Arad); 30-31 ianuarie — la Teaca (jud. Bistrița-Năsăud).

Februarie

1 — Pincota (jud. Arad); 1-3 Ditrău (județul Harghita); 2-4 la Năsăud (jud. Bistrița-Năsăud); Prejmer (jud. Brașov); 5-6 Baraolt (jud. Brașov); 11 — Livada (jud. Maramureș); Covasna (jud. Covasna); 14 — Slimnic (jud. Sibiu); 15 — Jumu-Mare (jud. Timiș); Arpaș (jud. Brașov); 15-19 Reghin (jud. Mureș); 20 — Apoldu-de-Jos (jud. Sibiu); Căpîlna (jud. Bihor); 20-24 Niraj (jud. Mureș); 22 — Rimetea (jud. Alba); 23-25, Bistrița; 26 — Roșia-de-Secaș (jud. Alba); 26-27 Sinca-Veche (jud. Brașov); 27-28 la Rodna și Lechința (jud. Bistrița-Năsăud);

Martie

2-3 la Veneția-de-Jos (jud. Brașov); 3-4 la Beclean (jud. Bistrița-Năsăud); 4 — Abrud (jud. Alba); 6 — Agșireș (jud. Zalău); Brad (jud. Hunedoara); 6-7 —

Simleul-Silvaniei (jud. Sălaj); 8-9 la Vad (jud. Brașov); 12-13 la Buciumi (jud. Sălaj); 15 — Roșia-Montană (jud. Alba); Homorod și Făgăraș (jud. Brașov), unde târgul se ține și la 16 martie. În a treia duminică, la Hălmașiu (jud. Arad) se ține „Tîrgul sărutului”, în care se întîlnesc perechile căsătorite în cursul iernii; 17-19 la Zlatna (jud. Alba); 19 — Baia-de-Criș (jud. Hunedoara); Avrig (jud. Sibiu); 19-20 Cehu Silvaniei (jud. Sălaj); 20 — Tîrgul Lăpuș (jud. Maramureș); 21 — Ileanda (jud. Sălaj); 23-25 la Cetatea-de-Baltă (jud. Alba); Berzovia (jud. Caraș-Severin); 25 — Ilia (jud. Hunedoara); Crihalma (jud. Brașov); Domnești (jud. Argeș); 28-29 la Prundu-Bîrgăului (jud. Bistrița-Năsăud);

Aprilie

2 — Călan (jud. Hunedoara); 4 — Sălcium (jud. Alba); Săliște (jud. Sibiu), continuă și la 5 aprilie. În prima duminică — la Bîrsa (jud. Arad), în apropiere de Gurahonț, are loc sărbătoarea „Drusțele” sau „Druscelele”, Bicazul-ardelean (jud. Neamț) și Vișeu-de-Sus (jud. Maramureș); 12 — Albac (jud. Hunedoara); 18 — Ariniș (jud. Maramureș); 20 — Satchinez (jud. Caraș-Severin); Sarmizegetusa (jud. Hunedoara); 21 — Copalnic Mănăștur (jud. Maramureș); Monor (jud. Mureș), târgul continuă și la 22 aprilie; 22-23 la Simiclăuș (jud. Sibiu); 25 — Berzovia (jud. Caraș-Severin); 28 — Chizătău (jud. Caraș-Severin).

Mai

1 — La Poiana Sibiului (jud. Sibiu), în pădurea de stejari bătrîni numită Staule, în apropierea drumului dintre Poiana și Jina, se sărbătorește „Maiaul”. În prima duminică a lunii are loc la Brașov serbarea primăverii, la care iau parte „junii, defilînd cîlare”; la Rudăria (jud. Caraș-Severin), are loc „Serbarea liliacului”, la 50 de km de la Mehadia, ramificație spre apus din D. N. 6, prin lablanița. Reuniunea, la care iau parte săteni din comunele Bozovici, Almaș, Mehadia, orașul Oravița ș. a., se desfășoară pe valea pîrului Rudăria, prilejuind o frumoasă manifestare folclorică; la Gurghiu (jud. Mureș), are loc tradiționalul „Tîrg al fetelor”.

La începutul lunii mai se fac în satele din „Țara Oașului” (jud. Maramureș) întovășirile sătenilor pentru lucrarea pîmîntului sau alcătuirea unei stîni, denumite „simbre”, dintre care cele mai renumite sînt „Simbra oilor” din orașul Negrești, și satele Certeze, Moiseni, Voinesti, Giulești, Bogdan-Vodă (pe dealul Lespedea din Valea Baicului), Mesteacăn, Brebi, Văcari, Măraș.

Înfloresc narcisele din: Poiana de lingă satul Negreși (jud. Argeș); Poiana de la Ciocîrlău (jud. Gorj) lingă Ineu (jud. Arad); comuna Vad (jud. Făgăraș). Intregalde (jud. Alba) și muntele Negri-leasa.

În a treia duminică — la Băile Igiadin are loc tradiționalul festival folcloric „Primăvara Harghitană”; la Rimnicu Vilcea, în parcul „Zăvoi” se organizează „Sărbătoarea primăverii”, festival dat de formațiile selecționate în concursurile „Corală Vilceană”.

Ultima duminică — comuna Vadul-Crișului (jud. Bihor), găzduiește „Sărbătoarea Crișului”, la care iau parte corurile din Butan, echipele de dansuri din

Vadul Crișului, Brusturi și Hatar, precum și diferite formații instrumentale.

Între 5 și 20 mai — într-una dintre duminicile cele mai apropiate de aceste date, după mersul vegetației, se desfășoară la Ponoare (jud. Gorj) „Sarbarea liliacului”.

În a patra duminică, la Bărbătești (jud. Vâlcea) se desfășoară sărbătoarea „Briul de aur” a horelor tradiționale din satele vâlcene. În ultima sau penultima duminică, la Sintana (jud. Arad), are loc „Sărbătoarea lărgovanului”, sau a liliacului; 20 mai — se deschide la București, „Tîrgul Moșilor”, care ține pînă la 20 iunie

Iunie

În prima duminică a lunii iunie: la Porți (jud. Bihor), la jumătatea drumului dintre Marghita și Șimleu-Silvaniei, în poiana de la marginea pădurii, se desfășoară serbarea, la care iau parte săteni din comunele Camăr, Albiș și Curtișeni, Recea Mare și Giurtelecu. La Gorgana (jud. Sălaj), are loc de asemenea serbarea cîmpenească, la fîntina lui Simion Bărnuțiu. 10 iunie: Hodac (jud. Mureș), este locul care găzduiește serbarea numită „Răscumpărătul nevestelor”, vechi și pitoresc obicei al acestor meleaguri. În penultima duminică — la Silvaș (jud. Hunedoara) se ține sărbătoarea tradițională a „Încununării boilor”.

În ultima duminică (între 29 iunie și 5 iulie) — la Sirnea (jud. Brașov) are loc „Sărbătoarea măsurării laptelui”, o petrecere cîmpenească, prilejuită de plecarea oilor și vacilor la pășune în munți.

Iulie

În prima simăbătă și duminică se ține nedeie în comuna Domașnea (jud. Caraș-Severin).

Tot în prima duminică: la Brîncovenesti (jud. Mureș) Braniștea și Cîreșoia (jud. Cluj), se organizează sărbători, cu prilejul tinerii „Tîrgului cîreșelor”.

În același timp, sătenii din Vama Sării (jud. Bihor), petrec la „Sărbătoarea Crișului”; iar cei din Sirbești (jud. Bihor), la o „Sărbătoare a portului popular”. 8-9 iunie: nedeie în com. Milisăuți (jud. Suceava). În a doua sau a treia duminică — la Iscroni (jud. Hunedoara), se organizează sărbătoarea „tulipanului”.

Tot în a doua duminică a acestei luni, la Sighetul-Silvaniei (jud. Bihor) are loc o întîlnire populară la „Gorunul lui Mihai Viteazul”, în timp ce la Bobilna (jud. Cluj), localnicii își dau întîlnire lîngă monumentul ridicat pe locul luptelor sociale din anul 1437. 20 iulie: la Pietrari (jud. Vâlcea) se organizează un mare tîrg anual, care se încheie cu o paradă a portului popular gorjan. Găina (1486 m), din munții Apuseni (jud. Arad). În a treia duminică — la Șoncuța Mare (jud. Maramureș), se desfășoară Festivalul tineretului din ținutul Chioarului, la care iau parte formații artistice de amatori din Ardușard și Mogoșești, Valea Borcutului. În ultima duminică — la Stoicești (jud. Maramureș), lîngă izvorul de apă minerală din localitate, la poalele munților Țibleş, are loc Festivalul cîntecului, dansului și portului popular din Țara Lăpușului.

August

În prima duminică: în com. Pietroasa (jud. Bihor) are loc „Bulciugul de pe Valea Aleului” (8 km de la com. Pietroasa). Acest „bulciug” (denumire locală pentru nedeie, bilci), este una dintre cele mai însemnate reuniuni populare anuale din jud. Bihor. La Tăcășele (jud. Bihor) are loc o nedeie, iar la Voivod (jud. Bihor), „Sărbătoarea minelor”. 6 — Ceahlău (jud. Neamț): „Sărbătoarea muntelui Ceahlău”, la stîncă numită Dochia, pe virful Toacă. 14-15 august, la Tismana (jud. Gorj) se ține o mare nedeie, la care iau parte săteni din comunele: Lelești, Runcu, Călugăreni.

În a treia duminică — lîngă Oradea, are loc o serbare la „Cetatea lui Menemur”.

24 august — în munții Rodnei, lîngă trecătoarea Prislop (1413 m înălțime), în poiana de la Bitca Birjabei, localnicii se adună într-o tradițională serbare populară, cunoscută sub numele de „Hora de la Prislop”.

În penultima sau ultima duminică: are loc „întîlnirea de pe lada”, dintre locuitorii comunelor Bulz (jud. Bihor) și Huedin (jud. Cluj) iar la Izvorul Crișului (jud. Cluj) un bulciug de mari dimensiuni.

Septembrie

1 — în orașul Negrești (jud. Satu Mare), se ține un mare tîrg, la care iau parte mii de oșeni din partea locului; 1-10 — tîrg în com. Ciochina (jud. Ialomița). Se mai țin tîrguri la: 7 — Deta (jud. Timiș); 8-10, Tîndărei (jud. Ialomița); 9 — Vișeuul-de-Sus (jud. Maramureș); 11 — Albac (jud. Hunedoara).

În a doua duminică — pe „Valea Pietrii”, lîngă com. Chijic (jud. Bihor) se organizează o serbare cîmpenească. Alte tîrguri la: 12-13 — Bălăușeri (jud. Mureș); 14 — Stolnici (jud. Argeș); în ultima simăbătă: la Podu-Iloaiei (jud. Iași) și la Asaiaju-de-Sus (jud. Maramureș), „Tîrgul capelor și al fetelor”; la Porțile Bihorului — Băița (jud. Bihor), are loc o serbare cîmpenească.

Octombrie

1 — Riureni (jud. Vâlcea); 1-2 — Avrig (jud. Sibiu); 3 — Borșa (jud. Maramureș); 4-5 — Săliște (jud. Sibiu); 6-7 — Rupea (jud. Brașov), Pănticeu (jud. Cluj); 10 — Merghindeal (jud. Sibiu); 14 — Leicești (jud. Argeș), Chișineu-Criș (jud. Arad), Miroși (jud. Argeș), Godeni (jud. Dimbovița); 15 — Băuțarul-de-Sus (jud. Caraș-Severin); Ileanda (jud. Sălaj); 19 — Vinga (jud. Arad); 20 — Sălcia (jud. Alba); 22-23 — Jibou (jud. Zalău); 23 — Simeria (jud. Hunedoara), Avram Iancu (jud. Bihor); 24-26 — Voila (jud. Brașov); 26 — Vidra (jud. Vrancea), Curtea-de-Argeș și Costești (jud. Argeș); Drăgășani (jud. Vâlcea); Năruja (jud. Vrancea).

Noiembrie

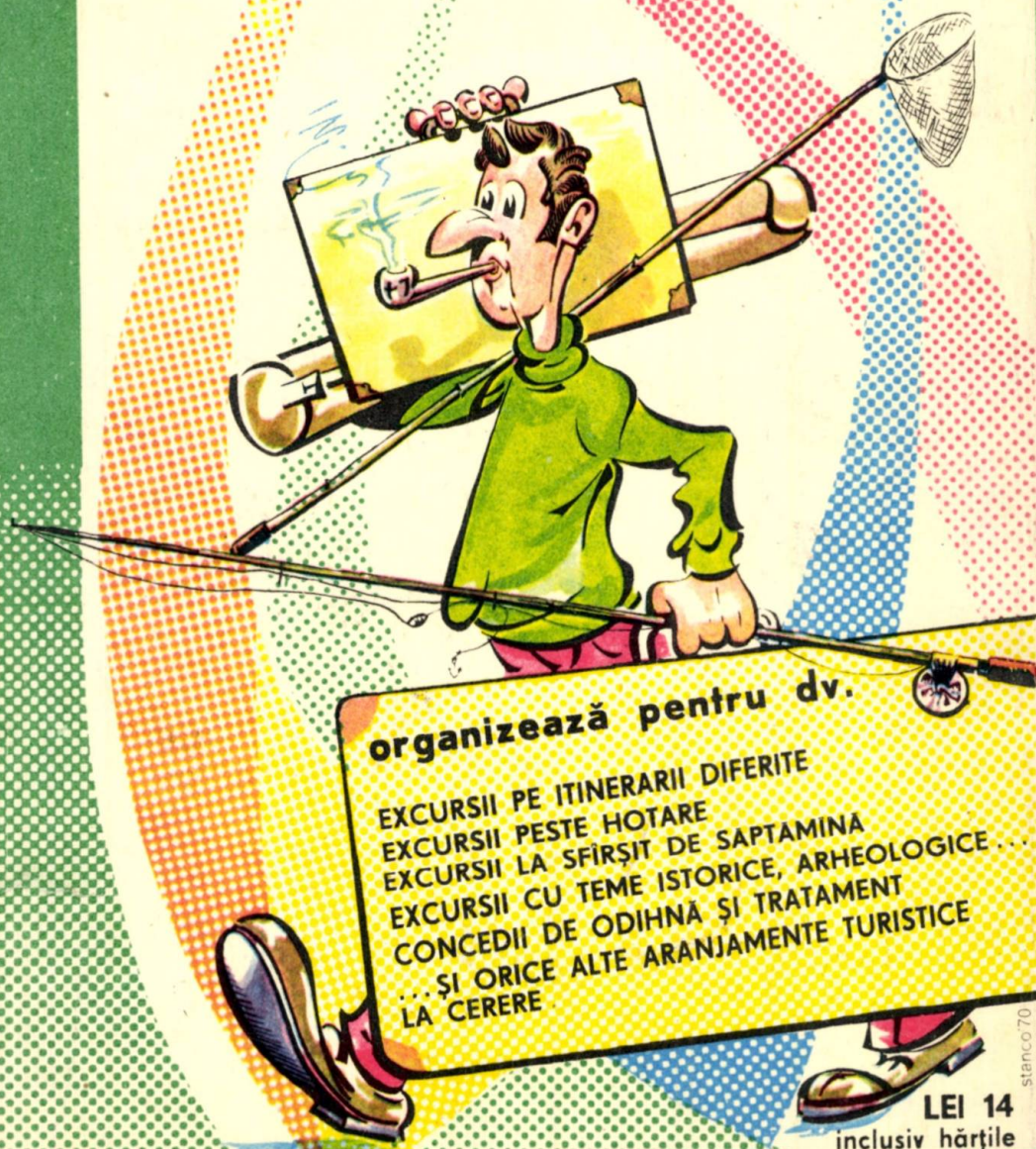
1 — se ține un mare tîrg în orașul Vășcău (Bihor), la care aduc spre vînzare renumitele lor produse olarii din satele din împrejurimi: Lelești, Cușuiș, Sirbești, Lehecen și Criștior, vechi centre de olărit. De asemenea, se mai țin tîrguri la: 3-4, Hodou (jud. Satu-Mare); 3-5 — Teaca (jud. Bistrița-Năsăud); 4-5 — în orașul Sebeș; 5 și 8 — Teiuș (jud. Alba); 8 — Cîmpuri și Tichirș (jud. Vrancea); 9-10, Mercurea (jud. Sibiu); 10 — Rășinari (jud. Sibiu); 11 și 14 — Hunedoara; 16-19 — Unirea (jud. Alba); 16 — Satchinez (jud. Timiș); 20 — Corund (jud. Harghita); 21 — Săcueni (jud. Bihor); 23-25 — Vințu-de-Jos (jud. Alba); 24 — Seini (jud. Maramureș); 26-27 — Cîrța (jud. Brașov); 27 — Săvirșin (jud. Arad) 30 — Zam (jud. Hunedoara).

Decembrie

2-3 — Cilnic (jud. Hunedoara); 3 — Blaj (jud. Alba); 3 și 6 Orăștie; 4-5 — în orașul Făgăraș (jud. Brașov), Sărmaș (jud. Mureș), — Borla (jud. Zalău); 7 — Tălmăciu (jud. Sibiu); 8 — Orașul Nou (jud. Maramureș); 10 — Diosig (jud. Bihor); 11 — Aleșd (jud. Bihor); 11-12 — Cîncșor (jud. Brașov); 14 — Alma (jud. Brașov); Sînnicolaul-Mare (jud. Timiș); verin; 17 — Copalnic, Mănăstur (jud. Maramureș); Gîrbău (jud. Cluj), Uileac-de-Beluș (jud. Bihor); 16 — Silindia (jud. Arad); Bozovici (jud. Caraș-Severin); 17 — Copalnic Mănăstur (jud. Maramureș); Ocna Sibiului (jud. Sibiu); 18 — Halmeu (jud. Satu Mare); Mociu (jud. Cluj); Lechința (jud. Satu Mare); 19 — Aniniș (jud. Gorj); Roșia-de-Seacă (jud. Alba); Bălăușeri (jud. Mureș); 20-22 Năsăud (jud. Bistrița-Năsăud); 28 — Iara (jud. Cluj); 30 — Medieșu-Aur (jud. Satu Mare).

POMILIU VOICULEȚ — LEMENY

Agenteiile și filialele OFICIULUI NAȚIONAL DE TURISM

organizează pentru dv.

EXCURSII PE ITINERARII DIFERITE
EXCURSII PESTE HOTARE
EXCURSII LA SFÎRȘIT DE SAPTAMINA
EXCURSII CU TEME ISTORICE, ARHEOLOGICE ...
CONCEDII DE ODIHNĂ ȘI TRATAMENT
... ȘI ORICE ALTE ARANJAMENTE TURISTICE
LA CERERE

LEI 14

inclusiv hărțile

stanco 70

CONCEDIU PENTRU

VA DORIM TU